STELIAN TĂNASE

SKEPSIS

cartea cu povești

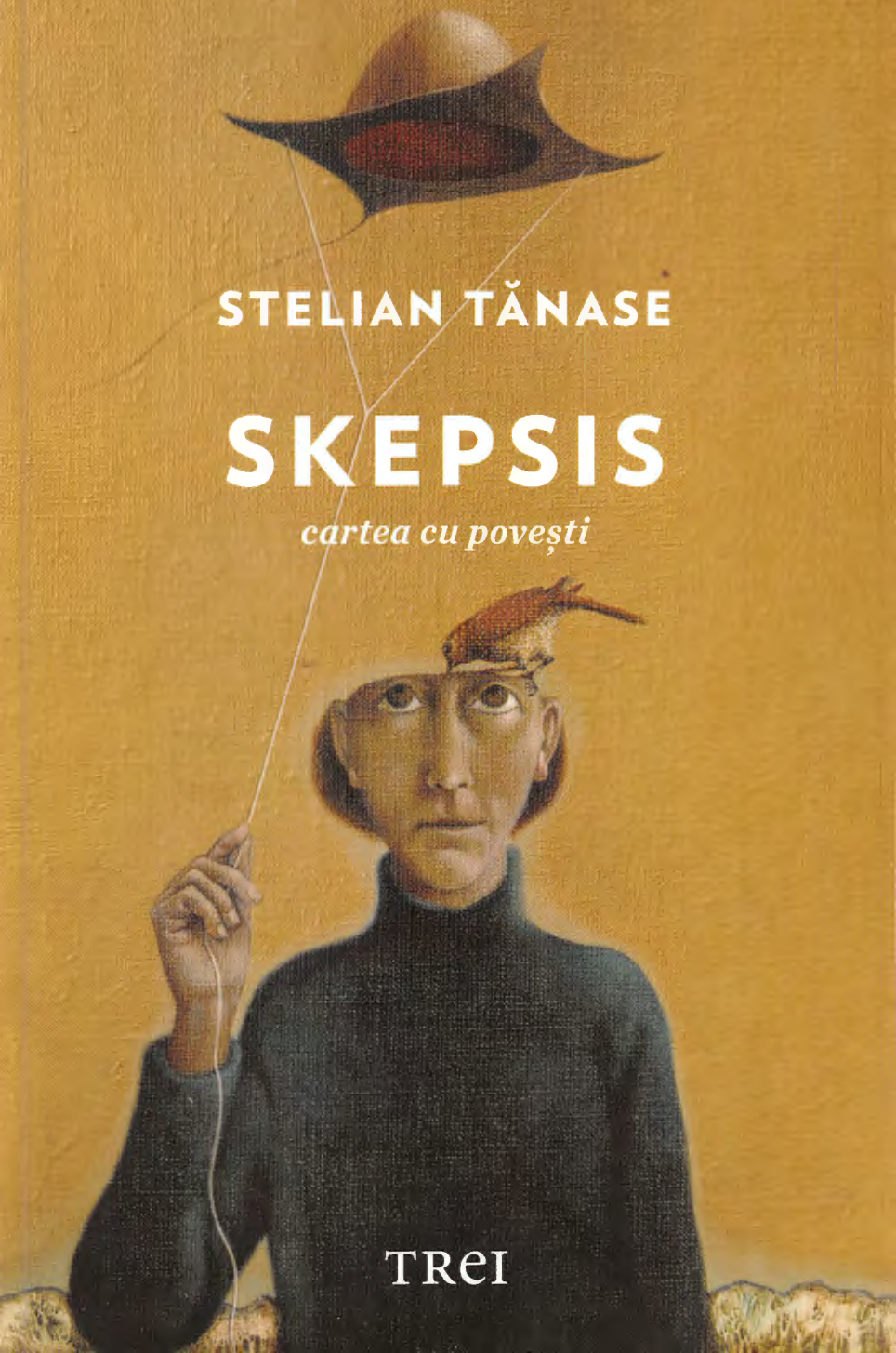

TREI

STELIAN TĂNASE

Skepsis

STELIAN TĂNASE

Skepsis

Cartea cu poveşti

3
TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Coperta:
Faber Studio (Ioan Olteanu)
Director producţie:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Rodica Petcu
Cătălina Ioancea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
TĂNASE, STELIAN
Skepsis : cartea cu poveşti / Stelian Tănase. - Bucureşti :
Editura Trei, 2012
ISBN 978-973-707-556-7

821.135.1-93-32

© Editura Trei, 2012
pentru prezenta ediţie

C.P. 27-0490, Bucureşti
Tel./Fax: +4 021 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN 978-973-707-556-7

Lui Alexandru Paleologu,
martor cîndva
al acestor viziuni

„Nu putem spune cu adevărat că
timpul este doar pentru că tinde să nu fie."

Sf. Augustin

1. SFÎRŞITUL CARIEREI BĂTRÎNULUI COMISAR MÎRZA

„Realitatea este întotdeauna postumă."
Jorge Luis Borges

1.

O poveste bună începe cu un cadavru, mai ales dacă protagonistul este poliţist. Asta pe care tocmai aţi început s-o citiţi se termină cu unul. Nimeni nu a aflat despre întîmplare la Sankt Petersburg, unde au fost văzuţi în toiul zilei trei sori, nu unu. Fenomenul a fost interpretat de inteligenţie în sensul că ar fi vorba de un miracol. Prostimea, de cînd cu vedenia, aştepta Apocalipsa. Un negustor a fixat o lunetă în faţa fortăreţei Petropavlovsk. Contra unei copeici, dacă închideai un ochi, iar pe celălalt îl lipeai de lentila rece, zăreai pe cer o baterie de tunuri trăgînd o salvă în onoarea ţarului. Înţelesul era că Rusia nu mai are zile multe pînă cînd va sfîrşi scăldată de sînge. Se zărea şi Diavolul — stătea într-o

oglindă şi hohotea. Asta cînd nu se scărpina pe burtă ca o căţea în călduri. Dacă aveai răbdare şi mai scoteai o copeică din nădragi, îţi apăreau un vizitiu şfichiuind din bici, o domnişoară în rochie de mireasă, un funcţionar mărunt cîntînd la tubă în chioşcul din parc, un general muştruluind soldaţii şi chiar madame Feodosia la poartă invitînd clienţii înăuntru. Cum toţi erau morţi de mult, nu e de mirare că apariţiile acelea au făcut mare impresie. Bisericile erau din nou pline...

Dacă povestea nu începe sub aurora boreală, zic să încercăm la Viena, prin 1901, cînd ziua la care fusese anunţat oficial sfîrşitul lumii trecuse. În berăriile înşirate pe Ringstrasse s-a auzit de la Staatsopera o voce de nicăieri — scena şi sălile de repetiţie fiind goale. Ce drăcovenie o mai fi şi asta!? În timpul sărbătorilor de iarnă nu se programau spectacole. Ce se auzea pe străzi era doar zumzetul iernii: un mixt din frecarea săniilor pe zăpada îngheţată, clopoţeii clinchenind la grumazul cailor şi gunguritul porumbeilor la palatul Belvedere. La Staatsopera se afla doar un portar, în ghereta lui, strîns în fireturi, cu chipiul pe frunte. Îşi pocnea călcîiele cînd îl lua frigul. În rest, bea ceai şi aştepta răbdător Marele Bal. De unde venea vocea sfîşietoare şi a cui era ea, cititorule!? Nimeni nu a reuşit să afle, în ciuda bîrfelor (nu cunosc oraş mai bîrfitor ca Viena) şi speculaţiilor din redacţii, cafenele, de la Hoffburg, unde împăratul Franz Josef se plictisea. Enigma vocii soprano venind de nicăieri a rămas nedescifrată chiar dacă minţile cele mai luminate din Europa au încercat să o dezlege.

La Veneţia capul de afiş îl ţinea un vindecător. Norocoşii l-au văzut de aproape, l-au putut atinge şi schimba

cu el o vorbă. Fapta lui a părut un miracol la acel început de secol — a întors la viaţă un copil considerat mort de medici după ce se înecase într-o groapă de var. Vindecătorul umbla prin birturi, pieţe, pe maidane, unde şi dormea. Era un amestec de vagabond bătrîn şi veteran de război, zis Lazaro. În acte îl chema Zecchini. Îşi trăgea piciorul după ultima campanie militară în deşertul libian, cînd se acoperise de glorie. Unde e copilul? a întrebat. I-a fost adus, l-a privit lung, întins cum era pe bancul de tîmplărie din şopron. A pus să se stingă becurile, să rămînă doar lumina naturală. A cerut să plece toată lumea în afară de mama copilului. I-a cerut să îl îmbăieze, ca să se cureţe bine varul de pe trup. După ce l-a şters cu trei prosoape, semăna cu un înger. Vindecătorul i-a plimbat oglinda pe deasupra buzelor să vadă dacă respiră. Nu, de vreme ce oglinda a rămas curată. Şi-a lăsat cîrja pe podea, a trecut uşor palmele peste fruntea rece a copilului. Încet le-a plimbat peste trup pînă i-a atins tălpile şi vîrful degetelor, şi înapoi pe creştet — de mai multe ori. A bolborosit vorbe neînţelese de nimeni. Degeaba se holbau pe fereastră. Iar maică-sa, cu colţul basmalei la gură, se uita aiurită la ce se petrece. Bătrînul — îmi amintesc de mantaua lui militară, ponosită şi decolorată — l-a căinat, apoi i-a spus poveşti. Brusc i-a poruncit — Trezeşte-te! Al meu eşti! Copilul şi-a schimbat culoarea din obraji, a deschis ochii, s-a întins ca trezit din somn. A rîs încet, apoi tare, s-a înecat, a tuşit. A cerut să-i fie adus iepuraşul Koko. Căzuse în groapa cu var ţinîndu-se după el. Era ultima lui amintire. Şi-a reluat viaţa de unde o lăsase. Estimp, iepuraşul Koko rodea foi de varză într-un colţ. În mijlocul plînsetelor şi bucuriei din acele clipe, vindecătorul a dispărut. Nu-mi amintesc să-l mai fi întîlnit cineva.

Povestirea noastră nu începe nici măcar la Ierusalim, în vrednicul de pomenire an 14 după Hristos, aşa cum s-a afirmat la radio *Viva la revolucion*. Suntem în Grădina Ghetsimani, din marginea oraşului. Iuda dispăruse îndată ce Iisus îl dăduse pe faţă cînd, la ultima cină luată împreună, i-a întins dumicatul pe care El Însuşi îl muiase în strachină. Nu şi-a negat trădarea, a fugit în grabă dintre apostoli. S-a întors puţin după miezul nopţii cu o ceată furioasă, înarmată cu felinare, ciomege, arme. El e! a strigat, arătînd spre Iisus trezit de zgomot. L-a îmbrăţişat şi l-a sărutat... „Urmarea în episodul următor, mîine, vineri, la aceeaşi oră." Crainicul a lăsat banda să se deruleze pînă la capăt. Cînd a auzit clic, a oprit magnetofonul. Generic, cortină muzicală. „Aţi urmărit serialul nostru radiofonic «Iisus în Săptămîna Patimilor». La microfon Ivo Scarlat pentru Radio Alfa Salonik. După publicitate urmează un buletin de ştiri."

A venit timpul să precizez cînd a apărut întîiul semn rău prevestitor potrivit căruia nu doar Viena şi Sankt Petersburg, dar şi imperiul ridicat pe ruinele Bizanţului urmau să se prăbuşească. Ha-ha, nimeni nu credea asemenea nerozii! Toate astrele sunt favorabile, vremea se anunţă bună, vom avea o recoltă bogată, femeile sunt fertile, ştiinţa progresează. Oamenii sunt fericiţi, în secolul XX vor găsi leacul nemuririi, certamente. Totuşi o vorbă spunea că sultanii otomani nu vor dura nici 500 de ani pînă ce imperiul lor va să cadă. Dacă măsurăm din 1453, termenul se apropia, nu conta că vorba fusese uitată. Eh, istorisirea noastră începe de fapt la Istanbul, în 1910, în ziua cînd au fost prinşi toţi cîinii din

mahalale, erau zeci de mii — cf. jurnalului de seară *Aurora Bosforului* — şi duşi pe o insulă pustie din apropiere, unde au fost lăsaţi fără apă şi hrană. S-au sfîşiat, înnebuniţi de sete şi foame. Se auzeau pînă în mahalale urletele, mai ales noaptea. Nimeni n-a mai dormit. Paşnicii locuitori ai marelui oraş umblau cu ochii încercănaţi, ca nişte fantome, aşteptînd înfriguraţi să nu mai audă urletele îngrozitoare. Cînd hingherii s-au întors după ce verificaseră ce s-a întîmplat, au zis că au zărit schelete rătăcind pe insulă. Nimeni n-a îndrăznit să spună că acele arătări erau nişte cîini vii. Făpturi ale Apocalipsei, spectre, anunţuri seci ale morţii, coşmaruri. Aveai nevoie de imaginaţie să înţelegi ce vezi. Ultimii supravieţuitori — rămăseseră fără carne pe oase, dar le auzeai lătratul sfîşietor — au fost capturaţi cu şbilţul şi înecaţi în apele negre ale Bosforului. Episod prevestitor de rele, cum am mai zis. Sub semnătura incisivă a editorialistului Take Vafiades, în jurnalul deja pomenit a apărut un articol în care se făcea o comparaţie nepotrivită între căderea Bizanţului, soarta omului ca *speciae universalis* şi stîrpirea de către autorităţi a nefericitelor animale în acel an. Fireşte, dragi cititori ai acestei mărunte cronici despre gloria şi decăderea Europei, a izbucnit scandalul. Pamfletele tipărite pe petice de hîrtie şi inscripţiile mîzgălite pe ziduri s-au înmulţit. Poliţia şi-a trimis spionii pe străzi şi în cîrciumi, în băile publice, în moschei. Controversele, disperarea, presimţirile negre, scîrba, frica, melancolia şi un sentiment greu — de sfîrşit al lumii — s-au răspîndit ca niciodată. Această întîmplare a ascuns faptul, să-i zicem banal, că în noaptea de 18 spre 19 mai a fost devalizat un sit arheologic la graniţa imperiului, în Balcani, la Poiana Ciorii. Aici,

de puţină vreme se descoperise un schelet descărnat învelit în purpură. După unii, el aparţinea ultimului basileu care domnise la Constantinopol. Era al doilea semn rău prevestitor. Anunţa încă o dată că Imperiul Otoman se va prăbuşi. Puţini au înţeles că avem de a face cu două evenimente strîns legate într-o ordine cosmică, deşi ştirea a făcut vînzare ziarelor în acel sezon deşucheat.

Comisarul Ephraim Mîrza, citind raportul, s-a minunat. Ordinele erau extrem de severe în ce priveşte situl de la poalele muntelui Kaisar — loc de observaţie al Armatei a III-a campate în Macedonia. De acolo se putea privi cu folos spre Habsburgi, aveai Ragusa şi insulele Adriaticii în lentilele binoclului. În plus, era strict păzit de militari. Unii pretindeau că în zilele senine se vedea departe în zare, sub sclipirile soarelui, falnica Veneţie — aurită, pe nişte ape mov-cenuşii. Înţeleg de ce era interzis să te apropii la mai puţin de 100 de paşi. Erai somat şi — dacă nu te supuneai soldatului — erai împuşcat în genunchi. La a doua somaţie, vezi Ordinul 433/1908, îţi găurea căpăţîna aia proastă. În tîrg circula un blestem: să îţi arză ochii, să putrezeşti într-o leprozerie, să te roadă şobolanii de viu. Fireşte, toate aceasta ţi se întîmplau dacă scotoceai muntele după aur, monede vechi, armuri şi arme. Aici fusese locul unei bătălii grozave. Mii de cavaleri au fost îngropaţi cu tot avutul, aşa cum îi găsise moartea. Dacă te apropiai totuşi de muntele Kaisar şi supravieţuiai, te înşfăcau gărzile, te tîrau în arest şi te băteau cu vergile la tălpi. Rămînea a ta doar răsuflarea, cît să împrăştii păpădiile peste cîmp, dacă îţi mai reveneai cumva în simţiri. Ei bine, bunii mei cititori, sfidînd aceste grozave ameninţări, făptaşii au pătruns noaptea

în zona interzisă. Au scăpat de paznic — un țăran bătrîn cu o puşcă ruginită, Ali Chioru. Adică l-au dezarmat şi i-au îndesat în gură un căluş îmbibat în rachiu. Apoi, la lumina unui felinar, au furat nestigheriţi scheletul despre care se vorbea prin cancelarii, redacţii şi ambasade. Comisarul a aflat că în zori făptaşii dispăruseră cu prada pe vechiul drum al Belgradului într-o căruţă cu coviltir roşu.

Jaful a avut loc cînd cometa Halley urma să lovească planeta. Lumea se aştepta la un cataclism de proporţii cosmice. A fost al treilea semn — după uciderea cîinilor şi jefuirea sitului — că Imperiul Otoman îşi trăia ultimele ceasuri. Istoria se va ridica împotrivă-i şi-l va distruge în curînd. Lumea, aţintindu-şi ochii la cer, cu obişnuita ei inocenţă din fiecare dimineaţă, nu a făcut legătura cu celelalte două semne. Mai ales după ce a aflat că nimeni nu scapă viu. Se adeverea că Armaghedonul este aproape, aşa cum s-a prorocit. Mai rău decît dizenteria, ciuma, lepra şi holera la un loc. Mai rău decît potopul şi războiul lumilor, decît o secetă care ucide toate lighioanele, decît o ploaie cu urină, decît viscolul Siberiei — luate laolaltă. Poliţia a avertizat să nu iasă nimeni pe străzi, să nu bea alcool, să nu se încaiere. Să rămînă toţi acasă, întinşi sub pături, să aibă la îndemînă provizii, cărţi de rugăciuni, sticle cu apă, hrană pe trei zile. Cerul se va preface într-o vîlvătaie şi nu trebuia privit cu niciun preţ, căci ochii tuturor se vor topi, coada cometei fiind o îngrămădeală de trei miliarde de stele. Într-o lumină imensă, vom arde de vii în răstimpul unei secunde. Cum în ziua precedentă soarele arătase ca un rug aprins, luna nu s-a mai ivit. Făptaşii jafului de la muntele Kaisar au

acţionat protejaţi de întuneric, şi-a spus comisarul Ephraim Mîrza. Înfrigurată, lumea făcea pregătiri pentru noaptea fără sfîrşit. Cum trecuse puţină vreme de la debutul acelui secol, au apărut pretutindeni de prezicători, profeţi şi blasfemitori. Au strigat în pieţe, pe maidane, în docuri: Vine Apocalipsa! Îngenuncheaţi în faţa greşiţilor voştri! Cereţi-vă iertare, ne înghite focul Gheenei! Copii ai lui Satan, pocăiţi-vă, nu mai e mult!

A fost pur şi simplu un calcul greşit cînd s-a zis că în 1900 se va termina viaţa pe Pămînt. Aflaţi că în acel an nu se întîmplase nimic. Institutul astronomic regal din Copenhaga, înfiinţat de Tycho Brahe, a dat ceva mai tîrziu detalii şi a făcut corecţiile necesare — cum a scris rivalul gazetei *Aurora Bosforului*, informatul cotidian de seară *The Istanbul Times*, citînd depeşa Agenţiei Havas. Vezi în pagina a treia despre cursa automobilistică Paris-Istanbul. Lîngă caricatura cu un zeppelin şi doi îngeri, scria că abia în luna mai va fi Judecata de Apoi. Era vorba de o eroare astronomică, rezultată din calculele lui Kepler. De aia se întîrziase cîţiva ani, anume zece. Cel-de-Sus ne-a păsuit o vreme, dar de făcut se face! Eraţi nerăbdători să se sfîrşească odată comedia! Pokeriştilor, uite că sunteţi serviţi cu quintă roială! a scris sardonic la gazetă neobositul Take Vafiades, cunoscut pentru faptul că picura venin de viperă în călimara cu cerneală. A fost băgat la beci pe motiv că stîrnise panică în mahalale. Ce dacă, bre, coada cometei acoperea jumătate de cer! Ce înseamnă, bre, viaţa! Comisarul a fost cel care i-a pus cătuşele la mîini şi l-a băgat în celula 23, aleasă pentru că mirosea cel mai tare a igrasie, şobolani şi pişat. Uneori noaptea se înfiinţa în puşcărie un vampir să golească de sînge trupurile nefericiţilor prizonieri. Nu a fost cazul cu bietul

Take Vafiades, scăpat ca prin minune. A fost sfătuit să nu se întoarcă în arest, pentru că nu o să mai aibă un aşa noroc. Dintre toate descrierile pe care le avem astăzi — presă, arhive — după un secol de la acele întîmplări minunate, reţinem doar amintirile lui Ephraim Mîrza, publicate postum*. Afli că distinsul gazetar a supravieţuit arestării, dar şi-a pierdut memoria şi nu a lăsat nimic scris. Ajunsese în aşa hal încît cînd vedea drapelul saluta cu degetele la tîmplă. Cînd vedea un poliţai, bătea călcîiele. Oare să-l fi inspirat Take Vafiades pe comisar, cu plăcerea lui nebună de a-şi pleca urechea la ce zice lumea prin localuri rău-famate!? Nu prea ştim, presupunem doar că Ephraim Mîrza datorează naturii lui sceptice relatarea exactă a faptelor. Nu s-a lăsat purtat de zvonuri, speculaţii şi fantasmagorii precum acel gazetar prea celebru, obligat să înflăcăreze închipuirea cititorilor ca să vîndă tiraje. De aici i s-a şi tras pocinogul. Le-a înflorit pînă a ajuns la beci. Comisarul a notat simplu tot ce a văzut în acea noapte, cînd nimeni nu credea să mai apuce ceasul de apoi.

Stătea în grădină cu nevastă-sa, Arara. Trecuse de miezul nopţii. Abia terminase de reparat un ceas, marea lui pasiune. I-l dăduse un vecin, după ce îi căzuse în apă. Era fericit dacă te duceai la el cu ceasul şi îi ziceai — Mîrza efendi, fă-i ceva, nu reuşesc să dorm dacă nu îl aud. Acum stătea cu cadranul la ureche şi asculta mulţumit ticăitul surd. S-a uitat spre cer, de unde trebuia să apară cometa să ne facă terci. Îşi imagina cum va fi ultima clipă. Pe Bosfor pluteau vase cu felinarele aprinse... Un miros

* Ephraim Mîrza, *Amintirile unui fost comisar de poliţie*, Ed. Franj, Trieste,1995; pp. 56–58.

puternic de chiparoşi venea dinspre dealuri, laolaltă cu cel de putreziciune, adiind de la un vas care îşi golea încărcătura de peşte. Ohooo, cîte nu s-au întîmplat atunci! S-a auzit un huruit groaznic, ca şi cum pămîntul i-ar fi crăpat comisarului sub tălpi — era în picioarele goale, îi plăcea să simtă iarba. Nu trebuia să te uiţi în jos — se vedeau şobolani, şerpi, guzgani împuţiţi, cîrtiţe înfricoşate ieşind la suprafaţă. Dacă priveai spre înaltul cerului, ţi se arăta o oglindă uriaşă trasă cu scripeţi. Atîrna de norii ca aburii de la baia turcească unde mergea vinerea să-şi cureţe jegul. Porunca de a fi ridicată oglinda trebuie să fi venit de la preamăritul sultan. Lui Ephraim Mîrza îi era clar că Alah nu lăsa munţii de pilaf ca să se ocupe de măruntele treburi lumeşti. A presupus că oglinda era reflexia focului de artificii în acea noapte, adîncită de lumina plină de strălucire a lunii. Ce a văzut de fapt viitorul memorialist era apa întunecată a Bosforului sub mulţimea trasoarelor şi fuzeelor. Măritul sultan Mehmet V Reşat serba un număr de zile de la suirea sa pe tronul otoman. S-a vestit să ştie cei care trăiau din mila lui şi să fie fericiţi. Aniversarea părea să cadă odată cu cometa, în noaptea de 18 spre 19 mai. În Fanar, Patriarhia a dezmintit ferm că ar fi gonit dracii din oraş, întrucît prea se înmulţiseră. Totuşi fusese văzută o scară rezemată de un nor şi nişte nebuni din balamuc suind în şir pe ea. Pe acolo au urcat astfel la ceruri circa un milion de suflete dornice să ajungă în Rai. Se ştie că dracii coboară în măruntaiele pămîntului, nu se ridică la ceruri, dar aşa sună povestea. S-au ordonat arestări — nişte ingineri hidraulici care născociseră maşinăria, alături de nişte farsori care percepuseră taxă naivilor. Apoi trei contrabandişti care traficau aripi de înger şi un sticlar refugiat de la Murano,

vinovat că vedea strîmb. Plus nişte marinari care răspîndiseră zvonul că e sfîrşitul lumii.

Comisarul şi-a trecut cîteva observaţii din dosar în carnet, aşa cum avea obiceiul, şi a luat-o spre casă pe jos. Voia să-şi pună gîndurile în ordine. Pe podul Galata, pescarii aliniaţi la parapet mînuiau plase şi undiţe. Negustorii de mărunţişuri îşi strigau marfa pe trotuare. Un spectacol colorat, Mîrza îl iubea, venea pe aici din copilărie. Vasele pufăiau alunecînd pe apa mov-gălbuie. Exuberanţa unei zile de vară timpurii. Deodată, pe cînd comisarul rezemat de balustradă privea pescăruşii, peisajul s-a oprit din mişcare. A avut sentimentul că toate lucrurile — deşi le trăia aievea — au rămas undeva în amintire şi la el ajunge doar un ecou din trecut. Nu e adevărat! şi-a spus. Refuza să creadă. Lumea lui se prăbuşea, oraşul — unde trăia de o viaţă — pierea. Vocea muezinului chemînd la rugăciune suna ca o prevestire. Mai vechiul sentiment al comisarului că asista la o agonie apăruse din nou. Visa noaptea oraşul distrus, o pînză care se rupea, se desfăcea în bucăţi. Asista fără voie la serviciul funerar al imperiului pe care îl slujea de cînd se ştia. De ce această bruscă imagine a morţii într-o plimbare banală? Ar fi trebuit să se gîndească numai la jaful mormîntului bizantin. Ce dacă eroul nostru era prins de splendoarea şi măreţia oraşului în acea zi de mai! O luase pe jos să admire Bosforul, lumea înghesuită pe pod, moscheile ca nişte creioane, înfipte în cerul limpede. Simţea o melancolie de nespus, se afla la capătul Europei. De ce i se întîmplau toate astea?

De cînd cometa Halley — scriau *Aurora Bosforului* şi *The Istanbul Times* — se îndrepta spre pămînt s-a instalat

haosul. Mai era de trăit cît să fumezi o ţigară, să-ţi iubeşti femeia, să bei o ceaşcă de ceai pe verandă. Lumea nu mai avea ruşine. Nimeni nu îşi mai făcea datoria. Gardienii fraternizau cu puşcăriaşii, preoţii cu ereticii, curvele cu peştii lor... De tulburarea acelor zile au profitat tîlharii cînd au devalizat situl arheologic unde, zic unii, se afla mormîntul ultimului împărat, Constantin XI Paleologul-Dragases. Ştiinţific vorbind, jaful s-a produs chiar în noaptea cînd coada cometei a trecut razant de planeta noastră vreme de şase ceasuri. Tîlharii au avut destul timp să opereze nestingheriţi. Lumea s-a temut că va muri asfixiată, deşi s-a publicat un comunicat oficial cum că e suficient să ţii o batistă la gură. Coşarii s-au umplut de parale fiind invitaţi să astupe hornurile. Ferestrele au fost bătute în scînduri. Săracii mahalalelor s-au mulţumit să întindă cearşafuri ude. Copiii au fost ţinuţi în casă, nu vedeai unul pe maidane. Depozitele armatei a V-a infanterie au fost golite de un general hoţoman, Culoglu, care a scos la vînzare în Bazar măştile de gaze. Ca urmare, a fost degradat şi surghiunit. Comisarul Mîrza a observat cu fineţe (vezi p. 78 din *Memorii*), că numai hoţii nu erau convinşi că vom muri, altfel, de ce ar fi furat!? Aşadar, lumea nu va înceta să existe şi vor vinde pe parale bune lucrurile dosite. Vor trage şi un chef de pomină în insule. Au pariat că supravieţuim şi au luat potul. Au pretins cu tupeu că nu pierim, indiferent ce zic astronomii şi gurile spurcate.

Ce dacă Divinitatea a trimis ditamai cometa să pedepsească păcătoşii! Vorbim de oglinda aia cît cerul, atîrnată deasupra capului comisarului, pe cînd o ţinea de mînă pe nevastă-sa Arara şi-şi aştepta resemnat moartea. Va fi, aşa cum spune ştiinţa, o coliziune cosmică.

Va rămîne în urmă praf stelar şi atît. Minunatul şi întinsul Istanbul va dispărea într-o clipă. Faceţi-vă rugăciunile, Alah e mare, cînta pe nas muezinul. Dumnezeu e mare, spunea popa în biserica lui ponosită din Fanar. Evreii îşi găseau de treabă la sinagogă. În casele catolicilor lumînările nu s-au stins o clipă. O să facă Cel-de-Sus din noi toţi o tocană clasa întîi şi o să-i hrănească pe cei care se grăbiseră să moară de la Facerea Lumii încoace. Indiferent de care Dumnezeu ţineau, au mărturisit păcate grele ca sperjurul, vărsarea de sînge, adulterul, mîndria prostească. Bre, măştile au căzut. Şi-au făcut o socoteală simplă: măcar să ajungi întreg şi cu sufletul curat la Judecata de Apoi. Unii au preferat să se sinucidă. Aşa cum a făcut o vădană. Asta l-a deranjat pe comisar, trimis să îi cerceteze cadavrul. Femeia se aruncase de la fereastra hotelului „London". S-a spus că o chinuiau noaptea urletele cîinilor alungaţi din oraş. Ştia ce este Apocalipsa. Biata păcătoasă îşi înşelase protectorul, Danilo von Karnim, austriac, care învîrtea afaceri în port. El îi aranjase turneul ca s-o aibă aproape. Ea, se pare, îl iubea tare, dar nu reuşise să îi fie fidelă întrucît omul nu mai putea nimic. Dacă doamna s-ar fi trezit ceva mai devreme, sigur ar fi ajuns la biserică la timp să asculte slujba, cînd s-a citit scrisoarea pastorală a Înalt Preafericirii Sale Patriarhul, care acorda tuturor iertarea. Fireşte, dacă ar fi trăit măcar o zi, ar fi aflat că vom ajunge — păcătoşi şi nepăcătoşi — în Împărăţia Cerurilor. Ea ar fi intrat în orice biserică, numai să mai audă o dată glasul lui Dumnezeu înainte de fi storciţi de cometa aia. Comisarul Mîrza a examinat acel corp tînăr zdrobit de caldarîm. I-a luat pulsul, zero. A scos oglinjoara din buzunar şi i-a lipit-o de buze, nimic. A urcat

în cămăruţa ei de la etajul 5, unde a găsit pe noptieră scrisoarea de adio. Femeia, Lola Ricci, actriţă la Palermo, fusese adusă la Istanbul de vasul cu zbaturi „L'Étoile du Sud" pentru o serie de reprezentaţii. A rămas prizonieră în oraş în timpul conflictului cu italienii din Tripolitania. Trăia dînd lecţii de mimică, dicţie şi canto. Cînd s-a anunţat nenorocirea, a început să caute asiduu biserica Sf.Teofil Binemirositorul. Ghinion, a rămas pe dinafară de fiecare dată. În mahala, pe toţi îi apucase evlavia şi biserica era plină ochi de o lume plîngînd, de lumînări aprinse, de ofuri şi ahuri. Cine să facă loc unei doamne cu umbreluţă roz? După cum vedem, nu s-a găsit nimeni. Şi musulmanii se înghesuiau să asculte ce le transmitea Prorocul. Îi vedeai bătînd ţărîna cu fruntea. Spălîndu-şi picioarele la cişmea... Se umpluse aerul de cîntări şi rugăciuni într-atît că nicio pasăre nu avea loc să zboare pe deasupra Bosforului. Doar slujitorii celor sfinte — observă comisarul cu fineţe în memoriile sale — mai umblau veseli pe uliţi. De ce? Aveau din nou căutare, cum fusese în vechime. Nu mai pridideau cu spovedaniile, împăcau certaţii, alinau o durere. Destui credincioşi au făcut danii în aşteptarea sfîrşitului — să zidească o moschee, să repare o clopotniţă, să ridice o troiţă. Iată, turma se întregise. Numai în moarte semănăm! a notat comisarul (*op. cit.*, p. 167). Oricît ne-ar despărţi viaţa, la sfîrşit nu mai e nicio deosebire. Ce simplu e totul! a exclamat la cafenea pregătindu-se să tragă din ciubuc. Juca table în ziua fatală cu subalternul lui, Ifrim. Cînd s-a întunecat, era o seară frumoasă mirosind a iasomie, s-a dus acasă să moară de mînă cu Arara, nevastă-sa. Strada era plină de petrecăreţi care ţineau morţiş să îi găsească nenorocirea beţi.

Aşa a fost atunci. Cînd spaima a trecut, lumea şi-a venit în simţiri. Frica a fost grabnic uitată cînd s-a aflat că Apocalipsa nu vine. Poate altă dată! Presa a primit ordin să nu scrie nimic. Zvonurile şi conversaţiile despre cometa Halley au fost strict interzise. Te aştepta balamucul dacă erai gură-spartă. Unor norocoşi li s-au găsit trupurile plutind pe apa murdară de căcaţi, petrol şi stîrvuri, a Bosforului. Eh, aşa păţesc guralivii. Dacă ţi-era teamă de apă, se găsea un ştreang să te ţină atîrnat de streaşina casei. Ameninţarea cu pedeapsa a făcut ca după un secol să avem puţine date certe — doar în amintirile lăsate de comisarul Mîrza, scrise tîrziu, după trecerea războiului. Odată salvată, lumea a privit ruşinată înapoi. Totul s-a reluat ca şi cum nu ar fi fost — turpitudini, minciuni, trădări, tîlhării, omucideri. Dovada, bunule cititor, jaful sitului arheologic din Valea Seacă, la poalele muntelui Kaisar, în Poiana Ciorilor, făptuit cînd nimeni nu se ocupa cu paza lui. Vezi harta Marelui Cartier General. S-a întîmplat în noaptea de 18 spre 19 mai, cînd cometa, conform calculelor Observatorului astronomic din Copenhaga, urma să se ciocnească de Pămînt. Degeaba te trezeai din somn în zori, că nu mai găseai nimic. Din Istanbul va rămîne, conform unei proorociri scrijelite într-un closet cu cuţitul, doar un castron de terci de unde vor linge nişte pisici tărcate care au aparţinut lui Mehmet Fatih — aşa cum se vede pe mozaicul din Palatul Topkapi, aripa nordică. Comisarul Ephraim Mîrza, meticulos cum îl ştim, a notat aceste amănunte în carnete. Odată retras la pensie, le-a folosit la scrierea memoriilor atît de preţioase azi, cînd noi înşine scriem umili această cronică, inspiraţi de exemplul lui nepieritor.

2.

Să lămurim ce este cu acest faimos sit arheologic de la care s-a tras pieirea Imperiului Otoman. Ziarele scriseseră despre nişte copii atraşi într-o noapte de o flacără albastră apărută pe muntele magic Kaisar. S-a întîmplat pe unde păşteau ziua vitele satului. Cînd au ajuns pe culme, flacăra n-a mai fugit ca un cîine, puteai s-o atingi cu mîna şi au atins-o. Nu frigea, deşi era foc adevărat. În iarbă copiii au găsit cîţiva bănuţi cu zimţii tociţi, acoperiţi de rugină, scoşi din uz. I-au frecat cu cenuşă. Faţă, un profil încoronat — verso, vulturul bicefal. A fost începutul dezvelirii unui tezaur datat „epoca bizantină tîrzie". Flacăra zărită de copii avea sălaş exact pe acel petic de pămînt. Seara, cum stăteau sub şopron „La Vasilisc" aşteptîndu-şi taţii să termine taifasul şi băutura, priveau muntele cu un ochean. Cînd au văzut că nu arde iarba în jurul acelei lumini îndepărtate, şi-au făcut curaj şi s-au dus acolo. Numai copiii — pentru că adulţii nu o vedeau. Au făcut pariu. Cine-o prinde o bagă-n traistă! Cînd au ajuns în Poiana Ciorilor, au găsit bănuţii în iarba uscată lîngă o groapă unde au zărit sarcofagul de marmură ciobită acoperit cu inscripţii.

Mirarea a fost atît de mare încît primarul Musa Efendi n-a folosit telegraful să-şi anunţe şefii la Istanbul. Nu s-a dus la gară să dea depeşă ca să nu afle spionii imperiului şi cei care îi voiau lui răul. Operatorul telegrafului vindea ştirile pe un pahar de rachiu, comenta vrute şi nevrute. Pînă seara ar fi ştiut tot satul ce descoperiseră copiii. A trimis prin curier — cum zice regulament de ordine interioară — un plic ştampilat, sigilat după ce a băgat degetul în cerneală roşie şi a apăsat tare,

în colţul din stînga jos. A făcut-o din teamă să nu îşi vadă satul iubit invadat de străini. Picotea în praf de secole şi nu voia să fie deranjat. Musa Efendi n-avea chef să fie acuzat pentru răspîndire de zvonuri false, eventual de complicitate la vreo tărăşenie. Privea tot ce venea de dincolo de marginea satului ca aducător de nenoroc. De la început a avut presimţirea că istoria asta se va sfîrşi prost.

Şi aşa a fost. Îndată după publicarea ştirii despre descoperirea sitului din Poiana Ciorilor în *The Istanbul Times*, şi-au făcut apariţia pe uliţi şnapani, misionari, agenţi închipuiţi. Cei mai periculoşi erau jurnaliştii. Primarul şi-a pus oamenii să tragă cu urechea la cîrciuma lui Isaia, zisă „La Vasilisc". A rămas el însuşi de veghe. A stat mult la gară să afle ce zic depeşele telegrafului. I le citea operatorul pe măsură ce soseau. Acela ştia alfabetul pe jumătate şi cînd dădea de o literă necunoscută completa restul din imaginaţie. Aşa a aflat despre căderea cometei Halley peste marele oraş Istanbul şi cum puţinii supravieţuitori căutau apă prin ruine, că incendiile mistuiseră mahalalele, docurile, podurile, că se înregistraseră 3 milioane de morţi căraţi cu zepelinelele armatei şi depuşi la Polul Nord în gheaţă. Tot aşa a aflat că sultanul abdicase pentru a lua de nevastă o prinţesă zulu cu pielea ca abanosul, surdomută din naştere. Cum nunta s-a făcut pe cuirasatul „Tristan şi Isolda", în portul din faţa cazinoului din Monte Carlo, luminat a giorno în prezenţa a 14 000 cuţitari sicilieni, piraţi egipteni, zilieri marocani, păsări flamingo, tîlhari corsicani, trei amirali, un cîrd de delfini din Marea Azov. În Valea Seacă, graţie telegrafului, istoria avea cu totul şi cu totul altă înfăţişare. Acest aspect dădea o seninătate gravă tuturor.

Ce să ştie cei pierduţi într-un sat din Balcani despre mersul lumii!?

De exemplu, că învăţatul Yannis Pixes din Smirna a conchis după primele măsurători la sit că în sicriul de marmură se află un cavaler cruciat, aşa cum se mai găsiseră prin vale. Nu era mormîntul unui aristocrat de la Curte, ipoteza unui cercetător din Nicosia, Andreas Deligiorgi. Un învăţat, Haş Oligofrenos, a demonstrat că numai un basileus se îngropa după tipicul constatat pe muntele magic Kaisar. Vezi inventarul — purpura sfîşiată, podoabele, armura cu blazonul imperial, inelul cu stemă şi armele. Scheletul înnegrit spunea multe unui cunoscător. Murise în luptă, cum atestă coiful cu vizieră, mănuşile din zale şi spada de Toledo puse alături cînd a fost îngropat. „E un erou anonim al creştinătăţii, un apărător al falnicelor ziduri ale Constantinopolului", a scris prestigioasa *The Byzantium Quaterly*, numărul 4 din acel an ciudat 1910. „Împăraţii nu cad pe cîmpul de luptă. Dacă văd că sorţii le sunt potrivnici, se retrag însoţiţi de gărzi şi fideli. Iar dacă situaţia este fără scăpare, iau otravă. Extrem de rar sunt prinşi stînd pe cal şi descăpăţînaţi de duşman", s-a spus la un banchet dat în onoarea ministrului plenipotenţiar al Vienei. Doar dacă nu cumva fusese trădat. Trădării nu îi rezistă nimic, nicăieri. Scheletul nu avea cap. Capul fusese tăiat de la baza gîtului, între vertebrele 4 şi 5, cu o lovitură de sabie. Academicianul Serghei Kakiev din Odessa a replicat ferm: „Domnilor, ce ne îndreptăţeşte să spunem că s-a găsit locul unde a fost îngropat ultimul împărat bizantin? Sunt nostalgii prosteşti. Credeţi că Dumnezeu i-a luat sufletul neprihănit la ceruri şi i-a lăsat trupul aici în ţărînă?" A argumentat cu pasaje

dintr-un raport secret din fondul BB/g/53 găsit la Veneţia în arhiva dogilor. Scria că sultanul nu a organizat o ceremonie în onoarea învinsului său, aşa cum cereau legile cavalerismului. În Evul Mediu o bătălie se încheia cu un omagiu adus celui răpus, rostit de învingător în faţa ostaşilor. De fapt era un prilej să se preamărească pe sine. Mehmet Fatih şi-a lăsat trei zile şi trei nopţi ienicerii şi spahiii să prade oraşul, aşa cum li se făgăduise la începutul teribilului asediu. Li s-a spus aşa: n-au decît să ucidă, să violeze, să jefuiască, să ia prizonieri cîţi poftesc, să ceară răscumpărări, dar nu cumva să distrugă clădiri, pentru că oraşul e al sultanului. Cine îndrăzneşte să încalce porunca va fi socotit duşman şi gîdele îl va lua în primire indiferent de rangul vinovatului. Ienicerilor şi spahiilor nu le-a căzut bine, dar s-au supus şi trei zile au făcut prăpăd. Asta după ce şi-au împărţit — cu harta pe genunchi — ce i se cuvenea fiecăruia. Mahalaua aia — regimentul 15, ailaltă — regimentul 3, garda sultanului — portul, corăbiile cu încărcături, antrepozitele pline de mărfuri. Eh, aici s-au încăierat. Bre, de ce unii să ia de saftea tot ce era mai bun, giuvaericale, odoare bisericeşti, haine scumpe, vilele bogaţilor ţarigrădeni, iar alţii să capete nişte uliţe păduchioase populate de sărăntoci? S-au scos săbiile din teacă. S-au slobozit puşcoace. Pînă la urmă, cu cîrîieli, îmbrînceli, mîrîieli, s-au înţeles, dar numai după ce sultanul a scos harapnicul şi a bătut un număr de ditamai generali. Aşa s-a făcut linişte.

Nu cred să fi scăpat o femeie neviolată. Mulţi copii şi adolescenţi le-au împărtăşit soarta. Toţi negustorii au fost jefuiţi, prăvăliile golite de mărfuri, altarele spurcate. Caii s-au răhăţit acolo, porţile împărăteşti au fost smulse. Bisericile, toate, au rămas fără odoarele sfinte. Moaştele —

erau cu miile în Bizanţ — au fost aruncate la cîini, atîrnate la gît ca amulete, duse acasă pentru a fi dăruite drăguţelor. A dispărut din oraş tot ce era aur şi purpură. Bizanţul avea lăcaşurile cele mai avute din lumea creştină. Deţinem nepreţuite informaţii din raportul depus la Palatul Senioriei în mîinile secretarului personal al dogelui, Theodoro Cusino, şi din *Cronica* lui Evghenie Hămesitul prin intermediul căreia ne-a parvenit. Totuşi nici aici nu găsim detalii despre soarta tragică a ultimului împărat bizantin. Savantul rus a conchis: „Mă îndoiesc că trupul lui Constantin XI Paleologul-Dragases se va găsi vreodată. A fost lăsat să putrezească lîngă zidurile prăvălite ale Ţarigradului sau Constantinopolului, cum vreţi să-i spuneţi. Mai întîi a fost trădat, o ştim precis. Vai, ce soartă!" O cronică otomană recent descoperită la Brussa, scrisă de preaînvăţatul capadocian Rafael Azaros, trecut la Islam sub numele de Muşat Oglu, relatează că, odată înfăţişat sultanului capul împăratului, soldaţii şi-au primit răsplata, cîte cinci pungi cu galbeni. A fost iute înfipt într-o suliţă în vecinătatea palatului, deasupra marii porţi. N-are decît să privească pînă cînd s-o sătura de Bosforul lui iubit! a zis sultanul vesel. După un timp capul a dispărut. Unii zic că din înalt ordin trupul a fost azvîrlit la cîini. Alţii, că l-ar fi furat îngerii chiar în aceeaşi noapte. A fost văzut unul la cişmea spălîndu-l în mai multe ape. Îngerii ceilalţi păzeau să nu apară soldaţii otomani. Au traversat Bosforul prin aer, neatinşi de bombarde, şi au luat-o spre sud, ascunşi de nori. Fuseseră anunţaţi de astrologi că va fi şi un dram de ploaie care va pune capăt secetei, dar asta numai odată cucerit oraşul, cînd lui Dumnezeu îi va trece supărarea pe locuitorii cei prea păcătoşi ai Bizanţului.

Fala, purpura, gloria unde s-au dus, bre? „Unii caută faima lansînd bazaconii", a replicat istoricul rus Serghei Kakiev la conferinţa de la Trieste, dedicată căderii Imperiului Roman de Răsărit. A amintit solemn că Moscova preluase misiunea sacră de a continua lucrarea marilor împăraţi. Ruşii sunt poporul ales, „a treia Romă"! a încheiat coborînd de la tribună într-o tăcere neprietenoasă. Isidor Beavin, un învăţat palermitan, în eseul său apărut în *Annalae Historiae*, nr. 31/1921, a scris aceste cuvinte memorabile: „Enigmatic rămîne faptul că împăratul a dispărut în acea zi de 29 mai din reşedinţa imperială fără să lase vreo urmă. A ieşit în afara cetăţii printr-un tunel secret? A fugit în Rhodos la cavalerii ioaniţi pe o corabie? Să ne mulţumim cu versiunea oficială, conform căreia a fost împresurat de un pîlc de otomani şi doborît din goana calului? Soldatul care l-a lovit a sărit din şaua unui cal arăbesc, zis Homer. Straiele împărăteşti făceau mulţi galbeni, le va vinde în tîrg. Rivalii bîntuiau ca hienele la hoit, aşa că a scos sabia şi l-a decapitat iute, dintr-o lovitură. I-a scos grăbit mantia glorioasă despre care se credea că te păzeşte de ameninţările morţii. Fiinţa sacră a împăratului nu a scăpat urgiei înarmate a Armaghedonului, cu toate că se găsea de la naştere sub protecţia Sfinţilor Constantin şi Elena. Nu a fost de ajuns. E drept, soldatul norocos a mai trăit o singură zi. În noaptea care a urmat a fost ucis de tovarăşii lui, chitiţi să înhaţe prada. S-au îmbătat şi au jucat-o apoi la zaruri, împărţind-o între ei cum au căzut sorţii. Norocul e schimbător, nimeni nu s-a ales pînă la urmă cu nimic. Bunurile le-au fost confiscate de beiul Mustafa Oglu. Nu a fost nici el fericit, pentru că, aşa cum a vestit crainicul Curţii, decretînd doliu, s-a înecat, corabia lui

«Farfara» a fost surprinsă de furtună şi zdrobită de stînci vrăjmaşe lîngă insula Chios. Înţelesul poveştii este acesta: cine se atinge de împărat, viu sau mort, o sfîrşeşte pînă să apună soarele de trei ori."

Cronicarii bizantini şi otomani, deopotrivă, au lăsat puţine date despre asediu. „Această istorie e neverosimilă" — a scris un călător anonim într-un document descoperit în 1961 în arhiva Vaticanului. Nici în corespondenţa negustorilor genovezi, prinşi cu vasele în port, nu găsim o descriere plauzibilă. Toţi mint, exagerează, trec adesea faptele sub tăcere. Şi apoi ce este cu toate apariţiile miraculoase — licorne, draci verzi şi albaştri, şerpi înaripaţi — amintite de martori? Scrisorile ierarhilor bisericii sunt şi ele sărace în detalii. S-au grăbit, e drept, prin epistole şi curieri să anunţe Occidentului nenorocirea. Dar nu ne-au ajuns de nicăieri informaţii sigure despre ultima noapte a împăratului. Mi-l imaginez singur, rugîndu-se fierbinte în Sfînta Sofia. Mi-l imaginez apoi privind încordat spre cîmpia unde mişunau lucind sinistru sub lumina lunii armurile inamice. Pe zidurile Constantinopolului — soldaţi înfiguraţi, înveliţi în mantale de postav brun. Suntem în anul 1961 de la Facerea Lumii. Conform unor profeţii, împăratul ştia că cetatea lui mai avea puţin şi se va prăbuşi. Maica Eudoxia Îndurerata văzuse icoana Fecioarei de la Sfînta Sofia, plînsă. Maxenţiu Kintos Vameşul, care noaptea se prefăcea în lup, trecuse prin zidul bisericii Cora şi nu se mai întorsese, deşi cerşetorii îl aşteptau afară pe scări să îl jumulească de parale, fiindcă se ştia că e darnic. A lăsat vorbă că nu se mai întoarce, fiindcă nu are la ce.

Magistrul Dolfus de la Museion, care se pretindea reîncarnarea patriarhului Avraam, obişnuia să doarmă dezbrăcat pe verandă şi a strănutat. Păsările din jur, speriate, au zburat peste acoperişurile sîngerii. O clipă mai tîrziu s-au găinăţat deasupra luminatei Curţi — semn extrem de rău. Atunci împăratul nostru a văzut ce n-ar fi vrut să vadă vreodată. Un înger a coborît din ceruri — suntem în joia din Săptămîna Luminată — cu sabia de foc în mînă. A rotit-o deasupra capului. A fîlfîit zgomotos din aripi sub semicercul unui curcubeu splendid, cum nu se mai întîmplase din 1204, cînd oraşul căzuse sub cruciaţi. A făcut legătura — era acelaşi semn ceresc al nenorocirii. Îngerul i s-a părut împăratului nostru supărat, neliniştit, grăbit. Mulţimea a îngenuncheat în pieţe şi pe uliţi. Aşteptau să le zică măcar o vorbă, dar îngerul, după un scurt răgaz de linişte dumnezeiască, le-a întors spatele. Atunci a început ploaia. Prostimea s-a bucurat — se termina seceta. Din acea clipă, împăratul a ştiut că soarta lui este pecetluită. Corăbiile inamice umpluseră golful. Grozava artilerie a lui Mehmet se desfăşurase în faţa zidurilor. N-a mai avut răbdare şi a început canonada. În asemenea împrejurări, ultimul Paleolog s-a gîndit la retragerea din măreţul oraş pentru a continua lupta în Balcani măcar pînă la Crăciun, cînd putea spera să primească ajutoare — după cum a scris Isidor Beavin în chilia unde se retrăsese (sub numele de Fra Amedeo) la mănăstirea Pontovecehio, o fostă închisoare. În vremea asta — a notat amar pe marginea unei file — Europa privea nepăsătoare, prinsă în vechile şi nesfîrşitele ei conflicte fratricide. Pesemne n-au ştiut ce se întîmplă! a acordat cronicarul nostru circumstanţe atenuante principilor creştini. Se va ruga toate nopţile cîte

mai avea de trăit să fie iertaţi de Cel-de-Sus, „numai de la El mai putem să aşteptăm o mîngîiere în nenorocirea care ne-a lovit", a scrijelit cu un cui pe un perete al chiliei acoperit cu obscenităţi lăsate de puşcăriaşii care îşi plătiseră acolo păcatele.

3.

În anul cînd începe povestirea noastră, 1910, nu a fost foamete şi nici molimi, cum a presupus prosteşte un astrolog orb, pe nume Bosphorus, citind rezemat în cîrjă harta cerului. Prezisese că ultimul împărat bizantin va fi adus înapoi în lume odată cu cometa Halley. De ce? Aşa era scris. Măria Sa se va preumbla pe la Agia Sofia, la Hipodrom, va coborî la Cisterne înveşmîntat în purpura care îl făcea nemuritor. Ca şi cum era încă în viaţă, iar gloria Bizanţului nu trecuse. Se uita de fapt într-o mare oglindă, zicea, prin care puteai să treci Dincolo, singur sau cu catîrii — după poftă. Totul era să prinzi clipa cînd razele soarelui cădeau în unghi de 45 de grade sud-est şi arcuiau un mare curcubeu. Aluneca pe deasupra valurilor de sidef odată cu delfinii. Mantaua împăratului încorpora giulgiul lui Iisus purtat pe cruce, dacă nu ştiai... Într-un buzunar Bosphorus ţinea cuiele care fuseseră înfipte în trupul Mîntuitorului. Se va întoarce, să fie pregătiţi! aşa profeţise astrologul nostru în Bazar în schimbul unui bănuţ. Pentru asemenea ziceri deşănţate, i s-a legat de gît un pietroi şi a fost servit de viu peştilor cei hulpavi în dreptul danei 23. S-a dus la fund într-o clipită. Ca nu cumva să mai greşească, cei care i-au venit de hac i-au umplut gura aia spurcată cu bălegar din grajdurile

sultanului. Aşa se face că nu s-a mai auzit vreo prorocire de-a lui. E adevărat, s-au ivit apoi prin tîrg diverşi cerşetori, pelerini, scamatori care au pretins că sunt marele Bosphorus sau măcar o reîncarnare a lui. Erau nişte falşi profeţi. Cum aflai? Dacă le zgîriai pielea, curgea sînge. Dacă îi loveai cu boxul în ureche, rămîneau surzi. În plus, şi asta i-a trădat pe toţi închipuiţii, se acundeau după gard şi lăsau în iarbă un caca urît mirositor. Or, adevăratul Bosphorus nu avea inimă şi artere, nici defecaţie. Mirosea a iasomie şi a busuioc. Răbdătorule cititor, erau simple scorneli de Istanbul!

Informator vechi al comisarului, Bosphorus îi dădu-se un pont înainte de a dispărea sub apă. „Îl vrei p-ăla cu jaful de la muntele Kaisar?" „Da", a încuviinţat comisarul oftînd. „Lasă doi poli de saftea." Comisarul s-a scotocit prin nădragi. A găsit monedele, le-a pus pe covor şi s-a aşezat lîngă bătrîn. „Treaba e încurcată, de aici ţi se va trage sfîrşitul. Numai nenorociri ne aşteaptă." Vorbe goale, a trebuit să îl înghesuie puţin ca să vorbească omeneşte. „Zi ce ai de zis, că n-am timp!" „Sunt amestecaţi străini în toată povestea asta. Am visat urît, se vorbea ca în Babilon. Dezlegarea vine din trecut, e clar. O să te ruinezi şi tot n-o să îi dai de capăt." „Ce fel de străini?" „Păi, din mai multe neamuri. Tre' să îl găseşti pe unul care umblă singur prin munţi cu un cal şi un cîine. Nu te lua după vorbe, are o misiune. Mai sunt pe aici, de tot felul. E unul Cusino, mai e unul care se dă drept marchiz, îşi zice de San'qui, are hîrtii false, încă unul care ţine o cîrciumă la graniţă, Isaia Grămăticul, şi un rus, Olşevsky. Ocupă-te de ei. Conspiră la «Pera Palace Hotel» în bar. Mai sunt cîţiva, dar nu ţi-i spun deocamdată. Vino duminică." După conversaţia asta, orbul Bosphorus a dispărut.

Comisarul a presupus că există cineva care nu voia să se afle că e prin preajmă. Acelaşi personaj care jefuise situl din Poiana Ciorilor. Cît despre Bosphorus, bre, atîta pagubă! Informatorii sfîrşesc mereu prost. Bref, dacă vrea să descopere cine a fost pe muntele Kaisar cu cazmale şi lopeţi şi a dispărut apoi într-o căruţă cu coviltir roşu, trebuia să dea de ucigaşul orbului de pe podul Galata.

Avea o listă în fişet. Toate poliţiile au aşa ceva. Cînd se întîmplă ceva, îi adună să îi interogheze. Fireşte, cînd îi găsea în oraş şi nu rătăceau prin lume. Cu Orient Expresul, cu vapoarele, mai nou cu maşinile. La Istanbul poposeau cînd da Domnul. Suspecţii de ocazie pentru orice s-ar întîmpla — venetici, briganzi, anarhişti, spioni, contrabandişti, conspiratori. Nu ştia nimeni din ce făceau banul, unde şi din ce trăiau. Îi găseai în vămi, la recepţii diplomatice, în hoteluri de lux, prin bănci, în cluburi selecte. Unul Vizanti, altul Zecchini, Zakka Păsărarul, unul fumegos, Corvin, Ivo Scarlat, gură spartă prin cîrciumi, şi alţi cîţiva — mai nimic. Pe numitul Danilo Karnim îl avea la dosar după defenestrarea Lolei Ricci, fişa 343/g/k. L-a găsit la intrarea semeaţă a ambasadei lui Franz Josef. Un grilaj de fier, păzit de o gheretă, şi un soldat în mare ţinută, cu turban verde, în veston roşu, care făcea cinci paşi încolo, cinci paşi îndărăt. Acolo suspectul a fost luat în filaj de cei doi agenţi ai Departamentului de afaceri criminale, Merlucius şi Misrahi. După o săptămînă, comisarul aflase în detaliu cu cine se vede, ce negustorie face etc. Seringi, cartuşiere, salpetru, puşti Manlicher Carcano, obiele, binocluri. Karnim se vînzolea prin redacţii şi frecventa nişte ofiţeri prea pasionaţi de politică. Baron, amestec de bucovinean şi transilvănean, cu sute de hectare de pădure în Moravia unde şi vîna. Aici îl găzduise în ultimele

trei ierni pe prinţul moştenitor Franz Ferdinand — să tragă la mistreţ şi căprior.

Comisarul l-a aşteptat într-o seară. Pe cînd, înfipt la recepţie, cerea cheile camerei 211, l-a agăţat, numai poliţeţuri. Avea paşaport scos la Viena, poliţia nu dorea belele cu ambasada K&K. I-a zis de ce îl căuta, dacă nu vă e cu supărare, şi i-a adresat cîteva întrebări. Bref, Karnim nu avea alibi, nu a vrut să zică unde se găsea în noaptea jafului. A aflat doar că nu se găsea în Istanbul, aşadar putea fi în Valea Seacă, Poiana Ciorilor. Cineva îl văzuse în ţinută europenească, dînd tîrcoale instalaţiilor militare. După una din descrieri, leit Karnim... Masiv, blond, barbă roşie-cînepie, lornion pe nas. Ochi cenuşii, stinşi, zgîrcit la vorbă, maniere cazone. Cîndva fusese junker, dar se retrăsese din armată dezamăgit, păstrîndu-şi din tinereţe o ţinută întru cîtva ţeapănă. Au depănat amintiri din Viena, unde comisarul petrecuse un timp la Academia de Poliţie. Îşi amintea clinchenitul clopoţeilor atîrnaţi de grumajii cailor şi biciul vizitiilor mustăcioşi pocnind în aer veseli, di-hooo. Ţinea minte doamnele în crinoline ieşite la promenadă să asculte fanfara, la braţ cu cavalerii lor. Şi parăzile militare... Motivul prezenţei lui aici era simplu — cineva voia să facă cercetare despre o oglindă de familie, găsită într-un inventar de moştenire, zicea. Cum era şi fără slujbă, scăpătat, a acceptat să traverseze Europa să îi dea de urmă şi iată-l la Istanbul. Comisarul s-a făcut că îl crede, notînd cele spuse într-unul din binecunoscutele lui carnete de buzunar.

Au conversat ca între vechi cunoştinţe, dar de arestat l-a arestat abia a doua zi, pe cînd ieşea de la The Bank of Balkans, biroul filialei Pera, vezi raport Misrahi&Merlucius. Nu a apucat să îl interogheze pentru că a dispărut

în noaptea care a urmat, deşi un gardian a rămas întins pe bancheta pusă de-a curmezişul uşii cu zăvor şi şapte lacăte. Comisarul a inspectat el însuşi celula goală, dar degeaba. Omul lui dispăruse înainte să vorbească. Gardianul a căpătat zece vergi pe spinare, a fost degradat şi transferat în provincie, cum cerea regulamentul. Comisarul a meditat o zi la zădărnicie, complicităţi înalte şi funcţionari corupţi. Aşa i s-a trezit bănuiala că era cineva în umbră care veghea să nu descurce firele dosarului deschis de poliţie pentru furtul din situl arheologic de la muntele Kaisar. Bine de ştiut.

Află, bunule cititor, că guvernul n-a căzut în vara aia, aşa cum se aşteptau gazetele şi ambasadele. O soprană, Farfara, aflată în turneu — Viena, Cracovia, Sankt Petersburg — a cules multe aplauze sub privirile pofticioase ale ministrului plenipotenţiar al Rusiei. O acoperea după fiecare spectacol cu bijuterii şi crizanteme, sperînd să primească la schimb trupul ei magnific. Zadarnic, ea se iubea cu un contrabandist, Vizanti, după unele surse, dar purta şi alte nume. Ticluia afaceri grase pe ruta Haiffa, Cipru, Istanbul. Iar bănetul îl ţinea într-o bancă din Veneţia. Uneori făcea pe crescătorul de cai în Anatolia, dar prefera să pară şi un cerealist din Valahia. Zicea că are o moşie în Bărăgan şi contracte cu englezii. Ei îi cărau grîul la schela Calafat, încărcătura o lua pe Dunăre cu barjele spre Sulina, de aici prin Marea Neagră spre sud. D-aia zăbovea la Istanbul — să observe dacă marfa sosea la timp. Aceasta trecea în Mediterana de est, apoi cotea la vest, spre Gibraltar. Pentru comisar, firele duceau direct la situl arhelogic din Poiana Ciorilor. Suspectul îşi schimba şi înfăţişarea, nu doar actele şi biografia. Apărea învelit

în manta lungă, croită din piele de viţel neînţărcat. Alteori fusese zărit prin mahalalele pricopsite, cu ţilindru pe cap, în redingotă londoneză, forfotind pe la cămătari. Ce a dezvăluit *The Istanbul Times* la pagina 3 a fost că nişte servicii secrete s-ar afla în spatele dispariţiei lui. Cum, necum, s-a auzit că acest Vizanti a fost găsit înjunghiat, iar la fereastra iatacului care dădea spre Bosfor, în acea noapte a fost zărită o femeie. Ca detaliu — turneul sopranei s-a întrerupt cu o zi înainte să înceapă Ramadanul. S-a zis că fusese invitată să cînte într-o reprezentaţie de gală la Buckingham Palace în prezenţa Majestăţii Sale, George V. Aşa anunţa afişul ud. Veniseră ploile. S-a vorbit şi de un scandal de corupţie — un ministru fiind dovedit în cîrdăşie cu omul nostru, comercializînd caviar contra arme. Încălcau nepermis privilegiul marelui vizir. Cum vezi, cititorule, numai banalităţi de sezon estival. Acalmia a ruinat tirajele. Presa n-a avut ce face şi a dedicat pagini întregi unui subiect minor: profanarea unui mormînt datat din Evul Mediu tîrziu.

Ephraim Mîrza îşi amintea cum începuse totul. Take Vafiades scrisese, îndată după descoperire, citez: „Este oare acesta trupul ultimului împărat al Bizanţului sau asistăm la o farsă studenţească?" *Aurora Bosforului* titrase: *Constantin XI Paleologul iese la lumină de sub pămînt!* Cititorii — invitaţi să se pronunţe cu da sau nu, tirajul a crescut cu 43 726 exemplare/zi — au dezbătut cu pasiune ce se întîmplase cu mormîntul găsit în muntele Kaisar. Pînă şi în prestigioasa publicaţie *Byzantium Quaterly* apăruse un studiu însoţit de planşe color. O sesiune ştiinţifică organizată în grabă atrăsese atenţia că este cea mai importantă descoperire arheologică de la Schliemann cu Troia lui. Aşa că au fost invitaţi pe şantier

profesori, cercetători, experţi, medievişti să vadă minunea şi să se pronunţe. Aceştia au privit lung oasele, au citit literele inscripţiei săpate în marmură. Au petrecut o vreme cu ţăranii şi i-au descusut. I-au deranjat de la siestă, iată-i sîcîiţi de vacarm ca de un roi de muşte. Prea se fîţîiau pe uliţele lor. Primarul Musa Efendi, vigilent, veghea. Hangiul, ce-şi zicea Isaia Grămăticul, a făcut parale găzduindu-i fără prejudecăţi pe toţi. Toată lumea ştia că scrie nişte chestii. Ce? Secret. Era prudent să te ai bine cu el. Primarul nu putea să îl sufere. După ce a trecut nebunia, Isaia şi-a cumpărat un corp de case şi l-a închiriat cu preţ bun unor ofiţeri englezi. Isteţ, nu s-a supărat că studenţii scormoneau pămîntul. Le-a făcut foc de tabără, le-a spus poveşti, în astea era meşter. Străinii au măsurat muntele, au desenat hărţi. Au schimbat impresii cu hangiul cel şmecher. Nu e de mirare că i-a luat locul mai tîrziu primarului. Musa Efendi n-a suportat afrontul. Şi-a luat zilele chiar în curte „La Vasilisc", copiii l-au găsit atîrnat de dudul din dosul hanului. Alesese acel loc ca să nu mai doarmă Isaia cît o trăi. Sinucigaşul nu avea habar că hangiul de „La Vasilisc" nu dormea niciodată. Nu ştia ce e somnul decît din cărţi şi din auzite. Aşa era făcut de la natură. Să stea la fereastră nopţile să măsoare traiectoria stelelor. Cînd era înnorat, scria la istoria Balcanilor de la anul 1000 încoace. Musafirii veniţi din Europa şi Rusia n-au băgat de seamă nimic, fiind preocupaţi de acel schelet magnific înveşmîntat în purpură. Ca să se limpezească, arheologii, profesorii au participat la un congres tocmai la Avignon, în sudul Franţei, invitînd şi cîteva secretare drăguţe să stenografieze. „Pe banii guvernului", a notat nervos Take Vafiades. Dacă ar fi fost invitat, n-ar fi fost

contra. Aşa se scrie istoria, bre! În octombrie, cînd frigul a însoţit nesuferitele ploi mediteraneene, situl despre care se vorbise atît de mult a fost părăsit. La anul, cînd bugetul va fi mai generos, săpăturile vor continua — a spus primarul răsucindu-şi mustăţile, bucuros să îi vadă plecaţi. Cine să bănuiască atunci că lumea nu va mai fi niciodată ce a fost! După ce italienii au ajuns la Tripoli şi au blocat Dardanelele cu flota, pe nimeni n-a mai interesat nişte biete oseminte.

Pe negîndite, uitarea se aşternuse peste descoperirea care a *„schimbat tot ce ştim despre istoria Bizanţului"*, apud Nathan Stern/1945*. Ziarele au lăsat deoparte subiectul. Cînd, deodată, scandalul a izbucnit din nou. S-a întîmplat cînd situl a fost jefuit — chiar în noaptea căderii cometei Halley peste lume. Sătenii luaţi la rost au pretins că din mormînt ar fi ieşit o făptură nepusă la socoteală de savanţii noştri. Nu avea contururi precise, era mai mult o flacără în noapte, după unele relatări. Aceea a ridicat o oglindă deasupra capului. A fost o scamatorie, flacăra s-a întins cît cerul — ca o foaie de plăcintă sub un făcăleţ. Scheletul învelit într-o manta purpurie a tăiat aerul cu sabia exact cînd cometa s-a năpustit spre Pămînt. Aşa se vorbea la cîrciuma lui Isaia. Destui s-au întrebat dacă nu cumva erau amestecaţi armenii sau kurzii. Unii au zis că e mîna Ohranei. Cineva şi-a amintit că ruşii primiseră un refuz ferm din partea marelui dragoman cînd ceruseră, prin ministrul plenipotenţiar, să li se predea relicva. Oficial, Instanbulul a negat că

* Nathan Stern, *Viziunea anticopernicană despre timp şi spaţiu a marelui învăţat Hugo Graffitius*, pp. 34–57, Ed. Filioque, Götteborg, 1945.

acel sit exista. Mai tîrziu a recunoscut existenţa lui, dar a susţinut că nu s-a găsit nimic de preţ acolo. Apoi că exista totuşi un schelet, dar că aparţinea unei căpetenii mecedonene de secol V înainte de Hristos. Cert este că emisarii ruşi au făcut nenumărate intervenţii pentru a transfera un os, un nasture, orice, la Institutul de Istorie al Academiei Imperiale. Odată ajunse la Sankt Petersburg, osemintele n-ar mai fi fost restituite, dîndu-se ca motiv marea sumă datorată de Turcia de la ultimul război ruso-turc, vezi pacea de la San Stefano şi actele Congresului de la Berlin, 1878. Ţarul voia să expună acel schelet într-un sarcofag de sticlă în biserica Sf. Maria, pe care o dorea transformată-ntr-un mare lăcaş de rugăciune întru slava Moscovei, continuatoarea consacrată a Bizanţului. Nicolae al II-lea se vedea ca un cesar, *„pacificator al lumii întregi sub semnul crucii"*, cum a scris informatul *The Istanbul Times* într-un editorial incisiv inspirat de Curtea din Viena. Şi Kaiserul, credem, şi-a băgat coada, îngrijorat de lucrările căii ferate Berlin–Bagdad. Legaţia rusă, deloc iubită aici, era oare amestecată în afacere? Serviciul secret a scos din sertare vechi dosare cu adrese şi nume ale unor inşi cu paşaport pravoslavnic. Au fost puşi îndată sub supraveghere vilegiaturişti simpli, aristocraţi, oameni de afaceri, artişti în turneu. Nu au fost uitaţi armatorii care făceau curse la Odessa cu pasageri şi mărfuri. Nu au scăpat de control pelerinii porniţi spre Ţara Sfîntă. Nici acei terchea-berchea obişnuiţi ai cafenelelor care au mîrşavul obicei de a duce vorba de colo-colo. Ah, nu li se taie odată limba aia spurcată! Tot ce putea aduce un indiciu a fost scotocit. Mahalalele, hotelurile, gările, docurile, bazarele. Aşa, comisarul Ephraim Mîrza a ajuns la un personaj

interesant pentru ancheta lui. Arunca bani cu ghiotura portarilor, chelnerilor, curvelor şi gazetarilor. Conform D 443-g, era colonel scos din armată, fugit după ce lumea se revoltase şi cauza ţarului părea pierdută. Asta a fost după eşecul grav de la Port Arthur. Existau informaţii că suspectul conspira cu părintele Gapon şi nişte clandestini implicaţi în atentate cu bombă. Judecat, deportat în Siberia, evadat, îmbarcat la Sevastopol, poposit la Istanbul. Foto faţă-profil, tuns chilug, zeghe. Asta era o pseudobiografie. Avea şi altele. O fişă nota că era un răspopit, proscris, alungat de acasă şi că avusese un amor cu o femeie măritată, încălcînd pravila. Ca să nu i se taie nasul, scăpase cu fuga. A ajuns aici după traversarea munţilor Caucaz, iarna, prin zăpezi şi viscole. Un dosar scria raport 441/k, că spiona. Stătea în port cu un ochean şi nota crucişătoarele şi cuirasatele care treceau prin Strîmtori. Cert e că nu ducea viaţa amărîtă a emigrantului, dimpotrivă, se descurca excelent. Îl găseai în compania ambasadorilor, angrosiştilor şi dizeuzelor. Părea un agent trimis de Sankt Petersburg, alimentat din fonduri secrete. Fireşte, o asemenea apariţie a aţîtat curiozitatea comisarului nostru. Într-o seară l-a acostat pe cînd cobora din trăsură. Rusul nu s-a arătat intrigat de necunoscutul în ţinută european-otomană care îl invita la o conversaţie. Nu am secrete! a rîs. Vreţi să-mi vedeţi paşaportul? Nu. Sunteţi colonelul Olşevsky.

Au intrat într-un hotel care avea un restaurant parizian în curtea interioară. Sunteţi un *connaisseur*, domnule colonel. Fost! a spus, fost. De aici încolo discuţia s-a relaxat. S-au bucurat de exclusivităţile bucătarului François care a şi venit să îi salute, bucuros că îi are la cină. Pe scurt, Olşevsky părea să fie străin de jefuirea sitului, nu

cunoştea o iotă din istoria Bizanţului, nici măcar că a existat un imperiu. Nu e basm? s-a mirat. Era pasionat de cai de curse, de crupa frumoaselor din oraş şi visa să se întoarcă în Rusia iubită. Din păcate nu îl lăsa ţarul. Aţi dori să scăpaţi de Majestatea Sa! a insinuat comisarul. Nu eu, Rusia! După o seară minunată, cît au depănat amintiri de la Paris, pe unde se preumblaseră amîndoi odinioară, s-au despărţit. Trecuse de miezul nopţii. A doua zi Mîrza i-a cerut adjunctului Ifrim să îi ia pe Misrahi şi Merlucius şi să îl aresteze. Îl va interoga personal. Ordin tardiv, Olşevsky părăsise hotelul „Pera Palace" chiar în acea noapte. A cerut o trăsură şi luase cursa Orient Express cu un bilet de Viena. O sursă din port zicea însă că s-ar fi îmbarcat pe vasul de plăcere „Alexandria" al unei companii din Marsilia, „Duplessis&Montfeuilles Voyages", spre Veneţia. Suspectul scăpase cu prea mare uşurinţă! şi-a spus comisarul în aceeaşi seară pe cînd sta în grădină şi repara un ceas. Ce mai funcţiona, bre, în acel Istanbul pe cale de dispariţie!? La asta medita şi a doua zi, privind strada aglomerată dindărătul vitrinei cafenelei lui favorite, unde venise să îşi bea ceaiul după o noapte albă. Gîndul nu îi da pace. Jefuirea sitului părea o închipuire, o farsă. Poliţia era completamente depăşită. Grijile ei priveau mai ales plecarea flotei care trebuia să îl ducă pe măritul sultan Reşat spre Salonic unde teroriştii, deopotrivă evrei sefarzi, albanezi şi greci ortodocşi, pîndeau în umbră, conform rapoartelor agenţilor plasaţi în oraş. Acolo îl va prelua trenul imperial şi îl va duce la Kossovopolje. Traseul trecea prin Valea Seacă, în vecinătatea mănăstirii Mititza, locul jafului. Iahtul imperial era deja tras la dana 13, aşteptînd să îl poarte pe stăpînul prealuminat al tuturor lumilor existente şi inexistente,

prezente, trecute şi viitoare. Pregătirile îi stîrneau deja lui Ephraim Mîrza o puzderie de griji. Nesuferita funcţionărime se agita prosteşte, sîcîindu-l pe liniştitul comisar.

A primit dosarul misterioasei afaceri din mîna ministrului de Interne. Îi parvenise de la Contrainformaţii care renunţaseră să se mai intereseze de sit. Aveau alte griji, venea războiul. Comisarul a bătut călcîiele nemţeşte, onorat să se ocupe de caz. O impresie i-a rămas nelămurită şi n-o va uita niciodată. La fereastra impozantului birou a zărit un cap de războinic cu părul vîlvoi, cu gura larg deschisă... O flamă în seara rece ori un frunziş agitat de vînt. Comisarul era un om raţional şi învăţat, şcolit la Berlin şi Viena. S-a apropiat de geam să verifice. În curtea interioară, în dreptul etajului 3, unde se afla împreună cu posacul ministru, o flacără albăstruie aluneca de-a lungul zidurilor. Acasă i-a povestit întîmplarea nevesti-sii, Arara. Ea n-a crezut o iotă. Te-ai prostit la bătrîneţe! i-a zis aranjîndu-i perna, şi el i-a dat dreptate. Avea momente cînd se suspecta că a înnebunit. Pe măsură ce îmbătrînea, vedea vechi cadavre, trupuri ciopîrţite, spînzuraţi, înjunghiaţi, măcelăriţi, înecaţi, torturaţi cu ochii scoşi, găuriţi de glonţ, cu capul distrus de explozii, cu gîtul retezat. Era trezit tot mai des pe măsură ce îmbătrînea de asemenea grozăvii. Îi apăreau dracu' ştie cum în somn — omoruri anchetate de el într-o jumătate de secol. A cui era imaginea din fereastră, de cine îi amintea? Mai văzuse acel chip, unde?

Iar se apela la veteranul Ephraim Mîrza, hîrşîit în treburile poliţiei. L-au deranjat de la reparatul ceasurilor. A fost luat de acasă şi dus cu şareta în grabă la sediu. Ministrul nu s-ar fi sinchisit dacă nu ar fi existat riscul să-şi

piardă postul. Excelenţa Sa avea nevoie de un bătrîn ticăit pe care să dea vina dacă afacerea se termina prost. Dar el a fost bucuros să i se încredinţeze cazul, cam ruginea de la o vreme prin minister. Dosarul despre „Profanarea presupusului mormînt al împăratului Constantin" conţinea tăieturi din ziar şi trei–patru hîrtii fără valoare. Îi oferea totuşi un motiv să plece de acasă, să scape de gura nevesti-sii, Arara, of, care îl toca la cap cît era ziua de lungă. Oficial, pleca să inspecteze locurile unde va poposi sultanul. În secret însă se ocupa de încurcata afacere a jafului, care interesa deopotrivă cabinetul marelui vizir şi ambasadele Marilor Puteri. A fost ales graţie tactului şi abilităţii lui arhicunoscute. Suferea de o boală rară, numită cameleonism, diagnosticată la Viena de celebrul dr. Steinbach. Înălţimea lui nu figura în nicio fişă a poliţiei. Avea cînd 1,88 m, cînd 1,57 m, după cum îi convenea. Dacă ochea pe cineva în mulţime, şira spinării şi gîtul i se alungeau prompt cît să privească nestingherit peste umerii celorlalţi. Odată se prefăcuse în oglindă în încăperea unde conspiratorii, nişte ofiţeri, se pregăteau să atace palatul sultanului. A căpătat atunci prima decoraţie şi a fost înaintat în grad. Obişnuia să treacă pe sub uşă ca o foaie de hîrtie. Găsea obositor să ciocăne şi să aştepte pînă cînd, eventual, urmăritul să fugă pe fereastră. Într-un filaj complicat, se transformase în pitic de piatră în grădina unei ambasade, trei zile, plouat şi bătut de vînt. Ba a şi jucat şah cu Excelenţa Sa, piticii avînd reputaţia că sunt mari jucători de şah, mai ales cu piesele negre. Odată fusese cîine într-un birt, ascultînd conversaţia conspiratorilor. Să-l fi văzut ca o umbră de-a lungul unui zid într-o vară toridă, cînd a răcit şi a strănutat în ceafa suspectului, dîndu-se

de gol. A trebuit să-l aresteze. Îşi schimba culoarea, cenuşie în după-amiezile ploioase, verde-smarald cînd traversa Bosforul în caic, galben-icter cînd vîntul aducea nisipul Egiptului peste Mediterana. Uita că e un cameleon la interogatorii — apărea în faţa anchetatului numai în ţinută oficială.

Ministrul i-a predat o listă de suspecţi, printre ei, un anume Zakka, poreclit Păsărarul. Comisarul se mai ocupase în treacăt de afacerile lui în legătură cu un cadavru plutind pe Dunăre. Afacerea s-a complicat pentru că victima părea a fi marchizul de San'qui, Durand Duplessis de Montfeuilles, şi ambasada Franţei l-a presat să descopere făptaşul. A pus apostila „autori necunoscuţi", la ordinul ministrului, a închis dosarul. Acest Zakka îi era semnalat la graniţa de vest în legătură cu cetele de rebeli sîrbi, croaţi, bosniaci, macedoneni şi albanezi. Combăteau pe măritul sultan, toţi fraternizau cu acest brigand care le vindea arme aduse de peste graniţă. Descris ca un rebel versat, vorbind fluent toate limbile din Balcani. Ultima dată fusese observat în Valea Seacă. Desena hărţi în compania unor topografi străini. Dacă se dovedea că este autorul jafului de la situl arheologic din Poiana Ciorilor, i se va înscena o tentativă de fugă de sub escortă. Scheletul trecut prin maşina de carne, praful obţinut să fie aruncat în iaz. Nu cumva să se transforme în lup şi să bîntuie ca un vampir satele. În plus, în acea parte a imperiului, oamenii mureau de cîteva ori şi înviau la fel — de sărbătorile religioase, la o nuntă, un botez la care participau voioşi, aducînd daruri nepreţuite, unii din iad, alţii din rai, după caz. Comisarul trebuia să-şi dea toată silinţa să iasă cu bine din acel peisaj cu prăpăstii şi păduri dese. Eventual putea să îl întîlnească

şi să îi ceară să părăsească graniţa măritei Împărăţii a Semilunii.

Comisarul a făcut o noapte albă într-un tren hîrbuit meditînd la rosturile timpului. Din fericire, a călătorit singur în vagon. Nu-i plăcea conversaţia cu străini, fiind ursuz şi destul de mizantrop. În vagon, a reparat un ceas de buzunar încredinţat de ministru care nu găsise un meşter în tot Istanbulul. A purtat şi o scurtă conversaţie cu orbul Bosphorus, apărut nu se ştie cum. Era ud, vînăt, ca şi cum ar fi ieşit din apă, un înecat, ceea ce şi era. Părea că intrase în compartiment să-şi usuce hainele. L-a prevenit pe comisarul nostru să fie cu grijă. Cu fiecare gară unde oprea trenul, să ştie că se apropia de ce căuta şi că sunt puse capcane. N-a apucat să spună mai mult, a intrat stewardul cu cafele, bragă rece, rahat. Nu l-a zărit pe astrolog, de vreme ce i s-a adresat numai lui — Domnule, doriţi să vă servesc?

Ajuns la destinaţie, firește, Mîrza nu şi-a declinat identitatea, o asemenea prostie l-ar fi costat mult. Se dădea drept un negustor interesat să cumpere oi. A coborît în forfota uniformelor şi oficialilor din tîrgul trezit din picoteală de apropiata vizită imperială. Bre, şi-a găsit bagajul scotocit la hotelul unde a tras, o magherniţă cu pretenţii, „La Vasilisc", patron un hangiu guraliv şi suspect, Isaia, îl ştii. Două zile s-a plimbat agale pe uliţi cu mîinile la spate, salutînd comersanţii care agitau evantaie sau se prefăceau că dormitează în faţa prăvăliilor. Aici nimeni nu dormea niciodată, se spionau. A răsfoit ziarul local — s-a dus să viziteze redacţia în spatele pieţei, într-o fostă cazarmă. A iscodit apoi nişte funcţionari cu ochii lipiţi de urdori. A avut parte de ridicări din umeri însoţite de priviri tîmpe. I-a fost clar că cei din Istanbul nu sunt iubiţi. Dacă s-ar fi

ştiut că este poliţai, negreşit ar fi fost găsit cu beregata tăiată. Le era de ajuns că era străin pentru a scoate cuţitul. A urcat fireşte pe Kaisar, de-aia venise. Singur, o furtună s-a iscat din nimic, troienindu-l sub frunze şi vreascuri, tăciuni şi cochilii de melci. Şi-a trăit aievea sfîrşitul. Şi-a amintit de Bosphorus. Cît a ţinut vijelia a rămas chircit în şanţ, a scormonit pămîntul argilos vrînd să ia amprenta unei tălpi şi l-a sfărîmat între degete. Cînd a ieşit la lumină, a avut iar sub priviri casele albe risipite în valea golaşă. Luceau în soare. Vîrtejul se mistuise ca şi cum nici nu ar fi fost. Şi dacă îşi închipuia? Foşnetul frunzelor şi vuietul au încetat. Flacăra se rostogolea peste acoperişuri. La plecare Arara îi zisese: Te-ai prostit la bătrîneţe! Bine zis. A adus cîini dresaţi să ia urma. S-au oprit la Rîpa Dracului. Dădeau din coadă, se întorceau în loc. Au lătrat pînă au răguşit, nu s-au lăsat cu niciun chip duşi de acolo. Şi azi, dacă ajungi cumva la buza acelei prăpăstii, după un secol, îi găseşti acolo. Latră.

Localnicii declarau că nu văzuseră şi n-auziseră nimic, exact cum se aştepta. Toţi, indiferent de religie, repetau ticul întîlnit în gară, la cafenea, în redacţia gazetei. O ridicare din umeri, o privire tîmpă, urmate brusc de un nor de praf. După o săptămînă lista de suspecţi conţinea cîţiva cîini vagabonzi care îi dădeau tîrcoale pe uliţi. Ei să fi furat grămada de oase şi să le fi tîrît prin curţi? A cerut agenţilor — prin Ifrim, via Istanbul, la telegraf — să scotocească şoproanele, grajdurile, podurile, coteţele şi beciurile. Pierdere de vreme. Şi-a îndreptat apoi atenţia spre un zvon — un paznic zărise un vampir cu binoclul. Un vas într-un port de pescari, departe, venise din Sulina, vezi harta Gurilor Dunării. Aşa-zisul vampir coborîse de pe navă avînd aparenţa unui comis-voiajor. A fost observat

noaptea la ferestrele luminate. Plăcerea lui supremă era să răpească fecioare şi să le ducă pe Kaisar, de unde bietele se întorceau cu minţile rătăcite. El să fie făptaşul? s-a întrebat sceptic comisarul. Cel care a prădat locul de odihnă veşnică al ultimului împărat? Întrebînd babele prin biserici, muşteriii prin cîrciumi, cerşetorii în piaţă, a aflat că respectivul dispăruse brusc, cum şi apăruse, exact cînd comisarul cobora din tren zornăind o pereche de cătuşe. Cineva ştia că s-a înecat. Copiii care descoperiseră situl l-ar fi găsit mort într-un şanţ. Milostivii satului i-au făcut slujbă mare şi l-au înmormîntat fără să ştie cine e. Un înecat oarecare, cu ochii acoperiţi de nisip, cu corpul tînăr îngropat sub frunze, fără straie pe el. Îndată strigoii au invadat uliţele, grădinile, staţia de trăsuri, gara, găzăria, bordelul. Trupul mai era cald cînd l-au îngropat. Respiră, a zis o femeie ţinînd colţul basmalei la gură. Ale dracului, s-au întors noaptea, au pus două cîrtiţe să sape şi l-au scos din sicriu într-o noapte. Să-i sugă aia, s-a zis la hanul „La Vasilisc", unde se clevetea mai ceva ca la Istanbul. Era mai chipeş decît orice bărbat din Balcani. L-au întins în iarba udă şi i-au înfipt o ţepuşă în inimă. Sîngele a ţîşnit. Avea gust de chiparos şi brad înzăpezit, mirosea a scîrnă de prunc. Au pus înapoi capacul peste coşciug, l-au coborît adînc, afurisindu-l să nu se mai întoarcă vreodată. N-au uitat să-i vînture trei icoane pe la pleoape ca să nu deschidă ochii. Cine ar fi putut spune ceva clar despre acea fiinţă? Aşa se face că n-a mai apărut la ferestrele femeilor nemăritate, nici la văduve. De atunci nicio fecioară n-a mai ieşit despletită pe uliţă, îndrugînd verzi şi uscate despre un strigoi care ar fi răpit-o din aşternut. Văduvele au ţinut drumul cimitirului. Să fie un vampir? În secolul ştiinţei toţi neagă asemenea prostii. Ei nu există, sunt doar

nişte reziduuri ale imaginaţiei. Administraţia a trimis reclamaţii idioate la palatul patriarhal din Fanar, cerînd anchetă îndată ce primarul şi trei popi au găsit mormîntul desfăcut. Înăuntru — o eşarfă, o ramură de liliac înflorit şi un placheu. Niciun împărat al Bizanţului nu trecuse pe acolo! Întrebarea era: cine a scris caligrafic pe cruce, cu vopsea neagră, Vlad Sîngeogiu Corvin, INRI, notînd doar anul morţii, nu şi pe cel al naşterii? Ştia imaginea — un pelerin cu manta lungă, însoţit de un cal şi un cîine, şi o căruţă cu coviltir roşu. Ephraim Mîrza a stat de vorbă cu cele două zălude care plîngeau la poarta cimitirului năpădit de buruieni. Au zis ceva cu gura ascunsă în basmale. Nu a scos nimic de la ele. O ridicare din umeri, o smucitură a capului, un nor de praf, altceva nimic.

4.

Nevastă-sa, Arara, îl chema să vină acasă. A trebuit să meargă într-o seară la telegraful din gară, s-o liniştească. Nu, nu terminase treaba, era obligat să mai rămînă. S-a instalat în hanul „La Vasilisc" într-o cămăruţă care dădea cu geamul spre o leprozerie înfiinţată demult de călugări. În iarna grea care a urmat, în sat şi-a făcut apariţia un cerb. Lacul îngheţase — nu-şi amintea nimeni să se mai fi întîmplat una ca asta. Bărcile pescarilor se auzeau noaptea trosnind din încheieturi în strînsoarea gheţurilor. Mamăăă, ce mai vîjîia vîntul rece al nordului! Îţi stîrnea gînduri negre. Cerbul se ţinuse departe, în pădure, dincolo de muntele magic Kaisar. Pînă atunci, nu ieşise din desiş de teama cruzilor vînători. În acea iarnă n-a găsit nicăieri hrană. Gerul năprasnic acoperise cu o

pojghiţă iarba şi coaja copacilor. Şi-a făcut curaj să se apropie de om. A fost un prilej pentru poveşti nemaipomenite. Ca să-l prindă, au întins plase şi au pus capcane. Au fost tocmiţi hăitaşi să-l aducă în cătarea puştii. Fără noroc, de vreme ce nimeni nu-l văzuse cu ochii lui. Se auzise doar despre maiestuoasa apariţie hibernală. Oriunde, oricînd se vorbea despre cerb, comisarul asculta răbdător... Tot satul credea că cerbul era întruchiparea împăratului. De ce se apucaseră străinii să deschidă mormîntul din Poiana Ciorilor!? A fost o greşeală. Astfel au fost lăsate libere duhurile înghesuite sub capacul de marmură acoperit cu inscripţii indescifrabile. De acolo s-ar trage totul. Alţii spuneau altceva. Nu cumva cerbul este întruchiparea flăcăului care nu-şi ţinuse făgăduiala s-o ia de nevastă pe fata cu care se iubise pe furiş pe o grămadă de lemne — cum s-a zis „La Vasilisc" — în jurul sobei? Flăcăul a trebuit să fugă pentru a nu fi ucis de neamurile fetei. A bîntuit zece ani prin păduri. A ieşit de acolo întrupat în cerb, după ce îşi trăise traiul printre sălbăticiuni. Graiul omenesc nu şi-l pierduse pentru că atunci cînd, lovit de glonţ, agoniza într-o baltă de sînge şi vînătorii s-au apropiat să-l ucidă cu cuţitele, a fost auzit bolborosind numele fetei pe care n-o dusese în faţa altarului. Nici vorbă de Împărat. Le plăcea lor să creadă asta. Era un cerb semeţ, mare cît un tun Krupp de 88 cu tot cu afet, ca acela pus pe deal în poziţie de tragere încă dinainte de iarna cea aspră. Vine războiul! a dedus comisarul, înţelegînd că e prostit cu basme, scorneli şi minciuni. Povestea avea un skepsis pe undeva, un înţeles ascuns. Pînă la urmă, comisarul a fost chemat la Istanbul, cînd şefii şi-au pierdut răbdarea. Se intalase un nou ministru, preocupat de mişcările de trupe ale inamicilor

Imperiului. Situl nu mai conta, chiar dacă îl găzduise secole pe Constantin XI Paleologul-Dragases. Este exact ce gîndise şi Ephraim Mîrza. A fost bucuros să se întoarcă acasă la Arara după atîta vreme, să privească leandrii şi chiparoşii, să măsoare lumea de pe Galata, să contemple apele Bosforului cu mirosul lor incofundabil, un amestec de petrol, alge putrede şi peşte. Îi plăcea seara, cînd briza din larg îi inunda grădina, să simtă răcoarea.

Ministrul, răsturnat pe canapea, i-a ascultat raportul. Pe scurt, Mîrza nu găsise tîlharul. Nici nu ştia cine e. Da — a zis Excelenţa Sa, fanaticii ortodocşi se agită înfierbîntaţi de nemernica propagandă rusă. Nici Viena nu ne slăbeşte, Hoffburgul face planuri să întindă imperiul lor afurisit pînă în Bosfor. Nu le ajunge Bosnia anexată acum trei ani. Jefuitorii sunt agenţi plătiţi de ambasade. Să fie prinşi, judecaţi pentru spionaj şi trădare. Instigatorii cu acoperire diplomatică să fie expulzaţi! Este o mare conspiraţie, caută bine, firele duc departe! a zis şi i-a întins o listă de suspecţi. E de la serviciul secret al armatei. Cercetează-i! Află de ce le trebuie împăratul Bizanţului! Comisarul a mulţumit, a luat hîrtia, a bătut din călcîie şi a ieşit de-a-ndăratelea. Niciodată nu pricepuse o iotă din vorbele politicienilor. Ce este o listă de suspecţi, asta da, ştia. Dacă apăreai notat pe una, nu aveai cum să îi scapi. Existenţa ta urma să se învîrtă în jurul ei. Încă de pe scări, a citit-o extrem de curios,* pe cînd cobora — ferindu-se de oficialii care treceau ba făcînd plecăciuni, ba pupîndu-l

* Am găsit în arhive acest petic de hîrtie cu antet şi ştampilă mov, purtînd semnătura ministrului şi apostila comisarului Mîrza, confirm de primire. Listă de suspecţi în dosarul „Jaful sitului arheologic de pe muntele Kaisar". Iată numele: Zecchini Lazaro, Danilo von Karnim, Scarlat Ivo, Graffitius

zgomotos pe amîndoi obraji, ba salutînd cu pălăriile. Comisarul, orice s-a zis mai tîrziu, era o mare figură în minister. De unde să ştie că trăiau toţi ultimele lor zile liniştite!

Eh, bre, tocmai atunci s-au înregistrat în Balcani atacuri nocturne asupra unor posturi de grăniceri. Era opera unor bande bulgăreşti şi greceşti, plătite şi înarmate de bănci străine. În munţi, austriecii îi agitau pe kosovari şi macedoneni. Ruşii, cu mîna lungă şi ei. Londra dădea comunicate. Berlinul mustăcea sub chipul kaiserului. Mîrza, care îi asigurase acestuia paza cînd vizitase Istanbulul, şi-l amintea ţeapăn, cu mîna în şold, pozînd aparatelor de filmat. Ministerele de Externe se grăbeau să facă declaraţii belicoase. Guvernele se înarmau, bugetele militare, hohooo, suiau. Europa mai avea puţin şi explodă. Comisarul simţise în Valea Seacă acest adevăr greu de înţeles întors în Istanbul, unde farmecul oraşului te împiedica să observi esenţialul. Venea războiul, cum prezisese Bosphorus, şi, odată cu zăngănitul armelor, sfîrşitul imperiului şi al lumii.

„Dacă vrem să-i prindem pe tîlhari, a zis inspectorul Ifrim mai grav decît ministrul, trebuie să-i supraveghem pe străini. Nu e vorba de o banală profanare, un lacăt spart cu dalta, nici de un cadavru dezgropat pentru o verighetă. Domnule comisar, ne trebuie urgent un vinovat — real sau imaginar. Presa ne cere vinovaţi, nume, conspiraţii, orice, să vîndă tirajele, zău." „Aha, să-i prindem ca pe cîini, greci, armeni, evrei, kosovari, să îi strîngem pe o insulă şi să-i bombardăm cu artileria." Ifrim a

Hugo, Emilian M. Olşevsky, Isaia, zis Grămăticul, Duplessis de Montfeuilles, Cusino Theodoro, Corvin Vlad, Jacoppo Vizanti, urmează două nume şterse şi, ultimul, Zakka, zis Păsărarul.

tăcut, neştiind dacă s-o ia în glumă sau e serios. A zis numai: „Dacă nu găsim făptaşii, o păţim. Să inventăm unii! E unul, Vizanti, care umblă prin bazarul evreiesc, fără acte-n regulă, să îi punem jaful în cîrcă, zic. Nu protecţie la ambasade, nu paşaport. Haţ! Cine să protesteze!?" „Mai ai de-ăştia!?" „Da, unul Zecchini, impresar venit cu o trupă de dansatoare din Europa. Proxenet, vinde dame ofiţerilor din garnizoană." „Atît!?" „Ar mai fi unul, Ivo Scarlat, face atmosfera prin cafenele înhăitat cu nişte ofiţeri." „Zău!?" a replicat Mîrza într-un tîrziu, aprinzîndu-şi pipa. Îl lăsa pe tînărul poliţai să bată cîmpii ca să-şi verifice propriile gînduri. Prefera să cîştige timp. I-a împărtăşit bănuiala că acest caz nu seamănă cu celelalte. „De ce, Mîrza efendi!?" „Nu ţine de lumea pămîntească..." Ifrim s-a uitat la şef cu milă, se cam scrîntise. Habar nu avea că aşa zicea şi nevastă-sa, Arara. Comisarul l-a lăsat să creadă ce-o vrea. Flerul lui antrenat printre contrabandişti, cuţitari, tîlhari şi spioni îi dicta să nu spună mai mult. Nu dorea să pară scos din uz. A tăcut. Zadarnic, Ifrim îl taxase deja.

S-a vorbit iar despre *„aşa-zisele oase împărăteşti"*, cînd *Aurora Bosforului* a scris, în pagina 3, că mai multe cufere au fost cărate în port la dana 34, vizavi de farul genovez, şi îmbarcate pe vasul „Farfara" al Companiei maritime chesaro-crăieşti „Johann Schafft&Ass", cu destinaţia Veneţia. Erau exponatele otomane pentru expoziţia de la Bienală, cu tema *Imperiul otoman&comorile lui nepreţuite. De la Bizantium la Istanbul*. Într-unul dintre cufere, nota un denunţ, se găsea scheletul împăratului. Trebuia scos din Istanbul pentru că imperiul era prea slab să-l ferească de nenorociri. Era dus în

afara graniţelor cît mai era timp. Se prevesteau mari nenorociri. Balcanii se pregăteau febril de război, armele vor zăngăni în curînd. Nu se ştia cine aranjase transportul. Odată ajuns în străinătate, scheletul urma să fie înlocuit cu o copie lucrată în laboratorul de antropologie din Nisa sau Cracovia, amîndouă vestite în contrafaceri. Marele vizir Said Paşa ar fi oferit Berlinului scheletul în schimbul a 30 de tunuri Krupp plus 100 de instructori militari. Înlocuirea sa în acea iarnă, aşa se explica. Sultanul prinsese de veste că vizirul urzea să schimbe alianţele fără ştirea lui. Totul, cum vezi, a pornit de la Constantin XI Paleologul Dragases, al cărui nume nici măcar nu reuşea să-l pronunţe corect. Zvonurile colindau oraşul ca boarea venită dinspre Egipt în înmiresmatul sfîrşit de primăvară. La sfîrşitul lunii, îngrijorat de haosul care ameninţa siguranţa Strîmtorilor, sultanul a cerut demisia cabinetului. Scandalul i-a fost fatal marelui vizir. Unul dintre complotişti i-a reproşat de la obraz neglijenţa în privinţa osemintelor. Şi sultanul se temea. I se şoptise că întîmplarea din Valea Seacă avea un skepsis: era scris că Imperiul Otoman va dura atîta vreme cît trupul acela va sta în pămîntul ţării lui. Constantin XI Paleologul Dragases trecuse la cele veşnice şi odată cu el şi Imperiul Roman de Răsărit atunci cînd cetatea Ţarigrad (Constantinopol pentru bizantini) a căzut lovită năprasnic de tunurile lui Mehmet Cuceritorul. Odată ce scheletul ascuns în măruntaiele muntelui numit Kaisar dispăruse, Istanbulul era sortit unei pieiri grabnice. Imperiul Otoman ar fi supravieţuit doar dacă sultanul ar fi vegheat să nu fie profanat acel mormînt. Împărăţia lui, ridicată pe ruinele Bizanţului, avea zilele numărate.

Cuferele pregătite pentru Veneţia, odată pornite din port, n-au mai fost găsite, în ciuda înaltelor asigurări date ambasadelor occidentale de noul vizir. Ordinul suna aşa: cine atinge scheletul va fi topit în plumb în furnalul din Smirna, ciopîrţit într-o măcelarie, rupt cu cămilele, atîrnat în cîrlige şi biciuit, la alegere. Inspectorul Ifrim dixit: „E un jaf la comandă, plătit de un colecţionar dispus să achite orice sumă pe piaţa neagră, numai şi numai să aibă preţioasa relicvă acasă, fără a o etala orgolios în public". Bătrînul Mîrza înţelegea diferit lucrurile. Se confruntau, zicea, cu forţe nevăzute, din afara strîmtului nostru univers. Dar el se cam scrîntise de vreme ce nu există acel „Dincolo" unde începuse să caute. Era ultimul dispus să ţină cont de anonime, dar cînd a primit un plic pe sub uşă, în loc să îl arunce, cum făcea de obicei, l-a păstrat mototolit într-un sertar. L-a citit cam la o săptămînă de la audienţa la ministru. Trecuse un an de cînd începuse ancheta şi nu găsise niciun indiciu serios. Povestea cu vasul scufundat pe care s-ar afla scheletul împăratului era un bluf, de ce nu, o farsă chiar. Oferise ziarelor un subiect gras şi împinsese poliţia pe o pistă falsă. Comisarul a ghicit, încă avea fler. A stat la pîndă la dana 34 toată noaptea. Aşa a înţeles că era vorba de o cacealma. Bani se fac mai ales din minciuni, prind repede şi se vînd bine. Presa de pe Bosfor atît aştepta! Plicul măricel, gălbui, timbrat, conţinea o misivă şi o hartă pătată de ulei, arsă la un colţ, cu mîzgăliturі pe verso. Făcea o descriere faptaşului — apărea într-o manta kaki şi o pălărie cu boruri largi. Purta baston, lucru curios, fiind un om încă tînăr, şi obişnuia să-i dea felurite întrebuinţări. Îl folosea ca baghetă magică într-o baracă de circ, prefăcea o blondă într-un tigru siberian şi nişte porumbei în file de indigo în

preţul unui bilet. Bastonul cu măciulie de argint îl salva pe posesorul lui din încăierările din birturi. Dacă te punea dracul să-l provoci, vedeai soarele pentru ultima dată. Meşterii din Bazar care îl ciopliseră i-au descris comisarului suspectul — înalt, masiv, umerii lăsaţi. Pas apăsat, barbă, voce guturală, nas drept, pometi proeminenţi, ochi negri, frunte largă. Isprăvile sale au făcut înconjurul Balcanilor. Şi dacă nu exista?! şi-a zis. Era o nălucă, o făcătură, zvonuri, vorbe de clacă, istorie orală, bre. Oamenilor le plăcea să creadă că există un justiţiar. Totuşi, un amănunt: o flacără apărea peste tot pe unde trecea. Era rece, puteai s-o atingi fără să-ţi arzi degetele. Dacă suflai peste ea, nu se stingea. Nici dacă turnai o găleată cu apă sau dacă o îngropai.

Unul — uită-te în listă, şi-a spus comisarul — fusese zărit conversînd în cafenele deocheate, trăgînd din narghilea pe un trotuar, jucînd table. Bătrînul comisar a auzit repede despre acest smintit, păcătos incorijibil, om din pegră, tîlhar. Flerul îi spunea că e un strigoi care bîntuie prin Balcani. Taie beregăţi, şoptea un zvon. Punea lîngă tine un lighean cînd gîlgîia sîngele şi lăsa să ţi se scurgă tot. Cînd te albeai ca varul, te arunca în Bosfor, unde îi venea lui bine, cu două lumînări înfipte în orbite. Panica şi teama stăpîneau Fanarul unde se aciuise. Tavernele s-au cam golit de muşterii, nimeni nu mai umbla tîrziu pe străzi. Se zice că era necruţător şi iute în chestiuni de onoare. Cam muieratic, ţinea de suflet cîteva iubite! i-a spus o spălătoreasă. Avea pe răboj mai multe omoruri. Flerul îi spunea aşa — cineva rîde de tine, Mîrza efendi. Îţi întinde capcane, te batjocoreşte. De ce auzea acel rîs în mulţime, cînd trecea pe podul Galata?

Întorcea capul, nimeni! Dispariţia cuiva în cele vremuri avea un înţeles secret. Mă rog, dacă tîlharul mai vagabonda prin Bosfor! Nici asta nu ştia sigur, deşi după căderea întunericului, plăteai un sfanţ unui veteran în uniformă militară, rezemat în cîrje, te lăsa să te uiţi prin lunetă. Dacă nu găseai flacăra în port, prostule, ţi-o arăta el: te mai costa un sfanţ. Bosphorus, orb, delator, deja mort.

Comisarul Mîrza a început să ne cam plictisească. Nu găseşte nimic, dacă observaţi. De ce oare!? Bref, a decis să nu se lase pradă bîrfelor şi nici taclalelor. A înţeles că fugarul umbla prin locuri legate de amintirea Bizanţului. A presupus că ducea cu el în căruţa cu coviltir roşu scheletul furat din situl găsit pe muntele magic Kaisar. Era ceva de preţ, nu l-ar fi lăsat nicăieri. La bagaje în gară sau într-o şură ori în pod. Nu l-ar fi încredinţat nimănui, de pildă lui Isaia Grămăticul, lui Danilo von Karnim, colonelului Olşevsky, nimănui din cercul suspecţilor lui Mîrza. Se plimba pe podul Galata unde avusese mereu marile lui inspiraţii. Cînd se încurca într-un dosar, venea aici să asculte ţipetele păsărilor, să privească trecătorii, apele cenuşii, pescarii şi trăsurile. Făcea ce făcea şi îi venea ideea salvatoare. Ca acum. De acel schelet depindea soarta Imperiului şi a Europei! Iluminat o clipă, şi-a spus că asta e miza! Avea motivul secret pentru care ministrul pasase dosarul unui bătrîn puturos, în prag de pensie, rău-mirositor, pe jumătate putred. Bun, o să găsească neapărat scheletul înnegrit de vînt şi ploi pe un cîmp. Bre, trebuia să-şi ducă treaba la sfîrşit, chiar dacă la capătul drumului îl aştepta moartea.

A hotărît să verifice din nou gările, birturile, bazarele, portul. Să dubleze gărzile, să mărească solda informatorilor. Dormita pe fotoliu în birou, cu capul pe

telefon. Degeaba! Numai nevastă-sa, Arara, îl mai vedea cînd îi aducea sufertaşul cu mîncare de regim şi schimburi curate. Îl puteai deranja dacă aflai ceva concret despre cazul lui, atît. Nu vorbea despre alt subiect. Unii, chiar şi inspectorul Ifrim, copilul lui de suflet, au zis că se cam scrîntise. Fugarul devenise pentru comisar o obsesie. Orice zi în care nu-l putuse aresta o considera de ruşine. Fugarul se dovedea un spectru, o imagine în oglindă, adică nimic. Şi nu avea ce spune în apărarea sa. Dacă ar fi raportat ierarhic că intrase în contact cu o lume paralelă, ar fi fost trimis la balamuc, acolo unde sunt strînşi idioţii, sarcasticii, criticii şi deliranţii. Credea sincer că fugarul nu se ascundea undeva anume, într-un loc neştiut, ci într-un timp diferit, în altă epocă. Providenţa îi dăduse marea încercare a carierei lui doar ca să-l facă de rîs. Cu ce ţi-am greşit? l-a întrebat pe Profet, deşi nu era credincios.

5.

Considerat învechit şi om al regimului „de tristă amintire" al sultanului Abdul Hamid, comisarul-şef Ephraim Mîrza a fost pensionat. Zi mersi! i-a spus nepoliticos Ifrim, care îi lua locul. Să nu se plîngă — n-a fost deportat în Anatolia, cadavrul lui nu plutea pe Bosfor, n-a înfundat puşcăria şi nu a fost dezonorat. De acum încolo, la sfîrşitul lunii va aştepta acasă poştaşul cu banii. Rămas fără rost, a rătăcit o vreme prin mahalale meditînd la situl arheologic, convins că de el, de fostul comisar, depinde salvarea imperiului. A citit săptămîni întregi — ca în studenţie în biblioteci — vechi colecţii de ziare şi cărţi. Dorea să afle măcar un dram de adevăr.

Skepsisul afacerii se ascundea pe undeva în apropierea lui, îi făcea umbră. Într-o bună zi şi-a lăsat credincioasa soţie, Arara, să îngrijească de copii şi nepoţi, vreo 18 (11 plus 7), şi a pornit de unul singur în căutare. S-a întîmplat la vremea războaielor balcanice, un scurt intermezzo înainte de măcelul cel mare. Proastă inspiraţie să pleci la drum în asemenea împrejurări. Se mobilizau efectivele, fanfare militare se auzeau în toate gările. Comenzi scurte, bocanci tropăind. Peroanele — înţesate. Detesta înghesuiala, privirile străine. A traversat marginea de vest a imperiului, a străbătut kilometri nesfîrşiţi ca un copoi aţîţat de mirosul prăzii. A văzut satele bombardate, spitalele de campanie gemînd de răniţi, drumurile blocate de coloanele militare, noroaiele cît casa, nebunia din jur. Munţi prăfoşi şi golaşi. Căscioare albe, risipite pe pante. Numai cu gîndul la omul lui. Dacă era om. A ajuns după ceva vreme în Valea Seacă — un punct însemnat pe hartă cu ceară de sigiliu stacojie — din cauza convoaielor de căruţe, chesoanelor de artilerie, coloanelor nesfîrşite de infanterişti. După o ploaie de trei zile la rînd, trenul a oprit. Un pod fusese aruncat în aer de inamic şi nu se putea trece. A coborît să aştepte terminarea reparaţiei. Profita de primele ceasuri de vreme bună.

Pe cînd se odihnea lîngă o troiţă acoperită cu tablă, zugrăvită cu un Hrist spălat de ploi, a intrat în vorbă cu nişte ţărani. Aşa a aflat că fugarul fusese văzut de curînd. Imaginea era cea ştiută. Ducea de căpăstru un cal arăbesc, negru, înhămat la o căruţă cu coviltir roşu. Urmat de un cîine mare şi flocos. De la un schilod a aflat că-şi zicea Corvin şi nu căuta vorba nimănui. A tresărit, va să zică nu era Vizanti, aşa cum îi zisese telalul Macarios din talciocul Salonicului. Nici cum îi spusese pescarul Ali Beg,

un anume Graffitius, un emisar trimis în Balcani de Observatorul astronomic din Copenhaga să observe cometa Halley (vezi „Anuarul astronomic", 1919, colectiv, p. 167, Ed. Soleil). Un zaraf îi zisese la „Taverna Chiorului" că unui individ zis Cusino contrainformaţiile militare îi încredinţaseră misiunea secretă să afle totul despre muntele Kaisar. Agentul sîrb Ivo Scarlat ar umbla printre liniile frontului. Ordinul era să fie prins, un pluton de execuţie şi paf! Un impresar Zecchini prea frecventa ambasade, oferind contra cost pe diva Farfara şi un schelet bizantin. Cum-necum comisarul se învîrtea în jurul coziі, ca un dulău bătrîn, fără s-o poate prinde cu colţii. Lista de suspecţi se întrerupea în tot felul de vorbe. Era o chestiune de timp să ajungă la făptaş, să audă cătuşele, ţac, marea plăcere a carierei lui glorioase. Cineva chiar l-a informat că întîlnise un individ cu semnalmentele celui din desenul pe care-l arăta tuturor — un pelerin rătăcind în căutarea Dumnezeirii. Nu semăna a profanator de morminte, l-a asigurat Durand Duplessis de Montfeuilles, care se prezenta în saloanele şi cafenelele din Istanbul drept marchiz. Mîrza nu credea că ar fi un aristocrat, un aventurier venit la porţile Orientului de departe din vest. Îşi imagina că nu-l credea nimeni în afară de găinile moţate din curtea largă a moscheii de vizavi de casa lui. Un raport al poliţiei metropolitane arată că la Bank of Balkans un bărbat fără vîrstă a depus un sac cu monede bizantine din secolele XIV–XV. Apoi, bre, parcă a intrat în pămînt.

Tot sub troiţă a aflat printr-o iscoadă că în Valea Seacă fusese văzută iar flacăra albastră. Comisarul nostru a pornit îndată într-acolo. Bre, se petreceau cruzimi inimaginabile. Sătenii erau strînşi între baionete, înghesuiţi

într-un hambar, şi li se dădea foc. Sau bărbaţii erau adunaţi pe marginea şanţului, un plutonier trecea cu un brici şi le tăia coaiele, haaaarşt, să nu se mai înmulţească. Femeile erau violate, bisericile şi moscheile bombardate. După cum cădea norocul operaţiunilor militare. Bătea vîntul, sus pe culmi începuse să ningă. Lumea adormită, pe unde Ephraim Mîrza trecuse cîndva în căutarea jefuitorilor mormîntului împărătesc, dispăruse. Aici, civilii suspecţi, precum acest comisar din Istanbul, erau atîrnaţi în ştreang fără vorbă de sîrbi, de greci, de albanezi, de macedoneni. Imperiul Otoman se măcina zi de zi neîncetat şi fără a prinde cineva de veste. Îi venise sorocul. Pur şi simplu, în curînd nu va mai exista, şi-a spus comisarul melancolic. Măcar de-ar rămîne o amintire, dar nici atît nu va rămîne din el. Duşmănii vechi de secole, ţinute secret, răbufneau şi făceau sîngele să gîlgîie. Cerul era roşu, şi apele, şi zidurile caselor, şi văile, şi munţii. Pretutindeni — bariere, patrule, poduri păzite, cazărmi, bivuacuri, soldaţi. Canonade de artilerie, drumuri blocate de convoaie. Şi, Dumnezeule, bătrînul se tot încăpăţîna. Ca şi cum de găsirea acelor oase depindea nu numai soarta lui, dar şi a imperiului, a Balcanilor, a lumii întregi.

Călugării de la mănăstirea Mititza i-au spus că găsiseră un schelet într-un gheţar nemarcat pe hartă. Fără cap? a întrebat iute. Da! De unde ştii? Ephraim Mîrza a înviat într-o clipă. În sfîrşit, avea un fir. Dacă înţelegea bine faptele şi sensul lor ascuns, cineva le lăsase în grijă scheletul. Acesta fusese scopul încă de cînd devalizase situl, a dedus Mîrza. L-a ascuns unde nimeni n-ar fi cercetat. Nu l-a ascuns undeva departe. Se găsea la vedere, numai să priveşti într-acolo. Ingenios, nimic de zis! Cum

de nu se gîndise la asta? Tîlharul a trecut muntele Kaisar în căruţa cu coviltir roşu şi l-a lăsat călugărilor în păstrare. Nu hălăduise prin Istanbul, Salonik, Ragusa, Zagreb, Trieste, cum i se raportase. Comisarul găsise, în sfîrşit, ascunzătoarea, după trei ani de vînătoare neobosită. Parcă murise ieri şi nu murise deloc. Bre, călugării au angajat zilieri să descarcereze ce se vedea în gheaţă, părea un corp uman, dar nu ştiau ce. Nereuşind, au făcut o sfeştanie şi iată că în Ajunul Crăciunului, pe sănii trase de cai, l-au adus de pe vîrful muntelui jos în vale. Aveau îndoieli mari, pesemne. Cine era? Împăratul, un înger, un cruciat, un pelerin plecat spre Athos? Multe se întîmplau prin acei munţi şi acele văi. Ucigaşii l-au descăpăţînat şi l-au aruncat în prăpastie, după care s-au făcut nevăzuţi peste Dunăre. A fost un jaf, ce altceva! a zis hangiul Isaia. L-au tîlhărit pentru că avea bani mulţi la brîu. Dacă Mîrza ar fi fost tînăr şi neştiutor de meserie, tot aşa ar fi zis. După 40 de ani de carieră nu a căzut în cursă. Ştia că era vorba doar de aparenţe. Cineva nevăzut îi aşeza indiciile cu mîna şi totodată îl ducea de nas. Se găsea tot atît de departe de dezlegarea misterului ca în prima zi de anchetă. Era sceptic că acest dosar se va închide vreodată. Nu va apuca ziua să le dea vestea cea bună ucenicilor lui din poliţie, unde era venerat. Tot ce îi rămînea de făcut era să întîrzie prin zonă şi să aştepte ca hazardul să se îndure de el. Nefiind credincios, nu avea cui să se roage să-i schimbe soarta. Era sigur că dăduse de corpul furat din sit. Ştia şi că oasele îi aparţinuseră lui Constantin XI Paleologul Dragases. O aflase citind ziare vechi şi hîrţoage prăfuite prin biblioteci. Cuvioşii călugări aveau vedenii şi delirau din cauza posturilor şi rugăciunilor nesfîrşite. Stareţul Sofronie zicea că nu e împăratul Bizanţului,

ci trupul Mîntuitorului nostru. Ne găsim în faţa unui miracol: la primăvară vom fi izbăviţi. Vom asista la a doua coborîre a lui Hristos în lume. Cum se va întîmpla, e greu de spus.

O vreme comisarul a dus viaţa mănăstirii, în posturi, rugăciuni şi slujbe. A tras un frig, mamă-mamăăă, chiliile — neîncălzite. L-a chinuit rău reumatismul. Şuiera — nu respira, căpătase flori de gheaţă în plămîni, le topea cu ceai de iasomie fiert pe foc de lemne, băut dintr-o cană soldăţească din tablă. A pus călugărilor o sumedenie de întrebări. Cine a adus relicva, cînd? Unde e căruţa cu coviltir roşu? Vechea lui pasiune, ceasurile, l-a ajutat să se apropie de preacuvioşii părinţi. A reparat trei de buzunar, cu arc, două pendule şi ceasul mare din clopotniţă, dăruit de austrieci la 1711. Au conversat despre TIMP. Trăiau oare în aceeaşi epocă, erau contemporani!? Bun, să zicem că scheletul dispăruse în noaptea de 18 spre 19 mai 1910. Tîlharul a jefuit mormîntul bizantin şi a dispărut. Urmărit de poteră, lîngă troiţa înconjurată de lumînări şi flori de cîmp, a cotit prin mirişte, a luat-o spre creasta muntelui, unde l-a prins iarna. Cînd s-a împrimăvărat, cert, nu mai era acolo de vreme ce, încopciat în gheţar, călugării au găsit scheletul şi s-au minunat ca în faţa adevărului revelat. Putea fi Împăratul, dar, tot atît de bine, tîlharul după ce îngheţul îl doborîse. Nu ieşise din pădure cerbul în acea iarnă năprasnică? Ce aveau de gînd călugării să facă acum? Era adevărat că nu-i putrezise carnea şi mirosea a mirt şi a tămîie arsă? Cîte întrebări! Cînd le punea îl trimiteau vicleni la stareţul Sofronie, iar sfinţia sa, cînd te apropiai, lua forma unui nor de pe cer. Ridica din umeri, rîdea tîmp şi dispărea în praf. Era ceva magic. Mai întîlnise acest efect. Bun, şi ce folos? Comisarul

rămînea în mijlocul curţii mănăstireşti să se mire. Privea chiliile şi îşi freca bărbia, cum făcea mereu cînd era perplex, hm!

Într-o noapte, cînd stareţul strînsese călugării la vecernie, comisarul a îndrăznit să se apropie de acel loc interzis curiozităţii lui poliţieneşti. Acolo era păstrat trupul descărnat, ferit de străini ca el. Aflat la un pas, i s-a părut că îl priveşte. Trebuie să fi fost o năzărire, de vreme ce nu avea cap. Te-ai tîmpit, să ştii, Arara are dreptate. Ochii şi zîmbetul pluteau într-o aură imaterială, un mănunchi de raze care scînteiau de-ţi luau ochii. Cum vederea îi slăbise, e posibil să fi văzut ceva care nu exista. A cercetat amănunţit trupul întunecat, întins pe flori uscate. I-a luat pulsul, îl avea normal. L-a tăiat scurt cu briciul la încheietură şi a curs sînge. Şi-a spus atunci că el, Ephraim Mîrza, e un cadavru şi necunoscutul întins pe năsălie este viu. A luat un cărbune din singurul foc care ardea la mănăstire şi l-a aruncat peste ceea ce presupunea a fi rămăşiţele ultimului împărat bizantin. Dacă ardea, afacerea se încheia aici. Nu a ars. Cărbunele s-a stins. A repetat experienţa, a dat iar foc, de data asta cu chibritul şi tot nimic. Corpul a rămas intact. A aprins un ziar vechi, care anunţa scufundarea Titanicului, dar corpul a rămas neatins. Ce să fie asta!? A auzit acel rîs care îl însoţea în mulţime pe podul Galata. Ar fi dat orice să înceteze. A bătut din călcîie, a făcut stînga împrejur şi a ieşit.

Nu era singur, călugării îl spionau. Măcar o privire îl însoţea oriunde s-ar fi dus. De obicei erau mai multe, umbre imperceptibile pe ziduri, paşi furişaţi. Se pregăteau să-l arunce de viu într-o groapă şi să-l acopere cu pămînt. Macarie, Ilarie şi Mitrofan, sinceri, i-au spus că se gîndeau să-i ţină şi o slujbă frumoasă, dar s-a opus stareţul care îl voia

pe străin trimis în iad. S-au certat rău. Amînînd să-l ucidă, în acea noapte spuzită de stele, comisarul a dispărut. Aşa fusese scris. Episodul a fost relatat zece ani mai tîrziu — cînd Imperiul Otoman dispăruse — într-un eseu doct, *Elevatio Corporis**, care a făcut vîlvă printre raţionaliştii şi scepticii de care se umpluse Europa după tratatul de la Versailles. Cum am spus, din fericire, a doua zi comisarul a coborît în sat. Dorea să pună întrebări, boala lui. În iad o va face la nesfîrşit. „La Vasilisc", hanul unde poposea a cîta oară, Isaia Grămăticul, chestionat, a pretins că acel corp expus de călugări era un călător oarecare dispărut în Rîpa Dracului. Comisarul s-a albit. Dacă era aşa, trebuia să ia ancheta de la început. Caz închis, pleca acasă. Avea, bre, şi versiunea cu hoitul lăsat lupilor. A ascultat povestea fără a renunţa să citească ziarul, mă rog, să lase impresia. Părea la fel de liniştit ca în urmă cu un minut cînd intrase. „L-am cunoscut pe hibernat (aşa i-a zis). I-am închiriat vara trecută o cameră. A cerut să vadă de la geam toată valea." După hangiu — şi omul se lăuda că se afla de mult la răspîntia asta — povestea de la mănăstire mirosea a făcătură. O inventaseră călugării ca să-i întoarcă la Iisus pe cei porniţi pe calea pierzaniei. Imaginau mari ceremonii cu mulţimi de credincioşi veniţi de pretutindeni. Fireşte, aşa-zisul împărat ar fi jucat rolul moaştelor făcătoare de minuni. Au cerut la Patriarhie sanctificarea lui Paleologul XI Dragases. „Străinul căutat de dumnevoastră a apărut într-o seară, prin august, anul trecut, cu

* Filotim Infirmul, *Elevatio Corporis*, Ed. Père Lachaise,1924, Paris, 222 pagini. O critică de pe poziţii apropiate de Vatican, vezi în Raoul Ygrec, *Nevroze balcanice*, Ed. Raiul ceresc, Vama, 1938, 221 p., şi Sisoe Zed, *Obscurantism şi miracole*, Ed. Atheneu, 1989, 223 p., pentru bibliografia exhaustivă şi unele detalii uitate.

mîinile înfundate în nădragi, descheiat la veston să i se vadă pistoalele de la brîu. Purta o manta din postav kaki. Învîrtea între degete bastonul, apoi lovea podeaua cu vîrful, ţac. Avea un dinte de viplă sub buza de sus. Tre' să fi fost urma unei încăierări, dar putea fi şi o deghizare. Ţinea un pai în colţul gurii. Rîdea cu ochii mijiţi, avea pometii lucioşi ca merele după ploaie. Mulţumit de descriere, efendi?" Ephraim Mîrza a imitat rîsul pe care-l avea tot timpul în urechi. Exact aşa făcea! a confirmat cîrciumarul răsturnînd un pahar cu gura-n jos. „Plesnea de sănătate, nu avea nimic fantomatic, cum se cleveteşte la Mititza. Nu arăta ca abia coborît de pe cruce. V-am zis, rîdea cu poftă...." *Poliţistul tresări*, ar nota un scriitor mai versat decît autorul acestei mărunte cronici. Cîrciumarul i-a reprodus bătrînului cum îşi chema cîinele şuierînd printre dinţi. Haimana? a întrebat comisarul. „Da, exact, de unde ştiţi?" „Eh, uite că ştiu!" Tot timpul cît stăpînul lui a mîncat, dulăul a stat tolănit sub masă. Călătorul a cerut vînat, iepure tras prin pesmet, garnisit cu spanac, şi a băut vin roşu din carafă. Îi plăcea gustul de tanin. Comisarul s-a bucurat chiar dacă n-o arăta. Privindu-l pe hangiu, citea ca într-o fişă de poliţie. Prin telegraf a cerut la Istanbul date despre personaj. Bref, iată ce primise despre hangiu. Îşi zicea Isaia Grămăticul, dar nu ăsta era numele lui. Îl împrumutase de la unul pe care-l hăcuise în Corfu pentru o femeie care se vindea marinarilor din port. Aşa era obiceiul, dacă luai viaţa cuiva, trebuia să-i porţi numele prin lume şi să-l uiţi pe al tău. Mai purtase alte cîteva, semn că îi cam plăcea să verse sînge. Mereu, indiferent la vremuri, se ocupase cu scrisul. Nota, ţinea jurnale, observa şi lăsa altora sarcina să le descifreze. L-a întrebat într-o zi peste tejghea: „Te ascunzi? Ai jefuit situl de pe muntele

Kaisar, te pomeneşti! Ce faci cu numele astea de împrumut?" „Sunt ca o haină purtată de alţii, nu se potriveşte niciodată pe tine. Şi e bine să porţi unul evreiesc sau armenesc. Merge şi grecesc sau sîrbesc, ca să ai lipici la clienţi. În Balcani, dacă n-ai măcar un pseudonim, eşti condamnat." Era ştiutor de carte şi-şi trecea vremea mai puţin cu servirea muşteriilor. Scria jalbele sătenilor. „Adică?", a insistat comisarul. „Păi, e simplu. Scriu răspunsurile părinţilor către flăcăii duşi la armată, două parale/cuvîntul. Răvaşele de amor costă trei parale/cuvîntul. Apropo, denunţurile la agie costă doar o para, aşa a vrut stăpînirea, să fie ieftin. Acatistele, să te pomenească popa în biserică şi orice dorinţă trimisă la Dumnezeu, patru parale. Gratis pentru vădane şi copii orfani. Invalizii de război care scriu la autorităţi că poştaşul nu le aduce pensia, tot gratis, dar îi pun să-mi facă treabă prin curte." „Bun comerţ, n-am ce zice, hangiule. Străinul care zici că te-a vizitat ce zicea?..." „Care? Pe aici toţi sunt străini! Lume de pripas. Nimeni nu e născut în tîrg, vine de undeva, stă ce stă şi pleacă." „Numai unul călătoreşte însoţit de un cal Homer şi un cîine Haimana." „Ce e cu el?" s-a mirat hangiul cu acelaşi gest reflex de a întoarce paharele cu gura-n jos. A răspuns grăbit, ca şi cum n-ar fi vrut să fie auzit şi vorbele să rămînă neînţelese. Poate pentru că pe tavan era zugrăvit stîngaci un înger. Acum zece minute nu era acolo. Sau, de ce nu, pentru că, din oglinda care atîrna mare deasupra căminului unde nu ardea niciun foc, îi privea un drac. Şi ăsta apărut în ultima clipă. Versiunile, dragii mei, diferă. Isaia Grămăticul a continuat aşa: „Mi-a zis că vrea să înnopteze la han. În zori a plecat şi nu l-am mai văzut". „Aha!" a exclamat comisarul scuturîndu-şi pipa de zincul tejghelei.

Poze cu ţarul şi familia Romanov printre sticloanţe şi borcane, bidoane cu măsline, butoaie cu brînză, şunci afumate. Comisarul a presupus că hangiul era plătit de Sankt Petersburg. Cîrciuma avea dever, se ajungea uşor pe aici la Istanbul, Belgrad, Viena, Ragusa, Trieste, Bucureşti, Odessa, Thessaloniki. Într-o jumătate de zi erai cu brişca la gară şi la tren, treceau trei pe zi, dar oprea numai unul. Clienţii vin, petrec, vorbeşte gura fără ei. Hangiul ciuleşte urechile, ţine minte, notează ce observă. Trebuie supravegheat. Îi va cere lui Ifrim să facă raport. Deşi la pensie, comisarul era încă ascultat, avea oameni peste tot. „După opinia mea, a reluat Isaia Grămăticul sau cum s-o fi numind, la mănăstire nu este acel Mesia aşteptat de călugări, ci un spion englez sau un rebel căutat de Ohrana. Trăieşte din contrabandă — armele se vînd bine în aceste vremuri sîngeroase, preţurile au escaladat extraordinar, toate guvernele se înarmează de zor. Vezi ediţia din 4 aprilie, *The London Times*, p. 3. Omul dumneavoastră, după accent, port şi căutătură, era un valah. Cert, venea de la nordul Dunării. Cu sprîncenele împreunate, om de munte, mîndru, aducînd a vampir. Un vagabond, nu îşi găseşte locul, umblă, caută. Nu ţine o adresă, n-ai unde să-i scrii, n-are familie, deşi copii din flori a făcut pretutindeni. Venea de departe, de nicăieri chiar, cum mi-a mărturisit. Rătăcea prin lume, avea un rost ascuns. Trăise la Praga, la Ragusa şi Veneţia, în exil la Viena, la Sankt Petersburg cu o preafrumoasă. Obişnuit să aibă încurcături cu poliţia. Umbla incognito, cu straie schimbate, deghizat, cu acte false. Domnule comisar, v-a lăsat un mesaj." „Dă-mi-l!" a făcut brusc poliţistul, febril. „Nu-l am în scris, mi-a poruncit să-l ţin minte. A zis aşa: să nu-l mai căutaţi, vedeţi-vă de viaţa dumneavoastră!" „Doar

atît? Păi, ai zis că i-au găsit cadavrul în Rîpa Dracului." „Da, a plecat şi nu l-a mai văzut nimeni. Scheletul de la mănăstire poate fi al lui." „Călugării îl ţin la mare preţ. O fi un trimis al Domnului!" „Eu ştiu!? Nu cred. Mi-a fost client. Am stat la taifas." „...Şi împăratul!?" „Care împărat!?" „Al Bizanţului. Constantin XI Paleologul Dragases." „Nu am auzit."

La mănăstire, stareţul Sofronie, părinţii Mitrofan, zis Coclitul, Ilie şi Macarie au refuzat să-l ia în seamă. Erau convinşi că descăpăţînatul era însuşi împăratul! Apărătorul sfînt al creştinătăţii. Dacă nu, chiar Sfîntul Duh! Aici stareţul a intervenit şi i-a acuzat de erezie pe cei trei călugări. Sunteţi nişte venetici. Au tăcut spăsiţi. Şi-au făcut trei cruci mari cînd l-au auzit pe comisar relatînd discuţia avută cu hangiul. Au replicat — împăratul îşi dăduse cîndva sufletul, ei bine, va reînvia şi va împărţi harul ceresc pe pămînt. De unde să ştie un tejghetar dacă e sau nu Acela? Doamne, iartă-ne! Asta e treabă de mari iniţiaţi. Să-şi vadă mai bine de cîrciuma lui plină cu păcătoşi. Să vîndă vin botezat, să paseze clienţilor tîrfe aduse de la Silistra şi Brăila. I-au reproşat vehement hangiului 1/ că asculta discuţiile şi turna la poliţie, 2/ nu se mai spovedise de un secol, 3/ lua în deşert numele Domnului. După ce l-au muştruluit straşnic, l-au lăsat pe comisar să judece singur şi au plecat în vale să-şi vadă de încurcatele lor treburi duhovniceşti.

Conversaţia i-a tulburat nespus pe călugări. În noaptea care a urmat, în secret, au înfăşurat cu ierburi trupul. Era neatins de stricăciune chiar dacă murise de mult. Frigul, vînturile uscate, aerul rarefiat l-au ţinut ca viu. Îl aşezaseră pe stînca de deasupra mănăstirii, pe locul cel mai

înalt să nu îl bată curenţii furtunoşi din nord, să fie ferit de ploile din sud, să nu-l acopere zăpezile. Răbdători, s-au pus să aştepte minunea dumnezeiască. Au ţinut post negru şi au înălţat rugăciuni nesfîrşite. Ştiau că se vor trezi într-o bună dimineaţă — aşa zicea în Scripturi — şi îl vor găsi tot acolo. Lor şi numai lor, preafericiţilor călugări de la mănăstirea Mititza, le va fi dăruit semnul ceresc. Asta era versiunea lor. Doar l-au găsit de ziua Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena! Aflaţi că înviase şi ce făcea? Chema la lupta din urmă de pe cîmpia Armaghedonului. Trăgea de clopote. Vestea pedepse nemaipomenite pentru eretici şi păgîni. Păcătoşii vor plăti, aşa să ştiţi. Se vor prăvăli ploi otrăvite şi vor stinge viaţa pretutindeni. Oştile iadului vor stăpîni pămîntul, vor răscoli totul cu sculele lor. Ploi de smoală şi cenuşă, fluvii de căcat vor curge peste casele voastre. După trecerea grozăviei, nu va rămîne piatră pe piatră. Pregătiţi-vă să fiţi jupuiţi de vii, îngropaţi cînd încă mai răsuflaţi, traşi în ţeapă, fierţi în cazane cu smoală. Vă veţi umple de bube, veţi alerga după un tramvai fără staţii, o să vă învîrtiţi ca elicea în ventilator, nu o să dormiţi o clipă, o să vă îmbolnăviţi de holeră, ciumă, lepră, toate deodată. Să orbiţi şi să nu mai muriţi. Doamne, ce era la gura stareţului Sofronie! Un jet de lavă, inima neagră a tuturor vulcanilor de pe pămînt.

La aflarea veştii că Duhul Sfînt s-a pogorît, ţăranii au pornit într-acolo. Erau călăuziţi de un foc rătăcitor, pe care pînă atunci numai copiii în inocenţa lor îl văzuseră. Se arăta de departe, alunecînd pe versanţii muntelui Kaisar, coborînd apoi pe zidurile mănăstirii. Dacă te ridicai pe vîrfuri, puteai să prinzi flacăra în palmă, să te joci cu ea, să-i vorbeşti, s-o arunci ca pe o pietricică spre pelerinii buluciţi în Valea Seacă. Vestea că

venise, în sfîrşit, Arhisalvatorul nostru, aşteptat din noaptea timpurilor, îi bucura nespus. Suferinţele se vor curma în curînd. Ei erau cei aleşi, aşa cum le dovedea lumina ca mierea aşternută peste chilii. Dintre toţi, doar ei fuseseră hărăziţi să supravieţuiască Apocalipsei şi să ajungă în Rai, urmare a rugăciunilor, traiului de schimnici şi plînsului neîntrerupt la icoane. Nu mai aveau genunchi, lacrimi, buze. Călugării au ajuns iar la mare preţ. Comisarul, în toată nebunia asta, nu-şi uitase îndatoririle de poliţai. Încă îşi căuta omul printre credincioşii înghesuiţi la poarta mănăstirii.

Locul s-a umplut de lume. Zidurile mănăstirii au fost spălate de lacrimi. Darurile se înălţau în grămezi înalte cît munţii din jur. Sfîntul, tot cu mîinile încrucişate pe piept, parcă adormise. L-au coborît — de frica tîlharilor şi a duşmanilor — în mănăstire, iar aici călugării îl păzeau cu rîndul. Comisarul era atent la ce se întîmpla, nota în carnet, întreba. Trupul fusese întins pe năsălie în curtea mărginită de chilii, la o mare depărtare de poporul strîns acolo. Ologii, cei fără speranţă, smintiţii, păcătoşii, leproşii intrau pe sub clopotniţă cu paşi sfioşi, îngenuncheau, loveau ţărîna cu fruntea. Lăsau dania — un iepure vînat, urciorul cu apă, hîrtiuţe pe care îşi scriseseră dorinţele şi înşiraseră smeriţi ce suferinţe să le fie alinate. Coborînd în vale, povesteau că acolo se petrec minuni. Astfel, un cerşetor, Anastasio, cu ochii scoşi de un uliu pe cînd bracona, şi-a recăpătat vederea. Calul cărăuşului Sali, dispărut iarna trecută, a fost găsit într-o noapte priponit la gard. Lui Gore Şchiopul i-au crescut dinţi de lapte chiar în ziua cînd împlinea 218 ani. Mai mult, nevastă-sa, femeia Lena, de aceeaşi vîrstă cu el, a fătat gemeni. Primăvara care a urmat a ţinut cam 33 de ani după calendar. Păsările au început să

vorbească omeneşte într-un idiom demult dispărut. Totuşi, te puteai înţelege cu cintezoii şi prepeliţele. Oamenii au învăţat repede acea limbă neştiută. Tîrgoveţii o foloseau mai ales ca să trimită mesaje morţilor. Au chemat ploaia. Cormoranul a lăsat un găinaţ verde, bine mirositor, peste hîrtia semnată de primar. O tînără, Iulia, a vrut ca rivala ei în dragoste să moară de astm. Sfîntul, în marea lui înţelepciune, nu a dat ascultare dorinţei neruşinate. Morarul satului, moş Hagi, voia să fută şi a promis că se lasă de băutură, ridică şi o troiţă dacă i se face pula tare cum a fost. Cocoşul din tablă de pe casa popii a prins viaţă şi-a strigat îndată cucuriguuu. Vădana Filofteia ţinuse pe lumînărarul Parhon care avusese doi ochi ca tot omul, şi încă unul în frunte, a pornit, după ce soţul ei crăpase, să străbată pe genunchi distanţa pînă la mănăstire. A murit de oboseală pe drum. A înviat în noaptea următoare şi s-a urcat pe acoperiş să propovăduiască cuvîntul LUI. Iată, asemenea lucruri minunate se petreceau acolo.

Totuşi, cînd străinii aduşi de faima locului întrebau despre ele, sătenii se purtau de parcă sfîntul nu se afla printre ei. Nu auzise nimeni despre un călător singuratic ucis de tîlhari şi aruncat într-o rîpă. Despre un împărat, ce să mai zicem, nici vorbă!? Călugării făceau slujbe simple şi nu aminteau nimănui nimic despre cereasca prezenţă. Se îndeletniceau cu comerţul, cîştigau bine, păstrau tăcerea. Se vindeau extraordinar iconiţele lucrate de ei, ouăle încondeiate înfăţişîndu-l pe sfînt cu aripile desfăcute, ştergarele de pus deasupra uşii. Comisarul? Nota într-un carneţel şi-şi freca bărbia. În faţa acestor realităţi de pe altă lume, s-a gîndit să renunţe. Arara, anunţată telegrafic, s-a bucurat. Vino acasă! Totuşi îi părea rău să

renunţe tocmai acum. Ştia precis că, acolo unde se află descăpăţînatul împărat, este şi făptaşul. Instinctul lui de neobosit vînător de oameni îi spunea că e aproape de dezlegarea cazului. În rest, iarnă grea, frig, zăpezi. Estimp puţine răutăţi s-au mai petrecut. Un raport dezvăluia că monahii i-au cerut sfîntului să îi scape de comisar şi să-l ruineze pe cîrciumar, pe motiv că e omul poliţiei, face braconaj şi botează vinul. Nu dă pe la biserică şi nu e născut în sat. Venise de unde cîinii au cap de om şi mănîncă frunze. În plus, îi puţea gura, se închina cu stînga în derîdere. Închiria camere cu suprapreţ unor venetici, mai zicea denunţul, mîzgălit pe o frunză uscată de tutun.

Curios lucru, comisarul abia acum a înţeles ce are de făcut: să caute nu în prezent, aşa cum proceda de obicei. Fusese dintotdeauna omul regulamentelor. Acum era însă mai bine să caute dezlegarea în trecutul îndepărtat. Nu în geografie, ci în istorie era ascuns secretul afacerii. Nu spaţiul, ci timpul ascundea adevărul. Trebuia întîi să afle ce se întîmplase cu Constantin XI Paleologul Dragases în noaptea de 29 mai 1453. Să refacă povestea în amănunt — aşa cum procedase în toate anchetele lui faimoase, citate în manualele Academiei de Poliţie. Dacă ai reconstituit corect ce a făcut victima în ultimele 24 de ore de viaţă, ai rezolvat cazul. Zis şi făcut, s-a strecurat în chilia stareţului cînd călugării erau la vecernie. Icoane multe, candela aprinsă, ştergare, o masă cu o cană de apă, un pat soldăţesc. Nu şi-a făcut cruce, nu credea în nimic, era agnostic — iată unul dintre marile lui secrete. Dacă s-ar fi aflat, asta i-ar fi ruinat cariera. Mîrza era o corcitură iudeo-greco-otomano-valaho-armenească. Sufletul lui nu se lipise de nicio religie. Înclina să creadă că are o legătură privilegiată cu divinitatea, nu din orgoliu, ci din

smerenie. Privind icoanele de pe pereţi, şi-a amintit de asta o clipă. Venise cu o treabă. A scotocit chilia metodic, cu răbdare. Într-un tîrziu a găsit ce căuta. S-a aşezat pe patul de scînduri şi a citit fără să se grăbească. Un scris caligrafic, cu înfloriturí, flancat de miniaturi pe margini. Cîntărea ceva, dacă ar fi numai coperţile cu ferecături. Asta trebuia să citească de la începutul anchetei. Stareţul ţinea manuscrisul ascuns într-o ladă cu fund dublu. Era *Cronica lui Evghenie Hămesitul* sau a „pierduţilor", adică a celor porniţi desculţi în pelerinaj spre Ierusalim. Dispăruseră într-o furtună de nisip fără a mai fi găsiţi vreodată, pe la 1455–1456. Ieşeau de atunci uneori înaintea călătorilor, negustorilor, pelerinilor şi îi dijmuiau. Închipuie-ţi nişte făpturi din nisip şi aer, fără contur precis, apărute din neant, aţinîndu-ţi calea. Te somau să predai avutul, armele, pungile cu galbeni, încălţările, hamurile cailor, ploştile cu apă, cruciuliţele şi iconiţele, covoarele de rugăciune. Cronica aceea rarisimă scăpase nevătămată din Constantinopolul căzut pradă otomanilor şi ajunsese pe căi întortocheate în chilia stareţului, nimeni nu aflase cum. Să fi fost o minune dumnezeiască?! Comisarul a citit cu voce tare la flacăra mică a opaiţului. I-a atras mai întîi atenţia un ordin al guvernatorului Ungariei şi ban al Severinului, cel comparat cu zeul războiului, gloriosul general Iancu Huniade. Interzicea tuturor celor ce se găseau sub stăpînirea lui preamilostivă să-l ajute cumva pe împăratul Bizanţului, cîtă vreme sultanul Mehmet asedia cetatea. Era vorba de ostaşi cu ghioage, săbii, suliţi, arbalete, archebuze. Nici cu hrană să nu fie ajutaţi, lucrări genistice să nu se facă, nici să se dea bani pentru corăbii şi tunuri. Asta se trăgea de la armistiţiul încheiat pe trei ani între cruciaţi şi otomani în 1452 la Odrin, care trebuia respectat cu orice preţ.

Huniade avea nevoie de un răgaz în faţa Semilunii grăbite să ajungă la Buda/Viena/Praga, prea lacomă să înşface inima Europei. Unii au văzut aici o gravă orbire din partea lui Huniade. Cum să-l laşi pe sultan să cucerească Bizanţul!? s-a mirat ragusanul Stephano Allepola, la Firenze, într-un conciliu de agenţi diplomatici, armatori şi bancheri, patronat de Lorenzo di Medici. Nu avem date în plus. Comisarul a răsfoit în grabă aceste pagini, nu vedea legătura cu povestea lui. Mai încolo însă a găsit ce căuta. Ordinul sever dat de Huniade în vremea asediului, după bătălia de la Varna pierdută fără glorie de cruciaţi, i-a obligat pe acei fideli ai împăratului să facă totul pe ascuns. Dacă ar fi fost prinşi şi dovediţi, încăpeau toţi pe mîna gîdelui. Au traversat Balcanii însoţind trupul celui care fusese Constantin XI Paleologul Dragases întins într-o căruţă cu coviltir roşu. Ei i-au servit ca ultimă gardă împărătească. De cîte ori au putut, numai noaptea, departe de privirile iscoadelor, la răspîntii, i-au prezentat onorul. Îşi lua adio de la lumea asta. Cîndva se vor întoarce, îi vor readuce trupul în cetatea lui, aproape de tron, să-şi doarmă somnul de veci. L-au îngropat în Valea Seacă, după trei zile şi nopţi de drum greu. Au fost nevoiţi să se ascundă. Ar fi vrut să îl depună unde nu călcaseră musulmanii vreodată, în pămîntul crucii, la Roma, în castelul San Angelo cu o cruce mare deasupra, să vestească muritorii de soarta lui tragică. Erau urmăriţi de patrulele călări trimise de Mehmet Fatih, ca să-i prindă şi să-i ucidă, iar trupul împărătesc neîntîrziat să-l ciopîrţească şi să-l lase ciorilor şi lupilor pe cîmp. Cavalerii aveau la miază-noapte, peste Dunăre, taberele militare ale lui Iancu Huniade, vrăjmaşi de asemenea. Prezenţa cadavrului învelit în purpură îi dădea de gol. L-au îngropat fără capul rămas cu

ochii goi, însîngerat, pe zidurile năruite ale Bizanţului — , cu gîndul ascuns să se întoarcă pe furiş în oraşul cuprins de haos, să îl ridice din suliţa unde fusese înfipt şi să dispară la adăpostul nopţii. Dacă aveau noroc, ar fi ajuns în Valea Seacă pînă să dea căldurile cele mari, ca să împreuneze capul şi trupul creştineşte, într-un singur mormînt. Din păcate, au mai apucat doar să ridice o troiţă, semn al locului unde se afla îngropat împăratul lor. A fost cu neputinţă să răzbată înapoi, spre est. Drumurile erau înţesate de ostaşii sultanului, răspîndiţi după pradă şi setoşi de sînge de creştin. Au fost siliţi să dispară care încotro, să-şi piardă urma, să nu prindă de veste careva despre ce căraseră peste munţi în căruţa cu coviltir roşu.

Trei ani mai tîrziu, cînd Iancu Huniade apăra zidurile Belgradului de oştile aceluiaşi sultan Mehmet Fatih, cuceritorul Ţarigradului, cometa Halley s-a ivit deasupra cetăţii asediate. Deşi papa Calixt al III-lea a excomunicat cometa, Huniade nu a scăpat, fiind atins de ciumă chiar atunci. Din nefericire cronicarul Evghenie Hămesitul a murit de infarctus pînă să-şi încheie însemnările. O singură ştire ne-a mai parvenit din cronica amintită. Era scrisă pe marginea paginii de gardă, cu o cerneală făcută din ou şi negru de fum. Afirma că un ordin alcătuit din supravieţuitori ai asediului Bizanţului, cavaleri creştini veniţi din Moravia, Tirol, Silezia, Toscana, Valahia, Transilvania, luase fiinţă sub acele ziduri. Au jurat să păstreze neîntinată memoria ultimului împărat. Cronicarul nu dădea alte amănunte, cavalerii Marii Cruci Apostolice, cum îşi ziceau ei, împrăştiindu-se ca fumul prin Europa. „Nu găsim nimic despre ordin în scrierile lui Petru Eremitul, nici în cele ale lui Ioan Săracul din Sibiu sau ale lui Ioasaf Blagoslovitul din Caffa, contemporanii năruirii Bizanţului", l-a lămurit

stareţul pe comisar cînd a intrat în chilie şi l-a surprins citind la lumînare. L-a poftit afară. Voia să rămînă în singurătate să-şi spună rugăciunea. Comisarul ar fi vrut să-l întrebe de unde are cronica. A renunţat, a mulţumit şi a ieşit.

Odată luminat, a hotărît să se întoarcă la Istanbul. Se găsea de acum într-o ţară străină. Războiul balcanic — după ce umpluse cîmpiile de morţi şi dăduse de lucru groparilor şi bocitoarelor — abia se încheiase. Imperiul Otoman pierduse teritoriile de la graniţa de vest şi se strînsese ca o armonică. Fala de altădată se sfîrşise, aşa a decis liota de bărbi, mustăţi, ţilindre, gulere înalte din fotografia de pe pagina întîi a ziarului *The Istanbul Times*. A citit despre pacea încheiată la Bucureşti peste umărul cuiva, în gara aflată la trei sate distanţă de mănăstire. Făcuse jumătate de zi cu trăsura, dus chiar de stareţ, care zicea că are treburi acolo. Comisarul devenise indezirabil, se grăbea să plece acasă. Vederea reverendei stareţului pe capră îi făcea pe tîrgoveţi să se oprească şi să se crucească, scuipînd pe ascuns de parcă li se arătase Satana. Îi plăcea să mîne caii, să plesnească din biciuşcă. Gara s-a umplut repede de soldaţi, de strigăte nervoase, de ordine şi alinieri. Spre seară a apărut un tren. Trupa a dispărut în vagoane, cîntînd, însoţită de grohăitul fanfarei. Mişcarea s-a repetat în fiecare seară şi dimineaţă în zori, sub privirile comisarului devenit fără ştire prizonier. Asista la un mecanism cu repetiţie, semăna cu ceasurile pe care le tot repara. Apăreau întîi uniformele, tropăiau pe peron, dădeau onorul unui general. Venea trenul şi îi înghiţea în aceleaşi sunete ale fanfarei. Civilii rămîneau pe peron să aştepte apariţia inamicului. Se vedeau doar comisarul, cîteva femei în negru, şeful gării la linie urmărind cu privirea şinele. Niciun rost

să încerce să urce în tren. A avut timp să mediteze la soarta lui, a copiilor, a Ararei. Imperiul în care trăia de o viaţă — ştia din copilărie că este etern — dispăruse ca fumul locomotivei. În acele zile viaţa a fost pentru el dintre cele mai mizere. Bea apă scoasă de la fîntîna din spatele gării, nu şi-a schimbat hainele, mînca ce apuca, mai nimic. A moţăit pe o bancă, înghesuit între ţărani şi femei cernite, bîzîit de muşte. Făcea plimbări prin tîrgul unde începuse cîndva ancheta. Se ferea de patrule. Un bătrîn nu atrage atenţia, dar oricărui soldat putea să îi căşune şi să îl ia la cercetat.

A luat-o peste dealuri. În gară ar fi putrezit de viu. O ploaie grea, cenuşie transformase totul într-o mocirlă. Nu vedea la un pas, ploaia îi închidea ochii ca la mort. Comisarul, obsedat de povestea lui, înota prin întinderea nesfîrşită de apă, printre muribunzi, bolnavi, morţi duşi cu căruţa în cîmp, aruncaţi acolo într-o groapă comună. Un popă militar făcea semnul crucii grăbit şi cădelniţa întruna. Nu sfîrşea slujba de pomenire, că apărea alt mort dus de un cal costeliv prin infernul fără copaci, fără case, fără nimic. A tot mers în urma convoaielor de soldaţi, a chesoanelor, din ce în ce mai obosit şi mai singur. Pînă ce a căzut bolnav. L-au găsit într-un şanţ mai mult mort decît viu. Cînd a deschis ochii, era întins într-un bivuac, pe un pat soldăţesc. Cîteva chipuri de femei avînd cruci roşii pe bonetă se aplecau deasupra lui şi-i vorbeau. Un doctor sever îi spunea că îi făcuse vaccin, ai scăpat cu viaţă, bucură-te! Dacă mai avea putere, fireşte. I-au spus că delirase trei zile şi trei nopţi. Fusese infestat de morbul holerei. O nenorocire mai mare ca războiul! Nu putea să înghită nimic şi abia de bea apă fiartă, filtrată, dintr-o cană mică de smalţ roşu. Îi vîjîia capul. Cînd a putut să

iasă din cort — Doamne, ce ploua, de două săptămîni întruna —, a văzut că infirmeria unde zăcuse se găsea pe malul stîng al Dunării. O Dunăre neagră, umflată de ape. Abia putea să vorbească, să meargă deloc. A fost dus cu un furgon la schela de cereale Zimnicea, suit pe un fost vas de pasageri de pe ruta Viena-Sulina, acum spital plutitor. A fost debarcat pe un mal ostil şi pustiu. La căpitănia portului un armean ştirb, cu o barbă pînă la brîu, i-a permis să trimită o telegramă. A aşteptat încă şapte apusuri pe chei, pînă cînd a fost în fine îmbarcat pe un vapor. A atins Bosforul după două zile, a simţit Istanbulul după puzderia de păsări, după miros, după ceva nespus. Acasă a zăcut îngrijit de Arara pînă cînd a început războiul cel mare, un an mai tîrziu. Pentru el era prea tîrziu. A asistat neputincios la tot ce a urmat — prăbuşirea lumii, aşa cum o cunoscuse şi o trăise. Ce legătură aveau toate asta cu jefuirea sitului arheologic de pe muntele Kaisar? S-a recunoscut înfrînt — era singurul caz pe care nu reuşise să-l rezolve în lunga lui carieră de poliţist. Oricum, nu îi mai păsa nimănui.

6.

Din memoriile comisarului (*op. cit.*) lipseşte acest episod, dar avem detalii în raportul a doi agenţi, Merlucius şi Misrahi. Profeţiile unui fals Mesia, care-şi zicea Bosphorus şi bîntuia prin mahalale, reînviat din morţi, nu ne sunt de folos. Şi ce melancolie îi lucra pe toţi, oh, Doamne! Un sentiment de pe altă lume! ar preciza un scriitor adevărat. Cronicarul acestei istorii e prea modest înzestrat ca să vorbească despre lucruri atît de înălţătoare. E

preocupat doar de fapte, de concret, nu de metafizică. Notează cu peniţa ştirbă a stiloului său rablagit că pe acel debarcader puţea a pescărie. Atît e în stare să observe. Cei trei stăteau la taclale, tolăniţi în fotolii de răchită. Istanbulul era ocupat de armate străine. Asta a fost după ce otomanii terminaseră războiul cel mare cu un dezastru. Toată Europa se adunase la marginea Europei — era un spectacol plin de frenezie. Dacă vreţi, un dans pe vulcan. Un presentiment al sfîrşitului, ai fi zis, dacă Istanbulul nu ar fi trăit în acele zile şi nopţi un fel de moarte de după moarte, cum a notat Ephraim Mîrza într-unul din carnetele sale. Fraza apare în capitolul XI al *Memoriilor* rămase în manuscris pînă cînd au fost descoperite la un anticar printre terfeloage, după al doilea mare război, de Nathan Stern — cel de neînlocuit în reconstituirea acestei fastuoase istorii. În acea seară, trei dintre eroii noştri beau ceai într-un Istanbul aflat la limita haosului. Vederea uniformelor sosite din toate punctele cardinale devenise o obişnuinţă. E ca în 1204 şi 1453, a şoptit doct Karnim. Cînd au trecut pe lîngă ei cîţiva ofiţeri din gărzile lui Vranghel, Olşevsky s-a înveselit. Cine zicea că ruşii nu vor ajunge la Istanbul!? Iată-ne, am sosit! A noastră e împărăţia lumii! Am făcut pe noi de frică şi l-am lăsat pe satrapul asiatic Lenin să ne scalde în sînge. Să zicem mersi că mai trăim. Avem fericirea să ne aflăm în Bizanţul pe care ţarul nostru preaiubit a visat să-l cucerească cu armatele lui preaglorioase. Să bem că nu a mai rămas nimic din Rusia! Prosit!

Părerile sunt împărţite, vezi raport confidenţial, dosar M&M/5/b, arhiva Poliţiei metropolitane. Olşevsky fuma ţigări făcute de el, cu tutun dintr-o tabacheră de argint. Îl scotea cu vîrfurile degetelor şi îl strîngea soldăţeşte

în hîrtie ruptă dintr-un colţ de ziar. Repeta operaţiunea des, pentru că fuma ţigară de la ţigară. Căpătase obiceiul în Galiţia, într-o retragere teribilă, sub obuzele inamicului. Se găsea undeva între linii, pierdut de regiment. Printre caii sfîrtecaţi, explozii, fum negru, mitraliere clănţănind în întuneric. Aşa făcuse cunoştinţă cu un locotenent austriac, ieşit din tranşee, dornic să dezerteze. A aflat că îşi zicea Graffitius, era filosof, în acte avea alt nume, l-am uitat. Era sătul de, citez, carnagiul acesta. Nu mai voia să trăiască într-o lume bolnavă. Spera să îl nimerească în spate un glonţ venit chiar de la ai lui. Nu refuza nici onoarea de a fi răpus de inamic. Mi-a cerut să-mi fie ţintă în poligon. Uite, mi-a zis, ies pe cîmp, stau nemişcat ca o sperietoare şi ţinteşti. Era acolo un reflector puternic care măturа cîmpul traversat de tranşee şi sîrmă ghimpată. Cînd lumina cade pe mine, ţac, tragi. N-ai cum să ratezi. Aş fi primit o decoraţie pentru ispravă. M-am gîndit să-l iau prizonier. Ce să facă el cu moartea, mîine o să-i pară rău. Iar eu, mă spurc. Şi aşa aveam prea multe păcate şi mă pregăteam să ajung în iad. Am înnoptat în groapa de obuz plină de noroi. Am făcut schimb de conserve. I-am arătat fotografiile copiilor şi nevesti-mii, el pe ale unei iubite care-l aştepta la Viena. Am stat o noapte de vorbă. El mi-a pasat ţigara; deşi nefumător, am acceptat-o. În zori l-am găsit zob, şrapnelul explodase chiar deasupra şi îl făcuse fărîme. Asta îşi dorise, altfel de ce ar fi ieşit de acolo, dacă nu ca să fie văzut şi nimerit?! Îşi căutase moartea, o găsise. Rămăsese din el tabachera, atît. În rest — nimic, ca şi cum nu ar fi existat vreodată. Şi eu cu cine povestisem! Aşa m-am apucat de fumat, fiecare ţigară aprinsă este un omagiu pe care i-l aduc lui Graffitius.

Danilo von Karnim s-a plîns că e un tutun puturos, aduce a hoit. Olşevsky a sărit de pe scaun. Să dea dracu' să zici ceva de rău sau să strîmbi din nas! A pretins că e cel mai scump tutun din Mediterana, cărat din Egipt de contrabandişti! Basme, de fapt era mahorcă rusească adusă de soldaţi în raniţă. Tot ce putuseră să ia asupra lor cînd se îmbarcaseră la Sevastopol fugind din faţa Gărzilor Roşii. Îl fuma pentru că mirosea a Rusia. Nu ar fi mărturisit-o în veci.

Bravos, nu mai există Imperiul otoman! Nici cel habsburgic, ha-ha-ha, nici cel rusesc! Iată un prilej să se împace. Să bea împreună, dacă tot s-au regăsit pe Bosfor, în haznaua lumii, iar lumea, bre, se schimbase. Nimic din ce preţuiau ei nu supravieţuise. Mai aveau doar vieţile lor, ca nişte raniţe grele în spate. Vezi în *Funeralii pentru trei Imperii* de Nathan Stern, publicată la Ed. Cuţu, Brno, p. 342, 1957. În postfaţă se aminteşte despre acea conversaţie magnifică. Numai hazardul îi azvîrlise concomitent, să fi fost ora 19:45 lîngă „Pera Palace Hotel". Există informaţii confidenţiale după care întîlnirea ar fi fost intermediată de însuşi Dracul. O fi! Oricum, nu mă întrebaţi cum de au ajuns în acea seară la adresă, sub nişte felinare care abia mai ardeau. De mirare că s-au recunoscut printre umbrele mov ale înserării, cum delicat observă Nathan Stern. Cert este că, după politeţuri, temenele, reverenţe, s-au grăbit să depene amintiri, să persifleze istoria şi lumea. Se aminteşte la pagina 21 despre melancolia unei zile care se sfîrşea exact ca epoca întreagă, cu un splendid apus de soare şi un cer incendiat. E clar că trăim un secol de mizerie, o făcătură sinistră! Oh, au lăsat în urmă Bizanţul. Au spus în şoaptă povestea ultimului împărat. Erau, bre, mari admiratori ai acelor timpuri

duse. Dar nici vremea lor nu era mai pricopsită. Iată că dispăruseră în praf, în scîrnă, în sînge şi Viena imperială, şi Sankt Petersburgul, ca şi cum nici n-ar fi fost vreodată. Ei se refugiaseră aici, pe Bosfor, să admire oraşul pustiu, cum nu găseai altul. Istanbulul era un ciumat de la marginea Europei. Vedeau de aici Asia nesfîrşită şi aveau tot dreptul să viseze, să li se aburească privirea. A fost rîndul lui Karnim să spună o poveste din lumea care dispăruse sub ochii lor, dacă tot ajunseseră aici. Abia ieşise din arest, unde fusese depus pentru vagabondaj. Poliţia l-a trimis pentru 30 de zile să ţină tovărăşie unor şobolani şi ucigaşi din port. Degeaba expediase scrisori peste scrisori la ambasadă. Viena nu mai avea nicio trecere la Istanbul.

Avem un set de fotografii găsite într-un pod din Bucureşti, vîndute mai tîrziu într-un tîrg de vechituri unui ins cu o pălărie cu boruri largi, mînuind un baston, interesat de peisaje din Orient. Fotografiile înfăţişează nişte domni fără vîrstă, tolăniţi în fotolii de răchită pe malul Bosforului, privind apusul. Păcat că nu li se aud vorbele — şi că nu le-am aflat secretele. Cel din stînga, cu mustăţile pleoştite, pare să doarmă. În mijloc, unul într-un pardesiu care seamănă cu un capot femeiesc, cu poale largi, cu guler de blană, stînd cu bărbia în piept. Şi ultimul, urmărind cu privirea un stol de porumbei atras de firimiturile de pîine de pe jos. Pare să-l amuze agitaţia lor. Rîde cu gura pînă la urechi. Dacă numele lor nu ar fi fost însemnate pe verso cu creion chimic, mov-indigo, „Karnim, Mîrza, Olşevsky", azi nu am fi ştiut cine sunt personajele pozînd în acel an 1921. Păcat că nu avem vorbele, nu o să le aflăm niciodată secretul. Ştim că a doua zi trupul unuia dintre ei, al comisarului Ephraim

Mîrza, a fost găsit fără suflare. Pînă atunci însă, avem fotografia sepia. Îngrijită, făcută de un meseriaş cu camera cu trepied înfipt în calea trecătorilor. Cei trei par să ignore existenţa aparatului fotografic. Versiunea oficială dă ca autori ai mîrşavului asasinat pe agenţii Merlucius şi Misrahi, aflaţi sub comanda unui anume Ifrim, şef al serviciilor secrete, numit îndată după abdicarea sultanului. Ştim totuşi, dintr-un raport confidenţial, că la acea masă au convenit împreună că situl arheologic de unde li se trăgeau necazurile, de vreo zece ani încoace, nu existase. Era un basm, un zvon menit să-i arunce într-un labirint de fapte, întîmplări, situaţii — figuri ale unui puzzle inextricabil. Mai ştim că Mîrza mărturisise în acea seară pe terasă că şi-a terminat de scris memoriile. Ei bine, în ultimul capitol dezvăluia taina ce îi ruinase cariera. Iată că războiul serveşte uneori la ceva, îţi dă răgaz să depeni amintiri. A promis amicilor că le va depune a doua zi la Biblioteca Naţională. Istanbulul nu e un oraş sigur, casa lui putea fi incendiată oricînd, ştia că avea duşmani, îi găbjise pe mulţi. Figura pe o listă de rechiziţionări, casa lui era tocmai bună pentru un general care ţinea morţiş să aibă priveliştea Bosforului cînd iese pe verandă. Britanicii sunt mari iubitori de natură! a rîs Karnim. Nici Imperiul Habsburgic nu rezistase mai mult. Cînd s-a prăbuşit Rusia, aflaţi că m-am îmbătat criţă! i-a asigurat Olşevsky. Şi ce vei face mai departe, comisare? s-a interesat Karnim. Ah, nimic! Privesc pescarii de pe podul Galata, mai repar un ceas...

Nu a mai apucat să facă nimic din toate astea. A dispărut chiar în ziua următoare. Ieşise să plimbe cîinele, s-a zis, dar era inexact. Ştim povestea din presă, ziarele au scris prin toamnă că un cadavru de bătrîn a fost găsit la

groapa de gunoi. Prin buzunare avea mai multe ceasuri defecte. Din actele aflate asupra lui, rezulta că victima era un fost poliţist, Ephraim Mîrza. Fidela lui soţie, Arara, l-a identificat la morgă. Împrejurările morţii nu au fost desluşite niciodată. Nu s-a aflat nici măcar dacă a fost ucis sau şi-a luat singur zilele. Cronicarul — foarte suspicios de felul lui — bănuieşte că acel fotograf ambulant a făptuit crima. Şi mai bănuieşte că nici nu era fotograf, ci un ucigaş, plătit sau nu. A tras cu urechea toată seara la conversaţia celor trei domni. Cînd s-au despărţit — trecuse de miezul nopţii — i-a luat urma. L-a însoţit ca o umbră pînă acasă.

2. OGLINDA

„Timpul... nu-l putem cumpăra,
schimba, falsifica sau cerşi."
Nina Berberova

1.

Datorăm lui Hugo Graffitius, pe lîngă teoria inexistenţei timpului ca atare, şi teoria — e drept, mai puţin frecventată — conform căreia reflexia luminii este singura şi ultima realitate. Oglinda este un exemplu perfect. Tot ce se află dincoace este o aparenţă, materie lipsită de substanţă. Arhiepiscopul de Canterbury a susţinut ceva asemănător în secolul al XVIII-lea, fapt astăzi ignorat. Ca să dau un exemplu, apa şi cerul sunt nişte oglinzi în stare naturală. Demonstraţia, cu argumente matematice şi logice de necontrazis, a făcut-o Hugo Graffitius în Viena, la sfîrşitul domniei lui Franz Josef. Tînărul savant a dat peste cap paradigmele ştiinţei moderne. Teoria despre timp, cum deja am amintit, a provocat o adevărată revoluţie copernicană. Vom avea plăcerea s-o expunem pe

scurt în ultimul capitol al acestui op. Descoperirea a fost anunţată în *Tratatul despre lumi*, grandioasa operă a romantismului tîrziu rus. Scrisă de un anonim la Nijni Novgorod, în paginile ei s-a prevestit că unul dintre noi va învia din morţi şi poporul va fi izbăvit. Va apărea din mulţime un ins răpănos, obosit, cu ţigara-n colţul gurii şi şapca pe ceafă, oferind ieftin trecătorilor iconiţe cu Maica Domnului. Lucrurile se vor petrece în contrapartidă cu Apocalipsa anunţată insistent de Agitprop în *Pravda* şi *Izvestia*. Se va întîmpla cert chiar zilele astea, de vreme ce bucătăresei Olga Pssst de la cantina Kremlinului i se zbate ochiul stîng şi — mai rău — i s-a ars tocana de vinete pe plită. I se arătase limpede în vis că la drum de seară va veni la fereastră un străin fără chip. Era cel anunţat, dar nenumit. Tanti Olga n-a reuşit să se vindece de bătaia ochiului, în pofida farmecelor făcute de madame Feodosia, clarvăzătoarea. O ştiţi, aia cu albeaţă la ochi, de-i pute gura şi poartă un surtuc verde. Îngheţai cînd te privea mai de aproape. Dacă îţi cerea să-i laşi o carboavă din aia de pe vremea ţarului Alexandru, băgai iute mîna în buzunar. Nu te codeai, că riscai s-o păţeşti. Bănuţul — în ciuda trecerii anilor — era valabil. Se cumpăra pe piaţa neagră a Moscovei, prin anii '50, contra a şapte lire sterline. Nu se îndoia în dinţi; puteai să simţi cu buricele degetelor conturul ţarului Alexandru, febleţea ei. Era ştiut în cartier că ea n-avea pe prea mulţi la inimă. Ca să nu zic că pe nimeni, de fapt, în afară de dracul.

Iosif Stalin încercase să-i intre în graţii lu' madame Feodosia — să-i dea şi lui măcar una! Apucase să moară şi ea tot nu şi nu! Carboava fusese bătută prin 1811, după eroica şarjă de cavalerie de la Silistra, cînd generalul Olşevsky, adormit în cort, a luat foc, moleşit după ce îl

futuse Aglae Buzata, o grizetă cu dever pe Dunăre. Noroc cu ea, i-a salvat viaţa. Se întorsese să-l buzunărească în somn. Cînd a văzut că ardea ca o candelă, s-a îndurat să arunce peste el o pătură în loc să-l lase să se facă scrum, cum îl blestemase pentru că n-o plătise. Generalul purta o fişie neagră peste ochiul stîng. Îl pierduse într-o explozie de grenadă, deşi se fălea că i se întîmplase la Heidelberg, într-un duel de studenţie. Îşi scotea cîrpa de pe ochi numai cînd deschidea caseta să numere ce avere adunase în atîtea campanii: perle, smaralde, turcoaze, dar mai de preţ, bre, erau relicvele. Avea degetul sfintei Filofteia Lunateca, două coaste ale sfîntului Sebastian Sfiosul, o ureche a lui Rafael Pălmuitul şi o bucă a sfintei Raşela, leproasa din Efes, plus mărunţişuri. Cînd umbla la cutie, să arate şi altora ce comoară deţine, îşi agăţa braţul într-o eşarfă ca să pară un mare mutilat de război. Adora să pozeze în erou. Asta prindea la femei şi îi aducea decoraţii. Viaţa de soldat, din păcate, nu-i prea lăsa răgaz să se chiorască la capturile de război. Cînd expediţia de la Dunăre s-a sfîrşit, s-a anunţat că toată suflarea ostăşească trebuie să se întoarcă acasă, cu căţel şi purcel, Rusia fiind în mare primejdie. Uzurpatorul Bonaparte, obsedat de istorie, se afla la rîul Niemen, grăbit să-l treacă pe un pod de vase şi să cucerească Moscova, cum Mehmet Fatih cucerise cîndva Constantinopolul. Aşa se face că baterea acelor monede (cu capul împăratului slăvit pe faţă — verso şarja de cavalerie) s-a săvîrşit chiar în noaptea cînd Aglae Buzata îl salva pe general de la o moarte înfricoşătoare. Mare parte din tiraj — vreo 2 000 mii de monede cu totul — a rămas în furgoanele regimentului 31 Tula, condus de bravul general Olşevsky, pe drumurile desfundate ale Valahiei, apoi peste Nistru, prin Vadul Cucului,

spre nord-est, în marş forţat, pînă cînd avangarda a anunţat că la trei verste se văd dracii benchetuind pe turlele Moscovei.

Comoara aia încerca s-o înşface madame Feodosia. Ştia un misit care i-ar fi făcut rost de ea la o adică. Ştiţi cine, iubiţi cititori, şi flerul nu vă înşală. Ea se bucura ca proasta, era suficient să aibă în auz zornăitul monedelor. Îl auzea şi în somn. Pentru o carboavă, dădea la schimb un palton jerpelit. În vremea istoriei noastre, atmosfera nu era deloc prielnică. Dacă te înţoleai ca un burghez, adică purtai palton, te ridica miliţia. Te vîra la beci şi te bătea la meserie, aşa că unitatea proletariatului rămînea de nezdruncinat. Ca să scapi de belea, era mai bine să-i încredinţezi ei bănuţul. Madame Feodosia te ferea de rău. Dacă jucai barbut sau la loto, dacă te cafteai la birt ori dacă doreai să-ţi apropii o persoană de sex opus — te înfăţişai ei. Mai întîi, te spovedeai peste drum la popa Maftei, care era cel mai tare la tabinet. Juca, domnule, cu cărţi măsluite. Zdrăngăneau geamurile cînd cînta, chiar dacă era fonfăit. Cum intrai în biserică, te vîra sub epitrahil să-ţi asculte oful, treci la spovedit striga. Popa fusese prins cu pantalonii în vine, uite-aşa, gemînd ah-ah. Le cerea apoi muierilor să se pocăiască făcînd o sută de mătănii şi să dea tot atîtea acatiste. Să te rogi vreme de un an de trei ori pe zi. Abia după ce ieşiseră toţi dracii din tine, el te trimitea vizavi, la madame Feodosia. Toate cocoanele din cartier îşi ziceau „tovarăşa", numai ea era „madame". Nimeni nu îndrăznea să îi zică altfel. Popa şi ea erau înţeleşi să împartă cîştigul juma-juma. Tanti Olga, bucătăreasa Kremlinului, a îndeplinit şi ea întocmai poruncile popii. Leacul recomandat de Feodosia ca s-o scape de necazul cu pleoapa a fost să privească în

oglinda cea veche. Şi dacă mi se arată dracul? a zis temătoare bucătăreasa. Of, 'mnealui e un petrecăreţ fără pereche, trage chefuri cu popa Maftei, curve şi dezertori la birtul „Secera şi ciocanul". Aşa să ne ajute Dumnezeu! a zis şi şi-a făcut apoi o cruce mare, cam strîmbă.

Pfiu, cînd l-a văzut prima dată pe drac ieşind din oglindă a îngheţat inima în ea. I-au amorţit omoplaţii, coşul pieptului şi restul, adică ciuful oxigenat, călcîiele crăpate şi fofoloanca. Arătarea era îmblănită, verde-albastră, cu nişte ochi focoşi, negri. Învîrtea o coadă grea cu care izbea merele de pe bufet. Cînd nimerea unul, rînjea scoţînd un grohăit vesel. Pleoapa Olgăi a rămas fixă ca un oblon. Trupul ei s-a mai zvîrcolit preţ de un ceas, apoi a înţepenit. O verişoară a venit să-i lase pleoapa jos. Insomnia nu e o binefacere în ziua de azi. Fireşte, dacă nu vrei să te transformi în altceva, ca tipul proţăpit în oglindă. 'Mnealui purta geacă de piele şi cizme cu carîmb înalt. Avea pistol Nagan pe buca stîngă şi o broşură a lui Lenin în teşcherea. Dracul în persoană, bre, se uita la amîndouă, Feodosia şi Olga. Pfiu! Puşchea pe limbă! şi-au scuipat ele în sîn, pline de admiraţie. I-au jurat credinţă veşnică lovind podeaua cu fruntea. Au făcut o partuză în trei, prilej cu care icnetele lui au umplut uliţa pînă departe, la nr. 149, unde se afla postul de Miliţie. Cînd s-au auzit acele ofuri şi ahuri, s-a aflat că dracul era plin de viaţă şi se arătase în lume chiar în cartierul lor. Nu Iisus se pogorîse, cum se afirmase în *Tratatul despre lumi*, ci Întunecimea sa. Şi-a început isprăvile din acel sezon secetos, băgîndu-şi mădularul ho-ho-ho-ho în cele două simpatice menopauziste mustăcioase. Una acoperită cu şunci, ailaltă numai piele şi os. Lor le-a plăcut. Şi lui, s-o spunem pe şleau.

Păcătoasa oglindă fusese furată de copistul Evghenie Hămesitul din palatul ultimului împărat al Bizanţului, după moartea acestuia, vezi *Lexiconul porturilor veneţiene din Marea Neagră şi Dardanele,1432–1567*, Editura Capul Caliacra, 1874, cu 12 ilustraţii, in folio, la pagina 156. Oraşul era în continuare răscolit de spahii şi ieniceri. Copistul cel hoţ habar nu avea că nimeni nu putea să stăpînească oglinda. Ieşeau din ea numai drăcovenii. Dacă nu mînuiai anumite vrăji, te copleşea de ajungeai sclav pe drumul Ierusalimului, vorbind singur cu norii şi nisipul. Istoria drumului de la Constantinopol la Moscova o veţi afla mai tîrziu, tot în acest op.

Să ne întoarcem la madame Feodosia. A prosperat din ziua cînd a primit oglinda şi a atîrnat-o în camera unde îşi primea clienţii, Raport 144/57 b KGB, secţia a III-a. Traversai curtea plină de bălării, te fereai de cîine, băteai la uşă şi intrai în marchiză. De după un paravan se iţea capul ei înfăşurat într-un turban mov. Îţi cerea să te descalţi şi să pofteşti înăuntru. Te aştepta o cafea tare, servită în ceşti albe, pictate cu mori de vînt albastre. Toată casa mirosea a cafea prăjită. De regulă, omul îi zicea ce îl doare: de muiere, de bani, de copii, de duşmani. Nu lua ruble, pentru că nu făceau nici cît nasturii de la jiletcă. Voia numai carboave zimţate. Doar dacă nu aveai, încasa şi bijuterii de familie, vechi să fie. Lirele englezeşti din timpul Războiului Crimeii erau însă febleţea ei. Îi plăcea cum era gravată regina Victoria. Avea şi o serie de timbre 1858, roz-bleu, cu acelaşi profil. Madame Feodosia îşi imagina că semăna cu ea. Se uita în oglindă să se vadă, eh, şi ce vezi? Nu vedeai nimic, deşi ar fi trebuit să îi vezi chipul.

La Boboteaza trecută, un curier şchiop de la Kremlin, ajutat de 12 hamali, îi cărase oglinda în casă, ca plată pentru nişte descîntece făcute văduvei unui membru al Biroului Politic, Isaac Kunze, decedat în acele zile. Văduva trebuia să predea Protocolului de stat vila şi să se mute, nefericită şi plînsă, într-un bloc la două camere, unde nu încăpea un ditamai „obiect de mobilier, zis oglindă de bronz, epoca Ev Mediu, origine necunoscută", poziţia 3423, fila 14, vezi inventar. Aşa i s-a spus de către terţi. Văduva lui Kunze a acceptat s-o cedeze cînd a intrat pe fir părintele Maftei, care era duhovnicul tovarăşei. I-a recomandat-o fierbinte pe madame Feodosia. Spera să plaseze marfa unor comsomolişti. La schimb, Dracul va sfinţi cu mîna lui falsurile vîndute drept icoane din secolele XV–XVI lucrate sub oblăduirea popii Maftei. Se pare că însuşi mitropolitul ştia ceva, dar tăcea în schimbul unui procent. Aşa făcea rost madame Feodosia de bani peşin ca să îl cheme pe amorezul ei din oglindă. Trebuia doar să zornăie carboavele, atît. Ce dacă tocmai atunci îşi făcea siesta, tolănit în iarbă, cu ochii la nimfe? Cînd recunoştea sunetul, Dracul ieşea hop-la din ramă şi cădea lat pe parchetul ei. Catadicsea să ridice întunecata sa privire spre lumea asta. Nu prea îi plăcea ce vedea. Aşa că o punea capră şi-i înfigea în păsărică scula lui roşie. Casa se umplea de grohăieli, chicote şi felurite alte sunete. Ea trăia numai pentru clipele astea. Devenise sclava lui, chiar dacă arăta că e stăpînă pe sine. Eh, ce să mai vorbim! Secrete de alcov! Dar cum mergea treaba cu vrăjitoria şi ghicitul? Mult mai bine de cînd oglinda atîrna pe perete. Se stătea la coadă. Te înscriai pe o listă. Abia după patru–cinci nopţi treceai pragul la madame Feodosia.

2.

Şi acum, povestea oglinzii. Întîi o găsise un beţiv, Leolea, într-o mansardă părăsită unde ochise să se mute peste iarnă. Dormise pînă atunci în gang, pe o uliţă de lîngă cantină, alături de o haită de cîini. A înhăţat-o, beat/nebeat, tot nu-l vedea nimeni, şi a aruncat-o de la etaj în zăpadă. A găsit-o Pavka şontorogul şi-a dus-o acasă cu sania. A dat-o pe o sticlă de rachiu lui Nikolai care făcea pe cărăuşul cu mîrţoaga lui. Voia să o cadorisească pe madame Feodosia. Îi făcea curte cavalereşte, aducîndu-i ziarul armatei, *Krasnaia Zvezda*, şterpelit de la chioşc, şi un braţ de lemne de foc joia. Oglinda se potrivea numai la casa ei. Stătea într-o curte largă, cu verandă şi grădină, pe jumătate maidan. Era un obiect foarte greu, îi aparţinuse lui Koreci Vladimir, inspector financiar cu domiciliul lîngă Poştă. O primise ca bonus de la sindicat pentru abnegaţia lui de informator cu insignă de fruntaş. Fiind un vestigiu burghez, obiect de lux, a dus-o în şopron s-o ferească de privirile musafirilor. Ştia cum stau lucrurile, oricine — odată intrat în casă — l-ar fi denunţat. El însuşi livrase la KGB 54 de inşi care ponegreau regimul. Bravo lui! Ce făcuseră oamenii ăia aşa rău să fie duşi în Siberia? Păi, au înfundat closetul cu hîrtii, împiedicînd proletariatul să defecheze. Înfundîndu-se canalele vechi de pe vremea ţarului Alexandru al II-lea, clădirea Primăriei raionului 6, unde era inspector Koreci Vladimir, a fost inundată de caca. S-a dovedit că la mijloc era un complot antistatal, cu ramificaţii vaste, care duceau pînă la Londra. S-a hotărît ca indiferent cine, funcţionar sau petent, de-aici înainte să se ducă la privată în fundul curţii. Legată cu un lanţ de gard, dădeai acolo de

o bestie cu botul însîngerat. Unii au pretins, din sperietură pesemne, că era arătarea din oglindă. Avea prostul obicei de a nu te lăsa să te uşurezi. Cum îţi dădeai jos nădragii şi te lăsai pe hazna, te muşca de buci. Fusese şeful haitei de cîini vagabonzi din cartier. Avea în blană cinci decoraţii. Semăna cu unchiul Procopie, cel care reparase cîndva oglinda, acoperind-o cu un nou strat de argint. Atît a frecat la ea că înnebunise. S-a spus că stătuse prea mult în preajma unui diavol care nu şi-a dat numele. Versiunea oficială era că nenea Procopie căzuse într-o groapă cu var. Aşa a fost prins, pus în lanţ cu un belciug în nas şi dus la balamuc. Vorbesc de unchiul Procopie, nu de dulău. Acesta din urmă se apucase să imite oamenii. Trăgea samagon pe nas şi îşi pierdea vremea la birtul ţinut de Bazil Grăniceru', fost zdrahon de bordel la Jassy, în Principatele Unite. Degeaba se intitula pompos pe cartea de vizită „cîine de pază, firma Safety&Trust, 1822", nu-şi merita preţul. Madame Feodosia aştepta hingherii să-l prindă, în vederea confecţionării unei perechi de mănuşi fine, de promenadă. Să fie ăsta dracul despre care vorbeam, cel cu o mie de feţe? Nu cred! Ăla sălăşluia bine mersi în oglindă, întreţinut de madame Feodosia pe casă şi masă, bani de buzunar, tutun de pipă, trei ocale de vin mănăstiresc/zi. Nu este exclus să fie adevărat! a argumentat Theodoro Cusino, în teza sa de doctorat, prezentată unui juriu select de la Universitatea din Praga, intitulată *Diavolescul — apariţii certe în secolului XX. Impostură, revelaţie şi mistificare. O abordare critică*. Păcat că acest strălucit tînăr nu şi-a continuat cercetările, preferînd lumea efemeră a filmului. Ar fi putut onora cu strălucire o catedră într-o universitate de tradiţie, Oxford, Cracovia, Padova.

Oglinda a ajuns, în fine, în posesia lu' madame Feodosia după ce cetăţeanul Vladimir Isaevici Koreci a fost arestat. Familia fostului locatar, „trădătorul de ţară, otreapă antirevoluţionară şi bandit sîngeros", a fost evacuată. Noii locatari, un comsomolist de viitor, cu soţie şi doi copii, nu au avut ce face cu acel obiect dubios. Uriaşa oglindă îi aparţinuse în vechime unui reacţionar, generalul Olşevsky. Arogant şi cartofor, o adusese dintr-un castel de pe Loara tocmai pe moşia din Rusia, ca pradă de război, după ce campase cu ţarul Alexandru la Paris. Dacă te uitai în ea, căpătai convingeri antisovietice, plus o gripă, şi te aştepta un glonţ în ceafă. Mai bine lipsă! a decis noul chiriaş şi a cerut autorităţilor să-l scape de belea. A ajuns într-un depozit Consignaţia, apoi prin transfer la Kremlin să împopoţoneze un salon de primire care în final nu s-a mai realizat. Decoratorul a mierlit-o cînd trei tovi în balonzaide bej i-au zis „sănătate!" pe trei voci, a capella. A făcut infarct, a căzut lat în faţa oglinzii. Se părea că văzuse acolo ceva înfricoşător. A fost găsit holbîndu-se, nu se ştia la ce, agenţii în civil neobservînd nimic suspect. Oglinda a fost oferită unui tov Isaac Kunze, un veteran din Biroul Politic, să-şi pavoazeze vila de la Kuntsevo. Avea ceva rău în ea, pentru că tovul, erou al Marelui Război pentru Apărarea Patriei, a făcut după şase luni un atac de panică, urmat de unul de apoplexie, chiar cînd se găsea la tribuna oficială din Piaţa Roşie. Era şi hiperponderal — se hrănea la cantina Olgăi Pssst, o superbucătăreasă. S-a rostogolit pe scări de 7 noiembrie. Să fi fost din cauza emoţiei? Dedesubt zăcea mumia marelui Lenin. Cert este că degeaba s-a uitat nevastă-sa la televizor să-l vadă fluturîndu-şi pălăria. Şi-a zis că a minţit-o că se duce la defilare. De fapt, nimerise iar între cracii secretarei

Saşenka, o roşcovană pistruiată. S-a dezmeticit cînd a primit înştiinţarea că a rămas văduvă, citind necrologul din *Pravda*, cu poza lui Kunze gîtuit în uniforma de general, erou al URSS la Kursk.

După atîtea morţi suspecte legate de oglindă, cam ieşiseră vorbe. Nimeni n-o mai voia. Aducea nenorocire. Singură, proasta de madame Feodosia, înfruntînd prejudecăţile, a acceptat-o de la văduva lui Kunze: avea de gînd s-o vîndă în talcioc. Indiferent cu cît o dădea, rămînea cu profit, de vreme ce o primise gratis. Întîia oară a recurs la ea cînd Olga Pssst, care îi aducea pe ascuns cotlete şi cozonaci de la cantina Kremlinului, a vrut să scape de bătaia ochiului stîng, ce o încerca odată cu zvonul că se dă o amnistie. Bucătăreasa, privind în oglindă, avea halucinaţii. Îl vedea pe ţarul Nicolae II întors pe tron. Îi apărea pe iarba din faţa palatului Taurida în mijlocul familiei. Vedea de asemenea cum leşurile lui Lenin şi Stalin erau tîrîte de picioare în Piaţa Roşie şi stropite cu benzină de mulţimea furioasă. Ardeau ca nişte torţe — aşadar nu erau zei, cum ne-a zis Agitprop. Mumiile incendiate luminau noaptea proletariatul. În plus, Olga Pssst se mai vedea pe ea însăşi ca miss Univers, aleasă în Honolulu şi refuzînd un curtezan care semăna leit cu Clark Gable. Mai rău, îi apăreau în vis mormane de pui fripţi. Or, aşa ceva nu se mai văzuse în Rusia de cînd o molimă adusă de bandele lui Wranghel şi Kolceak — vezi *Enciclopedia sovietică*, Ed. Progress, 1938, vol. 5, p. 223 — ucisese toate orătăniile care ieşeau, bietele, în uliţă să ciugulească grăunţele căzute din căruţele întoarse de la arie. Dracul apărea prin sate deghizat în comisar. Purta scurtă de piele. Nu trecea o zi să nu găseşti orătăniile cu ghearele în sus, ciocul căscat, ochii sticloşi. Aşa îi apărea ei în faţa ochilor Dracul, cel venit în

Rusia îndată după abdicarea ultimului Romanov. Nu-i scoteai asta din cap şi pace! Madame Feodosia n-avea leac pentru ceva atît de grav. Aşa că i-a închiriat oglinda contra cinci carboave lui popa Maftei, care avea un gînd măreţ: să scape lumea de atei. A cărat-o din casa ei cu enoriaşele lui devotate, v-am vorbit deja despre ele, visau zi şi noapte la pula lui. Au fost dirijate de o mînă de pokerişti înrăiţi care pierduseră la popa Maftei. Îi iertase de bani, dar i-a obligat să meargă înaintea convoiului făcînd tumbe, scoţînd limba, sărind într-un picior. A fost o procesiune extraordinară, evlavie cîtă vrei! Garda de la Kremlin a înţepenit cu ochii pe vîrful baionetei. Norodul s-a prosternat, a căzut cu fruntea în ţărînă la trecerea oglinzii, înconjurată de stele roşii, cruci, prapuri, steaguri, portretele şefilor iubiţi, şi sfinţilor din bisericile Moscovei. Din cauza luminii strălucitoare de iulie, oglinda arunca raze în toate părţile, orbind lumea. Am fost martori la venerarea ei, deşi nu era Fecioara, nu era nici vreo realizare a industriei sovietice conduse de gigantul secolului XX, tov Stalin, cum a scris *Pravda* a doua zi. Dacă te uitai atent, îl vedeai pe Dracul lăfăindu-se în oglindă. Au urmat represaliile. S-a spus că era un delict mai grav decît un complot antistatal. Trebuia pedepsit, cf. Cod penal art. 234 paragrafele b, c, cu închisoarea de la 8 la 15 ani sau, în cazuri grave, cu plutonul de execuţie. Împăciuitoriştii vor plăti scump pentru că au pretins că e vorba de o boală de nervi vecină cu nebunia. Drept urmare, au cerut internarea dracului într-un azil psihiatric.

La colocviul de la Praga din februarie 1948, s-a afirmat că boala amintită n-a existat, fiind, citez, *„un pretext murdar pentru a masacra opozanţii regimului"*. Calomnii

sfruntate! a ripostat vehement delegatul sovietic. Să fi avut 72 de ani, păr alb-arici, cearcăne mov, obrajii de făină, raşi la sînge, o cravată interbelică strînsă în jurul unui gît golaş, zbîrcit, ascuns sub un guler de modă veche. Era nimeni altul decît Isaac Kunze, „o pagină vie din istoria Kominternului". Protestez! a scandat cu vocea lui baritonală şi-a izbit tribuna cu pumnul. A continuat: „Cine vine cu asemenea fantasmagorii? E o ripostă josnică a revanşarzilor! Cei năpăstuiţi îmi sunt martori. Burghezia nu renunţă la metehnele demascate de neuitatul Vladimir Ilici pe care îl defăimaţi aici! Trăiască lupta pentru pace!" I s-a tăiat microfonul.

Cînd, după un prînz copios la hotel, s-au reluat dezbaterile, a urcat la tribună un filosof sorbonard, aristocrat. Un bombardament îi făcuse praf în 1943 castelul din Bretania şi de atunci devenise antiamerican. Puţea a parfum ieftin, purta papion verde şi crucea de Lorena la rever. Se prezenta cu umor marchizul Duplesiss de Montfeuilles, scăpătat. După zece minute de întrebări, la tribună a urcat cel mai aşteptat spicher, prof. Nathan Stern de la Cambridge. Apărea rar în public, trăia printre hîrţoage, praf selenar şi şobolani. S-a lăsat o tăcere absolută în sala plină cu ciripitori ai tuturor poliţiilor. De la Mossad, participa un hermafrodit bilingv. De la CIA, o otreapă guralivă. De la MI-6, doi agenţi deghizaţi în papagali într-o colivie deasupra tribunei. Cînd expira timpul, fix zece minute, lăsau graţioşi cîte un găinaţ pe creştetul vorbitorului, fapt care alunga vorbăreţii. Însă cîtă vreme Nathan Stern s-a adresat sălii, papagalii — hipnotizaţi de zisele marelui profesor — au uitat să-şi lase găinaţul. Savantul a conferenţiat un ceas încheiat. Dovadă că influenţa sa se extinsese în toată Europa. De mirare că nu găsim în actelele colocviului nicio

referire la oglinda miraculoasă. Am înţeles că nu există o legătură dovedită cauză–efect între acest obiect, datînd din secolul al XV-lea, şi miracolele care au bîntuit URSS pe la jumătatea secolului al XX-lea, aşa cum ne învăţa profesorul nostru Nathan Stern.

Mi-a şoptit o prostituată, în lupanarul „Bella Bella Bambina" de lîngă gara Kazan, că povestea asta are un skepsis: cine şterge oglinda de praf, dorind să se vadă mai bine, e pedepsit să se uite în ea măcar o dată pe zi. Ceea ce îl transformă într-o găină legată cu o sforicică de clanţa uşii. Împricinatul ajunge în iad. Madame Feodosia nu era deloc proastă, se vede asta din ceea ce a declarat pe semnătură proprie cînd miliţia a întrebat-o dacă vîndu-se oglinda unui telal — pe vremea cînd se prostitua la Paris, în Place Pigalle nr. 13, la casa de rendez-vous „Les plaisirs d'amour". Trăiai pe atunci? s-a mirat anchetatorul. Da, fireşte. Nu prea se potriveşte cu cronologia noastră, a zis tov căpitan Babel. Timpul e o prostie, o biată prejudecată raţionalistă. Declaraţia ei era clară. Oglinda? Care oglindă? Zicea că fugise din Rusia în timpul marii foamete din 1922 cu un paşaport Nansen. După războiul cu nemţii, Stalin a cerut să-i fie înapoiaţi toţi ruşii din afara graniţelor URSS. Occidentul — slugă prea plecată — i-a suit în vagoane şi i-a trimis acasă. La Moscova, Feodosia a poposit direct în arest. A futut de a rupt cinci anchetatori — a făcut numai doi ani de puşcărie, dar nu i-au putrezit oasele în Siberia, cum au păţit alţii. A tras o vreme mîţa de coadă călărită de ofiţerii regimentului de gardă al Armatei Roşii — rău-platnici, beţivi şi violenţi. Mereu se alegea cu un ochi umflat, cu o coastă ruptă. A trebuit să renunţe — cu regret — la meserie, dînd faliment. A lăsat fofoloanca să se odihnească (avea şi o

vîrstă) şi s-a apucat de ghicit, astrologie şi vrăjitorii. Rusul e superstiţios şi, cum păcătuieşte des, îşi plăteşte scump iertarea păcatelor. Popii sunt nişte şnapani lacomi, te seacă la portofel. Şi-a instalat prăvălia într-un garaj care aparţinuse unui general albgardist, îngropat de viu de bolşevici în căcatul deversat din canalele Moscovei. Madame Feodosia practica preţuri scăzute cu noul ei meşteşug. Şi-a cîştigat un renume bine-meritat în cartier, apoi în oraş. În plus, depăna oricînd cu plăcere amintiri de la Paris. Se lăuda că avusese un amant marchiz, îi zicea Durand Duplessis de Montfeuilles. Trăgea la ea în apartament de cîte ori venea în Place Pigalle să se distreze. Se ocupa cu afaceri la bursa neagră, cu vînători şi cursele de cai de la Longchamps, unde ea îl însoţea înţolită la marele fix. Puţeam a parfum ca o drogherie, dragă. Curios însă, în paşaportul ei nu existau ştampile care să ateste că ieşise vreodată din Rusia. KGB i-a verificat povestea, cu intenţia de a o aresta pentru că nu-şi ţinea gura. Ba mai şi pretindea că Parisul e mai mare, mai frumos, mai curat decît Moscova. Mai afirma, cf. denunţ bbc-2, că trăise marital cu un delfin, Pongo, în acvariul din Odessa. Bietul animal n-a avut zile multe, fiind lovit de obuzele artileriei germane. A fost pescuit cu năvodul de nişte contrabandişti de ziua Sfintei Ecaterina, fiind consumat la cina de gală oferită de Victor Emmanuel la Quirinale pe 14 mai, singura zi cînd nu se sărbătorea nimic. Era doar un prilej de a te îmbăta şi a dansa pe străzi. Papilele olfactive ale lu' madame Feodosia simţeau şi la bătrîneţe ienibaharul, rozmarinul şi carnea albă perpelită pe jar.

Să ştii, iubite cititor, că ierburile păstrează gustul inefabil multă vreme. Vezi articolul *Oglinda întoarsă cu faţa la perete prevesteşte nenorociri*, în paginile îngălbenite ale

unui jurnal din Cracovia (ediţia din 23 februarie 1943, p. 4, fotoreportaj, 6 quadraţi). Aceeaşi gazetă a publicat ştirea că pămîntul nu se află în centrul sistemului solar, aşa cum a scris Ptolemeu în *Megiste Syntaxis (Marele tratat)*, o minciună sfruntată. Gazeta a pierdut procesul cu Vaticanul şi a fost obligată să plătească daune unui personaj notoriu. Identificaţi-l dumneavoastră după semnalmente: îşi tîrăşte coada, grohăie, ţopăie pe copite, pute şi are obiceiul de a călca în balegile întîlnite pe drum. Inutilizabil aşadar de către serviciul de propagandă. Contrainformaţiile l-au luat sub supraveghere. Filaj, telefonul ascultat non-stop, camere video, informatori strecuraţi în anturaj. Să nu-l scape o clipă din ochi. Îi cunosc fiecare mişcare. Aprinsul ţigării, ţuguiatul buzelor, ocheadele spre adolescentele ieşite de la liceu, pîrţul vesel dintre pereţii acoperţi cu slogane antirevoluţionare precum *jos bolşevismul, reds go home!, nu scapi de glonţ, fraiere!, o iubesc pe Ana K.* Dăm exemple puţine, le ştiţi şi singuri, dacă aţi folosit întîmplător un closet public.

Teoria că lumea în întregul ei este o oglindă — cum a scris Hugo Graffitius — a făcut prozeliţi. Referinţe ştiinţifice certe găsim la învăţaţii cretani Firfiric Parizer&Eliseu Jegozel, *Codex Paoni*, şi în scrierea călugărilor de la Muntele Athos, Ioasaf&Filaret, *Dansul nupţial*, rămasă pînă azi în manuscris, la biblioteca Bathyaneum din Alba Iulia. În acest din urmă op, se aminteşte despre imaginea întoarsă a Ţarigradului cînd Diavolul trece însoţit de oştile sale nenumărate. Asta fusese pînă ce s-a încoţopenit din greşeală sus în turn, să întoarcă limbile ceasului. Atunci a apărut pe pămînt haosul, cînd nimeni nu a mai ştiut ce înseamnă o oră, un minut, o secundă. Şi ce vremuri fericite fuseseră!

3.

Prezenţa oglinzii în binecuvîntatul oraş al Moscovei avea un skepsis, cum v-am spus. Se trăgea de la o bravură de război prea puţin cunoscută nouă, contemporanilor acestei triste epoci. Să fim sinceri: a fost şterpelită de un general rus, Emilian Macarevici Olşevsky, pupa-i-aş picioarele, care-şi tot certa ordonanţa şi ocăra pe toată lumea. N-aţi vrea să auziţi ce-i ieşea pe gură, ştia toate înjurăturile. Fedea grăsanul era leneş, nespălat şi mirosea a băutură, ca orice ordonanţă. Fusese prins în debara fumînd chiştoace. Ce căuta impozantul general de brigadă atît de departe de casă? Îl însoţise prin Europa pe bunul ţar Alexandru I. Fusese trecut în prealuminata subordine a Majestăţii Sale pentru a-i servi ca ofiţer de intendenţă. Se ocupa de prepeliţele coapte pe jăratec, de ciorapii imperiali, de focul din încăpere care trebuia să ardă mocnit. Sacra lui misiune era ca nu cumva să-i lipsească ceva stăpînitorului tuturor Rusiilor. Povestirea noastră începe pe vremea cînd generalul, cam lipsit de vreun rost, s-o spunem, îi controla pe popi. Prea umblau ţanţoşi prin tabăra militară de la Clichy. Cu anteriele lor jegoase, cu cruci mari pe piept, cu ochii după fleici fripte şi bărdace de vin. Ocheau muierile regimentului XI din Riazan, care-şi serveau, umile şi vesele, ţărişoara. Spălătorese 5, curve vreo 12, plus o croitoreasă care se deda la perversiuni. Cînd te duceai în cortul ei s-o rogi să-ţi coasă un nasture, se întîmpla să rămîi în izmene. Avea nişte dinţi extrem de ascuţiţi, buze groase şi umede. Olşevsky ştia amănuntele, vă imaginaţi cum le aflase. Aceea era la Paris ultima modă care tindea să molipsească ocupantul. Un obicei periculos pentru moravurile ruseşti, dar extrem de firesc aici,

unde mujicii campaseră în urmărirea balaurului Bonaparte. Olşevsky se mai îngrijea şi ca aşternuturile preaslăvitului nostru ţar să fie potrivit de calde şi mereu proaspete. Majestatea Sa avea o ţiitoare afurisită. Era în stare să-l biciuie pe general dacă găsea patul rece.

Istoria campaniei semeţului Emilian Macarevici Olşevsky începuse departe, în vama Asiei, la Port Arthur, uliţa Nistreliate nr. 12, şi se termină după un an, în Paris, Place du Clichy, nr. 4. La nr. 6 se găsea o parfumerie pe care a golit-o ca să-şi toarne pe haine sticluţele de pe rafturi. Intrai prin gang, dădeai de prăvălia unui negustor de vechituri, mobile, lămpi şi tapiserii, pe nume Ivo Scarlat, şi de un legător de cărţi, îl chema Lazaro Zecchini. Aici am găsit şi eu excelente titluri. De pildă, *Căderea Constantinopolului povestită de un diplomat veneţian*, Ragusa, 1645, precum şi albumul *Indiscreţii voalate* de Barbaro Fenice, cu 12 desene licenţioase, Ed. Danubius, Pressburg, 1798, in folio, tipărită în numai 99 de exemplare. Exclusiv pentru cunoscători. Se dau detalii interesante despre privitul în oglindă şi împreunarea cu o damă în aşa fel ca imaginea să se multiplice, fenomen optic care contribuie la accentuarea orgasmului. Acel „hôtel particulier Istanbul", unde trăsese Olşevsky, era frecventat de masoni şi valahi. Pe un culoar se găsea bordelul „Chic de femme", etajul 1, scara B, opt camere. Bideu, tapet de mătase verde cu cocori albi. Era exact ce-şi dorea generalul — o liotă de femei gureşe, umblînd despuiate prin hotel. Le întîlneai la orice oră din zi şi din noapte, dispuse să te servească dacă aveai parale de cheltuit. Intrau în camera ta, se dezbrăcau fără vorbă. Aşa ceva era cu neputinţă de văzut în Rusia.

Vremuri ciudate, cînd pravoslavnicii umpluseră cartierele pariziene pînă la colina Montmartre cu strigăte

guturale, baloturi de paie, căruţe cu coviltir şi mazăre furajeră. Cu corturi, cai, afete de tun şi zăngănit de arme. Au mărşăluit pe bulevarde o săptămînă, apoi s-au retras în ordine în tabere. Oglinda, despre care ne-am propus să vorbim, nu-şi făcuse încă apariţia! Povestea e spusă în volumul publicat de Makedon Hazna, paşă de Vidin, astrolog pasionat, *La Logique de la mortification dans les Pays des Balcans au début du XIX-ème siècle*. A fost tipărit la Constantinopole, are coperţi din piele de fecioare răpite dintr-un sat lipit de Dunăre, Kikinda, jupuite de vii după ce fuseseră violate toată iarna să se frăgezească. Hîrtia rară fusese muiată în uleiuri egiptene, trecută prin esenţe rare să capete un miros întîlnit numai în praful Anatoliei şi vîndută unor negustori armeni cu prăvălii în Smirna. Minunata carte avea titlul scris cu litere de aur. După ce fusese transportată de-a lungul şi de-a latul peninsulei, a fost prelucrată dumnezeieşte în atelierul companiei „Cusino&Corvin" din Fanar de un meşter care orbise cînd îi aruncase acid peste obraz o iubită, Rachela Ochioasa.

Numai dracul mai ştie cum îl chema pe meşter, Mîrza, o corcitură turco-evreieasco-greco-armeană? Isaia Grămăticul? Jacoppo Vizanti? Cert este că îşi exhiba spre clienţi dinţii vineţi dindărătul tejghelei micii lui tipografii. Lumea, indiferent de naştere ori religie, nu se simţea străină în prăvălia lui. Ediţia amintită — pierdută mai tîrziu într-un jaf de la „The Bank of Balkans", unde o depozitase — era o operă de excepţie a culturii otomane tîrzii. În paginile ei erau înfăţişate decadenţa şi melancolia unei lumi — imperiul aflat într-un proces de inexorabilă dispariţie. Ed. Bosfor, 1912, in quarto. La paginile 45–68 găsim următorul episod petrecut la Paris în aprilie 1814. În marele său stil emfatic, eroul se plîngea de o

diaree rebelă care l-a ţinut închis în casă în ziua cea mare. Drept pentru care a trebuit să compară în faţa unui tribunal excepţional pentru a se disculpa de grava acuzaţie de ultraj adus bunelor moravuri şi de sfidare a eliberatorilor noştri prin nesupunerea la un ordin semnat de Înaltul Comandament Aliat. În ucaz se cerea tuturor să iasă pe bulevarde şi să-i ovaţioneze pe învingătorii scoşi din cazărmi pentru a se arăta poporului Franţei înfrînte. Rechizitoriul arăta că acuzatul citea foi anti-Bourbon în loc să participe la marea paradă de sub Arcul de Triumf, împodobit în acea zi cu drapele, coroane de flori şi statui înfăţişînd-o pe zeiţa Patria drept mulţumire că-i scăpase de sîngerosul tiran surghiunit pe insula Sf. Elena.

În cercurile poliţiilor secrete a circulat informaţia cum că un grup de conspiratori versaţi plănuia să dea o lovitură în timpul marii parăzi, atît de aşteptată de parizieni. Foburgurile fremătau, cozile din faţa brutăriilor şi măcelăriilor lansau puzderie de zvonuri. Se pregăteau să defileze dragonii, ulanii, cuirasierii. Ce spectacol! Ceremonia va fi deschisă de însuşi împăratul Alexandru, care, spre mîngîierea supuşilor săi, traversase Europa tocmai din palatul lui de la Ţarskoie Selo. Urma să îi stea de-a dreapta, în tribuna oficială, onorabilul Arthur Wellesley, duce de Wellington, învingătorul de la Waterloo. S-a spus că teribilul englez s-a uitat insistent nu atît la defilarea regimentelor, cît la decolteul domnişoarei Juju Froufrou, apelată de *connaisseurs* Lulu. Era autoare discretă de poezioare parfumate cu albăstrele, trimise cu dedicaţie curtezanilor ei, pe hîrtie galbenă, culoarea gelozie. Tribuna oficială era împodobită cu crenguţe de brad şi panglici tricolore. Domnişoara purta o pălărioară drăguţă. Adoptase o ţinută cîmpenească, proaspătă, cu

o rochiţă care lăsa să i se vadă sînii apetisanţi, coapsa alungită, poponeţul obraznic, plasat foarte sus. Dacă reuşeai să intri în vorbă cu ea, te invita gureşă la un local unde apărea în scenă pe jumătate dezbrăcată. O însoţea peştele ei, grozavul Max Misrahi, fost acrobat la trapez. Vecinii de cartier ştiau că umbla cu mîinile vîrîte pînă la coate în buzunarele nădragilor, iar peste trunchiul scurt şi păros purta un maiou marinăresc de o culoare incertă, din care îi ieşeau braţele acoperite cu tatuaje exotice. Max Misrahi îţi livra dama pentru 120 de franci numărul, 500 toată noaptea. Luni relaş. Afacerea se perfecta în gangul drogheriei „Eustache" de lîngă şantanul „Le Cocu vert".

Pe lîngă că vindea prafuri şi alifii, Eustache Merlucius — pe care îl vom recunoaşte mai tîrziu ca subaltern al comisarului de poliţie otoman Ephraim Mîrza şi mai apoi în uitata Valahie spionînd la Bucureşti în folosul agiei — era aşadar agent, ca şi portăreasa, văduva Didine, cu mustăcioara înflorită deasupra buzelor, de culoarea cenuşii. Max Misrahi era tovarăş cu Merlucius, împărţeau damele şi absintul, dar mai ales prada după ce poliţia năvălea să îl ridice pe fraier, conform unui denunţ scris chiar de ei doi pe colţul mesei la birtul de vizavi. Văduva Didine ţinea de şase. Aşa era jocul, turnau pe careva şi păstrau marfa indiferent dacă muşteriul fugea sau era înşfăcat de poliţie. Împărţeau, lăsau ceva şi văduvei. Trăiau binişor din acest şmen, prevenind autorităţile ba despre zisele antibritanice ale unui negustor de butoaie, ba despre intenţiile antiguvernamentale ale dantelăresei Yvonne. Supărarea lui Max Misrahi a început din clipa cînd protejata lui, Lulu, a intrat în graţiile ţarului. Majestatea Sa o văzuse dansînd. Din acea seară ea a refuzat

să îi mai acorde vreo atenţie. Ceea ce l-a transformat pe acesta într-un anarhist şi iacobin periculos. Un posibil atentator la făptura împăratului tuturor Rusiilor. Chiar ea l-a denunţat într-un separeu agentului secret Steinbach, doctor în ştiinţe. I-a zis îmbujorată: va exploda o bombă sub tribuna oficială. Aşa a încercat ea să scape de insistenţele mitocanului Max Misrahi, cunoscut proxenet, exploatator nemilos al fiinţelor nevinovate. S-au operat arestări chiar în noaptea dinaintea parăzii. Max Misrahi a fost pus în cătuşe şi dus de doi domni cu joben şi redingotă să dea explicaţii în faţa judecătorului de instrucţie. Cum oraşul se afla sub stare de asediu, cu asemenea acuzaţii ajungeai la ghilotină. A jurat să se răzbune, nemernica va face cunoştinţă cu lama cuţitului. Îi va tăia amigdalele, că tot i se umflau cînd dădea frigul. La Paris, vremea rece şi ploile veneau încă de la sfîrşitul lui august. Ca să-i facă felul, trebuia să scape din arest. Ceea ce a şi izbutit, cerînd voie santinelei să meargă la privată. Cum a intrat în cabină, a sărit pe fereastră afară. S-a căţărat pe burlan, a ajuns pe acoperiş şi de acolo a căzut două etaje în balconul unui birou de avocatură, „Balzac&Hugo". A dispărut într-un furgon cu căpăţîni de varză spre Montmartre, unde se ţinea tîrg.

Exista pe vremea aceea un adevărat respect pentru armată, nu ca azi. Aşa se întîmplă cînd ieşi înfrînt din război! s-a exprimat ironic marchizul Duplessis de Montefeuilles, întors acasă după ce petrecuse destui ani în exil la Koblenz, găzduit de o rudă prin alianţă care semna broşuri antibonapartiste cu pseudonimul Graffitius, dînd fireşte o adresă falsă, Utrecht, Piaţa Mare nr. 13, colţ cu drogheria B. Matheus — vezi Arhiva Poliţiei, fd bv/124. Marchizul era posesorul castelului Areix, unde s-a aflat o

vreme magica oglindă — subiectul acestui eseu diletant. În septembrie 1814, marchizul se întorsese în reşedinţa familiei sale, recuperată după ce a dat Domnul să fie alungat uzurpatorul pe insula Elba. O ţinuse în salon cît stătuse în Germania. Ajunsese să se roage la ea, nu la adorata icoană a Sfintei Fecioare. Fusese adusă de un strămoş, Bruno, de la Constantinopol. Otomanii jefuiseră la cucerirea Constantinopolului tot ce putea fi transportat, odoare bisericeşti, veşminte, armuri, cărţi în ferecături scumpe. Oglinda însă, fiind prea grea, au lăsat-o neatinsă în palatul împăratului. Eroii noştri au fost fericiţi s-o găsească întreagă. Bine că n-au tras otomanii cu archebuza în ea s-o sfărîme, dacă tot nu puteau s-o care pe şa în Anatolia lor. A fost transportată în mare secret pe „Leonida", corabia lui Lazaro Zecchini, singura care a reuşit să se strecoare afară din port în zilele asediului. A ajuns cu bine la Veneţia, pe ruta Creta-Ragusa. Ruinat de pierderea privilegiilor de negoţ constantinopolitane, Zecchini a depus doi ani mai tîrziu preţiosul obiect la o casă de amanet, „Ricci", contra 5 000 de galbeni, cu care să cumpere piper şi şofran de pe un vas care venea de la Alexandria. Din păcate, vasul a fost scufundat de berberi în portul La Valetta. Cum Zecchini nu şi-a plătit la timp datoria, oglinda a fost vîndută unui teatru ambulant din Marsilia, „Aferim".

Actorii au folosit-o ca fundal pe scena lor de turneu. Spectatorii se vedeau bine mersi în ea şi se amuzau copios. Experimentul le-a adus actorilor o avere. Dădeai o para harapului de la intrare şi te hlizeai cît pofteai. Te scălîmbăiai, ţopăiai, scoteai limba. Acolo îşi vedea prostul chipul de fiinţă a lui Dumnezeu. Unii au înnebunit văzîndu-se cum arată pentru întîia dată în viaţa lor. Ori

au devenit pe loc foarte veseli. Nimeni nu le-a mai şters rînjetul de pe faţă. Alţii s-au ascuns, nu s-au mai arătat niciodată semenilor. Vremurile erau pline de lucruri stranii şi de vorbe fără rost. Diavolul nu se astîmpăra. Cum adică, să fii şi aici, şi acolo!? Eşti bun de balamuc dacă accepţi o asemenea bazaconie. Să fii legat în fiare, judecat pentru erezie şi ars pe rug. Cînd a ajuns, noaptea, la Paris, trupa ambulantă „Aferim" a fost atacată de tîlhari.

Actorii abia au scăpat cu fuga. Necunoscuţii voiau neapărat oglinda; auziseră tot felul de poveşti despre ea. Că înmulţea pîinile, te învia din morţi, te vindeca de orice boală, îţi spunea ce combinaţii să joci la loterie. Nu ştiau, proştii, că astea sunt farmece. Ceea ce i-a costat! S-au uitat lung în ea, pînă au orbit. Îi plătise un alchimist şi astrolog, Bosphorus, cu 20 de ţechini, s-o fure. Îi trebuia oglinda ca să fabrice aur după porunca marchizului Duplessis de Montfeuilles, care auzise la un bal de la Versailles că diavolul vieţuia acolo şi te puteai înţelege cu el dacă ştiai cum să-l iei. Dacă nu reuşeai transformarea plumbului topit şi a prafului de cărbune în aur, oglinda măcar te ajuta să te faci nevăzut. Cînd nu te mai vedea nimeni, nu aveai decît să ataci furgoanele care cărau impozitele la vistierie. Tîlharii au fost dezamăgiţi, oglinda căutată de ei cu fervoare n-au găsit-o nicăieri printre boarfele trupei. Actorii s-au jurat că o ţineau în căruţa nr. 9, sub coviltirul roşu. Nexam! Degeaba le-au vîrît pistoalele între coaste. Pînă la urmă, decît să facă moarte de om în Săptămîna Luminată, au preferat să dispară în pădurea de la Areix. Nici actorii n-au mai găsit-o. S-au jelit, s-au certat cu Providenţa. Îşi făcuseră treaba cu ea, cîştigaseră parale cîte nici nu visaseră. I-au zis „drum

bun, oglindo!" şi au tras un chef pînă în zori, aşa, de despărţire, la „Le Père tranquil", lîngă Les Halles. Detalii în *Istoria brigandajului între Firenze şi Gant* de Anselm Apeducto, zis Platfus din Utrecht, 1765, Ed. Assan&Ass, Tîrnovo, p. 564.

Un tablou, ulei pe pînză 124/87 cm, din muzeul Prado, *Saltimbanci ieşind de la cîrciumă*, de Amedeo Mascara din Pisa, lucrare de atelier, îi înfăţişează pe eroii noştri. Au fost identificaţi de savantul Nathan Stern: pozau în faţa unei mari oglinzi de bronz, ovală, care reflecta şi chipul pictorului. A lucrat portrete şi naturi moarte în perioada dintre clasicism şi baroc la Veneţia. Lucrările sale se mai găsesc în colecţii particulare şi muzee din Edinburgh, Lisabona şi Köln. Există şi la Brukenthal, Sibiu, o lucrare nesemnată, provenind din şcoala lui, *Tîrgoveţi ducînd o oglindă*. O întrebare rămîne: cînd e datat. Dacă e din 1687, trupa „Aferim", aflată sub patent regal, nu mai deţinea oglinda miraculoasă. Ştim asta din relatarea unui memorialist normand, Alfons Frust. El aminteşte de o oglindă apărută de nicăieri în mijlocul Parisului, în piaţa din faţa bisericii Saint Sulpice, în zi de tîrg. Nimeni nu a revendicat-o, deşi ciudatul obiect şi-a dovedit repede puterea. Dacă te uitai ţintă în ea, apărea altcineva, nu tu. Cînd soarele nu era ecranat de nori, puteai să vezi tot felul de personaje, dansuri şi peisaje, chiar un asalt de cavalerie şi o scenă cîmpenească. Era ca-ntr-un vis. Să mai fi trecut şapte războaie şi doi regi pînă să fie găsită iar, rezemată de un zid care stătea să cadă în foburgul Saint Denis, unde fusese uitată după ce făcuse faima locului. Un scamator de bîlci, un pălărier şi un alchimist şi-au trecut-o din mînă-n mînă. Pînă la urmă, n-a mai revendicat-o nimeni, căci avea nişte

apucături, hm! De solstiţiu vorbea singură — adică bolborosea vorbe fără şir, dacă ai mai pomenit aşa ceva! De la Bobotează pînă la începutul Săptămînii Mari, ieşeau din ea femei care hohoteau, indivizi daţi cu catran, mirosind a căcat şi a spermă — alai însoţit de o orchestră care cînta fără istov. Văzînd asta, ebenistul Benoit Primus, ajutat de şapte calfe, a ridicat-o şi a pus să fie afumată în atelierul lui, pînă cînd un muşteriu pus pe gîlceavă a tras cu pistolul în toiul unui scandal. Toţi au rămas muţi cînd glonţul a lovit oglinda. Ei bine, nu s-a spart! Treaba stătea aşa: dacă te uitai în oglindă la lumina lumînării, vedeai ce s-a întîmplat în încăperea respectivă de-a lungul întregului an. Imaginile nu dispăreau ca la oglinzile obişnuite, ci rămîneau fixate, ca un tipar, în adîncurile ei. Mai mult, dacă o frecai cu cîrpa muiată în oţet şi apoi presărai deasupra cenuşă, imaginile nu se mai ştergeau.

Aşa a aflat poliţia despre conspiraţia ţesută în prăvălia lui Coco Le Fou, bănuit că aducea otrăvuri din Toscana şi le vindea unor doamne nemulţumite de soţii lor, precum şi unor complotişti. S-au făcut arestări, au fost trimise călăului cîteva gîturi spre secţionare. Pregăteau asasinarea regelui cînd acesta venea la Versailles pentru serbările galante care se ţineau în sezonul vînătorii. După descinderea ordonată de destoinicul comisar Herbert, oglinda a dispărut iar. Dacă îţi poţi închipui, se specializase în scamatoria asta ieftină. Se făcea sul ca hîrtia în care băcanul împacheta brînza. Sau îşi desfăcea ca o pasăre aripile şi dispărea din încăpere dacă obloanele erau date de pereţi. După o vreme, şi-a făcut apariţia în castelul Areix, deţinut de marchizul de San'qui Durand Duplessis de Montfeuilles. Ştia povestea

ei şi se gîndea s-o ofere în dar cardinalului. Acesta ar fi expus-o în dormitor sau în birou şi astfel marchizul ar fi putut să-l spioneze în voie. Oglinda, ştiţi, domnul meu, imprima tot şi păstra o vreme imaginile. Astfel era uşor să afli cu ce se ocupa prea graţioasa sa eminenţă nopţile, cînd primea vizita unei actriţe, Lola Ricci. De aici faimoasele lui predici, în care amenința neîndurător păcătosul Paris cu iadul. Odată dovedită imoralitatea cardinalului, marchizul îl va amenința cu o plîngere la Vatican pentru a fi excomunicat. Îi va cere, în schimb, să i se dea şi lui decoraţia aia afişată de rivalii lui la Curte — unde nu se mai arăta de ruşine. Îi lipsea Crucea sfîntului mormînt cu spade. Să-i pună o vorbă bună pe lîngă prea bunul rege Louis. Decoraţia a primit-o, dar oglinda n-a dat-o din castel, s-a mulţumit să-l ducă cu vorba pe cardinal, drept pentru care a fost excomunicat ca venetic.

Ştia din zisele lui bunică-su (asurzise, dar încă avea o memorie prodigioasă) că regiunea cunoscuse o serie de procese de vrăjitorie, urmate, din nefericire, de arderi pe rug. Tot atunci, marchizul a întors oglinda cu faţa la perete pentru că de acolo ieşea uneori Dracul, urmat de cîteva muieri proaste, să admire cerul înstelat. Au fost văzuţi într-un luminiş, dincolo de rîu, după ce treceai un pod şubred de lemn. Dracul îşi făcuse un obicei să hîţîne podul şi să răstoarne lumea în rîu. Muierile, ţi-am zis, proaste, cîntau şi dansau, drept pentru care în Vinerea Mare au fost prefăcute în scrum. Cît încăpea pe o tavă — atît a rămas din ele, cînd un preabinevoitor judecător, Anselm zis Recalcitrantul, de la prea onorata Curte a tribunalului din Caen, le-a avut dinaintea lui spre a le judeca. Le-a acuzat de satanism, fapt dovedit de recolta

slabă, în iarnă se murise pe capete de foame şi boli. Jumătate din şeptel nu apucase primăvara.

A rămas întoarsă cu faţa la perete două secole, interval în care — e adevărat — Dracul nu s-a mai arătat pe uliţe. S-a observat că oglinda mai făcea o figură inexplicabilă: dispărea fără urmă. S-a găsit şi un carnet de însemnări, unde stăpînul moşiei Areix a marcat zilele cînd n-o mai găsise la locul ei din sala de arme. Datele le corelase cu mişcările astrelor, eclipsele de lună, echinocţiurile şi solstiţiile, anii cu recolte bune şi proaste. Cînd oglinda dispărea, slugile răscoleau încăperile, secau şanţul de apărare din jurul castelului s-o caute. Apoi în poduri, în pădurea din apropiere, în coteţele de păsări, prin acareturile fermei, în grajd, în ţarcul caprelor. În apartamentele oaspeţilor de la etaj, în cămări, în beciuri, printre sticle. Zadarnic. Pur şi simplu, cititorule, nu se mai afla pe perete, deasupra şemineului, deşi acolo, pe o blană de urs vînat de marchiz în tinereţe, stăteau tolăniţi patru ogari care te-ar fi sfîşiat dacă încercai s-o atingi. Cînd s-a întîmplat prima oară, stăpînul n-a crezut şi a dat poruncă să fie toţi cercetaţi. Două slugi, un majordom şi trei cameriste au fost schingiuiţi să spună ce ştiu. Au tăcut. Pînă ce într-o zi au găsit oglinda la locul ei, prinsă în dibluri. Marchizul tocmai îşi aranja ţinuta pentru un bal dat cu ocazia victoriei de la Amsterdam. Se ducea la Versailles să i se înmîneze decoraţia atît de rîvnită şi ceruse să i se tragă trăsura la scară. Păcat că, între timp, cei bănuiţi de dispariţia oglinzii muriseră subit într-o pivniţă a castelului, nerezistînd, sărmanii, la cleşti şi cărbuni încişi, la estacade şi ulei fiert, nici la tragerea pe roată — probă că erau posedaţi de diavol.

Marchizul de San'qui — după anii petrecuţi în exil la Koblenz din cauza uzurpatorului Napoleon — voia să vîndă domeniul Areix pentru a-şi plăti datoriile făcute cu trăsura şi caii arăbeşti, cu plata servitorilor, cu gazda, vinul, damele, vînătorile, balurile şi jocurile de cărţi. Îşi spunea povestea oricui voia să-l asculte, mai ales dacă străinul era amator de conversaţie şi avea destule parale. Norocul lui a fost că ţarul tuturor Rusiilor a campat în castelul de la Areix, înainte de a intra triumfător în Paris. Dacă tot se umpluse Franţa de străini, marchizul şi-a spus că era momentul să-şi scoată dărăpănătura la vînzare. Dorea să-şi cumpere pe rue Vaugirard un teren mare, plantat cu vie pe rod. Avea de gînd să aducă butoaie, teascuri, să facă vin şi să deschidă o cramă. Cunoaştem imaginea marchizului din faimosul portret de la Louvre — mutră de coţofană, nas subţire şi încovoiat, lentile mici şi rotunde, prinse-n rame negre şi groase. Ochii îi slăbiseră de la interminabilele partide de *chemin de fer* şi stos, cînd trebuia să vadă cărţile la lumînare sau pe întuneric. Vederea l-a lăsat şi a început să piardă. Cînd şi-a procurat ochelari de la Antwerp, era deja prea tîrziu. Nu prea mai avea pe ce să mizeze, nimeni nu-l mai primea la masa de joc. Nu i se potriveau ochelarii — nu vedea nimic cu ei —, în schimb îi dădeau un aspect de notar cu care reuşea să înşele pe mulţi. Le făcea rost de leacuri împotriva blenoragiei într-o ţară invadată de soldaţi. Servea drept ghid în împrejurimile Parisului pentru doamnele simandicoase sosite de la Londra. Însoţea vînători bavarezi la un pasaj de căprioare sau mistreţ. Bravul general Olşevsky era personajul pe care îl ochise scăpătatul marchiz Duplessis de Montfeuilles să negocieze vînzarea domeniului Areix.

Deţinem şi portretul generalului de brigadă Olşevsky aflat la Sankt Petersbug, la Ermitaj. Avea capul alungit în urma unui accident din copilărie, petrecut la moşia familiei, cînd ţeasta i-a fost strivită cu uşa. S-a încercat mai tîrziu o corectură cu menghina din atelierul de tîmplărie. Ideea a fost să-l strîngă între cleşti în sens invers. Fără succes. Aşadar, la 1814, de la umeri în sus era strîmb, împodobit în creştet cu un ciuf mov-verde aranjat cu fierul de dama amintită în aceste pagini, Juju Froufrou-Lulu, pe afişul din faţa şantanului „Le Cocu vert", bine cunoscute ofiţerilor din garnizoană — localul şi dama, deopotrivă. Generalul rus avea un aer semeţ care îi făcea bine în carieră, impunînd egal respect în statele majore aliate. Mai ales cînd îşi scotea fîşia neagră de pe ochiul drept, ridica sprînceana şi te privea fix — te udai în pantaloni. Aşa cum l-a văzut marchizul cînd a ajuns la Cartierul General, Olşevsky părea încîntat de persoana lui. Nu mai puţin de mustăţile răsucite în sus, date cu pomadă, lustruite cu sfinţenie de un aghiotant isteţ, văcsuitor de ghete în civilie. Dacă-ţi atîrnai de ele pistolul, nu cădea pe podea. Au pus pariu, marchizul a pierdut şi a cerut revanşa. Olşevsky, galanton, i-a acordat-o — o partidă de *chemin de fer*. Generalul era un cartofor, îţi ascundea cartea, n-o mai găseai nici dacă îl căutai după ea în cur. Te servea cu un valet, iar lui îşi dădea un as de pică şi te curăţa de parale. Se aflau în salonul cel mare. Ţarul Alexandru se retrăsese cu Lulu în dormitorul de la mezanin, folosit de marchiz în timp de pace. Pe damă, Olşevsky o preluase, cum v-am mai spus, contra cost, de la Max Misrahi — o piesă prea mică în angrenajul uriaş al istoriei europene. Galanton, o cedase marchizului, *l'étiquette oblige* — pe perioada ocupaţiei militare. Marchizul avea

şi el socotelile lui. Lulu va fi steaua pivniţei lui cu vinuri din rue Vaugirard. O să cheme şi orchestra de ţigani adusă din Rusia, de la moşia generalului, cum s-au înţeles. Lăutarii cu balalaici se vindeau bine. Ruşii erau la modă. Se gîndea să împartă cîştigul cu Olşevsky, după ce îi va plasa domeniul Areix cu castel, heleşteu, grajduri, acareturi, moară.

În acea încăpere, dacă ar fi încetat o clipă să trăncănească, s-ar fi auzit sforăitul imperial şi paşii santinelei de la uşă. Duplessis de Montfeuilles a pus masa de *chemin de fer* chiar acolo, în marea sala de arme a castelului. Garantat, mobilier divers, 32 de încăperi, numai cinci încălzite, 14 tapiserii Aubusson, 112 trofee de vînătoare (cinci cerbi, 12 mistreţi, trei licorne, opt urşi, 11 rîşi, un vasilisc) şi 21 de armuri de secol XIII–XIV, 45 de tablouri — cam fără valoare, în afară de cîteva. Un necunoscut care îi plăcea, Vermeer, *Fata privind apusul pe fereastră*, dar şi Memling, *Peisaj nocturn cu păsări*, şi Fragonard, o splendidă pînză *Sărbătoare galantă pe terasa castelului Areix*, lucrare de tinereţe în tonuri roz şi vernil, ca şi *Chefuind după spectacol*, semnată Georges de La Tour, cam afumată pentru că stătuse agăţată lîngă un cuptor de pîine. Exista şi o colecţie de covoare aduse de vicontele Inocent de Soussa-Areix, un unchi pehlivan, ambasador pe lîngă sultanul Selim, întinse prin încăperile din aripa stîngă, de mult închisă. Acolo hălăduia o fantomă numită Berta. Fusese acuzată de vrăjitorie, arsă pe rug împreună cu două complice, Jeanne şi Marie, care au recunoscut că se împreunaseră cu Dracul în oglinda din sala de arme şi că au cumpărat de la el diverse mărfuri, cum ar fi trei cutii cu lumînări de seu, două iconiţe ale Sfintei Fecioare şi vreo 123 indulgenţe scoase de Vatican pentru ridicarea

catedralei San Pietro. Berta a negat c-ar fi luat în deşert numele Domnului. I-a blestemat să nu-şi găsească odihna în veci. S-au veselit cînd urla în flăcări. Tot satul a adus vreascuri. S-a dansat şi băut pînă-n zori. Îndată s-a arătat fantoma ei. Umbla pe coridoare. Trecea prin ziduri, bîntuia pe terase. Se odihnea în seră, făcea baie în iaz, vorbea cu caii în grajd. La ordin, acea aripă a castelului a fost închisă. Uşile — blocate cu lacăte, ferestrele — ferecate cu obloane. Îi lăsau în castroane orez, carne fiartă, lapte prins, apă şi vin. Seara nu mai găseau nimic. Fusese o poveste urîtă, cu un incest. Berta trăise cu tatăl ei. Crezuse că era de datoria ei de fiică să se lase violată cînd taică-său venea beat de la cîrciuma din sat, „Motanul vărgat". Fratele ei, cînd a descoperit ce se petrece, l-a ucis. Din gelozie, fiind şi el amantul surorii lui. L-a tăiat de viu cu roata strungului de tîmplărie. L-a acoperit cu talaş. I-a dat foc. Apoi s-a sinucis, aruncîndu-se din turn. Berta a fost văzută de cineva într-un luminiş, încercînd împreună cu cele două surori mai mici, Jeanne şi Marie, să-şi îngroape fratele şi tatăl. A urmat procesul, finalul se cunoaşte. Nici vorbă să intri în pavilionul din stînga, cu scările năruite, podelele ştirbite, tapetele sfîşiate. Nimeni nu voia să cumpere o proprietate cu o reputaţie atît de proastă. Olşevsky, nefiind la curent cu povestea, oferea caii regimentului în contrapartidă. Marchizul a refuzat, voia bani peşin. Au trecut la *chemin de fer* în marea sală de arme, păstrînd în auz sforăitul imperial, efect tîrziu al împerecherii cu *mam'zelle* Lulu.

Franţuzul s-a aşezat la masa din lemn de trandafir cu intarsii de sidef, într-o ţinută marţială, cu toate decoraţiile, împodobit ca un pom de Crăciun. I-a trebuit o noapte întreagă pînă să rămînă doar cu izmenele.

După ce a pierdut tot, a fost nevoit să ia cu împrumut de la general niţel gaz în lampă şi să urce la el în cameră. Era sărac, cerşetor. Tăiase cu dama de caro un valet de treflă, dar venise, baf!, un as de pică. Mai avea un zece, slab. Culant, Olşevsky, ţinînd la marea tradiţie a aristocraţiei ruse, a zis bogdaproste. Şi-a scos fîşia neagră de la ochi, să privească bine dama de caro, să şi-o amintească cît o trăi.

S-a dus şi el la culcare, cu ţiganca Borea. Şi totuşi, după noaptea aia de pomină, cînd l-a lăsat lefter pe marchiz, o victorie mai importantă ca Borodino şi Waterloo la un loc, va rămîne doar cu oglinda. Iată cum s-au petrecut lucrurile. Castelul cîştigat la cărţi l-a lăsat armatei să facă un spital de campanie unde urmau să fie îngrijiţi mutilaţii de război. L-a donat, fireşte, la cererea expresă a ţarului. A insistat mai ales consilierul aulic Fedonţev. Excelenţa Sa voia să-şi mărite fata cu marchizul Duplessis de Montfeuilles, care să-i aducă domeniul Areix. Priveliştea spre Loara era magnifică. Consilierul sanktpetersburghez dorea să se mute în Franţa, dar ştia că ţarul nu era de acord ă-şi părăsească moşiile. Avea în grijă 14 567 de şerbi, trei iazuri cu peşti, 115 verste de rîu, un port de pescari, şapte dealuri cu livezi, 85 000 capete de vită, turme de porci, un domeniu de vînătoare de 1 000 ha, o salină. Fedonţev se săturase să trăiască la ţară, în noroaiele superstiţioasei Rusii. Numai dacă-şi mărita lumina ochilor aici, ar fi căpătat permisiunea să petreacă jumătate de an în afara graniţelor. L-a sfătuit pe slăvitul împărat aşa: dacă Majestatea Voastră organizează un spital pentru răniţii din campania împotriva infamului Bonaparte, veţi fi venerat. Cînd ţarul te privea în ochi, vedea prin tine ca prin sticlă. Nu puteai să te ascunzi, avea un har dumnezeiesc. Nu e

de mirare că a aflat despre fabuloasa partidă de *chemin de fer*. O iscoadă i-a raportat că ofiţerii ruşi sunt dansatori neobosiţi la baluri. Că se ţin de jocuri de cărţi prin saloane, cafenele şi cazărmi, neglijînd instrucţia. Frecventează chefuri cu dame suspecte (ar putea infecta trupa cu boli venerice) şi toarnă în ei fără măsură *beaujolais*. Parisul e un oraş al plăcerilor! Trupa se simţea obosită după îndelungatul marş în urmărirea fiarei prin Europa. Ofiţerii pravoslavnici ajunseseră de rîsul lumii, lumea îi vorbea de rău. Nu-şi plătesc consumaţia, se îmbată, fac scandal şi vor să fută pe gratis. De înţeles că ţarul se săturase să audă istorii despre „sălbaticii ruşi".

Pentru înalta măiestrie manifestată în partida de *chemin de fer* prin care salvase onoarea ruşilor, generalul Olşevsky s-a ales cu decoraţia Sf. Gheorghe în grad de ofiţer cu panglică albă. Marchizul, pe de altă parte, voia să-şi aducă iubiţica la Paris şi să se însoare la biserica Madeleine. Era şi el sătul de viaţa la ţară. În afară de vînătorile din iarnă, nu era nimic de făcut acolo. După ce ruşii vor pleca spre Volga, spitalul improvizat se va închide, a hotărît ţarul. Castelul va reveni stăpînului său de drept, Duplessis de Montfeuilles, aliatul nostru. Generalul Olşevsky a fost certat cu blîndeţe chiar de slăvitul ţar că-l jumulise pe marchiz. În secret, Majestatea Sa era mîndru de succesul generalului său. Dacă s-ar fi înfăţişat lefter în faţa preagraţioasei sale persoane, Siberia îl înghiţea. A semnat şi parafat edictul prin care castelul Areix va aparţine în veci marchizului Duplessis de Montfeuilles pentru marile servicii aduse cauzei Aliaţilor. Stăpînul tuturor Rusiilor se grăbea să se întoarcă la Ţarskoie Selo, dorind să ferească trupa de infecţia cu moravurile pariziene şi de ideile revoluţionare care bîntuiau prin

cafenele, prăvălii şi săli de bal. Pe bravul general Olşevsky îl aştepta ordinul de retragere. Trupa se pregătea să urce bagajele în căruţe, să împacheteze, să strîngă corturile. Oamenii inventariau febril ce apucaseră să tîlhărească. Le era dor de Rusia lor, de mujici, de fumul din bordei, de stepa infinită. Generalul se grăbea şi din alt motiv. Juju Froufrou-Lulu, conform afişului de la şantanul „Le Cocu Vert", se dezlănţuise. Toanele duduii erau teribile, trebuia să le rabde. A aruncat glastra cu garoafe proaspete spre oglindă. Brav, generalul s-a interpus cu trupul lui masiv. Era să-l lovească în cap, să-i scoată şi celălalt ochi, s-a plîns el lui Fedonţev. Dacă n-ar fi fost protejat de straturile de grăsime ca şunca de Bavaria, l-aţi fi găsit pe lista de mari mutilaţi ai campaniei din Vest. A reuşit să împiedice drama. Aşa, preţioasa oglindă a rămas intactă. A şters-o cu mîneca pînă cînd în uşă a apărut Majestatea Sa, reuşind s-o calmeze pe domnişoară. Istericalele îi fuseseră stîrnite de ştirea retragerii spre Est. Cu ea cum rămîne? După cîte a făcut pentru cauză, ar merita niţeluş respect! O lasă la Paris? Singură? Max Misrahi o va ucide cînd o va şti lipsită de protecţie. Ca s-o cuminţească, ţarul i-a dăruit un şirag de perle scos dintr-o casetă îmbrăcată în piele de om, ce-i fusese dăruită de un supus din Arhanghelsk.

Peste ani, o bătrînă încovoiată, sprijinindu-se într-un baston subţire, îşi tîra paşii pe lîngă Hale, în miros de peşte împuţit şi de carne răscoaptă la soare. Era strîmtorată şi voia să depună nişte minunate perle roz la un ghişeu de amanet, vizavi de bistroul „La Queue bleue" unde puţea a cîine ud, dar se mînca o plachie excelentă. Dacă mai aveai dinţi, fireşte. Ea nu mai avea, mulţumindu-se cu pîine înmuiată-n lapte. A aflat de la bijutier că perlele

sunt false — lucru neaşteptat. Cum să te gîndeşti, cînd ai primit minunăţia asta de la însuşi stăpînul tuturor Rusiilor, că sunt nişte sticloanţe? Între timp, ţarul fusese mîncat de viermi şi zăcea sub o lespede. Cui să te plîngi? Dacă se gîndea bine, plata fusese excesivă, pentru că Alexandru, ajuns la Paris după ce străbătuse peste 3 000 de verste, a căzut obosit de-a curmezişul patului, îmbrăcat, încălţat. Lulu i-a scos cizmele pe cînd dormea dus.

Abia spre dimineaţă s-a atins de ea, cu rezultate modeste, s-o spunem. Ea nu păstrase cine ştie ce amintiri în această privinţă. Pe cîmpurile de bătălie, ţarul trebuie să fi fost brav de vreme ce îl învinsese pe Bonaparte. Dar pe ea nu reuşise s-o dovedească. Totuşi, bijutierul a primit perlele false. Mărinimos, n-a trimis-o acasă cu mîna goală. O stima pe băbuţa cunoscută de tot cartierul, ca fostă amantă a ţarului Alexandru. Aşa că a băgat iute şiragul sub tejghea 1/ din cauza amintirilor: făcuse avere cînd ruşii erau încartiruiţi în oraş; 2/ ţarul însuşi atinsese perlele cu buricele degetelor lui divine. I-a dat fostei curtezane un preţ bunicel, avînd de gînd să plaseze şiragul unei cochete a epocii. Mondenele făceau mari sacrificii să fie în pas cu moda. Felix Primus, în *Simptomele timpurii ale unui criminal în serie*, Ed. Polar, Lille, 1945, pp. 45–76, a dedicat un capitol întreg episodului. De fapt, scrie exegetul, negustorul a ştiut de cum şi-a înfipt lupa-n în ochi că perlele sunt autentice. Povestea că sunt false era un zvon nemţesc. Le-a vîndut într-o iarnă cînd zăpada ajunsese la streaşină. A închis prăvălia, şi-a cumpărat la Bordeaux un vas de croazieră rebotezat „La Perle". A călătorit neobosit pe ruta Londra–Istanbul unde avea un frate, complotist pentru cauză, pînă cînd o furtună l-a trimis la 2 567 m adîncime în largul Maltei.

La aceste evenimente, Olşevsky n-a participat. Stătea cu ochii pe oglinda întunecată. Hotărîse s-o ducă acasă, ca amintire a glorioasei partide de cărţi. Interpretarea comentatorului nostru (Spiridon Kiriak în *Souvenirs bleus* 1865, Ed. Koko, Karlsbaad), cînd vine vorba despre generalul rus, merge mai departe. Autorul relatează fapte inedite din lungul drum al întoarcerii acasă. Iată ce notează la p. 145: „Olşevsky căra pe unde campa oglinda veche de bronz, cu ramă din lemn preţios, învelită-n foiţe de aur, operă tîrzie a unor meşteri ragusani, dăruită la 1378 împăraţilor Bizanţului. S-a spus că din acea clipă răul a intrat în palatul de pe Bosfor. Generalul a rămas cu buza umflată cînd o domnişoară Juju Froufrou-Lulu, artistă de şantan la Paris, îl refuzase, cu toate că el, generos, îi propusese oglinda la schimb cu gingaşul ei trup roz ca piersica. I-a propus să-l urmeze în Rusia, pe moşiile lui nesfîrşite de pe Don. Ea a refuzat, auzise că ruşii îşi biciuiesc femeile". Aici se încheie citatul. Minciună grea, doamnelor şi domnilor. Se întîmplă să te bată doar dacă tu, femeie proastă, ridici ochii din pămînt spre luminatul tău soţ. Aşa se face că generalul a rămas cu oglinda la întoarcerea pe drumurile Europei — era un trofeu admirabil după anii lungi de război.

Toată viaţa va povesti, cui voia să-l asculte, faptele lui de vitejie. Cum îi bătuse pe franţuzi la Waterloo, pentru că englezul, deşi e englez, nu pricepe tactica războiului. Dacă n-ar fi fost el, generalul de brigadă Emilian Macarevici Olşevsky, ţarul ar fi pierit ucis. Planul A era simplu: cînd ţarul avea să ajungă în fruntea trupelor sale la Paris, i se va plasa o bombă, prin intermediul unui grup condus de sus-zişii Max Misrahi şi Eustache Merlucius. Planul B viza ca Alexandru să fie răpit în

vreme ce dormea alături de mademoiselle Juju Froufrou. Noroc că Olşevsky a asigurat eroic protecţia slăvitului împărat cu trupul lui, primind ca răsplată oglinda. Dacă aveai răbdare, generalul îţi arăta decoraţiile cu care fusese răsplătit de mărinimosul ţar Alexandru, fie-i ţărîna uşoară. Şi de împăratul habsburgic, de regele Prusiei şi de regele Albionului. Vreo 5,5 kg cu totul. De fapt, le confiscase de la un prost plătitor de taxe, care a preferat să verse în contul datoriei tinichelele, două din Etiopia, din Kenya trei, din Filipine opt, 14 din Buenos Aires şi Caracas cu profilul lui Simon Bolivar pe verso. Aş remarca marea cruce cu săgeţi a ordinului Sf. Sebastian, oferită contra unei perechi de tauri pentru prăsilă Hollstein. Mai era legiunea de onoare purtată la butonieră. Fiecare tinichea îşi avea istoria ei, dar n-o să ne pierdem vremea acum povestindu-le. Ar fi spre paguba cititorului. Orice ai face, oglinda nu ţine loc de femeie, în ciuda calităţilor ei. Exegetul Grişa Woland, în volumul trei din opul *Cum să înţelegi masele*, Ed. Belzebuth, Odessa, 1940, pp. 67–89, se întreabă dacă sufletul rus nu era înstrăinat. Ce le trebuise mujicilor să ajungă atît de departe în Vest, să fie atinşi de boli, cum păţise şi Olşevsky al nostru? Părăsind Parisul, generalul l-a lăsat pe marchizul Duplessis de Montfeuilles preafericit, făcînd planuri de nuntă cu aleasa inimii lui, Ecaterina Fedonţeeva. Cum v-am mai spus, socrul mic, care stătea în Rusia cu bucile pe fişicuri de bani, dorea să-şi sfîrşească zilele în Occident.

Olşevsky a pornit aşadar cu regimentul lui spre patrie. A cărat oglinda cu ajutorul unor cai masivi şi greoi. Serge Monchat, un profesor care a servit 34 de ani în Rusia învăţîndu-le franceza şi bunele maniere pe obraznicele

odrasle ale protipendadei, a avut bunăvoinţa să-şi scrie memoriile odată întors la Lyon, în timpul Războiului Crimeii (Serge Monchat, *LA Russie à rebours*, 1858, 345 p., Maison d'édition „Le Chien noir", Nice), a relatat: „Oglinda, generalul Olşevsky, un bărbat petrecăreţ şi jovial, cam necioplit şi frust din fire, dar simpatic, a îmbarcat-o pe Dunăre, pe vasul unei companii vieneze. În portul Brăila, după o călătorie fără peripeţii, timp în care generalul a ţinut-o numai în chefuri cu ofiţerii şi cîţiva pasageri dispuşi să-şi piardă nopţile pe punte, a dat-o jos de pe vas cu hamalii locali, vînjoşi şi tăcuţi. De aici, a suit-o într-o căruţă cu coviltir, trasă de cai lipiţani. (...) Cînd a dat să treacă Nistrul, convoiul a fost atacat de bandiţi. Erau cam la mijlocul apei cînd coama dealului s-a acoperit cu un nor de praf şi s-a auzit un duduit de copite. Au început să tragă numai după ce au ajuns în apropiere. Era banda unui dezertor, Isaac Kunze. S-a tras vreme de trei ore. Patru morţi şi 11 răniţi. Cadavrele au fost depuse în pridvorul bisericii Sf. Ecaterina. Opt popi le-au cîntat «veşnica pomenire»."*

Oglinda i-a salvat. Puterile ei supraomeneşti s-au verificat încă o dată. S-a întîmplat că alunecase în rîu. De mirare, pentru că era prinsă cu funii şi noduri grele. Cînd a căzut, să fi fost trei ceasuri din noapte, se trăgea amarnic. Olşevsky şi-a făcut ultima rugăciune. Se despărţea lăcrimînd de cele lumeşti, cerea să-i fie iertate păcatele.

* Notă la o ediţie din 1947: „Corespondenţa dintre garnizoana locală şi Kiev a fost publicată în 1936, în vremea Marii terori. A văzut lumina tiparului pentru a proba întunericul şi obscurantismul din vechea Rusie, haosul vremurilor de mult apuse vs. ordinea care domnea în ţară după revoluţia victorioasă condusă de marele Lenin. Aşa s-a aflat că la aducerea acelei oglinzi a avut loc un măcel expresie a luptei de clasă".

După ce-o muri ca prostul, Domnul să stea cu ochii pe vecinul lui, un pezevenghi care voia să-i fure averea şi, mai ales, să se împreuneze cu generăleasa lui, Milostenia, de cum va sosi vestea că soţul ei a ajuns la ceruri. Bandiţii înconjuraseră căruţele şi se veseleau trăgînd focuri în aer. Ajutoarele nu soseau. Garnizoana cea mai apropiată era departe şi se găsea sub ordinele unui rival. Nu-i mai rămăsese nicio nădejde. S-a întîmplat atunci o minune dumnezeiască. Cînd să treacă tîlharii de pod, ultimul obstacol în calea morţii generalului, s-a făcut o lumină mare, cum nu se mai văzuse, şi într-o clipă s-a terminat totul. Bandiţii, lăsînd pe mal mai multe leşuri arse de lumina cerească, s-au retras. Nu s-au oprit decît după 50 de verste spre nord-est, la mănăstirea Sf. Veronica, să se roage. Alţii ziceau că au dat de Dracul. Cînd bandiţii l-au luat în cătare pe Olşevsky — să-l secere, cît era el de general fălos —, li s-a întunecat vederea. Fusese chiar Dracul, aşa ştia Igor potcovarul.

Parşivul se înveşmîntase ca Îngerul Apocalipsei şi se abătuse asupra noastră, nemaiplăcîndu-i deloc faptele îndreptate împotriva firii. Să nu ucizi, să nu te fuduleşti, să nu rîvneşti la bunul altuia, să nu minţi, să nu furi, să nu iei în deşert numele Domnului. Le-a cerut să se pocăiască, agitînd grozav o sabie grea de aur, bătută cu nestemate. Cînd bandiţii s-au retras, oglinda s-a întunecat şi a apărut în ea chipul adevărat al Necuratului, cu ochii scăpărători, cu blana mare şi încîlcită sub poalele mantalei militare. A lovit cu copita, aşa cum faci cînd baţi pragul casei venind din geţ. Văzînd că diavolii şi îngerii s-au înfrăţit, şeful bandiţilor, Kunze, s-a pocăit, s-a dus ultima dată la bordel, apoi a intrat la mănăstire, de unde n-a mai ieşit în veci, aici îndeletnicindu-se cu muncile cele mai

umile. Ducea evlavios la hîrdău tinetele fraţilor călugări, spăla podelele, curăţa zilnic troaca porcilor. De ajutor îi era un nepot care îl ducea de mînă prin curtea mănăstirii şi îi citea din psalmi. Pocăit, a ţinut neabătut toate posturile pînă s-a îndurat Dumnezeu să-l ia la el, 83 de ani mai tîrziu, la venerabila vîrstă de 112 ani. Asta s-a întîmplat în ziua încoronării ţarului Nicolae al II-lea Romanov şi a preafericitei sale soţii, ţarina Alexandra Feodorovna. Nu mai avea dinţi şi nu-şi amintea nimic din ziua cînd îl orbise îngerul. A căzut trăsnit pe cînd se prosterna cu creştetul în ţărînă, cu braţele-n cruce, ascultînd dangănul clopotelor. Avea încă în priviri strălucirea razei de soare răsfrînte în apa Nistrului de oglinda pe care nu apucase s-o vadă, dar de care auzise atîtea încît îşi luase riscul morţii şi al orbirii.

Atît despre minunea care salvase viaţa generalului. Aşadar, oglinda a fost transportată în Rusia dintr-un Occident care nu mai există. A ajuns fără nicio zgîrietură la conacul unde stăpînea Emilian Macarevici Olşevsky, moşier cu pretenţii, proprietar a mii de suflete. Dusă cu spinarea şi instalată cu mare pompă de servitori analfabeţi care cîntau de-ţi rupeau sufletul. „Dacă vrei să-l vezi pe Dracul, priveşte-n oglindă. E acolo negreşit!" a scris Isaac Kunze, nepotul banditului călugărit (criticat nejust de renegatul Igor Bazmatski), într-un strălucit eseu, *Retorica maselor şi obscurantismul*, apărut în volumul *Viziunile monahului Ilarie de la Mititza*, Ed. Crucifix, Niceea, 1954. Oriunde a fost găzduită, oglinda a adus numai nefericire stăpînilor ei. Pe moşierul nostru îl găseai seara privind-o cu nădejdea să-i apară în apele ei silueta femeii pe care nu reuşea s-o uite. S-a spus după ciudata lui dispariţie că rătăcea neîmpăcat în căutarea sufletului ei, fără a-l găsi

vreodată. Domnişoara Juju Froufrou-Lulu (născută Armand) a preferat o căsătorie cu onorabilul James Malcolm, lord de K. Au avut doi copilaşi adorabili, plus 34 ha de livezi lîngă Brighton, de unde putea să ajungă în trei ceasuri cu locomotiva Stevenson la Londra, să vadă spectacole cu marele Kean. Abilităţile ei literare se observă în opul *Nuits parisiennes. Seulement pour les connaissseurs*, Anvers, Ed. Bouchebée, 1843, 332 p. in quarto, unde memoria ei fabuloasă ne livrează o foarte interesantă poveste: într-o seară, domnişoara ieşea dintr-un separeu alături de un june îmbrăcat fistichiu, cu un coif din ziar pe cap şi un monoclu înfipt în ochiul stîng. Dintre cozile fracului îi ieşea o coadă scurtă şi groasă, cu care îşi făcea vînt. Ce gusturi la acest domn chel, cu barbişonul cănit!, a notat mîna ei delicată.

4.

O autoare eschimo, Ilse Lifting din Arhangelsk, publică în *Revista de metafizică*, nr. 5/65, pp. 43–56, articolul *Superstiţiile, o pagină din întunericul obscurantist al anilor '50 la Moscova. Studiu de caz.* Aici a relatat faptul că ochiul stîng a lu' tanti Olga Pssst se bătea violent. Femeia s-a tratat la madame Feodosia, făcînd cunoştinţă cu metodele ei neortodoxe. A vrut să ştie 1/ dacă se îmbogăţeşte, 2/ dacă îi revine menstruaţia, 3/ dacă se întoarce acasă soţul ei, închis în lagăr. Se zvonea de o amnistie, ştii ceva? Ce zice oglinda dumitale? Cărţile babei nu au configurat nimic, bobii tăceau, zarurile au căzut prost. Cînd madame Feodosia nu îţi găsea leacul, recurgea la ultimul ei tertip: zicea mieroasă să te uiţi în oglindă, ştiind

că de acolo te aşteaptă numai belele. Dacă îţi vedeai în ea imaginea, erai pe jumătate vindecat. Şi restul?

În situaţii deznădăjduite, îţi cerea să te rezemi de oglindă. Sub apăsarea ta, aceasta se deschidea brusc şi dispăreai înăuntru. Urma să te întorci în încăpere după cîteva minute sau ani, depinde. Toţi cei care îi intrau în casă ştiau că în oglindă locuia un drac. Dacă nu-i erai pe plac, te înhăţa fără vorbă de guler şi te trecea prin maşina de tocat. Vrei să ştii cum a fost cu tanti Olga? Madame Feodosia a adus lesa cîinelui, i-a dat-o musafirei şi i-a cerut să-l ia cu ea cînd intrau în oglindă, să-i fie călăuză. Cîinele, pe nume Haimana, a început să hămăie, încercînd să se smulgă din mîna ei. A zbughit-o în cuşca din curte, unde a rămas cu botul pe labe pînă cînd a venit părintele Maftei să ardă tămîie şi să facă nişte cruci mari. Asta se întîmpla de Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, cînd popa a ţinut morţiş să-i arate veşmintele noi, lucrate cu fir de argint la slăvita mitropolie a Kievului, de nişte nefericiţi „judecaţi pentru comerţul lor infam", cum zicea rechizitoriul. Şeful lotului era chiar nenea Vasea Prikici Kuzmin, soţul Olgăi Pssst. Făcuse croitorie de lux pe uliţa Ocii Ciornîie nr. 4 bis. Avea atelierul într-o pivniţă din fundul curţii, lîngă calcanul vilei unui mare şef bolşevic, Isaac Kunze. Acesta a trebuit să-şi coasă repede un nasture — cînd se întorcea de la o vînătoare şi a nimerit la uşa lu' nenea Vasea.

Aşa i-a povestit tanti Olga lu' madame Feodosia. Nenea Vasea şedea turceşte pe o plapumă roşie şi fixa cu degetarul un fir de aţă verde. Îl privea pe client peste ochelarii de sîrmă căzuţi pe vîrful nasului. Poftiiim! a strigat cînd a auzit clopoţelul din prag. Nu era clientul anunţat să-şi ia vestonul, cum crezuse el, ci Dracu-n

persoană. Căra în spinare oglinda aducătoare de nenorociri. De aici i s-a tras. Dosarul, întocmit de KGB/Direcţia a V-a, nota: „Croitorul Kuzmin a lucrat 12 ani la curtea defunctului ţar Nicolae." Apostila: „Duşman al poporului, să fie arestat!" Fusese albgardist şi spera să-şi piardă urma. Îşi probase măiestria la Ţarskoie Selo. Împărăteasa Alexandra Feodorovna îşi croia la el costumele de călărie şi ţinutele de bal. Avea o poză în perete cu ţarina, făcută de una dintre fiice, Anastasia, cu un Kodak portabil/1905. Lui Rasputin îi croise 11 anterie. Nu plătea niciodată, venea cu hainele pătate de mîncare şi băutură. Apărea la probe însoţit de dame la fel de bete ca şi el. Ţarul Nicolae, odihnească-se-n pace, lucrase la el de două ori. O dată cînd a călătorit la Constanţa pe Marea Neagră, pe iahtul imperial „Standard", să se întîlnească cu regele Carol al unei mici ţări. A doua oară cînd a trecut în revistă trupele din garnizoana Sankt Petersburg, 15 noiembrie 1916. Venise îngîndurat în atelier pentru că vărul Willi, Kaiserul Germaniei, îi scrisese că va pierde războiul.

„Feldmareşalii mei pregătesc o ofensivă decisivă pe frontul din Galiţia. Îţi cer, vere, să depui armele neîntîrziat, dacă nu vrei să ai parte de un dezastru militar. Vei fi alungat de pe tron, chiar dacă eşti trimis de Dumnezeu pe pămînt să îi stăpîneşti pe ruşi. Asta dacă nu vei fi silit să abdici mai devreme."* Ţarul s-a confesat croitorului său în timp ce proba vestonul. Considera că putea vorbi deschis cu Vasea Prikici Kuzmin. De unde să prevadă el că-şi va pierde tronul, iar croitorul va fi arestat în 1937,

* Arhiva Kremlinului, Fond B, D.45, pp. 67, verso. Document reprodus în facsimil în „Analele Roşii", vol. 4, p. 134, Editura Universităţii din Praga, 1968.

12 mai, şi dus la Vorkuta unde va rămîne pînă-n 1954? La anchetă n-a povestit nimănui conversaţiile cu ţarul. A trecut sub tăcere şi amănuntul că în sala de probe se găsea o oglindă auriu/vineţie. Ţarul o avea de la un general de brigadă care slujise în campania împotriva lui Bonaparte. Cînd se deschisese testamentul generalului, moştenitorii preferaseră să scape de ea. Ţarul i-a încredinţat croitorului secretul — oglinda aparţinuse ultimului împărat al Bizanţului. Gîndul Majestăţii Sale era s-o ducă înapoi la Istanbul şi s-o fixeze în ce mai rămăsese din palatul Paleologilor. Cînd a simţit că tronul i se clatină, a vrut s-o ştie la adăpost. Îi cunoştea puterile magice şi nu voia ca adversarii să se folosească de ele. Loial cum îl ştim, nenea Vasea a tăcut mîlc. Cine ar fi bănuit că vechitura aia de oglindă, atîrnată printre boarfe într-o magazie cu maşini de cusut, manechine, stofe, rochii, paltoane, smokinguri, aparţinuse ţarului!? La Lubianka, anchetatorii nu s-au interesat de conversaţiile lui cu acest Nicolae Romanov, împuşcat la Ekaterinburg, din ordinul lui Lenin. Au vrut să afle doar ce i-au spus trădătorii Troţki şi Racovski, Buharin şi Isaac Kunze. Îşi făcuseră toţi costume la el.

Vasea Prikici Kuzmin s-a trezit acuzat că a fost „gazdă de trădători mîrşavi ai revoluţiei proletare". Mai exact, atelierul lui era, vezi raportul GRU al tov. colonel Ţuşkin, „sediul centralei moscovite al complotului albgardisto-menşevic şi al spionajului franco-britanic". Proba: croiala costumelor era de factură occidentală, indiciu clar al decadenţei burgheze. Aşadar, „banditule, ai luptat zi şi noapte contra partidului bolşevic şi regimului sovietic, adică împotriva viitorului luminos al omenirii", a afirmat procurorul general la proces. Purta un costum

pentru mari ocazii, croit tot de nenea Kuzmin, săracul de el. A fost acuzat că Vechea Gardă se întîlnea să conspire în atelierul lui. Odioşii renegaţi şi trădătorii mîrşavi ai cauzei se prefăceau că vin la probă, dar, sub această acoperire oferită de croitor, complotau. S-a cerut pedeapsa cu moartea. Judecătorii, procurorii, anchetatorii s-au întrebat totuşi la cine îşi vor mai face acele haine croite perfect. Ca atare, i-au comutat pedeapsa cu moartea în 20 de ani de temniţă grea. N-aveau decît să-l viziteze pe deţinut la puşcărie, avînd şi avantajul că aici lucra gratis.

Nevastă-sa îl aştepta ca proasta în magherniţa lor de lîngă Gara Kazan. Nenea Kuzmin a orbit săracu' în detenţie... Aşa l-a găsit tanti Olga, rezemat de uşă, în prag. N-a durat mult şi a venit a doua arestare. Tot de la păcătoasa de croitorie i s-a tras. Cum s-a întîmplat pocinogul? Odată liber, Vasea Kuzmin a ajuns favoritul tovilor din CC al PCUS cînd venea vorba de haine. La el apelau cînd mergeau la dame sau la Balşoi Teatr, sau cînd primeau delegaţii străine, cînd urcau pe mausoleul din Piaţa Roşie să salute defilarea proletariatului. Bătrînul pipăia clienţii, ca să ia măsuri şi să taie cu foarfeca. Cosea supraveghat de un nepot. Ca să-l implice în porcării infracţionale — nu mai erau pe vremea aceea la modă procesele politice cu tam-tam de presă —, s-au operat arestări într-o afacere cu fecioare de care croitorul ar fi abuzat repetat, în pofida vîrstei lui. Mafia gruzină, condusă din umbră de nenea Vasea, le-ar fi trecut contra a 71 ruble bucata la Istanbul, ascunse în covoare ţesute la mănăstirea Maica Precista din Kerci. Aşa sperase KGB-ul să-l înlăture din preajma celor din Politburo pe Vasea Prikici Kuzmin, care se trăgea de bretele cu tovii, devenind chiar guru al lor, fapt de neînţeles

şi periculos. L-au suspectat că se „folosea de puterile magice ale unei oglinzi ca să-i ţină sub control", denunţ 44/b. Tovii nu mai făceau nimic pînă nu-l consultau pe croitorul orb. Începuseră de la sfaturi despre cum să te îmbraci şi trecuseră la femei, chefuri şi vinuri, la vînătoare şi, în fine, la politică. Din acel moment, stimaţi cititori, KGB-ul a început din nou să-l supravegheze pe fostul puşcăriaş, puritatea luptei de clasă fiind grav ameninţată. De ce? Păi, iată de ce.

Nenea Kuzmin recomanda în plin război rece pălării de fetru în locul şepcii. Respingea salopetele şi vestoanele cazone. Zicea: pentru domni, decît o cazacă mai bine un sacou bleumarin la două rînduri şi un pantalon de caşa gri-fer, cu manşete late de două degete, cu betelia înaltă ca să mascheze abdomenul. E interzis să apari cu cămaşa descheiată la guler, ca să faci, vezi Doamne, pe omul simplu din popor. Tovii ştiau cît preţuiesc sfaturile cuiva care lucrase pentru măritul ţar Nicolae II Romanov, care răposase trist că nu reuşise să înfigă steagul cu vulturul bicefal la Istanbul, ca să reînnoade astfel marea tradiţie a Împăratului Constantin XI Paleologul Dragases. Ei bine, tovii din Politburo şi-au lucrat hainele la acest croitor rus. Au refuzat să-şi mai comande ţinutele în Occidentul putrefact, ca să nu dea un prost exemplu supuşilor. L-au descoperit şi cultivat — din înalte raţiuni de stat — pe nenea Vasea Prikici Kuzmin. Pentru croitor a fost o belea, căci a intrat iar în atenţia Organelor. Acestea s-au întrebat: cine este dumnealui? Au descoperit că avea cazier, fusese condamnat la 20 de ani pentru activităţi contrarevoluţionare, amnistiat în 1954, 13 ianuarie, vineri. Iniţiaţii ştiau că nenea Vasea Prikici Kuzmin era vizat şi în alt dosar, întru nimic pămîntesc. La

o dată neprecizată, ieşise din oglinda lui blestemată Dracul însuşi, cu un mesaj secret — aşa, cel puţin, pretindea tanti Olga Pssst.

Muşteriii au continuat să-i treacă pragul lu' madame Feodosia. Să le descînte de deochi, să le dea în bobi, să arunce pumnul de oase pe podea şi să le spună ce le rezervă viitorul. O întrebau dacă să divorţeze, să plătească taxele, să îl denunţe pe vecin, să taie porcul. Cînd treceau prin faţa oglinzii, îşi făceau cruce. Îşi sugeau burta, apoi trăgeau umerii înapoi. Îşi aranjau cocurile, fixau nodul cravatei, îşi ştergeau pantofii de cracul pantalonului, îşi descheiau năsturaşul decolteului. Cronica înregistrează succesul celor care au apucat să arunce o privire-n oglindă. În acest pasaj, Dracul se plînge că, de fiecare dată cînd îi reuşeşte ceva, este exclus din *laudatio*. Nimeni nu-i menţionează în acest secol meritele, nici măcar în treacăt. Sacrificiul de sine nu mai are căutare. Aşa că Dracul, prefăcut în motan, aştepta răbdător în apele oglinzii. Torcea somnoros şi privea lumea cu dispreţ de pe o canapea desfundată, tapisată în pluş galben cu trandafiri sîngerii. Un amănunt — nimeni nu-l zărea. Era doar o imagine. Responsabilul cu cartea de imobil a intrat în apartamentul lu' madame Feodosia să verifice dacă e adevărat ce se zvonea. Văzuse pe cineva intrînd acolo şi constatase mirat că nu mai ieşise pe uşă. Responsabilul n-a observat nimic. Croitorul se temea de concurenţă mai mult ca de orice. De diavol, de miliţie, de potop, de congrese şi scumpiri. De-aia a petrecut doi ani la o mănăstire transformată în puşcărie, lîngă Kiev, pînă la clarificarea situaţiei din Kremlin, unde era dihonie mare.

Cînd, prin 1958, lupta pentru putere s-a tranşat, nenea Vasea Prikici Kuzmin a fost eliberat. Costumele lui de haine la două rînduri au fost iar la modă, cum v-am spus. Fapt greu de suportat de unii tovi care ţineau mortiş să aibă exclusivitate. Era o formă de fracţionism, ceea ce statutul partidului interzicea încă de pe vremea lui Lenin. Cine nu visa la Moscova să fie arbitrul eleganţei? Observăm legătura intimă cu oglinda adusă în 1815, din Occident, de generalul Olşevsky. Aşa a ajuns Dracul să se amestece în moravurile ruseşti. Mai mult, să-şi dicteze condiţiile. Acum înţelegem dedesubturile întregii afaceri şi de ce nenea Vasea Prikici Kuzmin a intrat noaptea peste madame Feodosia. Nu ca s-o violeze, cum s-a crezut din pricină că era cam stătut după aproape 20 de ani de celulă. Nenea Kuzmin voia să-şi recupereze oglinda al cărei proprietar era de cînd măritul ţar Nicolae i-o lăsase în păstrare. A fost înhăţat de miliţie, pasat la contrainformaţiile militare, care l-au trimis doi ani în surghiun la mănăstirea unde dusese viaţă de monah şi Isaac Kunze.

Organele de ordine n-au găsit oglinda la madame Feodosia, chiar dacă au ordonat o percheziţie la cataramă, cum se zice. Au zărit doar o pată cenuşie pe tapetul kaki, umed de igrasie şi zdrenţuit. Cum a fost? A fost aşa. Nişte tipi în haine de piele au coborît dintr-o Pobeda neagră. Au năvălit la bine-cunoscuta tămăduitoare şi astrolog Feodosia de lîngă gara Kazan. Îl căutau pe acel croitor, vagmistru, telal, ce era, general ţarist, nu conta! Aveau ordin să-l aresteze. Au cerut nume, prenume, ocupaţie, adresă. Ea nu ştia nimic despre nenea Vasea, abia întors din Gulag, soţul clientei ei, Olga Pssst. Cît despre Dracul, care ar fi locuit clandestin la ea ca subchiriaş fără să plătească o copeică — cum cereau normele în vigoare —,

madame Feodosia a declarat că îl găsise pe respectivul individ în prăvălia lui Ştrul Lăptarul unde hămălea cu ziua. Ştia doar că primea ca plată un castron de mîncare şi era lăsat să doarmă sub tejghea. Ea l-a adus în casă să-i deretice; începuse Postul mare şi făcea pregătiri. Scotea rufăria la aer, zugrăvea, înlocuia becurile arse, repara clanţele şi cercevelele, golea pivniţa de proviziile rămase de peste iarnă. Într-o zi, cum l-a lăsat singur, pînă s-a întors ea cu de-ale gurii, a intrat în oglindă, nesimţitul, de unde n-a mai vrut să iasă în ciuda rugăminţilor ei. N-a fost instigat de ea, cum a acuzat-o răutăcios şeful brigăzii miliţiei. De unde să ştie ea, o proastă, că avea de-a face cu Dracul în persoană, recidivist, dat în urmărire generală?! E doar o femeie simplă şi cinstită. Tipii în haine de piele au vrut să ridice oglinda, spre a face cercetări amănunţite la Lubianka. Aveau motive întemeiate, notate în procesul-verbal de constatare. Sperau că, odată cu oglinda, să-l ridice şi pe Dracul ascuns acolo. Ce plan fantastic! Moscova ar fi devenit, în caz de reuşită, total devotată revoluţiei. În acea oglindă de 1,29 m/87 cm, contrar aşteptărilor, nu au văzut nimic, vezi denunţ 23/b. Putea oricine să se uite şi o zi întreagă. Nu-ţi apărea imaginea!

E sau nu o oglindă? au întrebat-o nedumeriţi. Iniţiaţii, ştim, îl văd în ea pe Belzebuth cu cîrja alături, capul bovin, blana zburlită şi urît mirositoare, copitele murdare de bălegar. E înfăşurat în steagul unei ţări necunoscute — calcă peste capetele unei mulţimi vesele, care asistă la o execuţie cu sfînta ghilotină, protectoarea băftoşilor. Mai apăreau în oglindă marea fiară a Apocalipsei sub forma unui dulău bălos, un cîntăreţ zdrăngănind la chitară într-o dispoziţie melancolică, un copil sîcîind un motan tărcat, care privea cu ocheanul nişte nori

cumulus. Nu era simplu. Kaghebiştii s-au holbat să vadă dacă Dracul dispăruse în oglindă, aşa cum scria în denunţ, dar au constatat că aceasta e o simplă catifea neagră, agăţată în perete cu pioneze. Cînd madame Feodosia a trecut prin faţa ei, socoteala s-a schimbat. Atunci a apărut brusc un general care s-a prezentat regulamentar, Emilian Macarevici Olşevsky. A bătut din călcîie, a salutat cu vîrful degetelor la tîmplă. Purta o căciulă miţoasă care îi acoperea fruntea şi nu te lăsa să-i vezi ochii. A rîs, bătîndu-şi pulpele cu palmele roşii cît cazmaua. Dacă mai aveai răbdare să asişti la acel spectacol şi nu erai chemat în oraş de treburi urgente, puteai să-l vezi pe general dansînd gopak. Află că cei trei bărbaţi trimişi de KGB, un maior, un căpitan şi un locotenent abia ieşit din şcoală, n-au reuşit să smulgă oglinda din perete. Mă rog, ce-şi imaginau ei că ar fi acel obiect. Vezi raport depus la dosar. Aveau la ei toate actele necesare, mandat de percheziţie, ordin de ridicare a oricăror obiecte trebuincioase la lămurirea afacerii. Au ameninţat-o pe madame Feodosia că, pentru ultraj şi obstrucţionarea anchetei, o duc la beci unde or s-o bată la tălpi cu vergile pînă spune tot. Şi ce dacă! Oglinda dispăruse. Pe peretele din fundul camerei se vedea doar o pată întunecată, puţin verde, cu urme de mucegai. Pata se afla în acelaşi loc la data consemnării acestor note, cînd madame Feodosia s-a făcut de mult oale şi ulcele sub o piatră, în cimitirul Donskoy, aleea 14, parcela 5*, unde deasupra unei cruci de marmură neagră,

* Vezi un caz identic, petrecut cu patru secole în urmă, în Aurelio Magrebianul, *Revelaţiile Sfîntului mucenic Ostafie Orbul de la muntele Athos şi dezvoltarea comerţului din Mediterana de est în a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, reprodus în „Acta Pontica", nr. 6, p. 37-39, sub îngrijirea neobositului Nathan Stern.

cu poza ovală sub sticlă — o înfăţişa la 17 ani, virginală, blondă —, se vedea un prunc grăsan cu aripile pleoştite, privind lespedea unde se găsea încrustat numele ei în litere din bronz. De mirare, semăna leit cu arătarea din oglindă. Nu era o încurcătură, ea dusese taina în mormînt. Dracul îi mărturisise, după ce o futuse de-o zăpăcise, că simte junghiuri ascuţite între omoplaţi. Nu îl lăsau de o săptămînă, mai precis de joi, de cînd se îmbătase cu popa Maftei la un pokeraş şi ea îl dresese cu zeamă de varză. Drac bolnav, zăcînd neputincios din cauza durerilor de spate, nu se mai văzuse pînă atunci. Ah, n-ai nimic, te-o fi tras curentul! I-a făcut iute un masaj să îi desţepenească muşchii. Azi aşa, mîine aşa. Pînă cînd nu l-a mai găsit, nici pe el, nici oglinda. I-a spus Olga Pssst, care tocmai venea la ea să îi descînte, că îl întîlnise în curte, tîra nişte aripi grozave, albe, grele, prin băltoace. A sărit pe gard, de acolo pe streaşină, pe coş, apoi vizavi pe clopotniţă. În curtea bisericii, părintele Maftei dădea grăunţe la găini, s-a întrerupt, a dus palma cozoroc la frunte şi i-a făcut semn cu mîna. Cînd şi-a luat zborul, ei bine, l-a aplaudat. Află că l-a recunoscut, pentru că şi-a făcut îndată trei cruci pînă la pămînt. Doamne, iartă-mă! Cum şi-a dat seama că el e?! Păi, a rîs tare. Vîslea cu aripile printre nişte nori cenuşii ca fumul. Îţi imaginezi cam ce dimensiuni trebuie să fi avut acest drac transformat în înger. Îmi acoperise privirea de nu mai vedeam cerul. Poate nu era nimic. Să fi fost efectul reflexiei oglinzii? mă întreb. Mulţi au pretins în acele zile, în ancheta oficială deschisă de autorităţi, că au văzut un vehicul ciudat zburînd la joasă altitudine. Era un vehicul al armatei aflat în probe, cum a scris publicaţia *Ştiinţă şi tehnică*. Aşa a furat Dracul oglinda.

3. COLLABO

1.

Scrisorile din Valahia, trimise de Jacoppo Vizanti unui corespondent neidentificat, au apărut în „Analele epidemiilor", publicate de Institutul regal din Haga în nr. 114/5/1947 şi reeditate în volum de Editura Capricorn, Praga, 1991, într-o vreme cînd editorul lor, marele profesor Nathan Stern, era împovărat de recunoaştere unanimă. A fost ultima lucrare publicată în timpul vieţii savantului. Patru luni mai tîrziu se stingea sub privirea adoratei sale soţii, Lucette, la spitalul Carmel din Haiffa. Află că *Scrisorile din Valahia* au fost aduse în ianuarie 1945 într-o prăvălie din Rue des Saints Pères de un anume Henry Roland Louis Durand Duplessis de Montfeuilles într-un cufăr de voiaj care mai conţinea o călimară cu cerneală mov, uscată, un toc din lemn cu vîrful ros de dinţi mici şi ascuţiţi, un presse-papier, o meşă de păr blond, un binoclu, o trusă de ras cu pămătuf, o sticlă cu apă de colonie şi pulverizator, un brici cu lama Solingen.

S-a întîmplat cu trei zile înainte să se îmbarce pe vasul „Surghiun" în vederea trecerii oceanului. Anticarul nu ştia că aducătorul era condamnat la moarte şi confiscarea averii, prin sentinţa nr. 96/din 12 decembrie 1944, pentru fapte comise în timpul regimului de la Vichy. A preferat să dispară chiar dacă asta însemna să nu mai pună piciorul în Franţa lui iubită. A oferit cufărul pe gratis. Onorabil acest marchiz de San'qui Duplessis de Montfeuilles, Dodo pentru amici, cunoscut colaboraţionist — foto şi proces-verbal la dosar.

În *Généalogies vraies et fausses dans l'Almanach Gotha*, pp. 34–6, Ed.Vampire, Caen&Tîrgovişte, 1957, titlul său aristocratic e considerat dacă nu fals, măcar dubios. De Montfeuilles se trăgea dintr-un neam de briganzi ajunşi în Toscana din Pera — splendid cartier mirosind a chiparoşi, pe malul Bosforului — la jumătatea secolului al XV-lea. Era un pirat cunoscut, îi zicea atunci Yannis Chioru' Sfrantzes. Capturat în timpul asediului Constantinopolului, a mituit paza reuşind să se refugieze pe o corabie genoveză şi să ajungă pe insula Chios şi de acolo la Veneţia. Aici familia Sfrantzes a rămas trei generaţii. Aşa a traversat Mediterana, celelalte versiuni în circulaţie sunt false, încropeli tîrzii. După ce a fost denunţat că se deda la exorcism, fără să aibă dreptul, a trebuit să dispară. Fusese crezut de vagabonzii, cerşetorii, prostituatele care se strîngeau noaptea pe Ponto del Diavolo să asculte cum arunca blasfemii infame contra sfintei noastre biserici. Ameninţat să fie judecat, ars pe rug ca eretic învederat în piaţa mare, într-o noapte s-a făcut nevăzut. O vecină a pretins că, ieşind ea noaptea la geam să arunce lăturile, l-a văzut intrînd într-un foc mare aprins să nu moară de frig cei fără adăpost. A păşit în foc aşa cum tu ai intra pe

uşă şi nu a mai ieşit de acolo! se jura vecina. Nimeni nu i-a mai văzut ochiul verzui, scurs pe obraz, după care îl recunoştea şi de care se speria oricine în Veneţia. Cert este că omul nostru a ajuns la Marsilia, în cala vasului „Corsaire", mai mult mort decît viu. În port s-a prostituat cu matrozii. A omorît o cămătăreasă, cu banii ei şi-a luat un titlu — plătind 10 ducaţi unui plastograf, Cusino, care i-a scris un act cu degetele lui minunate. I se atesta eroului nostru gradul nobiliar, printr-o aşa-zisă patentă a regelui Neapolului acordată pentru meritul de a sluji cu fidelitate. Îşi luase atunci numele unui tovarăş de afaceri, care a fost prăjit în ulei după ce el, Chioru', îl denunţase că era sperjur şi tîlhar. O făcuse pentru a-şi însuşi lăzile cu bulbi de lalele pe care le ţinea sub pat. N-a avut remuşcări pentru că îi luase tot: nume, viaţă, ticuri, rînjet, hainele şi morţii din cimitir. Viaţa de împrumut e mai bună decît ailaltă. Inchiziţia i-a pierdut urma. Conform lui Bazil Aurarul în *Glossa levantină*/1694, ar fi spionat pentru onorabila instituţie. S-a zvonit prin birturi că e nemuritor, înmulţeşte pîinile, vindecă orice boală prin simplă atingere. S-a pretins *Taumaturgus regius* şi nimeni nu l-a contrazis. A dus-o în huzur cu ţiitoarele, cartoforii, hamalii. Dar tovarăşii lui preferaţi erau înecaţii pe care Mediterana îi arunca pe ţărm — îi învia cu darul lui ceresc. Vindea informaţii agenţilor diplomatici şi negustorilor din Marsilia, Palermo şi Istanbul. Le oferea scump, dar făcea. După ce plăteai preţul, cu ce-ţi dădea el puteai să-ţi denunţi duşmanul. Mare minune dacă nu îl zăreai atîrnat în ştreang în prima duminică. Unei oarbe şi amantului ei, un pirat Zakka, cu un picior din lemn umplut cu galbeni, le-a zis că a fost înnobilat de regele Alfons al XII-lea, după bătălia de la Ragusa, cînd a înfruntat

vitejeşte flota sultanului Mehmet. Atunci, pe 14 noiembrie în zori, a salvat viaţa preaonorabilului învăţat bizantin Evghenie Hămesitul, frate geamăn cu Aenea Silvio Piccolimini, codoş, spion, sperjur, dar şi mare învăţat. Fuseseră despărţiţi de vitregiile istoriei. Unul ajunsese în Bizanţ şi împodobise amfiteatrele cu ştiinţa lui, celălalt la Roma. Piccolimini a fost ales papă şi a devenit protectorul eroului nostru în amintirea acelei brave fapte creştineşti cînd n-a pregetat să îl salveze pe Evghenie Hămesitul, cronicarul dintîi al vremii, cum ştim azi din scrierile lui Nathan Stern care i-a restabilit statura. Cu un nume de împrumut — Duplessis de Montfeuilles, marchiz de San'qui — care făcea o bună impresie şi, prin graţia noului papă, s-a făcut vînzător de indulgenţe, comisionar cu procent fix al Vaticanului pentru Sicilia şi Calabria. Ieşeau bani frumoşi. I-a ajuns să cumpere şase case la Genoa şi Firenze pe care le dădea cu chirie. Povestea ar fi fost perfect adevărată, dacă s-ar fi dat vreo bătălie la Ragusa! a comentat sec, Bazil Aurarul din Trieste. Pretenţia cu înnobilarea sa la curtea lui Alfons al XII-lea era falsă. Dar ce era autentic în el în afară de furculiţa şi lingura din aur pe care le căra la brîu şi le mînuia cu dexteritate la mese oficiale, spre mirarea comesenilor care se foloseau de degete?

Un urmaş al lui apare în acte ca epitrop al bisericii Sainte Marie. Alt document spune că, în faţa tribunalului, un anume Armand Duplessis de Montfeuilles — avînd stemă un corb cu cruce în cioc — a declarat că vine din Transilvania. Se refugiase, zicea, din cauza persecuţiilor religioase. A fost închis în castelul Huniazilor şi schingiuit ca în iad pentru a dezvălui lista celor care făceau parte din Ordinul Marii Cruci Apostolice, înfiinţat printre

ruinele Ţarigradului de ultimii lui apărători. Duplessis de Montfeuilles n-a mărturisit nimic. Or, asta îl face suspect că e posedat de diavol. Nimeni nu rezistă la cazna cu fierul înroşit, cu ghinturi înfipte în piele, cu estacade care rup oasele. Atunci se pare că îşi manifestase prima dată virtuţile de nemuritor. Torţionarii lui s-au declarat învinşi cînd nu au ştiut la ce să mai recurgă pentru a-l lăsa fără suflare. Şi trebuia să i se închidă gura aia spurcată cu care pretindea, neruşinatul, că asistase la crucificarea lui Iisus, ba îşi dădea, cînd vorbea în somn, numele de Iuda. Dar cine se uita în gura lui ştirbă, arsă cu fierul? L-au aruncat pe un morman de paie şi au plecat să raporteze. Se pare că ambiţia pîrîtului era nu să supravieţuiască, ci să-şi găsească moartea. Şi nu oricum, ci în lupta cu necredincioşii care invadaseră Europa, aşa cum a declarat trimisului Vaticanului. Un zvon răspîndit în mahalalele Romei vorbea despre răscoale la Pesta şi Belgrad, înăbuşite grabnic de imperiali. Personajul nostru a trebuit să fugă prin Trieste şi Veneţia, a traversat Alpii. Trecea dintr-o ţară în alta la fel de lejer cum trecea dintr-o epocă-ntr-alta. Avea în cutia toracică, în loc de inimă, un ceas cumpărat la talcioc în Zürich. A ajuns sărăcit la Paris, de unde a preferat să dispară de teama agenţilor chesaro-crăieşti. Mişunau peste tot. Marie-Antoinette era sora împăratului habsburg Iosif. Oricînd putea fi încolţit, pus în cătuşe şi băgat la beci, şi asasinat. A preferat să se facă nevăzut în provincie. Circula bîrfa că s-ar fi refugiat în Occident pentru că, mizerabilul, trădase nişte rebeli valahi. După ce le vînduse arme şi le luase banii, avertizase autorităţile şi mai fusese plătit o dată. Insurgenţii juraseră să se răzbune. El încercase să se ascundă peste Dunăre, dar la vama Vidinului a fost dat înapoi, ca suspect. Balcanii se găseau

în război şi cine trecea în teritoriul inamic era ori nebun ori spion. Scăpase cu viaţă pe mare, la Ragusa, în schimbul unui şirag de perle negre persane. Cînd prostul de negustor a aflat că sunt false, el era departe. A apărut la Veneţia într-un birt ţinut de un conspirator ca şi el, Vizanti. Istorisea că la Hermannstadt fusese muşcat de un vampir pe cînd citea *Discursul asupra metodei* cu fereastra deschisă. Alţii ştiau că incidentul s-a produs în tabăra militară a insurgenţilor de la Alba Iulia, noaptea, pe cînd scotocea cu limbuţa între cracii unei prostituate. Ca efect, căpătase o epilepsie. Avea accese de furie, bea sînge, orbea vremelnic. Deşi pretindea că are 167 de ani, arăta ca un june de 25.

A luat calea nordului, încercîndu-şi norocul la zaruri. A găsit prudent să se stabilească la Deauville, de unde putea trece Canalul oricînd. Aici a aspirat la un mariaj excelent cu văduva Sandrine Guy B., posesoarea unei frumoase averi rămase de la răposatul, armator căzut în cap din farul pe care abia îl achiziţionase lîngă Honfleur. Planul i-a reuşit, el fiind primul care s-a mirat de asta, căci era un ghinionist. Cununia s-a consumat într-o duminică. La plecare mirii au coborît scările aclamaţi de vreo 12 gură-cască, cinci mătuşi, doi unchi, un colonel de pompieri, doi sugaci plîngăcioşi şi trei domnişoare bătrîne în negru, extrem de critice la adresa vremii ploioase şi a predicii ţinute de preot. Mai asista o domnişoară dornică să se mărite cu locotenentul de zuavi care o însoţea răsucindu-şi mustăţile şi tîrîndu-şi pe pietre vîrful sabiei. Soţii Sandrine&Armand au pornit cu o trăsură roşie pe drumul Amsterdamului, unde au ajuns după două zile. Au găsit vreme proastă, oraşul nu le-a plăcut. De la ferestrele hotelului se aruncau oalele de noapte în canalele

descrise atît de poetic de peisagistul Johann Boos jr. Vedeau seara beţivi căzuţi în şanţ şi îndrăgostiţi împerecheaţi în bărci. Odată chiar un cadavru cu un cuţit înfipt în spate. Dimineaţa era încîntător să te trezeşti prin ceţuri, în dangătul clopotelor. Cum ploua tot timpul, au rămas în cameră. E de înţeles că, atunci cînd s-au întors acasă, Sandrine era gravidă.

Din cronica familiei mai citez următorul fapt, din cauza vîlvei stîrnite în ţinut în 1845 cînd, în jurul testamentului, s-a iscat un scandal între cei trei copii ai lor. Unul dintre ei, natural, Honoré, fusese făcut cu o nepoată a Sandrinei (locuise la ei doi ani — pînă cînd a prins de veste gazda, observînd mărimea burticii, şi a gonit-o). Lui Armand nu i-a reproşat niciodată nimic, întrucît nu se mai culca cu el de vreo 4-5 ani pe motivul unei suferinţe intime. Honoré, rezultat din legătura adulteră, s-a văzut contestat de Michel şi Aimée în calitatea lui de moştenitor. Miza erau corăbiile — una, „Le Scarabée", aflată în acele zile la încărcat (prelua baloţi de stofă pentru Havana), alta, „The Rose of Casablanca", rătăcind după marfă între insula Malta şi Tanger, cărînd ceai din Ceylon, urmînd a poposi la Cherbourg în jurul datei de 14 octombrie. A treia („L'Arc en ciel") aducea chihlimbar de la Sankt Petersburg ; va fi înapoi nu înainte de a poposi la Copenhaga, unde trebuie să lase 117 metri cubi de stejar finlandez şi să preia cinci persoane, care vin la Deauville pentru afaceri cu peşte", cum notează *La Gazette de Normandie*. Mai erau cîinii, cîteva sute, de fapt comoara dragă a marchizului. Plus armele de vînătoare şi 43 de cai splendizi. Averea lăsată de defunctul Duplessis-Montfeuilles mai conţinea 1/ o farmacie cu vad bun la Lille, 2/ un imobil cu magazin de stofe la parter în

Rouen, 3/ un far unde îi plăcea să urce, cu un ochean, şi să privească în zare. L-au găsit atîrnat peste balustradă, mort. Sătenii au răspîndit vestea că un pescăruş i-a scos ochii. Ca pedeapsă! a zis la cîrciumă paznicul. Alţii, că fusese ucis din răzbunare. Singuraticul proprietar nu era iubit, dimpotrivă. Duplessis de Montfeuilles cumpărase farul ca să vegheze de acolo sosirea vaselor lui cu mărfuri. Avar şi paranoic, era convins că va fi tîlhărit şi lăsat sărac la bătrîneţe. Aşa zicea lumea. Paznicul aflase însă că rostul aparıţiilor nocturne în far era altul. Făcea observaţii astronomice pe ascuns. Au fost găsite registrele unde nota orbite şi calcula efemeride. Mulţi şi-au amintit atunci că avea o reputaţie suspectă. S-a spus că ar fi fost muşcat de un vampir şi devenise el însuşi unul. Cert este că, după cercetări minuţioase la cimitirul din Honfleur, s-a găsit în cripta familiei doar un buchet de garoafe uscate. Sicriul — gol. Or, asta se potrivea cu zvonurile că tîlhărea creştinii pe drumul spre Santiago de Compostella. I se puneau în cîrcă multe. Că dăduse foc unui han, că scufundase vase cu pelerini plecaţi la Ierusalim. Nu fusese prins, deşi potera era pe urmele lui. Cînd auzeai în văzduh un hohot sardonic, ştiai că e marchizul. Iată: la Praga, în piaţa St. Venceslas, prăvăliaşii şi gospodinele se pregăteau să ardă pe rug şapte vrăjitoare. Au aprins focurile, lumea cînta şi se bucura şi se veselea, fericită că nişte păcătoase vor fi trimise în iad. Se auzeau deja urletele prăpăditelor, cînd, brusc, s-a făcut linişte. Cînd focurile s-au stins, niciun trup nu se mai afla legat de stîlpi. O vreme i s-au atribuit multe fapte urîte petrecute în Boemia şi Moravia. Oh, rămînem circumspecţi. De fapt, Duplessis de Montfeuilles vagabonda neobosit în căutarea propriei morţi. Tînjea după ea, o dorea ca pe o femeie. Luase

otravă, se lăsase despicat cu barda gîdelui, fusese scufundat cu pietre de gît în iazul castelului Areix. Rămăsese în viaţă. Îi simţeai mirosul, îi întrevedeai o clipă rînjetul în ferestre, iar cînd se făcea linişte, îi auzeai bocănitul cizmelor prin încăperi.

2.

Ajungem şi la bicisnicul secol XX. În anii '30, Henry Roland Louis Durand de Montfeuilles, zis Dodo între amici, a navigat în acvariul lumii bune pariziene răspîndind în urma lui, ca o sepia, un nor de cerneală brună, astfel încît să nu îi detectezi prezenţa. Avea un contur vag, cultiva ambiguitatea. Îl găseai prin redacţii şi cafenele traficînd zeflemitor şi cinic zvonuri şi bîrfe. Te persifla împăunîndu-se cu originile lui aristocratice. Nu ştia nimeni cu ce se ocupa. Purta cele mai înfoiate batiste în buzunarul de la piept. Era văzut la hipodrom şi cazinou. Ar fi vrut să alerge la curse de maşini şi îl găseai atîrnat de parapet, prin garaje, cu mecanicii şi piloţii. Vorbea fără încetare despre motoare, uleiuri, pneuri, benzine. A făcut uneori pe pilotul de raliuri. Presa a înregistrat în 1931 cursa lui pînă la Saigon cu Daniel Karnim. Avea o cicatrice care îi tăia obrazul şi de care era foarte mîndru. O considera un panaş, o dovadă de bravură. Lăsa să se înţeleagă că în 1919 avusese un duel cu un spadasin macaronar, Theo Cusino, sau cu un bandit, Zakka. Versiunile difereau, ca şi biografiile lui. Făcea bună impresie prin saloane. Păcat că vremurile eroice au trecut. Se simţea singur, nu-şi găsea locul. Se considera un cavaler de altădată. I-ar fi plăcut să fie curtean, să plece într-o cruciadă, să se bată în

turniruri. Domnule, s-a născut prea tîrziu. Se vedea umblînd prin pădurea întunecată cu o ceată de cîini, hăituind vînatul. Ştia numele fiecărui cîine de pe moşie, al cui este, vîrsta, ce boli are. Povestea neobosit despre isprăvile lor. Cîinii au rămas marea lui pasiune pînă cînd a închis ochii. Îşi invita amicii iarna pe domeniul lui să tragă cu puşca la căprior, vulpi şi mistreţ. El — mare maestru de ceremonii. Tot anul trăia numai pentru acele zile. Visa revenirea Evului Mediu — vremuri cînd încă nu se amestecase grîul cu neghina.

Îşi va aminti, după ce va aşterne un ocean între el şi Paris, că trăise ani fericiţi, în ciuda pierderii de vreme şi a faptului că nu i se întîmplase nimic eroic. N-a scăpat decît tîrziu de enervarea de a asista la decadenţa a tot ce iubise mai mult. Să vezi vulgul înhăţînd şi batjocorind totul. Mizerabilii! În iunie '40, îndată ce nemţii au pătruns în Paris, s-a dezmeticit, fireşte fără să-şi piardă din eleganţă. Au fost vremuri cînd eticheta a contat mai puţin. Şi-a oferit serviciile lui preţioase, nemţilor. De ce? Aş spune că din plictiseală. Ca să sfideze *la bourgeoisie*, să îşi umple timpul, să rişte, să nu se amestece cu vulgul. Alegeţi dumneavoastră motivul. Voia să intre în rahat pînă la gît, dacă tot se dispreţuia pe sine tot atît cît şi pe ceilalţi. Dacă Occidentul cavaleresc pe care şi-l imaginase se făcuse praf, ce rost mai avea să reziste? Nu i-a fost greu să găsească de făcut ceva jalnic, mizer, ruşinos. Visa să se mortifice. Avea chef să fie detestat de băcani, amploaiaţi, portărese, burghezi —tot ce detesta mai mult. Căuta cu zel chinurile iadului. Dorea cu tot dinadinsul să facă rău, şi asta să se afle, dintr-o înclinare care îi amintea de spiţa balcanică, în care sictirul era cheia vieţii. A trecut de partea ocupantului cu bună ştiinţă, gest impardonabil, dar cu atît mai preţios în

ochii lui. Ştia perfect ce face, era dansul Satanei pe jăratec. A fost alegerea lui. Cînd a debutat în splendida şi sfidătoarea carieră de colaboraţionist a avut trac, închipuie-ţi. S-a simţit „obligat" să informeze, după cum îi „dicta onoarea", că în 12 decembrie a.c. o familie refugiată din nord stă în gazdă la nişte francezi degeneraţi, cu sînge spurcat de trei generaţii. Extrag de la jidani bani şi avantaje în schimbul găzduirii, fapt contrar legii. Semna — „un loial al mareşalului". Motociclişti Gestapo au oprit o seară mai tîrziu la adresa indicată în denunţ. Au scotocit toată casa, hambarul, garajul, sera. I-au găsit sub scară, după o stivă de lemne de foc, îmbrăţişaţi, pe numiţii Haim şi Estera Stern. Fiul lor Nathan era deja în Anglia, studia istoria la Oxford. Au fost arestaţi şi depuşi la Drancy. După o lună, au dispărut cu un tren de marfă. Nu s-au mai întors. Autorul înscrisului a fost invitat la comandament, Rue Xavier nr. 4, unde maiorul Hans Günther i-a strîns mîna.

Nu e de mirare, se cunoşteau. Hans Günther a frecventat Sorbona, unde scrisese cu brio o teză despre Rabelais. Făcuseră boemă împreună, pasionaţi de dame şi speculaţii politice. În jurul unui *beaujolais* criticaseră corupţia celei de-a treia Republici. Din fericire, Germania găsise o soluţie strălucită.

Ai să vezi, zicea neamţul, Hitler va face praf şi pulbere Weimarul. Va fi în sfîrşit ordine într-o Europă decadentă! Cineva trebuie să intervină urgent. Germania îşi va găsi liniştea pe care n-a avut-o niciodată...

De vină sunt evreii şi masonii cu secretele lor abominabile. Se ştie că mănîncă prunci fripţi şi-şi trec nevestele unii altora. Toţi sunt incestuoşi, de unde degenerarea pronunţată a rasei lor. De vină sunt şi aroganţii de englezi. Şi reţeaua subterană a Kominternului servită cu zel

de trădători — profesori, ziarişti, deputaţi, bancheri, toţi cu nasul coroiat, libidinoşi şi slinoşi. Îi găseşti pretutindeni unde e rost de cîştig.

Asta va duce la prăbuşirea Franţei burgheze. E putredă pînă-n măduvă.

Eu n-o să mai fiu aici. Mă retrag în Argentina. Nu-mi prieşte aerul, făcea Duplessis de Montfeuilles, zis Dodo, urmărind cracii unei frumoase flanînd pe trotuar.

Oh, nu, rămîi! Să vezi ce spectacol va fi! Wagnerian! Prăbuşirea vechii Europe, dragul meu, merită văzută! spunea Günther cam ameţit. Vouă vă trebuie un general hotărît. Dacă nu o faceţi, venim să vă eliberăm din ghearele plutocraţilor.

Dădea din mînă plictisit. La politică se potriveau, ca şi la dame. Consumau acelaşi gen, blonde, cărnoase, vesele, cu pielea roz. Închiriaseră un mic apartament unde futeau cu rîndul. Aveau consemn în gang: să lase o eşarfa înnodată de burlan. Cu portăreasa se înţelegeau la bucată, contra cost. Gaşca lor îl mai număra pe Kiril Olşevsky, rus alb, cu rădăcini poloneze. Importa caviar din Marea Caspică şi visa să facă o rezervaţie de sturioni lîngă Deauville. Olşevsky era preocupat de cursul dolarului şi de minele de diamante din Africa de vest. Mai venise un tip introdus într-o seară — se găseau într-un bistro în Pigalle. I-l prezint cititorului sub numele Isaac Kunze, deşi mai avea vreo zece. Cînd era balt, cînd croat. Făcea dese călătorii la Berlin, Riga şi Königsberg. Îi plăcea să se deghizeze cu mustăţi, ochelari, peruci, ceea ce îi amuza pe toţi. Iubeau teatrul, cabaretul, se duceau la circ. Kunze mirosea a spion. Se pretindea jurnalist, relatîndu-le în amănunt dedesubturile procesului de la Leipzig după incendierea Reichstagului. Părea un sorbonard cu fularul

roşu aruncat peste umăr. Tip cu mult umor — rîdea cu poftă la măscările despre jidani şi despre conspiraţia prin care vor stăpîni lumea. Le atrăgea delicat atenţia că masonii nu sunt mai prejos. Ha, ha, Kominternul e o societate de binefacere! intervenea Günther. Ridicau paharul ca nişte oameni de lume. Grijile rămîneau departe şi nu era deloc de bonton să nu te simţi bine. Figura cea mai populară din gaşca lor era Daniel Karnim, amicul din copilărie al lui Dodo Duplessis de Montfeuilles. Un aristocrat care prefera să-şi ascundă titlul nobiliar. Zi-mi Daniel! Într-o lume burgheză, zicea el, nu se cădea să-ţi afişezi ostentativ originea. Se purta normal — asta îl făcea simpatic, era puţin peltic, cu o meşă blondă pe frunte. Umbla în costume lejere, fără fason. Avea un succes ucigător la dame. Era veşnic relaxat şi în bani. Cumva opusul celuilalt, Duplessis de Montfeuilles, sumbru şi constipat, mort de plăcere cînd îi ziceai „marchize".

Încet-încet, în vîltoarea nemaipomenită a anilor '30 banda lor s-a spart. Günther s-a fanatizat pentru Führer, Kunze vorbea numai despre războiul din Spania. Prin '36, cînd Frontul Popular a cîştigat, spre exasperarea marchizului, Karnim a dispărut în Levant să alerge nebuneşte la un raliu. Poza lui a umplut o vreme ziarele, mai ales după ce s-a răsturnat într-o prăpastie din cauza unei furtuni de praf. A trebuit să stea 45 de zile într-un spital militar britanic. Dodo Duplessis de Montfeuilles a citit astea negru de invidie. L-a sunat la telefon din redacţia *Le Soir* şi i-a zis, imaginîndu-şi-l în bandaje şi ghips. Vezi zidurile Ierusalimului? Da. Fericitule! Eşti ultimul occidental sacrificat pentru Ţara Sfîntă. Eu zac de prisos în pustiul parizian. Mon ami, nu scap de sentimentul împuţit al ratării. Au mai vorbit puţin despre femei, şi-au spus ultimele

bancuri. S-au prefăcut că nu observă cum timpul trece. Noroc că legătura telefonică s-a întrerupt şi a pus capăt conversaţiei. Dodo Duplessis Montfeuilles suferea tot mai acut de melancolie, pentru că nu făcea nimic şi ajunsese la limită. Ar fi omorît pe cineva. Carieră zero, bani zero, familie, copii zero. Trebuia să i se întîmple ceva care să îl scoată din starea păcătoasă. Nu era vorba de amor, de o aventură pasageră cu o femeie, de un cîştig la bursă, de o intrigă politică. Lui îi trebuia ceva măreţ. Nu era făcut pentru lucruri mărunte. Căderea Franţei a fost nesperatul prilej pe care îl aştepta după o lungă şi nemernică istorie a decadenţei, începută odată cu căderea Bizanţului.

Dodo Duplessis de Montfeuilles s-a reîntîlnit aşadar cu Hans Günther în noiembrie 1940. Unu-n uniformă, maior SS, celălalt civil într-un pardesiu bej. Acelaşi păr negru, des şi lucios, lipit de ţeastă, care îi dădea un aer de june-prim de cinema. Franţa era în plin dezastru după o campanie şi o retragere egal de stupide. Venise pe jos 215 km nord-sud cu harnaşamentul în spate. Abia scăpase să nu cadă prizonier, înşfăcînd hainele de la o cîrciumăreasă, cînd au dat buzna motocicliştii cu svastică. A ieşit la tejghea îmbrăcat în rochia ei şi i-a servit zîmbăreţ cu bere. În loc să îl aresteze, să-l ciuruiască, soldaţii au plătit şi au plecat mai departe spre Dunkerque. Asta pentru că Ève, în curte, se săpunea goală, cum o făcuse mă-sa. Distracţia a ţinut pînă cînd a apărut comandantul de pluton: Rauss! Uite cum fac aceşti *französsen* războiul, ha, ha! Uitase povestea. Şi-a amintit-o perfect cînd s-a intersectat cu maiorul SS Günther. A acceptat să îl viziteze în biroul de la *Kommandatur*. Au povestit multe. Europa intrase în prefaceri mari. Cine nu înţelege noile realităţi va dispărea ca o insectă storcită cu talpa. O rasă de *übermenschen* se

ridicase în sfîrşit să facă ordine. Avea misiunea sacră să izbăvească o civilizaţie intrată în putrefacţie încă din secolul al XV-lea. Ce minunat fusese Evul Mediu! Azi, vezi numai trădări, laşităţi şi corupţie. Îţi aminteşti Graalul, puritatea sîngelui? Noi vrem să salvăm acest continent. Bun, asta ştia şi de Monfeuilles. Cu damele cum stai? l-a întrebat Günther. Tu eşti *un vrai connaisseur*, eşti la tine acasă. Terenul de vînătoare îţi aparţine.

Vechea lor prietenie s-a reînnodat. Au ieşit împreună la „Atlantique" — avea o orchestră de ţigani, cîteva tîrfe, caviar şi şampanie nefalsificată. Cînd lăutarii cîntau prost îi ameninţau că îi fac săpun de rufe. Strigau peste mese că damele de faţă îşi vor spăla cu acel săpun subsuorile şi pizdulicea. Duplessis de Montfeuilles s-a grăbit să fructifice şansele. A ştiut de cînd s-a lansat pe acest drum că, dacă nemţii pierd războiul, va da socoteală. Da, dar el va fi departe. Un expropriat din pricina delaţiunilor lui a fost Daniel Karnim, iubitorul de evrei, dacă vă amintiţi cumva de numele lui. Se dădea drept austriac. Dacă era evreu, rămîne de văzut. Bilanţul: 1/3 dintr-un hotel la Biarritz, o reşedinţă cu 14 camere la Saint Maur cu un parc de zece hectare, o casă la Honfleur cu vedere la ocean pe un teren de 6 ha, 1/5 acţiuni la societatea de asigurări „SELF" etc. Marchizul a fost acela care a vîndut în folos propriu şi cu cîştig bunurile domnului Karnim, fost supus chesaro-crăiesc. A păstrat pentru el doar un cochet magazin în Paris, pe Rue des Saints Pères, deţinut de evreii pe care îi ascunsese Karnim. „Les Stern" (ex „Sternfeld, Haim şi Estera Ass") veniţi în 1919 din Transnistria de teama Gărzilor roşii. Vindeau covoare de Smirna&Buhara aduse prin compania „Étoile du Sud". Magazinul era girat de Daniel

Karnim, cum scria în vitrină, de cînd Vichy-ul a scos legile rasiale. Karnim luase asupra lui povestea cu covoarele şi i-a ascuns pe Sterni la ţară. În apropiere se afla conacul lui Henry Durand de Montfeuilles. Erau vecini de trei secole. Aşa, Karnim a ajuns într-o banală celulă, iar cei doi Sterni la Drancy. Marchizul a continuat afacerea cu covoare, afişînd aere de negustor vechi. Un act din lada cu vechituri lăsată în decembrie '44 anticarului arăta că un strămoş al lui, comisar jacobin, mai tîrziu general de intendenţă, ocupîndu-se cu furniturile pentru La Grande Armée, se refugiase la Istanbul după capitularea împăratului Napoleon. Era amestecat — aşa cum dovedea o scrisoare — în societăţile secrete animate de ideea emancipării care bîntuiau în Europa de atunci. Acel străunchi a trecut la religia musulmană, şi-a zis Mîrza Oglu. Avea pe Bosfor comerţ angro, trecea mărfuri din Levant spre Balcani şi spre Viena şi Praga. S-a ocupat mai mult cu conspiraţii. A întreţinut o reţea de curieri. A trimis mesaje, arme, a urzit conspiraţii. Pînă cînd au prins turcii de veste şi l-au ştrangulat în fortăreaţa Edicule la vremea epidemiei de holeră după ce i-au interceptat corespondenţa cu agentul său, un anume Jacoppo Emanuel Vizanti. S-a dovedit că nu renunţase la religia lui şi făcuse afaceri în folosul unui ordin secret pe care-l slujea în calitate de şef necontestat. Firele complotului duceau în cazărmile din Ismir şi Salonic, avea complici în Bazar şi în port. Dar toate la timpul lor, le povestim pe rînd. Cronica noastră se va ocupa un număr de pagini mai încolo de această istorie sîngeroasă. De ştiut că Montfeuilles îi înşirase, cu aerele lui de brigand şi aristocrat, povestea asta de pe Bosfor maiorului SS Hans Günther în vremea ocupaţiei. Atît deocamdată.

Pe 2 septembrie 1944, după eliberarea Parisului, în ciuda zăpăcelii publicului şi a autorităţilor, s-a depus o plîngere în privinţa lui pentru următoarele fapte deosebit de grave: 1/ vînzarea unei familii evreieşti, Stern ; 2 / trădarea unor maquisarzi, vreo nouă, printre ei liderul reţelei de NV „France libre", Daniel Karnim, atras într-o ambuscadă. Avem depoziţia unui martor ocular. M-me Fleur Bernardt stătea vizavi de prăvălia de covoare, cu obrajii în palme, la fereastra împodobită cu muşcate. Karnim a coborît dintr-un Citroën negru. Se ştia că avea un conflict vechi cu Duplessis de Montfeuilles, care-l acuzase în tribunal de uzurpare de titlu şi malversaţiuni, manevre menite să ducă la preluarea domeniului şi a castelului Areix — La Sainte Dominique. Aici ţarul Alexandru I dăduse ordin în 1815 să se înfiinţeze un spital de campanie, după ce fusese găzduit excelent împreună cu aghiotanţii săi, vezi în amintirile lui Juju-Froufrou Lulu, *Petale de trandafiri*, 1843, Ed. Vestige, in quarto, ilustraţii de Zachariades, pp. 45–78. După ruşinea înfrîngerii Franţei în iunie '40, Daniel Karnim a ajuns cu un vas de pescuit la Londra, unde s-a alăturat generalului De Gaulle. Misiunea lui a fost să recruteze în Normandia oameni pentru Macquis. Nimeni nu se înghesuia să-şi rişte pielea. Toţi (ţărani, proletari, burghezi) se resemnaseră să convieţuiască cu nemţii. A făcut 12 drumuri dus–întors, fără succes. A prins totuşi un fir. Trebuia să ajungă la miezul nopţii, să schimbe parola, „Sedan"/ „Verdun" şi să intre în vorbă cu patronul prăvăliei „Le Chien sans oreilles". Nişte tineri, i s-a spus, voiau să rişte ca să nu fie deportaţi în Germania la muncă. Aşa se face că într-o noapte Daniel Karnim a coborît dintr-un Citroën negru să îl întîlnească pe unul dintre curajoşi. A privit felinarele stinse de-a lungul trotuarului. Camuflaj. A intrat

după ce s-a asigurat prin vitrină că muşteriii plecaseră. Înăuntru — un domn mustăcios ştergea tejgheaua după cum conveniseră. Localul fără clienţi, lumina stinsă, semn că nu era niciun pericol. În încăperea din spate îl aşteptau trei de la gestapovişti. Presa vichistă a dat ştirea, 11 august 1943: „Toţi aşa-zişii rezistenţi, nişte renegaţi ai idealului naţional, vor sfîrşi astfel. Poporul francez şi-a dedicat abnegaţia şi spiritul părintelui Patriei, mareşalul Pétain. Dovadă, Daniel Karnim a fost livrat forţelor de ordine chiar de patrioţii locali care au înţeles înaltele comandamente: cruciada pe viaţă şi pe moarte împotriva bolşevismului. Europa va fi salvată de bestia roşie". Propaganda nu scotea o vorbă despre vechea lor rivalitate, nici despre interesul de a prelua castelul şi nici de alte lucruri, toate încurcate.

Şpilul poveştii: le căzuse cu tronc aceeaşi femeie. Asta fusese cam la vremea cînd brigăzile internaţionale şi anarhiştii apărau Barcelona. Cineva a ghicit mîna plutocraţiei şi a renegatului Troţki care complota împotriva lui Stalin. Isaac Kunze, în bistroul unde pierdeau vremea lipiţi de vitrinele care dădeau spre trotuarele Boul'Saint Mich', zicea scurt: „Există un singur leac, un glonţ în ceafă". Olşevsky era de părere că şi aşa cursese prea mult sînge rusesc. Neamţul rîdea: „Un *putsch* pregătit de Komintern!" „Poate un *punch*, amice!" Marchizul ar fi vrut să se înroleze alături de Franco, dacă nu ar fi preferat Cartierul Latin. Kunze în schimb voia să organizeze un convoi de camioane cu provizii să treacă Pirineii la sud cu o mînă de voluntari pînă la Madridul înconjurat de fascişti. Duplessis de Montfeuilles, patetic: „Spania e ultima ţară care păstrează ceva din vechea rînduială. E o cruciadă din Evul Mediu împotriva veneticilor. Viva España Crucii!

Trebuie apărată împotriva bolşevicilor cu orice preţ". Nu vă imaginaţi că certurile politice îi despărţeau. Ajungeau sub firma cu o damă în furou gata să fie înghiţită de două maxilare uriaşe. Apărea matroana, grăsana Fifine cu părul verde. Ea ţinea bistroul „Le Crocodile Simpa'". Dacă erai de-al casei, erai invitat într-o curte interioară. Urcai la etaj prin gang, treceai de atelierul unui pictor, Theo Cusino. Mai încolo, îndărătul unei uşi vopsite în alb, dădeai de şase–şapte fete. Gazda aducea şampanie, te invita în salon şi dădea drumul la patefon. Îşi lăsau pardesiele şi pălăriile pe antebraţul lui Max, majordomul. Nas strîmb, fost boxer şi luptător de circ, ştirb, burtos. Partajul decurgea normal. Îşi alegeau cîte o fată. Le mai schimbau în zori. Dimineaţa dispăreau prin Parisul fumegos, pentru a se regăsi cînd dădea Dumnezeu, după ce îi înghiţea abisul. Kunze dispărea în subterane, Olşevsky făcea bani pe undeva, Dodo Duplessis de Montfeuilles îşi rodea unghiile, avînd grijă să nu facă nimic. Orice agitaţie îi micşora rangul.

Venind la „Le Crocodile Simpa'", Daniel Karnim s-a amorezat de Katia, o rusoaică din Odessa. A întîlnit-o pe etaj, la o serată cu cartofi prăjiţi, peşte şi *beaujolais*, alături, în atelierul pictorului Theo Cusino, unde era model. Atmosferă a-ntîia, o hoaşcă despletită ciupea ghitara. Katia a cîntat romanţe, un acordeonist genial găsit beat în staţia de metrou i-a amuzat cu strofe porno. Pictorul, un roşcovan transpirat, cu barba plină de firimituri, a dezvelit ultimele tablouri. Katia şi Daniel — amor la prima vedere. S-a terminat previzibil, cu o plimbare lungă în zori pe Sena. S-au intersectat cu primii trecători, cu măturătorii şi stropitorile, cu prăvăliaşii care trăgeau încet obloanele, cu lumea nopţii care se retrăgea de

pe marile bulevarde. Au descoperit că le plăcea să îi prindă răsăritul treji. Privirea amicului Dodo Duplessis de Montfeuilles, cînd a dispărut cu Katia, era mai tăioasă ca un brici. Un drac în dublu exemplar, pentru fiecare lentilă, lucea în ochelarii lui negri purtaţi ziua şi noaptea, în toate ocaziile.

Ceva a simţit totuşi, cînd marchizul s-a încăpăţînat să cumpere *Portretul Katiei* (aşa se intitula în caietul expoziţiei, 75/45 cm, ulei pe pînză), deşi Karnim îl rezervase deja. S-a gîndit că vrea o răscumpărare, i-a oferit-o. Duplessis de Montfeuilles a refuzat nervos. Karnim i-a servit replica: „Eu am originalul!", mortificîndu-l. Duplessis de Montfeuilles l-a lovit cu mănuşa peste faţă. S-au încăierat acolo pe scări, rostogolindu-se două etaje. I-au separat cu greu, pentru că niciunul nu voia să cedeze. Cînd au încetat, au ştiut că prietenia lor nu mai exista. O nimicise Katia cu o privire. Curînd Günther a fost mobilizat şi l-au dus la Gare du Nord. Trebuia, ordin 443/38, să ajungă la München în 48 de ore. Kunze s-a volatilizat pur şi simplu. Au crezut că a fost ucis şi au făcut plîngere la poliţie, fără rezultat. Iniţiaţii au ştiut că o luase spre Barcelona. Kiril Olşevsky apărea rar. Doar amorezii noştri ridicau receptorul în micul lor apartament din Rue Oudry, unde se mutaseră. Îi zăreai devorîndu-se din priviri într-o sală de dans. Mereu îmbrăţişaţi — pînă cădea noaptea peste cartier şi ei se topeau în ceaţă. Aşa i-a întîlnit ultima dată Olşevsky. Venise la Paris pentru o jumătate de zi să semneze nişte acte la un minister. Se întorcea la Marsilia, unde îl aştepta un vas cu mărfuri pentru Istanbul. Au pîndit să se deschidă un bistro, să depene amintiri. Bref, au constatat că nu mai ştiau nimic unii despre alţii. Unde erau marchizul, spionul Kunze, militărosul

Günther... Se pierduseră în mirosul de kerosen şi trinitroglicerină. Praful stîrnit de suflul exploziilor îi acoperea treptat fără să prindă de veste. Se aşternea cu fiecare zi şi noapte peste umerii lor. Zăreau cîteodată — cînd luna se rostogolea peste podurile Senei, proiectate în văzduh de o oglindă cît cerul — propriile lor umbre mineralizîndu-se. Europa mai murea o dată.

3.

Ultima imagine cu Henry Roland Louis Durand Duplessis de Montfeuilles, marchiz de San'qui, este o fotografie apărută-n ziarul local. Ni-l arată în scuarul Martinique, avînd ca fundal primăria — alături era fostul sediu al Gestapoului, transformat între timp în hotel de 3 stele, „Le Scarabée". Vizavi, lîngă deja celebrul bordel „Atlantique", se vede firma „Le Sourire sauvage" şi afişul: „Madame Bébé vous garantie avec fidélité toutes les satisfactions. Un nuit de rêves". Nişte clienţi beţi ieşind din local — a scris în raportul său zilnic inspectorul de poliţie —, „nemulţumiţi de prestaţia domnişoarelor, au reacţionat din patriotism." De înţeles după atîta vreme, de cînd cocoşul lor stătuse bleg în prohaburi, la colţul străzii, fără să crîcnească în faţa fritzilor. Toate fetele curvăsărind cu ocupantul străin la preţ special vreme de patruani. *La maison* era rezervată Wermachtului. Localnicii cu libido se strecurau totuşi între cracii fetelor lunea, cînd trupa era consemnată în cazarmă. Dacă erai isteţ şi îţi venea să fuţi, se găsea cine să-ţi potolească pofta. Madame Bébé te servea amabilă cu una dintre fete, Fifi, Moumou, gemenele Sissy&Pussy, bruna Jeanette. S-a cam

uitat asta după ce yankeii au traversat oraşul pe direcţia nord-est. S-au răzbunat scoţîndu-le cu forţa în stradă. Scatoalce, şuturi în cur, pumni în burtă, dosuri de palmă peste ceafă. Au trecut apoi la operaţia „tuns chilug", ca pe oi, în văzul mulţimii. „A apărut şi fanfara pompierilor cu marşuri eroice preamărind republica şi victoriile ei glorioase. Emoţia a fost mare. Din scuar privea un soldat sculptat în piatră, înfăşurat în steagul tricolor. Patria nemuritoare la picioarele lui, în genunchi, plînsă, îi aducea omagiul."(*Gazette de la Victoire*, azi dispărută). Unii au zis că a fost un concurs de coafură, unde s-a lansat moda toamnă–iarnă 44–45 în entuziasmul domnilor şi furia gospodinelor ieşite la tîrguieli. Numărul denunţurilor nu a scăzut după ce fritzii s-au retras, dimpotrivă. La poliţie s-au primit cam de patru–cinci ori mai multe decît înainte, conform statisticii prefecturii. Era demascat un vecin, o rudă, ca fiind un „neruşinat profitor al situaţiei grele a republicii", „colaborase contra cost cu Gestapo" „trăise cu un ofiţer Wehrmacht", „trădase pe eroul nostru Daniel Karnim", „a traficat la bursa neagră, profitînd de mizeria noastră şi s-a îmbogăţit". Toţi cereau „răsplata cuvenită pentru serviciul adus". Duplessis de Montfeuilles, ascuns în mulţime, a observat cum sunt mîzgălite fetele cu svastici pe frunte, tunse cu foarfeca, urcate în camion şi plimbate cu pancarte de gît, „Curvă" „Collabo", „Pizdă pentru nemţi!" Văzînd lumea cum zbiară „La moarte!", a hotărît că e timpul să dispară din scumpa lui Franţă. A plătit un căpitan de vas şi a traversat oceanul.

La Buenos Aires a ţinut o afacere cu tabloide, sport&cinema. Apoi s-a extins la radio&tv&film. A durat pînă cînd rubrica de necroloage din *Las Noticias* a menţionat moartea

subită a unui marcant membru al comunității de afaceri din oraș, ilustrat și prin opera sa de filantrop. Articolul elogia originile aristocratice, educația și vechimea familiei sale. Amintea că adusese nenumărate servicii patriei sale, atît de ingrată cu unul dintre cetățenii săi. Așa sunt marile destine, înconjurate de adversități. Defunctul susținuse financiar copii orfani într-o școală din cartierul Milonga. Dăduse pensii generoase cîtorva artiști nevoiași. Gazeta nu a uitat să ofere date despre micile ciudățenii ale defunctului: nu se lăsa fotografiat și refuza să călătorească în Europa. Nu a dorit să fie îngropat în cimitirul britanic, de care aparținea cochetul lui conac „Katia", preferînd să fie incinerat la crematoriul orașului. Prin testament a cerut să i se împrăștie cenușa pe podeaua localului său preferat, „Tango pasion", pentru a fi călcată în picioare de dansatori. A rugat ca moartea să-i fie atent verificată — să îi fie înfiptă o țepușă în inimă de către vechiul său prieten Hans Günther. A lăsat o bună parte din avere tîrfelor Carla *la sodomisée* și Marie Imaculata. Restul (cam 2,4 milioane estimate în dolari la cursul din 1962) a fost depus într-un cont la Bank of Balcans din Salonic pentru a fi transferați discret la filiala pariziană. Auzise prin interpuși că ar mai trăi niște rude, reduse la condiția de lumpeni. Ultimul lui cuvînt rostit în rezerva spitalului „St. Augustin" a fost „iertare".

Enigma rămîne. De ce a ales ca refugiu Buenos Aires? Pentru că aici își plasase banii în bănci? Pentru că Argentina îi primea pe nazi și collabo, toți înfrînții din Europa? Nu știu. Cert e că nu a trebuit să cerșească ca alți emigranți. S-a instalat într-o casă confortabilă, cu ferestrele la ocean. Și-a deschis o afacere. Marele leneș din Occidentul decadent s-a transformat într-un *workalcoholic* avid

să facă avere. S-a anturat cu reşapaţii Europei ruinate, refugiaţi peste Atlantic. L-a adus în secret pe Hans Günther de la Köln, folosind mănăstiri, călugări, preoţi — o reţea cu ceva de Ev Mediu. Spiţa de brigand a lui Dodo Duplessis de Montfeuilles, marchiz de San'qui, nu uita cine e — trecuse prin împrejurări asemănătoare şi în alte vremuri. A trăit un *déjà vu* puternic cînd a întîmpinat familia Günther pe chei, la sosirea de la Lisabona a pachebotului „Felicia". Închipuie-ţi, vîntul i-a smuls pălăria şi dusă a fost. Despre Olşevsky nu mai ştia nimic. Despre Kunze ştia că fusese nimicit la Moscova, în 1938, cum scriseseră *Pravda&Isvestia*, reluate de agenţii. Daniel Karnim dispăruse în beciurile Gestapoului. De ziua morţii lui se ascundea într-o cîrciumă din port cu Hans Günther să bea în memoria vechilor prieteni. „Aşa au fost timpurile!" „Tragedia istoriei. Europa decadentă!" „Diavolul s-a amestecat în istorie!" „Occidentul e putrefact!" „Timpul se foloseşte de noi să-şi monteze dramele lui mizere!" Oraşul se umpluse de fideli ai Reichului, iar ei doi erau bănuiţi că fac trafic de persoane. Ascundeau inşi care nu aveau de ce să rămînă în Europa. Eroul nostru era nonşalant, neglijent, cu gîndul aiurea. Se mai credea în Montparnasse. Ţinea un secret, numai al lui, care l-a şi nenorocit. Ţi-l dezvălui abia acum. Căuta informaţii despre Katia. Ţi-o aminteşti? Îi pierduse urma, dar nu o uitase o clipă. A adus la Buenos Aires portretul pictat de Theo Cusino. Proceda discret, altfel risca să fie descoperit şi arestat. Avea o sentinţă de condamnare în Franţa, era dat în urmărire, trăia sub o identitate de împrumut. Totuşi a riscat. Ţinea tabloul ei în sufragerie. Şedea nedezlipit, cu privirea aţintită la el de cîte ori se îmbăta singur în casă. Avem răspunsul la întrebarea de ce a ales să se refugieze

la Buenos Aires. Katia — aflase el pe căi greu de deslușit — părăsise Franța prin Cherbourg, luînd ruta spre Argentina. Altceva Duplessis de Montfeuilles nu mai știa. Oricît a scotocit, mituind din gros căpitănia portului să îl lase să răsfoiască registrele, tot nimic. A plătit agenți de poliție s-o caute. I-a reprodus fotografic portretul și l-a plasat prin cîrciumile și hotelurile din oraș. Zadarnic.

Cînd Daniel Karnim a dispărut în pivnițele Gestapoului, Katia a fost înștiințată de Dodo Duplessis de Montfeuilles, vechea ei cunoștință de la Paris. I-a anunțat execuția șase luni mai tîrziu, arătîndu-i nota din ziar însoțită de editorialul unde era lăudat spiritul patriotic al Vichy-ului. Alături de un portret al mareșalului. Katia a leșinat. A zis: nu se poate! El a asigurat-o, ridicînd-o de pe podea, că se petrec și greșeli, se va interesa etc. A condus-o galanton acasă trei străzi mai încolo, unde ea locuise cu iubitul ei, Karnim. Acolo, în micul apartament, i-au făcut rău fotografiile înșirate în hol, pe pereți și rafturi. Iată-l după raliul Paris–Capetown, în salopeta prăfuită, cu ochelarii pe frunte. La festivitatea de premiere de la Istanbul, cu coroana de gît, lîngă un oficial în mare ținută. Katia și Daniel la expoziția auto Portes des Versailles. Ar fi bine să uiți de ele, i-a zis, să n-ai neplăceri cu nemții. A refuzat, zicînd că și zilele ei sunt numărate. Oricum, nu mai avea rost să trăiască.

Katia a bătut la toate ușile, a vîndut tot ce avea prin casă, haine, veselă, bijuterii. Aproape nu mai mînca pentru a cumpăra fleacuri să mituiască un paznic. A stat de vorbă cu spălătoreasa închisorii. Da, primise rufe bărbătești însîngerate să le frece și să le cureță. De la un șofer a aflat că transportase la crematoriu șapte cadavre într-o

vineri. A ajuns o umbră aşteptînd lîngă poarta de fier, să iasă cineva cu o ştire. Nu o mai lua nimeni în seamă, au lăsat-o în pace. Era ca o cerşetoare ghemuită pe trotuar. Katiei nu îi mai păsa ce se întîmplă cu ea. Montfeuilles i-a promis s-o protejeze în acele vremuri extrem de tulburi. Îi va aduce veşti despre prizonier din arest. Cu asta ea s-a mai îmbunat şi şi-a şters ochişorii. L-a îmbrăţişat, ca mulţumire. Lui, mai rău i-a făcut. I-a simţit căldura prin tot corpul, i-a mirosit părul. Va trăi senzaţia asta pînă la moarte. Mai ales în zori, cînd se trezea. În rest, a ţinut-o dependentă de el povestindu-i despre prizonier. Cum se interesa la nemţi de mersul anchetei, cum îi ducea bani şi haine, mituind în stînga şi-n dreapta. Cum lua legătura cu diverşi inşi din Maquis şi de la bursa neagră, punînd la cale un plan de evadare. Ea îl asculta cu sufletul la gură, îl privea ca pe un binefăcător, singura ei legătură cu lumea reală.

Să fi fost octombrie 1943. A venit vremea să îi spună că Daniel Karnim a dispărut din arest. I-a zis cum ceruse să fie scos la WC în vreme ce se găsea la interogatoriu. A sărit pe fereastră de la etajul 2. Parcă a intrat în pămînt. Ea şi-a amintit veselă că Daniel îi spusese odată că poate să zboare şi chiar să se facă nevăzut cînd era în primejdie. Venea dintr-un neam vechi şi moştenise practici magice. Ea nu l-a crezut. Zicea că e mincinos şi nebun. Acum se adeverea. Marchizul a încuviinţat, trebuie să fie la mijloc un mister. Gestapoul a pornit, zicea, să cerceteze zona cu cîini şi patrule. Agenţii au scotocit hotelurile, gările, bistrourile. El, sceptic: o să îl denunţe careva. E o chestiune de timp să îl prindă! Fireşte, dacă nu a ajuns deja la Londra. Continua să pretindă că este protectorul ei. Avea destule legături în subterană, printre contrabandişti, în Maquis, îi ştia

şi pe nemţi. Mai curtenitor ca niciodată, îi aducea bomboane, ciocolată, cartele cu raţii de alimente şi haine. A invitat-o ades la cină în oraş. Ştia nişte localuri bune, unde ea trebuia să se frece de îmbogăţiţi de bursa neagră, cocote şi ofiţeri nemţi. Dodo Duplessis de Montfeuilles i-a lăsat în faţa uşii sacoşe cu conserve şi flori de cîmp. Darul cel mai preţios au fost veştile despre Daniel, încă de negăsit. S-a spus într-o zi că a fost făcut prizonier de o patrulă. Dar cîte nu se spuneau despre Karnim? Devenise o legendă. Era ca un strigoi care ieşea noaptea să mitralieze motociclişti pe şosea. Făcea să sară în aer un sediu cu svastică. Opera un tren la barieră şi elibera prizonierii. Erau vorbe, cei informaţi ştiau că este-ntr-un beci, unde se luptă cu păduchii, rănile, singurătatea şi frica. I-a zis că a fost mutat la Paris pentru un plus de anchetă. Altădată că a apărut în garnizoană un zbir de la München, expert în a stoarce informaţii de la deţinuţi. Sau că a primit trei zile arest fără apă şi pîine, pentru necuviinţe în faţa gestapovistului. Că a fost zărit în curtea închisorii plimbîndu-se cu mîinile la spate. Într-o zi, Montfeuilles i-a spus că e încrezător cu privire la soarta lui Karnim. Se dorea un schimb de prizonieri şi se căuta un contact pentru negocieri... Un important ofiţer de stat major, colonelul Hans Günther, căzuse în mîinile Rezistenţei în atacul maquisard de la gara Caen. Comandamentul german a trimis semnale că, dacă i se atinge cineva de un fir de păr, vor fi executaţi 50 de ostatici, printre care şi Daniel Karnim. Figura pe o listă alături de doi bancheri evrei, trei garajişti, o gospodină rea de clanţă, patru traficanţi de carne, trei prostituate culese din port fără *ausweiss*, un patron de bistro şi 11 lucrători la căile ferate. Katia s-a bucurat ca şi cum ar fi fost eliberat. Însemna că totuşi era în viaţă.

Cînd auzea o rafală, sărea înfricoşată. Dacă l-a doborît pe Daniel al ei! Dodo Duplessis de Montfeuilles i-a propus s-o ia sub acoperişul lui cînd nu a mai fost în stare să se ocupe singură de ea. Ajunsese o umbră, cu părul slinos, cu balonzaidul pătat. Refuza să se hrănească, să se spele. Imagina conversaţii cu Daniel, vorbea singură la fereastră aşteptînd. A încredinţat-o unei familii de pe domeniul lui, Areix, să aibă grijă de ea. Ceai, felii de pîine prăjită, plimbări în parc. Interzise ziare&radio. Cîteva cărţi bine alese, acuarele şi creioane colorate la discreţie. Nu desena apusuri de soare, case sau cîinii din curte. Cîinii erau, ştim bine, pasiunea marchizului. Avea sute. Ea i-a ignorat. Îşi punea foaia pe genunchi şi din trei linii contura chipul iubitului. Marchizul se ocupa de ea cu maximum de atenţie. Nu te-ai fi aşteptat din partea unui om detestat în toată regiunea. Era cam la vremea cînd cineva mîzgălise pe zidul casei lui „collabo", cînd ea a dat semne de vindecare. A acceptat să mănînce şi să facă plimbări, mereu înconjurată de cetele de cîini de vînătoare ai castelului. Uneori o însoţea stăpînul locului, dar asta doar rar, pentru că observase că ei nu îi făcea nicio plăcere, devenea anxioasă şi cădea din nou în muţenie. În toamna–iarna '44 mergea pe picioarele ei, ajutîndu-se de baston. Şi chiar dacă într-o dimineaţă fusese găsită la gard, încercînd să fugă, starea ei se ameliora. Odată a dispărut, i-au dat de urmă cîinii la o zi distanţă. Rîdea cînd s-a predat celor porniţi în poteră prin vale. S-a întors vorbind singură, fără înţeles, zîmbind trecătorilor, făcînd reverenţe, scuturîndu-şi părul. Duplessis de Montfeuilles a urmărit scena cu binoclul, de pe terasă. Într-o seară la cină, erau singuri. Majordomul avea zi liberă şi le lăsase prepeliţele, sendvişurile calde în castroane acoperite cu

ştergare. A rugat-o să îi accepte cererea în căsătorie. Amîndoi suntem singuri, i-a zis, tînjim după dragoste. Cumva, să oficializăm legătura noastră. Era un fel ciudat de a-i spune că Daniel Karnim nu mai exista. Ea ştia deja. De-aia încercase să fugă, se ducea la cimitirul de la marginea oraşului, unde auzise că e îngropat fără cruce.

Pesemne că din cauza mirării, a aerului lui maladiv, a acceptat dînd din cap, lăsîndu-şi bărbia în piept. Îşi pierduse speranţa că Daniel al ei se va întoarce. Uneori se iluziona că evadase din celulă, că scăpase de razii şi patrule şi ajunsese departe. Odată i s-a părut că îi aude glasul la BBC. S-a gîndit toată noaptea că i se adresase numai ei. Apoi a venit o veste că nemţii executau ostateci şi eroul ei, Daniel Karnim, se afla printre primii căzuţi. Ar fi strigat: *À bas les traîtres! Vive la France!* A acceptat, lipsită de speranţa de a-şi mai vedea iubitul vreodată. Au început pregătirile de nuntă. Ea a trebuit să îşi pregătească trusoul. El i-a găsit o croitoreasă perfectă care ştia să taie o rochie de mireasă ca în poveşti. Katia s-a amestecat în toate pregătirile, dintr-odată febrilă, vorbăreaţă, agitată, prietenoasă. Părea că şi-a revenit. În ziua Sfintei Genoveva, toată lumea s-a strîns la biserică în jurul părintelui Anselm. Maşinile au oprit în piaţa Saint Julien, s-au făcut fotografii. Ghicim în mulţime şi gazetari veniţi de la Paris să redea evenimentul în foi mondene. Marchizul, cunoscut pentru determinarea de a trăi burlac, se căsătorea, în ciuda vremurilor tulburi şi a războiului cu sorţi schimbători. Era o probă a tăriei spiţei sale. Aleasa inimii sale era Katia, fiica unui refugiat rus. Acesta, aflat într-o călătorie privată (citeşte în Anglia inamică), nu a putut onora evenimentul. Nemţii au avut gentileţea — pentru

a nu indispune invitaţii — să nu îşi facă simţită prezenţa. Nu s-au văzut pe ziduri steaguri cu crucea încîrligată. Nici uniforme de ofiţeri pe scaunele cafenelelor de pe trotuarele vecine. Hans Günther, amicul din tinereţe al mirelui, a venit singur, în civil. Nu s-au observat în piaţă Opeluri&Mercedesuri. Erau prezente provincialele Citroën 2 cv, Renault Novaquatre. Onoarea Franţei — salvată. Un stol de porumbei nu s-a lăsat dus de pe treptele bisericii pînă nu li s-au aruncat grăunţe. Ginerele a sosit un ceas mai devreme să supravegheze pregătirile. Exact cînd au apărut naşii, Fifine&Maxence de Devrière, episcopul a coborît în odăjdii din maşină şi părea să aibă trac. A făcut vocalize cu doamnele şi domnii din cor. Constatînd că nu e în voce, a înghiţit trei gălbenuşuri. Din cauza căldurii, două mătuşi au leşinat. Au fost aduse-n simţiri de cîţiva burghezi perfect antrenaţi pentru asemenea împrejurări. Localnicii au tras obloanele la prăvălii pentru a asista la eveniment, exact ca în urmă cu 300 de ani. Purtau aceleaşi nume, aveau aceleaşi ranguri, deţineau aceleaşi averi. Dincolo de aceste detalii, să amintim că mireasa, buna Katia, întîrzia. S-a făcut ora şase cînd au înţeles că nu mai vine şi s-a observat stingherealа mirelui care a contramandat masa întinsă la „Le Toile rouge" şi a concediat muzicanţii. Vezi *O nuntă care nu a mai avut loc*, articol nesemnat în *Le Signal du Nord-Vest*, vineri, 14 aprilie 1944, p. 5.

Enigma părăsirii în mare grabă a Franţei de către numitul Henry Roland Louis Durand Duplessis de Montfeuilles, marchiz de San'qui, pare a se dezlega. Nu fugea de teama represaliilor, aşa cum s-a crezut în mod superficial. Îşi urma pur şi simplu obsesia. I-ar fi plăcut să îşi sfideze

acuzatorii din boxă, să le arunce în obraz tot veninul. Nu se temea de stîlpul infamiei, îşi dorea un proces de răsunet şi-şi potrivea deja vorbele pentru cînd judecătorul avea să îi acorde ultimul cuvînt. Odată cu dispariţia miresei, a fost alt om. Ştim acum de ce a ales Argentina. Aflase adevărul graţie unui informator al poliţiei care ţinea sub observaţie portul Cherbourg. Căpitanul unei gioarse ruginite care trebuia scoasă din uz de 30 de ani, „L'Empereur", a dat un chef la bord pentru a sărbători plecarea în ultima cursă a vasului. Cliperul urma să fie apoi dezmembrat şi vîndut ca fier vechi. La sfîrşitul petrecerii, una dintre persoane, care urcase pe punte să se distreze, nu a mai coborît pe chei. S-a ascuns într-o cabină cu complicitatea lui Vizanti, conform unui denunţ depus la căpitănia portului. Informaţia atesta că „era vorba de o femeie tînără aparţinînd unei familii de ruşi vînate de GRU-ul lui Stalin, probabil pentru a nu fi repatriată forţat". Vasul a trecut Atlanticul pe ruta Casablanca–Dakar–Buenos Aires la o lună după debarcarea Aliaţilor în Normandia.

Marchizul şi-a făcut bagajul în 28 decembrie 1944. La timp, să nu fie înhăţat de poliţie şi tîrît prin tribunale, avea de plătit pentru maquisarzii şi evreii denunţaţi, pentru că se afişase prea des cu gestapovistul Hans Günther, sfidînd sentimentele conaţionalilor săi, şi pentru că, în plus, învîrtise fără ruşine afaceri cu ocupantul. A debarcat la Buenos Aires îngîndurat, dar binedispus şi încrezător, zicîndu-şi „schimbi locul, schimbi norocul!" Scăpase viu, n-avea de ce să fie trist. Deşi hăituit ca un vînat rănit de o haită de cîini, era bucuros de viaţa pe care o începea cu Katia. O simţea în preajmă, instinctul lui de vînător nu-l minţea. Era o dublă partidă de vînătoare. Era şi vînător, şi vînat, hăitaş şi pradă. Cîteva poliţii umblau să îl captureze.

Cîndva ea o să apară şi o va găsi. Avea o viaţă înainte doar pentru asta. A scotocit uliţele şi portul, gările, hotelurile şi spitalele. Oraşul i-a rămas străin şi tainic cu copiii lui zdrenţăroşi. Cu birturile şi saloanele de dans, cu sălile de cinema, cu cuţitarii şi uniformele militare, cu tîrfele şi cerşetorii lui. Tîrziu a aflat că niciun cliper venind din Europa nu a ancorat în port la data ştiută de el vezi registru, în urma unei avarii la elice, aşa cum rezulta dintr-un ordin telegrafic al companiei care cerea imperios să renunţe la ruta iniţială. Aşa s-au pierdut două luni. Vasul a coborît în estuarul Rio de la Plata, ducînd-o pe iubita lui Katia. Şi-o imagina participînd la ceremonia de adio. Era ultima cursă, urma să fie scos din uz. O epocă murea şi ziua aceea trebuia marcată cum se cuvine. Nimeni nu va mai face cu mîna cliperului „L'Empereur" începînd din acea zi. Fetişismul lui a mers pînă acolo încît a cumpărat vasul care o purtase peste Atlantic şi îl vizita nostalgic cînd avea timp. Umbla pe punte imaginîndu-şi-o pe Katia privind oceanul. Aşa, într-o seară a simţit instinctiv că ea nu se mai afla la Buenos Aires.

Ferparul anunţînd moartea marchizului a fost cu skepsis. Ascundea un mare secret: întoarcerea lui pe vechiul continent. A aranjat — l-a costat ceva — să fie tîrît la morgă un cadavru cules într-un accident de maşină. A avut răbdarea şi stăpînirea de sine să asiste la propriile lui funeralii. Totul s-a întîmplat după ce s-a răspîndit vestea că s-a găsit corpul unei femei înecate. A fost identificată — o emigrantă din Rusia, via Paris. S-a aflat că plecase din camera ei de la hotelul „Levant", lăsînd o dîră de parfum în urmă. Cînd a trecut de uşile batante, eşarfa i s-a ridicat la cer purtată de curent. E tot ce-şi mai

amintea Jorge bagajistul. Se pare că se ducea pe esplanadă să simtă briza. Recepţionerul Miguel a crezut că iese să privească oceanul, cum făcea seara adesea de cînd locuia în camera 205. I-au rămas pantofii, fulgarinul şi poşeta pe digul de unde sărise în apele golfului. Paşaportul a permis bravei poliţii din Buenos Aires s-o identifice. Cadavrul „prezenta" apă în plămîni. A înotat în larg, ştia că nu se mai întoarce. Era vorba de o sinucidere, de vreme ce a lăsat o scrisoare de adio unui vechi amic care trăia sub un nume fals în Buenos Aires. *Il Mundo* s-a grăbit să declare că „era iubitul ei — o trădase în amor şi ea a preferat să-şi isprăvească viaţa în această manieră neechivocă". Nu se înţelegea mare lucru. Scria: „M-ai mintit. Tu l-ai trădat. Nu pot să îmi iert că te-am crezut. Katia." Ceea a întărit presupunerile poliţiei — cadavrul aparţinea unei anume Ecaterina K. Olşevskaia, care trăia clandestin în Argentina. După spusele unor martori, acest domn, căruia îi lăsase scrisoarea, o vizita pe frumoasa rusoaică. Galanton, îi aducea cutii cu dulciuri, cadouri, şampanie. Petreceau uneori seara împreună. Coborau la bar unde ascultau muzică, dansau tango, urcau apoi la ea în cameră. Domnul pleca uneori spre dimineaţă. Ancheta nu a putut să afle mai mult, doar că dispăruta refuza să se mărite cu curtezanul ei. Ducea o viaţă extrem de discretă şi părea a fi în doliu prelungit. Nu vedea pe nimeni în afară de domnul din fotografie, au declarat dnii Jorge&Miguel de la hotelul „Levant", avenida Presidente Gomez, nr. 124. Poliţia n-a făcut legătura dintre această poveste dată de presă la rubrica „Fapt divers" şi îmbarcarea unui domn spilcuit de circa 45 de ani, precedat de numeroase bagaje cărate de hamali. Se ducea în Europa pentru afaceri, după cum a declarat în

formularul împins pe tejghea de vameş. Un raport scrie că a debarcat la Le Havre, apoi nimic.

Ultimul episod al acestei pilduitoare poveşti despre amor, gelozie, trădare şi moarte ne aduce în curtea castelului ce aparţinea marchizului de San'qui, unde a fost găsit, scria gazeta locală la rubrica „Fapt divers". Era o vreme cînd jurnalele pariziene umblau cu nasul pe sus şi nu se ocupau de micile întîmplări din provincie. Autorul acestor rînduri a nimerit întîmplător la Areix, fiind în căutarea unei căţele de rasă cu care să-şi împerecheze pointerul, un prepelicar, Jimi Le Beau, cîştigător trei ani la rînd al marelui premiu „Zgarda de argint", de la Brighton. Auzise la o vînătoare că marchizul avea exemplarele cele mai apropiate de perfecţiune. Trebuia să nu fii de prin partea locului. Ar fi trebuit să ştie că domeniul era părăsit încă din anii '40. Nu mai locuia nimeni în acel castel ruinat, pierdut în întinderea celor 100 ha de pădure şi pîrloagă. Primarul dăduse nenumărate anunţuri sperînd să iasă la iveală un moştenitor sau cumpărător. Voia ca domeniul să fie scos la vînzare pentru că aducea pagube atît prin neorînduială, cît mai ales prin mizerie. Aici se aciuau vagabonzi, infractori, ţigani etc. Şobolanii invadaseră împrejurimile. Lumea protesta, or, primarul dorea neapărat să fie reales. Avea două fete de măritat şi dota lor era incompletă. De cînd pe stăpînul locului l-a înghiţit pămîntul, totul a căzut în paragină. La bistro încă îşi aminteau bucuroşi marile vînători organizate de marchiz iarna. Atunci toată lumea era angajată ca vizitii, pensiunile se umpleau de lume. Hăitaşii tocmiţi pe bani buni se sculau de la miezul nopţii şi porneau peste cîmp dincolo de liziera pădurii să gonească vînatul spre şirul de

trăgători. Musafiri erau persoane de vază, miniştri, diplomaţi, generali, aristocraţi. Toţi cu ifose. Vizitatorul a aflat cum stau lucrurile după eşecul încercării de a găsi o pereche superbului exemplar pe care îl ducea mîndru în lesă. Iată ce scria atunci.

Am găsit, rămaşi din splendoarea de altădată, vreo sută de cîini sălbăticiţi şi înfometaţi care rătăceau pe domeniu, plini de rîie şi bube, schilozi, năpîrliţi, bolnavi, cu ochii răi. Mulţi, aveam să îmi dau seama puţin mai tîrziu, turbaseră. Noroc că venisem cu jeepul, altfel aş fi fost sfîşiat de acea haită cu apariţie apocaliptică. Willis Overland 1944, l-am cumpărat la negru de la un ofiţer yankeu de intendenţă pus pe afaceri, silit de retragerea iminentă în USA să vîndă repede efectele regimentului 4, blindate. Zicea că e o piesă istorică, nu un exemplar banal. S-a acoperit de glorie trecînd primul peste Rin, sub canonada artileriei inamice. S-a lăudat, fireşte, ca să ceară mai mult. Am plătit preţul, deşi toate Willisurile vîndute la negru „trecuseră primul Rinul". M-am dus cu jeepul să îl încerc, neştiind la ce să mă aştept ca teren, dar şi ca să-l impresionez pe proprietar cu bijuteria de maşină. A fost o plăcere s-o şofez. Totul trebuia să se deruleze ca între vînători cu experienţă care ştiu ce înseamnă un pointer de mare clasă. Am găsit ce am găsit. Povestea cu teribilul jeep cu care puteam ajunge oriunde în urmărirea prăzii s-a cam dus dracului. Pardon de expresie!

Am tras Willisul la scară. Mi s-a părut ciudat că nu m-a întîmpinat nimeni. Am intrat împingînd cu umărul uşa înţepenită. Am păşit printre pînze de păianjeni, cuiburi de vrăbii&porumbei. Prin acoperişul spart pătrundea lumina. Mobilele hodorogite, pereţii cojiţi, lenjeria din rafturi plină de molii. Cîini intrînd şi ieşind din încăperi prin tapiseriile sfîşiate.

Covoarele roase de şoareci... Miros fetid de gunoaie, peisaj dezolant. Am descoperit un cadavru de sex bărbătesc. Înălţime cam 1,80 m, vîrsta între 45 şi 50 de ani, nu mai mult. Se găsea în sufrageria mare, chiar sub candelabru. Mi s-a părut că îl cunoşteam, chiar şi aşa descărnat, holbîndu-se la mine cu găvanele ochilor goale. L-am dus pe braţe pînă în capătul celălalt al galeriei. Aici l-am întins pe masa lungă de stejar din sala armurilor, unde altădată se strîngea familia zăngănindu-şi săbiile. Am spus, cu bărbia în piept, cu palmele împreunate, o rugăciune veche din Bizanţ. Apoi m-am retras cu spatele, atent să nu fiu înşfăcat de cîini. Dacă nu aş fi mînuit bastonul, n-aş fi scăpat viu de furia lor ucigaşă. Am apăsat butonul din măciulie şi am extras lama sabiei. Am tăiat, împuns, lovit tot ce s-a nimerit. Am rămas brav chiar şi atunci cînd cracul stîng al pantalonului mi-a fost sfîşiat. Am păşit prudent printre orătănii — cîini, arici, şopîrle şi şobolani. Zgomot infernal, amestec de lătrături, ţipetele liliecilor, croncănit de ciori...

Pe seară m-am adăpostit într-un mic hotel&bistro, la km 225, lîngă benzinăria Esso. Se făcuse tîrziu cînd patronul, un domn Zakka, din nepieritorul neam al cîrciumarilor, s-a apropiat, abordîndu-mă cu replica enigmatică „Onoare şi sînge", ca între complici. Sugera că între noi ar exista o legătură veche. Vorbea cu accent străin. Cînd localul s-a golit, mi-a povestit groaznica întîmplare. „În urmă cu ceva timp s-a auzit că marchizul s-a întors în castelul părăsit în toamna lui 1944. Cineva din sat a zărit lumini la ferestre. Cineva a auzit zgomote în sala armelor. Altcineva a zis că marchizul a înlocuit ţiglele, deşi nimeni nu urcase pe acoperiş. Mai mult, cîinii au fost scoşi afară într-o noapte. Ultima oară cînd s-a auzit sunetul inconfundabil dat de bucuria vînătorii. Corni, lătrături vesele, copitele cailor, strigătele hăitaşilor prin pădure.

Cînd lumea a început să-şi pună întrebări, nişte foşti argaţi s-au prezentat la uşa unde te-ai aflat şi dumneata azi-dimineaţă. Mă mir că ai scăpat viu de acolo. Asta mă face să te privesc cu îndoială. Chiar mă întreb dacă exişti. Eşti viu?! Cred că da. Ţi-am văzut jeepul în curte. Eh, călătorule, aşa s-a descoperit oroarea. Odată şi o dată trebuia să se întîmple. Află, dl. meu, că Henry Roland Louis Durand Duplessis Montfeuilles, marchiz de San'qui, şi-a provocat singur moartea. Una îngrozitoare, diavolească, de neimaginat pentru o minte omenească. S-a amestecat printre iubiţii lui cîini care între timp turbaseră. Muşcîndu-l, i-au transmis boala. A murit de morbul rabiei. Singur, neştiut de nimeni. Cînd a ieşit în sat, oamenii l-au lovit cu ciomegele. Nu le-a fost milă, erau speriaţi de monstru. L-au hăituit ca pe un vînat mare, un cerb, cum îi învăţase chiar el. Pînă la urmă l-au legat şi l-au dus la castel traversînd satul cu torţe. L-au depus în marea sufragerie a castelului şi l-au lăsat singur. Mata, am impresia, ştiai povestea asta şi eu îmi răcesc gura de pomană. Am rămas eu singur lîngă el. Ştii, călătorule, marchizului i s-a făcut frică. Aşa e boala asta, turbarea. Ţi se face frică din orice. N-a mai vrut să bea nimic. Zgomotul apei la robinet îl scotea din minţi. S-a ghemuit într-un colţ, sub casa scărilor, în întuneric. Mi-a cerut să închid obloanele, îl speria curentul. Odată vîntul a trîntit ferestrele şi am crezut că înnebuneşte de spaimă. Sărea de pe scări pe pian, se rostogolea pe podea, hop-la. Alteori îl apuca tremuratul şi rîdea. L-am văzut pe bietul marchiz cum se degradează.

Într-o zi n-a mai ştiut de el. Se vedea pe sine ca pe un animal, nimic altceva. Cînd redevenea om, era fericit de ce i se întîmplă. Adesea i se modifica vocea, era cînd guturală, cînd ţipătoare şi spartă. Ca un croncănit, o behăială, un lătrat. Se împrietenise cu toate vietăţile din castel. Conversa cu

şobolanii, cu cîinii, cu liliecii, cu curcanii şi raţele. Saliva ca un cîine în călduri. Am simţit că i se apropie sfîrşitul abia după ce a paralizat... De turbare se moare încet şi greu, extrem de chinuitor. După prima criză şi-a revenit, apoi jumătate din corp i-a rămas paralizată. Se freca mai tot timpul de pereţi cu ţeasta, ceafa, pieptul, spatele. Cînd avea dureri mari, lăcrima, răcnea ca un animal înjunghiat. Argaţii de la moşie ziceau că ar fi un vîrcolac, nu mai recunoşteau glasul neomenesc al stăpînului lor. Apoi muşchii i s-au blocat, a înţepenit în patru labe. Se tîra de colo-colo ca un cîine schilod. Uneori avea ceasuri mai bune şi-şi revenea puţin. Era flasc, cadavru, fără viaţă în el. Brusc se trezea şi începea să urle. Smulgea perdelele din galerii, spărgea geamurile, distrugea ce nimerea. Ca apoi să cadă într-o stare de prostraţie. Avea respiraţia întretăiată, ochii ficşi. Mi-am făcut curaj şi m-am apropiat. Am constatat că nu mai avea puls. Inima nu îi mai bătea. Cînd se întîmplase prima dată, apucasem să mă rog pentru sufletul lui. Deodată, l-am auzit scîncind. Şi-a revenit. S-a întîmplat aşa de vreo 11 ori. A murit greu. Nu vreau să îmi amintesc cum. Sunt convins că şi-a ales singur acest sfîrşit. S-a pedepsit pentru fapte pe care nu le cunosc."

M-am retras la sfîrşitul poveştii lui Zakka în camera mea. Trecuse de miezul nopţii. Aflasem ce dorisem să aflu. Plătise. Bun venit în tagma sinucigaşilor! i-am urat şi am dormit.

4. CODEX VALLACHORUM

Reproducem, prin amabilitatea Editurii Capricorn din Praga, scrisorile descoperite şi editate de dr. Nathan Stern. Pentru comentarii, vezi lecţiile ţinute la Sorbona — mai ales disertaţia de deschidere a cursului său, intitulată *Marile epidemii din prima jumătate a secolului al XIX-lea în Balcani*, 2 octombrie 1959 — bornă kilometrică pentru interpretarea unei teme esenţiale, anume „prezenţa timpului în istorie", iniţiată în acel an de profesorul nostru, căruia noi, cei care l-am cunoscut, îi purtăm o neştearsă amintire.

1.

4 ianuarie

Hanul „Otrava"

Excelenţa Voastră,

Îmi fac o datorie de onoare, conform celor convenite la plecarea mea de la Istanbul, să vă asigur că trădătorul cauzei noastre sacre va plăti. S-a pus o recompensă pe

capul fugarului, dar e mai drept să moară ucis nu de agenţii poliţiei care-l vînează prin imperiu, ci de mîna noastră. Aflaţi că am fost vînduţi de fostul nostru tovarăş, Ivo Scarlat. Evghenie Hămesitul a adus armele în port, dar a refuzat să le dea pe datorie. Rebelii au pierit pînă la unul, neputînd lupta cu mîinile goale în atacul din Valea Seacă. Cînd regimentul 4 spahii a ripostat cu mitralii, ai noştri au fost surprinşi din flanc. N-a supravieţuit, în afară de mine, nimeni. Cauza noastră, pierdută deocamdată, va învia numai după ce pedeapsa se va abate asupra vînzătorului de frate. Numai atunci rîndurile noastre îşi vor redobîndi entuziasmul de altădată. Asta e misiunea mea. Sper să nu vă înşel aşteptările. Ordinul va fi executat cum aţi poruncit. Cînd îl vom fi trimis în iad, ne vom răscula iar cu voia lui Dumnezeu pentru pomenirea şi slava marelui împărat Constantin, patronul nostru. Numai sîngele cimentează o cauză. Banii ca banii, dar ticălosul a dispărut şi cu oglinda care ne ţinea legaţi unul de altul de secole. Nu va fi în veci iertat. Dacă nu îl găsesc în gaura de şarpe unde s-a ascuns, mă voi face vinovat de o gravă neglijenţă, echivalentă cu trădarea. Ştiu ce soartă m-ar aştepta. Visez la ziua cînd vă voi raporta că l-am ucis. Întîi îl jupoi de viu. Vă anunţ îndată ce-i voi întinde pielea pe gard, la capul Caliacra, s-o ardă soarele. Îi voi scrie pe spinare cu fierul roşu deviza noastră, „Onoare şi sînge". Îi umplu căpăţîna cu pişat de cal şi restul îl las cîinilor, să nu rămînă nici amintirea din el. Vederea hoitului mă va bucura nespus. Dacă domnia voastră îmi îngăduiţi, îl ţin în viaţă fără apă şi pîine pînă la Paşte. Abia atunci îi smulg carnea de pe el cu cleştii încinşi în foc. Oricum, va fi atunci mai mult mort decît viu. Lui Ivo Scarlat i se cuvine chiar un sfîrşit mai rău. Înecat în căcat, în hazna „La

Tanti Jeni", unde mergea să fută cînd venea de pe mare. Acolo l-am căutat. Fugise. Am scotocit tot Fanarul, pe unde-şi are ascunzătorile, fără niciun folos.

Aud că a lăsat averea noastră — oglinda, înscrisuri, bani, arhiva cu chitanţe, liste, adrese — la un comersant cu prăvălie din Valahia, Nathan Stern, firma „Stern&Ass, afaceri cu brichete de cărbune". Filiale la Istanbul, Viena şi Sankt Petersburg. M-am grăbit să iau poştalionul, să ajung la Dunăre. Am de gînd să-i cer ce-i al nostru şi totodată să aflu unde e trădătorul. Dacă nu vorbeşte, dau foc la prăvălie cu el înăuntru. I-am găsit adresa pe un ambalaj, Cavafii Vechi nr. 5, lîngă hanul „Sf. Gheorghe Nou". Nu ştiu unde vine, dar o găsesc eu. Sunt şi alţii interesaţi de afacere. Ca muştele la miere, se învîrt în jurul comorii noastre. Poliţii din trei imperii, nu mai zic de neaveniţi şi aventurieri sadea. Cauza noastră e mai presus de orice. Sper că n-am pierdut încrederea amicilor noştri. Excelenţă, rămîn devotat pînă la capăt. Aştept sfaturile dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

2.

7 ianuarie

Excelenţa Voastră,

În poştalion se afla şi agentul diplomatic Danilo Zbanţ von Karnim, un roşcovan cu obrajii neraşi. E neglijent la haine şi vorbă. A fost, zice, într-o vizită de plăcere pe Bosfor. Nu-l cred. Tot drumul l-a ponegrit pe feldmareşalul Tifets care, ştim bine, a fost silit să ridice

asediul Belgradului pentru că n-a primit provizii, muniţie, nici rezerve. Regimentul 4 zuavi a rămas la Kikinda ca ariergardă, iar regimentul 12 ulani, la Trieste, pentru refacere. Pericolul ar fi ca ţarul să se mişte din tabăra de la Bender şi să traverseze Dunărea pe pod de gheaţă chiar luna asta. Ruşii au experienţa iernilor grele. Lipsit de artilerie, generalul Bubnov nu va risca, i-am explicat, deşi de faţă era un negustor de lumînări, Merlucius, tot din Istanbul. Îl citez: „Jefuirea furgonului Băncii Balcanilor e opera unei secte existente din vremea căderii Constantinopolului, cînd nişte cavaleri au jurat în mare secret să unească credinţa într-un singur Hristos şi Europa într-un singur stat, sub sceptrul Paleologilor. Au fost consideraţi eretici, cîţiva au fost arşi pe rug, unul tras în ţeapă la Tîrgovişte, unul a fost fiert în ulei la Praga. Alţii au eşuat prin mănăstiri şi universităţi, la Padova şi Cracovia." L-am luat sub observaţie, ştie prea multe. Nu-şi imagina, fireşte, că sunt unul dintre acei cavaleri. Mi-a venit să-l acuz că fabulează, dar am tăcut de dragul urechiuşelor domnişoarei Farfara.L-am ascultat fără să mă trădez.

Poştalionul a oprit la Veliko Tîrnovo. Signor Merlucius a coborît şi a apucat pe drumul Ragusei spre Veneţia, împreună cu un alt domn, Misrahi, care îl aştepta acolo. Serenisisima Republică se amestecă iar în afacerile din peninsulă, deşi fala i s-a dus de mult. A rămas din ea un biet oraş provincial, recunosc, plin de splendori — care trăieşte din amintiri. Un trecut care n-a trecut, după cîte văd. Eram student în lagună cînd Bonaparte a desfiinţat-o. În toamnă, va trebui să ajung neapărat acolo să lămuresc nişte afaceri mai vechi. Mai întîi îndeplinesc însă ordinul dat de Excelenţa Voastră. De unde ştie acest

domn Merlucius atîtea? M-a privit cu subînţeles cînd a coborît sau mi s-a părut mie? Închei paranteza.

Pe la opt ceasuri europeneşti din zi, am ajuns în curtea unui han, „La Vasilisc cu peştele-n plisc". Ne însoţeşte graţioasa doamnă Tita Zibeline, baroneasă după soţ. Pe scenă îşi spune Farfara. Mi-a confesat că ultima reprezentaţie a dat-o la curtea ţarului, la Sankt Petersburg, venind de la Helsingfors. Îl iubeşte pe Mozart, un compozitor astăzi uitat. A fost îndelung aclamată de public în stagiunea trecută. S-a plîns că azi sunt apreciaţi numai italienii, Rossini, de exemplu. Ispitită de agentul diplomatic Danilo Zbanţ von Karnim, primadona ne-a cîntat cîteva arii. Ar fi fost un ceas extrem de plăcut dacă n-ar fi apărut ispravnicul. I-a poruncit să înceteze. Ne-a ameninţat cu pistoalele a două slugi din curtea hanului. Muzica occidentală este interzisă pe întinderea imperiului sub pedeapsa tăierii mîinii şi înfundării gîtului cu bălegar. La est de Istanbul, făptaşul e, în plus, legat de stîlp şi lăsat o săptămînă să fie scuipat, lovit cu pietre, afurisit. Abia apoi i se scot ochii pe viu, cu degetele, de către un puşcăriaş căruia i se redă libertatea dacă lumea care priveşte supliciul e mulţumită. La auzul grozăviei, baroneasa a rîs, zicînd că asta i se trage de la avansurile unui vizir influent, Ahmet Oglu Pasha, fost amiral al flotei, vînător de piraţi între Suez şi Bizerta. A dorit s-o cumpere pentru harem, oferind soţului ei 34 de cămile. Primadona a refuzat, avînd contract la Opera Imperială din Viena pentru cinci spectacole în toamnă. Mi-a confesat că trăgea ponoasele, vizirul fiind răzbunător. Ispravnicul fusese trimis să-i facă rău pentru că îl refuzase pe paşă chiar şi după ce Ahmet Oglu îi dăruise scarabeul de safir pe o floare din smaralde, care-i atîrna pe decolteu, şi cerceii cu rubine agăţaţi de

urechiuşele ei cu auz absolut. Baroneasa a prezentat un paşaport austriac, avînd asupra ei şi ţidula vizirului. Karnim a întrebat-o dacă a fost la Ismir, la moşia lui Ahmet Oglu. Da! a recunoscut încurcată. De ce, mă rog? Să văd armăsarii aduşi din Persia, de unde vizirul „s-a întors victorios din războiul distrugător împotriva şahului care jefuia cu neobrăzare pelerinii spre Mecca" — se arată în scrisoarea olografă arătată de baroneasă. Ispravnicul s-a colorat în verde-vînăt. Baroneasa a fost liberă să plece mai departe. Ne-a dat doi servitori ca nişte harapi să ne însoţească. Aşa vom fi feriţi de primejdii la graniţa imperiului. Odată urcaţi în poştalion, Karnim a întrebat: „Şi soţul domniei tale unde e?" „A rămas să ţină de urît vizirului şi să-şi vaite bătrîneţile! a rîs baroneasa. O baie turcească îi va alina durerea de oase şi-i va reda bărbăţia." La finalul epistolei mele doresc să vă întreb cum merg treburile noastre. Sper că sunteţi bine sănătos. M-am gripat, frigul şi vîntul îmi fac necazuri. Doar gîndul că mă apropii de trădător mă ţine treaz. Devotat, al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

3.

10 ianuarie

Excelenţă,

Mă folosesc de un scurt răgaz pentru a vă scrie. Ştiu că aşteptaţi veşti şi nu întîrzii să vă trimit această epistolă — cifru, cod B/4. Cercetez urmele fugarului. Nu l-a văzut nimeni, parcă a intrat în pămînt. Hangiul zice că un

străin a trecut într-o noapte pe la barieră. Trăgea un cal de căpăstru şi era urmat de cîine mare, flocos. A refuzat să doarmă la „Vasilisc". A dispărut după ce a înghiţit ceva pe fugă. Ce? am întrebat. Costiţă cu fasole şi plăcintă de dovleac perpelită în cuptor cu lemne. A băut o carafă de vin pelin. Am tresărit. Am mîncat de atîtea ori cu el prin cîrciumi. Exact ce comanda de fiecare dată. Ce ziceţi, e Scarlat? Semnalmentele ar corespunde.

Aflaţi că ruşii fac pregătiri să coboare spre Dardanele. Ţarul Nicolae vrea să se înscăuneze bazileu al creştinătăţii pînă-n vară. Harapii daţi de ispravnic au poruncă să mă stranguleze la Silistra, chiar cînd trec Dunărea. Aşa mi-a zis unul dintre vizitii. Ştie greceşte şi a auzit ce vorbesc între ei. Celălalt e surd, orb şi mut. Stă ţeapăn pe capră, şfichiuind caii. De ce nu au făcut-o pînă acum? Le-am arătat pistoalele de la brîu, să ştie că nu vor scăpa ieftin. Au plecat cu buza umflată. Le-am dat un bacşiş onorabil, să fie cuminţi. Aud că ar fi căzut în prăpastie de cum s-au întors pe drumul spre Edirne. Nu e mîna mea.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

4.

12 ianuarie, vineri

Excelenţă,

Am ajuns la han. Baroneasa, bucuroasă că a scăpat cu viaţă, a sărutat amuletele şi crucifixele atîrnate în lănţuguri la superbul ei gît. Am remarcat cum îi atingeau sînii dezinvolţi. Merita să-i vedeţi, Excelenţa Voastră, ca un

mare *connaisseur* ce sunteţi. Aţi fi apreciat bellezza lor indescriptibilă. Ne-a lăsat să conversăm ca între bărbaţi şi a urcat scările îndată ce a primit lumînare de la hangiu. E un alsacian stabilit aici după ce şi-a ucis nevasta. A prins-o în pat cu un văr. Ţinea o prăvălie la Strasbourg. Aşa mi-a povestit, în vreme ce baroneasa — o vedeam, veselă ca o vrăbiuţă — a trecut fredonînd o arie. Am recunoscut-o, era din *Tancredi* de Rossini, actul doi. Am fost la „Teatro La Fenice" din Veneţia cînd Farfara a apărut ca primadonă. Ipocrită mică! Zicea că-l adoră pe Mozart! Cînd colo, ea are plăcere la Rossini. Cu primadonele nu se ştie niciodată. Cîrciumarul se pricepe la femei; mi-a povestit cum şi-a ucis nevasta. A trebuit să fugă de frica ghilotinei. Spre deosebire de francezi, otomanii dau voie să-ţi ucizi nevasta dacă ţi-a greşit. Dacă nu o face soţul încornorat, o lapidează călăul. Mai întîi e biciuită şi cărată prin mahalale într-o căruţă, s-o hulească tîrgoveţii.

În tot timpul acestei vorbării, mi-am păstrat ţinuta rezervată, cf. instrucţiuni. Bănuiesc că îndărătul măştii ei de soprano se ascunde o spioană periculoasă. Mi s-a părut că observă atentă liniile de aprovizionare şi pregătirile de iarnă otomane vizavi de pravoslavnicii care aşteaptă în nordul Dunării un prilej să coboare spre Bosfor. Am înnoptat la hanul „La Vasilisc cu peştele-n plisc" la o distanţă de cam 200 mile terestre faţă de Istanbul. Propun încheierea unui contract cu cîrciumarul. Poziţia hanului îi permite accesul la informaţii nepreţuite. De exploatat sentimentele lui patriotice. Sper că nu i-au dispărut odată cu uciderea lui Fred, amantul, cu 11 lovituri de cuţit. Soţia, mai norocoasă, a primit doar o cazma, care i-a despicat ţeasta ca pe un pepene. Se poate vedea la Muzeul de Antropologie din Metz, este expusă pe raftul 4, camera b., et. 1, m-a

asigurat cîrciumarul, pentru cazul că aş vrea să-i verific povestea. Dacă femeia a murit repede, Dracul l-a aşteptat pe amant pînă să-şi dea sufletul. Cîrciumarul, îl cheamă Isaia, i-a presărat pe răni sare. A durat pînă să-şi dea duhul a doua zi seara. L-a strangulat în cele din urmă, să nu se mai chinuie, săracu'. „Sunt milos! Ce să fac! Începuse febra, delira şi bolborosea scene de amor petrecute între el şi Amélie. L-am făcut să tacă rupîndu-i beregata. Dacă ucizi din milă, Dumnezeu te iartă pe jumătate. Dar ce folos?! Nu putem da timpul înapoi" mi-a zis amărît.

Excelenţă, propun recrutarea acestui om. Să i se promită amnistia, au trecut zece ani de la crimă. Se poate întoarce acasă, la miază-noapte, să-şi deschidă o cîrciumă constantinopolitană — dacă ne serveşte fidel. Agentul diplomatic von Karnim s-a lansat într-o conversaţie cam provocatoare. Cum suntem spionaţi, i-am cerut să înceteze. Ne aflăm pe un teritoriu străin, în stare de beligeranţă, iar locuitorii nu sunt iubitori de creştini. Cum nu a încetat, m-am retras în odaie. L-am lăsat cu două muieri trupeşe, contra a trei bănuţi armeneşti una. Am preferat să dorm singur. Intenţiile lor privindu-l pe agent erau clare, dansînd ele din buric pe mese. Grija mea era să nu dau de bănuit într-o zonă sub stare de asediu, plină de militari şi agenţi. Să fi fost ora unu cînd am fost asaltat de grohăieli, tobe, fluiere. Danilo Zbanţ von Karnim adusese lăutari. Mi-a fugit somnul şi m-am apucat să vă scriu acest raport, pe care ştiu că îl aşteptaţi. Sper că am reuşit să vă satisfac cerinţa de a nu uita detaliile. „Sunt totul!" cum mi-aţi zis la despărţire.

Al dumneavoastră, preasupus, Jacoppo Vizanti. Vă salut cu respect.

„Onoare şi sînge!"

5.

Fără dată

Excelenţa voastră,

Am trecut de la Silistra în vamă la Călăraşi prin vad, cu bacul. Un avanpost improvizat, cuib de tîlhari mai curînd. Primadona ar fi preferat raiaua Giurgiu, dorind să se îmbarce pe vaporul de Viena. Am debarcat pe malul nordic cu baroneasa de braţ. Se temea să nu ne răsturnăm, valurile fiind înalte cît casa. Semn rău, se vedea un vas scufundat, cu fundul ieşind din apă, şi cîteva cadavre plutind înfricoşător pe valurile cenuşii. Era vasul turcesc „Marele Selim", lovit de muscali cu tunul. Karnim a notat într-un carneţel.

Baroneasa m-a întrebat dacă vasul nostru, avînd la bord civili, ar putea fi luat la ţintă de artilerie. Am asigurat-o că „nimeni n-ar îndrăzni să facă să tacă vocea dumneavoastră miraculoasă. Ar fi o crimă". „Nu-i aşa?... Am un contract, cinci spectacole la Opera din Viena. Va fi şi o seară de gală. Însuşi Împăratul va fi în lojă. Ce mă fac?" Am liniştit-o, nu i se va întîmpla nimic rău. Era noapte, se zăreau numai felinarele vasului nostru pe întinderea neagră de ape. Auzeam valţurile lovind apa Dunării. Pe acel ritm, baroneasa, speriată şi zgribulită, mi-a cîntat la ureche *„Oh, Dio, lasciate l'amore vincere"*.

Traversarea a decurs fără incidente. La Călăraşi a trebuit să campăm într-un lazaret murdar, ridicat la ordinul lui Vodă. Văd o provincie nefericită de la marginea a trei împărăţii, otomană, rusească, austriacă. Hainele au fost luate de pe noi şi date unor spălătorese gureşe, care le-au frecat cu leşie în fluviu. Celelalte lucruri, scoase din

cufere, au fost întinse pe frînghii şi afumate într-un şopron. Ni s-a turnat oţet să ne spălăm pe mîini. Ni s-a dat usturoi să-l crănţănim în dinţi, superstiţioşii de valahi îl cred leac universal. Alungă vampirii! a rîs ghidul nostru, dl. Merlucius, pe care-l credeam pe drumul Ragusei, dar răsărise brusc la barieră. I-am zis: „Ce bucurie să vă revăd, nu mă aşteptam." A venit s-o ducă pe baroneasă la Bucureşti, ea urmînd să aibă un aparté cu însuşi Vodă. Faima ei a ajuns şi în această sălbăticie. Umbra lui este Misrahi. Ce cuplu! — Unul e înalt, osos, încercănat, cu perciuni roşcovani şi zburliţi, urechi clăpăuge şi vinete. Celălalt e ţigănos, piticanie, cu dinţii de sus peste buza de jos, vorbeşte fonfăit ca un dascăl. Îşi roteşte continuu jobenul şi bastonul. Amîndoi în haine negre, ca funcţionarii de la pompe funebre, veşnic aducători de veşti proaste. N-ai vrea să-i întîlneşti noaptea într-un gang. Vă spune ceva înfăţişarea celor doi? I-aţi întîlnit cumva în peregrinările dumneavoastră? Nu ştiu de cînd mă urmăresc, nici dacă au aflat ce misiune am în Valahia.

Cînd s-a ridicat bariera, a apărut un preot cam jigărit şi slinos, cu un burdihan de poveste, părea o căţea borţoasă. Ne-a cerut să contribuim la cutia milei: „Facem chetă pentru a-i îngriji pe bolnavii din isprăvnicie". A pretins să sărutăm icoana contra cost, un creiţar. Numai o minune ne mai scapă! Un ochi al ei plînge pentru că trăim în păcat. Ne amintim de ea doar atunci cînd molima seceră vieţi. Vindecă holera despre care am auzit la plecare. Morbul s-a ivit şi la Istanbul. Chiar dacă vizirul Ahmet Oglu Pasha a interzis să se vorbească despre molimă ca să nu se sperie populaţia şi, sub impresia spaimei, să părăsească oraşul la vremea strîngerii taxelor. Haznaua imperială ar rămîne goală. Sultanul l-ar scurta de cap, cît e el de vizir.

A dat ordin să li se taie guralivilor limba cu un brici ruginit, înmuiat în pişat de cal. Aşa se înfăţişa situaţia cînd la ordinul domniei voastre am părăsit Bosforul. După cum văd, nu mă aşteaptă zile bune în Valahia.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

6.

21 ianuarie

Excelenţa Voastră,

Dacă nu ar fi fost scopul nostru înalt, m-aş fi întors din drum. Sunt mai de folos în Valea Seacă. Chiliile abia de au fost văruite. Am primit un pat de scînduri, aspru — folosit îndeobşte de călugării în drum spre Athos — o lumînare şi o carte de rugăciuni. Păduchii şi ploşniţele au venit singure să se înfrupte pe întuneric din carnea mea fără vîrstă. Mă întreb dacă le-a plăcut. Pentru privată trebuie să străbaţi curtea largă şi plină de cîini. Am aflat că suntem închişi în carantină timp de 18 zile, conform ordinului Agiei. Nu trece nimeni în Valahia.

Am însoţit-o pe Divă, am depănat amintiri, am jucat cărţi. Într-o seară ne-a cîntat lîngă focul de vreascuri adus de călugări. Uneori Farfara îmi pare o ţărancă din Toscana. S-a plîns că noaptea este masacrată de insecte, zice că a zărit şopîrle pe pereţi şi că la fereastra ei pîndeşte un cîine uriaş. Insomniile, zice, o ucid. Am vegheat-o cu o feştilă în chilia ei pînă a adormit, am ars buruieni. I-am acoperit trupul divin. Noroc că Vodă a trimis vorbă a doua zi că putem pleca spre Bucureşti, fiind dornic să o întîlnească

pe marea soprană, după cum au citit în duet dnii Merlucius şi Misrahi. Amîndoi foarte amuzanţi. Carantina s-a scurtat pentru baroneasă, eu şi agentul diplomatic von Karnim, dotat cu un kg de scrisori oficiale, am fost scoşi din rînd şi trimişi cu caii de poştă mai departe. Emisarii lui Vodă, aceiaşi domni M&M, au cercetat îndelung hîrtiile, apoi ne-au interogat — cine suntem, de unde venim, cu ce treburi. Războiul e aproape, trei armate sunt prezente pe Dunăre la nord şi la sud deopotrivă, trebuie să fiu prudent. Bîntuie holera. Hîrtiile mele nu i-au convins, dar am reuşit să plec la insistenţele baronesei. Parcă vă văd ridicînd din sprînceană, dar nu e la mijloc niciun flirt. Conversaţia mea pare s-o amuze şi n-a dorit să rămînă singură în trăsură cu acest von Karnim. Nu îl suferă pentru că — am impresia — a insistat s-o invite în chilia lui.

Noaptea am stat de poveşti după ce toată ziua valahii ne-au oferit o reprezentaţie de cum sunt omorîţi cîinii vagabonzi. Pesemne că păream plictisiţi şi se simt obligaţi să ne distreze. De ce îi omoară, mă întreb. Explicaţia e simplă: dacă trec dincolo de zidul lazaretului, e pericol mare să-i molipsească cu morbul fatal pe pelerinii veniţi să se închine la icoana făcătoare de minuni. O ceată de săteni a făcut un cerc în jurul haitei. Bat pămîntul cu ciomegele, strigă, urlă, zgomot infernal. Eu, ditamai omul, m-am speriat, darmite cîinii! Cîinele ieşit din rînd e lovit în moalele capului cu bîta, trosc! Odată căzut, un hăitaş îl trage în şanţ şi îl jupoaie de blană. Să fi fost vreo 15. Au fost arşi şi cenuşa îngropată lîngă zidul mănăstirii, la adîncime, să nu infesteze lazaretul. Străinii, mi-a şoptit starețul, sunt simandicoşi. Măsură profilactică! a pledat emisarul lui Vodă, Misrahi, îngînat de Merlucius, dornici să ne fie pe plac. Baronesei i-a făcut rău privelişte a.

Pe la amiază ne-am îmbarcat în trăsură, oficialii doreau să ajungem pînă seara la Bucureşti. Am profitat de răgaz pentru a vă scrie.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

7.

Marţi 28 ianuarie

Excelenţa Voastră,

Diva Farfara şi-a revenit în simţiri la bariera Căţelu. Dincolo de trîmbele de praf — ridicate de poştalion şi vîntul cîmpiei —, am zărit nenumărate turle şi grădini. „Am ajuns în capitala valahă! ne-a anunţat suspectul domn Merlucius. Priviţi ce minunăţie! Nu aţi mai văzut aşa ceva nicăieri. Nu este Europa dumneavoastră, dar nici Orientul." Dl. Misrahi l-a completat: „Bucuraţi-vă! Cîrciumi excelente, nu staţi la hotel, sunt murdare. Alegeţi un han mănăstiresc. Veţi fi trataţi cu consideraţie. Curvele sunt ieftine şi iubăreţe!" a spus aparte spre bărbaţi. Diva Farfara, sub efectul sărurilor, s-a făcut că nu aude.

M-am interesat de Ivo Scarlat. Santinela de la barieră nu văzuse pe nimeni. I-am dat degeaba semnalmentele. Omul s-a lăudat că, odată ce-ai trecut pe lîngă el, te ţine minte. Ce-oi fi tu, chior, paralitic, vel boier, ofiţer sau negustor. Ştie ce ocupaţie ai după cum arăţi, îţi spune cîte parale ai prin buzunare. Mata, de pildă, nu vrei să te dai de gol, eşti secretos, ai acte false. Nu duci bani cu mata să nu te jefuiască tîlharii, îi ţii la bancheri. Dacă vrei să afli ceva despre omul dumitale, nu mai lua mutra

asta de asasin. Ţi-a furat nevasta? A fugit cu averea matale? A omorît pe cineva? Uite cum rînjeşti! Parcă ai fi pacostea. O să dai de belea la Bucureşti, toţi străinii dau! Leacul e să plăteşti. Cît? Cît ţi se cere, nu te tocmi! Îmi datorezi zece creiţari sau opt piaştri, cum ai. Pentru ce? Răspuns — ca să nu le spun celor doi de acolo. Domnii Merlucius şi Misrahi deshămau caii în apropiere. Ce să le spui, bre? i-am zis. Păi, le zic că ai intrat în oraş cu gînduri rele. Ai venit să ucizi! Vrei să-i iei zilele cuiva şi să-i laşi nopţile! N-ai ceva şi pentru mine, dacă eşti aşa clarvăzător? l-am iscodit. Aş avea... I-am pus în palmă cîţiva creiţari zimţaţi. I-a numărat, a ascuns monedele într-o basma roşie, a înnodat-o la gît. L-am auzit clar: e unul Scarlat la hanul „Kiriazi", sosit de o săptămînă... Am dat să-l întreb amănunte. A tăcut. A ridicat bariera, o clipă mai tîrziu mă uitase.

Am vrut să vă redau amănunţit această conversaţie purtată într-un nor de praf, în miros de bălegar şi varză acră (e mirosul Valahiei), ca să pot exclama fără să vă surprind: Ce ţară!

Al dumneavoastră preasupus ucenic, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

8.

8 februarie

Excelenţa Voastră,

Misrahi şi umbra lui au avut dreptate cînd ne-au sfătuit să trecem în ţinuturile transcarpatice prin Ploieşti/Braşov, ocolind Bucureştiul bolnav. Nu am avut ce face, am

rămas în miezul molimei, în căutarea interesului ştiut. Sunt informat că o oglindă mare de bronz încărcată într-un echipaj cu 6 cai ar fi trecut prin vama Sulina. Un general rus ar fi cărat-o la ordinul ţarului. Vrea s-o folosească pe teatrul de război — îi va orbi pe otomani în drum spre Istanbul. Asta veste! E clar, Excelenţă, omul nostru e în preajmă, la pîndă. Mîine, cum aflu unde e, îi întind capcana. Sper pînă-ntr-o săptămînă să fiu înapoi la Istanbul.

Aici sunt destui împotriva noastră. Atmosfera potrivnică este încurajată de inamici. Englezii — odată ce Wellington a ajuns prim-ministru — ne-au întors spatele. După ce a fost la Sankt Petersburg să asiste la ceremonia urcării pe tron a lui Nicolae Romanov, nu mă mir. Trădarea s-a produs. Defunctul ţar Alexandru ne-a părăsit încă de cînd ai noştri au trecut, 7 ani în urmă, să elibereze Peloponezul. Cît sînge nevinovat şi brav a curs atunci! Cauza noastră va dăinui în ciuda granzilor şi intereselor egoiste. N-a trecut un an de cînd creştinii din Insule au fost masacraţi. Vestea m-a obligat să mă scufund în clandestinitate. Numai aşa puteam să transmit fraţilor noştri ordinele Excelenţei Voastre în mare secret.

Transportul nostru va sosi curînd. Raportez că un vas va fi la Brăila să încarce lăzile cu puşti ale generalului Emilian Macarevici Olşevsky. Generalul e la mare nevoie cu moşiile sale, pentru că îi fug mujicii. 1500 s-au bejenit numai vara trecută, preferînd Crimeea, unde li s-a promis că vor fi împroprietăriţi. Mai bine decît să trudească zi-lumină pe moşia generalului care scoate biciul iute şi îi plesneşte pe spinare! Deşi ţarul n-a semnat ordonanţa de împroprietărire, zvonul s-a răspîndit şi nimeni nu îi mai poate opri pe ţărani, nici cînd sunt ameninţaţi cu Siberia. Chiar generalul mi-a povestit.

M-am întîlnit cu dînsul lîngă biserica Stavropoleos, la birtul „Sigfried". Olşevsky ţine cu dinţii de preţ. Vorbea numai de „fraţii lui creştini", dar totul pînă la bani! Am auzit cea mai mare colecţie de citate din Diderot, Voltaire şi Rousseau. Generalul le rosteşte cu gura plină, pentru că înfulecă entuziast căprior la proţap, somn de baltă gătit în groapa cu jar, potîrnichi şi dropii în unt, trecute prin zeamă de varză, fezandate, stropite cu vin roşu, îndesate cu căpăţîni de usturoi. A lichidat toate proviziile de orătănii şi verdeaţă ale birtului. A cerut prepeliţe, pepeni muraţi, fazani şi crap în saramură. Cred că stomacul lui nu are vreo margine omenească. Părea Belzebuth ospătîndu-se din trupurile păcătoşilor. Cîrciumarul zicea că n-a mai văzut aşa ceva. Îi era teamă să nu-l ia în cătare cu pistolul sau să-l agaţe în sabie, generalul avînd faimă proastă. I-a adus lăutari din mahalaua Scaune şi podărese de pe Podul Calicilor. Se vînd pe 3 bănuţi, în nişte case dărăpănate, vopsite cu catran şi chinoroz. Nu duc lipsă de clienţi, oraşul este mai tot timpul ocupat de armate străine. Generalul s-a înveselit cînd a văzut masa plină. Era momentul să vorbim despre ce ne doare. Preţuri, transport, garanţii. Am arvunit vasul „L'Elixire" să aducă de la Odessa la Sulina două încărcături. De aici cap Caliacra, spre Bosfor, la oropsiţii care pregătesc eliberarea noastră. Deşi creştin, generalul ne jupoaie de vii! „Ne ceri cămaşa de pe noi în vreme ce ai noştri sunt masacraţi. Nu ţi-e ruşine?!" i-am zis. A rîs — tocmai scotocea prin ţîţele uneia, Safta, cea mai tare curvă din Valahia. Sulemenită, oţărîtă, semeaţă. Te dezbracă dintr-o privire. Ştie cîte parale faci şi e scumpă al dracului. A ruinat pe mulţi. Pînă nu te lasă fără izmene, nu scapi de ea. Era îmbrăcată de i se vedeau toate alea.

Dansează din buric ca o cadînă. Se zice că a fugit din harem cînd Sultanul a început să se vaite de bătrîneţi. Cîrciumarul s-a lăudat că pentru plăcerea generalului a scos-o de la un zaiafet. A minţit petrecăreţii că are ordin de la comenduire. Am căzut la pace abia în zori, o clipă înainte ca ditamai generalul să cadă sub masă. Aflu că vasul a plecat alaltăieri din Odessa.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

9.

Februarie, fără zi

Excelenţa Voastră,

De cînd holera bîntuie prin oraş, protipendada o ţine în chiolhanuri. Dacă mîine bate moartea la uşă, să-i găsească veseli. Şi moartea e o distracţie, după cimitir încing un chef. Nu mai zic că rudele urmează dricul cu lăutari care cîntă din răsputeri să îi audă mahauala, să se ştie că nu le pasă. Pe această Doamnă cu coasa n-ai cum s-o refuzi. Dacă te invită la dans, te duci. Nu mi-o luaţi în nume de rău, cînd o văd pe Farfara unduindu-şi şoldurile, arătîndu-ne provocatoare decolteul, mă întreb dacă n-o fi chiar ea moartea despre care se vorbeşte insistent prin tîrg.

Vineri seara m-am băgat iar în sufletul generalului ca să-mi termin treaba. I-am întins contractul să-şi pună apostila. M-a dat deoparte şi a sărit pe masă să-i arate curvei Safta cum se dansează. Ce a urmat, Excelenţa Voastră, vă închipuiţi, un gopak căzăcesc. Cu strigături, rîgîieli, hohote. S-a plesnit peste buci, s-a descheiat la cămaşă

pînă la brîu, a tropăit milităros. Aproape că a dărîmat pereţii tavernei. Vodă, al cărui palat e în apropiere, se putea trezi în orice clipă. La final, şi-a trîntit căciula de podea, a pus genunchiul în pămînt, transpirat, fericit, a luat curva în braţe şi a încercat să-i dea pantalonaşii jos. Şi-a scos din nădragi, mă iertaţi, p.... „A mea eşti! Stai aşa!" i-a zis vrînd să-şi lipească buzele lui groase de gura ei. Safta rîdea şi chicotea. A încercat să se desprindă, dar cu rusul nu te joci. Dacă a apucat ceva, în veci nu-i dă drumul. Mi-am permis să-l lovesc cu o tingire în moalele capului. A căzut la podea, cu braţele în cruce. Au apărut îndată servitorii. Sunt obişnuiţi cu toanele străinilor. Au strîns resturile chiolhanului. Podăresele şi musafirii au plecat. Se făcuse ziuă, lumina zorilor intra prin ferestre.

Generalul s-a trezit pe la amiază. L-a văzut pe doctorulExarhu de la spitalul Colţea, îl chemasem să-l îngrijească. L-a întrebat ce s-a întîmplat de zace. Mai erau de faţă domnii Merlucius şi Misrahi. Generalul a povestit, luîndu-mă drept martor, că o seară în urmă, stînd la o masă cu un negustor cinstit, adică eu, a fost atacat de vreo 20 de bandiţi înarmaţi cu pistoale. Făceau parte dintr-un rest de divizion de spahii dezertori, rătăcitori prin Valahia. „Erau, doctore, ca nişte vampiri atîrnaţi de streşini. Mulţi şi negri. M-am trezit din cauza parfumurilor tari cu care se dau podăresele." Atacatorii au vrut să-l facă prizonier, să ceară răscumpărare. Majestatea Sa ţarul ar plăti oricît să-l ştie la adăpost. Generalul Olşevsky, citez: „Îţi dai seama, eu, eroul războaielor contra lui Bonaparte, picat în ambuscadă cu nişte curve în Valahia! Şi beat...! Domnilor, se uită că eu l-am capturat pe franţuz în vizuina lui de la Fontainebleau. Îl încolţisem cu cazacii mei. Dă-te prins, Împărate! i-am zis. El mi-a

replicat, recunoscător: Ţie mă predau pentru că eşti un adevărat cavaler de pe vremuri. I-am luat sabia şi am frînt-o pe genunchi. I-am legat mîinile cu cnutul. Nu mă despart de el niciodată, să mă ştie trupa de frică. Mi-a întins mîinile ca un copil. Plîngea cu nişte lacrimi cît oul de porumbel. Ce mare om a fost! L-am predat îngîmfatului de Wellington, n-am avut ce face. Cuvîntul dat e sfînt la ruşi. La Waterloo pe cîmp, în cortul lui, englezul mă bătuse la un *chemin de fer*. Mi-a contrat decarul cu dama. Eu am revenit cu popa de caro, dar avea un as de treflă în mînecă şi m-a lăsat lefter. I-am promis că orice pradă iau în luptă, i-o cedez. Ce bătaie a încasat Bonaparte la Waterloo! Dar ce bătaie am luat eu la *chemin de fer*! Tot de la Wellington. Vezi, aşa e istoria! O năroadă! A trebuit să mă recunosc învins cavalereşte. Mi-am achitat datoria. I l-am pasat pe marele meu prizonier în contul celor 355 de galbeni. În loc să-l plimb într-o cuşcă prin tîrgurile Rusiei, să-l vadă mujicii! Rău îmi pare. N-a fost să fie! De-aia sultanul a trimis spahiii să mă captureze. Şi unde, domnul meu? Aici, în Valahia! Adică nicăieri! Ha, ha! Ştie hoţomanul că nu pun piciorul la sud de Dunăre decît în fruntea cazacilor mei acoperiţi de glorie nepieritoare la Wagram şi Austerlitz..." Generalul plîngea în hohote. S-a oprit brusc, s-a ridicat în picioare pe pat, a continuat: „... la Borodino, pe fluviul Niemen, la Waterloo, în urmărirea fiarei Apocalipsei scăpate de pe insula Elba! Dă-mi contractul!" a făcut spre mine, amintindu-şi că eram acolo. L-a citit repede, a cerut o pană, a înmuiat-o în călimara întinsă de doctorul Exarhu (o ţinea la brîu) şi a semnat. Ne-am înţeles ca armele şi muniţia să ajungă prin Galatzi, coborîm pe Dunăre la schela Turnu Măgurele, apoi la Vidin, la

negustorii Ghiaurov&Manelian. Vă rog să-i anunţaţi prin curier. De aici, peste Balcani, devotatul nostru Racovski va trece lăzile laolaltă cu turmele, feriţi de patrulele otomane. Le va depune, fireşte, dacă nu suntem iarăşi trădaţi, la mănăstirea Sfînta Treime din Valea Seacă. Stareţul Ioasaf Ragusanul ştie despre ce este vorba. Vorbiţi-i cu încredere. Trataţi-l ca pe unul de-ai noştri. Ai lui au fost ucişi la Constantinopol în 1822, în săptămîna neagră, la ordinul vizirului. I-au murit nevasta şi doi copilaşi. El a scăpat prin canalul de scurgere pînă-n port, de unde l-au pescuit nişte barcagii. Să trimiteţi negreşit om să ridice transportul pînă de Sf. Nicolae, cînd va da zăpada şi strîmtorile prin munţi se fac de netrecut.

Mă întorc unde am rămas cu povestea. Generalul Olşevsky s-a îmbrăcat, a întrebat de Safta şi a plecat. Din păcate nu am reuşit să scot de la el o iotă despre oglindă. Face pe niznaiul, dar ţine întruniri noaptea în mahalaua armenească. L-aş putea răpi, o ascunzătoare bună e gheţăria, unde nu l-ar căuta nimeni. După ce îi stă inima, îl îngropăm cu fanfara militară în locul personajului din oglindă, ştiţi cine, Skaraoţki.

La han e mereu lumină, acolo se strîng carbonarii. Sper să dau printre ei de Scarlat, omul nostru. A trecut pe la „Kiriazi", a stat în camera 17, a plecat în grabă zicînd că se întoarce. S-a întîmplat cu trei zile mai înainte să ajung la bariera Bucureştilor. Îl aştept aici, mi-am luat cameră sub o identitate schimbată. Mi-am ras mustăţile şi barba, mi-am pus pe nas ochelari nemţeşti. Diva Farfara, cu priceperea ei în teatru, m-a ajutat să mă deghizez. Excelenţă, un slujbaş, Costache Pîrjol, ex-eterist, mi-a zis că valahii pun la cale revoluţia lor, îmbărbătaţi de exemplul grec. Mă ţin deoparte pentru a nu da de bănuit şi a strica

mersul cauzei noastre. L-am întîlnit pe şeful căuzaşilor, boier Melinte Olăraşu, al cărui frate se găseşte la Istanbul, amic cu ambasadorul Parisului. Vă rog, verificaţi dacă face parte din Loja Marelui Orient Consacrat.

Al dumneavoastră îndatorat Jacoppo Vizanti, ca un fiu.

„Onoare şi sînge!"

10.

14 martie

Excelenţa Voastră,

Nu v-am scris de mult. Aici lucrurile sunt încurcate. Ivo Scarlat nu s-a întors. Stau la pîndă în hanul „Kiriazi". Am pus iscoade în tractire, în hanuri şi pieţe, la bariere. Costă scump al naibii. Mă gîndesc că le-a cumpărat tăcerea. Nu-mi explic de ce nu am veşti despre el. Mai curînd am despre un vampir care hălăduieşte la Curtea Veche sau despre vindecarea unui anume Gogu Vrabete, din mahalaua Calicilor, orb din naştere, făcut să vadă de icoana Sfintei Parascheva în ziua cînd a fost găsită lăcrimînd. Se zice ca a luat beteşugul asupra ei, lăsîndu-l pe nenorocit să vadă lumina de la Dumnezeu. Se mai vorbeşte despre minunea înfăptuită vinerea trecută, cînd icoana a fost aruncată în foc şi nu a ars. A scos-o poporul aşa cum era, acoperită cu aur. Olşevsky pune astea pe seama oglinzii lui miraculoase, întinsă la capătul Lipscanilor, pe iarba roşie din curtea bisericii Sf. Gheorghe în nasul tîrgoveţilor. Tot Bucureştiul a venit să vadă panarama. Cum ştiţi, Excelenţă, se văd în ea peisaje lacustre, vîrfurile înzăpezite,

cerul plin de nori, iadul cu arătări infernale. Cred că pe un preţ bun ar vinde-o. Să îi fac o ofertă. L-am pîndit, m-am gîndit că Scarlat e curios să vadă oglinda. M-am înşelat, dacă nu cumva a venit sub straiele stareţului de la Mititza, de la sud de Dunăre. Sau ale babei Sara Şchioapa, aia moartă de un secol. Stafia ei umblă pe uliţi ca şi cum ar fi vie. Bate la poartă şi-ţi dă veşti de la morţii pe care îi ai în ceruri. Nu trebuie să te mai duci la cimitir cu pomeni. Vine ea, cioc-cioc, şi-ţi spune ce vrei să ştii. Dacă îi dai un bănuţ, duce în cer biletele şi străchinile cu colivă. Dacă nu e la capul uliţei Lipscanilor, în hanul dos cu Cavafii Vechi, Scarlat trebuie să fie pe la Mavrogheni, la barieră, ascuns în Hanul Galben, cu tîlharii.

Generalul m-ar preda agiei dacă ar afla că s-a pus preţ pe capul meu. Aş trage cu ochiul în oglinda lui, să aflu unde se ascunde Ivo Scarlat, trădătorul infam al cauzei noastre. Pe o rază de 30 km vede orice, şi cîinele, şi trăsura, şi omul. Toţi care vor să ştie ce îi aşteaptă de duşmani, de dragoste, de bani se înfăţişează lui. Le spune cu zgîrcenie, cînd are chef, unele şi altele. Nimic serios, e un impostor, ca mulţi ruşi — se acoperă cu o stofă europenească peste blana de urs cu care vin din Siberia. Şi omul meu!? o să întrebaţi. A trecut ceva vreme totuşi. Îi simt mirosul, e prin preajmă, negreşit. Fiind carantină, nu are cum să scape. Aştept instrucţiunile dumneavoastră. Să iau drumul Sibiului? Am o călăuză care m-ar trece peste munţi fără să mă simtă patrulele lui Vodă. Mă gîndesc că Scarlat s-a refugiat în Transilvania de teama molimii. S-ar simţi mai bine acolo printre ai lui. S-a zis că e o specie rară de Vampirus Transilvanus. I-am auzit pe domnii Misrahi şi Merlucius comentînd un raport al poliţiei. Scarlat a aflat că îl caut şi se teme că va muri de mîna mea. Aşa va fi, e vremea

Domnului, mai devreme sau mai tîrziu. E deja mort, un cadavru viu. Zilele îi sunt numărate. Cunoaşte — ca oricare dintre ai noştri — legile stricte care ne guvernează loja. A jurat, ştie că îl aşteaptă moartea, de-aia se ascunde în bălăriile nesfîrşite ale Valahiei.

Am scotocit bordelurile de pe Podul Beilicului, am anchetat cărăuşii de grîne din Bariera Vergului, parlagiii de la Abator, negustorii de vite din Tîrgul Moşilor. Sunt unii care zic că l-au întîlnit. La adresele unde m-am prezentat, nu am găsit pe nimeni. Îl ascund, rîd de străinii care întreabă de unul de al lor. Am auzit că Scarlat ar fi băut într-o cîrciumă din Dealul Spirii cu generalul Olşevsky şi Danilo von Karnim, aşa mi-a zis hangiul Tase, gazda mea. Tot el mi-a spus că s-a găsit un cadavru la staţia de trăsuri Zlătari, vizavi de biserica Sf. Ioan cel Nou. Am verificat — cadavrul e al unuia Stern, evreu sefard din Thessaloniki, cu prăvălie în uliţa Gabroveni, ucis ieri noaptea pe cînd se întorcea de la o întrunire.

Aici toată lumea conspiră, e o boală incurabilă. Nimic nu rămîne secret. Curva Safta mi-a şoptit că un bărbat tînăr, albinos, a căzut din turnul Colţei. Domnii Misrahi&Merlucius, aflaţi mereu prin preajmă, ştiau că patrula a surprins un individ care spiona cu un binoclu palatul lui Vodă. Încolţit, s-a aruncat în gol. Am tresărit, mi-am zis — e omul meu! Mi s-a strîns inima de ciudă, pentru că jurasem să moară de mîna mea. Sinuciderea ar fi o izbăvire pentru el şi o moarte prea uşoară. Dacă trădezi, nu există scăpare. Nu eşti liber să-ţi iei zilele. Aşa ceva e de neadmis. Excelenţă, cum să nu fiu îngrijorat?! Portretul schiţat de podăreasa Safta ţîţoasa e aidoma cu al lui Scarlat — albinos şi cu un binoclu (nemţesc, militar) atîrnat de gît. Dar nu el a fost în turnul Colţei, ci un

dezertor rus, ordonanţa generalului Olşevsky. Mai am o şansă să-l găsesc pe omul nostru şi să-i curm zilele. E totuşi un fapt că nu am făcut-o pînă azi. E şi amărăciunea mea, nu numai a dvs.

Mai am, din păcate, o veste proastă. Vasul „L'Elixire" nu a ajuns la Sulina. Cînd i-am cerut explicaţii, generalul, deşi şi-a încasat paralele, zice că nu ştie nimic. Am trimis doi curieri să preia puştile şi cele 120 de lăzi cu muniţie. Au privit marea zadarnic două zile. Au numărat 24 de vase, vasul nostru nicăieri.

Al dumneavoastră devotat, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

11

Aprilie, în Săptămîna Luminată, Bucureşti

Excelenţa Voastră,

Am asistat la o ceremonie curioasă, purtarea prin oraş a tigvei împăratului Constantin, adusă anume pentru a combate molima de la mănăstirea Sfintei Treimi din Valea Seacă, de la sud de Dunăre. Este o relicvă deosebit de respectată. Un sobor de preoţi a dat icoanele la sărutat, a stropit cu apă sfinţită. Au cîntat cît i-au ţinut bojocii să alunge molima. Alaiul a pornit din Tîrgul Cucului, pînă la biserica Olari, unde alaiul s-a oprit pentru a se ţine slujba. Poporul a îngenuncheat la răscruci. Altă slujbă s-a ţinut în încăpătoarea biserică Sf. Gheorghe Nou. Nu am auzit ce s-a zis, din cauza clopotelor care au bătut să sperie boala. Veneratul cap a fost dus pe uliţa plină de negustori. S-a făcut cîte o oprire la fiecare

prăvălie. Relicva a fost dăruită cu piaştri, ruble, taleri, ca preoţii să se roage cu zel. Dacă nu plăteşti, nu te bagă în seamă, iar dacă morbul nu se retrage, comerţul e distrus. Alaiul a trecut Dîmboviţa la Podul Beilicului şi a urcat la palatul domnesc de pe dealul Mihai Vodă, ars mai demult, de unde, prin livezi şi grădini, pînă la mănăstirea Văcăreşti din marginea oraşului, unde aşteptau armata, boierii din Divan şi alte feţe de vază, precum şi burghezi, comersanţi, ţărani cu vitele, lucrători de la abator, potcovari, spălătorese, detailişti de basmale şi tutun, telali de covoare din Asia Mică şi vînzători ambulanţi de icoane din Rusia. Toţi cu însemnele breslelor deasupra capului şi prapuri mari bătuţi de vînt. Toată suflarea Bucureştilor s-a strîns pe acel cîmp, cum ziceam, din ordinul lui Vodă — persoană extrem de religioasă, convins că boala pedepseşte ţara pentru marile ei păcate. Desfrîu, huzur, făţărnicie, trădări, lăcomie. Soborul de preoţi era tot în odăjdii, aur&argint cît vedeai cu ochii. Clerul e luxos aici, în contrast cu lumea săracă. Mitropolitul Ungrovlahiei e un şnapan care aţîţă pe ruşi contra lui Vodă şi ţine de amantă o podăreasă, sora Saftei, despre care v-am scris. Mitropolitul şi episcopii de faţă au slujit cît a ţinut lumina, dar şi cînd s-a lăsat întunericul au continuat, înconjuraţi de feştile aprinse. Vodă a ascultat în picioare, nemişcat. S-a prosternat cu fruntea în ţărînă. Soţia sa, doamna Elena, a leşinat şi a fost dusă înăuntru, la răcoare. Se bîrfeşte că ar fi gravidă cu al patrulea copil al cuplului. Excelenţa Voastră, aflaţi că atmosfera m-a impresionat. Clopotele, corul bisericesc de 100 de persoane, poporul deznădăjduit rugîndu-se cu fervoare, îngenuncheat în noapte. M-au trecut fiorii. Am părăsit dealul Văcăreşti tîrziu. Cădea o ploaie rece care prevesteşte

lucruri bune. Domnii Misrahi şi Merlucius nu m-au slăbit o clipă.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

12.

Fără dată

Excelenţa voastră,

Hangiul are în pivniţă 5 lăzi cu pistoale şi 16 cu puşti. Au ajuns vinerea trecută. Aştept să vină un curier să le trimit la adresa ştiută. Sper ca mîine să nu apară iscoadele Agiei. Vodă e foarte îngrijat să nu fie implicat într-un incident diplomatic. Nu vrea să fie acuzat de Istanbul sau Sankt Petersburg. Tronul lui semeţ ar deveni un scaun de privată. Alte veşti — baroneasa noastră a ajuns repede fiinţa cea mai remarcată din oraş. A pus ochii pe ea şi generalul Olşevsky. Deşi e găzduit la un han de pe uliţa Nemţească, a venit la „Kiriazi" şi a cerut detalii. Ce face, unde se duce, cu cine-şi petrece timpul. Cum vă imaginaţi, carantina e o plictiseală de nedescris. Mi-a zis că vrea să-i fie impresar! „Cer exclusivitate pentru Rusia. Ofer masă şi casă, bani — pe din două. Pînă la Vladivostok sunt 8 000 de verste. Dacă dăm un concert pe zi, facem avere. Pot să-i fiu de folos şi ca amant. Rusia e imensă, pustiu şi zăpadă, nu vezi suflet de om. Sunt o companie plăcută." Să-i zic? l-am iscodit. Nu, Doamne fereşte!

Aseară, Bucureştiul a avut parte de scena cea mai suculentă din istoria lui. Imaginaţi-vă, primadona împungînd-l cu umbreluţa pe măreţul general. Noroc cu

decoraţiile! Îi acopereau uniforma ca o armură şi a scăpat viu de furia ei. Misrahi şi Merlucius au aplaudat ca nebunii. S-a rîs de s-a auzit pînă la Viena. Merita s-o vezi înjurînd ca birjarii. Dacă ar face asta pe scenă, ar fi un succes absolutissim oriunde, la Scala sau Fenice. Înjură în vreo cinci limbi care de care mai veninoasă. Generalul a cerut armistiţiu. I-a prins braţele, a pus-o pe genunchi şi i-a dat cîteva palme la fund. Am vrut să intervin cu sabia, dar obligaţia de a rămîne nevăzut-necunoscut m-a împiedicat. Clienţii au închinat pentru victorie. Cavaler, Olşevsky a invitat-o la dans. Farfara l-a refuzat. A preferat să învîrtă un vals cu mine. Generalul în persoană a dirijat muzicanţii. Ceea ce arată că e un om de lume. Dar mai întîi, i-a dat afară cu şuturi în fund pe cei doi bondari negri, M&M. Nu ştiu cu ce l-au supărat.

Trimit anexată, aşa cum mi-aţi cerut, o listă de cheltuieli. Am depăşit suma convenită, din cauza unor împrejurări neaşteptate. Holera, carantina, dispariţia lui Scarlat. Am deschis cont la banca Hrissoveloni, de unde se pot ridica bani în monedă austriacă şi rusească prin scrisoare de garanţie.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

13.

29 aprilie

Excelenţa Voastră,

Vă raportez o conversaţie extrem de interesantă cu Vodă. Încep cu un anunţ apărut în gazeta *Le Tout Bucarest*:

„FARFARA, marea soprană de la Scala, va da în faţa boierilor un recital cu selecţii din repertoriul ei favorit. Onor public bucureştean o va putea vedea şi auzi la sala Momolo". Am găsit pe ziduri afişe cu aceeaşi înştiinţare. Mi-am permis să fur unul, ca exerciţiu de dexteritate, să nu ruginesc. Cînd i-am povestit păţania arătîndu-i afişul, Diva a zis: „Eşti nebun, dacă te prindea?" Furtul, ruperea, mîzgălirea afişelor sunt o ofensă adusă tronului. Făptaşului i se taie mîna dreaptă după ce este plimbat într-o căruţă prin tîrg şi batjocorit. Data recitalului nu e încă fixată. Ea ezită. Instrumentiştii de aici, zice, sunt obişnuiţi cu meterhaneaua, nu cu muzica de operă. Ce să fac, m-a întrebat, să cînt fără acompaniament? Am sfătuit-o să angajeze cîţiva muzicanţi de café-concert. „Există în oraş cîţiva buni. Orchestra care ne-a acompaniat la han cînd am dansat cu dumneata nu era rea. Cîntă repertoriul la modă în baluri. „Ţara asta nu a cunoscut luminile Europei. Nu există Operă, nici public." Am asigurat-o că lumea va veni s-o vadă pe ea, s-o toace cu bîrfele, va ignora ariile şi, mai ales, va umple sala să-i vadă toaletele de la Paris. Am sfătuit-o să pună pe ea toate bijuteriile. Femeile o vor pizmui, bărbaţii — galantoni — îi voi dărui altele după concert, să se fălească cu bogăţia lor. Cei tineri o vor cadorisi, sperînd măcar să petreacă împreună cu ea într-un separeu la Broft. „Îndrăzneţii se vor repezi în camera dumitale de hotel să-ţi ofere un inel cu diamant. Cui îi pasă de notele false ale muzicanţilor!"

Te pricepi, domnule Vizanti? m-a întrebat. Am încuviinţat. Înainte de a absolvi medicina, am minţit-o, am studiat doi ani la conservator. Unde? La Palermo, avem amintiri comune. Ca şi mine! Ne-am apropiat sufleteşte. I-am promis s-o ajut, mi-a spus că are emoţii mari. A zis —

o femeie singură se descurcă greu într-o lume de bărbaţi pretenţioşi şi hrăpăreţi. Nu va refuza să cînte în faţa lui Vodă. Pentru o singură apariţie, a cerut cît cîştigă la Viena într-o stagiune. „Ce reacţie va avea acest public de orientali afoni? m-a chestionat. Vodă insistă să apar." I-am spus: „Fireşte, vrea să se spună că este un protector al artelor, să-l vorbească lumea şi de bine, nu doar de rău".

Divanul e un fel de guvern. Îi vezi pe aceşti aşa-zişi miniştri prin tîrg în caleşti deschise, însoţiţi de gărzi. Au o înfăţişare sălbatică. Diva e speriată să cînte în faţa lor. Boierii par nişte figuranţi de la Scala. Va puţi în sală ca într-un dormitor de soldaţi, aici apa este un lux. Săpunul e ca şi necunoscut, lumea preferă să-şi înmoaie degetele în nişte lighenaşe aduse de slugi. Valahii nu cunosc baia. Obişnuiesc să verse peste ei sticle întregi de parfum. Miros ca un bordel veneţian. Reproduc ce mi-a spus Farfara: „Vodă m-a asigurat că va fi un succes monstru. Holera a întristat prea mult lumea. Un recital cu marea Farfara la Bucureşti va aduce mult bine în acest peisaj dezolant. Garantează o oră de aplauze, plus bisurile. Să-l cred? Nu m-am atins de dulceţurile lui Vodă. M-am îngrăşat de cînd sunt prizonieră în oraşul ăsta, rochiile nu mă mai încap. Sire, şi dacă boierii, negustorii şi cocoanele nu vin? l-am întrebat. Vor cădea capete! a strigat rîzînd. Ca să nu mă sperii, mi-a zis că numai cei care lipsesc la concert vor fi scurtaţi. Restul vor aplauda fericiţi. Şi dacă nu?! Am un butuc de măcelărie în curte. Cum ies din sală, gîdele le taie mîinile. Rîde de mine, mă crede o proastă. La cafea mi-a zis că vrea să europenească ţara."

Excelenţa Voastră, nu mi-a scăpat un cuvinţel. Vodă e imprudent dacă face asemenea confesiuni. A zis că ar încheia un tratat cu Habsburgii, să nu mai fie ţara închinată

otomanilor. Austriecii s-au instalat în Transilvania după asediul Vienei, îi civilizează pe valahi. Cu ruşii, a zis Vodă, nu se mai împacă. Citez din memorie: „Odată se aşază cu armata pe Dunăre şi uită să mai plece. Cine să-i dea înapoi? Anglia şi Franţa sunt departe. Trebuie mizat pe partida austriacă!" a încheiat. Excelenţa Voastră, aşadar aşteptăm în Balcani schimbări mari. Războiul pare inevitabil.

Vodă va da baluri şi serbări populare. Începe cu concertul primadonei Farfara. Mai bun început nu există. Ce dacă auzul bărboşilor din Divan nu distinge un tril de un grohăit?! Vodă e şcolit în Occident. Rubedeniile lui sunt bancheri la Viena şi Anvers, armatori la Istanbul şi Marsilia, au afaceri la Praga şi Veneţia. Nu pricep, ce i-o fi trebuit Valahia?! s-a mirat ea. Nu am ştiut ce să zic. Încep să înţeleg ce caută agentul diplomatic imperial Danilo Zbanţ von Karnim în Valahia. Se pune la cale o conspiraţie care va schimba raportul de forţe în Balcani. Istanbulul e ameninţat, ca şi Gurile Dunării. Ce fac englezii, mă întreb.

Al dumneavoastră devotat, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

14.

Din Bucureşti, Valahia, la 12 mai

Excelenţa Voastră,

La han se fac pregătiri pentru Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, aici e o mare sărbătoare. Vodă va petrece duminica ascultînd-o pe marea Farfara, iar poporul prost aplaudînd *Căderea Constantinopolului,* cred, de un anonim ragusan din secolul al XVIII-lea, jucată de o trupă italiană

din Palermo. Cap de afiş, Giorgio Minotti în rolul împăratului ucis sub zidurile cetăţii asediate. Îi dă replica — în personajul uitat al împărătesei — Lola Ricci, o napolitană focoasă. Diva Farfara zice că n-are pic de talent şi falsează. Nu i-a observat decolteul. Cînd se apleacă spre public, ia cîte aplauze pofteşte. În rolul sultanului tînăr şi energic, Amedeo Mascara. Se prăpădesc bucureştencele după el. Toate îl invită acasă la şerbeturi. Mai e unul plin de ifose, care îi mînuieşte pe toţi ca pe păpuşi, Lazaro Zecchini, însoţit de umbra sa, Theodoro Cusino, cu ochii după parale. Are apucături de cîine care adulmecă. Un personaj interesant e un anume Coleopter. Stă într-un colţ şi mîzgăleşte ceva. Scrie cronici în *Le Tout Bucarest*. Trece drept opozant — Vodă i-a trimis vorbă prin dnii Misrahi şi Merlucius că, dacă mai scorneşte mizerii, îi va aplica bice cu pantalonii lăsaţi în vine, să îl facă şi de rîs. Dacă repetă figura îi taie nasul cu un brici ruginit. „Să nu zici că nu ţi-am spus!" l-a cadorisit însuşi Vodă cu nişte vorbe cînd a venit să vadă repetiţia şi a dat în curtea hanului peste Coleopter stînd la o masă. Dacă mai îndrăzneşte să sfideze buna rînduială, va afla ce va să zică mînia tronului. Urmăresc atent situaţia. Coleopter (pseudonimul lui Take Vafiades) e un acolit, a simpatizat cu cauza noastră. Agenţii agiei, Misrahi şi Merlucius, stau prin preajmă. Se zice că gazetarul e tovarăş cu infamul de Scarlat.

Boierii se ţin de intrigi. Vodă e preocupat mai mult de spectacolul cu *Căderea Constantinopolului*, decît de treburile statului. Datorăm augusta sa prezenţă la han interesului vădit pentru bela Farfara. Giuvaericale, flori, plimbări la Băneasa cu trăsura... Vrea să ofere poporului o distracţie. Îi plac aclamaţiile. Cui nu? A apărut la han înconjurat de miniştrii săi. Au nişte mutre posace de contrabandişti

din estul Mediteranei. Stau cu ochii unsuroşi ţintă la Vodă. Ca nişte cîini de pază supraveghind mîna stăpînului, poate le azvîrle o ciozvîrtă. Asta mai ales cînd zice că e urmaşul lui Constantin XI Paleologul-Dragases. Melinte Olăraşu mi-a şoptit că e fiul unei curve din Fanar, făcut cu marele dragoman într-un caic. D-aia a ieşit strîmb, cînd tîrfa şi-a desfăcut cracii, valurile erau prea mari. Pe-asta o ştiu de la Take Vafiades. Vodă arată ca o pocitanie, cu un umăr mai sus, îşi smuceşte capul şi-şi tîrăşte un picior. Drept să spun, n-am observat nimic, sunt vorbe de clacă. Cică îl chinuie un sifilis luat la Thessaloniki, la „Chez Madame Fleur". Deşi pretinde că neamurile lui s-au născut în purpură, bunică-su vindea peşte în pieţele Istanbulului. Să-l vezi făcînd pe bazileul are haz. În gubernia Valahia, ridicolul n-a ucis pe nimeni. Sigur, Coleopter va rămîne mîine-poimîine fără limbuţă, o are lungă şi ascuţită.

Vodă dă sfaturi actorilor, se suie pe scenă şi le arată cum a fost la marele asediu. Cum a părăsit împăratul palatul. Rosteşte replici scrise de el însuşi. Vorbele din piesă sunt prostii, pure invenţii. Zice că ştie asta din familie! E nebun de legat. E în stare să-l otrăvească pe marele Giorgio Minotti ca să joace el rolul Împăratului. L-am auzit explicîndu-i lui Zecchini ce dezastru a fost căderea Bizanţului. Pentru continent, a însemnat sfîrşitul gloriei şi strălucirii, deschizînd secolele de întuneric în care orbecăim şi azi. „Nici nu vreau să mă gîndesc ce ar fi fost Europa noastră dacă otomanii nu ar fi înhăţat inima creştinătăţii." Am ciulit urechile pentru că e exact ce credem şi noi intim în lojă.

Al dumneavoastră preasupus, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

15.

14 mai

Excelenţa Voastră,

Vă întreb supus: e amestecat Vodă în lucrarea noastră? A vrut cumva să-mi treacă un mesaj de frăţie cu acele cuvinte despre Bizanţ? Vă rog să mă lămuriţi, pentru a şti cum să mă port în această Valahie imprevizibilă, unde cel mai înşelător lucru este cuvîntul.

Simt că începeţi să vă pierdeţi răbdarea. Nu ştiu cum să înţeleg tăcerea Excelenţei Voastre. Am trimis trei mesaje luna asta, toate fără răspuns. Gîndiţi că ard gazul de pomană, cheltuind nepermis? Vă întrebaţi de ce nu acţionez. Îmi reproşaţi că nu vă dau veşti despre fugar. Vă întrebaţi dacă nu am trădat eu însumi cauza. Ivo Scarlat pare să nu fi vieţuit vreodată pe acest pămînt. Sunteţi sigur că nu a ajuns la Cairo sau la Londra? De ce ar fi preferat Valahia, ţara nimănui, cea plină de pericole? Te culci în patul tău şi nu ştii dacă nu eşti ucis în somn. Agenţii şi asasinii plătiţi pîndesc pretutindeni, după uşi, în dulapuri, prin ganguri. Nu e colţ de stradă, birt, han, biserică, bordel, piaţă, mahala unde să nu le simţi respiraţia şi privirea. În locul lui Scarlat, nu m-aş fi refugiat aici, cu hăitaşii pe urmele mele. Bucureştiul e prea aproape de iad. Vă jur că încrederea domniei voastre e mai preţioasă pentru mine decît lumina ochilor. Urgent.

Acelaşi Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

16.

21 mai, prin curier

Excelenţa Voastră,

Vodă a dat ordin să se închidă cîrciumile, hotelurile şi hanurile. A instalat încă trei lazarete la bariere şi a tocmit 100 de voluntari de pază. A interzis să se intre în prăvălii. Se serveşte numai printr-o fereastră. Vînzătorul nu atinge banii, clientul îi pune într-un vas cu oţet de pe pervaz. Superstiţioşii valahi cred că banii transmit boala şi oţetul o previne. Au rămas deschise doar drogheriile şi brutăriile. Puţine măcelării au primit permis, sub supravegherea agiei. Cioclii depăşesc în corupţie poliţaii. E vremea lor. Misrahi&Merlucius stăpînesc şi peste ciocli, pe care-i folosesc şi ca agenţi. Vagabondînd prin mahalale, intrînd în prăvălii şi în gospodării, află tot. Cei doi îi cercetează dacă nu cumva îl vorbesc de rău pe Vodă. Morţii de holeră aduc averi unora. Bîlciul cel mare ţinut la Obor, care trebuia să se deschidă de ziua Sfinţilor Constantin şi Elena, s-a anulat. Un ucaz al lui Vodă ameninţă cu pedepse aspre dacă porunca va fi încălcată. Spectacolele, comediile, café-concertele, interzise. Trupa lui Zecchini a fost trimisă la Tg. Ocna. Pînă trece molima, toţi străinii sunt trimişi în surghiun. Am rămas pe loc numai cîţiva — diva Farfara, Karnim, eu, generalul, agreaţi de Curte. S-a interzis damelor de consumaţie să mai apară pe uliţe. Cerşetorii şi ţiganii şătrari au fost alungaţi dincolo de mănăstirea Plumbuita. Hingherii sugrumă prin tîrg cîinii cu şbilţul. La fel păţesc şi suspecţii — tot de şbilţ sfîrşesc. Hoiturile sunt aruncate la groapa cu gunoi, rareori sunt arse sau îngropate creştineşte dacă se găseşte cineva să plătească oficiul. Unei căpetenii de haită,

cîinele Zgaibă, i s-a făcut slujbă de către preotul mahalalei. Stăpînul a plătit trei parale lui popa Ridiche de la Sfîntul Spiridon. E şi el om! mi-a spus hangiul Tase. Pisicile, şobolanii, vampirii, inorogii, nimfele, crocobaurii, dropiile, faunii au parte de acelaşi tratament, un ordin domnesc. Era şi cazul, pentru că au ieşit din pivniţi şi şanţuri, alungaţi de duhori, şi au năvălit pe uliţi şi în pieţe. Arătările se văd pretutindeni. Rău e că îţi iau aerul şi te sufoci.

Morbul holerei adus de soldaţi face ravagii fără ca administraţia să întreprindă ceva. Şi chiar dacă se iau măsuri, nimeni nu le respectă. Vodă, care în săptămînile trecute colinda prin tîrg şi îmbărbăta năpăstuiţii, acum stă ascuns în palatul de pe Podul Mogoşoaiei, de lîngă casele Slătineanu, asta vine vizavi de mănăstirea Sărindar, şi refuză să primească. A trimis trăsura de trei ori s-o aducă pe primadonă la Curte. Farfara e singura care îi mai potoleşte ipohondriile. Îi e teamă că va fi atins de boală şi va muri înainte de a fi urcat pe tronul Bizanţului. I-a spus că nişte jalnici uzurpatori, buni de tîrît prin scîrnă, ţes intrigi murdare la Istanbul şi Viena. E încrezător, ceea ce mă face să cred că a primit promisiunea ţarului pentru o expediţie la sudul Dunării.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

17.

1 iunie

Excelenţa Voastră,

Profit de ocazie şi trimit printr-un curier de încredere acest mesaj.

De la hangiul Tase o ştiu — de Sfinţii Constantin şi Elena lumea ieşea pe uliţe să se bucure cu popii şi curvele, să verse lacrimi, să se roage. Se făcea mare vînzare. Marfă să ai că adunai cîte parale aveai chef. Anul asta a fost pustiu. Ce spectacol, oraşul fără nimeni. Ţară nefericită. Lumea s-a baricadat în case pentru a nu se contamina. Unii au fugit pe cîmp, sapă bordeie şi trăiesc acolo ca animalele. Alţii petrec neobrăzat prin locante. Citez o vorbă auzită des — o viaţă are omul! Boierii s-au retras la moşii. Negustorii au rămas pe loc să-şi păzească avutul. Există ameninţarea unei răzmeriţe. În armată, ofiţerii sunt nemulţumiţi că soldele nu s-au plătit şi conspiră. Cioclii sunt detestaţi. Cer o avere să-ţi îngroape mortul, dar mai ales să tacă. Dacă anunţă Agia că au găsit un bolnav într-o casă, casa aceea se închide şi i se pune foc. Cioclii obişnuiesc să arunce cadavre peste gardul tău ca să pretindă apoi că eşti molipsit. Îţi stropesc casa cu var şi te alungă cu ciomegele. Deşi eşti proprietar, au dreptul să-ţi jefuiască avutul şi să facă ce vor cu tine. Să te tîrască pe uliţi, să te înghesuie într-un dric printre cadavre, să te azvîrle pe un maidan. Lumea se roagă de ei să fie lăsată în pace. Suspecţii de holeră sunt puşi să semneze că-şi trec averea de bunăvoie Eforiei oraşului. De fapt, Eforia — sursa Melinte Olăraşu — e afacerea lui Vodă. Ajungi pe mîna cioclilor şi agenţilor Agiei, cei mai detestaţi sunt Misrahi&Merlucius. Negociind cu ei, mai salvezi ceva. Vătaful cioclilor din Dealul Spirii, Kir Leandru, a fost omorît cu ciomegele ieri-noapte de necunoscuţi. Interesul agiei şi al breslei cioclilor nu e să scape oraşul de molimă, ci să-ţi confişte avutul. Cîrciumar, lumînărar, telal, potcovar, marchitan, ce-oi fi! Dai oricît ca să scapi! Iau bacşişuri

grase, peţesc pe nimic fete de măritat, arvunesc moşii. Corupţia e veche în Valahia şi tot atît de răspîndită ca holera şi ciulinii pe Bărăgan. Nu dai, n-ai! e o altă vorbă pe-aici.

Vecinii se denunţă între ei. Asta e a doua molimă după holeră, dar mai rea. E în natura valahilor să toarne. Toată lumea suferă de acest josnic obicei. Aici pare lucrul cel mai firesc. Îi văd zilnic, denunţaţii sunt duşi de agenţi la beci. Dacă omul e de vază, îl flanchează Misrahi&Merlucius. Arestaţii sunt mulţi, ca şi cadavrele. Vodă a decis măsuri excepţionale. Pofteşte să nu mai crîcnească nimeni şi să nu mai umble cu pîra contra lui. Coleopter a dispărut. Se zvoneşte că l-ar fi tranşat măcelarii de la Abator din înalt ordin şi ar fi fost servit ca tocană prin cantinele spitalelor. Am mărturia lui Olşevsky, care l-a văzut ultima dată pe trotuarul Agiei, parlamentînd cu tandemul M&M. E o pierdere, am sperat că, stînd cu ochii pe gazetar, să ajung la Scarlat, ştia tot ce mişcă. Bănuiala mea este că se ascunde îndărătul oglinzii miraculoase a generalului. Dacă sunt complici, conspiră să ajungă la Istanbul cu pravoslavnicii? Nu ştiu unde a ascuns-o mai nou, că în iarba roşie de la Sfîntul Gheorghe, în capătul Lipscanilor, nu mai e. Se zice că au ridicat-o chiar oamenii Agiei s-o şlefuiască. Mi-e clar c-o pregătesc pentru războiul izbăvitor cu care ţarul îl va pedepsi în curînd pe sultan pentru nerespectarea tratatului de la Bucureşti din 1812, semnat la Hanul lui Manuc, unde mă aflu acum, cînd vă scriu. Vestea, cum vă imaginaţi, mi-a căzut prost. Scarlat s-a pierdut iar, e o umbră, un cadavru viu. Dacă nu apare zilele astea, mi-e teamă că trebuie să mă sinucid şi să ajung în iad. Acolo îl găsesc sigur.

Cîinii (mai agresivi ca oriunde în Europa) umblă în număr nesfîrşit pe uliţi şi maidane, prin gunoaie şi şanţuri, cară morbul de colo-colo şi răspîndesc boala. Par să fie împinşi de cineva cu puteri supranaturale. Dracul din oglindă, cine altcineva!? cum zice popa Ridiche, care slujea la Sf. Spiridon înainte să fugă dincolo de barieră de frica bolii. Oraşul e blestemat! a strigat din amvon. În toate mahalele morţii se îngroapă mai mult fără slujbă. Sunt tăvăliţi în var şi aruncaţi în gropi comune. Preoţii sunt de negăsit. Fug spre schelele de pe Dunăre sau la mănăstirile Plătăreşti şi Pasărea. După ciocli, popii sunt cei mai răi. Lacomi, mincinoşi, laşi, şi-au părăsit turma. Răul a pătruns pînă în măduvă în ţara asta. Nu ai cum să-l vindeci. Holera îşi ia tainul cerut de Providenţă şi se va duce, dar răul din Valahia nu va trece niciodată. Noaptea, uneori şi ziua, se aude un hohot de rîs venit de nicăieri, prin aer. Asta numai de cînd a dispărut oglinda.

Dacă eşti taxat „bolnav", eşti mort. Agenţii Agiei, cioclii, vecinii, rudele e jupoaie. Fură tot şi pun foc. Spitalele — vechi şi puţine, Mărcuţa, Dudeşti, Colţea, Streinului — sunt neîncăpătoare. Oraşul e părăsit de şapte din zece locuitori ai lui. Am asistat la scene tragice. Vizavi de hanul „Kiriazi", am văzut cum se rugau de ciocli un bărbat cu copilaşii şi femeia lui. Plîngea să fie lăsat în pace, fiind întreg şi sănătos. L-au înhăţat, l-au cărat cu familie cu tot afară din oraş, în carantină. Seara i-au jefuit gospodăria şi i-au dat foc. Dacă plătea cît i-au cerut, scăpa nevătămat. Cioclii nu au inimă. Molima e neiertătoare, şi sunt tot mai lacomi. Vor să-şi facă suma şi să dispară. Se pare că morbul a fost adus de regimentele ruseşti transferate din Caucaz după sfîrşitul războiului cu Persia.

Lumea să nu-i vadă în ochi pe ruşi. Să fie un zvon lansat de otomani?

Molima a izbucnit în martie, după ce s-a muiat frigul. E dificil să-mi fac treaba. Suntem ca într-o tabără militară, consemnaţi ca în cazarmă. Am rămas în han, sub paza santinelei. Nimeni nu poate ieşi sau intra decît plătind bacşiş. Negustorii sunt extrem de nemulţumiţi şi încearcă să ocolească restricţiile. Unii zic că n-ar fi vorba de nicio molimă. Este o fantasmagorie a lui Vodă ca să pună taxe şi să ţină ţara sub ascultare. Alţii şuşotesc că Vodă este pe cale să fugă la Viena din cauza războiului. Ţarul e la Kiev şi se pregăteşte să coboare la Dunăre. Zvonul holerei din Valahia îl ţine departe de graniţă. Îi e frică să nu-şi infesteze armata, socoteşte Vodă. Cum vedeţi, molima (sau zvonul ei) e bună la ceva. Fereşte ţara de încă o ocupaţie străină. E Vodă atît de inteligent, vă întreb?

Al domniei voastre, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

18.

12 iunie

Excelenţa Voastră,

Am cerut statistica morţilor. Zadarnic. Este secretul cel mai bine păzit. Domnii Misrahi şi Merlucius mi-au rîs în nas. Funcţionarii devin extrem de suspicioşi cînd îi întrebi de morţi. În Valahia, mai mult ca oriunde. Ca să aflu totuşi ceva, voi folosi metoda ştiută. Banii dezleagă limbile, nimeni nu-i refuză. Dacă nu o faci, eşti tratat de tîmpit. Una la mînă. Doi. Diva Farfara stă închisă în

cameră şi repetă ariile pentru concert. Pentru auzul meu e o desfătare. Rareori iese la cină, pentru că noi, muritorii de rînd, o plictisim. Îi e o frică grozavă să nu se îmbolnăvească. Îşi ţine gîtul înfăşurat în eşarfe înmuiate în camfor, oţet şi ceai de muşeţel. E spionată de Agie, i-am văzut pe M&M şuşotind în faţa uşii ei. Trăgeau cu urechea şi-şi făceau curaj să ciocănească. Ieri i-am găsit pe cei doi bondari negri nas în nas cu hangiul Tase. Îi cereau dublura cheii de la camera nr. 5. Tot răul spre bine. Pe mine mă consideră un ins insignifiant, aşa trebuie să rămînă.

Diva mi-a spus sîmbătă seara că pierde contractul vienez dacă se prelungeşte carantina. Are promisiuni că va putea părăsi Valahia în două săptămîni. Sunt sceptic. Vodă încearcă să o reţină la Bucureşti pentru a o folosi în jocul lui diplomatic. O duce cu vorba, tergiversează. Mă întreb dacă nu cumva a inventat povestea cu holera anume s-o ţină prizonieră în Valahia. Celebritatea ei în Europa îi acoperă faptele şi e nebun după ea. Dacă suspendă carantina, Diva părăseşte a doua zi oraşul. Ca să nu îi stric dispoziţia, am făcut împreună planuri de drum. Trebuie să ajungem amîndoi la Budapesta, în iulie 21, cel mai tîrziu, şi de acolo la Viena.

Negustorul de brichete de cărbune, Nathan Stern, dat mort, de bîrfe, s-a întors de la Hermannstadt. L-am chestionat forte în beciul hanului. Oglinda împărătească şi lada cu bani s-ar afla la Braşov, unde e şi Scarlat, deghizat în general rus. Olşevsky a reclamat furtul efectelor sale, inclusiv al decoraţiilor şi documentelor. Vă cer permisiunea să părăsesc Bucureştii şi să ajung degrabă acolo. Marginea Imperiului austriac oferă nenumărate posibilităţi să dispari în neant. Contrabanda este

un alibi perfect pentru intrigi politice. Stern a refuzat să vorbească despre Scarlat. Fie se teme de represalii, fie sunt complici. A stat cu fălcile încleştate, deşi l-am momit cu parale. Bănuielile domniei voastre se adeveresc, rostul generalului Olşevsky este identic cu al meu. Mai rău, evreiaşul Stern mă crede omul lui Olşevsky! Hangiul Tase a intrat în beci peste noi (îl căuta!) chiar cînd îi mărunţeam oasele. I-am zis că îi înfund pe gît hîrtiile din privată dacă deschide gura. Aşadar, sunt rival cu Olşevsky nu doar la farmecele divei. A venit în Valahia să îl facă prizonier pe Scarlat şi să îl ducă în Rusia. Cum v-am raportat deunăzi, l-a ademenit cu oglinda miraculoasă. Acum a rămas fără ea! A pretins în casa lui Melinte Olăraşu, la întrunirea duşmanilor lui Vodă, că i-a fost furată de trimişii sultanului. Minte gros, Scarlat e făptaşul. Degeaba a adus generalul oglinda din fundul Rusiei. N-a fost capcana fatală. Răscumpărarea pentru capul lui Scarlat nu va intra în buzunarul lui Olşevsky. Jur! Şi cînd te gîndeşti că voia să scoată oglinda înaintea ţarului cînd va trece Dunărea cu trădătorul Scarlat legat în lanţuri. Eh, Scarlat a fost mai iute, a furat-o şi dus a fost. Unde eram eu?! Nu l-am mirosit, cert. Dar m-am bucurat. Dacă îl lua prizonier şi îl expedia în Siberia, ce folos aveam? Continui pînda, îl vînez şi trebuie să cadă în laţ mai devreme sau mai tîrziu. Dacă înţeleg bine, pentru asta a venit la Bucureşti şi nu s-a dus la Ragusa, unde îl aşteptau complicii. Generalul zice că acum 12 ani a adus-o de pe Loara, traversînd Europa de la vest la est şi ajungînd pe Volga, unde are moşie. A ţinut-o ca pe o relicvă sacră, 12 slugi au lustruit-o zi şi noapte. A înconjurat-o de icoane şi lumînări. Nu prea îl cred, e un şnapan. A zis toate astea tare, să se audă la

Agie. Urechile agenţilor M&M se lungiseră ca ale iepurilor din grădina lui Vodă.

Bref, generalul a aflat cu ce mă ocup. Mă tem că la mijloc e o trădare. Loja noastră nu este din păcate atît de secretă cum mi-am închipuit. Dacă e aşa, sunt în pericol. Să-l înlătur pe Olşevsky? Aştept instrucţiuni. Îl văd ars la crematoriu ca pe un morman de gunoi. Altă idee ar fi să-l arunc în groapa cu var de alături, tocmai se fac reparaţii la han, zidit în perete, ar spiona călătorii. Englezii preferă fantomele, valahii cadavrele vii. Dacă poliţia ţarului a primit deja denunţul, trebuie să oprim pregătirile de răzmeriţă. Sfînta Alianţă îşi bagă nasul în treburile noastre. Veghez ştiind că generalul are misiunea să ia înapoi oglinda. Va ucide fără să ezite. Ştie că oglinda a aparţinut lui Constantin XI Paleologul-Dragases. Nu este singurul. Şi agentul imperial habsburgic Danilo Zbanţ von Karnim conspiră. Vodă şi-ar da ochii din cap s-o aibă. Fără oglindă, nici pomeneală să se întoarcă la Bizanţ ca bazileu. Poate doar între baionete, dus la Edicule şi descăpăţînat de gîde, aşa cum i-a promis marele vizir.

De dragul continuităţii Bizanţului, ţarul vrea, odată ajuns cu armatele lui neînfricate la Istanbul, să instaleze oglinda sacră în Palatul Imperial de pe buza Bosforului. Aşa a afirmat agentul lui diplomatic în seara cînd ne-am strîns la han să complotăm sub aparenţa unei partide de canastă. Rostul generalului Olşevsky e să ne impiedice să ne mişcăm pînă nu ajunge ţarul la Dunăre. Mujicii întăriţi de artilerie şi cazacii nerăbdători să scoată sabia aşteaptă pe Nistru ordinul să coboare în Balcani chiar în vara asta. Urmăresc vigilent ce se întîmplă.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti, prin curier.

„Onoare şi sînge!"

19.

17 iunie

Excelenţa Voastră,

Nu ştiu dacă v-a parvenit ultima mea scrisoare trimisă prin curierul care a părăsit în secret Bucureştii. Deduc că nu aţi primit-o. Vă raportam 1/ despre o cucerire sentimentală şi 2/ despre ezitările lui Vodă.

Aflaţi că Habsburgii au închis graniţa. Nu mai trece nici pasărea cerului din Valahia în Transilvania. Primadona nu va mai concerta la Palat. Vodă — ca s-o împace — i-a dăruit o pereche de cercei cu diamante şi i-a spus c-o va însoţi la Viena, dacă mersul politicii şi vremea îi vor îngădui. Îşi caută un prilej potrivit pentru a se îndepărta de Gurile Dunării — citez — „ţinta întregii campanii militare". Miza supremă ar fi „Istanbulul şi încoronarea mea ca bazileu". A zis — am relatarea de la Farfara: „Nu văd cu ochi buni ambiţiile ţarului. Europa nu va accepta un Romanov pe tronul Bizanţului. Eu sunt ultimul urmaş al martirului creştinătăţii, Constantin Paleologul." Neînţelegerile şi răceala valahilor faţă de pravoslavnici s-au dezvăluit. De mirare, ţarul a fost pînă de curînd principalul protector al acestei ţărişoare. Melinte Olăraşu, care nu-l iubeşte pe Vodă, e de părere că pretenţiile astea fantasmagorice la tronul bazileilor îl vor da pe mîna gîdelui. Şi dacă totuşi va părăsi Valahia şi se va duce pe Bosfor să conspire să-şi încerce norocul? Oricum ar fi, scăpăm de el! Nu are sens ca tu, ţar, să trimiţi armatele pravoslavnice împotriva otomanilor, pentru ca altcineva să dobîndească glorioasa

coroană a Imperiului Roman de Răsărit. Altfel, de ce ar duce războiul?

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

20.

23 iunie

Excelenţa Voastră,

Vodă are o perspectivă provincială asupra politicii europeneşti. Pun mina proastă pe care o are pe seama exasperării, oboselii şi deznădejdii. Holera nu se mai termină şi este dator vîndut. Comerţul s-a întrerupt, vămile nu aduc nimic. Sarea zace în căruţe, undeva, pe drumul Giurgiului. Vasele din Brăila şi Turnu Severin aşteaptă goale fără marfă. Pînă şi actorii din Palermo veniţi să joace *Căderea Constantinopolului* stau la porţile palatului şi cerşesc plata. Singura ieşire ar fi să se roage de ruşi să treacă înapoi graniţa. Se spune că taberele de la Focşani, Călăraşi şi Zimnicea vor fi cedate pămîntenilor. E imposibil să izolezi infecţia cîtă vreme soldaţii se vîntură de colo-colo. Dacă Vodă ar cere oficial retragerea trupelor, ar fi repudiat de austrieci, rechemat de otomani sau asasinat de ruşi. N-are ieşire.

Interesele marilor puteri converg — să nu lase Valahia din strînsoare. Mai nou, Vodă se plînge că e falit. Unde să fugă şi de ce? Poate să-şi strîngă bagajele numai după ce-şi face suma. Îl suspectez că se vaită doar ca să fie auzit de agenţi. Şi-ar fi depus banii în bănci veneţiene,

bîrfeşte Coleopter. Melinte Olăraşu crede că mai curînd la Viena. A donat bisericii Sf. Gheorghe, închinată Ierusalimului, 14 000 de galbeni, pentru a fi împărţiţi săracilor din Istanbul. Patriarhia din Fanar e principalul său agent şi, după cum se vede, deloc dezinteresată.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

21.

Sfîrşit de iunie, din Valahia

Excelenţa Voastră,

Ţara e supusă. Se lasă stoarsă de ultima picătură de sudoare fără să crîcnească. Danilo Karnim e de negăsit, din cauza molimei sau a afacerilor lui tenebroase. Ar fi trebuit să-şi prezinte scrisorile de acreditare din partea Curţii vieneze. Vodă a refuzat să-l primească de frica molipsirii, zic unii. Pentru că-l ştie în solda duşmanilor lui, zic alţii. E la mijloc şi mîna lungă a Sankt Petersburgului. Partida naţională tace. Melinte Olăraşu şi Hristu Mavru conspiră, unul pe Bosfor, celălalt la Viena. Circulă zvonul că Vodă e şantajat din cauza unor poliţe date cămătarilor din Bazar, pentru a-i mitui pe muftiu şi oficialii cu greutate de la Istanbul. E vorba mai ales de ambasadori occidentali. Ţinut pe la uşi, Karnim ar fi ameninţat că, dacă nu e primit într-o săptămînă, va părăsi Bucureştii. Ministrul său de Externe va interveni ferm, stîrnind un scandal, pe care Vodă nu şi-l doreşte. Nu are a face că e holeră şi ocupaţie străină! A bătut cu pumnul în masă. Oh, nu la Vodă în Palat, Doamne fereşte, că rămînea

ciung, ci la hanul „Kiriazi". Treburile de stat nu suferă amînare! s-a răstit spre meseni. I-am zis că, dacă vrea la privată, o găseşte în fundul curţii. Numai acea treabă nu suferă amînare, în rest... M-a acuzat că îl zeflemisesc şi m-a ameninţat cu duelul dacă voi continua să mă adresez lui „pe acest ton dispreţuitor". I-am zis: Hai sictir! M-a lovit cu mănuşa peste obraz şi-a lăsat-o să cadă pe podea. Am ridicat-o îndată. I-am spus că îi voi trimite martori. Ne găurim cu plumbi sau încrucişăm săbiile?

Cînd ziceam vorbele astea, diva Farfara ne-a făcut semne peste balustradă. Ne-a văzut înfierbîntaţi şi a crezut că ne certăm din cauza ei. Ne-a invitat în odaie să bem din Chianti-ul trimis de Vodă ca leac împotriva holerei. „E bun să potolească ţîfna unor cavaleri!" De băut am băut, de împăcat nu ne-am împăcat.

Al dumneavoastră îndatorat, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

22.

6 iulie

Excelenţa Voastră,

Prin tîrg, circulă zvonul, lansat de Lazaro Zecchini şi Theodor Cusino într-un pamflet tras la noua tipografie de la biserica Mavrogheni, că aş fi amantul divei Farfara. Altfel, de ce ar pierde atîtea ceasuri cu mine în odaie? m-a chestionat indiscretul Danilo von Karnim. Am fi fost zăriţi frecîndu-ne nasurile, ţinîndu-ne de mînă în spatele bisericii Sf. Spiridon. Asta l-a făcut nervos? Speră încă s-o cucerească în drum spre Viena, cînd vor fi singuri în

trăsură. Arăta ca un dulău în călduri. Poate ar trebui să-l prezint unor grizete. I-am oferit adresa cîrciumii „La Diribau", unde eşti servit cu pizdulice, vin acru de Odobeşti, berbec la proţap şi taraful lui Ficăţel. Cioroiul i-a cîntat şi ţarului după ce Măria Sa a pus cazacii de l-au dus în tabăra de la Moghilev, pe Nistru. S-a întors după o lună burduşit de ruble imperiale şi cu o decoraţie rusească, Sf. Vladimir, cu care face o mare impresie, o atîrnă la rever s-o vadă boierii să crape de ciudă. Cred că Olşevsky vrea să i-o fure, e ahtiat după tinichele. I-a cerut-o ca s-o afişeze măcar în zilele cînd se duce la dame sau se înfăţişează lui Vodă. A negociat cu ţiganul, dar ăsta — ce curaj pe el! — nu a vrut în ruptul capului. Cum îl ştiu pe general, îi prevăd lăutarului un atac nocturn, cînd se întoarce acasă în mahalaua Belvedere. Mujicii îl vor lăsa nu numai fără manta, dar şi fără Sf. Vladimir. Dacă face zgomot, îl lasă şi fără suflet.

Revenind la Danilo von Karnim, aflu că grizetele nu îl iubesc pe habsburg. E zgîrcit, se tocmeşte şi plăteşte doar jumătate din cît a promis. Un creiţar zimţat cu chipul Mariei Theresa. E cusurgiu, mi-a zis Safta, ajunsă coană mare de cînd e ţiitoarea generalului. E speriat să nu se contamineze de holeră. Prea scump! a zis cînd Safta i-a înfăţişat nişte fete din tîrg. Eram de faţă. Karnim lucrează împotriva fraţilor noştri. Are obiceiul prost să pună întrebări. Trage cu urechea, plăteşte portari, vizitii, tejghetari, ciocli, arnăuţi, să spioneze pentru el. Slugile obişnuiesc pe-aici să ia bani de la toţi şi să nu servească pe nimeni. Cei mai reuşiţi sunt Misrahi&Merlucius — au buzunarele doldora de fişicuri. Şi Danilo Zbanţ von Karnim e-n bani, nu l-aş plînge. Dispune de fonduri negre de la Bank of Balkans, care are o filială la

hanul „Zlătari". Am aflat că în spatele afacerii se află tot generalul Olşevsky. Cum v-am raportat, a fost aghiotantul ţarului Alexandru, pînă cînd a căzut în dizgraţia urmaşului său, Nicolae. Departamentul III al Cancelariei imperiale de la Sankt Petersburg l-a surghiunit în Valahia. Poliţia secretă îl pîndeşte, e filat de Misrahi&Merlucius, oamenii ruşilor totuşi. E bănuit mai nou că s-ar fi vîndut Londonului şi le serveşte ca agent de influenţă. Legătura lui cu von Karnim ţine de un complot urzit prin cancelarii. Conform tratatului secret care se va semna în septembrie, Dunărea se împarte între Habsburgi şi Romanovi, dar pe Tamisa se fac cărţile în Tripoul balcanic. Cauza noastră trebuie să rămînă neatinsă de aceste intrigi.

L-am acuzat că a furat oglinda în noaptea de 4–5 mai şi a dosit-o la moşia lui Vlad Corvin, mare proprietar de pămînturi şi saline. Are şi o crescătorie de cai din care vinde scump armatelor de ocupaţie. Cum aici nu există an dat de la Dumnezeu fără o ocupaţie străină, şi-a rotunjit averea, sărac nu a fost niciodată. Oglinda, se zice (sursa Take Vafiades), ar fi ascunsă într-o mină de sare ferită de poterele Agiei. Karnim a fost insolent, dar duelul nu va avea loc. 1. M-aş deconspira. 2. Se opune diva. Mi-a zis că, dacă nu renunţ, îl anunţă pe Vodă. Ce face Karnim, tovarăşul lui Corvin? Cumpără de la ruşi nasturi de uniformă, ovăz şi porumb. Oferă ustensile chirurgicale şi turme de porci de la Hermannstadt. Aici se ascunde motivul închiderii graniţei dintre Valahia şi Transilvania. Dovadă, dumnealui trece graniţa fără griji, arătînd o hîrtie de cancelarie cu sigiliul imperial. Aşa află mişcările trupelor din spatele frontului. Dacă ştii cîţi porci cumpără ruşii, ştii şi cîte trupe au de

hrănit la Nistru. Karnim e amestecat în povestea noastră? Să fie în legătură cu trădătorul Scarlat? S-a suit întîmplător cu mine în poştalion la Istanbul, cînd am luat drumul Valahiei?

Să îl dobor pe Scarlat şi pot să mor liniştit. Se va întîmpla cum aţi cerut, nu mi-am uitat jurămîntul. În plus, într-un duel oricum ar fi, ar trebui să îl ucid pentru onoarea lojei noastre, ceea ce ne-ar aduce mari complicaţii. Aflu că Nathan Stern a reapărut în tîrg, după ce a aranjat ascunderea oglinzii în salina de lîngă Tg. Ocna. E găzduit în buza tîrgului, pe Lipscani, la nr. 14, în casa unde a locuit Scarlat. A fugit la mănăstirea Mititza deghizat în călugăr care vinde icoane ruseşti. Excelenţă, ce ziceţi? Vă rog să cercetaţi informaţia asta. Dacă e aşa, ar trebui să trec degrabă la sudul Dunării. Fac legătura cu furtul tigvei împăratului nostru de la biserica Sfintei Treimi. Dacă nu o găsim aşa cum aţi ordonat, n-avem decît să ne dăm morţii. Am descoperit că Nathan Stern se află sub protecţia Austriei şi urzeşte pieirea noastră. Vlad Corvin, gazda de tîlhari, are rol greu în această istorie, la el duc firele. Prezenţa lui Olşevsky mi se pare tot mai obscură. Niciodată nu ştii unde se găseşte, la Hermannstadt, la Galatzi, la Sulina. Cine mai înţelege ce vrea Rusia? Sankt Petersburg şi-a trimis agentul la Gurile Dunării, apoi trimite alt agent să îl contracareze pe primul. Ciudat. Şi nu e un basm. Prevăd că vom avea în curînd un cadavru.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

23.

9 iulie

Excelenţa Voastră,

Vă trimit o lungă scrisoare, faptele amintite aici sunt pline de înţelesuri, sunt sigur că le veţi descifra. În ciuda vremii sahariene, spectacolul trupei lui Lazaro Zecchini a fost un succes. A circulat zvonul că Vodă va fi asasinat de complotiştii lui Melinte Olăraşu. Prudent, Vodă nu şi-a făcut apariţia. După repetate amînări, piesa totuşi s-a dat la sala Momolo, asta pentru că lumea începuse să se cam agite. Palatul era îngrijorat să nu fie tulburări pe uliţi. S-a jucat *Căderea Constantinopolului*, o relatare a asediului rămasă de la un oarecare Evghenie Hămesitul zis şi Isaia Grămăticul. Acesta a reuşit să scape din oraş pe o corabie genoveză şi a ajuns la Padova, unde a trăit ca profesor emeritus de greacă. Aici a aşternut cronica marelui asediu, căruia i-a dedicat întreaga sa viaţă. A rămas neterminată, s-a văzut cînd s-a stins şi manuscrisul a fost găsit în mansarda lui sărăcăcioasă. A fost confiscat de prinţul care finanţase lucrarea. Din păcate, prinţul, nerăbdător să afle secretul, n-a citit indicaţiile de pe coperta a 4-a. Îndată ce a atins filele, mîinile i s-au umplut de o igrasie urît mirositoare şi i-au putrezit întîi degetele, apoi braţele, pînă la umeri. Ochii cu care a citit i s-au umplut de viermi. A murit şi nimeni nu a mai avut curaj să se apropie de acele file. Cronicarul notase că, pentru a fi citit corect, textul trebuia aşezat în oglinda aceea blestemată. Nu am curaj să rostesc numele celui care locuia înăuntrul ei, să nu păţesc ceva rău. Manuscrisul s-a pierdut în împrejurările răzmeriţei din 1476. Au rămas nişte

note în cartea unui memorialist balt din Vilno, jumătate om, jumătate cerb, de care s-a folosit Zecchini pentru a da de urma cronicii căderii Bizanţului cînd a poposit la Sankt Petersburg cu trupa lui de teatru şi operă. Prinţul Olşevsky i-a arătat colecţia lui de curiozităţi. Avea obiecte din Siberia, Persia, din estul Mediteranei, foetuşi de maimuţă, coasta lui Iisus străpunsă de suliţă şi trei cuie din trupul divin, luneta lui Tycho Brahe, planiglobul lui Vespucci, piticul jucător de şah care îl bătuse pe sultanul Abdzul Hamid. Era un amestec de ştiinţă şi superstiţii tipic ruseşti. Atunci a văzut Zecchini magnifica oglindă cărată prin toată Europa. Ca fervent bonapartist, nutrise speranţa că Împăratul va elibera Italia. Nu şi-a trădat sentimentele în faţa rusului despre care citise într-o gazetă că luptase la Waterloo şi campase apoi în Paris. Oglinda se afla în parcul din faţa palatului său, pe gazon. Te orbea. Prinţul se străduia să incendieze o căpiţă făcînd diverse experienţe cu înclinarea, cu umbra, gradele şi unghiurile, cu lungimea razei. Folosea diverşi scripeţi şi pîrghii. Nota totul într-un registru. Pînă nu a dat foc căpiţei de la distanţa de 100 paşi, nu s-a lăsat. Profitînd de bucuria de nedescris a prinţului, Zecchini i-a cerut insolent — aţi ghicit ce — manuscrisul despre căderea Constantinopolului. Acolo era scris adevărul despre soarta împăratului Bizanţului. Prinţe, ştiinţa vă va clasifica printre eroii ei. La acest argument Olşevsky a cedat, fiind un captiv al spiritului şi raţiunii. Produsese o teorie luminii, în urma cercetărilor cu oglinzi, şi a devenit, pe lîngă membru a nenumărate academii, prieten al filosofilor. Era secolul ştiinţei şi experimentelor, asta nu avea cum să îl lase indiferent pe Emilian Macarevici Olşevsky, prinţ rus. Zecchini a promis să ducă manuscrisul în Italia, să

consulte cei mai mari savanţi la Padova şi Bologna, criptografi şi lingvişti, iar, după ce caligrafii veneţieni copiază textul, se obliga să i-l trimită înapoi prin curier. Nu! a şuierat prinţul. Vii aici cu actorii dumitale şi dai o reprezentaţie în faţa slăvitului nostru ţar şi a Curţii. Au căzut de acord la minut.

Mi-a spus Zecchini că acel cronicar, surprins de asediul din 1453 în Bosfor, a îmbibat hîrtia cu otravă. Oricine o atingea în trei zile zăcea pe năsălie. A existat un blestem şi împotriva celui care va încerca să descifreze textul. Textul era scris în oglindă, într-o limbă dispărută, cu desene şi semne de neînţeles chiar şi pentru iniţiaţii vremii, ştiutorii tuturor cifrurilor existente de la Facerea Lumii. Textul, nepîngărit, părea destinat anume lui Zecchini. Îl întîlnise pe Diavol rebegit de frig pe un canal al Veneţiei. Nu avea bani să intre la Fenice, unde se cînta în acea seară Mozart, *Don Giovanni*. L-a băgat în sală pe la intrarea actorilor. Zecchini însuşi îl juca pe comandor. S-au întîlnit după spectacol, l-a găsit entuziasmat, au rămas prieteni. Se înfăţişa curăţel, îmbrăcat îngrijit şi vorbea întretăiat, parcă îl alerga cineva. Într-o seară a luat bagheta şi a dirijat din fosă instrumentiştii plictisiţi. S-au animat cînd Dracul a bătut primele măsuri. Tempo tempo, le-a strigat. A fost un triumf! Excelenţa Voastră, aşa mi-a povestit Zecchini, care a continuat cu păţaniile manuscrisului. Degeaba îl avea în cufărul cu costume şi îl căra prin turnee. Cînd aplauzele se stingeau, se retrăgea în camera de hotel sărăcăcioasă şi încerca la lumina opaiţului să priceapă ce e scris pe filele îngălbenite. „M-am rugat fierbinte nopţi la rînd nu Sfintei Fecioare, cum greşit au procedat ceilalţi pretendenţi ai secretelor din manuscris. Oh, nu! Sunt învăţat să joc personaje negative, Iuda

de exemplu, lumea mă huduie cînd îl sărut pe Iisus şi aplaudă cînd atîrn de copac... M-am adresat, dragă domnule Vizanti, îngerului căzut, Lucifer. Ajunsesem la capătul răbdării. Mă gîndeam să mă întorc la Sankt Petersburg să îi înapoiez prinţului manuscrisul. Am mai încercat o dată, să fi fost într-o marţi, 13. L-am găsit pe Diavol într-o dispoziţie fericită, luase un prînz bun şi rîgîia vesel. M-a văzut disperat, falit şi mi-a îndrumat paşii spre o firidă unde se găsea oglinda din parcul lui Olşevsky. Întunecată, mai mare decît statul unui om, rezemată de perete. De acolo mă privea frumuşel Diavolul. Luase înfăţişarea mea. Mă uitam şi mă vedeam pe mine. Mă priveam ţeapăn, sumbru, încordat ca un arc. Dincolo, imaginea scotea limba, declama, făcea reverenţe. Ai pomenit aşa ceva, domnule Vizanti? M-am întors în cameră ameţit, deşi nu băusem un strop. Am deschis manuscrisul pe podea, scîrţîia de-am trezit toţi clienţii hotelului. Aşa, călcînd pe foile îngălbenite, cu marginile roase de şoareci, am început să citesc ca în vis, ca un copil care învaţă alfabetul. Totul mi-a fost limpede... Am adormit cînd trecuseră şapte nopţi şi şapte zile. Cînd soarele încingea geamul, după o iarnă întreagă, m-am trezit. Am citit febril, textul era gata. Aflasem marele secret al căderii Constantinopolului —, dar nu l-am rostit, ar fi însemnat moartea cuiva. Dacă nu a multora. Ca să nu dau nimic de bănuit Diavolului, care mă privea din oglindă amuzat, am transformat textul cronicii în ceva inofensiv, o piesă de teatru. Ficţiune, nimic adevărat, imaginaţia unui poet, poveşti."

Îmi iau rămas-bun, dar nu pentru multă vreme.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

24.

Bucureşti, din Valahia. Fără dată

Excelenţa Voastră,

Revin cu interesanta poveste a lui Lazaro Zecchini. Pretutindeni pe unde jucase, la Sankt Petersburg, Praga, Viena, Veneţia, trupa avea mari datorii. Creditorii îl pîndeau să îl jupoaie de viu, băncile tocmiseră bătăuşi să le rupă actorilor oasele delicate, hotelierii puseseră preţ pe capul lor. Apăruseră afişe — cine îl vede pe Lazaro Zecchini să anunţe îndată poliţia să fie biciuit. Trupa lui nu mai avea succes de public şi sărăcia se instalase unde se aciuaseră. Se destrăma trupa, actorii îl părăseau. Îi trebuia o piesă puternică, sîngeroasă, patetică, întunecată, pe gustul epocii. Proaste zile! A scris — cerînd în răstimpuri sfaturile oglinzii — *Căderea Constantinopolului* într-un hotel sordid. Acum era gata să o joace în faţa întregii Europe. Cinci acte magistrale despre cine l-a trădat pe împărat, cum s-a terminat asediul, ce era acel misterios Ordin al Marii Cruci Apostolice. „Eh — mi-a zis Zecchini după spectacol — sunt patru ani de cînd fac turnee şi numai triumfuri. Iar bani, cîţi pofteşti. Mi-am plătit datoriile şi construiesc un teatru al meu la Veneţia, în palazzo Amalfi. Abia aştept să plec din Valahia, să văd şantierul. Vodă mi-a plătit îndeajuns. Cumpăr decoruri, costume, fotolii şi sunt gata. Vodă mi-a spus după spectacol că în curînd soseşte şi el acolo să se bucure de luminile Occidentului."

Excelenţă, la Momolo a fost potop de lume. S-au dat nu una, ci cinci reprezentaţii, lucru nemaivăzut în Valahia. Am aflat că Vodă a văzut spectacolul ultim ascuns

după o perdea. De neînchipuit să lipsească, strămoşul lui, împăratul Constantin XI Paleologul-Dragases, este eroul piesei. Supuşii lui şi-au dat seama că Vodă e ros de mari ambiţii. Nu îl văd bine, e închipuit şi ahtiat după grandoarea Bizanţului. Se vede încoronat basileus. Şi-a ţinut ascuns gîndul, acum însă s-a mărturisit. Vă spun — e nebun.

Al dumneavoastră prea supus servitor, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

25.

18 iulie, Bucureşti

Excelenţa Voastră,

Vă întreb supus — ce să înţeleg din reprezentaţia trupei lui Zecchini? Este o întîmplare? Cineva îmi face semn? Cumva la Bucureşti a sosit un mesager trimis să mă certe că nu mi-am îndeplinit misiunea? Daţi-i ordin să se arate! Viaţa mea, ca şi moartea aparţin lojii noastre. E vreo cheie aici? L-am surprins pe numitul Danilo von Karnim scotocindu-mi odaia în seara cînd m-am dus la spectacol. După ce l-am lovit cu bastonul în moalele capului, l-am atîrnat de fereastră. A stat acolo să privească luna pînă cînd l-a salutat generalul Olşevsky, care se întorcea de la o beţie, dus de subsuori de agenţii agiei, Merlucius şi Misrahi. S-a trezit strada de cît de tare cîntau. Şi fals! a zis Farfara, apoi a ieşit la fereastră să îi roage să înceteze. Atît despre acest incident.

Duelul care a urmat o duminică mai tîrziu m-a expus unei anchete poliţieneşti. Sunt amestecaţi ruşii, ei

spionează şi controlează totul. Vodă şi von Karnim sunt rivali aprigi la graţiile primadonei. Niciunul nu se bucură de trupul ei divin, mărturisesc că eu. Să mă explic. La Bucureşti domnesc o plictiseală şi o spaimă soră cu moartea. Mirosul de cadavre şi de carne arsă ne-a aruncat pe unu-n braţele celuilalt. Moartea ne-a speriat teribil pe amîndoi. Sper că acest episod romantic nu dăunează sfintei noastre loji.

Să nu aveţi grijă, misiunea încredinţată va fi îndeplinită. Am scăpat nevătămat din duelul cu Danilo Zbanţ von Karnim. Am ieşit în teren în pădurea Herească. Nu l-am ucis, dar aflaţi că zace în pansamente la spitalul Colţea, sub îngrijirea chirurgului Exarhu. Vodă a trimis oamenii agiei să mă arunce în puşcăria Sf. Anton. Protectoarea mea l-a convins să fiu lăsat în pace, eu fiind cel provocat, nu agresorul. Sunt rănit la braţ şi necesit odihnă. Vă trimit aceste rînduri prin bunăvoinţa ei. E un înger, dar, din păcate, îşi strînge bagajele. Va părăsi cît de curînd Valahia. Vrea să ajungă la Curtea din Viena. Nu poate renunţa la spectacolul de gală ce se va da în faţa împăratului. Primiţi dovada respectului meu nedezminţit.

Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

26.

25 iulie, Valahia, Bucureşti

Excelenţa Voastră,

Agentul diplomatic Danilo Zbanţ von Karnim a fost găsit ieri mort la hotel „Kiriazi". Limba îi era acoperită

de insecte, i-au uns-o cu miere înainte să îl agaţe de streaşină. Afacerea e în legătură cu oglinda căutată de toţi. E acolo unde n-o caută nimeni, în beciurile hanului. Diva ştie povestea, face chiar parte din ea ca personaj. În vama de la Dunăre unde, odată coborîţi de pe vapor, vă amintiţi, ne-am lăsat bagajele, a apărut peste noapte un pluton de spahii. Călăreţii au devastat chiliile mănăstirii şi au săpat adînc sub zidul împrejmuitor după ce călugării, puşi pe jar la călcîie, au mărturisit. Otomanii au găsit oglinda ascunsă de generalul Olşevsky pe cînd se pregătea să treacă cu regimentele la sudul Dunării. Treaba lui von Karnim era să îi împiedice pe pravoslavnici să pornească război în Balcani. Aşa a zis, fiind cercetat de Misrahi şi Merlucius, oamenii agăi Teişanu, zbirul Valahiei. L-au legat de un scaun, au turnat peste el apă fiartă, i-au poruncit să vorbească. Le-a spus atunci istoria cu lazaretul. Nu l-au crezut. L-au bătut în cuie ruginite în pivniţă sub Curtea Veche. N-a vorbit pentru că îi fixaseră din nebăgare de seamă şi limba într-o scoabă. Şi-au cerut scuze, impresionaţi de numele lui aristocratic, Danilo Zbanţ von Karnim, baron austriac, de fel de lîngă Cernăuţi. Asta nu i-a împiedicat pe cei doi să-i bată în tălpi potcoave şi să-i ceară să umble. Sărea ca un ţap, s-au distrat copios pe seama lui. Au repetat întrebările, fără rezultat. I-au suflat cu o ţeavă în gură sticlă topită. Lucea splendid în lumina lunii, ca un cavaler al Apocalipsei. Aşa mi-a zis doctorul Exarhu poftit să constate decesul. Asta a fost după ce l-au scos din pivniţă să îl vadă valahii atîrnînd de streaşină ca să ia aminte că Măria-Sa e neiertător.

Vodă vrea să fugă de Sf. Maria prin Salzburg spre Veneţia, unde are un palazzo. Aici vrea să-şi toace banii şi să-şi sfîrşească zilele. Mi l-a pîrît confidenta lui, o ştiţi,

Farfara. Doreşte să se stabilească departe de muscali şi otomani, care îi vor pielea pe băţ. Austriecilor le-a făcut destule servicii. Von Karnim era agent dublu, aşa că Viena nu s-a supărat că a fost găbjit, lucra şi pentru otomani. Toţi vor să fie slugăriţi bine, apoi te scurtează de cap. Eh, dacă ai noroc te trimit în surghiun sărac pentru că-ţi confiscă averea pînă la ultimul sfanţ. Cine l-a hăcuit pe bietul Danilo von Karnim (asasini necunoscuţi) a trimis vorbă că urma să dispară cu primadona şi că se grăbea să treacă graniţa în Transilvania. D-aia a fost înşfăcat de Misrahi şi Merlucius, atîrnat pe cea mai aglomerată uliţă a Bucureştilor. Aşa suna versiunea oficială. Oglinda rămînea marele secret al războiului nimicitor care se pregătea în Balcani.

Ei bine, agentul diplomatic n-a murit, aşa cum s-a crezut. Dr. Exarhu a constatat că respira, funcţiile vitale nu se întrerupseseră — deşi în *Tratatul de medicină legală*, Felix Oprobrius, Ed. Adieu, Utrecht, 1744, in folio, la pp. 145–148, dă lista a 111 modalităţi de a constata moartea clinică. Danilo Zbanţ von Karnim corespundea tuturor criteriilor de deces. S-a dezlănţuit o dispută teologico-anatomică între doctorul Exarhu şi popa Ridiche, adus iute să-i citească stîlpii. Doctorul s-a opus, probînd cu pulsul şi temperatura. Mişca degetele, trăgea băşini. I-a cerut să mişte pleoapele dacă îl aude. Perfect. I-a cerut să numere. Perfect. Atunci, ce vrea îngerul? De ce se grăbeşte? Să mai aştepte! I-a dat la schimb sufletul unui cioclu mort de holeră ca să n-aibă lipsă în registru. Preotul era trimis de Vodă să afle unde sunt banii, ceea ce doctorul Exarhu ignora. L-au percheziţionat. Nicio chitanţă, hartă, jurnal intim. Vodă s-a simţit rău de la inimă, fiind în pagubă. Aşa că i-au aruncat cadavrul pe un maidan să fie sfîşiat

de cîini. Ceea ce nu s-a întîmplat. A apărut îngerul şi l-a luat cu el.*

Al dumneavoastră îndatorat, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

27.

1 august

Bucureşti, mahalaua Spiridon

Excelenţa Voastră,

Trimit iar veşti proaste. Generalul Olşevsky a pierit şi el ducîndu-şi secretul la ceruri, îmbătat de parfumul primadonei noastre. Cînd a crăpat, tocmai îşi vîra nasul roşu, borcănat, între ţîţele ei, pe cînd ţiganii îi cîntau la ureche de inimă albastră. Ce făcea adorata? Rîdea cu toţi dinţii. Şi brusc, generalul a întins braţele-n cruce şi nu s-a mai putut face nimic. Ea a încercat, angelică, să îl salveze. Cineva a zis că fusese infirmieră în ultimul război ruso-turc. Strîngea într-un cort trupurile ostaşilor căzuţi şi încerca să-i resusciteze prin simplă felaţie — de unde şi renumele ei de sfînta Farfara. Noaptea pe cîmp, cu un felinar, imaginaţi-vi-o căutînd morţii şi răniţii în tranşee şi gropile de obuz! Cînd l-a văzut pe general cruce pe podea, i-a şoptit că se gîndeşte să accepte un contract în Rusia, el să-i fie impresar, dar tot n-a înviat. Generalul s-a

* Nicholaus Palavre, *Relicve şi minuni în vremea bejeniei,* manuscris găsit în 1969 la muntele Athos, mănăstirea Prodromu. Autorul e nimeni altul decît preotul Ridiche de la biserica Sf. Spiridon, caterisit, tuns chilug, închis pe viaţă în sihăstrie.

încăpăţînat să plece din lumea asta. A lăsat în urmă un testament controversat.

Îşi dezmoştenea copiii (17) şi nevestele (3 la număr) pentru a o înzestra pe primadonă, fireşte, dacă divorţează de caraghiosul ei baron uitat pe Bosfor şi îl ia oficial de soţ la biserica mare din Odessa, să îl vadă moşierul Krupski şi să moară de ciudă. Un fapt, notat aici cu prudenţă, este că, dansînd gopak cu o seară înainte de tragicul lui sfîrşit, generalul a început să-şi zdrăngăne decoraţiile şi să agite în aer sabia. Mai rău, a vorbit în diverse limbi despre care certific sub jurămînt că nu le vorbise vreodată. Am recunoscut arameica, ebraica veche vorbită de esenieni şi un dialect folosit exclusiv în Ethiopia de sud de un trib dispărut la 1453, de la care au rămas nişte frînturi de cuvinte scrijelite pe pietre în deşert. Limba a fost reconstituită de marele lingvist Maxence Looping, vezi conferinţa ţinută pentru Societatea savantă la Londra, 1821, şi publicată în broşură un an mai tîrziu de Trinity College. Revin în curînd cu informaţii.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

28.

4 august

Excelenţă,

Se întîmplă lucruri curioase. Un emisar pravoslavnic a pretins cadavrul generalului. A cerut belicos să fie adus la Curte pentru a i se da toate onorurile şi abia

apoi să fie îngropat conform protocolului, cu mitropolitul Ioasaf la căpătîi. Vodă s-a supărat pentru că emisarul Sankt Petersburgului a pătruns fără permisiune în sala tronului, pe cînd boierii erau adunaţi la sfat, şi i s-a adresat fără să facă plecăciunile obligatorii. Rusul a zis scurt, bătînd cu sabia în podea: „Vreau mortul!" Cum Bucureştii au băgat jumătate din populaţie sub pămînt în acest nefericit an de holeră şi ocupaţie străină, nimeni n-a ştiut despre cine este vorba. Au răsuflat uşuraţi cînd au aflat că despre lăudărosul general, prinţ rus şi polonez totodată, lovit de un atac de apoplexie în împrejurări deocheate. N-are decît să-şi ia cadavrul, că şi aşa împute aerul! L-au cedat pe gratis, chiar dacă aga a pretins la început o taxă pentru vistierie. Era numai aşa, ca să îl necăjească pe trimisul Majestăţii Sale Imperiale, ţarul tuturor Rusiilor.

Al dumneavoastră, Jacopo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

29.

6 august

Excelenţa Voastră,

Pravoslavnicii au făcut funeralii cu fanfara şi parada regimentelor aduse din tabăra lor din Brăila. Alaiul, într-adevăr impresionant, în frunte cu Vodă, mitropolitul, episcopii, popii din oraş, în odăjdii. Veneau apoi boierii divăniţi, negustorimea, calicii, cerşetorii, miliţia locală, civili nenumăraţi. La intesecţii, Misrahi şi Merlucius au aruncat bănuţi dintr-o tigvă. Nu a fost mare lucru, lumea

a rămas posomorîtă pe margini, rar care se închina. Comenduirea oştirii a dat ordin să se golească proviziile din depozitele cvartirului pentru a fi împărţite populaţiei bucureştene greu lovite de holeră, în toate intersecţiile pe unde a trecut cortegiul funerar. Excelenţa Voastră, indiferenţa despre care am pomenit s-a sfîrşit atunci. Valahii şi-au rupt mîinile să apuce ceva, şi-au spart capetele, şi-au scrîntit mîinile, s-au muşcat de urechi, de degete, s-au storcit unii pe alţii, şi-au scos ochii, s-au afurisit fără ruşine de Vodă şi mitropolit. De unde or fi ieşit atîţia! mă întreb. Ştiam că jumătate din populaţie a pierit din cauza holerei. Or fi auzit cei din cimitire, au desfăcut coşciugele şi au ieşit pe uliţi, altă explicaţie nu am. A trebuit să se facă uz de armă pentru a fi restabilită ordinea. Cei vii s-au retras înfricoşaţi. Morţii nu s-au sinchisit de glonţ — au rămas în uliţă să se sfîşie pentru pomană laolaltă cu cîinii flămînzi. Pînă cînd cortegiul nu a părăsit Bucureştii hărmălaia şi haosul nu au încetat. Sicriul a ajuns la schela Giurgiu, pînă unde l-am însoţit. De aici, spre Sulina şi pe mare la Odessa, cu vasul amiral „Ţarul Petru".

Generăleasa a primit post-mortem înălţarea răposatului la gradul de feldmareşal şi decoraţii. La Curtea din Sankt Petersburg se ştie bine cît le iubise. Orice să fie, numai să zdrăngăne. Ţarul, în mărinimia lui vecină cu a lui Dumnezeu, a dăruit moştenitorilor două moşii. Una-n Crimeea, lîngă Livadia, alta-n Basarabia, lîngă Bender, pe Nistru, şi le-a înzestrat cu 7 000 de robi din treizeci de sate de lîngă Tver. Mormîntul a fost săpat într-o colină plină de oasele eroilor căzuţi în campania din 1812. Un sculptor din Pisa a tăiat în marmură de Carrarra crucea, care a dispărut în aceeaşi noapte. Demontată şi dusă în căruţe cu coviltir la bîlci, a fost vîndută la Varna pentru

palatul unui pașă. Poliția secretă rusă a descoperit, mi-a spus noul lor agent diplomatic Furtzev, că generalul a fost ucis de moșierul Krupski, ca s-o pețească pe fericita văduvă în vederea contractării unei căsătorii. Nu a fost un asasinat politic, cum s-a spus, orchestrat de Viena și cu atît mai puțin de Sankt Petersburg. Nu cred o iotă. Cam atît despre petrecărețul general ale cărui activități — militare, sex, afaceri și spionaj — nu ne-au scăpat.

Esențială e povestea cu căratul oglinzii împărătești de-a latul continentului. Blestemul nostru l-a ajuns. N-avea cum să rămînă nepedepsit. Într-însa locuia Dracul în persoană. E cunoscută natura apropierii sale de diva Farfara, cu care împărtășea unele secrete. Conform procesului-verbal 44-bgk — 78 DHR, depus la arhivă, el l-ar fi ucis pe numitul Danilo Zbanț von Karnim, și nu M&M, cum s-a zis. Vodă a preferat să mușamalizeze afacerea ca să nu aibă neplăceri. Mobilul crimei a rămas o taină. „A făcut-o din gelozie!" s-a răspîndit vestea în saloane, mai ales printre doamnele romanțioase. Domnii înclină spre scenariul unei conspirații. Agentul ar fi trădat o cauză, nu se știe care. Tovarășii lui l-au lichidat, a fost o răfuială prin subteranele Europei. Von Karnim lucrase pentru mai mulți stăpîni pînă îi supărase pe toți. Se vorbește de fonduri obscure pe care le-ar fi subtilizat. Firele duc la țar și sultan, dar deopotrivă și la stăpînul lui, împăratul habsburg. A căzut victima unui complot țesut de Sfînta Alianță. Otrava din șampanie i-a fost turnată de primadona Farfara, abia apoi îl spînzuraseră, cînd era deja rece, mort.

Primiți, vă rog, dovada sentimentelor mele celor mai distinse, Jacoppo Vizanti.

„Onoare și sînge!"

30.

15 august

București, Valahia, de Sf. Maria,

Hanul „Kiriazi", camera 5

Excelența voastră,

Rușii au cerut capul lui Vodă ca urmare a sfîrșitului generalului Olșevky. Otomanii, parșivi și slabi, le-au dat satisfacție ca să evite războiul. Au trimis firman la București ca pe vremea fanarioților! Lucrurile nu s-au prea schimbat în Principate. Cum vedem, granzii dispun. Acum trebuie să se găsească un pretendent pentru caraghiosul post de gospodar în Valahia. Sunt destui care vor să rîște, crezînd că-și vor umple buzunarele. Banca Hofmannstall&Ass. din Berlin, dispusă să finanțeze un candidat capabil să întoarcă împrumutul, cere garanție salina Tg. Ocna și exploatarea vămilor din porturile Brăila și Turnu Severin, dar se ciocnește cu banca fraților Hrissoveloni, veche aici. Ar dori o felie din comerțul cu grîne ținut de englezi, care cumpără recoltele cu totul. Otomanii sunt rezervați, de frică să nu rămînă Istanbulul cu cămările goale. O răzmeriță a flămînzilor i-ar fi fatală sultanului. Miroase iar a sînge. Rușii au pretendentul lor și vor să îl impună cu orice preț. E un nevolnic, nepotul cuiva, om de paie. Aud că marele vizir Mehmet Oglu a fost decapitat la Edicule. E adevărat? În Valahia o veste nu ajunge niciodată la vreme. O afli numai după ce s-a învechit și nu mai folosește nimănui, astfel că valahii trăiesc în afara timpului. Londra și-ar fi condiționat sprijinul de un volte-face al sultanului în politica externă. Aici

se ştie că Foreign Office a trimis la Istanbul un nou ambasador, James Malcolm, lord de K. Atenţie la soţia sa, o franţuzoaică drăguţă, fostă cîntăreaţă. Îl cam învîrte pe degete, afacerile mari se ţes în budoarul ei. Cuplul a trecut prin Braşov şi Bucureşti, venind de la Pesta. Doamna a lăsat o amintire de neşters lui Melinte Olăraşu, armăsarul tîrgului. La Palat s-a dat o serată în cinstea noului ambasador britanic. Am înţeles-o ca pe un adio luat de Vodă. Primadona noastră aşa presupune, pentru că marele ei admirator îşi face bagajele.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

31.

25 august

Excelenţă,

Mi-aţi scris că vin vremuri bune pentru loja noastră, motivul fiind acela că noul ambasador britanic a fost primit printre noi pe cînd studia la Oxford. Înţeleg de ce Misrahi şi Merlucius s-au ţinut după el prin tîrg. Aşa m-au slăbit pe mine şi mi-am putut continua cercetările. În sfîrşit, s-a făcut! Scarlat s-a înecat pe cînd trecea Dunărea într-o noapte la Călăraşi–Silistra, sub greutatea oglinzii furate. Din păcate, nu a pierit de mîna mea, dar viu nu mai e! A plătit. Dumnezeu l-a pedepsit El însuşi, văzînd că noi muritorii nu reuşim să îi facem voia.

Cum vedeţi, m-am înfundat în Valahia. Nu reuşesc s-o părăsesc de şapte luni încheiate, deşi s-au întîmplat atîtea. Afacerile noastre suferă. Sunt pe cale să găsesc ce

este al nostru. Cineva mi-a spus că oglinda de pe fundul Dunării a fost scoasă de nişte pescari care fac contrabandă cu peşte. Ar fi ajuns la Hermannstadt, trecută peste munţi cu catîrii. Nu se confirmă, am verificat. Vă informez că un agent rus s-a instalat la hotel „Brenner", cuib de carbonari, pe uliţa Nemţească, lîngă Stavropoleos. Îl înlocuieşte pe decedatul general Olşevsky (Raport JV/16/25.08 a.c.). Dumnealui Melinte Olăraşu a fost trimis în surghiun. Ambasadorul britanic s-a plîns că i-a făcut felul nevesti-sii şi a fost îndată mătrăşit. Ba i s-au pus în cîrcă şi o afacere de spionaj, furtul oglinzii şi contrabanda cu arme. Se găseşte deja la Paris unde-şi continuă intrigile. Cum n-a găsit sprijin la Viena, mizează pe cartea franceză. Parisul a cerut sultanului să cureţe de piraţi rutele maritime din sudul Mediteranei. Dacă nu o va face, Quai d'Orsay se vede nevoit — a declarat ministrul — să trimită flota de război pe coasta Africii de nord. Comerţul nu trebuie să sufere, otomanii răspund pentru bunul lui mers, aşa cum este consemnat în tratatul de la Alexandria, 1818. Atît.

PS. Trimit alăturat o listă de cheltuieli pentru decont. Fugarul nostru nu e de găsit. Nu se confirmă că s-ar fi înecat, a fost un zvon de sorginte rusească. Nişte străini veniţi după afaceri îi semnalează prezenţa în oraş. Nu mai are zile multe, garantez.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Ordine şi sînge!"

32.

9 septembrie, vineri

Excelenţa voastră,

Profit de un curier care pleacă mîine din Bucureşti pentru a vă scrie. Trebuie să mărturisesc că, deşi am primit porunca dvs. de a părăsi Valahia, am amînat data plecării mele, fiind reţinut de boala neaşteptată a Farfarei. Vestea îmbolnăvirii marii soprane m-a prins nepregătit sufleteşte. Orice, numai asta nu! Mai ales acum cînd turbata boală a holerei s-a retras.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

33.

22 septembrie

Excelenţă,

A trebuit să părăsesc Valahia împovărat de tristeţe, dar nu mă întorc deocamdată la Istanbul. Ştiu că am încălcat ordinul dat de dvs. Farfara a murit în braţele mele, în odaia ei din hanul „Kiriazi", nr. 6, et. 1, marţi, 14 oct., ceasurile 9. Mi-a secat inima. Numai mulţimea chestiunilor pe care a trebuit să le rezolv în timp scurt pe la uşile amploaiaţilor m-a ţinut. A costat o avere, nu există nicăieri buzunare mai adînci ca aici. O ţară de rahat, Valahia asta de care nu a auzit nimeni. Tocmai aici s-a întîmplat să moară cea mai mare voce a timpului, ah, unde nu există măcar o sală de operă! Aşa a vrut bunul

Dumnezeu. Nu a existat vreodată o femeie ca Farfara. Am dat preţul a două case doar într-o zi ca să cumpăr Poliţia şi mai ales pe M&M, nişte hulpavi care pîndesc după uşi să te jupoaie cînd dai de necaz.

Vodă s-a grăbit să părăsească tronul fără a-şi împlini visul de-a fugi cu ea. Dacă moartea avea răbdare, ar fi avut ocazia s-o însoţească. Acolo conspiră deja revenirea pe tron. Cînd îl avea, nu îi plăcea, acum şi-l doreşte. Aud că cerşeşte ajutor la Curtea vieneză. După dandanaua cu molima de holeră, nu-l mai vrea nimeni. I-a rămas renumele prost în Balcani şi în Rusia. E piaza rea a Valahiei. A lucrat contra lojei noastre, deşi o rudă a lui, onorabilul Georges Banu, ex-dragomanul, e un iniţiat şi a contribuit (sufleteşte şi cu mulţi galbeni) la emanciparea noastră. Fostului Vodă, parşiv şi venal cum n-am mai văzut, nu-i stătea capul decît la bani şi la carnea ca piersica a divei Farfara.

Şedeam în odaia goală şi o priveam. Nu vom mai auzi magnifica ei voce niciodată. Mi se părea ireal. Am făcut aranjamentele necesare la biserica Bărăţiei pentru slujbă şi înmormîntare. N-a mai fost nevoie, pentru că am primit înştiinţarea prin curier că Staatopera a preluat grija funeraliilor. Au declarat că ar fi bucuroşi să mă ocup personal de aducerea trupului neînsufleţit la Viena. Bănuiesc că e din înalt ordin, poate vine chiar de la Hofburg despre care ea mi-a povestit atîtea. Îl admira fără margini pe împărat. Am vorbit cu doctorul Exarhu, rămas la părerea că nu holera a fost cauza morţii ei, cum s-a spus. Înclină să creadă că fusese muşcată de un vampir; e fără leac. Altfel, nu-şi explică iuţeala cu care s-a stins. Şi nici escarele găsite pe gît, omoplaţi şi pe sînul drept.

Cînd m-am întors în odaia ei din hanul „Kiriazi", bagajele dispăruseră, ca şi oglinda cea mare din pivniţă!!! Nu am găsit-o eu pe ea, odată, stînd liniştită pe un scăunel, ştergînd cu cîrpa oglinda?! Ce faci? i-am zis! Nimic! Garderoba, cutiile cu partituri, totul a dispărut. Fireşte, laolaltă cu preţioasele ei bijuterii ascunse în pernă. Farfara a rămas cu ce avea pe ea, atît. Am cerut să vorbesc cu poliţaiul-şef, aga Teişanu, mai pungaş decît toţi hoţii cei mari şi ticăloşi din Valahia. M-a primit amabil. Cînd i-am zis să aresteze pe făptaşi — i-am dat şi numele, Merlucius şi Misrahi — şi să restituie bunurile, mi-a rîs în nas. Citez: „La Bucureşti, Agia nu găseşte nimic niciodată. N-are rost să deschid o anchetă, nimeni nu va vorbi. Despre oglinda dumitale nu ştiu nimic. Nici nu există aşa ceva. Bijuteriile da, dar dacă apar de undeva, se împart cu hoţul. Te sfătuiesc să renunţi. Consideră că n-au existat". Mi-a cerut o descriere amănunţită a lucrurilor dispărute. Apoi m-a invitat afară în politeţuri, spunînd să plec degrabă din Valahia. De ce? l-am întrebat. „V-aţi făcut mulţi duşmani. Să nu păţiţi ceva! Scoateţi repede cadavrul de aici!" mi-a recomandat. Dacă află ceva, mă va înştiinţa. Răspunsul lui mă va găsi pe Dunăre, iar dacă întîrzie, departe, la Viena. Mi-a pus la dispoziţie trăsura şi pe Misrahi şi Merlucius, să mă însoţească. Ultimul, deghizat în chior cu bandă neagră peste ochiul stîng, celălalt în vizitiu. Mi-a oferit un dric cu cai acoperiţi de valtrapuri negre, cu ciucuri şi panaşe, cu îngerii şi roţile aurite. Mi-a dat patru călăreţi şi un taraf de lăutari să jelească pînă la Giurgiu, unde ne va prelua vaporul companiei Johann Shafft&Ass. Dacă mîine sunt în port, mi-a zis, pot să mă îmbarc fără grijă. M-a sfătuit să nu pierd ocazia. Aga e grăbit să mă scoată din ţară. „Încă patru zile de aşteptare cu cadavrul pe malul Dunării — să se împută

şi să avem alte necazuri — ar fi o nenorocire! Abia am scăpat de holeră, domnule Vizanti, şi ar fi păcat."

M-a chestionat dacă mi-a plăcut ţara şi dacă am de gînd să revin. Am încuviinţat, Valahia e splendidă. Din păcate, i-am zis, afacerile, timpul nu-mi permit să mă întorc prea curînd. S-a bucurat să audă asta. Am ieşit din biroul lui cît de iute am putut. Ştiam că-i pusese pe Misrahi şi Merlucius să scotocească odăile, să găsească acte, documente şi scrisori.

Al dumneavoastră îndatorat, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

34.

1 octombrie

Excelenţă,

Am ajuns cu bine în micul port Giurgiu, spionat de agenţii agăi Teişanu. Misrahi şi Merlucius au încercat să mă ucidă, am scăpat nevătămat pentru că tocmai atunci un înger a coborît din cer şi i-a împiedicat să urce pe vas. L-am văzut bine. Din apropiere, avea chipul ales al Farfarei. Era sufletul ei care mă veghea. După acest incident miraculos, i-am mulţumit Sfintei Fecioare.

Am întins trupul adorat al Divei într-o cadă plină cu gheaţă. În fiecare oraş pe lîngă care am trecut, s-au aprins torţe. Au ieşit pe mal s-o salute coruri, orchestre, primari şi preoţi, clase de elevi, burghezi. Vaporul „Nostalgie", al companiei Johann Shafft&Ass, n-a oprit decît la Pesta, unde au coborît agenţii agăi şi încă şase pasageri.

Al dumneavoastră, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

35.

9 octombrie

Excelenţa Voastră,

Am ajuns nesperat de repede, pe o vreme bună. Numai la Pressburg a plouat şi a trebuit să oprim o jumătate de zi din cauza unei furtuni. La Viena, primadona a fost expusă în holul Operei. Funeraliile au durat o zi, de teamă să nu miroasă şi să mute din loc nasurile melomanilor. Ea — superbă, parcă era vie, întinsă pe un strat gros de irişi proaspeţi. Te aşteptai să-i auzi vocea inegalabilă. Tăcerea te sfîşia. Mulţi au fost văzuţi plîngînd, zăbovind îndureraţi lîngă sicriu. Slujba a fost ţinută de 12 preoţi la catedrala Sf. Ştefan. Toată Viena a ieşit pe bulevarde cînd a fost dusă spre cimitir, cortegiul era lung de 1 km. O jale cum de mult nu s-a mai văzut. S-au înregistrat 233 leşinuri, 34 sinucideri, plus 111 tentative nereuşite. Ziarele au apărut în chenar negru, cu desene prezentînd-o în marile ei roluri. Familia imperială a fost prezentă cu numeroşi membri. S-a spus că avusese o aventură cu Împăratul. Majestatea Sa nu şi-a făcut apariţia, fiind ocupat în Tirol cu manevrele de toamnă ale Armatei a II-a, cum nota un comunicat din *Die Wiener Tageblatt*. Lumea a bănuit că era copleşit de pierderea suferită şi n-a putut să-şi domine durerea. Dacă îl apuca plînsul de faţă cu supuşii? Pe coroana trimisă de Împărat scria simplu: „Adio, Mutzi, din partea cocoşelului tău adorat". Ceea ce a făcut mare impresie, tocmai pentru că nu era semnat. Numai iniţiaţii au ştiut cine e autorul secret. Vienezul e extrem de romanţios.

Despre mine, ce să spun? Sufăr ca un cîine. Ştiu că nu voi avea un destin fericit în lojă, sunt condamnat. Nu am dus la capăt misiunea încredinţată de Autoritatea Supremă. Îmi pare rău că v-am dezamăgit. Nu am găsit oglinda, iar trădătorul cauzei noastre sacre este încă în viaţă. Totul este numai din vina mea. Iuda rătăceşte prin Europa cu gîndurile lui negre. Îmi primesc soarta, aşa cum am jurat cîndva. După ce Farfara s-a stins, nici nu mai are rost să sper zile senine. Îl aştept în linişte şi supunere pe cel trimis de Excelenţa Voastră să execute sentinţa. Nu mă voi sustrage dreptei pedepse fugind sau — mai rău — punîndu-mi singur capăt zilelor. Voi muri liniştit, cu regretul că nu am reuşit să vă mulţumesc.

Primiţi semnul celei mai adînci afecţiuni şi recunoştinţe.

Al domniei voastre, Jacoppo Vizanti.

„Onoare şi sînge!"

5. CAPUL ÎMPĂRATULUI

„Ce se întîmplă cînd măsurăm tăcerile?"
Sf. Augustin

1.

Ancheta de teren şi cercetarea în arhive a faptelor legate de masacru au dat un raport stufos, scris laolaltă de mîna unui gazetar, cîţiva poliţişti şi agenţi obligaţi de meserie să consemneze sec lucrurile şi, la final, de cîţiva funcţionari străini care, folosindu-se de acte şi informaţii contradictorii, de depoziţiile orale ale martorilor, au dat versiunea definitivă pe care o ştim. Paginile au adesea tonul unei cronici eroice şi întunecate, alteori par o relatare reportericească de la faţa locului. Spicuim din acest document pasajele cele mai importante. Începe cu o privire panoramică asupra locului acţiunii, mănăstirea Mititza: dacă întorci privirea spre pantele golaşe — vezi rîul secat de zece ani, mănăstirea şi barajul păzit de soldaţii KFOR. Alături — mulţimi de schilozi, sărăcime, cerşetori, bătrîni şi bolnavi. Fac cruci mari, bat cu fruntea

ţărîna pe unde a păşit cîndva împăratul. Aici s-a oprit să bea apă din fîntîna care dăinuie şi azi. Au trecut apoi, cînd împăratul nu mai era, cavalerii Ordinului Marii Cruci Apostolice*, purtînd capul celui răpus în luptă, dezonorat de trădarea alor săi, pentru a fi depus, păstrat, cinstit, iubit şi pomenit. Vechiul drum al Ragusei se observă încă, marcat de o troiţă cu flori uscate deasupra trupului şters de ploi şi viscole. Oh, vremurile cînd mai ploua! De ele îşi aminteau numai preafericiţii care trăiseră în vremea cînd Dumnezeu încă nu-şi întorsese faţa de la noi. Copiii au văzut ploaia numai la televizor. Arde rău soarele. Limuzine negre, lucioase, şoferi şi bodiguarzi în culori închise, ochelari fumurii, ţepeni, şoptesc în manşetă mesaje secrete. Walkie-talkies, jeepuri cu girofar cu sirena pornită, echipaje de poliţie. În zonă patrulează tanchete, santinelele aşteaptă. Vederea lor introduce în acest peisaj arid tensiune, anxietate, teamă. Ceva se întîmplă. La bariere, îndărătul gheretelor dungate, tineri cu căşti albe şi combinezoane de camuflaj. Un ochi exersat ar zări trăgătorii cu lunetă pe acoperişuri, măsurînd mulţimea în cătarea armei. Dacă întorci privirea se vede grupul cu popi şi călugări. Ierarhi ecleziastici, bărbi albe, roşcovane, negre. Anterie, potcapuri, epitrahile, aur şi argint. Cădelniţează mulţimea, fac semnul crucii. Pe treptele bisericii, corul în pardesie, cu pălăriile negre decolorate pe creştet, cîntă fonfăit. Staţiile de amplificare —

* *Indexul faptelor eroice din secolul XV. Minuni în Balcani aşa cum i s-au arătat călugărului Ioasaf de la mănăstirea Sfintei Treimi din Valea Seacă*, scoasă din teascurile atelierului Tipografie&editură, Zbanţ, 1711, Thessaloniki. Vezi detalii inedite despre asediul din 1453 şi într-un manuscris sunît, *Prea adorata floare de cais*, exemplar păstrat la Bathyaneum, Alba Iulia, Transilvania.

bruiate de vînt. Sunetul hîrîie, ţipă, jeleşte peste această întindere pierdută în Balcani, picotind sub praf în verile lungi şi uscate. Aici se află capul împăratului ucis la 29 mai 1453, în timp ce apăra zidurile capitalei sale. Mîine, racla din biserica Sf. Treime de la mănăstirea Mititza va fi scoasă afară, la cîteva zile după ce au fost sărbătoriţi cu fast şi alai Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, la 21 mai. Între cele două zile sacre, se întinde o săptămînă de carnaval şi slujbe, ţinute de un sobor de preoţi însoţit de coruri. Icoanele şi steagurile sunt purtate în procesiuni marcate de emoţie intensă. E şi bîlci cu tarafuri, tarabe pline cu pilaf şi cîrnaţi, butoaie cu bere şi vin, cozonaci bine-mirositori, plăcinte, covrigi calzi şi iaurt rece. Icoane, prapuri, cărţi de rugăciune, biblii, porci, viţei şi găini de vînzare — talciocul. Găseşti maşini second-hand, pneuri, cazane de ţuică, vechituri, haine la mîna a doua. Circari cu animale exotice, acrobaţi şi clovni. Pentru asta aţi venit, doamnelor şi domnilor, din prea îndepărtata dumneavoastră Europă! Ce vă poartă paşii pînă aici? Să mirosiţi varza murată, bălegarul, praful de puşcă, sîngele nostru? Să degustaţi ce e mai piperat, mai iute, mai greţos? Să vă mute nasul damful picioarelor nespălate ale sfinţilor ortodocşi? Să plecaţi acasă, dispreţuitori şi fericiţi, că aţi găsit suboameni vieţuind la porţile civilizaţiei voastre, high-tech şi liberală, îndestulată şi superioară? Asta vă dă linişte, noaptea, şi o excelentă părere despre Occident! silabiseşte Ivo Scarlat probînd microfonul.

Se împlinesc 540 de ani de la martiriul împăratului şi lumea a venit cu căţel şi purcel să întîlnească miracolul. Se înghesuie, se calcă în picioare. Îşi smulg hainele, strigă. Uneori femeile leşină sufocate de emoţie şi arşiţă

şi sunt duse la corturile Crucii Roşii. Adăugăm credincioşii căzuţi, cînd s-au apropiat de raclă. Lumea vrea să se roage numai împăratului, deşi alături găseşti icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, tibia sfîntului Maxenţiu din Efes, inima cuvioasei Filofteia Nebunatica, retina preacuviosului mucenic Anastase Orbu'. Au fost aduse cu multă cheltuială din toate zările creştinătăţii. „O colecţie de relicve menită să stîrnească evlavia celui mai neîncrezător popor, ieri ca şi azi" — a scris marele cronicar al Peloponezului, Balcanilor şi Mediteranei de est, Alfons Exaporitul Stroe.* Autorul a fost consilier al patriarhului Filaret şi a avut acces la arhive secrete. A putut astfel să descifreze multe dintre tainele acestui lăcaş sfînt ridicat de nişte cavaleri, militari de felul lor, învăţaţi cu campanii lungi şi grele, lucrători neobosiţi şi devotaţi ai creştinătăţii la jumătatea secolului al XV-lea.

S-au auzit clopotele. Care teve, antene satelit, nervozitate maximă. Reporterul Ivo Scarlat recita în microfon: „Bine aţi venit la marea sărbătoare! Aveţi în imagine pelerinii împrejmuind mănăstirea. Au rămas aici încă din ziua Sfinţilor Constantin şi Elena, trăind cu te miri ce, rugîndu-se. Sunt o jumătate de milion de pelerini din Eritreea, Galiţia şi Basarabia, Anatolia şi Crimeea. Cei mai mulţi, dragi telespectatori, sunt ţărani trăind în bătrînii noştri Balcani, veniţi din sate şi aşezări umile, din văile şi de pe versanţii aflaţi la sudul Dunării maiestuoase, zid de netrecut pentru duşmani, cum de atîtea ori istoria a dovedit-o". Aparte: „Pe dracu'! Cine a scris

* Alfons Exaporitul Stroe, *Bizanţul, o lume uitată*, p. 143, Ed. Haisictir, 322 p., in quarto, anul 1879.

tîmpenia asta pe care tre' s-o citesc pe prompter? Îl strîng de gît! E o băşcălie, vorbe goale. Îmi puneţi în gură numai aiureli". „Bine că nu ţi-au pus un rahat!" face Cati. Scarlat îi aruncă o privire, rîde, îşi trece degetele prin păr. Reia spre camera 3: „Mîine în zori se va scoate din marea biserică a Sfintei Treimi tigva Împăratului Constantin, cel care a apărat cu sabia în mînă Crucea lui Iisus în faţa năvălirii otomane. Îl cinstim azi cum se cuvine. Să nu ne închipuim că mai-marilor Europei le-ar fi păsat, stimaţi telespectatori, de eroismul său de santinelă neînfricată a creştinătăţii la frontierele Europei. A fost defăimat, trădat, lăsat singur cînd în faţa zidurilor Constantinopolului s-au arătat oştile Semilunii. Destinul tragic al împăratului îl cunoaştem: a fost ucis. Şi-a dat ultima suflare ca lumea noastră să supravieţuiască. A murit îmbrăţişînd crucea cu privirea lui plină de iubire. A ajuns purtat de îngeri în ceruri, de unde ne priveşte şi acum. Vom reveni cu amănunte după cîteva minute de publicitate. Pentru televiziunea naţională, a transmis Ivo Scarlat". Reclame la tampoane pentru femei, conserve pentru pisici, detergenţi Vax şi bere Pax, casete video ieftine cu slujba de Înălţare săvîrşită de ÎPS mitropolitul Visarion. Ca bonus, primiţi 12 cîntece gregoriene spre mîngîierea sufletului.

În dosarul citit de Comisia pentru investigarea masacrului, urmează o înregistrare TO făcută de Serviciul special al Armatei. Auzim — Ivo Scarlat: „Ce bla-bla infect! Nici nu se poate fraza, îmi vine să vărs. Băga-mi-aş picioarele în transmisia asta şi în sfîntuleţul vostru de două parale!" Îşi smulge căştile şi face scandal unui tehnician pentru sunetul prost. „Vrei să mă omori, amice, să rămîn surd. Dumnezeii şi coliva şi anafura!" Voce

feminină, identificată Cati: „Las' că face o minune şi pentru tine" (imagini din piaţă cu mulţimea stînd pe lîngă ziduri). Scarlat: „Psihi-mu, ai chef de sex?" Cati: „Cu tine? Mai tango!" Scarlat: „Avem binecuvîntarea tuturor sfinţilor. Unde te întorci, dai cu ochii de unul levitînd peste capetele prostimii. Cati, puicuţo, psihi-mu, om ca mine găseşti mai rar! Nu sunt sfînt, erou, nimic. Sunt carne şi oase! Ha, ha, profan! Ce-ţi trebuie ţie, fato, un nemuritor? Cu atîta spiritualitate şi evlavie în jur, ce atmosferă mişto pentru sex!" Cati: „Ce papagal ai, m-ai omorît! Niet!" Scarlat: „Diseară la hotel?" Cati: „E măcar una cu care nu te-ai culcat?" Scarlat: „Numai tu ai rămas." Cati: „Vezi?" Sună un celular. Cati i-l dă. Scarlat: „Da, boss, să trăiţi. Cum ziceţi, nu schimbăm o iotă textul de pe prompter. S-a înţeles. Popor creştin, trăiască guvernul (umblă pe sub fusta fetei). Da, s-a înţeles, băgăm cu lacrimi, milostenia, să ne iubim cu toţii, onoare şi sînge. Mila pentru semeni e mai presus de orice. Lumea aşteaptă un miracol, se ştie. (Cati se lasă cuprinsă în braţe, sărutată pe gît, rîde). Unu, mesajul preafericitului, doi, discursul epocal al primului ministru. (Fata îl trage de cravată spre ea.) Puţină istorie nu strică. Să trăiţi, am înţeles! Bun, apariţia Sfintei Fecioare în 1756, epidemia de holeră 1828, pelerinajul milioanelor de creştini (cei doi intră în rulotă). Boss, nu mai pot să vorbesc. Închid, e ceva defect. Vă sun eu după..." (Uşa rulotei se închide.)

După un minut, Scarlat iese îmbrîncit din rulotă, cu cămaşa scoasă din pantaloni. Cati: „Du-te la aia din hotel, te aşteaptă." Scarlat rîde. Vine spre camera de luat vederi, fluierînd, prim-plan camera 1.

2.

Comisia de la Haga care a anchetat masacrul a găsit înregistrările audio-video din acel weekend sîngeros. Cînd scriu această modestă şi fugară cronică sunt zece ani de atunci. Văd rola 15/b — Ivo Scarlat ia un interviu Înalt Preasfinţiei Sale mitropolitul Visarion. Prelatul îşi mîngîie barba roşie şi spune ceva despre însemnătatea moaştelor. Nu se desluşeşte ce, sunetul e prost. Face cruci mari spre camera 3, de care e atras ca de un decolteu. „Minunile înfăptuite sunt de necontestat, zice. Cîţi orbi nu şi-au recăpătat aici vederea? Cîţi schilozi au plecat pe picioarele lor? Cîţi leproşi au scăpat de bube? Nu mai zic de femeile sterpe care au născut după ce s-au rugat aici. Cîte nefericite părăsite s-au trezit cu bărbatul la poartă? Un exemplu: în 1896 copilul Ilie depus în capelă, cînd să fie dus cu alai la groapă, s-a sculat din morţi şi asta numai pentru că mama lui, văduva Ana, s-a rugat fierbinte să n-o lase singură după ce bărbată-su fusese tîlhărit şi ucis. Sfîntul i-a ascultat rugile şi, înduioşat de lacrimile ei, domnule reporter, a redat viaţa copilului. Citeşte broşura asta, te dumireşti, că te văd sceptic." Mitropolitul Visarion priveşte îngrijorat cerul. „Plouă, ce zici?" Scoate oglinjoara şi aruncă o privire în ea. E mulţumit, apoi o ascunde în buzunarul unde ţine şi seminţe pentru păsări, resturi de lumînări, agenda unde a notat adrese/net cu femei goale. Îşi netezeşte barba, îl binecuvîntează, îi întinde dosul mîinii la pupat. Scarlat se face că nu vede. „Camera merge!" se aude vocea unui operator. „Să fie pace şi credinţă, fiule! Aşa să ne ajute Dumnezeu." Se interesează cînd se dă interviul la tv, ar vrea să se uite.

Imagini, capete, mulţime, soldaţi. Cerşetori, babe, schilozi se reped să pupe poala anteriului, toiagul, mîinile mitropolitului. Face cruci mari deasupra tuturor. O fată leşină, *plan apropiat*, cineva gras şi păros îi dă cu săruri pe la nas. Bea apă. ÎPS Visarion a trecut mai departe, urmărit *plan mediu* de camera 1. De pe trotuarul de vizavi, o ceată de măicuţe strigă: Jos Jos Jos! An-ti-cris-tul cel rîios! Mitropolitul urcă în limuzină ajutat de şofer. Ce Mercedes, bre, ultimul tip! Îl vedem pe Ivo Scarlat *plan american* privind din capul scărilor. Zice spre camera 2: „Încheiem aici deocamdată reportajul nostru. Participăm, credincioşi de pretutindeni, la un mare eveniment. Lumea s-a strîns în număr mare, deşi e război civil şi ura devastează această mirifică parte a Europei, încărcată dintotdeauna de un autentic spirit religios. E un bun prilej să ne amintim eroismul acestui mare împărat, care şi-a dat viaţa pentru Europa şi crucea Mîntuitorului. Poporul îl venerează după cuviinţă şi îi aduce ofrande în această zi de mare şi frumoasă credinţă. Nu e exclus să se petreacă o minune, ca în 1828, la vreme holerei, sau ca în 1878, cînd Maica Domnului s-a arătat deasupra tranşeelor. Vom reveni cu imagini. Mîine membrii guvernului vor veni la mănăstirea Mititza în pelerinaj. Pe curînd!"

Cineva îşi aminteşte — fapt consfinţit de o transcriere după TO făcută la ordinul serviciului de siguranţă KFOR — că s-au primit avertismente telefonice. Contrainformaţiile au raportat riscurile, dar le-au clasat. Zona nu era sigură, s-au luat măsuri de pază extraordinare. Exista temerea unui atentat cu bombă. Dacă un sinucigaş deschide foc asupra mulţimii cu kalaşnikovul, ne ia dracul! Patrulele roiau, intersecţiile erau păzite, bariere peste tot, percheziţii corporale, portbagajele şi documentele strict

controlate. În sediul KFOR au adunat două muieri bete şi un cerşetor orb care trăgea un vasilisc în lesă. De fapt, nu era orb, motiv de a fi reţinut. Nu a vrut să spună de unde îl are, cum l-a prins, dacă l-a cumpărat, nimic. Ştirea dată la tv a fost că aşa-zisul orb a cerut să meargă la closet. Intrînd în cabină, a lăsat vasiliscul afară, legat de chiuvetă unde pe peretele de faianţă era o oglindă banală, soldăţească. Vasiliscul s-a privit în oglindă întîmplător. A fost de ajuns. A murit într-o clipă, ucis de propria sa privire, atît era de intensă. A ars ca flacăra de sudură. L-au îngropat sub frunze în şanţul de la marginea drumului. Ivo Scarlat a dat acest fapt divers în doar 30 de secunde. Mulţimea de pelerini, marea sărbătoare istorică şi religioasă ocupau tot spaţiul de transmisie.

Pe înregistrare avem două voci. Cati: N-am mai văzut aşa multă lume. Scarlat: Un camion-capcană şi ar fi un carnagiu... Cati: Te temi? Scarlat: Tu nu?... Moaştele astea sunt o aiureală. Pe cine prostesc ei? Nişte oase! Cati: Ateule! Scarlat: Da, şi...?! Ce de bani scot din asta!... Dacă poporul crede, e OK! Toţi sunt pe televizoare, a înnebunit lumea, cu Împăratul, cu Hristos, cu prapurii, cu tămîia şi apa sfinţită... de la robinet. E o afacere! Cati: Aud că apare şi şeful nostru la noapte. Scarlat: Vine să se gudure pe lîngă premier. Cati: Se visează ambasador. Scarlat: O să fie, n-ai grijă. Mă îmbăt la noapte cu băieţii sau dorm la tine-n cameră? Cati: Du-te cu băieţii. Păcătosule, e o zi mare! N-ai nimic sfînt? Scarlat: Ba da! Nădragii! Imagini: microbuzul adună echipa tv de pe trotuar — sunetist, cameraman, şofer. Mulţimea cenuşie se mişcă în fundal. Ivo Scarlat rîde strîmb la camera 4. Pasează microfonul spre Cati. Tipi în salopete gri strîng echipamentul. Cabluri, reflectoare.

Altă serie de imagini alb-negru, aceeaşi sursă — contrainformaţiile militare. Suntem într-un motel. Se vede prin fereastră mulţimea aşteptînd în tăcere. Lumînări, rugăciuni. Corturile kaki ale armatei şi cele albe ale sfintei mănăstiri. Cati şi reporterul Ivo Scarlat. El fumează rezemat de pervaz, ea îi masează ceafa. E într-o cămaşă bărbătească, el e în maiou. Ivo: Tot nu plouă! Cati: Şi pădurea a luat foc... Ivo: Mă sufoc deşi e noapte. Zăpuşeala asta nenorocită nu scade o iotă. Ne ucide. Se întoarce şi o prinde s-o întindă pe pat. Ea îl respinge uşurel, apoi mai ferm. Cati: Nu! Ivo: Ba da! Un pic! Cati: Niet! Ivo: De ce? Nu mai am trecere la tine? Cati: Aici, lîngă sfînt? Ai înnebunit! Ivo: Tu nu!? Cati: E post. Ivo: Şi ce!? Cati: M-am împărtăşit, m-am spovedit. Ivo: Tu crezi în chestiile astea? Termină cu prostiile! Cati: Trăim în păcat. Ivo: Păcat nu există! Cati: Dar ce există? Ivo: Plăcerea. La ultima replică, el se ridică, îşi aranjează cămaşa, iese trîntind uşa. Ea se aruncă pe pat şi plînge.

Cam atît! zice sever cineva la cravată şi costum. Se aprinde lumina. Cei cîţiva spectatori, toţi oficiali, serioşi, gri-cenuşii, se ridică din fotolii...

În culegerea de istorii şi pilde *Molifte şi post în mănăstirile constantinopolitane*, ieromonahul Ioasaf Minţitu descrie trei călugări de la mănăstirea Mititza. Stăteau în jurul unei mese cu teancuri de bani. Macarie — zis şi Cacarie din cauza dizenteriei de care suferea — a spus privind peste ochelari: „Lumînări, cărţi de rugăciune, poze, iconiţe, total: 1 miliard, trei sute." Ilarie l-a întrerupt, scuturîndu-şi barba de firimituri: „Să vezi mîine cîte parale facem. Aici e coada lu'Dracu Tîrnositul! De la o vreme, am vedenii..." Mitrofan Ibovnicul s-a băgat în discuţie,

deşi număra concentrat: „Bună afacere tigva împăratului, slavă Domnului!" Macarie bucuros: „O să reparăm acoperişul bisericii, văruim chiliile, Doamne ajută! Instalăm calorifere. Încă o iarnă în frig şi mă îngropaţi." Ilarie: „Destul!" Mitrofan: „Aţi văzut slujba? Era cam abţiguit Înalt Preasfinţitul Visarion..." Ilarie: „Ce glas frumos! Mi-a venit să plîng." Macarie: „Am văzut-o pe Maica Domnului cum ne privea din cer." Ilarie: „Prea vezi minuni peste tot. Să nu te audă stareţul că îţi dă post negru, he, he. Unde vezi tu pe Fecioara? Ţi s-a făcut de dame?" Mitrofan: „Mă jur pe capul Împăratului Constantin!" Ilarie: „Nu jura strîmb, că ţi se usucă mîna aia cu care ţi-o iei la labă. Te aud noaptea cum scînceşti, păcătosule... Să-ţi fie ruşine!" Macarie: „Care rămîi la noapte cu mine-n chilie?" Mitrofan: „Felaţie sau sodomie?" Macarie: „Şi, şi! Ce-o da Dumnezeu!" Ilarie: „Vreau să mă rog. Hai, număraţi, că s-a întunecat. Înalt Prea sfinţia Sa ne aşteaptă cu socoteala încheiată." Mitrofan: „Nu se mai satură de cînd e-n scaunul mitropolitan." Ilarie: „Psst..." Cronica lui Ioasaf Minţitu nu insistă. Păcat, ar fi satisfăcut indiscreţia cititorului pofticios la basme şi murdării de le zice şi intrigi.

Raport confidenţial KFOR/551/b. Cei trei călugări au auzit voci pe cînd numărau încasările. Au căzut în genunchi, s-au rugat fierbinte. Au crezut că le vorbeşte icoana Maicii Domnului. Îndurerata obişnuia uneori să lăcrimeze, umplînd ţara de evlavie. Alteori părea că şuşoteşte lucruri neînţelese. S-au uitat unul la altul nedumeriţi. Întîi s-au făcut că nu aud, apoi au bolborosit rugăciuni pentru caz de spaimă, mai ales noaptea, cînd diavolul iese din ascunzişul lui şi înjoseşte trupuri şi suflete. După ce vocile au încetat, s-au ridicat pentru a

vedea ce se întîmplă. S-au îndemnat unul pe altul. Nu erau, cum bine vezi, prea curajoşi. Au cercetat în jur înfricoşaţi. Era întuneric, zidurile negre. Au văzut două siluete ieşind din biserică. Aşa au declarat la poliţie. Descrierea simplă — un bărbat cu pantalonii în vine şi o femeie rîzînd tare şi grăbindu-l, hai odată! Bre, s-au futut — cronica nu dă detalii — lîngă sfintele moaşte. Apoi au cîntat lumeşte şi au ieşit în întuneric. De teamă, călugării au rămas în colţul lor. Abia cînd au dispărut umbrele, s-au ridicat, s-au privit înfricoşaţi. S-au îndreptat spre racla de argint unde se găsea capul împăratului. Au deschis capacul, au privit prin peretele de cristal. Macarie tare s-a minunat. Racla era goală!!! „Iar am o vedenie, Doamne iartă-mă." Ilarie: „Constantine, Constantine, ne-ai părăsit! Cu ce mai reparăm biserica?" Şi-au făcut cruci mari. „Eu zic că s-a dus să ia oleacă de aer prin curtea mănăstirii." „Ai înnebunit. Cum să umble tigva aşa, fără picioare?" A urmat o conversaţie teologică greu de priceput de către neofiţi. Nu au ajuns la nici o concluzie cu privire la viaţa lucrurilor fără suflet şi la miracole. S-au hotărît să scotocească prin împrejurimi. Singura certitudine era că tigva Împăratului Constantin dispăruse. A doua zi trebuia scoasă şi înfăţişată poporului. Am dat de dracu'! O să ardem în flăcările iadului! Scrum ne facem! s-a pronunţat Macarie.

„V-a tîmpit postul. Tigva e p-aici pe undeva, rîde de noi în întuneric! Veneticilor! Cum să dispară o căpăţînă, fie ea şi împărătească?!" „Uite-aşa!..." face Ilarie. S-au văicărit, s-au învinuit unul pe altul de multe rele. Cînd Mitrofan a luat racla în mîini, tremura tot. Macarie a întors cutia pe toate feţele. A bătut-o cu unghiuţa, a dus-o la ureche şi a ascultat încordat. A scuturat-o aşteptînd să

cadă ceva dinăuntru. „E goală!" Macarie: „Văd aici un semn al Apocalipsei! E lucrarea Necuratului, vă spun eu!" „N-avem scăpare!" Mitrofan: „Chiar îl văd, Doamne iartă-mă! Ne priveşte din cer! Uite-l!" „Puşchea pe limbă!" Macarie: „Aud voci! Au coborît îngerii să ne pedepsească?" Ilarie: „Era şi timpul! Precurvia, necurăţia sufletului..." Mitrofan: „Suntem nişte mari păcătoşi." Macarie: „Vorbeşte numai pentru tine!" Mitrofan: „Zic să anunţăm poliţia!" „Ce-o să zică Înalt Preasfinţia Sa?" „Să mă pupe-n cur!" „Las' că ştiu. A fost astă-noapte la tine-n chilie! Ce oftaturi am auzit! He, he!..."

Raport confidenţial KFOR/653/g/, au căzut în genunchi. S-au rugat fierbinte, şi-au făcut cruci mari. Au bătut mătănii fără număr, au vărsat lacrimi, au cerut iertare, au lovit podeaua cu fruntea. Aici se încheie relatarea aşternută cu un scris mărunt de agentul serviciului de siguranţă.

3.

Textul de mai jos a fost publicat într-o culegere de documente* apărută la cîţiva ani după petrecerea evenimentelor descrise. „suntem lîngă groapa de gunoi. Vedem arme de toate calibrele. Soldaţi în uniforme şi civili de toate naţiile. Maşini, microbuze, corturi. Deşi s-a întunecat, e zăpuşeală. Cîteva femei legate la cap cu basmale roşii spală sticle la cişmea. Stoluri de păsări, rulote, dube, motociclete cu ataş. Văd o decapotabilă roz, căruţe cu coviltir. Caii pasc, cîini flenduroşi rătăcesc pe

* *Tragedia unui conflict etnico-religios*, fără autor, pp. 134-138, Ed. Corespondent, Srebenica, 345 p., 2007.

drum. O licornă legată de un copac stă cumine să îi cureţe cornul un copil. Pesemne e din cauza descîntecului rostit în vreme ce-şi şterge fruntea cu o basma roşie mirosind a busuioc. Copilul avea reputaţia că murise şi înviase, dar asta fusese demult, înainte să se nască. Locul, Poiana Ciorii, în vecinătatea mănăstirii Mititza din Valea Seacă, la poalele muntelui Kaisar. E un amestec de viaţă veche, ieşită din istorie, şi alături — societatea de consum. Cutii de cola, conserve. Cineva toarnă benzină dintr-o canistră într-o cadă aflată pe cîmp. Rable, Mercedesuri ultimul tip, camioane kaki furate de la armată, plozi despuiaţi, femei cu rochii înflorate şi doamne îmbrăcate de oraş. Sunt refugiaţi goniţi de războiul civil. Şi-au lăsat gospodăriile de teama bombardamentelor şi a epurărilor etnice. E noapte, unii dorm. Într-un colţ cîţiva cîntă... Nişte bărbaţi privesc în gol, fumînd. Locul e luminat cu farurile. Au terminat discuţia pe teme militare. Privesc în tăcere ştirile la un aparat tv pus pe scaun. „Reportajul de la mănăstirea Sf. Treime se încheie aici. A transmis pentru dumneavoastră Ivo Scarlat.“ Apare mira, se dă un film porno.

Şeful lor e Zakka Păsărarul, zis şi Matrix, un ţărănoi scos la iveală de violenţele petrecute în Balcani. Bărbat înalt, în maiou negru. Pe umeri poartă o manta de postav kaki, cu decoraţii în piept, luate din talcioc pe o pereche de bocanci. Nu poţi să fii un comandant militar respectat dacă subordonaţii nu-ţi văd bravura. Are două cartuşiere încrucişate pe piept. Poartă mustăţile lungi, lăsate pe fălci, trage de vîrfurile lor tot timpul, un tic nervos. Hrăneşte nişte canari galbeni închişi în colivii albe. Şi-a dat pălăria pe ceafă. O poartă cu o pană de păun înfiptă în panglica decolorată. E semnul lui de

nobleţe, nimeni din bandă nu îndrăzneşte să poarte una la fel. Dacă ar face-o, ar trebui să scoată cuţitul şi să-l taie pe şef, să-i ia locul. Marele brigand şi-a pierdut un picior călcînd pe o grenadă. Piciorul a fost înmormîntat cu alai, plîns de muieri, slujit de popi, cu Zakka în cîrje în urma roabei. Plus trei tarafuri ţigăneşti. Toată lumea a văzut cum i-a pus cruce piciorului smuls din şold, l-a jelit împreună cu tot satul. După ce s-au auzit bulgării de pămînt căzînd în cea mai proaspătă groapă, s-a retras să chefuiască la cîrciuma „La Vasilisc" devenită motel, cu benzinărie şi mese sub un şopron acoperit cu copertină din plexiglas.

Cînd povestea noastră începe, tocmai se săvîrşise minunea. În vreme ce dormea, muierea cu care era-n pat s-a întors să-l ia în braţe, că avea chef s-o iubească, şi s-a lovit de ceva. A ţipat: Aaaaaaa! Omule, scoală-te, ia arma! E un străin cu noi în pat. Zakka Păsărarul o ştia izmenită, cu mintea slabă, muncită de vedenii. În plus, era rupt de băutură după ce tăiase prin sat porcii de Ajun. A chemat plictisit gărzile de corp. Acestea nu au găsit pe nimeni după uşă, în şifonier, sub pat. Au chemat vecinii. Ei bine, abia atunci şi-au dat toţi seama că piciorul lipsă apăruse la loc! Nu-l durea, putea să pună talpa jos, să îndoaie genunchiul. L-au chemat pe cuviosul Sofronie. A venit înarmat cu pistolul Colt atîrnat de crucea de la gît. Aşa umbla. Cît despre picior, nu s-a pronunţat, l-a pipăit, a pus flacăra brichetei, i-a înfipt o ţepuşă în pulpă. Zakka a zbierat, a sărit să-l strîngă de gît. A spus la sfîrşitul examinării că întîi trebuie să îl întrebe pe mitropolit dacă e sau nu un miracol, ceva supranatural, venit din ceruri prin voia Maicii Noastre, Fecioara Maria. Cum să facă, mă, cu tine o minune Cel-de-Sus, cînd tu eşti un mare

păcătos, un curvar, un ucigaş, un mincinos şi un ateu?! A făcut stînga împrejur. Piei, Satană! S-a dus pe furiş la cimitir să verifice. A trezit doi gropari, şi ăştia beţi. Au săpat, ei bine, piciorul zdrobit de grenadă se găsea acolo, intact. Îl mîncau viermii. Stareţul s-a jurat să-şi înzecească rugăciunile, să se împace cu toţi, să renunţe la sodomie. A rămas în chilie o săptămînă, să se cureţe la trup şi la suflet. A ieşit doar cînd sfintelor sărbători de Constantin şi Elena le venise sorocul. Aceasta a fost prima dintr-o serie de minuni întîmplate după dispariţia inexplicabilă a raclei marelui nostru Împărat Constantin în acea vară de neuitat.*

Zakka cu o colivie cu canari pe genunchi. Le aruncă seminţe, gîngureşte cu buzele ţuguiate, îi răsfaţă. Vede o scenă la televizor unde dama oftează, masculul scînceşte. Îi dă un ghiont muierii care stă turceşte şi priveşte şi ea ecranul, trăgînd absentă din pipă: „Ai văzut, fă? Aşa se face!" Un copil cocoţat pe tejghea ţine antena. De cîte ori se pierde imaginea, ca acum, bărbaţii chiuie şi aruncă cu mieji de pîine şi mucuri de ţigară spre el. „... Stai locului, să vedem cum i-o dă la buci!" Cineva îl bate pe umăr pe şef şi îi zice la ureche că-l caută un străin. Zakka se ridică în picioare şi dispare. E înalt, trece prin acoperişul şopronului. Cad cîteva ţigle. Poate să-l ia la ochi un lunetist şi să încaseze un glonţ în scăfîrlie. Oricînd i se poate întîmpla. Moartea e după colţ. El şi oamenii lui sunt nişte briganzi din alt secol. Dar ce aparţine cu adevărat acestui secol? vă întreb. Doar norii de pe cer. Îl întîmpină pe noul venit. „Adus?" „Adus!" Străinul e zisul

* *Experienţe cathartice la sudul Dunării după atentatul de la Sarajevo, povestite de un anonim*, pp. 65–76, Ed. Călător, 143 p., 2003.

Jenel Borfaşul — nimeni nu ştie cum îl cheamă, nici măcar el. Umblă prin cartiere pricopsite, ocheşte ponturi. Lasă în faţă, de cu ziuă, un camion cu firma „Mutăm mobilier". Noaptea sare gardul, deschide cu şperaclul şi rade tot, covoare, tablouri, lenjerie, lămpi, veselă. Umple camionul. Desface marfa în tîrgurile de vechituri dintre Trieste şi Salonic. Acesta e personajul care a furat racla cu tigva împăratului. „Marfă extra dacă o sărută un milion de credincioşi! Bre, un dolar de cap şi om te-ai făcut. Ăsta e preţul!" zice. „Îţi dau eu altul!" face Zakka. „ Ce?" „Un glonţ în burtă. Ieftin!" „Aha, nu zău! Suntem chit. Nu-ţi dau căpăţîna împăratului. Oglinda, da!" „Aha, te-a reperat KFOR prin satelit din cauza ei cînd ai adus-o peste Marea Neagră. O să-ţi trimită o bombă chiar pe closetul din fundul curţii. Îţi cade în cap exact cînd ţi-e lumea mai dragă, chiar cînd te caci. Degeaba ai cărat-o de la Odessa cu contrabandiştii tăi de două parale. Aici face cît două cepe degerate. Dă-mi mai bine racla, cum ne-a fost negoţul. Nu-mi vinde aiureli." „Şi dacă îţi dau o alifie care te scapă de rele?! Ce zici?" „Ce să fac cu ea, bre? Să-mi dau pe pulă?! Nu-mi trebuie, e tare ca parul de care îmi leg cîinii." „Eh, dacă te ungi pe corp, glonţul nu-ţi mai găureşte pielea. Degeaba te pîndesc lunetiştii..." „Încă nu ţi-ai găsit prostul!" Jenel Borfaşul s-a ridicat, a făcut stînga împrejur şi s-a îndepărtat de-a lungul şoselei. Prima rundă a convorbirilor la nivel înalt pentru o pace trainică în Balcani s-a încheiat. Să sperăm că părţile se vor întoarce cît de curînd la masa tratativelor.

Despre furt. S-a produs în duminica aia, pe întuneric, cîteva ceasuri mai devreme ca racla să fie scoasă afară din biserică şi înfăţişată credincioşilor. Ceremonia urma să se desfăşoare în prezenţa oficialităţilor —

prim-ministru, patriarh, miniştri, ambasadori, ca în fiecare an. Sosiseră deja, erau străjuiţi de serviciul de pază, băieţi extrem de nervoşi. Jenel Borfaşul a acţionat împreună cu Vasilisa, tînăra vrăjitoare cu care trăia în concubinaj. Era nepoata lu' madame Feodosia — de la mătuşă-sa învăţase tot ce ştia. Să fi cărat ea pe ascuns oglinda în sudul Dunării? La Moscova valoarea ei era zero. Mai apărea şi cîte un tovarăş să converseze cu Diavolul despre revoluţie. Dincolo de graniţă făcea o avere. Oricum, voia să se ducă după nişte ochi vineţi-gri zăriţi într-un tîrg la Rostov. Jenel Borfaşul îi luase nopţile, îl visa. Presupun că Vasilisa l-a scos pe Diavol dinăuntrul oglinzii cu consimţămîntul maică-sii. Cu ce l-o fi momit, habar n-am. L-a pus s-o care în spate de-a lungul Rusiei pe direcţia N-V, S-E. S-a îmbarcat clandestin pe vasul de cercetări „Pinguin" care pleca la Polul Sud, urmînd să treacă prin Dardanele şi Bosfor, cu o scurtă escală la Varna. Aici, Vasilisa a coborît clandestin, o aştepta Jenel Borfaşul cu oamenii lui. Plata grănicerilor a fost în blugi şi cafea, asta e versiunea pe care o cunosc. Apoi fata dispare din dosare, nu mai găsim un cuvînt, parcă au intrat în pămînt şi ea, şi oglinda. Cert este că în noaptea furtului s-a raportat un incident, vezi raport, p. 56–63. Vasilisa a fost surprinsă făcînd vrăji pe cîmp. La vederea soldaţilor, a aruncat iute spre cer oglinda în care descînta. Nu a fost aşa de greu cum vă imaginaţi, pentru că luase forma unei flăcări, o ţinea pe palme şi îi vorbea. Soldaţii se apucaseră să scotocească satele din jurul mănăstirii îndată ce s-a anunţat dispariţia raclei. Trecuse de miezul nopţii. „Ce faci acolo? Farmece? Ştii că e interzis!" s-a răstit caporalul. Frumoasă ca o icoană, să i te închini. Le-a arătat dantura, şi-a scuturat părul de aur.

Şi-a luat sînii în palme. „Care oglindă? Nu există niciuna. Eu n-o văd." „Aia în care te holbai adineauri!" „Ţi s-a părut." „Dar pizdă ne dai?" „De ce nu, dar după ce-mi ziceţi despre ce oglindă vorbiţi." „Hai, arată-ne-o odată! Ne pierzi timpul şi suntem cu ordin. Căutăm racla împăratului. Ştii ceva?" „Eu!? Ce să ştiu?" „Te băgăm la carceră în grija unui pluton de soldaţi, toţi stătuţi!" „Aaah, mi-ar plăcea. De mult nu m-am mai săturat de pulă... Puneţi-mi cătuşele!" „După ce ne omeneşti pe noi!" a făcut caporalul. Ea: „Nu există nicio oglindă, vă răciţi gura de pomană!" „La ce te uitai adineauri?" „La nimic. Controlaţi-mă!" Şi-a lăsat fustele să cadă la pămînt. A durat o clipă să rămînă cum o făcuse mă-sa. „Care eşti primul?" a întrebat veselă. Ah, cum cădea lumina lunii pe umerii ei desăvîrşiţi! Cred că în clipa aia şi Dumnezeu o privea. Caporalul şi-a şters mustăţile. A trîntit arma de pămînt. Şi-a desfăcut catarama la nădragi, şi-a descopciat vestonul. Atunci s-a descărcat încărcătorul. Nimeni din această scenă nu s-a sinchisit. În Valea Seacă era zgomotul cu care pruncii se năşteau în urechi. Soldaţii au auzit-o rîzînd. Apoi ea l-a întrebat: „Nu te deranjează că sunt bolnavă?! Am sifilis! Toate fetele au. Au fost infectate de soldaţi. Una n-a scăpat de viol."

Aşa se face că au lăsat-o în pace. Au aşteptat să cadă oglinda. S-au uitat la cer pînă le-au înţepenit gîturile. A durat pînă să se lumineze de ziuă. Din cer, vezi raport, nu a căzut nimic în afară de trei ciori moarte, o elice de avion, un dulap cu rufe murdare, un columbar gol, trei nori zdrenţuiţi, cîţiva pepeni sparţi şi o pereche de cizme desfundate. Nu se mai săturau privind-o — aşa dezbrăcată, dormind dreaptă, frumoasă ca Fecioara. Au întins-o pe iarba arsă şi au păzit-o de lupii care se auzeau urlînd la

marginea pădurii. Nu ştiau că ea îi chemase, că ar fi împuşcat-o pe loc. Soldaţii au părăsit satul în zori. Cu ochii pe cer, nu au apucat s-o întrebe de racla pe care o ţinea sub cap, drept pernă. Cînd caporalul a ordonat retragerea, Vasilisa, păşind desculţă printre gîze, iepuri, arici şi vulpi, a plecat şi ea. Aşa zicea ea, dacă ai timp s-o crezi. V-am spus că e vrăjitoare. A intrat în casă cu ochii aprinşi de pofte, căutîndu-şi prin întuneric bărbatul. Era încinsă, gata să-i dea ţîţele la supt. Se zice că se împerechea în nopţile cu lună ca asta cu însuşi Diavolul şi nici ăsta n-o sătura. În noaptea aia s-a ales cu un ochi vînăt. Jenel s-a sculat din pat cînd a simţit-o şi, baf, a plesnit-o peste faţă cu un dos de labă. Bine că n-a legat-o de stîlp s-o biciuiască. Au sărit vecinele ieşite să dea la păsări. Abia au scos-o din mîna lui. Huooo, boală! Ce ţi-a făcut! Ea, ca o prinţesă în vîrful patului, îşi ştergea sîngele din colţul gurii. Încă nu i se ştersese de pe chip surîsul pe care îl aşternuse în oglindă în clipa cînd au apărut soldaţii. Nu avea cum să-l boţească pînă cînd nu stătea de vorbă un minut cu Diavolul. Asta făcea pe cîmp cînd au apărut soldaţii. Cum e în cer? l-ar fi întrebat. Părea că de asta depinde totul. Şi-l imagina în străfunduri, jos, sub pămînt. Or, ea aruncase oglinda în sus. Cu palma streaşină la ochi, a privit-o pînă a dispărut. Aşa ştiau şi soldaţii scoşi la raport în cazarmă. Cînd Vasilisa a ajuns în prag, cum v-am zis, i-a pasat racla omului ei. Salvase situaţia şi aştepta, naivă, s-o răsplătească cu un futut. Cînd colo, baf, un dos de labă peste ochii ei de peruzea, cu care băga-n boale toată suflarea, de la Odessa la Trieste. Totuşi, dacă ne gîndim bine, soldaţii, orbiţi de frumuseţea ei, nu au înţeles nimic. Altfel, ţeasta n-ar fi fost la Jenel Borfaşu. S-ar fi întors în mănăstire pentru a fi scoasă duminică dimineaţă s-o vadă lumea strînsă acolo.

Cum zicea Ivo Scarlat ironic, citat mai tîrziu de Comisia de la Haga: „Evlavios popor!"

Ei, da, Jenel s-a întors la Zakka Păsărarul. Abia dacă a parcurs un kilometru în direcţia mănăstirii Mititza, şi a făcut stînga-mprejur nervos. De futut tot o futuse, că altfel nu a scăpat de ocările ei. Şi acum se luase după el, deşi ce treaba avea ea! „Pleacă acasă, femeie!" „Huooo, boală, unde te duci? a făcut Vasilisa. Te aşteaptă moartea pe acasă? Ce te grăbeşti? Te ia o patrulă şi ajungi la beci. Dacă scapi viu şi nu te omoară între timp creştinii cu ciomegele." Pe bărbat îl ardea la subsuori din cauza tigvei. O ascunsese într-un sac banal agăţat de umăr. A făcut stînga împrejur pe călcîie cam în dreptul Poienii Ciorilor. Au mers în tăcere. Au ajuns sub şopronul lui Zakka Păsărarul, care rîdea ca prostul trăgînd din pipă. I-a luat la cercetat: „Nu cumva v-aţi împreunat în biserică să vă vadă sfinţii! Dacă s-a întîmplat, numai belele o să avem". Zakka a scos cruciuliţa de la gît şi i-a întins-o spre buze. „Zi!!" „Ce să zic!?" „Jură!" Jenel Borfaşul: „Nu jur strîmb. I-am tras-o lu' asta sub altar, că făcea spume. Vasiliso, zi-i lu' Zakka. Doar un număr, atît!" „În biserică?" „Ce era să fac, eu nu sunt om?!" Zakka Păsărarul îl împinge cu biciuşca. „O să te coste. Îţi dau jumate din preţ, aşa, ca să te-nveţi minte! Dacă împăratul jignit de voi se lasă de minuni, nu mai serveşte la nimic. Nişte oase bune să le arunci la cîini." Zakka despătureşte ziarul, deschide cutia, măsoară dintr-o privire. Rînjeşte, faţa i se luminează. Se întinde după o broboadă şi o deznoadă. „Uite ce-ţi dau la schimb! Alege!" „Ce sunt astea?" „Omoplatul sfintei Irina, ţiitoarea papei Calist, tibia preacuviosului Anastase Orbul, ţîţa Maicii Domnului din care a alăptat Pruncul, coaiele mucenicului Pafnutie, castrat după ce a fost prins la curve în Efes. Ce zici?"

Să negociezi cu Zakka Păsărarul, tartorul Balcanilor, e un infern. Cazne, estacade, lanţuri, cazane cu smoală, ţepe. Priviri piezişe, tăceri lungi cît o iarnă, răzgîndeală, trîntit de uşi, plînsete, chiote şi jurăminte, înjurături de mamă, ameninţări. Că-ţi pune pielea pe băţ, sare şi piper în ochi, că te îngroapă de viu, că-ţi smulge limba. Îşi însoţea vorbele cu rafale de AKM. Zakka! E bine să nu te cerţi cu el. Ia trenul şi să nu te mai întorci pînă nu se desprimăvărează. Nu mişcă nimic în zonă — arme, droguri, curve, dolari — el dijmuieşte tot. Jenel Borfaşul: „Ce să fac, bre, cu nişte oase? Găseşti la măcelarie cîte pofteşti. Ieftin. Astea nu sunt sfinte. De unde le-ai scos?" „Făcătoare de minuni. Moaşte nepreţuite." „Nu zău?!" Zakka scoate din nădragi încă o basma, o desface, cade un pumn de mărunţiş. „Nu am arătat nimănui pînă acum! Dacă se află că sunt la mine, ne ocupă americanii şi începe al treilea război mondial." „ Zău?! Ce ai acolo?" „Sunt treizeci de arginţi. Nu rîde! I-a primit Iuda în schimbul trădării lui Iisus..." Jenel Borfaşul ia monedele în palmă, le apropie de ochi, le întoarce pe verso, le zornăie la ureche. Le pune iar în basma. „Niet. Dă-mi dolari. Nu primesc altceva." Zakka priveşte tigva neîncrezător: „Zici că pentru asta se calcă lumea în picioare?!" Brusc dă să o arunce. Cîinii mîrîie, sar, se pun pe lătrat, fug care încotro. Aici se cer cîteva lămuriri. Cronicar al acestor triste întîmplări, sunt dator să le aduc grabnic.

Pe surse (vezi în Arhiva BBG/D.45/e/1998) — o bandă din Valea Seacă făcea în acea vreme sîngeroasă trafic cu relicve, moaşte, icoane. Altceva mai preţios această ţară săracă n-are nici azi, cînd toate sunt o amintire. Cum era război, iar nevoile mari, trebuia să vinzi ceva. Odoarele dispăreau din biserici dracul ştie cum. Zakka le plasa peste

graniţă. Diverşi inşi veneau la el să-i ofere marfa. Pe căi întortocheate acestea ajungeau, via Trieste–Veneţia, la Marsilia. La schimb se aduceau grenade, obuze şi proiectile, cartuşe, AKM-uri. Erau arse sate, răpiţi copii pentru recompense, violate femei. Asta se chema epurare etnică. Se bombardau oraşele cu artileria de pe dealurile învecinate. Zakka Păsărarul, patriot, era amestecat în toate. Un raport al Interpolului socotea afacerile lui undeva la 50–60 de milioane dolari/an. A transportat un arsenal întreg înşelînd vigilenţa barierelor KFOR. Umbla noaptea prin munţi, trecea nevăzut prin vaduri numai de el ştiute. Riposta cu cruzime necredincioşilor. Ardea sate, ucidea, dărîma. Carnagiul nu se mai termina, pentru că nimeni nu avea interesul să lase arma în rastel. Capetele înfierbîntate aţîţau spiritele. De astea nu ducem lipsă niciodată. Violenţele nu se mai opreau, era un blestem. Singura speranţă rămăsese Împăratul Constantin. Să ne rugăm lui să aducă pacea! ziceau. În înţelepciunea şi iubirea lui de oameni, va pogorî lumina din Înaltul Cerului peste cei strînşi în jurul mănăstirii din Mititza să îl cinstească. Ceasul rău! Tigva a dispărut! Dracul se amestecase şi aici. O fi vrut să-şi rezerve o bucată pe harta unde urma să domnească într-o zi Infernul. Să vadă lumea ce o aşteaptă pînă la sfîrşitul vremurilor, cînd domnia Lui se va întinde pînă-n Caraibe, Antarctica şi Oceanul Pacific. Pînă atunci, experimentează în Balcani. Vărsarea de sînge e plăcerea lui. Nu se mai satură. E un ştift, o belea, o pocitanie, un nemernic! Fireşte, dacă e să dăm crezare unor surse care doresc să-şi păstreze anonimatul.

Tigva Împăratului Constantin a fost şterpelită de Jenel Borfaşul şi concubina lui, Vasilisa, pentru a fi schimbată pe un transport de arme şi muniţie. Vameşii au stat

drepţi cînd a trecut convoiul. Au trecut în ordine 131 de lăzi cu proiectile antitanc BB4, 155 cu bazooka HG-Ty, aduse din Afganistan pe spinarea măgăruşilor, prin Caucaz, pe unde fusese adusă şi oglinda, apoi pe mare, Odessa–Constanţa. Au trecut Dunărea pe la Turnu Severin. Zakka Păsărarul — „ultimul haiduc, de la sfîrşitul sec. XX", cum scria un corespondent de război britanic, Take Vafiades, s-a văitat, vrînd să spună că nu e mulţumit de tîrg. A privit cerul şi a vorbit cu zeii. Ce le pasă lor, stau tolăniţi pe nori şi din cînd în cînd se pişă peste capetele noastre. Mai trag din pipă, ascultă muzici de chitară şi acordeon. Mîngîie crupa muierii. Buni, zeii! Le arde de siestă şi noi murim cu zile.

Jenel Borfaşul nu a lăsat din preţ. Dacă nu acceptă ce-i dă Zakka Păsărarul, vinde marfa duşmanului? El, un creştin, să-l ofere necredincioşilor pe sfîntul nostru! „Te pomeneşti că te-ai dat cu americanii. Nu?! Dar cu cine? Cu musulmanii?!" Jenel Borfaşul: „Că tu oi fi vreun sfînt. Cîte maşini ciordite ai cărat peste Nistru? Mai aduci haşiş din Khandahar? Şefule, ce facem cu tigva? O iei?" „Ia ghici? Te scarpini la coaie, văd." Despătureşte din catifeaua stacojie tigva, mîngîie osul înnegrit. Fixează cu o privire încruntată găvanele goale. Fusese cîndva capul împăratului iubit. O pupă să-i poarte noroc. „Ce mare ai fost, şi uite-acum eşti nimic!" Jenel Borfaşul: „Bre, nu s-ar strînge lumea la mănăstire dacă nu ar fi adevărat! Vindecă de boale, de negi, de dambla, de gonoree. Dacă nu ţi se mai scoală, îţi freci cariciul cu tigva şi-ţi vine snaga la minut. Ţi se face tare ca bariera cînd se ridică înaintea trenului, baf!" Zakka Păsărarul îl loveşte peste pălărie. Scoate celularul din nădragi şi sună. Zbiară în telefon cum ar vorbi peste deal: „Am marfa! Arată-te, hai să încheiem afacerea.

Să aduci ce am vorbit!" Închide. „S-a făcut!" „Dai banii!?" „Ce, nu ai auzit?!" Jenel Borfaşul face trei temenele. Vasilisa îl împunge. „Ia-ţi banii, unde pleci?!" Zakka, cu un ochi închis din cauza fumului de la ţigară, i-a numărat dolarii tacticos. Jenel Borfaşul, cît era el de şmecher, nu a bănuit că sunt falşi. A aflat mai tîrziu, cînd a fost pus în cătuşe la ghişeul 3 al filialei Trieste, la Balkan Bank, după care a şi ajuns la zdup. A avut mare noroc. Pe cadavrele tuturor deja înflorea rapiţa şi ploua de trei nopţi, ziua nu. Ningea cu albăstrele şi liliac, se auzea scîrţîind roata lunii. S-a întins cu mîinile sub cap pe scîndura udă, aşteptînd norocul. Adică să moară ăla care i-a dat dolari falşi.

Părăsim scena dintre Zakka Păsărarul şi Jenel Borfaşul — de neînţeles azi, cînd regiunea a fost pacificată. Perioada asta fericită va dura ceva, apoi oamenii se vor măcelări din nou cu şi mai multă patimă. Zapp, tv, mitropolitul Visarion a aflat cea mai proastă veste: „Cum să dispară capul împăratului?! Aţi înnebunit. Vă trimit la ospiciu. Beţi prea mult!" Văzînd că tac, se înfurie mai tare şi rosteşte aceste vorbe aspre: „Vă caterisesc. Afară cu voi din biserica lui Hristos, nevolnicilor! Iude! Să fiţi tunşi! Macarie, Ilarie, Mitrofan, sunteţi vinovaţi. Unde v-au stat ochii? Diavolilor, nepricopsiţilor, păcătoşilor, v-aţi vîndut sufletul! Pieriţi din faţa mea!"

Ştim că furtul s-a petrecut pe cînd aceşti călugări numărau banii daţi de pelerini. Dacă ÎPS mitropolitul zice că tigva împăratului Constantin XI Paleologul Dragases a dispărut, e clar, înseamnă că aşa e. „Nu ajungeţi în ceruri! Mă pun chezaş c-o să ardeţi în focurile Gheenei." S-au repezit să-i pupe mîinile. Mitropolitul şi le-a tras nervos. A ieşit lăsîndu-i plînşi, în genunchi, pe podeaua rece.

4.

Şedinţa oficialilor prezenţi la Mititza în acea duminică a fost convocată în cancelaria mănăstirii. De obicei, aici patrona stareţul Sofronie. A rămas la uşă, păzind să nu fie deranjaţi domnii. Se hotăra soarta lui şi a marii sărbători — dacă se mai ţine sau nu! Să se ia măsuri de ordine ca să nu se răscoale mulţimea cînd va afla incredibila veste. O adevărată nenorocire. Pelerinii trebuie evacuaţi în linişte, să nu izbucnească violenţe. Un atentat sau Doamne fereşte de mai rău. Nu cumva să coboare în Valea Seacă Lucifer cu toţi dracii lui setoşi de sînge. Procesul-verbal ne arată că au fost prezenţi toţi demnitarii. Redau extrase, conform transcrierii făcute de stenografă. Citez: Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Ne linşează lumea!" Dl. Raul Ygrec, ministrul de Interne, a zis: „Ca om de onoare, sunt obligat să demisionez." Ministrul Culturii, Georges Xoxe, a zis: „Pentru atîta lucru?! Fii serios! Zero Take a ruinat ţara şi e un prim-ministru iubit." Dl. Raul Ygrec a zis: „Sunt compromis, nu mă mai spală toată apa Iordanului." Dl. Georges Xoxe a zis: „Ce vină ai tu? Or fi mîncat cîinii capul venerat! L-o fi ridicat Maica Domnului la ceruri. Dacă e un miracol?" Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Nu există miracole!" Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Pierdem alegerile! Nu ne trebuia asta exact cînd începe campania. Nu ne mai votează nici dracu'!" „Asta da!" „Îmi fac bagajele, emigrez." Dl. Raul Ygrec a zis: „Mulţimea de afară aşteaptă să sărute racla. Ce le spunem?" Dl. primar Zizi Bot: „Chestia e ce le arătăm!" Dl. Georges Xoxe a zis: „Cotul şi pişcotul, labele şi botul! Ha, ha. Tu eşti Bot! Te decapităm, îţi afumăm căpăţîna şi-o punem în raclă." Comandantul poliţiei, dl. Şuşu Bîtă, a

zis: „Raportez, am luat toate măsurile. sunteţi în siguranţă." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Să-ţi ceri pensionarea. Mîine să nu te mai găsesc în post." Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Nu e cazul. E de-ai noştri. Excelenţă, nu vă pierdeţi capul!" ÎPS mitropolitul a zis: „Dumnezeu şi-a întors faţa de la noi." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Ştie El ce ştie!" ÎPS mitropolitul a zis: „Faptele voastre sunt ruşinoase, ne-am umplut de păcate. Aţi luat numele Lui în deşert. Urgie!" Dl. prefect Vova Şiş a zis: „Racla se afla în păstrarea Bisericii. Aşa aţi păzit-o?" Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Înalt preafericite, biserica poartă întreaga răspundere pentru această nenorocire." ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Excelenţă, eu nu sunt Înalt preafericite, ci Înaltpreasfinţia voastră. Întîi. Şi doi. Protecţia raclei sfîntului împărat şi martir revenea serviciilor dumneavoastră de protecţie şi pază. Nu se lasă în voia sorţii o relicvă istorică, valoare inestimabilă a întregii creştinătăţi şi, mai ales, a neamului nostru. Blestemul Celui-de-Sus ne va lovi. Să ne rugăm să aibă milă de noi." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Am primit asigurări zilele trecute că sărbătoarea va trece fără incidente. Poliţia dumneavoastră a fost depăşită!" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Să lăsăm disputele. Nu ajungem nicăieri. Ce ne facem?" Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Totdeauna există o salvare." Dl. Primar, Zizi Bot, a zis: „Neapărat va trebui să scoatem racla din biserică şi s-o arătăm lumii. Ce se va întîmpla cu noi?" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Ia-ţi ce-ai furat şi retrage-te pe Coasta de Azur cu blonda aia!" Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Afară sunt un milion de credincioşi care se vor răscula." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis:

„Exagerezi, sunt numai jumătate de milion, i-am numărat." Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Eh, atunci m-am liniştit." Ministrul Apărării, dl. Hugo Panzer, a zis: „Am deplasat în zonă un regiment de jandarmi. Ţinem situaţia sub control." Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „ Îl ţii pe dracul de coadă!" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „ Nu vă mai jucaţi cu vorbele!" Dl. prefect Vova Şiş a zis: „Ce facem? Se apropie ora. Trebuie să luăm o decizie." ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „V-aţi gîndit cîţi bani se pierd?" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Ce-o să zică străinătatea?" Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Am băgat în afacerea asta 10 milioane, cîrnaţi, butoaie de bere, corturi. Am văruit faţade. Fanfară, majorete, benere, postere, broşuri, cazări. Speram să scoatem dublu." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Sat sărac, dom'le. Capitala nu mă ajută. Mă jupoaie cu taxele." Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Nu te mai plînge! Te văd rotofei şi ieri erai un schelet." Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Ce-o să scrie presa? Să vezi critici, atacuri, mîrşăvii!" Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Cade Guvernul. Nu ne rămîne decît să ne ascundem în caverne ca primii creştini." Dl. prefect Vova Şiş a zis: „Dacă scăpăm vii!" Ministrul Apărării, dl. Hugo Panzer, a zis: „Dispun de 5 divizii de tancuri, un batalion de desant, Şcoala de ofiţeri — trupe fidele pentru a apăra republica. Mîine ocupăm intersecţiile, pieţele, căile de acces spre capitală, aeroportul. Instalăm starea de asediu." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Directorul televiziunii nu ne dă o păsuire? Dle Fifi Bau, chiar trebuie să anunţaţi la ştiri că racla a dispărut?" Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Da! Negreşit." Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Vă daţi seama de efect?"

Ministrul Apărării, dl. Hugo Panzer, a zis: „Dezordine, haos, panică! Ca om de ordine resping acest scenariu." Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Ştiţi, profesia! Regulile îmi cer să informez publicul." Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Rahat!" Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Chiar aşa!" Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Cui mai foloseşte dacă lumea află?" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „O ambasadă, dle Bau? Ştiu că doriţi să vă scrieţi amintirile. Un loc exotic, Buenos Aires, Tokio, ar fi potrivit." Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „De unde ştiţi? Mi-aţi scotocit prin sertare! Opinia publică..." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Spanac!... Aţi accepta să ne faceţi acest serviciu?" Ministrul Culturii, dl.Georges Xoxe, a zis: „Sau te dăm afară! Ceri servicii sexuale angajatelor, furi de stingi..." Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Dacă interese superioare o cer. Apropo, obişnuiţi să vă ţineţi promisiunile?" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Am ordonat o anchetă printre slujitorii bisericii." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Vă rog să nu vă amestecaţi. E afacerea noastră. Am pus filtre pe şosele, am închis graniţele. În intersecţii, în gări se verifică documentele." Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Să nu bată la ochi, domnule ministru. Presa va scrie că pregătiţi un putch cu generalul Hugo Panzer. S-a mai speculat că vreţi puterea." ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Dacă luaţi măsuri la timp, nu se întîmpla nenorocirea." Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Să cîştigăm timp. Ne certăm degeaba." Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Nu vă daţi în spectacol!" Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Ce disperare mă apucă!" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Milioane de

suflete sunt cufundate de azi în întuneric." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Vrei să nenoroceşti poporul, d-le Bau?" Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Vrei cenzură, domnule general? E stare de asediu? Niciodată nu am avut încredere în militari." Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Cum dăm satisfacţie mulţimii? Voi aţi pus la cale furtul. Trădare!" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Exagerezi, onorabile. Nici nouă nu ne cade bine." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Propun să ne întoarcem în capitală. Aici e o ambuscadă." Ministrul Apărării, dl. general Hugo Panzer, a zis: „Să scot tancurile?" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Ne retragem? Cine stinge lumina?" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Biserica n-are interes. Dacă putem sprijini, noi, bucuroşi..." Preşedintele televiziunii naţionale, dl.Fifi Bau, a zis: „Dacă îmi daţi ceva la fel de senzaţional, amîn ştirea pînă diseară. Sau să bag cîteva fete în costum de baie..." Prefectul, dl. Vivi Şiş, a zis: „Dacă înţeleg bine, racla nu a dispărut, doar capul. Este?" Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Dimineaţă o scoatem din biserică şi o înfăţişăm credincioşilor. Poporul va plînge şi va îngenunchea. O lumină mare va coborî din ceruri." Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „OK! Se face! Băgăm efecte speciale. Avem 231 de reflectoare şi un curcubeu pe care îl putem proiecta pe cer la ordin. Mulţimea va fi fericită." Ministrul Apărării, dl. general Hugo Panzer, a zis: „Nu înţeleg nimic!" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Ca întotdeauna!" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „Trebuie să se întîmple ceva!" Preşedintele televiziunii naţionale, dl. Fifi Bau, a zis: „Transmit ceremonia ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Îl rog pe ÎPS Visarion să pună în raclă orice doreşte. Nu dăm

prim-plan. Reporterul nostru va exalta ceremonia, aducem şi figuraţie." Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Servim patria." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Jandarmii mei sunt la posturi. Cine face gălăgie e băgat la carceră." Primarul, dl. Zizi Bot, a zis: „Dacă scăpăm vii!" Ministrul Culturii, dl. Georges Xoxe, a zis: „E clar? Căpăţîna aia nu a fost furată. E la locul ei. S-a înţeles?" ÎPS mitropolitul Visarion a zis: „Simple năluciri, cum apar frecvent pe asemenea vremuri. Şi Iisus se arăta pretutindeni. Falşi Iisuşi, fireşte." Ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, a zis: „Deci nu avem niciun caz." Prefectul, dl. Vova Şiş, a zis: „Zvonuri ostile!" Preşedintele televiziunii, dl. Fifi Bau, a zis: „Binecuvîntează-ne părinte!" ÎPS mitropolitul Visarion a făcut trei cruci mari spre cei prezenţi, a binecuvîntat sfintele bucate. După ce a dat pe gît un pahar cu rachiu, a urat poftă bună. Înregistrarea se întrerupe.

Aşa se face că robii lui Dumnezeu Macarie, Ilarion, Mitrofan, conform notei informative b/75/03, şi-au terminat rugăciunea şi s-au pus pe treabă. Soarele se ridica roşu-verde peste dealuri, remarcă făcută de Ilarie. Începînd cu ora şase p.m. au alergat după cîinii pripăşiţi în curtea mănăstirii. Li s-a spus să prindă unul, să-l jupoaie, să-l eviscereze, să predea scheletul. Se va considera că şi-au spălat păcatele şi vor fi iertaţi de mitropolitul Visarion. Carnea le rămîne lor pentru folosinţă, drept pentru care au pregătit grătarul. „Stai fir-ai al dracului! Cotarlă!" a notat cele auzite agentul pus să supravegheze curtea. Mitrofan, brav, s-a opus să fie descăpăţînat un miel, cum fusese vorba mai întîi. Ar fi fost mai uşor de prins, într-adevăr. „Este un animal sfînt, nu spurcat cu toate necurăţeniile, cum este cîinele. Mielul este Iisus, nevinovăţia, neprihă-

nirea, jertfitul de la Ierusalim." Macarie: „Să înlocuieşti tigva Sfîntului Împărat Constantin cu o ţeastă de cîine e o blasfemie de neiertat." „Ordin!" a zis Ilarie. „Suntem nişte păcătoşi!" s-a văitat Macarie. „Numai nevoile acestei vieţi bicisnice ne silesc să înfăptuim acest sacrilegiu. Biserica este veşnică, va supravieţui. Doar în ceruri vom fi judecaţi, ne lăsăm vieţile în voia Celui-de-Sus." Raportul agentului continuă astfel: „Cei trei călugări au umplut un castron cu chiftele otrăvite şi s-au pus la pîndă. Au folosit un laţ de hingheri cu şbilţ, rapid şi modern. Fiind atîta sobor de lume la acel sfîrşit de săptămînă la mănăstire, cîinii erau îndeajuns de bine hrăniţi pentru a privi cu dispreţ în jur. Şi asta cînd nu dormeau la umbră, indiferenţi la zgomotele din jur.

S-a solicitat intervenţia unui pluton de jandarmi din batalionul 2. Aprobarea însă o dădea ministrul de Interne — să fie trezit din somn. Toată noaptea Excelenţa Sa participase la o şedinţă urgentă cu membrii guvernului. Dacă nu se rezolvă problema cu tigva împăratului, poporul se va răscula. Busculada s-ar solda cu morţi şi răniţi. Să te ţii atunci atacuri în presă. Ca efect, cade guvernul, adio funcţii! Şi astfel s-a ajuns la singura rezolvare logică, găsită de comisar. Cei trei călugări vinovaţi de nenorocire au fost puşi de stareţul Sofronie să sape în cimitir în locul unde erau îngropaţi cei pieriţi în epidemia de holeră de la 1828, şi în războaiele balcanice din 1912–1913, şi, mai nou, în războiul civil. O parcelă de morminte proaspete cu cruci de lemn, cu poza alb-negru într-un oval, cu flori abia uscate pe pămîntul reavăn. Nu trecuse luna de cînd năvăliseră în vale bande înarmate, dăduseră foc tîrgului, împuşcaseră tot ce întîlniseră pe uliţi. Lîngă zidul de nord, se afla un şir de morminte vechi. Să

fi fost începutul secolului XIX, cînd o ceată de ieniceri, urmărindu-l pe tîlharul Jacoppo Vizanti, a intrat în sat într-o noapte şi a cerut să le fie predat. Sătenii au zis că nu ştiu nimic. Căpetenia ienicerilor a dat foc căpiţelor, acoperişurilor, şoproanelor, a ordonat soldaţilor să violeze femei şi copii. Au pierit vreo 56 de suflete. Cînd cei care apucaseră să fugă peste deal s-au întors în sat, era-ntr-o vineri. L-au iertat pe popă că băuse cu căpetenia soldaţilor, unul Mavros Turcitu, şi au făcut slujbă. Morţii au fost aliniaţi şi duşi la groapă împăcaţi unii cu alţii, cum nu fuseseră în timpul vieţii lor.

Cei trei călugări au scos o tigvă şi-au predat-o în mare secret stareţului Sofronie. Au înjurat, raportez, cu toate vorbele din Biblie şi cu cele lumeşti. Dar nu guvernul. E mai bine să fii prin preajmă cînd suspecţii sapă o groapă oftînd, bocindu-se, hohotind de rîs. Au predat, vezi document anexă, tigva găsită în clisă. Făcîndu-şi cruci mari, lovind podeaua cu frunţile. Cu moartea în suflet, s-au închis în chiliile lor. S-au rugat la icoana Maicii Domnului să fie iertaţi. Ştiau că au făcut ceva de neiertat. S-au amestecat în lucrarea Domnului. Rămîn însemnaţi pentru tot restul zilelor. Aparţin acum, cu carnea lor pieritoare, întunericului şi putreziciunii. Sunt nişte cadavre vii, cf. regulament de ordine interioară. Excelenţă, concluziile le trageţi dvs. Ss indescifrabil."

5.

Raport BBQ4/gr 22 — Ivo Scarlat şi Cati W. au intrat în biserică. Ea l-a tras înăuntru reproşîndu-i că n-o iubeşte. Reporterul e dispus să jure-n faţa altarului con-

trariul. Ea şi-a scuturat pletele blonde. Zău? Judecata ei e simplă: Ivo nu crede în nimic. S-a născut bun, dar gazetăria l-a făcut cinic, mincinos, fără suflet. Trăieşte din cadavre, din nenorocirile altora. Se bucură să dea ştiri proaste, să înfricoşeze, să anunţe dezastre, să facă inventare de morţi, răniţi, dispăruţi. Cu cît mai mulţi, cu atît mai bine, de dragul audienţei. El s-a apărat, îi este credincios numai ei. Ea l-a rugat să nu mintă în biserică. Şi necredincioşii se îndrăgostesc, oricîte păcate ar avea. A dat s-o îmbrăţişeze. Ea l-a respins: „Ai înnebunit, nu aici!" Aşa au ajuns lîngă raclă. Ivo: „Hopaaaa! Aseară era aici! L-am văzut eu!" a zis, nebăgînd de seamă gestul ei. Ivo Scarlat: „A dispărut capul împăratului!" Cati sceptică: „Aiurea. Nu vezi tu bine." Ivo: „Uită-te!" Cati tot sceptică: „L-or fi pus undeva pînă mîine." Ivo Scarlat: „Se întîmplă ceva, Cati!" Ea era sigură că nu se întîmpla nimic de vreme ce erau ocrotiţi de Sfîntul Duh. Atunci s-au auzit paşi şi s-au ascuns după un stîlp. Dar mai întîi el şi-a scos haina şi i-a pus-o pe umeri. Se făcuse frig. Au apărut trei călugări, s-au lăsat în genunchi şi s-au rugat să le fie iertate păcatele. Cînd au terminat de izbit podeaua cu fruntea, s-au retras făcîndu-şi cruci largi. Imediat ce au ieşit din biserică, Ivo Scarlat s-a apropiat şi a deschis racla. A văzut dintr-o privire că înăuntru nu era capul împăratului. Spre Cati: „Aha, i-am prins! Pfiu, e o mistificare. Opiu pentru popor, cum a zis tata Marx! Se minte la greu." Cati l-a întrebat ca proasta: „Mă iubeşti?" Ivo Scarlat n-a auzit-o. „Ce şmecherie este asta? Unde e capul împăratului? Miracolul e un trucaj." Cati: „Vorbeşti cu păcat. Taci! Fabulezi, Ivo!" „E cea mai tare poveste din lume! a zis umflîndu-se în pene ca un curcan. Aşa să ştii. Am de gînd să le stric spectacolul!" Cati l-a privit în tăcere.

Raport BBQ12/gr 78 — Reporterul Ivo Scarlat pregăteşte transmisia. I-a spus numitei Cati W. că se pregăteşte să arunce o bombă la News. După cum s-a exprimat, citez: „Va fi un cutremur. Toate canalele o vor prelua. Voi declanşa un megascandal. Primul ministru va ieşi pe televizoare cam într-o săptămînă să anunţe demisia cabinetului. Toţi vor lua seama la acest gazetar neobosit, Ivo Scarlat. Va costa o avere să-l ai în grila de programe. Sigur, CNN îmi face o ofertă. Ce zici?!" Nu avem răspunsul lui Cati W., doar ce a zis acest element periculos (propun măsuri operative urgente) în faţa camerei tv nr. 3: „Stimaţi telespectatori, marea sărbătoare anunţată pentru azi nu mai are loc. Un milion de creştini dezamăgiţi se întorc la casele lor fără să îşi împlinească marele vis: să atingă cu buzele, cu degetele, cu fruntea tigva ultimului împărat bizantin, apărătorul neobosit al creştinităţii. O mînă criminală a furat în cursul nopţii relicva sacră. Credinţa populară spune că de acum se vor abate mari nenorociri asupra noastră. Parcă nu ne-ar fi fost de ajuns cei şapte ani de secetă şi războiul civil! Mă întreb cu ce ne va pedepsi de-acum înainte Cel-de-Sus. O anchetă a Poliţiei este în curs. Vă vom ţine la curent!" Reporterul îi cere lui Cati să-l contacteze pe ministrul de Interne şi să-l invite la emisiune să dea explicaţii. Îi rezervă 15 minute în direct. Ce mutră o să facă banditul! Abia aştept să pun camerele pe el, să se bîlbîie şi să transpire. E ziua mea cea mare! (din nou către o cameră): „În exclusivitate pentru televiziunea naţională, Ivo Scarlat! Iată o ştire care va devasta Europa. De cînd o aştept!" Cati: „A sunat şeful să te prezinţi urgent la el."

Raport BBQ31/ gr 25 — Reporterul Ivo Scarlat a fost luat în filaj de echipa nr. 5. A ajuns la hotel, a traversat

holul plin de lume, a flatat blonda de la recepţie ca să-i dea numărul camerei. A urcat în lift lălăind şabadabada, imaginîndu-şi cum va decurge discuţia. A avansat pe culoar distrat, a ciocănit, nu a răspuns nimeni. A făcut stînga împrejur. Un boy care tîra nişte geamantane i-a spus: „Clientul e în cameră." A ciocănit din nou. S-a auzit: „Intră." Cînd a împins uşa, a trecut pe lîngă el o blondă îmbujorată. Un personaj în halat i-a zis să nu creadă nimic din ce vede. „Aparenţele mereu înşală." Reporterul Ivo Scarlat a spus că are vedenii de cînd a venit la Mititza pentru a transmite în direct marele eveniment. „Aşa că, domnule director, n-am văzut nimic" (vezi transcriere convorbire, arhiva, Fd.5. rola 71). „Aşa te vreau!" i-a zis cel identificat de secţia operativă nr. 3 ca fiind numitul Fifi Bau, directorul televiziunii naţionale, element descompus, propus să plece ambasador în Argentina, cf. dosar 44 FG. Reporterul IS s-a plîns că a îngheţat luînd toată noaptea interviuri, anchetînd creştinii, fiind pe tv mai multe ore. A informat că i-a luat un interviu ÎPS mitropolitului Visarion (verifică stenograma la cancelarie Sinodului, sursa ZÎT) şi se pregăteşte să facă unul cu ministrul de Interne, dl. Raul Ygrec, dar i s-a spus că doarme. „Şi ce părere ai, dle Scarlat?" „Am întîlnit evlavie, pioşenie, un profund sentiment religios. E un duh în aer, o spiritualitate. Dumneavoastră nu simţiţi?" Vezi relatare hamal hotel, agent Titi P. — Reporterul a făcut un pas spre, citez, „burdihanul învelit în halat vişiniu. Dl. Fifi Bau, clientul nostru, a răspuns amabil, privindu-se în oglindă. O oglindă banală, de hotel, nu cea despre care s-a tot vorbit că s-ar afla prin Balcani de cînd cu războiul civil. Şi-a aranjat părul, şi-a frecat maxilarul cu degetele păroase." (p. 9 verso) „Bătrîneţea este o porcărie, noroc

că toţi trecem prin asta." „Eh, nu chiar..." „Oh, ba da! Matale eşti ateu din cîte ştiu. Rău faci că nu crezi. Şi eu sunt impresionat de figura împăratului, ca fiecare. Parcă îl şi văd pe zidurile arse ale Ţarigradului, apărînd vitejeşte Europa. O Europă care nu a înţeles nimic din sacrificiul lui. Mi-l închipui ucis şi decapitat, dar nu de otomani. Mehmet l-ar fi închis într-o cuşcă de aur şi l-ar fi plimbat prin tîrguri pe drumul mătăsii pînă la Pekin. L-au trădat şi ucis creştinii. I-au tăiat capul, l-au umplut cu cîlţi şi l-au suit într-o suliţă pe zid. I-au aruncat leşul la cîini. Ultimul împărat al Bizanţului — părăsit de ai lui. Ce tragedie!" (p. 12, transcriere convorbire Fifi Bau-Ivo Scarlat).

Mai multe minute, cca 7–8, din cauza unei defecţiuni tehnice, lipsesc. Discuţia a continuat astfel, rola 8: „Dle director, am o ştire de breaking news! Facem praf tot. CNN, NBC, PBS vor prelua sigur. E mai tare ca un masacru, un atentat cu bombă..." „Să te aud. Zi!" „Zic. Capul împăratului a dispărut! Popii nu au ce arăta lumii!" „Şi dta te pregăteşti să dai povestea la ştiri?" Citez raport: „reporterul a profitat de prilej pentru a străluci în faţa şefului" — am încheiat citatul. „Da, dle director!" „Bravooo! Cine mai ştie povestea, tinere?" „Nimeni. Ex-clu-si-vi-ta-te." Avem pe bandă o tăcere de 5 minute. Se aud paşi, un zgomot de fereastră închisă, se aude apa la closet. S-a turnat o băutură, presupun whisky. Celălalt a refuzat pretinzînd că nu bea alcool niciodată. Se aude: „Nu difuzezi nimic. Povestea e falsă. Ne facem de rîs." Ivo Scarlat: „Cum? De ce?" Dl. Fifi Bau a repetat: „Aşa cum ai auzit." „De cînd aştept şansa asta!" „Faci cum îţi spun." „De ce?" „Interese superioare de stat." Nu cunoaştem reacţia reporterului Ivo Scarlat, decît că a ieşit din

camera 224, aşa cum a informat agentul nostru, rămas vigilent pe hol să observe faptele."

Conform unui raport din Arhiva Poliţiei, scris de o sursă neidentificată, avînd şi defectul de a fi prea literar, deci prea puţin utilizabil, un anume Zakka Păsărarul îmbrăcat elegant, în costum, cu garoafa albă înfiptă în rever, vezi foto filaj, a coborît gardat de şoferul Costas dintr-un jeep kaki. Zic unii că a sărit peste băltoacă solemn, cu cartuşierele încrucişate pe piept. Asta înainte de a se opri să măsoare indivizii aşezaţi la mese pe trotuar. S-a întrebat cîte arme au pe sub haine. A privit firma cîrciumii şi l-a întrebat pe şofer — Ce scrie acolo? Costas făcuse parte din trupele speciale, ştia să citească. Scrie: „La Vasilisc". Uşa s-a dat de perete şi a apărut un bărbat între două vîrste, spilcuit ca un crupier. Servise la un cazinou din Monte Carlo. Dacă nu ar fi avut un AKM de umăr, n-ai fi zis că aveai în faţă un *guerrillero*. Îndată ce l-a văzut, l-a poftit înăuntru: „Credeam că nu mai vii" a zis Jacoppo Vizanti. Zakka Păsărarul a cerut şoferului să aducă din porbagaj coliviile cu canari, darul lui. Gazda l-a întrebat dacă are tigva. „Toate la vremea lor! a rînjit musafirul. Să te întreb eu mai întîi: cînd ai înviat?" „Nici n-am murit!" Zakka: „Te-am zărit în Viena la funeraliile divei Farfara." „Erai acolo?"„ M-am ocupat de porumbei. Eu le-am dat drumul cînd sicriul a fost coborît în groapă." „Cînd a fost asta?!" „Mai demult." Un vlăjgan jumate civil, jumate soldat a dat să-l percheziţioneze. S-a interpus Costas, tocmai lăsase coliviile jos! Zakka a ridicat mîinile batjocoritor. „Am venit ca prieten!" a zis şi a tras piedica la armă. A fost rîndul celuilalt să rînjească şi să-l invite în camera din

spate, unde au trecut prin perdeaua de mărgele. Jocuri mecanice, masă de biliard. „Aici nu ne aude nimeni. Dincolo pereţii sunt căptuşiţi cu microfoane. Pînă-n iarnă a fost sediul KFOR. Cînd au plecat, am preluat localul ca să redeschid cîrciuma, aşa cum a fost pe vremuri. Hai, ia în primire musafirul!" a făcut spre tejghea. O fata ochioasă, buzată, sprîncenată a traversat încăperea. I-a desfăcut nodul cravatei, i-a descheiat nasturii la haină. I-a scos pantofii. Se auzea ABBA. „Zakka Păsărarule, tot încordat eşti", i-a zis Vizanti. Arăţi ca-n afişul din gară pus de Interpol." Un raport îi atribuie 12 atentate cu bombe, 4 luări de ostatici, masacrul din satul Rubla etc. „Te caută peste tot, şi tu trăieşti într-un orăşel din Balcanii. Nici nu te ascunzi. Există un mandat de arestare pe numele tău." „Sunt mîndru."

Raportul poliţiei citează relatarea unui martor la negociere. Redăm mai jos un fragment cu scurte comentarii din aceeaşi sursă, audiată de agenţii speciali Misrahi şi Merlucius. De aici aflăm că Jacoppo Vizanti şi Zakka Păsărarul au stat în saună cît a durat finala Ligii la fotbal. Au pus pariu. Vizanti a pierdut 3 000 de dolari. Şapte fete le-au frecat spinările fără nicio teamă, chiar dacă erau cei mai temuţi bandiţi din sudul Dunării. „Eh, altă viaţă!" a zis Vizanti, enervat că a trebuit să plătească pariul. „Vrei să scad din preţ de-mi faci primirea asta! — a remarcat Zakka numărînd dolarii — În afaceri toată lumea tre' să cîştige!" Ţinea ochiul stîng închis din cauza fumului de la trabuc. Cu dreptul îl scruta pe celălalt. „Îţi dau tigva făcătoare de minuni pentru 5 duzini de pistoale mitralieră, 4 lăzi grenade de asalt. Dintre ostatici, îi vreau p-ăştia." I-a întins o hîrtie cu numele lor notate cu creionul. S-a lăsat tăcere. Tot el a întrerupt-o. „În preţ, pe

lîngă capul împăratului, mai intră şi inima maicii Filofteia Îndurerata, proprietăreasă de bordel la Ismir... Dacă nu îţi convine, te văd că taci, îţi dau şi genunchiul lu' Marcu betonistul, heruvimul din Fanar care zidea case săracilor. Nu?! Ce zici? Ai aici omoplatul maicii Sofia din Trieste, iar în sticluţă sîngele Sfîntului Ioan scurs cînd l-au decapitat. Numai minunăţii. Îmi dai la schimb şi 4 aruncătoare antirachetă americane." Vizanti, ca trezit din somn, a zis: „Eh, pe mama din groapă n-o vrei?" „Nu, bre, că ai îngropat-o în cimitirul de la Mititza cu bijuteriile pe ea şi o să-i găseşti mormîntul jefuit." Vizanti a continuat aşa: „Poftesc capul împăratului. Atît. Restul sunt poveşti." „Zău, joci tare!... Îmi laşi mie cîrciuma asta?" „Ce să faci cu ea? E o dărăpănătură..." Zakka: „Mă leagă nişte amintiri." Vizanti: „N-o vînd, dar ţi-o las cu chirie un an, cît lipsesc este a ta. Mă duc să mă rog la locurile sfinte, Bethleem, Nazaret..." Zakka a rînjit cu un ochi închis, răsucind trabucul între degete, se stinsese şi a trebuit să îl reaprindă: „O să-ţi zică lumea Hagi Vizanti." „De unde-mi ştii numele?" l-a întrebat. „L-am ştiut dintotdeauna, străine." „Nu vreau să mor pînă nu văd unde s-a născut Hristos." Zakka: „Ai păcate." „Am! Am luat viaţa la prea mulţi."

S-au înţeles aşa. Tranzacţia se face înainte de strîngerea darului, cînd nuntaşii sunt abţiguiţi, dansul este încins de manelişti şi cînd aia ţîţoasă cu ochi de peruzea, diva, cîntă de te bagă-n boală. Ceea ce se va întîmpla chiar duminică seara tîrziu, după ce pelerinii încep să plece pe la casele lor. Locul — lîngă mănăstirea Mititza, dincolo de Poiana Ciorilor. Aici să vină convoiul militar, sub prelate se va afla tot ce-a cerut Zakka, armament şi muniţii. Ostaticii vor fi eliberaţi şi predaţi conform listei. Va

da la schimb tot atîţia musulmani. S-au înţeles şi pentru nişte fete, vezi mai jos explicaţii. Să primească zece, nu şase, prospătură, kosovare şi romînce. La sfîrşit Zakka a apucat-o de ţîţă pe curva care-l masase. Fata a zîmbit. „Mamă, ce dinţi ai! Cum te cheamă, drăguţo?" a întrebat. „Diva!" a zis ea.

Vizanti era un vîndut, un venetic şi un dezertor, îşi schimbase biserica. Aşa gîndea Zakka. Intrase de viu în putrefacţie şi miroasea a hoit. Aşa a pretins sub şopronul lui pe cînd jucau table, dar cînd a adus vorba despre fete s-a schimbat treaba. „Tariful diferă, cărniţa e altceva." Zakka a rîs. Ştia că Vizanti avea coaiele ca prunele uscate de cînd i le-au strîns în menghină duşmanii, să nu mai facă niciodată copii. L-ar fi omorît, dar ai lui au plătit răscumpărarea. Bombardase sate, poduri, gări. Într-o noapte a băgat într-o baracă copii, femei, boşorogi, a ordonat oamenilor lui să toarne benzină, a bătut în cuie uşile şi ferestrele. A pus foc. D-aia am spus că scăpase ieftin, numai cu coaiele în pagubă. Îl costase să rămînă în viaţă un depozit de carburanţi şi 5 vagoane cu armament. Vizanti s-a salvat, ca prin miracol. L-au ţinut prizonier pe Dunăre într-un port. I-au promis o moarte în chinuri. Numai un pact cu diavolul din oglindă explica pe scurt că mai e-n viaţă. Execuţia s-a amînat pentru că ăia, musulmani kosovari, nu s-au înţeles ce moarte să îi dea. Să-l fiarbă de viu în cazanul de rufe, să îl arunce în rezervorul cu petrol, să-l pună la curent de 380 volţi pînă cînd rîde, să-l strunjească cu tocila. Vizanti i-a făgăduit Sfintei Maria Magdalena că umple pămîntul cu copii dacă scapă viu. S-a rugat într-o noapte cu fruntea rezemată de peretele rece. O face, aşa cum i-a cerut Fecioara dacă vrea să îl ierte, cînd i se întoarce snaga în pulă. Pentru asta avea

nevoie de tigva împăratului, ştia că vindecă neputinţa bărbătească*. Face nuntă mare cu lăutari şi popi, inclusiv cu mitropolitul, care-i ceruse pentru a-i da binecuvîntarea o damă — bust de 8,5, craci pînă-n tavan. Gusturi, bre! „Am plătit fără să clipesc" i-a zis. Aşa se explică de ce refuzase să-i paseze lui Zakka una dintre tîrfe. Aceea va servi ca desert la festinul ÎPS Visarion. A mai invitat la nuntă (lista se află în păstrarea Arhivelor Naţionale FD/CF/ d.34b p. 67/8) următorii: comandantul KFOR, doi miniştri, trei generali, 3 bulibaşi, rockeri, fotbalişti, contrabandişti vreo 3, şefi de bandă toţi. Curve să fie la discreţie, dăduse ordin să fie adunate din Marsilia, Calabria şi Tirol. În ziua nunţii lui, prostituţia să dispară din Europa. Nicio curvă pe şosele, în cîrciumi, în bordeluri, nicăieri. Aţipise prima dată de cînd scăpase din prizonierat. Nu a spus nimănui că o visase pe Sfînta Fecioară. Într-o clipă a hotărît să se însoare şi să plece în hagialîc la Ierusalim. După ce o însămînţează pe mireasă, se înţelege. „Îi e dor de bărbat, bre, eşti chior?" a zis Zakka Păsărarul arătînd fata. Vizanti sec: „Dac-o vrei, te costă 200 parai pe noapte." „De unde le ai? Cubaneze?" a întrebat Zakka. „O vale mai încolo, le preiau de la nişte sirieni. Cer la schimb TNT cehoslovac şi paşapoarte ruseşti." „Cu ochioasa asta cum rămîne, Vizanti? Vrei să plătesc ce e la alţii gratis, bre!" Fata, de-i zicea Diva, a rîs. Îi plăcea de Zakka, vorbă piezişă, mătăhălos, şeful temut a vreo 5 bande de tîlhari şi partizani. „Cînd îmi livrezi marfa?" „Cînd îmi aduci transportul." Zakka Păsărarul şi-a arătat dinţii de aur cu care muşca pofticios muierile de ţîţe între

* *Bolile secrete ale lumii şi vindecarea lor* de Bruno Erectus, dr. la Tübingen şi Pisa, 1771, Gotha, p. 78; vezi şi *Ruşinea de a fi steril. Manual medico-popular cu ilustraţiuni dedicat suferinzilor*, Ed. Bref, Londra, pp. 52–55, 1852.

Istanbul şi Trieste. Şi-a frecat piciorul cîndva zdrobit de grenadă. S-a plîns că simte nişte dureri cînd bate vîntul la genunchi, dar e OK. Vizanti i-a spus că nu crede povestea cu piciorul crescut la loc, după ce i l-a distrus o mină. Zakka s-a făcut că nu îl aude, dar a măsurat curvele. Le-a zis vesel: „Europa vă aşteaptă, fericitelor. Acolo curvia e o faptă bună. În Rai o să ajungeţi, vă spun eu, Zakka! Nu vă mai futeţi cu camionagiii arabi prin parcări!" Diva: „Da' ce, banii lor nu e buni?" A stins trabucul de colţul mesei. Raportul Poliţiei se încheie fără concluzii. Ss indescifrabil şi data — 29 mai 1993, atît.

6.

În duminica aceea* cortegiul a fost precedat de preoţi şi călugăriţe. Pe margini jandarmi intercalaţi cu soldaţi din trupele speciale păzeau mulţimea. Au fost aduse două regimente din cazarma „Tito", azi „Patria sfîntă". Veneau apoi călugării, care duceau racla pe umeri. Se vedeau prapuri, icoane şi se auzeau bătînd clopotele mănăstirii în toată Valea Seacă. Cum nu plouase de un pustiu de vreme, dangătele sunau dumnezeieşte, te credeai în ceruri. A fost o mare emoţie.

Poporul a plîns, s-a închinat, a cîntat. Cînd cortegiul a ieşit din biserica Sfintei Treimi, toată lumea a căzut în genunchi.

---

* *Ceremoniile prilejuite de scoaterea capului împăratului Constantin Dragases XI Paleologul de la mănăstirea Mititza, cu prilejul împlinirii a 540 de ani de la căderea Bizanţului în prezenţa unui milion de pelerini creştini*, broşură tipărită sub înaltul patronaj al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, 132 p., 1995.

Ivo Scarlat — îl vedem în imagini într-o haină gri, ducînd microfonul la gură unor feţe din mulţime: — De ce ai venit azi la Mititza? Prim-plan. „Nu am lipsit niciodată. Vin să-l văd pe sfînt, să îi cer binecuvîntarea. Mă păzeşte de rele." „Mare suferinţă a îndurat şi îl iubim." „A luat păcatele noastre asupra lui." „Acum doi ani am paralizat; mă rog lui să mă vindece. O femeie din sat umbla oloagă în cărucior, după ce a sărutat racla s-a ridicat." „Aş vrea să-mi cumpăr un frigider." „I-am cerut să-mi aducă acasă copilul. E război, mi-e teamă să nu primesc înştiinţare că a murit «eroic la datorie apărînd ţara», cum a păţit sor-mea. Ţara cui, maică?" „Să mă mărit. Sfîntul o să-mi facă rost de un bărbat." „Crezi că face minuni?" „Cred." „Lucram în fabrică şi a explodat lîngă mine o butelie de gaz, aşa am orbit. Am fost la doctori, dar unde n-am fost, şi nimic. N-o fi adevărat ce zice lumea, că vindecă, dar mai ştii?" „Bani aş vrea, să plec în America." „I-am cerut să arză casa vecinului. Am oftică pe el, a făcut avere cu benzină de contrabandă şi vrea acum să se aleagă primar." „Am băgat divorţ şi mă rog să-l cîştig." „Cumnată-miu a călcat o femeie cu maşina. E-n proces. Plătesc slujbe să-l piardă, să ia cinci ani la puşcărie. Am să-i dau o datorie şi n-am de unde." „Plîng pentru împărat, pentru sufletul lui." „Mă rog să rămîn borţoasă." „A fost un adevărat sfînt, nu ca ăştia de azi care propovăduiesc zădărnicia." „Cum vedeţi, stimaţi telespectatori, mare e lumea. Părerile sunt împărţite. Pelerinul ajuns la mănăstirea Mititza are un of. Miracolele nu lipsesc. A transmis pentru dumneavoastră Ivo Scarlat. S-auzim de bine."

Avem în cadru pe ministrul de Interne, Raul Ygrec. Este cu primul-ministru, Zero Take, şi cu ministrul Culturii,

Georges Xoxe. Coboară treptele bisericii Sfintei Treimi. „Spune-mi, colega, ce aclamă mulţimea? Să nu-mi spui că ai găsit relicva şi-ai pus-o la loc, că nu te cred!" Georges Xoxe: „Am împrumutat un craniu de la recuzita teatrului local. Ştiţi scena, «sărmaneeee Yorik!». Mîine, cînd pelerinii deja au părăsit valea, înapoiem craniul." Zero Take: „Adu-mi decretul la semnat, îi dăm o tinichea." „Cui?" „Groparului." Raul Ygrec: „Excelenţă, trecem criza cu bine. Pe cuvînt de onoare!" „Dacă nu ne omoară televiziunea!" „Aveţi aici raportul (îi întinde un dosar)." Primul-ministru, Zero Take: „Cine vrea să ne distrugă? Ai vreo bănuială?" Raul Ygrec: „1/ Mossad-ul — nu se doreşte înflorirea cultului împăratului, ci căderea guvernului. 2/ Kremlinul. Cum v-am scris în nota din 12 mai, patriarhul Moscovei, Alexei, doreşte să organizeze un pelerinaj cu capul împăratului prin Rusia, citez: «ca să se reînnoade o mare tradiţie». Ne temem de o substituire. Ne dă înapoi un fals, o replică, aşa că am refuzat. Noaptea trecută e posibil să fi acţionat un comando. Un general rus, Olşevsky, a fost zărit în mulţime. 3/Albanezii. Ei nu văd cu ochi buni pe creştini. Am pus cîinii să ia urma şi ne-au dus pînă la şoseaua care merge spre Tirana. 4/ Turcii. O grupare teroristă musulmană, «31 februarie», care vrea să fure tigva ca să dispară cultul." Primul-ministru: „Arestează vreo 5 dintre ei. Închide-le ziarul! Şi aşa mă înjură zilnic. Fă percheziţie. Sigur găseşti arme şi droguri. Să te învăţ eu?!" Raul Ygrec: „Mai am pe listă 3 călugări: Ilarie, Mitrofan şi Macarie. Am căptuşit cu microfoane chiliile, amvonul, cantina ca să aflăm ce se vorbeşte în mănăstire. O să avem chiar azi făptaşii în cătuşe." Primul-ministru Zero Take: „Dacă nu reuşeşti, trecem în opoziţie şi ne-am nenorocit. Duşmanii ne jupoaie de vii."

Georges Xoxe: „Prefer să fiu tras în țeapă, ha, ha!" Raul Ygrec: „Excelență, s-a înțeles. La ordin."

Ivo Scarlat și Cati W. privesc transmisia *live*. Șeful lor, Fifi Bau, salută prezența oficialilor — miniștri, ambasadori, ierarhi. Însuși patriarhul a fost adus din Fanar cu trenul. Fifi Bau face gesturi largi, pășește cu grijă. E de școală veche. Nu poartă veston „camuflaj" cu o mie de buzunare, ca Ivo Scarlat. E în mare ținută, sacou negru, pantaloni din catifea reiată, cenușii, batistă albă la buzunar, cravată gris perle, vestă vișinie de lînă. „Asistăm la trecerea prin fața mulțimii a capului iubitului Împărat Constantin XI Paleologul-Dragases, cu care se încheie măreața istorie a Bizanțului. Azi, cînd celebrăm 540 de ani de la căderea mîndrei cetăți a Țarigradului sub loviturile nemiloase ale Semilunii, această aducere-aminte este bine-venită și necesară. Trecutul nu trebuie uitat, dimpotrivă." Patos reținut (figura asta îi ieșea de minune) „soarta tragică a acestui om" și „despre sacrificiile nesfîrșite", „martiriul său, putem zice". „Europa a supraviețuit grație jertfei sale fără egal. Aici, la poarta Europei, împăratul și-a dat viața pentru ca speranța într-o mare Europă să nu moară. S-a jertfit pentru victoria de-a pururi a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Adorația de care se bucură astăzi este o dovadă că mesajul său a traversat secolele. Din păcate, Occidentul l-a ignorat. Spiritul său dedicat concordiei sub slava lui Iisus nu a fost înțeles. A avut un devotament unic față de credință. Ce exemplu splendid! Sfîrșitul lui tragic ne este viu în minte. Odată ridicat la ceruri, Împăratul Constantin — sub privirile binevoitoare ale îngerilor care l-au prețuit pentru faptele sale — a început să reverse asupra noastră minunile. S-o spunem, trupul i-a fost găsit neputrezit în mormînt.

Cînd fidelii săi ultimi, legaţi prin jurămîntul «Onoare şi sînge», l-au deshumat, trupul împărătăşesc învelit în purpură era neatins de stricăciune, dovadă de sfinţenie. Iată — vă rog un prim-plan, camera 3 — racla sfîntă. Înăuntru, stimaţi telespectatori, se găseşte capul marelui împărat. Nu îl vom uita niciodată! Să trăim împreună măreţia acestei clipe!"

Imagini cu lumea îngenuncheată. Prim-plan cu Fifi Bau care îşi face o cruce mare. Camera 4, plan depărtat. Turnurile bisericii, zidurile, mulţimea cenuşie, soldaţii pe acoperişuri, jandarmii în fundal. La 11,42 transmisia a căzut, inexplicabil. Exact cînd se scotea relicva sacră din biserică. Ce ştim este că imaginea a dispărut de pe ecran. A apărut în schimb mira de control. Toţi s-au întrebat ce să fie. Releele au fost verificate. Probele se efectuaseră complet, începînd de vineri. A căzut satelitul, a presupus careva. Pur şi simplu, ghinion! a zis cineva, care trăsnea a tutun. Se întîmplă, ceasul rău! a făcut un parfum ieftin. Un accident nenorocit! e sigură o voce puţind a pizdă. Nu! E un sabotaj. O mînă criminală!, a rîs un gîtlej duhnind ca o pivniţă de vinuri.

Cum, dom'ne, exact cînd e arătat în prim-plan capul împăratului, să cadă imaginea!? Nu e întîmplător, jur! Momentul culminant al marii transmisiuni tv, urmărită cu sufletul la gură de milioane de telespectatori, a fost ratat. Moralul poporului s-a făcut praf. Corul cînta, clopotele băteau, lumea îngenunchease. Cortegiul de preoţi cobora scările solemn. Oficialii îşi plecau capetele în semn de respect. Cît a trecut racla prin faţa camerelor nu s-a văzut nimic. Ne-am făcut de rîs, domnilor. Cine e de vină? Ce spunem acestei mulţimi plînse, evlavioase, pasionate, pline de fervoare? Se auzeau doar

cîntările preoţilor în odăjdii. În rest, ecranul întunecat. Tehnicienii s-au temut. Fifi Bau hotărîse să-l scoată de pe post pe Ivo Scarlat şi să apară el însuşi. A dorit să facă o demonstraţie de jurnalism de mare clasă. Vezi raport, doc. 433, Ivo Scarlat — un păgîn, un venetic, un ateu — nu era-n stare să redea emoţia marii sărbători creştine. Era o treabă cu skepsis, ceva ascuns, o taină, un secret. De ştiut că Fifi Bau asigurase la tv funeraliile lui Tito, Brejnev etc. Era mai sigur să facă el emisiunea. Era vorba de marele împărat al Bizanţului, Constantin XI Paleologul-Dragases! Or, Ivo Scarlat era un reporter obişnuit. Cam zvăpăiat, fudul, cu lipici, dat dracului, simpatizat de dame. Dar nu făcea cît un director, vechi gazetar, cu experienţă. Teoria lui favorită era că televiziunea este o oglindă, cea mai mare existentă în istorie. Ce nu se vede pe ecran nu există.

E de înţeles scandalul iscat de întreruperea programului exact cînd marele Fifi Bau transmitea în direct scoaterea raclei. După părerea lui Cati W., se întîmplase ceva supranatural. Anume, după ce tigva dispăruse din biserică, cu o noapte în urmă, lumea a rămas fără protecţie. Trebuia să ne aşteptăm la ce e mai rău. Către Ivo Scarlat: „Ţi-am spus, El e! A văzut că poporul e minţit. În raclă e un fals. Împăratul nostru plînge pe undeva. A căzut pe mîna unor bandiţi. Îl ţin pînă se plăteşte răscumpărarea." Tehnicienii — în alertă. Unul dintre ei, Cosma, a zis: „Firele au ars din senin. Scrum s-au făcut fără vreo cauză aparentă." Ivo Scarlat: „Vezi, Cati? E o cădere pe reţea, nu e ce crezi tu. Nici vorbă de Dumnezeu în povestea asta. Eşti prea superstiţioasă."

Fifi Bau a continuat să prezinte *live* fără să aibă habar că s-a întrerupt transmisia. Şi-a spus vorbele spre

camerele tv ca şi cum nimic nu se întîmplase. A crezut că îl privesc milioane de telespectatori din Balcani. Cineva a zis: „El vorbeşte, el aude." După zece minute lungi cît un secol, s-a anunţat: „Defecţiune tehnică. Revenim în cîteva minute." Spot publicitar — ultimul tip de 4x4, berea Pax, tampoane femeieşti, pemperşi Bebe, hrana de cîini Hamham, detergentul Praf. Ivo Scarlat era nervos, fireşte, fusese înlocuit de Fifi Bau exact cînd spera să bată recordul de audienţă şi să se consacre. A zis: „Nu e vorba de niciun sfînt. Peste tot tu vezi semne magice." Cati: „Împăratul ne priveşte ca să afle ce vom face fără el." Ivo Scarlat: „De unde, cum?" Cati: „Din cer! Sufletul lui..." Ivo Scarlat: „Împăratul tău a stricat reţeaua? El bruiază sateliţii? El a întrerupt transmisia?" Cati: „Da. Ce, nu simţi?" Ivo Scarlat: „Nu."„Tu nu crezi în nimic."

Avem iar imagini, dragi telespectatori, înregistrate în urmă cu cîteva minute. Călugării aşază racla pe un postament sub cerul liber, în faţa bisericii. Puhoiul de lume se înghesuie peste parapeţi. Jandarmii abia fac faţă. Pînă la reluarea programului în direct, vă oferim spoturi publicitare. Folosiţi prezervativul Maxi! Azi parfumat, de culoare mov&roz. Un bonus cu pudră de talc. Anticoncepţionale, după o reţetă a laboratorului nostru „dr. Henry Zît" din Lyon. Feriţi-vă de SIDA. Eşti informat, eşti mai puţin expus şi sănătos! O campanie finanţată de KFOR cu sprijinul OMS. Marele Fifi Bau, criză de nervi. „Nu aveţi nimic sfînt în voi. Vă bateţi joc de un popor prea răbdător!" N-a crîcnit nimeni. „Un an am aşteptat clipa asta. O transmisie super — ne preiau RAI 2 Italia, ZDF Germania, M6 Franţa, nu mai zic de Spania

şi Olanda. Şi voi daţi chix! Ce s-a întîmplat? Hai, spuneţi!" Cum deschideai gura, ţi-o închidea. Miodrag&Yanni (tehnicieni): „Nu găsim din ce cauză s-a întrerupt." Fifi Bau, nervos, s-a ferit să nu se împiedice de cabluri. A aruncat priviri supărate în monitoare. A pozat spre camerele tv. A închis ochii, a fost iute orbit de lumina unui reflector. „Prea cald aici!" s-a plîns şi şi-a şters fruntea. „sunteţi nişte proşti!" Miodrag&Yanni: „Şefu', treaba a venit din cer. Echipamentul este în stare perfectă. L-am verificat — butoane, leduri, contacte, relee, tot. Nu există nicio explicaţie raţională." Fifi Bau: „Dar una supranaturală ai? A intervenit Dracul şi v-a stricat jucăria! Ha, ha! Asta e!?" Cati: „S-o fi supărat de ceva!" Fifi Bau: „Cine?" Cati: „Sfîntul nostru. Aerul e încărcat de duh. Se întîmplă lucruri ciudate." Fifi Bau: „Nu există niciun împărat. Vorbe! Un banc scornit de popi ca să facă bani. Nu există miracole. Opiu pentru popor, obscurantism burghez. E un spectacol ieftin pentru prostime!" Cati: „Iertaţi-mă că vă întreb. V-aţi spovedit?" Fifi Bau: „Eu? Drept cine mă iei?" Cati: „sunteţi credincios, nu?" „Rîzi de mine?!" Cati: „N-aş îndrăzni. Capul împăratului a scăpat oraşul din 45 de asedii, 7 epidemii de holeră, 14 de ciumă. A trimis şi nenorociri atunci cînd poporul s-a depravat: a dat foc la recolte, a adus invazii de lăcuste... Cînd se supără, e de rău!" Fifi Bau a privit-o neîncrezător. „Asta e trădare de patrie. Sunt sabotat, batjocorit. Facem analiza mai tîrziu. Înapoi la lucru! Reţeaua să fie reparată într-o oră. Aştept cu ochii pe ceas. După, încep să tai capete."

În dosarul D./G/39, vezi filele 423–435, se scrie că o întîmplare extraordinară s-a petrecut la marginea şoselei

Viena–Istanbul, în Poiana Ciorilor. Dintr-o rulotă au coborît zece fete. Detalii — bătea vîntul peste cîmp, praful le intra în ochi. Zăpuşeala le ţinea închise guriţele. Soarele — înfipt în vîrful Kaisar — topea tot. Acoperişuri de tablă, antene parabolice, burlane, garduri, caroserii. Fetele, ghemuite unele în altele, gardate de cinci dulăi atenţi să nu se împrăştie. Meee-Meeee! a făcut acordeonistul, vesel. Le cînta de nuntă. Vizanti păzea mişcarea cocoţat pe capota unui Mercedes. Trăgea dintr-un trabuc rămas de la Zakka. Strîngea la piept AKM-ul, singura lui nădejde. Era cel mai temut pistolar din Balcani, deşi, dac-ar fi fost după el, prefera să te muşte de beregată, nu să te împuşte. Cînd avea chef, prindea cocoşul din curte, îi reteza căpăţîna cu dinţii şi bea sîngele. În toată istoria lui fusese un ucigaş plătit. Dacă voiai să iei viaţa cuiva între Odessa, Istanbul, Trieste, Sibiu, nu exista altul mai expert. Îţi găseai mortul ciuruit de o rafală în troaca porcilor sau plutind în Bosfor. Lăsa o carte de vizită lîngă cel ucis. Maxim rafinament în această meserie exclusivistă.

Eh, a zis spre Zakka Păsărarul, care recepţiona marfa din priviri, spărgînd seminţe de dovleac între dinţi. Ce zici? Nu era maică-sa, dar aşa o prezenta în lume. Baba, cu pipa în gură, cu o faţă negricioasă, zicea ţinînd un ochi închis: Eh!... A fost un protocol complicat. S-au amuşinat, şi-au mirosit trufa, şi-au arătat colţii. Vizanti şi Zakka au mîrîit unul spre celălalt. S-au privit ţintă, au rîs din senin. Au făcut gesturi necuvenite. Zakka a stat într-un picior jumătate de zi şi n-a vrut în ruptul capului să renunţe. Vizanti a ascultat la celular meciul în vreme ce lingea lama cuţitului. Baba s-a ridicat de pe bideu (de care nu se despărţea niciodată) şi s-a uitat la fete.

A dat comenzi prusace, le-a aliniat. Aşa văzuse ea că se face la trupele KFOR. Ortodocşii, musulmanii, catolicii făceau la fel. În Balcani, toată lumea învăţa milităria. Fetele s-au aliniat cuminţi de-a lungul şanţului. Păreau un grup de condamnate, aşteptînd să fie ciuruite de un pluton de execuţie. Baba le-a pipăit ţîţele, le-a zis să se hlizească, arată-mi dinţii, fă! Sus fusta, să-ţi văd pulpele. Vizanti: „Ia, fetelor, cum face iapa?!..." Curvele au nechezat la comandă. S-a rîs, erau haioase. Zakka Păsărarul: „Cum sunt, mamă?" Baba: „Eh!..." Vizanti: „Te umpli de bani cu ele. Ascultă-mă, Toscana e a lor vara asta. Tu ai adus ce mi-ai zis?" „Depinde ce ..." „Te învelesc în foiţă de aur dacă iese treaba." „Mort sau viu?" „Oricum, mori. Îţi înfund în gură tamponul miresei după ce-o dezvirginez." „Zău! Ştiam că nu mai fuţi de cînd ţi-au ars coaiele ăia!" „N-ai grijă, după ce mă frec cu căpăţîna împăratului, umplu pămîntul de copii. M-am jurat!"

Zakka Păsărarul a făcut un semn. Şoferul a deschis portbagajul şi a scos un sac. L-a luat în spate, a trecut peste podeţ, graniţa dintre ei. A aruncat sacul la picioarele lui Vizanti. „Zici că e ce trebuie? Chiar de la mănăstire?" Zakka Păsărarul: „Eu aşa zic." „Să nu fie un fals! Un gadget KFOR." Cu vîrful pantofului a scormonit în sac. Într-un sfîrşit, a zis: „Păi, hai să facem schimbul cum am vorbit. Bre, le-ai numărat? Sunt zece?!" „Zece!" În Poiana Ciorilor se găsea un copac uscat de care şoferii, vagabonzii, tîrgoveţii atîrnaseră nădragi, lăzi goale, cîini morţi, colivii, cearşafuri. Superstiţia spunea că trebuie să fie împodobit, să îl vadă Necuratul pe şoseaua spre Istanbul. Cînd trecea, îi strecurau bileţele în traistă, în panglica pălăriei, în buzunare — îi pasau o lumînare aprinsă, o felie de colivă sau cozonac, ce găseau

prin casă. Îi cereau să le trimită ploaia în Valea Seacă. Nu căzuse o picătură de şapte ani. O oglindă este exact o picătură de apă. Aşa că au atîrnat la îndemnul popii în copacul acela care trăia acolo dinainte să moară împăratul Constantin XI Paleologul-Dragases toate oglinzile — de buzunar, de perete, cu pozele nuntaşilor înfipte în ramă, de şifonier, de tavan de la bordelul „Bela Bela Bambina", înfipte în uşi şi în holuri, în toalete. Nu a rămas una rătăcită în aşezările care se puteau vedea de pe Kaisar. A fost fără folos, seceta nu a încetat. Cînd le-a venit mintea cea de pe urmă, au transportat cu o platformă tractată de un vehicul KFOR marea oglindă, adusă din Rusia de Vasilisa, femeia lui Jenel Borfaşul. Cu un pluton de soldaţi şi cu o macara au făcut treabă bună, oglinda prinsă în cabluri puternice a rămas atîrnată sus între doi stîlpi de beton. Părea o instalaţie solară a unei populaţii primitive care invoca zeii. Skepsisul e că asta s-a întîmplat exact în duminica aia cînd preoţii au scos capul împăratului din mănăstire şi au plimbat racla în faţa mulţimii. S-au auzit cîntări, s-au zărit prapuri, icoane...

Relatarea care urmează trebuie citită cu maximă prudenţă. Membrii Comisiei de anchetă de la Haga nu au reuşit să ajungă la un acord privind veridicitatea lor. Au existat şi opinii separate, consemnate în procesul-verbal. A fost o minune dumnezeiască. Dacă nu a fost cumva altceva. O scamatorie de circ, un efect special de la Casa de filme, o scenă de isterie în masă, o vedenie colectivă. De cînd cu seceta, minţile multora s-au deteriorat grav. Să examinăm faptele. Fetele sortite să se prostitueze prin Europa au fost trecute peste podeţ. Cum au ajuns dincolo

de albia seacă, s-a întîmplat un lucru neaşteptat. Au fost ridicate în aer ca nişte frunze luate de vînt. Ele — ce să facă? — au ţipat. Nu erau obişnuite să plutească. Ce senzaţie: să ai sub tălpi doar aerul. Daţi-vă jos, fir-aţi ale dracului! au strigat celelalte femei. Ce, numai curvele să zboare? I-au împuns pe bărbaţi să nu stea mototoli, să facă şi ei ceva, să urce după ele în cer, să le aducă înapoi, jos. Au tras cu praştia, au aruncat făclii să aprindă cîrpele şi hîrtiile, lemnul uscat. Nimic. Au înjurat de prăsele, de copii, de parastas, de dumicaţi, de Iuda. După un ceas, curvele erau tot în nori, bine mersi. Rîdeau de proştii rămaşi pe pămînt să se chinuie cu viaţa. Zakka Păsărarul cronometra. Avea un Schaffhaussen cu care măsura timpii cînd ordona atacuri şi detona bombe, îl şterpelise de la un colonel KFOR. Curvele zburătoare erau ale lui. Cine îi făcea figura asta urîtă? Vizanti! Ca să nu plătească preţul şi să dea vina pe tata Noe. Le ţinea în aer ca pe heruvimi. Ce să vestească o curvă, păcătoasa păcătoaselor? Iată, bre, rochiile înflorind sub norii vineţii, uitaţi pe cer încă de la Paşti. Ruşinoase, curvele şi-au tras poalele peste genunchi ca să nu li se vadă aia. Fiind prea cald, nu purtau chiloţi, exact cum scrie ţarigrădeanul Cucurigo Afabilul* în cronica lui. Au plutit apoi pe spate chicotind, scoţînd ţipete vesele. S-au calmat cînd şi-au dat seama că nu păţesc nimic. Le-a trecut sperietura chiar din clipa cînd s-au văzut deasupra firelor de telegraf. Curvelor, aţi terminat-o cu viaţa!

Minunea va înceta cînd legile gravitaţiei vor funcţiona din nou. Arunci se vor izbi de pămînt, le va ţîşni

* Cucurigo Afabilul, *Miracole atestate în Balcani în a doua jumătate a secolului XX*, pp. 23–25, Editura Coleopter, Zagreb, 443 p., 1996.

sîngele pe nas, explica baba. Vor crăpa ca oglinda spartă din bordel. Moarte vor fi la fel de întunecate şi afumate. Dacă tot e să se aleagă praful, măcar să se distreze. Din nefericire, nu au convins pe niciunul dintre bărbaţii rămaşi în praful drumului să urce la ele să se zbenguie. Nici pe lăutari să le cînte de of, of, of. Au continuat să danseze între ele. Au făcut loopinguri, au planat cu braţele-n cruce s-o îmbuneze pe Fecioara, s-au rugat Ei. Cîteva s-au lenevit şi s-au întins pe un nor să doarmă. Jandarmii, poliţaii, soldaţii KFOR nu ştiau ce să facă. Regulamentele nu prevedeau nimic. Să le secere cu pistoalele automate, e crimă de război. Să lanseze gaze lacrimogene, a sugerat un plutonier. Cu gloanţe de cauciuc, a zis un locotenent mustăcios. Să aducă tunuri să tragă nişte salve ca să le sperie. Să spargă norii cu rachete meteo — cad singure, a zis un observator. Ordinul era clar — trebuie să rămînă în viaţă cu orice preţ pentru a fi debrifate de serviciul secret şi apoi trimise la academie pentru a fi examinate de laboratorul MIR al Universităţii de la Belgrad. Ce dacă erau curve — mai şi zburau, ale dracului, sfidînd secole de ştiinţă şi raţionalism! Au întins cîteva pancarte cu lozinci pacifiste, încurajări, obscenităţi. Li s-au promis bani (un bancher), sfinţenie (stareţul Sofronie), căsătorii (agenţia matrimonială Adam&Eva), o expediţie în Himalaia etc. Mesajele au trecut ca nimic. Pesemne că au orbit şi au surzit acolo în cer. Cei rămaşi pe pajişte, păcătoşii, au încercat să le prindă de călcîie. Teama lui Zakka Păsărarul era să nu fie aruncate de vînt peste cabluri, s-o mierlească electrocutate. S-ar răspîndi un miros de carne arsă ca-n carmangeria lu' Bubosu' unde se haleau cele mai mişto fleici din Valea Seacă. Dacă atingeai cablul de înaltă

tensiune, ajungeai în Rai carbonizat. Dacă nu se întîmpla asta, pur şi simplu dispăreau în nori. Ieşea în pierdere cu ditamai afacerea. Deja curvele se vedeau numai cu binoclul. Acordeonistul a continuat să cînte la cererea lui Vizanti. Era singurul vesel în miraculoasa împrejurare, notează acelaşi cronicar. Vîntul ridica paiele secerate de pe cîmp. În acea zi, căldura era puternică şi răuvoitoare, vezi meteo. Se anunţaseră 50 de grade la umbră. Baba a rîs. Cînd s-a uitat Zakka Păsărarul la ea, şi-a acoperit iute gura ştirbă cu basmaua. La cîtă curvăsărie e prin Europa, aşa ceva nu s-a mai văzut! Sunt convinsă, a zis, că s-au ridicat la cer să se împerecheze cu îngerii. Sunt înţelese cu Vizanti să nu respecte tîrgul încheiat. Zakka, eşti un prost!

Relatarea cronicarului se opreşte aici. Ar fi fost multe de aflat. Întreaga zonă a fost bîntuită de fenomene neobişnuite. S-au petrecut lucruri în afara legilor fizicii. Peştii au ieşit din rîuri pentru a se căţăra pe stînci. Cîrtiţele şi-au părăsit galeriile pentru a da lecţii de zbor la o şcoală serală din Sarajevo. Mai multe femei sterile au aflat că sunt borţoase şi au pus vestea bună pe seama Sfîntului Duh. Nu au fost contrazise de niciun popă şi nici de soţii lor. Răposaţii din cimitirul satului au ieşit, şi-au scuturat hainele şi s-au aşezat ca-n vremurile bune să taifăsuiască în cîrciuma plină de fum „La Vasilisc". Voiau să afle ce mai e nou de cînd aruncaseră peste ei în groapă pămînt cei doi agenţi, Merlucius&Misrahi. Nordul s-a mutat la sud şi invers, degeaba priviţi hărţile cartografilor englezi Lloyd&Spencer, desenate pentru Amiralitatea britanică. Tot atunci s-a înregistrat urcînd peste Kaisar un tren plin cu îngeri. Veneau în inspecţie cînd au fost surprinşi de un grup rebel, „Februarie negru", şi mitraliaţi

în gara Vîrşeţ. La 23 km distanţă, lîngă podul de peste lacul Paiu, dincolo de Poiana Ciorii. S-a pus masacrul pe seama lucrurilor ciudate întîmplate după dispariţia capului împăratului venerat.

Raport 43/b, D.23/T, FD. „KAISAR", vezi şi foto D.97. — Ivo Scarlat a întrebat dacă a ajuns echipa. Cati W. l-a anunţat că totul e pregătit, nu mai fi aşa anxios! Verificăm camerele şi intrăm în direct. Carul e aici de trei ore. Ivo Scarlat a spus că l-au trimis aici să transmită aiureli cu racketi, bandiţi, traficanţi. Scopul este unul singur: să-l îndepărteze de mănăstirea Mititza unde se petrec chestii suspecte. Fifi Bau i-a furat marele subiect. S-a întrebat cu voce tare, martor Cati W. — Cine vrea să ascundă furtul tigvei? Unul singur, şeful tv — cu protecţie de sus, dacă nu, se întîmplă o belea. Publicul a urmărit halucinat „ceremonia scoaterii din biserică a capului Împăratului Constantin", cu speranţa că se termină războiul civil şi seceta. Că binefăcătorul lor îi păzeşte de rele. Să se termine odată, a curs prea mult sînge. Cum să le spui adevărul — că în raclă nu este capul împăratului, sunteţi minţiţi! Dacă nu mă cenzura Fifi Bau, lumea ar fi descoperit minciuna! Eu sunt bicisnic, mă ocup de nişte proaste care s-au apucat să zboare. Dacă nu e şi asta o mistificare! Nimic nu e ce pare a fi în afacerea asta. Nimeni nu zboară la sfîrşitul secolului XX precum la circul „Smîrtski", voltijori, acrobaţi, trapezişti. Mă mir că nu m-au trimis să fac un reportaj despre sinucigaşii de pe calea ferată. Treaba e să fiu îndepărtat de locul faptei — mănăstirea Mititza.

Foto 1. Scarlat aşezat cu fundul pe bordură. Foto 2. Trei salopete gri trag cablurile. Foto 3. Cati W. cu căştile

pe urechi, cere sunetistului să dea mai tare că nu se aude, vezi text verso. Foto 4, grup. Echipa îşi vede de treabă, par nişte extratereştri printre reflectoare. Foto 5. Miodrag, Yanni, Cosma. Carul de reportaj într-o rînă. Foto 6. Rulote, poliţie, mulţime cenuşie. Foto 7. Prim plan, Ivo Scarlat muşcă din covrig şi citeşte de pe o foaie. Foto 8. Cîteva personaje vesele ţin de picioare nişte femei care plutesc pe cer. Foto 9. Femei prinse cu cabluri aeriene. Foto 10. Ivo Scarlat în picioare, cu microfonul în mînă, text verso. Reporterul cere să fie date jos femeile, să înceapă transmisia. Foto 11. Uniforme KFOR pe margine. Foto 12. Bariera lăsată, un convoi de maşini, şoseaua blocată. Foto 13. Femei vesele. Se vede în apropiere o macara. În cuvă, un mecanic vorbeşte cu o femeie prinsă în firele de telegraf. Text verso, citez, ea a strigat: Nene, dacă vrei pizdă, hai sus! Tarif redus. Foto 14. Ivo Scarlat discută la telefon cu Fifi Bau. Vezi transcriere TO în D. 65/b/. Reporterul îi cere să renunţe la transmisia în direct. Fifi Bau îi spune — E şansa carierei tale. O singură dată te întîlneşti cu un miracol. Ivo Scarlat — O fi un miracol! Dracul ştie! În camere nu se vede nimeni plutind prin nori. Cerul e banal. Nimeni nu levitează. Fenomenul se vede doar cu ochiul liber. Am încercat să cobor măcar una dintre ele să îi iau un interviu. Rîd ca proastele şi nu ştiu zău ce e aşa vesel! Foto 15. D 14/c — Fifi Bau spune — Destul cu vorbăria! Vreau măcar zece minute de transmisie în direct cu miracolul dumnezeiesc din duminica asta mare, cînd s-a scos racla împăratului din mănăstire. E un semn ceresc! Eşti în stare să faci asta? Banda nu mai redă nimic după minutul 43. Linişte! Ceea ce poate să însemne că Ivo Scarlat a rămas fără replică sau că o defecţiune tehnică a întrerupt legătura.

Cf. acelaşi dosar, D. 23/T, Ivo Scarlat a întrebat după ce a închis telefonul — E sau nu un miracol? Sunt efecte speciale? Se trage vreun film şi nu ştiu eu?! Cati, Dracul se foloseşte de mine! Se filmează cu camera ascunsă. Terminaţi comedia asta! Ce trebuie să fac, mă rog? întreabă mai calm. Cati W.: Să vorbeşti spre camera 1. Ivo Scarlat: Ce? Cati W: Comentează minunea. Ivo Scarlat: N-am înnebunit. Au cocoţat camerele pe macarele şi au tras totul din oglinda ridicată în copacul secular din Poiana Ciorilor. În oglinda veche — afumată, lucioasă, unde apar toate lucrurile de la Facerea Lumii pînă azi, istoria şi viitorul laolaltă, Ivo Scarlat a reuşit să ia cîteva cadre. Dracul i-a dat un interviu în exclusivitate şi a făcut haz de ultimele ştiri. Povestea cu mitropolitul şi tigva împăratului o ştia prea bine. A zis enigmatic — Nu mai e mult! Fără să îl lămurească pe Ivo Scarlat ce vrea să zică. Nu vrei şi nişte dame? A vrut şi s-a trezit dezmierdat şi chiar futut de ele. Sigur, apare chestiunea — de ce nu s-a văzut nimic pe televizoare. O singură imagine a rămas. Dracul rîzînd în hohote! Ce să faci cu ea! Ivo Scarlat s-a mirat şi mai şi cînd Fifi Bau l-a chemat la el în birou să îi spună că a văzut secvenţa şi l-a felicitat. Zicea că i-a plăcut foarte mult. Din păcate, cenzura se opune difuzării interviului cu locatarul oglinzii. De ce? a făcut anesteziat Ivo Scarlat. Nu ar crede nimeni că îl vede chiar pe Dracul în direct, povestind cum plutesc nişte curve printre nori! Ah, dacă le filma într-o parcare cum se vînd unor camionagii, da! Cine crede povestea dumitale ar trebui dus la balamuc. Să rămînem în rezervă. Să nu uităm bunul-simţ şi raţiunea, ştiinţa la sfîrşitul secolului XX! Din toată tărăşenia, filmase trei ore, Ivo Scarlat a difuzat în programul lui numit „Panorama"

o ştire de 1,30 despre o întîmplare petrecută pe şoseaua Istanbul–Viena. A tratat-o ca pe un fapt divers, fără să adauge comentarii. Cine înţelege, înţelege! A refuzat depoziţiile unor martori oculari care ar fi declarat că nişte persoane de sex feminin ar fi levitat pînă s-a făcut întuneric, cînd, în lipsa razelor soarelui, curvele au căzut în Poiana Ciorilor. În afara unei glezne scrîntite, nu s-a înregistrat niciun accident mai grav. Toţi au pus fenomenul în legătură directă cu scoaterea tigvei împăratului din biserica Sfintei Treimi. Scarlat şi alţi cîţiva ştiau că nu era cea adevărată, aflată la mănăstire, de cînd a fost adusă de cavalerii Ordinului Marii Cruci Apostolice şi lăsată în păstrarea călugărilor. Ce au văzut telespectatorii şi mulţimea a fost o banală căpăţînă din plastic folosită de teatrul local în scena Hamlet–Yorik. Mai erau cîteva la bîlci. Cu o minge de tenis, trebuia să le dobori de pe o muşama verde şi primeai o păpuşă ieftină. Nu a înţeles mai nimeni ştirea dată de Ivo Scarlat, dar audienţa a fost excelentă. Eroul nostru a bifat încă un succes al strălucitoarei lui cariere.

Un document, de care nu s-a făcut vorbire în timpul investigaţiei masacrului, întreprinsă de Comisia din Haga, arată că Zakka Păsărarul s-a luat la harţă cu Jacoppo Vizanti cînd ultimul i-a băgat sub nas AKM-ul — semn de dispreţ. Textul de mai jos reproduce documentul TO/ff/5. „Dacă nu livrezi marfa aşa cum am vorbit, nu-ţi dau tigva. Clar!?" „Ţi-am predat curvele. Ia-le şi cară-te cu ele în Europa, aici fac umbră degeaba! Dă-mi-o, că fac moarte de om!" Zakka Păsărarul: „Adică, îmi iei viaţa!" „Ţie oricum nu-ţi mai trebuie. Zi, ce faci cu tigva?" „O duc înapoi!" Vizanti: „Puşcăria te mănîncă! Peste tot sunt bariere.

Soldaţii umblă ca nebunii după capu' Împăratului. N-ai văzut de cînd eşti aşa ceva. Tot NATO s-a strîns în Vale." Zakka Păsărarul: „Tu ai aranjat mascarada cu înălţarea la cer, este?" „Bre, crezi în îngeri? Sunt doar nişte curve! Dacă au chef să zboare, zboară!" „Rîzi de Zakka, bre? Tigva rămîne la mine." „Mai bine punem de-o înmormîntare cu lăutari." Zakka Păsărarul: „Diseară să-mi aduci lăzile, cum am vorbit. Patru lăzi cu grenade de asalt, 10 lăzi cu pistoale mitralieră, 12 lăzi cu mine antipersonal." „Dacă încheiem tîrgul." „La miezul nopţii, dar nu sub clopotniţă că acolo se învîrt prea mulţi soldaţi. Mai bine dincolo de zidul mănăstirii..." „Să aduci tigva! Neapărat!"

7.

Istoria acelei măreţe zile nu s-a scris încă. E adevărat că în *Tratatul cipriot** este descris un fenomen asemănător. Profesorul Nathan Stern, pe urmele cercetărilor lui Hugo Graffitius, a susţinut într-un eseu tîrziu că povestea miracolului de la Mititza reia un episod dintr-un manuscris găsit într-o firidă a bisericii Sfînta Caterina din Neapole. Conform acestei teorii, orice întîmplare din epoca modernă s-a petrecut deja cu un timp în urmă — fireşte, dacă accepţi ideea stupidă că există timp. Şi mai e o condiţie ca ea să existe într-adevăr: să fi fost povestită măcar o dată cuiva. Metoda maestrului său, Graffitius, l-a ajutat pe profesor să descifreze ce s-a întîmplat. Precis: la 1674 au dispărut moaştele muceniţei

* Mirodenie Zreanţă-Strîmbu, *Tratatul cipriot*, pp. 82–91, Ed. Egeea, Thessaloniki, 221 p., 1997.

Caterina, cea rea de muscă. Ţinuse bordel în port la Neapole şi într-o seară a pogorît asupra ei Sfîntul Duh. L-a zărit o clipă doar, pe tavan, pe cînd ea se futea cu un marinar din Tunis pentru o carafă de bere şi un castron de linte. A azvîrlit bărbatul jos şi din clipa aia s-a dedicat rugăciunilor. Într-o zi a înfipt în acoperiş o cruce mare, comandată unui meşter din Lampedusa. Apoi a pictat cu zugravii din cartier pereţii cu scene din Noul Testament. A umplut casa păcatului cu odoare aduse din oraş de hoţii hotărîţi s-o ajute pe Caterina să-şi facă damblaua. Se gîndeau că e mai mişto să regulezi într-o biserică mirosind a tămîie arsă, în timp ce sfinţii pictaţi pe pereţi te privesc cum dai din buci. Aşa ceva nu se vedea în Mediterana! La Marsilia, la Oran sau Alexandria, nicăieri. Plus că un bordel împodobit ca o biserică era o idee comercială. Nu au crezut o clipă că ţîţoasa Caterina se convertise. Abia cînd le-a trîntit uşa în nas şi l-a adus pe Matteo Egipteanul să slujească s-au dumirit. Părintele venea din leprozeriile din Larnaka şi Cairo. În Vinerea Mare, hăndrălăii au violat-o — să fi fost 13 sau 15, apoi au strangulat-o. I-au crestat ţîţele cu un cuţit ruginit. I-au înţesat vaginul cu vîsc. I-au făcut şi alte chestii înfiorătoare, cum ar fi scoaterea ochilor şi tăierea urechilor cu briciul, nu le mai amintesc. Cadavrul a fost găsit pe un măldar de gunoi în faţa bisericii ctitorite de Caterina. În zilele acelea curvele devenite călugăriţe au început să zboare prin oraş, le găseai pe acoperişuri bîrfind, atîrnate de clopotniţe, la o fereastră golind ligheanul de lături. A durat pînă cînd într-o zi, fără veste, lucrurile au revenit la normal. Caterina a fost sanctificată la cererea lui Matteo Egipteanul, ajuns papă peste 12 ani sub numele de Paolo Luca.

Pe Sofronie, stareţul de la Mititza, dacă scăpa viu de furia credincioşilor, îl aşteptau sărăcia, cerşitul, azilul. Cînd se va afla despre furtul relicvei, va fi ucis cu ciomegele. Vestea că tigva nu se mai găseşte între ziduri este un semn rău prevestitor. Te aştepţi la holeră, furtuni, ocupaţie străină, taxe în plus la fisc. Populaţia îl venera pe împărat. Stareţul, în starea lui de adoraţie, pradă socotelilor contabile, a pus fenomenele ciudate din Valea Seacă pe seama lucrăturii diavolului. I-a simţit prezenţa mai ales după ce nişte soldaţi KFOR beţi i-au adus în curte, vezi ordin comandantului, oglinda găsită în Poiana Ciorilor din apropiere, pe motiv că în curtea mănăstirii e mai bine păzită decît pe cîmp. S-a supus, de vreme ce însuşi mitropolitul Visarion ceruse o anchetă drastică la întîmplările din ultima vreme. Îl ameninţase cu caterisirea. Aşa că nu îi rămînea decît să se închine cu mare sîrg la icoane. Sofronie s-a rugat fierbinte Maicii Domnului să îl înveţe cum să iasă din încurcătură. S-o spunem, rugile i-au fost ascultate. O lumină mare a coborît peste el, cum stătea îngenuncheat în chilie, plîngînd. L-a luat rîsul de fericire. Da, a ticluit tot felul de moaşte din oasele curcanului din curte. Le-a prins cu o sfoară. Aşa a făcut şi cu cîinele rîios, Bubu, cel cu urechile tăiate la asediul Vienei din 1683. L-a pocnit cu un crucifix în moalele capului, l-a jupuit. Carnea a trimis-o la cantină, oasele le-a înnegrit cu fum, le-a tăvălit în căcat de muscă. Le-a descîntat, a făcut semnul crucii. S-a rugat cu fruntea în ţărînă să fie iertat. A fost, se vede, pentru că minunile, departe de a înceta, s-au înmulţit. Din fericire, nimeni nu a observat ce făcuse. În acel an, au fost cinci recolte. Teii şi liliecii au înflorit din aprilie pînă în

ianuarie. Brusc, elicele morilor, deşi nu bătea vîntul, au început să se învîrtească.

Nu toate întîmplările au fost fericite. Generaţia în viaţă la data nefericitei dispariţii a tigvei împăratului a îmbătrînit într-o noapte cu un secol. Ceasornicarii au fost invitaţi la autoritatea supremă — un conclav format de KFOR, bandiţi autohtoni şi prelaţi. S-a convenit să se dea ceasurile înapoi cu acel secol lipsă. O greşeală minoră a făcut însă să nu se oprească exact la minut (vezi în Johannes Kepler, Linz, 1619, *Harmonices Mundi* şi Hugo Graffitius în „Analele vieneze", 1968, vol. 6, p. 78). Mulţi şi-au retrăit copilăria şi adolescenţa, ceea ce în perspectiva ştiinţei le-a folosit prea puţin. Se petreceau întîmplări neaşteptate, unele pline de haz. Cum ar fi o epidemie de holeră care a secerat 12 441 vieţi de la Istanbul la Trieste. S-a adăugat o ninsoare nu s-a oprit care vreme de 312 ani. Ambele au fost urmate de lătratul unui cîine care se auzea continuu. Nu a putut fi silit să tacă, deşi s-au tras salve de artilerie şi s-au organizat focuri de artificii. Invazia unui nor de lăcuste a pustiit cîmpurile. S-a nimerit prost — soarele ardea năpraznic. Zidurile s-au subţiat şi au căpătat culoarea frunzelor uscate, de vină fiind savantul deja amintit. Făcea experienţe cu o lunetă (cerceta aproximaţia lentilelor concave), cînd Valea Seacă a ars ca iasca într-o noapte. Vezi *Tratatul cipriot,* deja citat, şi Barbaro Freschi, *Apusul lumii vechi. Eseuri critice,* Ed. Il Gattopardo, Palermo, 1963, pp. 176/8.

Era de aşteptat ca, după dispariţia capului Sfîntului Împărat al Bizanţului, să se producă nişte fenomene pe măsură. Observ că îngerii s-au cam grăbit. Aşa, de exemplu:

1/ Au anulat gravitaţia pentru persoanele care practicau prostituţia la sudul Dunării la un tarif accesibil camionagiilor de pe şoseaua care ducea de la Ragusa la Trieste. 2/ Cînd se transmitea *live* trecerea solemnă prin faţa mulţimii a capului împăratului (să fim corecţi — fusese înlocuit), reţeaua satelit tv a căzut, deşi era monitorizată de americani. Firele au ars din cauza unui scurtcircuit produs de un incident neluat în calcul de inginerii noştri. Ultimul exemplar din specia mistică *Dracunculus europensis* s-a prins din nebăgare de seamă de cabluri. A fost clar că, orbit de marea oglindă din Poiana Ciorilor, lovită de o rază de soare la prînz, cînd se schimba meridianul, a nimerit în cădere între carele de reportaj ale televiziunilor. Oglinda s-a spart în mii de bucăţi şi, chiar dacă cioburile nu s-au risipit în iarbă, ţinute de rama puternică, paguba a fost mare. Extragerea corpului acela diform şi sticlos din măţăraia de fire a fost extrem de dificilă, mai ales că îi plăcea să se uite la televizor. S-au deschis pentru el toate monitoarele şi a fost fericit să privească cu ochii lui exoftalmici. Cablurile s-au carbonizat în cîteva secunde şi arătau ca nişte maţe prăjite în tigaie. S-au folosit extinctoarele, 5 la număr, a durat cîteva minute să fie stins focul. Dracul s-a amuzat să fie acoperit de spumă şi stropit cu apa a 3 furtunuri conectate la hidrant. TV a difuzat programe înregistrate, reclame şi topuri muzicale pînă la miezul nopţii, cînd reţeaua şi-a revenit singură. Aşa au vrut îngerii. Transmisia s-a reluat, spre bucuria abonaţilor. Nu mai zic de calitatea imaginii: curată ca lacrima. Dracul însă dispăruse protejat de întuneric, dar mai întîi furase cîteva sendvişuri şi o pelerină din plastic, galbenă, uitată în cuier de Cati W.

Cum a început masacrul soldat cu 134 de morţi, 253 de răniţi, 38 dispăruţi? Cine a tras primul foc şi de ce? A fost un plan premeditat sau un banal scandal iscat de muşteriii de „La Vasilisc"? Asta trebuia să desluşească ancheta după atîta timp. Lumea îşi ieşise din ţîţîni. O versiune orală spune că, întors în coşmelia lui, ex-sediu KFOR, Jacoppo Vizanti a văzut la televizor ceremonia de la mănăstirea Mititza şi s-a întrebat: dacă mulţimii îi este arătat capul împăratului, atunci el ce are în sac? Pe ce a dat curvele? Zece bucăţi, aduse de la Kiev, Iaşi, Cernăuţi, boboci de trandafir. Ce i-a dat în schimb Zakka Păsărarul? Se vede că nu tigva, de vreme ce miniştrii, mitropolitul Visarion, lumea sărută racla cu evlavie în direct pe ecran. I-a fost clar că războiul se termină prost şi continuă seceta. Plecăm în exod peste munţi, trecem apele Mediteranei şi ne mutăm cu cătel şi purcel în Egipt. Numai capul împăratului ţine lumea în ţîţîni, aşa cum se vede *live*, graţie canalului naţional tv. L-a sunat pe celular pe Zakka şi l-a întrebat cînd vine la nuntă. Mireasa e gătită ca o păpuşă...

Cînd a apărut alaiul, a ieşit în drum şi l-a poftit sub şopron, în curte, să se aşeze în capul mesei. A pus lăutarii să-i cînte. Cînd s-a ajuns la dar, l-a chemat în colţ lîngă televizor şi i-a zis scurt: „Vezi şi tu ce văd eu?" „Cum zici!" „Ucide-l pe cel care ţi-a dat tigva. Arde-i ochii, sfărîmă-i dinţii cu boxul, rupe-i unghiile în balamaua uşii!" „Numai atît?" Zakka Păsărarul nu l-a ascultat, pentru că se hlizea la curve. O să ajungă de rîsul Europei. Prostul Balcanilor, laolaltă cu curcile. A dat marfă extra şi a primit la schimb ceva mai puţin decît un căcat. O căpăţînă oarecare, os de rînd, fără nimic sfînt. Furat din cimitir, nici vorbă de împărat! Făcuse eforturi mari să aducă din

cer curvele înapoi pe pământ. Cu frînghia, cu şbilţul de hingheri, cu rugăminţi, cu rafale de AKM. Aşa le-a convins să se întoarcă. Alea aveau chef să se fută cu îngerii şi heruvimii, nu cu muritorii. Cînd le-a înhăţat, le-a băgat într-o cuşcă zoo, că erau în stare să-şi ia din nou zborul. Le vînduse lui Zakka Păsărarul mai mult ca să scape de ele. Tîrgul se pare că nu i-a fost pe plac. Trebuia să moară ori Zakka, ori el, nu există împăcare! Ireparabilul apare negreşit cînd onoarea ta e zdrenţuită de careva. Nunta mirosea a sînge. Onoarea cere, cum ştim, cuţit, glonţ. Nu aşteaptă un alt motiv pentru a face moarte de om. Erau şi aşa destule cimitire între ei. Şi amîndoi erau iubiţi de vizitii, ciocli, lumînărari, popi, gropari.

Vizanti şi-a adus aminte poveşti cu răpiri, ucideri, explozii, desant, recolte incendiate, bombe în pieţe şi gări. Va intra peste Zakka Păsărarul în closet şi îi va găuri ţeasta. Simte deja ură şi dispreţ, ca orice bărbat adevărat din Balcani cînd ucide. Pentru alt sentiment nu mai e loc nici cît negru sub unghie. Faţa pămîntului curăţată de ticăloşi, jigodii, venetici. Vizanti se gîndea să dispară la Marsilia ascuns în cala unui vapor, s-o ia spre Buenos Aires unde nimeni nu-l va găsi vreodată. Aici nu va scăpa viu cu atîţia morţi în cîrcă. Planul era simplu, tot alaiul lui Zakka Păsărarul trebuie secerat cînd şoseaua face cotul la Poiana Ciorilor. Nu-i vor mucegăi oasele în puşcărie şi nici nu va putrezi într-un şanţ cu glonţu-n inimă.

Eh, vise! Păsărarul era omul cel mai bine păzit din Balcani. Garda care-l înconjura descuraja orice încercare de a-l atinge fie şi cu o păpădie. L-a sunat pe celular şi i-a zis: „Hai să facem schimbul. Adaugi şi 3 cisterne de petrol românesc. Merge?" „OK!" a zis Zakka Păsărarul vesel şi a închis, clic. La miezul nopţii, trei camioane kaki au

oprit la locul ştiut. Comanda era stivuită frumos în remorci — grenade de asalt, rachete aer-sol, kalaşnikoave, lăzi cu muniţie. Se salutau în lumina farurilor, cînd au început să ţăcăne pistoalele automate. A explodat întîi capul babei. Fuma pipa certînd una dintre curve. Pălălaia a cuprins şopronul unde se aflau toţi, inclusiv Zakka. Vizanti a terminat-o cu viaţa, terci sub o şenilă. Bilanţul acelei nopţi teribile — patru mormane de cadavre. Ambulanţele au ajuns la carnagiu abia cînd lumina venind de pe Kaisar s-a întins în vale. Un raport KFOR precizează că o voce a anunţat telefonic: 1/ mănăstirea era minată, 2/ detonatorul nu a funcţionat — ar fi fost un masacru cu lumea aia strînsă acolo să pupe racla. E posibil ca mîna ucigaşă să fi tremurat cînd trebuia să arunce totul în aer. „Guvern de nemernici!" s-a citit pe un zid. În acel Babylon de musulmani, catolici, ortodocşi, totdeauna celălalt este de vină. Sîngele nu mai face multe parale. Dacă bomba nu a explodat conform calculului, s-a recurs la AKM. Seviciul secret a informat mai departe. Agenţiile de presă au vuit. Telefoanele s-au înroşit de numărul infinit al apelurilor. Toate televiziunile au dat imagini de la locul masacrului. Îl vedem pe Ivo Scarlat cu cîteva minute înainte de a fi răpus de gloanţe. A fost declarat de FJI reporterul anului, deplîns de Reuters şi Associated Press. Guvernul a demisionat îndată după tragedie. Răsplata din Ceruri a fost că Divinitatea a ridicat pedeapsa aruncată cu şapte ani în urmă asupra poporului. Suferise îndeajuns. Seceta a luat sfîrşit. A plouat continuu în afara timpului. În zori, barajul din vîrful muntelui a fost spart. Puhoiul apelor a năvălit peste maluri. A luat podul şi şoseaua. Torentul a surpat zidurile bisericii, a luat satul, vitele, oamenii, a rupt stîlpii de telegraf, a dus

acoperişurile. N-a rămas piatră pe piatră. Nu a supravieţuit vietate, copac, casă. Totul a fost dus la vale şi apoi, tîrziu, urcat la ceruri. Pămîntul nu a mai existat. Uitarea s-a aşternut peste acel loc unde odihnea odată capul Sfîntului Împărat Constantin XI Paleologul-Dragases, marele apărător al creştinătăţii. Ar fi dificil de expertizat azi, în lipsă, dacă era sau nu autentic. Cert este că lucrurile s-au întîmplat întocmai cum au fost descrise în aceste pagini.

6. DÉJÀ-VU ÎNTR-UN PALAT VENEŢIAN

„Chiar şi viaţa devine un citat."
Ray Waldo Emerson

1.

Lazaro Zecchini a părăsit platoul, lăsînd lumea perplexă. Asistentul Cusino a aşteptat pînă cînd s-a auzit uşa. „Gata! Atît pentru azi! Ne întîlnim mîine aici, la 11. Luminiştii şi sunetiştii sunt rugaţi să vină cu o oră mai devreme. Maestro nu a fost mulţumit azi." Treaba lui era să liniştească spiritele după furtunile iscate de un regizor prea celebru ca să mai aibă răbdare. Nu izbucnirile astea nervoase şi nu isteriile domnişoarei Lola Ricci îi amărau lui zilele. Cu palatul Amalfi avea cele mai complicate probleme. Costa o avere, nu dispunea de utilităţi, a trebuit să instaleze şase closete volante, găsise ţevile sparte, a tras cabluri pentru telefon. Zecchini tuşea dacă nu avea telefonul lîngă el. Palatul, la data povestirii noastre, era o dărăpănătură. De-asta l-a ales Zecchini ca loc de filmare. Îşi

vedea pesonajele prin colţuri mîncate de igrasie, în camere cu ferestrele oarbe, tapet de mătase ros pe pereţi, cu treptele ciobite. Apuseseră fala şi gloria. Veneţia, Bizanţul, Imperiul Otoman, regatul Neapolului erau o amintire, nici nu existaseră vreodată. Manualele de istorie sunt nişte ficţiuni. Palazzo Amalfi — tavane afumate, interior cu lumină murdară, veştedă şi proastă. Un fel de întuneric prăfos. „E un infern!" a zis luministul Manolo, adus cu cheltuială de la teatrul „La Fenice". Maestro dorea o Veneţie în declin, fanată, în putrefacţie. Aur, purpură şi albastrul de cobalt al lagunei ca o oglindă întunecată. Silabisea: „Lumină? Care lumină? Acvariul ăsta? Nu-mi place, dă-mi strălucire. Candelabrul e un jeg. Nu puneţi lumînări de spermanţet! Spoturi, copii, spoturi! Să ajungă lumina pînă la tălpi. Cînd primadona coboară pe scări, să vedem un înger în oglinzi! Violeta (personajul melodramei, *n.a.*) e ca o împărătească! Nu merge, pluteşte... Asta caut. O lumină vibrantă, Manolo, înţelegi?" Luministul, plictisit de atîtea mofturi, i-a zis: „Lazaro, dacă filmam în studio, era perfect. Sau la Operă, acolo am tot ce-mi trebuie. Într-o hrubă ca asta, este imposibil. Melancolia asta pe peliculă dă *niente*! Nu se vede nimic". „Întrerup filmările. Mă sinucid! Ăsta e un cavou!" a răcnit Zecchini. Manolo: „Îţi trebuie un psihiatru. Cînd termini tratamentul cu antidepresive, dragă Lazaro, n-ai decît să mă chemi. Vin cu plăcere. Spune-i damei cu care îţi pierzi nopţile că eşti nefutut!" a zis împachetînd nişte cabluri. „E un balamuc aici!" Asistentul Cusino a înghiţit ultima replică fără să clipească. Secretul meseriei lui e să dea impresia că totul e OK.

Lasă sala de oglinzi înapoi şi coboară de-a lungul galeriei de tablouri. Mutre de imbecili solemni, excentrici,

ucigaşi cu sînge rece, curve, clerici. Sunt personajele bravei familii Amalfi*, întinsă pe cinci secole. *Il palazzo* miroase a gaz — cineva a uitat butelia deschisă. Ajunge o scînteie să fii pulverizat. S-a bucurat să închidă uşa grea, să respire aer curat pe *canalleto*. Lui nu-i plăcea Veneţia. E o biată oglindă afumată, ciobită, întoarsă la perete ca la morţi. O groapă de gunoi, un lupanar, un port părăsit blocat de epave. În schimb, Maestro o adoră. Lumina scăpărînd ocru-vineţiu în amurg peste acoperişuri şi ape. Oraşul puţea a canale nevidanjate, a putregai, a hoituri. Afară, era mai bine oricum decît înăuntru, unde totul te apăsa.

Iată-l pe Maestro în mijlocul unui stol de porumbei coborîţi pe pavaj. Îi lasă să îi ciugulească din palmă, zboară gălăgioşi. Gînguresc şi-i ţipă în urechi. Se vede că îi place să stea în mijlocul pieţei, asaltat de porumbei. De departe, îşi spune Cusino care-l observă, pare un sfînt vorbind cu păsările despre lucruri misterioase. Nu propovăduiesc ele cuvîntul Domnului? Cu siguranţă, omul nu o mai face demult. Imaginea are în ea bucurie şi naivitate. În fiecare zi, Maestro vine aici sperînd să-şi regăsească inspiraţia. Le aruncă seminţe şi prin intermediul lor vorbeşte cu zeii. Cusino îl lasă acolo, nu i se mai poate întîmpla nimic, spunîndu-şi că e sub pază bună. A cumpărat din colţ un buchet de camelii. Îl va depune la camera 124, unde diva îşi face unghiile şi învaţă rolul cu un magnetofon. Lola Ricci a fost scoasă acum cinci ani dintr-un teatru de provincie de pygmalionul ei, Zecchini. A ajuns repede păpuşa lui favorită, chiar dacă îl împărţea cu Bibi, nevastă-sa. Zecchini e un paranoic fricos,

* Anonimus, *Tratatul despre oglinzi*, pp. 121–128, Ed. Argint, Praga, 1912.

ipohondru, pe punctul de a exploda în orice clipă. Bibi, în schimb, cerebrală, cu un umor rece, sofisticată, dominatoare, superinteligentă — singurul lui terapeut. El era dependent de ea. Bomba cu ceas va exploda mîine, cînd descinde la Veneţia cu trenul de 17:45. Vine să stea cu Zecchini în weekend, să calmeze „geniul". Era ultima speranţă a lui Cusino să termine filmul. Dacă nu, cîteva milioane bune se duc pe Canal Grande. Situaţie de teatru bulevardier — amanta şi soţia vor sta pe înserat la palavre pe terasă. Aude deja ţipetele Lolei Ricci. Zi pierdută, nici azi nu s-a filmat nimic. Se duce dracului bugetul. Amantele neglijate sunt mai rele ca nevestele. Zecchini e mort, un fost, o piesă rară dintr-o arhivă.

Theo (Theodoro în I.D.) Cusino se opreşte la chioşc să răsfoiască reviste. Conversează cu oxigenata de la tejghea. Cumpără tot ce găseşte. Zecchini face colecţie cu prostiile care apar despre el — cronici, mondenităţi, foto, paparazzi, interviuri, bîrfe. El trebuia să le taie cu foarfeca şi să le aşeze în mapă. Diseară, Maestro, lupul Alfa, le va citi cu voce tare. Va face haz, se va enerva, va înjura criticii. Datoria lui e să aplaude cînd geniul se dă în spectacol. Ca asistent, secretar particular, trepăduş, majordom, infirmieră, codoş, îi revenea şi acest rol ingrat. Lui Zecchini îi plăcea să aibă un cîrd de admiratori căruia să îi vorbească la sfîrşitul zilei. Îi ţinea în jurul lui făcîndu-şi clovneriile, şarmînd vreo năroadă, fabulînd pe scene şi replici. De ce? Pentru că îi era silă să urce în cameră unde îl aştepta insomnia. Prefera, la miezul nopţii, să îşi demoleze duşmanii. Îi trăgea în ţeapă, îi fierbea în ulei, îi strivea cu maşina pe şosea, le tăia limba cu briciul. Cînd se potolea, poza în victimă a mediocrităţilor. Sunt mai

cunoscut decît papa! se lăuda. Imbecilii îl denigrează, vor să-l distrugă. Oh, există o cabală contra lui, vor să-l scoată din circuit, să-i fure premiile şi să-l lase fără filme, amante, glorie şi bani. Arăt eu ca un om terminat, ia zi! Zecchini n-a aştepta răspunsul, îl avea deja.

S-a apucat să silabisească ce scria la gazetă. A lovit hîrtia cu dosul palmei. Vezi, Cusino, şi nu-mi spui nimic. Duşmanul scoate capul! Uite! Îl descăpăţînez eu, n-avea grijă. Un idiot, zis *Coleopter*, muşcă rău. Citez: „Inspiraţia regizorului este definitiv epuizată. Actualul său proiect, *Iubire nefericită*, nu a reuşit să atragă decît o modestă finanţare. Băncile, producătorii se feresc de el pentru că răsfăţatul de altădată al festivalurilor face filme prea costisitoare. Tînăra generaţie îl ignoră. Dai faliment dacă te asociezi cu acest laureat la Cannes, Berlin, deţinătorul unui Oscar. *Tempi passati*. Marea epocă a cinematografului italian s-a dus, Zecchini e un dinozaur care refuză să moară. Prezentul i se arată nesigur. E-n stare oare să ţină pasul cu pretenţiile spectatorului de azi? Poate să regizeze un film popular, fără ifose elitiste?"

Theo Cusino ar paria că nervii de azi din platou ai „marelui geniu cinematografic" au fost efectul mizerabilului articol. Infama fiţuică *Filmi i specttacoli* scria că Zecchini trece printr-o pasă neagră. E de fapt un mediocru şi un ipocrit. Îşi dă aere de neînţeles, plictisit, agasat de muritorii care îl înconjoară. Nimeni nu mai vrea să lucreze cu aşa-zisul Maestro. Ieri, vedeta filmului *Iubire nefericită*, care se toarnă în aceste zile la Veneţia, a părăsit platoul după ce a fost jignită de regizor — caracter dificil, tiranic, certăreţ şi brutal. Domnişoara Lola Ricci, zeiţa lui nedezminţită — să ne amintim că ea i-a adus atîtea succese, precum neuitatul *Amore mio* şi mai ales

Siluete în amurg — îi dădea replica lui Amedeo Mascara, în rolul lui Damiano, cînd a fost obligată să asculte urletele lui Zecchini, citãm: „Stoop. Joci ca o vacă! Ce e tîmpenia asta?" A fost penibil să îl vezi pe Zecchini, bărbat corpolent, arătîndu-i divei cum trebuie făcut rolul feminin. Ei bine, a intrat sub reflectoare şi a interpretat-o pe delicata, clorotica Violeta. Bravo, Maestro! Echipa şi-a pierdut concentrarea din cauza rîsetelor; ziua a fost compromisă. Păcat! Merita să-l vezi pe Zecchini păşind în vîrful picioarelor pentru a simula mersul în pantofi cu toc cui! Filmul este aşteptat în toamnă de adoratorii vedetei, dar şi de puţinii — ca să nu zic inexistenţii — lui admiratori. Lazaro Zecchini e un „fost", bun doar de cinematecă. Vedeta a fugit în lacrimi la hotel, refuzînd să mai filmeze. Pe surse, am aflat că domnişoara Lola Ricci doreşte să rezilieze contractul. A avut o convorbire telefonică cu impresarul Simone. Nu ştim dacă e cineva dispus să rabde jigniri, să i se spună zilnic că nu are pic de talent, că şi-a greşit cariera, du-te la spălat vase, fă-te dactilografă, alăptează copii! Înţelegem tristeţea divei. Pentru a uita, şi-a petrecut seara pe terasa „Casanova", alături de un tînăr. Nu e un anomin, e Amedeo Mascara, în distribuţie şi el. Au ieşit la un drink, unde au fost surprinşi în atitudini tandre de paparazzii noştri, vezi foto. Semnat *Coleopter*. Anunţa la final că în numărul viitor va veni cu revelaţii despre dramoleta din timpul filmărilor la noua producţie Cinecittà, *Iubire nefericită*, regia Lazaro Zecchini, scenariul Aloys Dietmar. În rolurile principale, Lola Ricci în Violeta, Amedeo Mascara în rolul amantului ei şi Giorgio Minotti în dr. Steinbach. Walter Mancuso, un gazetar care semna Coleopter. Diva s-a încurcat aşadar de ieri-seară, scria presa, cu

junele-prim. Ieftin. Pe Theo Cusino îl durea în cot. Intriga, bîrfa şi zvonurile abia mai menţin suspansul. Sloganul lui: ai scandal, ai moral, ai capital! Aşa se fac banii. Dacă n-ai, rabzi şi aştepţi vremuri mai bune. Ca un drăcuşor, a pus şi el o surcică pe foc. Vom vedea cum.

A ales coperta cea mai stridentă din chioşc. Îţi lua ochii mai tare decît teribila oglindă a împăraţilor Bizanţului, despre care citise că ar fi un mister nedezlegat. O găsise la ordinul lui Zecchini pentru secvenţa finală, cînd personajele nu vor fi filmate direct, ci aşa cum apar în oglinzi. O oglindă care se răsfrînge în altă oglindă, care se răsfrînge în altă oglindă, la infinit. Va să zică, iubite cititorule, nimic nu este viu, natural, carne, sînge, substanţă. Totul este imagine, lumină, umbră. Lumea asta există atît cît este reflectată, este un produs derivat, secund. Nici Diavolul nu are existenţă, e numai aparenţă. Zecchini a ascuns skepsisul, înţelesul ascuns dacă vrei, în dramoleta asta bulevardiero-psihanalitică. Dacă nu se întîmplă o minune, sălile vor fi goale la *Iubire nefericită*. Mintea cea iute a lui Cusino calcula cum să salveze situaţia. Dacă Zecchini o omoară din gelozie la noapte pe Lola Ricci, încasările ajung cam la cinci milioane. Dacă Lola Ricci se sinucide cu barbiturice, ar face cam şapte, box-office-ul up-up-up! Dacă nimeni n-o ucide, iar ăştia doi se împacă, încasările scad la numai două milioane. Eh, dacă se îneacă amîndoi cu gondola pe Canal Grande, ar încasa fix 10 milioane. Bref, Cusino nu prea avea cu ce să împingă filmul spre public. Cocea ceva, fleacuri deocamdată.

Se uita la revista care o înfăţişa pe divă cuibărită în braţele lui Zecchini. Povestea de amor vindea tirajul, şi nu prea. Nimfa şi faunul împreună fericiţi. Cîte întrebări pentru căpşorul ei zăpăcit! Ţine dietă? Ce face să fie atît

de sexy în scenele nud? Ce lenjerie intimă poartă? Cum îşi petrec ei doi serile pe plajă? Ce citeşte Maestro? Cum străbate ea magazinele incognito, melancolică, cu ochelari fumurii pe năsuc, sub borurile pălăriei, într-o haină ponosită, hămesită de contacte umane? Iubesc oamenii! făcea ea citîndu-l pe Zecchini, care-i şoptea în urechiuşe ce să zică. Cusino ştie că supa asta glossy nu vinde filmul.

Scorţoasa publicaţie *L'Esprit du temps* anunţa pe copertă un interviu cu scenaristul. Fusese înregistrat în locuinţa sa din Viena. Cititorul află că tatăl lui Aloys Dietmar participase la complotul Stauffenberg şi fusese executat de o escadră a morţii SS lîngă zidul unei cazărmi din Berlin, la 12 septembrie 1944. Scenaristul către ziarist: „Îmi amintesc perfect ultima imagine a tatălui meu cînd îl suiau în remorca unui camion. Ne-a făcut semn cu mîna şi a dispărut împins de soldaţi. Eram pe trotuar, mama, surorile mele şi eu. Nu înţelegeam ce se întîmplă." Era citată şi o declaraţie a lui Zecchini despre povestea scrisă de „talentatul autor al romanului *Iubire nefericită*, Aloys Dietmar", plus foto cu echipa de filmare, toţi zîmbăreţi în cadru. Diva, operatorul, junele-prim, consortul, subreta şi duena. Separat, scenaristul, semiprofil cu pipă, chiar înainte să primească marele premiu literar „Corona". Apoi mutriţa şi silueta gracilă, pe platou, Lola Ricci în rolul Violetei. O să-i facă plăcere! Coperta — fotografia ei în bikini roz a făcut furori. Soldaţii o păstrau sub pernă, adolescenţii sub pat. În interior, un pictorial sexy. Ohoo, cîţi nu se masturbează în baie şoptindu-i numele?! Cusino ştia că Diva va miorlăi nemulţumită şi-şi va petrece ziua în oglindă, căutînd acel unghi de unde frumuseţea ei fascina. I-ar plăcea să aibă un apartament cu oglinzi pe tavan, pe uşi,

pe pereţi, mari şi încăpătoare. Tot nu i-ar ajunge să se admire. Iată de ce îi trebuia în film oglinda bizantină despre care amintea revista la paginile 5–7. Ce istorie interesantă! Colindase toată Europa din 1453 pînă azi. Timp să ai, să asculţi! Fusese scoasă din palatul împăratului de nişte cavaleri, a nimerit într-o furtună în Mediterana în dreptul coastelor Siciliei, a ieşit la suprafaţă în port la Marsilia. A traversat Franţa cu o trupă de actori. Se povestea cum a provocat procese de vrăjitorie, unii pretindeau că Dracul ieşea din oglindă să stea de vorbă cu femeile. Uitată ajunsese într-un castel, Areix, cînd fusese oferită unui aghiotant al ţarului Alexandru. În Rusia, a ajuns obiect de veneraţie al mujiciilor, căutată de KGB s-o distrugă, salvată de superstiţii. Scoasă peste graniţă clandestin după război de contrabandişti, pentru fi vîndută scump în Balcani. Theo Cusino, întors cu spatele să nu îl vadă chioşcăreasa, a rupt foile şi le-a ascuns iute sub haină. Va citi despre oglindă în cameră la hotel.

Venea Bibi şi trebuia s-o aştepte la gară. Agenda pe ziua în curs: după-amiază pe terasă cu gazetari, printre ei, temutul Emmanueli. La cină îl are pe directorul firmei „Diamant", Hans Günther jr., cel mai important distribuitor din Buenos Aires. Cusino, prevăzător, îl întîlnise deja ca să aranjeze lucrurile. L-a verificat să afle un ceas mai devreme ce vrea. Nu cumva să aţîţe nervii lui Zecchini, care şi aşa erau întinşi la maximum. Părerea lui, de umil asistent al marelui geniu, e că filmul trebuie să se vîndă. Lumea va da năvală în săli ca la *Casablanca*, i-a zis. Din păcate, de cînd se credea zeu, Zecchini pierduse contactul cu realitatea. Bref, Günther Jr. trebuia primit şi ascultat. Germano-argentinianul venea să ceară drepturile de distribuţie pentru America de Sud. Oferă plata în avans

şi deţine o reţea cu 1453 de săli. Avea pretenţiile lui. Trei scene fierbinţi în loc de două, cîte prevedea scenariul. O convinsese deja pe diva Ricci în separeu la „Casanova". Ea nu avea nimic împotrivă să iasă din baie acoperită de spumă ca Venus şi să-l încalece pe amant cînd el îi aducea şampania. Apoi Günther Jr. voia un tango în secvenţa cînd eroii se plimbă pe înserat, ţinîndu-se de mînă, eventual să cînte în duet. Iar cînd eroina se sinucide, să lase ferestrele deschise, vîntul să ridice nebuneşte perdele, să se vadă Piaţa San Marco plină de porumbei care îşi iau zborul exact cînd sufletul ei zboară nefericit spre ceruri la Domnul. Eh, da! reflectă Cusino, îl apucase căscatul. Domnişoara Ricci ceruse la final un racursi cu ea nud. De ce să se sinucidă în rochie de seară, cînd putea s-o facă despuiată? S-o găsească goală camerista în aşternutul roz. Camera la prim plan, urmat de un plonjeu pe trupul ei divin. E atîta disperare pe lumea asta, a zis spre Cusino. Günther Jr. s-a amestecat în discuţie: Aş dori, dacă asta nu vă supără, ca decorul să amintească în unele secvenţe de Buenos Aires. Asistentul şi-a dat seama că Zecchini va încheia conversaţia spărgîndu-i carafa în cap. Ieşind din separeu, şi-a propus să fie neapărat prezent la cină cu Günther Jr. şi Zecchini. Dacă Bibi nu ajunge prea obosită la Veneţia, o invită şi pe ea să asiste la dezastru.

2.

Aloys Dietmar a imaginat o poveste — *la più bella del mondo*, vorba lui Zecchini. Un triunghi conjugal plasat în Viena lui Klimt şi Freud. Comentatorii au observat că scriitorului „îi place să se scufunde în lumi apuse.

Contemporanii, stupizi, orbi, fățarnici, nu îi spun mare lucru. Melancolia îl trăgea cu putere în trecut". Coperta romanului menționa că „personajele sunt imaginare. Orice asemănare cu oameni și fapte reale este pur întîmplătoare și fără legătură cu intențiile autorului". Skepsisul e că istoria era adevărată sută la sută. I-a spus lui Zecchini că o găsise întîmplător la rubrica „fapt divers" într-o gazetă veche. Încă o dată mințea. Nu aflase povestea din gazete, cum zisese. Adolescent fiind, o găsise ascunsă într-un pachet de scrisori cu hîrtia îngălbenită. După ce le citise, și-a zis că ar fi dorit să n-o fi făcut. A vrut mai întîi să lea dea foc, să șteargă urmele. Dar așa cum nu avusese dreptul să le citească, nu avea dreptul să le distrugă. Oricum, cuvintele erau atît de intense, încît hîrtiile n-ar fi ars.

Istoria epistolară a ajuns să îl obsedeze. Le-a recitit de o mie de ori, a cercetat presa vremii. A găsit notițe, însemnări, cronici și pamflete, unele relatări amănunțite. Povestea fusese un scandal, iar eroii ei dobîndiseră faimă prin 1910–1914. A scotocit în sertare, a trezit amintiri într-un azil de bătrîni, a vizitat locurile unde personajele au evoluat cîndva. A rezultat o cărțulie, circa 240 de pagini, repede remarcată. Citind-o, Zecchini s-a entuziasmat și a hotărît, cum e pripit, să facă un film după această dramă sentimentală care a zguduit Viena. A venit războiul, Imperiul K&K s-a prăbușit și totul a fost uitat. Pînă cînd un romancier a dezgropat fantomele și le-a poruncit să învie, să umble, să converseze.

Vedem personajul, Violeta, o femeie drăguță, cu o pălăriuță cochetă și o umbreluță albă ca să n-o bată soarele. E într-o trăsură, însoțită de un domn impozant și sigur de sine, soțul ei, dr. Karl Steinbach. Așa ni-l arată

fotografia sepia, decolorată, cu un colţ rupt. Alături de ei, un domn cu lavalieră pepită, prinsă-ntr-o piatră preţioasă, cum purtau eleganţii Vienei. Caniota pe ceafă, costum alb, bărbia rezemată în măciulia bastonului, mustăţile zburlite. Aruncă o privire arogantă prin pince-nez. Îl cheamă Hugo Graffitius. Doamna îl soarbe din ochi fără să observe celălalt. Rîde cu gura pînă la urechi, amuzată de ceva ce nu apare în imagine. Cred că tînărul Graffitius tocmai făcuse o glumă reuşită. Atît despre fotografia din colecţia lui Alyos Dietmar, singura unde apar toate personajele poveştii. Intriga ne spune că domnul cu canotieră venea în casa dr. Steinbach ca amic. Doamna ţinea un salon unde se fîţîia elita Vienei la pişcoturi, cafele, îngheţate, schwartz şi capuţiner. Aristocraţi şi burghezi, artişti, gazetari. Zi de primire, duminica. Se frecau unii de alţii încîntaţi, politicoşi, bîrfeau premierele. Îşi pasau ultimele apariţii din librării, tocau vernisajele. Fiţi siguri, nu se plictiseau. Femeia şi bărbatul în costum alb, de vară, au început să se vadă pe ascuns prin hoteluri. Le găseau amîndoi romantice.

Într-o zi, Violeta, distrată, a uitat un bileţel în ziarul împăturit care îi ţinea companie la micul dejun doctorului Steinbach. Pasionantă lectură! „Uite ce primeşte Roza!" (servitoarea din casă — *n.a.*), a făcut amuzat soţul după ce a citit hîrtiuţa bleu acoperită cu un scris mărunt, marcat în josul paginii cu o iniţială. Violeta a înţeles din prima clipă ireparabilul. Cuvîntul potrivit ar fi fost „dezastru" dacă ar fi avut curaj să-l rostească. Nu avea cum să dea timpul înapoi. Pendula din perete (tocmai suna de 9:00) rînjea ostil. „Cineva a zis că timpul nu există. Este o închipuire savantă, menită să ajute fiinţele inferioare să supravieţuiască. Timpul e doar un element de ordine

exterioară, atît." Ştim azi că acesta e un citat din Hugo Graffitius. În *Eseu de fenomenologia cunoaşterii imediatului*, p. 45, 1911, Ed. Universităţii din Göttingen, el şi-a formulat teoria revoluţionară asupra timpului. A rămas singura carte publicată în timpul vieţii, filosoful dispărînd tragic într-o tranşee din Galiţia 1917/14 nov. Celelalte scrieri au apărut postum şi au marcat epoca. Influenţa sa rămîne substanţială şi azi. Autorul a impus o nouă concepţie despre timp şi despre relaţiile contradictorii cu limitele lucrurilor cu care intrăm în contact. *Revista de metafizică*, prin semnătura lui Michel Pipiloc, considera eseul — apărut în mica şi selecta colecţie Psy, 1911 — o bornă kilometrică pentru întreg secolul. Nathan Stern a mărturisit, într-o apariţie TF1 („Apostrophe"/1982) — înainte de a orbi —, că în ziua cînd a citit cartea i s-au deschis ochii asupra adevăratei provocări cu care ne confruntăm: „Atunci am descoperit prezenţa devastatoare şi neîntreruptă a timpului sub toate faţetele sale. Nu Dumnezeu e-n lucruri, ci timpul."

Este meritul lui Aloys Dietmar că, prin cercetări minuţioase, a găsit exemplarul cu autograful lui Graffitius, citit şi subliniat de Violeta. Psihiatrul, dr. Steinbach, şi filosoful Graffitius se cunoscuseră într-o staţie de taxi. Amîndoi s-au repezit să se suie în maşina Daimler, caroserie roşie, fabricată 1909. Ah, bărbaţii! mereu cu ochii după jucării! Motor Knight, valve de 3,1/2 litri, 22 cai-putere, 4 cilindri. Ploua, să nu ţii afară un cîine, şi bătea vîntul. Amîndoi se grăbeau. S-au ciocnit şi pălăriile le-au căzut în băltoacă. Instinctul fiecăruia a fost să arunce mănuşa în obrazul infamului. În secunda următoare s-au recunoscut: se ştiau din vedere, de la întîlnirile de joi din casa doctorului Freud, Berggasse nr. 19. Din două fiare

sălbatice gata să se sfîşie, au devenit nişte persoane educate şi politicoase. Taximetristul, coborît să aplaneze conflictul, a rîs cînd i-a văzut că se împacă şi i-a invitat să urce. Au aflat repede că mergeau în aceeaşi direcţie, la „Café Central", să asculte conferinţa despre Balcani a unui emigrant rus, Lev Bronstein-Troţski. Natural, s-au făcut invitaţiile reciproce de curtoazie, s-au schimbat cărţi de vizită. Aparţineau amîndoi elitei vieneze.

Ce legătură este între cele două serii de evenimente (de la Veneţia şi Viena) e imposibil de precizat. Este o oglindă a timpului care deformează lucrurile. Autorul acestor rînduri încearcă şi el nedumerit să afle. Iată, dacă dr. Steinbach ar fi întîrziat un minut, ciocnirea nervoasă din staţia de taxi n-ar fi avut loc. Cei doi oameni remarcabili s-ar fi pierdut în spaţiul infinit. Nu s-ar fi vizitat duminicile să comenteze incitantul eseu despre cunoaşterea imediatului din perspectiva unui timp absent. Chestiunea duratei, cadenţa clipelor, repetiţia ciclurilor cosmice îi despărţeau ca marginile unei prăpastii. Dacă unul dintre domni nu ar fi răsturnat servieta celuilalt, ahtiaţi ambii să urce în acel Daimler roşu, Hugo Graffitius n-ar mai fi ajuns să frecventeze salonul doctorului din WilhelmStrasse 12 bis, pentru un coniac franţuzesc şi un trabuc cubanez. N-ar fi fost servit cu prăjiturele şi cafea de amabila gazdă, Violeta dr. Steinbach, a cărei frumuseţe atrăsese atenţia lui Klimt. Pictorul i-a surprins silueta gracilă, poza de zeiţă, tablou expus la bienala de la Veneţia. Un chip prelung, palid, nordic aş spune, ca o mască, într-o flacără de păr roşu-aprins, înconjurat de petale fosforescente, aurii, pe un fond de vitraliu albastru-verde. Pictorul venea des acasă la ei. El e cel care a uitat acolo

exemplarul cărţii lui Graffitius. Ea avea de gînd să i-o înapoieze lui Klimt la şedinţa de pozat. Spre ruşinea ei, a uitat mereu, găsind scuze puerile. I-a plăcut eseul despre timp mai mult decît soţului ei.

Ei bine, tocmai acest citat şi l-a amintit ea în clipele cînd soţul ei stătea picior peste picior la masă, după ce a împăturit ziarul *Die Wiener Tageblatt*. A citit scrisorica de amor cu voce tare, silabisind teatral şi vesel: „Pisicuţa mea iubită şi dragă, contramandez fără voie întîlnirea noastră de vineri. Treburi urgente mă ţin departe de sufleţelul şi trupşorul tău, minunate amîndouă. Dar luni, sunt al tău, negreşit. Te voi privi ca de atîtea ori în oglindă cum te piepteni înainte de a veni în patul cald şi primitor care îmi aminteşte atîtea ceasuri fericite. Dar ţie? Te aştept la tante Silvestre, amabila şi discreta noastră gazdă. Deja număr clipele rămase pînă atunci. Adoratorul tău, H." „Uite ce primeşte menajera noastră! a făcut doctorul lovind hîrtia cu linguriţa. Te rog să i-o înapoiezi, dar ai grijă să fii delicată. Nu cumva să se ruşineze. Detest să mă amestec în viaţa celorlalţi cînd nu sunt solicitat de pacient." Sosise clipa arzătoare a vieţii ei de femeie la 30 de ani. Violeta a spus: „Nu ei îi este adresată." „Dar cui, dragă?" a întrebat soţul curios. „Mie!"

Conform scenariului, scena „apariţia soţului la Veneţia", personajul Violeta s-a refugiat în hotelul „Casanova" din cauza opresivului mediu vienez. Se sufoca şi a vrut să scape de bîrfa din saloane şi cafenele. Dr. Steinbach şi-a părăsit cabinetul pentru o săptămînă, lăsîndu-şi pacienţii în grija asistenţilor, şi a venit să stea cu soţia lui în oraşul oglinzilor, Veneţia. Ştia că e confuză, astenică şi avea nevoie de protecţie. Zecchini cere mai multă

lumină şi apoi către Minotti, actorul care-l joacă pe dr. Steinbach: „Nu îi reproşezi situaţia în care te-a pus la Viena infidelitatea ei. În oraş s-a auzit că divorţează. Doctore, reputaţia dumitale a fost pătată. Eşti un burghez indignat. Ai de gînd să-ţi aperi prestigiul într-o lume bigotă. De asta depinde cîtă clientelă vei mai avea începînd de mîine. Cît despre onoare, nu mai zic nimic. Nevăsta-ta fuge cu amantul şi tu dai sfaturi altora cum să-şi salveze căsniciile, ha, ha! Pricepi ironia situaţiei? Aici e miza."

Zecchini se întoarce spre Lola Ricci: „Eşti exasperată. Ai părăsit căminul conjugal. Ai fugit la Veneţia de privirile vecinilor. Soţul te-a găsit, deşi nu i-ai lăsat nicio adresă. Va trebui oare să te întorci în căminul conjugal şi să uiţi adulterul? Doctore, îi spui aşa — «Sunt dispus să iert.» Se întoarce către scenarist — Te rog, Dietmar, pînă diseară cînd filmăm, cizelează schimbul de replici. Îl vreau mai scurt, e cam lung. Sper că nu ai nimic împotrivă. Nu-ţi falsific opera, dimpotrivă. Filmul e..." Domnişoara Ricci: „Să învăţ alte cuvinte? Cînd? Nu mai e timp, am oră la masaj, apoi bazin..." „Le înveţi! Punct! Fii atentă ce-ţi spun. Îl aştepţi privind pe fereastră." „Dau replicile cu spatele la cameră? Lazaro, ai înnebunit! Ce-o să zică lumea?!" „Că ai un funduleţ apetisant! Silueta ta în *contre-jour* e magnifică." „... Daaaa? Nu minţi?" „N-ai grijă, mă ocup!"

Scena 58. Între personajele Violeta şi dr. Karl Steinbach, o pojghiţă de gheaţă. Au multe să-şi reproşeze. El e personajul cu principii în contrast cu păcătoasa. Burghezul matur, ea, boema frivolă. Altă generaţie, altă sensibilitate. Respectabilitatea vs. libertatea sentimentelor. Pasiune şi morală. „L-ai admirat, dar iubire nu a fost. Pricepi?" Dr. Steinbach este în viaţa reală cunoscutul,

aplaudatul Giorgio Minotti. Zecchini vorbeşte, actorul n-are nimic de spus. N-o place pe Violeta, adică pe domnişoara Ricci. O consideră o diletantă vulgară, nimerită dracu' ştie cum în meseria asta. Curva se tăvăleşte în patul oricui îi dă un rol. În scenariu, Minotti e un bărbat matur, cu un aer absent. Acum stă cu textul pe genunchi. Spune: „Maestro, de cînd am început să filmăm, replicile mele cele mai bune tot dispar." „Ţi se pare, află că eşti mai expresiv aşa tăcut, interiorizat. N-ai nevoie de cuvinte." „Înainte personajul avea umor, ironie, şarm. Nu mai are nimic, e searbăd, o fantomă prin decor. Parcă aş fi statuia comandorului din *Don Giovanni*." „Giorgio, eşti magistral. Asta şi eşti! Morala, judecata de apoi. Ce-ţi trebuie ţie vorbe? Privirea ta cenuşie va îngheţa publicul." Minotti subliniază cu pixul un paragraf, se ridică şi păşeşte sub reflectoare. Zecchini: „Aşa, perfect. Rămîi pe coridor în faţa uşii cît numeri pînă la zece. Baţi uşor cioc-cioc-cioc, aştepţi şi intri. Îţi scoţi pălăria, o ţii în mînă, cauţi cu ochii un loc unde s-o laşi. Camera pare goală. Faci doi paşi, te opreşti. Îţi roteşti mirat privirea. Erai obişnuit ca ea să vină în prag, să-ţi sară de gît pentru pupici dulci. Cîndva, nu demult, o alintai cu «copilule». Între voi s-a instalat stingherealа. Încerci să-ţi intri în noua piele. Eşti un soţ înşelat. Simţi pentru prima oară povara anilor. Ai în faţa ta alt personaj. Nu mai e fetiţa de altădată, ci o femeie. O descoperi în sfîrşit, stînd tristă lîngă fereastră. Zici: «Violeta?» Lola, tu taci! Eşti mai preocupată de ce se întîmplă pe Gran Canale decît de apariţia neaşteptată a soţului tău în uşă. Nici n-ai ce să îi spui. Ţi-e străin. Ce fericită ai fi fost să intre pe uşă Hugo! Tăcerea ta spune totul. Nu vreau mai mult azi de la voi. Mă interesează răceala instalată-ntre soţi. Gesturile

stinghere. Limbajul trupurilor. Emoţia emană din absenţa cuvintelor. Incommunicando, dragii mei. Repetăm doar atît. Vreau intensitate. Dacă e nevoie, reluăm de zece ori. Să vă văd! Hai!" Zecchini filma fleacuri. Superstiţios, nu se apropia de marile scene, simţea că nu e în stare să le ducă la capăt. Le lăsa să zacă între coperţile vineţii ale scenariului. Îi cerea lui Dietmar să rescrie dialoguri, bref, cîştiga timp. De fapt amîna să le turneze, incapabil de prospeţime, de idei, să mînuie actorii şi figuranţii. Era neputincios ca unul pe care îl chinuie inima şi se aşteaptă să moară în orice clipă.

Theo Cusino a ajuns în sfîrşit la hotel. Domnişoara Ricci şi maestro Zecchini în separeu, păziţi solemn de un chelner, François. Conversează tandru şi par fericiţi. Atmosfera perfectă promite o zi bună de filmare mîine. Întreruperile provocate de certuri şi scandaluri fac bugetul să explodeze şi totul se sparge în capul lui. Se bucură să îi vadă fericiţi. Ea îi bagă un dumicat în guriţă, bravissimo, după ce taie grijulie carnea în farfurie. Apoi e rîndul lui să îi întindă o bucată de pîine muiată-n sos. Ca Iisus lui Iuda la Cina cea de taină, îi trece nu ştiu cum prin cap lui Cusino. Se apropie şi le pasează programul pe minute pentru amiază/seară. Să nu uite de argentinian. Nici de întîlnirea cu gazetarii. „Coleopter pîndeşte, se zvoneşte că-ţi vrea răul." „Nu uit!" face Maestro binedispus. N-ar fi vrut să-i strice cheful, dar trebuia să-l pună în gardă. Îi face semn să iasă puţin afară. Zecchini nu înţelege, aşa că insistă făcînd pe misteriosul: „La recepţie e un telefon pentru dumneavoastră de la Los Angeles. Vorbiţi cu domnul Coppola?" E parola lor cînd trebuie să-i comunice ceva urgent. Zecchini se uită fix la ţîţele divei şi atît. Ea îi

învîrtea cu un deget un cîrlionţ de pe ceafă şi el stătea supus ca un motan la scărpinat. A trebuit să silabisească mai tare: „Eh, atunci vă las. Mă duc la gară s-o aduc pe Bibi!" Diva a înţepenit cu mîna-n aer. Pupilele ei splendide s-au dilatat. „Lazaro, ştiam că eşti un mincinos, un porc şi un sadic! Ce caută nevastă-ta aici? Mi-ai promis că nu vine. Ai zis că s-a terminat, că nu mai dormiţi împreună!" „Iubi, dulceaţo, nu..." „Taci! Mă crezi o proastă? Află că nu sunt!" Se ridică şi defilează ţăcănind din tocuri, urmărită de privirile lui Cusino. Nu şi de ale lui Zecchini. El trebuie să-şi cureţe de pe cămaşă vinul roşu. Îi aruncase zîmbitoare paharul în faţă. Pfiu, şi ce zîmbet avea!

Zecchini, cînd este exasperat, se închide în cameră. Stinge lumina, rămîne pe întuneric întins pe spate, în pat, cu braţele în cruce. Asta e starea lui acum. Se teme că e terminat. Fabuloasa lui imaginaţie a expirat, exact cum e scris în gazetă. „Reţeta cu care a vrăjit publicul s-a perimat, o cunoaştem deja toţi. De la o vreme, Lazaro Zecchini nu face decît să se imite pe sine. *Iubire nefericită* se anunţă un mare rahat. N-are nimic proaspăt. O conservă afurisită." Priveşte în jur, e singur. Juca încă marea comedie a unui maestro — nu era el chouchou-ul juriilor de la Cannes şi Veneţia? Geniul în viaţă, predat la NY School of Film, e deja mort. Iată, dragi cinefili, Jupiter apune. În loc să fie mulţumit şi să guste din glorie cît mai are timp, se simte gol. E speriat ca în visul din copilărie. Se făcea că era noapte şi nu găsea drumul spre casă. Pînă cînd chipul mamei apărea la fereastra luminată. Îl striga, Lazarooo. Îi vorbea şi-l ducea înăuntru ţinîndu-l de mînă. Îl dezbrăca, îl descălţa, îl strîngea la piept. Cînd o auzea, coşmarul se sfîrşea. În zori, găsea cearşaful ud de pipi —

aşa îşi dădea seama că fusese aievea, coşmarul existase. Secvenţele astea, cu el pierdut în pădure sau în mulţime, îi reveneau mereu în vis cînd îi seca imaginaţia. O invidia pe Bibi; îi povestea cu lux de amănunte nişte vise extraordinare. Unele au ajuns pe ecran filmate de el. Aşa şi-a amintit că există. I-a dat telefon să vină la Veneţia. Ea îl va scoate din încurcătură, ca totdeauna. Era îngerul lui păzitor, binefăcătorul secret. Îi datora multe. Diva Ricci nu avea cum să înţeleagă chimia complicată a legăturii cu Bibi. Ea era drogul lui. Prostuţa de Lola, nu-şi făcea iluzii, s-ar fi iubit şi cu dracul pentru un rol, ştia toată lumea. Îl fermecase pretinzînd că i-a văzut toate filmele, unele de mai multe ori. Le ştia pe dinafară, i-a spus exaltată. Geniul lui o înnebunise, n-o lăsa să doarmă, îţi jur. Au început să se întîlnească prin hoteluri de periferie, fugind de paparazzi, utilizînd nume de împrumut, ca nişte conspiratori. Secretul i-a plăcut cel mai tare. Transforma amantlîcul banal în ceva romantic. Avea de gînd să scrie un scenariu cu aceeaşi intrigă. Un maestro copt, seducînd o puberă concupiscentă. Parcă orbise! Să-l vezi dus de mînă spre camera de hotel pe scările prost luminate! Erau dl. şi dna Smith. Pînă cînd ex-soţul s-a prins de combinaţie şi a venit la filmări după ea. L-a fugărit pe Zecchini printre decoruri — salvat de bodigarzi.

Cusino şi-a frecat palmele mulţumit. Presa a dat o mulţime de instantanee. Filmul *Amore mio* s-a vîndut extraordinar, i-a umplut buzunarele lui Zecchini şi l-a făcut fericit. Cusino nu ştie însă cum ar fi reacţionat dacă ar fi aflat — sunt destui indiscreţi — că el chemase paparazzii să-i surprindă pe terasă unul în braţele celuilalt. Şi tot el îi adusese la hotelul unde se ascundeau cînd ex-soţul a dat

năvală înarmat cu o bîtă de baseball. Scenă *di granda*, mare montare, suspans absolut, succes garantat. Cusino se gîndea să întoarcă povestea pe dos. Ar veni aşa — Bibi îl surprinde în flagrant pe Lazaro cu Lola. Efect — trimite actele de divorţ unui avocat. Fireşte, ele ajung în presă, are grijă Cusino. Amănuntele picante (adultere repetate, beţii, violenţe) vor ajunge în titluri de pagina întîi, plus foto. Ea nu mai suporta să fie înşelată, încă îl iubeşte pe Lazaro, dar nu mai vrea să sufere! dicta Cusino unui gazetar imaginar, jucînd rolul lui Bibi. Cere custodia copiilor. Nu merge, nu au copii! îşi aminteşte prompt. Păcat! Drama ar fi fost mai puternică! Extra tiraj, ar ţine capul de afiş şase zile. Efectul — încasări babane. Trebuie să se ducă la gară, s-o convingă. Bine că Zecchini nu are chef să meargă, e prea deprimat. Un scandal ar cădea la ţanc, ar face încasări. Nu au decît să se împace mai tîrziu cu lacrimi. La filmul următor, despre iubirea dintre un bărbat matur, cinic, sigur de sine şi o tînără cu capul în nori, plină de iluzii, fireşte cu Lola Ricci ca vedetă. Şi comedia împăcării e o reţetă bună. Garantează cca 7 milioane dacă e făcută de un meseriaş. Deocamdată îi trebuie o despărţire.

Estimp, în întunericul camerei lui, Zecchini se întreba dacă mai are forţă să termine filmul. Oricum, jură că ăsta e ultimul. Hotărîse să se retragă. Îşi va împărţi de aici înainte viaţa cu Bibi. Va trăi ca un pensionar oarecare. Îşi va scrie memoriile. Va ţine prelegeri studenţilor. Lumea aştepta „să strălucească, să ofere filme magnifice, să încînte cu arta lui de neegalat", dixit Coleopter, dar era degeaba.

Dr. Bibi Matheus şi-a încuiat uşa cabinetului de terapie. A pus pe uşă o pancardă „lipsesc 5 zile, pentru

urgenţe telefonaţi la ..." A rugat asistenta să contramandeze consultaţiile de joi şi vineri, pune-le marţi, vezi tu! şi s-a dus la gară. „Mîine să fii aici, te rog!" îi spusese Lazaro, îngropat, fără voce. „Ce s-a întîmplat?" îl întrebase. El pusese deja jos telefonul, închis în obsesii vecine cu sinuciderea.

Maestro nu suferea trenurile. I se păreau plicticoase, bune pentru vulg. Lui îi trebuia adrenalina de pe şosele. Piciorul pe acceleraţie, semnul cu degetul mijlociu spre fraierul depăşit pe banda 2. Gîşte şi cîini striviţi, gherete de poliţai, peisajul devenit un continuum spaţio-temporal. Adora „să defileze cu o maşină tare, împopoţonată în culori stridente. Un obiect falic, care străpungea aerul" — aşa a răspuns unei reviste. Mereu în întrecere cu alţii. Visa uneori să moară ca James Dean. Bibi, în schimb, adora trenurile, gările vechi, peroanele, locomotivele cu aburi, zgomotul, mulţimea fremătînd cînd se anunţa: „Cursa de Veneţia pleacă din staţie de la linia 1. Pasagerii sunt invitaţi în vagoane." Lumea s-a pliat ca un acordeon, de cum a ieşit din sala de aşteptare. Ea avea în nări dintotdeauna mirosurile gării. Copilărise într-un orăşel unde nu exista nimic în afară de gară. Lumea mergea să privească fascinată trenurile, mai ales duminica după-amiază. Un ceremonial. Te îmbrăcai frumos, îţi luai nevasta de braţ, copiii îmbrăcaţi cu hainele bune. Gara era la o oră de mers pe jos. Clipele cele mai thrilling veneau cînd trebuia să treacă prin tunelul lung de 1 km. Se întîmpla să audă cîteodată sirena. Se lipeau de zid, îşi acopereau urechile. Copilăria ei se rezuma la atît.

Ajunsă la gara Sudbahnof, a constatat încă o dată cît îi plăcea atmosfera asta. Angoasa lui Lazaro, care o scosese

din rutina cabinetului ei de terapie, a trecut o clipă în plan secund. Dacă ai răgaz să-ţi arunci spre ea privirea, vezi o femeie încă tînără, cu siluetă impecabilă. Duce pe umăr o geantă, e într-un trench culoarea foii de ceapă, surîde enigmatic. Singură, pradă unor gînduri care i se agită în cap ca nişte cobai în cuşcă. Asta o făcea să zîmbească nimănui, cu o lumină ştearsă, schimbătoare în privire. I-a luat 5 ore să ajungă. A avut timp în vagon, ghemuită la fereastră, să mediteze. Cartea pe care şi-a luat-o cu ea să nu se plictisească, romanul unui tînăr scriitor de care se vorbea în Viena, Aloys Dietmar.

Theo Cusino e un înţelept, toţi din jur sunt nebuni. S-a resemnat să trăiască în acest balamuc. Afacerea lui era să medieze între aceşti irecuperabili, dedaţi la nesfîrşit vanităţii. Erau vînduţi disperării, resentimentelor şi ispitei de a se sinucide. Devastaţi de frică. Urmăriţi de ideea stupidă că vor înşela moartea de vreme ce sunt zei. Îi joacă ei cumva o festă Cucoanei în negru. Numai Cusino — trepăduşul, gunoiul, scîrba — ştia că timpul curge în defavoarea lor. Viaţa nu ţine mult. Îi privea cu ironia slugii care-şi cunoaşte prea bine stăpînul. Filosofia găştii îl amuza. Erau pur şi simplu nişte halucinaţii. Vedeau filmul ca pe un leac „împotriva scurgerii inexorabile a timpului!", Zecchini *dixit* la beţie. De-asta se bucurau din orice fleac. Se îmbrăţişau zgomotos pe stradă. Jucau pentru trecătorii aflaţi întîmplător acolo. Se purtau în viaţă ca în faţa camerelor de filmat. Trăiau cu ochii în oglinzile care îi înfăţişează deformaţi, concav/convex, niciodată la scara 1/1. Hliziţi, cu nasul turtit, cu ochii scoşi din orbite şi scurşi în obraji, cu degetele tumefiate, cu gura strîmbă, cu urechile fîlfîind în vînt. Cusino vedea scheletul sub

hainele fiecăruia. Ascuns în umbră, printre reflectoare, în cabina de machiaj, în magazia cu recuzită...

Ignora mizeriile lui Zecchini pentru că îl admira. Maestro era ce visase el însuşi să fie în adolescenţă. În Zecchini se vedea pe el, ca-ntr-o oglindă. Pentru el aduna zeii după bătălie, culegea epavele şi le făăcea respiraţie artificială. Pe masculi îi asigura că totul e-n regulă, sunt încă virili, colţoşi şi bravi. Cucoanelor le plasa complimente. Arăţi minunat, mă încînţi, azi ai ceva deosebit. Cu ce parfum te dai? Arată-ne zîmbetul. Toţi ziceau că e un flateur nenorocit, dar acceptau bucuroşi. De la morocănosul Zecchini, slabe speranţe să audă vreo laudă. Cusino îşi ştia bine meseria, era un perfect secund, factotum, capul în care se sparg toate. Nu avea curajul să strălucească, să dea interviuri, să apară în public. Cusino era un figurant, îi plăceau penumbra, clar-obscurul. Camerele de filmat şi reflectoarele l-ar orbi. Se ţinea departe de ele din cauza fricii, îl intimidau. Nu s-ar spune că lumina, flash-urile, strălucirea erau elementul său. Dimpotrivă.

Ce faci, zeule, cînd nu te mai cere nimeni în distribuţii? Cînd nu te mai cheamă regizorii la casting? Cînd succesul s-a dus şi te întorci în anonimat? Cînd dispari de pe oglinda imensă care este ecranul? Cînd nu te mai invită nimeni să tragi exterioare, nici să dai cîteva replici? Cînd te invadează teama devastatoare că ai devenit de prisos? Un „ratat" — cuvîntul cel mai greu de rostit în acest mediu. Iată un motiv să te alcoolizezi. Să treci pe prafuri. Să nu te ridici cînd cazi groggy la podea. Cînd începi să spui prostii, e bine să chemi un taxi să te ducă dracu' la hotel. Fireşte, lefter. Ce şofer ar uita să te buzunărească? O să afli de pagubă mîine. Că eşti singur, uitat.

Pînă atunci lupţi cu timpul. Dansezi cu fufa la cel mai cool local din Veneţia, fireşte, pînă nu se scufundă. De-ar apuca acea clipă! Ah, splendoarea dezastrelor! Apoi urmează o partidă de sex, cînd nervii zeilor din filmul *Iubire nefericită* se destind. Bagă în ei somnifere, dorm cu ochelari de pînză neagră, terorizaţi de clipocitul nocturn al valurilor lovind zidurile. Te turteşti, eşti perfect drinkănit, bucşit cu somnifere închizi ochii. Dimineaţa înghiţi euforice şi energizante, orice îţi redă zîmbetul, pofta de viaţă, glamourul.

Theo Cusino le aşază pilulele pe farfurioare lîngă uşă pe tavă dimineaţa, odată cu ouăle, cafeaua amară, pîinea prăjită. Hap, toată lumea odată! Masajul maxilarelor amorţite. Se ciupesc de pomeţi, să fie roşii, fresh, pornesc să sfideze încă o zi. Şi aşa pînă la moarte. Îşi bat cu buricele degetelor ridurile de la ochi. Fixativ peste breton şi zulufi, îşi adaugă o meşă rebelă. Îşi freacă lobii urechilor. Maaa-meee-miii-mooo-muuu. Cînd capeţi o mutră comercială, laşi halatul să cadă la picioare, îţi admiri pijamaua de mătase, apoi nudul: sexul, pulpele, abdomenul, Zecchini, Minotti, Mascara, Lola, Dietmar... Treci sub duş, lasă jegul serii precedente să se scurgă de pe tine. Vezi ce zurlie ai în pat, cum dracu' o cheamă? O goneşti repede şi brutal spre viaţa ei de coafeză, de vînzătoare într-un butic, de autostopistă. Bun, filosofa prosteşte. Zecchini a dispărut, nu vrea să vadă pe nimeni. Cusino l-a căutat prin toate barurile, prăvăliile, hotelurile, pivniţele — paparazzi, chelneri, borfaşi, portari, spioni. Nimeni nu ştia nimic.

Ce înseamnă norocul! A zărit lumină la o fereastră din colţul dinspre pod a palatului Amalfi. Se întorcea la hotel după ce scotocise toată Veneţia după *il caro maestro*.

A împins uşa grea. Niciun cîine nu a sărit să îl întîmpine, deşi erau o mulţime în curte. I s-a părut suspect ce se întîmplă. A luat-o pe scări în decorul pregătit pentru filmarea de mîine. La etaj a dat de Maestro, nebăut, nedormit. De veghe, rezemat de un perete — privea oglinda cît un perete. Cusino o ştia bine, număr de inventar 433/b. Făcuse mare tărăboi pentru ea. Maestro a vrut-o neapărat şi nimeni nu a reuşit să îl facă să renunţe. O voia pe peretele de deasupra scării, să fie acolo la marea scenă a balului. Cusino s-a dat peste cap să facă rost de ea. suntem la Veneţia, patria oglinzilor. Dracul intrase în lume prin lagună, şi un copil ştie asta. A despicat un nor şi hopla, ăsta sunt, iată-mă! Zecchini: „D-asta am venit să filmăm aici! Simţi mirosul de pucioasă?!" Toată lumea a fost pusă pe jăratic să caute acel exemplar unic de oglindă invocată de Maestro, să îi satisfacă şi acest capriciu. Uite motivul pentru care nu îl iubesc producătorii — îi îngenunchea cu pretenţiile. Rîdea de ei — burghezi nenorociţi ce sunteţi, arta cere sacrificii! Aşa se terminau discuţiile lui cu finanţatorii. Domnii se căutau adînc prin buzunare şi semnau cecurile doldora de zerouri. Se temeau de gura lui. Dacă ieşea în tîrg şi te porcăia, nu mai scoteai capul în lume. Era ascuţit la limbă şi veninos. Aşa că mai bine plăteai. Îi zicea lui Cusino — „Ia-le banii! Sunt nişte putregaiuri. Iadul îi aşteaptă. Eu voi fi acolo şi îi voi păzi să nu se întoarcă niciunul!" Nebuniile arhicunoscute ale lui Zecchini! Presa reproducea fiecare cuvinţel.

Cusino nu s-a lăsat uşor cu oglinda. Pretenţiile lui Zecchini erau exagerate. Întîi că demola bugetul şi, drace, de unde să procure ce mîzgălise Maestro în schiţe? Voia oglinda aia, înnebunise!!! „Oglinda este sufletul poveştii, fără ea nu suntem nimic! Nici nu existăm. Dacă vrei să mă

nenoroceşti şi să omori filmul, nu îmi aduce oglinda!" Dacă ar fi fost una singură, dar mai era ceva, voia să îmbrace şi sala de bal în oglinzi. O imagine se reflecta în alta la infinit. Pentru acest efect era dispus să sacrifice tot. Ei bine, se făcuse, Cusino, cu talentele lui acunse, rezolvase. Scotocise toată Europa — prin talciocuri, galerii, ateliere, palate, muzee, colecţii private. Adunase un vagon plin şi-l parcase la triaj. Maestro le-a respins, sunt false, replici, mizerii, a zis. Pînă cînd norocosul Theo Cusino a dat în Balcani de una exact aşa cum i se ceruse. I-a plasat pontul un refugiat alungat de războiului civil. Fusese un masacru în Valea Seacă — se înregistraseră peste o sută de morţi. Povestea grozăvii.

Bref, nişte călugări o aveau de vînzare, lor le adusese ghinion. O vindeau şi ca să facă un ban pentru reconstrucţia mănăstirii. Arsese, zidurile erau găurite de obuze, pereţii ruinaţi, acoperişul luat de vînt, fîntîna secată... S-a grăbit să intre în vorbă. S-au înţeles destul de iute la preţ. Nu s-a prea tocmit, a plătit. Îl aştepta Zecchini să înceapă filmările. Dacă mai avea răbdare, ar fi observat că vînzătorii — trei, Macarie, Mitrofan, Ilarie — se grăbeau şi mai tare. Oglinda avea un defect ascuns. Printr-o crăpătură ieşea uneori chiar diavolul, să bea o bere, să mai fută ceva, să-şi dezmorţească oasele. Întîi apărea ca o picătură de sînge, apoi ca o foaie de hîrtie şi, în sfîrşit, ca o pocitanie neagră-verzuie. Făcea un pas în afară şi începea să bîţîie din cap şi să citească nişte molifte. Intra în vorbă cu lumea venită să se roage. Ţopăia prin curtea mănăstirii, vindea fleacuri — iconiţe, calendare ieftine, cruciuliţe. Nu se plictisea, e cert. Călugării nu ştiau cum să scape de anticrist. Nu îndrăzneau să îl brutalizeze, ştiau de ce e-n stare dacă îl supără. Nici să treacă la exorcizare nu

puteau. Nu intrase în trupul nimănui. Mai tot timpul stătea tolănit în oglindă şi dormita. Asta pînă cînd îl apuca umblatul şi ieşea afară, numai pocinoage făcea. L-au tratat cu duhul blîndeţii. Au încercat întîi, e drept, să spargă oglinda cu un ciocan. I-au atîrnat dracului pietre de gît şi au vrut să-l înece în rîu cu tot cu oglindă, la Poiana Ciorilor, unde apa era mai adîncă. Zadarnic. Au aruncat-o şi din clopotniţă să se facă cioburi şi tot nimic, l-au găsit pe drac făcînd plajă pe pod. Au aprins un rug mare în curte, au adunat vreascuri, au turnat benzină şi i-au dat foc. Tot nimic. Grohăia fericit în mijlocul flăcărilor, jubila. Au cerut la KFOR să ia oglinda în poligon să facă exerciţii de tragere cu bazooka şi tunul de 88. Zis şi făcut, eşec. Oglinda intactă, cu dracul dinăuntru care-şi vedea de ale lui. Îşi rodea unghiile, îţi lingea blana şi se purica. Ei bine, în timpul unei sărbători cîmpeneşti din acea duminică, şi-a luat-o la labă de faţă cu tîrgoveţii. Nu au putut să îl aresteze pentru că era în oglindă! Stareţul Sofronie a alungat călugării în chilii, să nu mai asiste la spectacol. Le-a cerut să se roage amarnic ca nu cumva să ardă în focul Gheenei. În acea împrejurare, a hotărît să scape cu orice chip de oglindă. Ea era sursa răului care intrase în oameni şi îi făcea să ucidă, să otrăvească fîntînile, să schingiuiască, să violeze, să bombardeze satele. Norocul a fost că au găsit un anunţ în ziarul cu care erau împachetaţi doi peşti afumaţi. „Film produs de Cinecittà cumpără recuzită. Se caută mobilier, o oglindă de mari dimensiuni, statui, candelabre etc." Stareţul a sunat la numărul din anunţ şi numitul Theo Cusino a venit la acel sfîrşit de săptămînă să vadă marfa. Totul a durat trei zile şi trei nopţi de negocieri, beţii şi împreunări neruşinate. Au scos-o din incintă cu macaraua de 5 tone şi au suit-o pe platformă —

operaţie extrem de complexă. Au lucrat cu grijă, nu cumva să i se rupă ceva pe dinăuntru sau — mai rău — să o spargă. Sofronie ştia că nu e posibil, dar nu şi Cusino. Interesant că dracul nu s-a mai arătat în răgazul cît a durat încărcarea. Pesemne că era dornic de călătorie. Nici el nu îi iubea pe călugări, explicabil. Au cărat oglinda cu trailerul pe ruta Belgrad, Zagreb, Trieste, blocînd de mai multe ori circulaţia. Au ajuns la timp la Veneţia. Era ceva să vezi zîmbetul mulţumit al lui Zecchini, care aştepta cortegiul în capul scărilor palatului Amalfi. Află că Theo Cusino aici l-a găsit într-o noapte privind în gol.

Scenariul *Iubire nefericită*, scena 34 — Un infam a publicat la cronica mondenă nişte mizerii şi Violeta e disperată. Zecchini a tresărit şi el, gazetarul îl denunţa că trăieşte cu Lola Ricci şi o maltratează: „o poveste tipică de adulter cu acest faun *made in Cineccità*." Pe lumea asta mai nimic nu se schimbă. În esenţă e aceeaşi poveste din 1911, cînd a apărut articolul din *Die Wiener Tageblatt*. Suna aşa: „Ziarul nostru doreşte să păstreze anonimatul unei femei admirate în Viena, care a fost văzută cu un necunoscut mai tînăr decît dînsa, un dandy de o reputaţie îndoielnică. A sedus oare acesta o persoană feminină atît de distinsă, adăugînd încă un trofeu cuceririlor sale arhicunoscute? Ca element de identificare, stimaţi cititori, oferim un amănunt: doamna primeşte în salonul ei în fiecare duminică elita vieneză." Mai departe era descris felul în care era îmbrăcată la plimbarea romantică — manşonul de blană, căciuliţă gri-paj, botine roşii, pe care şi le-a scos cu graţie cînd a ieşit de pe patinoar. Au băut vin fiert cu scorţişoară. Violeta s-a recunoscut în articolul mîrşav de la pagina 5. Sunt distrusă, toată

lumea a citit deja aceste rînduri nenorocite. Cine semnează? Un pseudonim de insectă, Coleopter. A plîns cît a durat întîlnirea lor amoroasă din Prater. I-a spus lui Hugo cît este de nenorocită, soţul ei, dr. Steinbach, aflase. Iar acum căzuse asupra căpşorului ei drăgălaş încă o lovitură: mizeria din gazetă. După o săptămînă, a apărut alt articol despre amanţi, surprinşi la Burgtheater, în loja 2/f. S-a întîmplat la spectacolul cu piesa lui Schnitzler, *Papagalul verde*. Citez: „Doamna, în talie cu un splendid şal din caşmir, cu o coafură proaspătă, etala cu o eleganţă de regină cîteva fire de argint în bucle şi un decolteu absolut strălucitor. Păcat că avea ochi numai pentru un june teribilist, în compania căruia petrecuse cîteva ceasuri fericite la patinaj vineri seara." Violeta şi-a întrebat soţul dacă ştie cine este acest sinistru şantajist, Coleopter de la *Die Wiener Tageblatt*. Un scandalagiu, un duelgiu expert în mînuirea armelor, a pistolului cu deosebire... Cînd nu e la o partidă de mistreţi, umblă înarmat prin oraş, în căutare de naivi să-i provoace la duel. Din cauza proastei lui reputaţii însă nu prea găseşte pe nimeni. Ca să se răcorească, scrie diverse denunţuri în gazete de scandal...

Scena 53/scenariul *Iubire nefericită*

N-ai încotro! Trebuie să-l înfrunţi pe teren şi să-ţi speli obrazul.

Prostii! face soţul.

Nu crezi în onoare?

Doctorul s-a ridicat de pe scaun, scuturîndu-şi trabucul în scrumieră:

Numai insectele îşi atacă rivalul pentru a-şi cuceri/păstra femela. Observă, dragă, nu-ţi dă numele în gazetă.

Ce faci dacă mîine îşi aminteşte cum mă cheamă?

Îl dau în judecată. Am vorbit deja cu maestrul Günther. E de acord să îl cheme în tribunal pentru calomnie şi defăimare, articolul 118 Cod civil. Deocamdată face doar nişte aluzii, trimite vag la nişte amorezi. Sunt jocuri de cuvinte.

Da, se apără Violeta, aluziile astea mă împiedică să ies în oraş de ruşine.

Perfect! a făcut ironic doctorul. Nu mai dai prilej de bîrfe.

Scena 61/scenariu *Iubire nefericită*

Vizavi de „Sala de tir&scrimă Blecher" e o cafenea unde se strîng amatorii de exerciţii. Aici îl vedem pe Hugo care trece grăbit printre mese. Se opreşte în faţa unui tip cam ţeapăn, cu mustăţile în furculiţă sub nişte obraji roşii. Perora la o masă pentru amici. „Coleopter?" „Cine întreabă?" Hugo îl tratează scurt de „infam şi scursură". De furie, îi cade pince-nez-ul. Îl loveşte cu mănuşa peste faţă (un cadou de la Violeta, scena 23). Celălalt pare vesel şi mîndru, sare de pe scaun: „Domnule, e o chestiune de onoare. Înţeleg s-o reglez cavalereşte!" Vorbele lui se aud perfect în tăcerea care s-a lăsat. Siluetele celor doi — în oglinzile de pe pereţi. Duelgiul şi-a găsit clientul, e mulţumit. Spune: „Mîine vă trimit martorii." Hugo Graffitius: „De acord!" „Nu mai puţin!" rînjeşte Coleopter. Grimasa îi dezveleşte cicatricea vînătă care îi traversează obrazul de la urechea stîngă pînă sub bărbie. Fac repede schimb de cărţi de vizită. Gazetarul sardonic: „Domnul preferă sabia sau pistolul?" „Nu are importanţă!" ripostează Hugo Graffitius şi îi întoarce spatele. Iese din cafenea. Îl urmăresc toţi cu privirea ştiind că îl văd ultima dată în viaţă. E deja mort. Toţi ştiu că nu are nicio şansă.

Martorii au trimis scrisori de intenţie, expunînd cauza şi hotărîrea celor doi combatanţi de a ieşi pe teren pentru a-şi apăra onoarea. Au promis să nu încalce codul duelului*. S-au întîlnit apoi la cafeneaua de vizavi de „Sala Blecher" pentru a preciza condiţiile. Au găsit un doctor, dispus să-i asiste pe combatanţi şi să tacă dacă se întîmplă ca unul dintre ei să fie rănit sau, mai rău, să moară. Lucrurile s-au perfectat conform regulilor. S-a ales o garnitură de pistoale Colt aduse într-o casetă de la Zürich, în mare secret, fiind interzis să treci peste graniţă arme de duel. Pentru scopul propus sunt perfecte — lichidarea adversarului. În urmă cu 4 luni, cu acelaşi tip de pistoale Colt, unul dintre duelişti a murit pe loc lovit de un glonţ în frunte, iar celălalt, după 5 zile la spital, cu stomacul sfîrtecat. Martori la duel — un coleg de Theresianum, Jacoppo Vizanti, şi un prieten din copilărie, Vlad Corvin, sighişorean. Celuilalt îi vor servi pe cîmpul de onoare numiţii Max Misrahi şi Eustache Merlucius, cu mutre de agenţi secreţi inconfundabili. Martorii au cercetat dacă nu cumva armele sunt deja folosite, lucru interzis de protocol. Gazetarul a făcut invitaţia să se dueleze în sala unde se antrena. Fiind un spaţiu închis, un club, spectatorii vor fi unul şi unul, *connaissseurs*. A adăugat: „În plus, va fi invitat un parter de femei. Ştiu că domnul Graffitius este sensibil doar la doamna Violeta Steinbach, dar, vă asigur, mai există femei atrăgătoare în Viena noastră... Dle, la «Sala de tir&scrimă Blecher» sunt excelente condiţii să ne ucidem unul pe altul. Avem şi un cabinet medical pentru îngrijiri. O să aveţi nevoie de un chirurg."

* Conte de Chatauvillard, *Essai sur le duel*, Paris, Bohaire, 1836, şi Fereus, *Annuaire du duel*, Paris, Perrin, 1894.

Martorii lui Hugo Graffitius s-au dus să vadă şi, în urma vizitei, au refuzat oferta. Celălalt era mult prea familiarizat cu locul. Au pretins un alt spaţiu de desfăşurare, undeva afară din oraş, cu mai puţini dornici să vadă sînge. Discreţia era esenţială. La vremea cînd se perfectau condiţiile duelului, cel care semna *Coleopter* a publicat încă un text despre minunatele serate muzicale din salonul doctorului Steinbach „unde trona splendida sa soţie, pianistă talentată, ale cărei degete gingaşe ivesc adevărate splendori pe clape". A furnizat un singur detaliu celor dornici să citească printre rînduri: „Doamna avea ochi pentru un singur spectator, autorul unei broşuri, *Eseu de fenomenologia cunoaşterii imediatului*, care a trecut neobservată în mediile academice. Doamna fiind o cititoare entuziastă de asemenea mofturi, fireşte, cînd nu se află în braţele autorului." Clar că duelul era inevitabil, în ciuda încercărilor amicilor de a-i împăca. Pentru a repara jignirea, ar fi fost de ajuns o scrisoare de scuze în termeni vagi. Există numeroase formule, descrise în manuale şi tratate dedicate duelului şi onoarei. „Aşa să se explice oare faptul că acest dandy, *coureur des femmes, le chouchou des salons*, a provocat la duel pe cunoscutul gazetar A.G.? Doreşte oare să apere onoarea unei doamne care, conform stării civile, îi este străină? Sau vrea să se sinucidă, dată fiind disproporţia de forţe dintre cei doi combatanţi?" Posibil. Titlu p. 1: *Un duel enigmatic animă opinia publică. Un gest cavaleresc, dar costisitor.* Gazeta a lansat cu acel prilej o întrebare: „Uzanţele cer ca soţul încornorat să reclame satisfacţie. Apropiaţii, rudele, amanţii au un rol strict decorativ în afacerile de onoare, ar trebui să se ţină deoparte. Soţul s-a dovedit un laş. De ce se amestecă un străin, Hugo Graffitius, în această poveste?"

Maestro Zecchini era mulţumit de această parte a scenariului, pentru că păstra intact spiritul epocii. Aducea ingredientele de care avea nevoie: sînge, romantism, nebunie, moarte şi eros.

4.

Bibi aştepta pe trotuar. Paparazzii au prins-o între uşile batante ale hotelului „Casanova". Pînă să apuce să intre, au năvălit asupra ei: „De ce aţi venit? Ce părere aveţi despre idila dintre dra Ricci şi Maestro Zecchini? Divorţaţi?" Le-a zîmbit: „Sunt aici să-mi petrec weekendul cu soţul meu." A salvat-o portarul: „Interzis să intraţi înăuntru!" le-a strigat paparazzilor. Un hamal s-a repezit să îi ia valiza. Theo Cusino dispăruse strategic, după ce îi fluturase mîn la gară şi bîiguise ceva despre nu ştiu care argentinian. O urcase în taxiul-gondolă. N-a vrut să călătorească împreună, ca să nu fie silit să-i dea raportul. Exista un aspect delicat despre care nu avea chef să vorbească. Povestea din ziare cu ultimul amor, Lola Ricci. Mai trecuse prin intrigi asemănătoare. Bibi îşi cunoştea bine soţul. Se aprindea, suferea ca un cîine, ardea în toate focurile iadului. Îi telefona noaptea să se plîngă de capriciile curtezanei care-l nefericea. Cum termina filmul, uita dama. O mototolea şi o azvîrlea ca pe o batistă. Nimic nou pentru ea. Bibi nu avea de gînd să-şi strice mica vacanţă pentru un fleac. Lazaro n-o chemase de drag. Ea nu mai visa de mult la o vacanţă romantică împreună. El voia să-şi lase capul pe umărul ei şi să se vaite în voie, să scîncească. O chemase ca să-l vadă *down*. Îi făcea plăcere să se umilească, să cadă zdrobit la picioarele ei. Era

maniera lui de a se descărca nervos de tensiunea care-l apăsa cînd făcea un film. Bibi era exact ce-i trebuia. Bărbaţii sunt nişte copii mari.

Zecchini (la geam, privind scena) şi-a amintit brusc secvenţa cu intrarea doctorului Karl Steinbach în camera soţiei sale adultere, Violeta, la hotel „Casanova". Tot aici se găsea şi el acum — aceeaşi încăpere, scria pe uşă, room 126. În 1911 amanta lui Graffitius locuise aici. La fereastră acelaşi peisaj, vizavi Palazzo Amalfi, unde filma, dedesubt Canal Grande. Maestro avusese perversitatea să închirieze acelaşi hotel. Să intre în atmosferă, să înţeleagă mai profund personajele. Scena care urmează seamănă leit cu cea descrisa în carte cînd dr. Steinbach îşi găseşte soţia fugită de acasă. Aceeaşi cameră de hotel, aceleaşi replici şi personaje — conform scenariului lui Alyos Dietmar. O scenă în oglindă, repetată pe dos faţă de cum s-a întîmplat odată. Bibi îl întruchipează pe doctorul Steinbach. Eroi, actori, umbre, fiinţe reale. Repetă replicile şi mişcările din text. Pastişează personajele aclamatului roman vienez *Iubire nefericită*.

Cheia camerei, doamnă, poftiţi.

Silueta ei flanînd prin holul acoperit de covoare vişinii. Liftul învechit, oglinda afumată. Chipul ei puţin obosit. Era mulţumită că ajunsese. O aşteptau un duş fierbinte plus mutra vinovat-plîngăcioasă a lui Lazaro. Camera 126. Înăuntru nu pare să fie cineva.

Ai ajuns?... În sfîrşit.

Aştepţi pe cineva?

Nu.

De ce stai pe întuneric? Ce faci?

Zac. Sunt terminat. Azi am avut 4 atacuri de panică.

Şi ţi-ai amintit că exist...

E mai bine decît să mă alcoolizez.

Sincer?

Îmi iei durerea cu mîna. Ajunge să-ţi pui palmele tale pe fruntea mea, şi...

Sper că n-ai luat prafuri.

Am renunţat, ştii doar. Uită povestea aia veche.

Bibi îi ia mîna să vadă dacă nu are urme de ac. Aprinde veioza.

Bravo! îl laudă ca pe un copil. De cînd nu te-ai mai înţepat? (stinge veioza)

De cînd m-a adunat poliţia de pe plaja aia afurisită... Să nu mă judeci. Iar am greşit.

Nu te sfii! Cine e de data asta? Domnişoara Ricci? Frumoasă, nimic de zis. Cine i-ar rezista, tocmai tu!? Nu eşti adeptul masturbării. Cu duşurile, nu ţine. Femeia de cauciuc nu scînceşte, iar domnişoara e OK.

Nu te superi?

Afişează-te mai puţin de gît cu ea. Pari un bătrîn libidinos, îţi scade cota. Ai nevoie de exhibiţii?

Doamne fereşte! Atunci? Nu eşti tu „geniul de neatins al artei filmului"? Citez, nu te îngrijora.

Este că nu dai două parale pe mine?

Dau cît faci. Începi să nu mai ai haz. Chiar te crezi un zeu, Lazaro?

Ah, nu, dar recunoaşte că sunt singurul care în epoca asta de rahat a reuşit să...

Ha, ha, ha! Te rog să repeţi... Nu ştiam de ce trebuie să vin la Veneţia. În loc să mă faci să rîd, preferam o partidă de sex, dragul meu.

Lazaro în fereastră, cu spatele la Bibi, trăieşte brusc un déjà-vu. Scena asta nu se petrece prima dată. Decor: o cameră de hotel la Veneţia. Povestea unui adulter ajunsă la scena explicaţiei dintre soţi. Diavolul plutea cu gondola pe Canal Grande şi striga măscări. Mă întreb — ca modest cronicar al acestei triste istorii — dacă Bibi ar fi aprins lumina, ce s-ar fi întîmplat.

În camera de alături, diva îşi scoate bigudiurile, fîţîindu-se în oglindă. E aproape isterică din cauza zgomotelor care ajung la ea prin perete. Vin de la însuşi Zeus. Grohăielile, apa ţîşnind cu putere, schelălăitul lui vesel. Maestro îşi petrecuse noaptea în braţele fleşcăitei Bibi. Aşa e el, îi plac menopauzistele, tipele obosite. Azi trebuie să fie mai înţeleaptă decît ieri. E nasol să joci rolul amantei. E angoasată să nu uite replicile. Le-a scris cu pixul în palmă, să se asigure. Vrea să fie şarmantă, bună ca un înger. Cînd iese pe coridor, surîde femeii care spală scările. Ştie că strălucise în tinereţe în roluri de subretă. Uite ce a ajuns! Lola Ricci simte fiorul morţii. Ajunge în stradă la un pas de canalul cenuşiu-verde. Se vede aşteptînd gondola neagră. Vizavi, faţada cărămizie, coşcovită, a palatului Amalfi, unde trebuie să ajungă în 30 de minute. Splendida privelişte nu e în stare să-i alunge neliniştea. Azi e obligatoriu să-şi umbrească partenerul, pe îngîmfatul ăla, cum îi zice? Nimeni nu ştie nimic despre el. Un anonim, presa îl ignoră. Nu s-a afirmat, deşi la vîrsta lui ar trebui să fie cineva. Perversul de Zecchini l-a ales „pentru că joacă teatru clasic, are experienţă scenică", cum a zis într-un interviu în *L'Espresso*. Minte, Lola Ricci auzise că i-l recomandase Bibi. Dacă e amantul ei? Numai ea, ca proasta, i-a fost fidelă lui Zecchini. Şi acum

Bibi şi Zecchini şi-o trag în cameră. De fapt e invers, Zecchini fiind Violeta, iar dr. Steinbach — Bibi. Hugo Graffitius e chiar Lola Ricci, dacă îţi vine să crezi aşa ceva. Aloys Dietmar cine e în povestea asta? Diavolul? Cînd îl vedea pe scenarist, îngheţa pur şi simplu. Avea o privire de mort. Ce chestii treceau prin căpşorul ei nătîng! Şi asta numai pentru că Zecchini nu dormise în patul ei, ci cu nevastă-sa, Bibi.

Bun, eu voi fi diseară în braţele lui Amedeo Mascara, parcă aşa îl cheamă. Lola, nervoasă, începuse să-i încurce. Tipul care joacă rolul amantului din film, Hugo Graffitius, un fel de geniu neînţeles cu aere de dandy. De ce nu ar fi şi iubitul ei în realitate, ca şi în film? Nu e totuna? Să crape de oftică Zecchini. Numai gelozia poate să reînvie amorul lui nebun de altădată, cînd o privea în ochi şi îi jura că o iubeşte. „S-a folosit de mine. Eu sunt pe afiş, nu el. Regizorul e tipărit mic, într-un colţ, nimeni nu-i vede numele ca pe al meu, Lola Ricci, cu litere de-o şchioapă, plus foto color. Eu vînd mizeriile astea." Azi la filmare va atrage toate privirile. Doreşte să umple ecranul şi pentru asta nu trebuie să se lase tulburată de nimicuri. Nici chiar de Damiano. Lui i-a pus gînd rău, dar rămîne pe diseară. „Să văd ce poţi, căluţule. Zecchini, dragule, eşti mort, aşa să ştii!" „Basta, Maestro!" Îi va spune în ultima zi s-o pupe pe fesa care doreşte. Hotărîse să joace marea scenă chiar în viaţă, nu în melodrama asta de duzină. Un jeg, o prostie, va fi un eşec. În film totul e iluzie, umbre. „Ah, te părăsesc, Lazaro Zecchini. Să nu te mai apropii de mine! Ai auzit? Te zgîrii, te nimicesc." Asta se va întîmpla fix vineri, la ora 13:00, cînd Damiano, adică Amedeo Mascara, „un star în plină afirmare", cum titrează azi *La Stampa*, o va aştepta în faţa hotelului

cu decapotabila lui bleu. De faţă cu presa, să vadă toţi cum îşi recăpăta ea libertatea. Adio!

Gardianul acestei nebunii, înţeleptul Theo Cusino, observa ce se petrece şi era îngrijorat. Dacă ţinea sub control situaţia măcar pînă cînd se termină filmările, va ieşi cu bine. Atît îşi doreşte. A coborît scările resemnat, ştiind că urmează o zi grea. Lola Ricci era deja pe hol, cu un grup de fani&ziarişti. Dumnezeule, ce surîs drăcesc avea! Făcea toţi banii s-o vezi cum s-a oprit, şi-a scos oglinjoara din poşetă şi s-a privit. Cusino, mulţumit: avea ce vinde, marfă extra. Grija lui: mutra lui Zecchini nu se vedea în peisaj. De obicei, era matinal. O lăsa pe Lola în cearşafuri şi cobora la bar. Se trotila cu coniac turnat în cana de ceai. Aşa intra în priză de cînd îi scăzuse imaginaţia. În ziua fatală, absenta. Ce să fie?! Cusino avea de ce să se teamă. Dacă îl omorîse Bibi?

4.

Zecchini: Domnilor, iată pădurea. Lui Amedeo (actorul din rolul lui Hugo, *n.a.*) îi cade jobenul cînd coboară din trăsură. Un gag stupid, nu rîde, fii serios. E încă întuneric. Umbre prelungi. Roua a îngheţat şi pare o ninsoare proaspătă. Ceaţa se ridică încet. Manolo, fii atent te rog la camera 1. Vreau pe ecran atmosfera asta de sfîrşit de lume. Plan general, tu, Fred, unghi subiectiv, îi urmăreşti privirea, adîncime minimă. Apoi panoramezi, te tragi încet, fără grabă. Acolo se ascund zeii — ei vor decide cine va supravieţui în dimineaţa asta. Da, cu filtru albastru. Peisajul are ceva maladiv şi rău prevestitor. Umbre boţite, siluete negre, mantalele asistenţilor. Gesturi

mărunte, sacadate, de păpuşi cu cheiţă. Trăsurile, ca nişte dricuri, aşteaptă să ducă la cimitir corpurile neînsufleţite. Caii negri, liniştiţi, eterni. Vizitiii ţepeni, cu bărbia în piept, pe capră. Martorii solemni, în mantalele lor negre, de ciocli, înaintează spre luminiş. Deasupra copacilor mijesc zorii. Dacă reuşim să păstrăm impresia de loc magic, atemporal, suntem mari! Şi fără grabă! E esenţial. Aici se petrece preludiul dramei. Nu rîde, Manolo, nu e vorba de sex. Mîine o filmăm pe Lola goală, bucură-te! Acum filmăm o poveste despre moarte. Fără greşeală, vă rog. Se poate? Toată lumea pregătită? Motor.

În prim-plan două pistoale. Deasupra, chipurile celor doi combatanţi. Coleopter, neastîmpărat, muşcîndu-şi nervos mustaţa (mare actor, la teatrul „La Fenice" făcea un succes nebun, seară de seară). Ştia Zecchini de ce-l distribuise în rol. Cicatricea vînătă, o scînteie jucăuşă în ochi. Îl măsura sardonic pe Hugo Graffitius, un dandy cu pince-nez. Graffitius — alb ca o coală de hîrtie, ţeapăn, fără privire. Glonţul e fatal. Eşti lovit, cazi. În duelul cu săbii, poţi să scapi cu o rană uşoară şi părţile să se declare satisfăcute. Devii erou peste noapte. Arăţi rana cafenelei, saloanelor, cunoscuţilor şi eşti aclamat cît pofteşti. Regula e „dacă sîngerezi, duelul se opreşte". În dimineaţa asta ceţoasă, se caută moartea. Drama amoroasă vieneză a cerut un cadavru. Aveau de gînd să se ucidă. Unul singur va rămîne în viaţă. Celălalt va fi scos cu targa. Trăsura cu care venise la întoarcere va deveni un dric fără alai. Un gropar a început să sape la Zentralfriedhof. Groapa cui?

Arbitrul îi instruieşte, regulamentele sunt stricte. Se va trage cîte un singur glonţ. Vor sta la distanţă, apoi vor face cîte 5 paşi unul spre altul, încet, cît să fie număraţi.

După ce i-aţi făcut, vă opriţi şi rămîneţi nemişcaţi. Aşteptaţi comanda de la mine. Vă anunţ că pistoalele au fost verificate de armurier. Sunt în stare perfectă. Domnilor, nu trageţi pînă cînd nu vă anunţ eu. Aveţi un singur schimb de focuri. Sunteţi gata? Onoare şi sînge! Să tragem la sorţi. Cine alege primul foc? Domnule, sunteţi norocosul. Dumneavoastră veţi începe. Dle Graffitius, dumnevoastră sunteţi al doilea. Vă rog să vă ocupaţi poziţiile.

Pistolul în palmă, braţul întins, glonţul pe ţeavă.

Distribuţia: 1/Lola Ricci, Violeta 2/ Amedeo Mascara, Hugo Graffitius, 3/ Giorgio Minotti, dr. Karl Steinbach, 4/ Walter Mancuso, un gazetar, Coleopter. Zecchini l-a văzut în primăvară la o premieră şi l-a şi distribuit în rolul arogantului duelgiu. Citea schiţa de afiş de pe perete. A rămas singur după ce a încercat să reţină camerista. Grăbită să deretice şi să fugă. A încercat s-o răstoarne în pat cînd înfăţa pernele. A scăpat din braţele lui şi a ieşit fuga pe uşă, îmbujorată. „Lasă, că vă ştiu eu pe voi, artiştii!" Zecchini a rămas fără pradă. A coborît melancolic la bar. Cam prea de dimineaţă —, Dumnezeu n-a zis nicăieri că se bea numai seara. Ştia că a ratat scena duelului din pădure, cum dăduse greş şi cu camerista.

Aloys Dietmar rescrie replicile scenei de despărţire dintre amanţi. În roman a transcris cuvintele exact aşa cum le găsise în scrisorile de familie. Bunica lui, Violeta dr. Steinbach, încă le păstra într-un dulap. Zecchini era nemulţumit, i-a cerut un dialog mai expresiv.

Să lăsăm, dragă Aloys, imaginaţia să-şi facă treaba.

Şi realitatea? a insistat scenaristul.

Dă-o în mă-sa! Schimbă, te rog. Vorbele nu au dramatism, nu miroase deloc a sînge în scrisul dumitale.

Aşa s-au petrecut lucrurile. Sunt cuvintele care s-au spus atunci între Hugo, dr. Steinbach şi Violeta. S-au dus la moarte însoţiţi de aceste cuvinte, aşa cum le-am scris...

Şi cum stîrnim emoţia? Unde este tragedia? Nu văd suferinţa; scena e doar o conversaţie banală. Nimic nu anunţă deznodămîntul...

Suntem la Viena, în 1914, maestro. Sentimentele erau ascunse înăuntrul fiecăruia. Oamenii nu-şi spuneau totul, esenţialul rămînea nespus. Asta e drama, că nu spuneau ce îi doare. Nu comunicau, erau alienaţi, străini unul de altul. Ca terapie, se refugiau pe ascuns într-un hotel. Nu spui dumneata mereu „incommunicando"?

Zecchini trînteşte scenariul pe masă. Aloys Dietmar tresare. I se pare că a trîntit nişte fiinţe vii, nu un dosar.

Înţelege-mă. Ce dacă personajele sunt adevărate?! Totul e în fond o fabulaţie. Diferenţa dintre ce s-a întîmplat în viaţă şi în ficţiune e un rahat. Mă rog, aşa ar trebui să fie. E mai adevărat ce povestim noi în film, decît ce ai găsit dumneata în arhive. Dacă scuturi hîrţoagele, nu rămîne nimic. Scena pe care trebuie s-o filmăm mîine nu e gata. Aloys, nu-mi pune personajele să spună prostii. Lipsesc măreţia, presentimentul dezastrului... Habsburgii, imperiul se prăbuşeau, roata istoriei se oprise.

Maestro, după un schimb de replici „fără dramatism", cum zici dumneata, dr. Steinbach s-a sinucis, iar Hugo a plecat voluntar să-şi caute moartea pe front. Nu s-a mai întors. Are o cruce în Galiţia... Dacă are.

N-a rămas nimic. E trecut, fum...

Alte cuvinte înseamnă altă poveste.

Şi ce dacă! Scrie-le, te rog, fă-mă fericit! Îmi trebuie fior, lacrimi, deznădejde. Publicul vrea să sufere!

Lazaro Zecchini face o piruetă. De mirare, la corpolenţa lui. Dispare printre ficuşi. Îl aştepta Lola sau Bibi, dracul ştie!

Eh, nimic nou, Zecchini cerea continuu schimbări. Aloys Dietmar a rămas în cameră. Aşezat cu picioarele sub el, în vîrful patului, bate clapele maşinii de scris, mătuşa Remington. După un timp, s-a ridicat agasat şi a ieşit. Povestea de amor din Viena îl sufoca, avea nevoie de aer. Se simţea singur, deşi părea anturat de personaje, plus actorii care le întruchipau. Iluzia, aşa cum o producea Zecchini, era perfectă. Se făcea vinovat că le făcea să dispară de pe ecran fără să prindă de veste nimeni. Şi nu numai el se simţea singur.

Lola Ricci n-avea de dat nicio replică. Acea zi era dedicată duelului din pădurea vieneză, turnat lîngă Veneţia, dacă îţi poţi imagina aşa ceva. Cam escroc acest Zecchini. Ea a preferat să iasă la shopping. Senzaţia confortabilă de a fi privită, chiar dacă purta ochelari şi îşi pusese un şal ca să-i ascundă obrazul şi o beretă să-i acopere fruntea. Nu a scăpat totuşi de ochiul pervers al cîtorva paparazzi. Ei ştiu să deosebească travestiul cînd ieşi din hotel pe scara de incendiu. Noroc cu Mascara. A remarcat-o repede în mulţime, zăpăcită, neştiind cum să scape de haita aţîţată s-o sfîşie.

Bibi urmărea la televizor un program tîmpit. O tipă plîngea că iubitul o părăsise pentru una mai tînără. Îl voia pe fugar înapoi acasă. Plictisită, a sărit din fotoliu, a deschis uşile dulapului să-şi schimbe ţinuta. Se va duce în ghetou, unde trăiseră ai ei. Mai avea într-un sertar un act

de vînzare-cumpărare, 1875, spiţeria „Leacuri&mirodenii rare" trece de la Massimo D. la Carlo Bompiani. Ultimul a ţinut-o de soţie pe Rosetta, care pe linie maternă ducea direct la Bibi. Avea în fotografie un chip de păpuşă — obraji lucioşi ca un măr ceruit, ochi migdalaţi, păr ondulat, strîns într-un coc mic pe ceafă ca o păpuşă veneţiană. Trăise 100 de ani, bine mersi. Cînd Mussolini a venit la Veneţia, în iunie '34, *con suo amico tedesco*, Hitler, încă locuia în micul apartament de deasupra spiţeriei. Te servea dindărătul tejghelei — lumea nu se schimbase de un secol. Dădea prafuri de cantaridă, apă de Colonia, esenţe de parfum, ulei de măsline de la Ierusalim, mercur, frecţie Diana, valium, aspirină Bayer. Punea ventuze, oferea diuretice, lua sînge cu lipitori păstrate în borcan. Pe bani puţini, cum se plîngea într-un memoriu trimis administraţiei. Cerea cu respect micşorarea taxelor de la 23%, cît plătea pe nedrept, la 16%. Bibi şi-o imagina dictînd unui nepot, Andrea, cîteva rînduri simple către un funcţionar superior, Tito Bertone, care-i intra în prăvălie şi o dijmuia. *Il cavaliere* avea o drăguţă frumuşică, ahtiată după parfumuri. Cum să-l refuze ea, o femeie fricoasă? Mai întîi mătuşa Rosetta auzea sunetul ţevii de eşapament al motocicletei. Apoi ţăcănitul cizmelor pe caldarîm. La vederea uniformei, simţea nevoia să-şi bată călcîiele. Tito Bertone era sprinten, îşi aranja centura, executa din prag salutul fascist. Eh, nu ai obosit, signora Rosetta? Mai rezişti? Biata Rosetta scotea — ca un automat — dintr-un sertar sticluţa cu apă de trandafiri cu care *il cavaliere* o cucerea pe drăgălaşa Carla. În '943, 16 martie, Rosetta a fost scoasă din prăvălia ei şi la tejghea s-a înfiinţat de a doua zi Carla, dornică să aibă mica ei afacere. Tanti Rosetta a dispărut, nimeni nu şi-o mai aducea

aminte. Unii spun că din acea zi, pe Gran Canale, se tîra cînd şi cînd o gondolă cu o păpuşă mare, în rochie de mireasă. Nici despre ceilalţi eroi ai poveştii noastre nu s-a mai auzit nimic. Ştiu doar că, mai tîrziu, drăgălaşa Carla şi-a găsit un ofiţer american şi a plecat cu el în Arkansas, să-i facă patru copii. *Il cavaliere* Tito Bertone a mai trăit puţin. A fost ciuruit la zidul cazărmii de o *bandiera rossa* care exersa trasul de la şold asupra unor ţinte în mişcare. Nu se mişcase destul de agil şi încasase o rafală în stomac. A căzut în şanţ, de unde nu l-a ridicat nimeni. Cînd l-au căutat pentru actele de deces, n-au mai găsit cadavrul. Conform unui raport al poliţiei, fusese sfîşiat de o haită de lupi care bîntuia la marginea satului vecin. Rămăşiţele lui ajunseseră tocmai în pădurea unde s-a filmat duelul dintre Hugo Graffitius şi gazetar. Iată şi un aspect igienic în această afacere, rezolvat de lupi. Consultă *Practicile necrofile şi de împerechere ale lupilor în sălbăticie*, Padova, Ed. Duel, 1955, pp. 61–62. Au fost alţii care au dezminţit cu furie, pretinzînd cu documente că, sub uniforma de fascist arogant, cinic şi sîngeros, se ascundea un suflet de copil, un combatant contra lui Mussolini. Poveşti! i-a explicat Bibi lui Aloys Dietmar, nimerit şi el în ghetou. Nimerit e un fel de a spune. Se ţinuse după dr. Bibi Matheus-Zecchini de cum a văzut-o ieşind din hotel. A ajuns-o din urmă chiar unde fusese spiţeria „Leacuri şi mirodenii rare", acum pizzeria plină de turişti „La Rosetta".

Lola Ricci şi Giorgio Minotti joacă rolurile soţilor Steinbach. S-au plictisit de Veneţia după trei săptămîni de filmări lungi şi obositoare. Zecchini nu mai avea mîna sigură. Altădată deja ar fi terminat filmările. Au hotărît

să prînzească în faţa lagunei, pe o terasă, în decorul ales de Zecchini. Delabrat, luxuriant şi obosit, rămas intact de la începutul secolului. Oberchelnerul François i-a întîmpinat în prag. Purta mustăţile ca altădată. Semăna cu hotelul, mobilele şi atmosfera. Lola: „E bun de figurant! Să-l vadă Lazaro, e autentic." Ah, cine nu-i cunoaşte? S-a adresat domnişoarei Ricci vezi procotol. Ultimul dvs. film, *Tango fatal*, a făcut-o să lăcrimeze pe nevastă-mea. Apoi i-a lăsat singuri.

Voiau să repete scena în restaurantul hotelului unde se petrecuse la începutul secolului. Zecchini va turna mîine, a anunţat Cusino. Personajul dr. Steinbach, grizonant, sobru, cu baston şi mănuşi de culoarea cenuşii. Violeta în negru, pălărie cu voaletă şi umbreluţă. Soţul, ultragiat de aventura soţiei sale, venise la Veneţia să-i ceară să se întoarcă acasă. Ajung repede să se certe din nimic. Au multe reproşuri să-şi facă. Cine e de vină pentru melodramă? Cînd François s-a apropiat, au coborît vocile. L-au rugat să vină la filmare. Cu mustăţile lui grozave, sigur va fi remarcat de Zecchini, se căutau figuranţi.

Scena 71/ scenariul *Iubire nefericită*

Mă simt ca o pasăre într-o colivie aurită. Am trăit o viaţă falsă printre burghezi făţarnici şi ipocriţi. Vreau să respir, să înţeleg ce e cu mine...

Cam banale replicile astea, nu ţi se pare?

Ce putea să spună ea, femeia adulteră, soţului care o răsfăţase, îi pusese la picioare Viena?

Fără imaginaţie.

Şi cum ai vrea să sune? face , ronţăind un crevete.

Nu ştiu. Mai viu! Pare că tipa repetă replicile dintr-un alt film.

Chiar aşa s-a întîmplat, Lola. În 1911, rula un film cu Eleonora Duse, cu acelaşi subiect. A fost un mare succes, *Femeia adulteră*. Replicile apăreau scrise pe cartoane. Se citeau în sală cu voce tare în sunetele pianului din fosă.

De unde ştii, erai acolo?

Ha, ha, ha, nu sunt atît de bătrîn, dragă. Se dă uneori la cinematecă. N-ar strica să-l vezi, ca să împrumuţi ceva de la Elonora Duse. Semeni cu ea.

Da? Rîzi de mine.

Continuăm. Zi, replica 12, p. 90, verso!

Bibi îl asculta. Aloys Dietmar se lansase după o campanie de presă care îl înfăţişa ca pe fiul unui ofiţer, participant la complotul lui Stauffenberg. Într-un interviu apărut în *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, Aloys povestise cum tatăl lui fusese ridicat de acasă într-o dimineaţă. Suit într-un camion, dus la cazarma de la marginea oraşului şi împuşcat. Îşi amintea perfect, zicea, cum el, un copil de 4 ani, cu mama de mînă, au privit neputincioşi de pe trotuar cum l-au împins sub prelata kaki, flancat de soldaţi, şi cum îl izbeau cu patul armei... Bibi îi citise romanul despre nefericita iubire consumată demult la Viena... O poveste cam melodramatică, pe gustul lui Lazaro. Avea atmosferă, un şarm de sfîrşit de lume, ca la căderea unui imperiu. Ceva morbid şi inexorabil... Ei, povestea tatălui i se părea mult mai bună. De ce nu o scrie? Cînd să-l întrebe, l-a auzit zicînd:

M-ai citit?

Fireşte, Lazaro îmi dă să citesc tot felul de lucruri din care face film...

Şi...

Mai mult ascunzi decît spui.

Ce zici de povestea cu trecutul nazist? suntem vinovaţi pentru ce au făcut părinţii noştri?

Nu te teme. Eşti de partea bună a istoriei.

Cred că asculţi mulţi dezaxaţi, oligofreni... Rabdă-mă şi pe mine o clipă.

Te ascult.

Totul e o minciună. Tatăl meu a ucis evrei într-un lagăr. Am strîns sute de mărturii ale victimelor lui pentru o carte, *Ultima fotografie a tatălui meu*. Umblu prin arhive, intervievez martori. Sunt îngrozitoare. Era un monstru. Să-ţi relatez ce le făcea deţinuţilor? Avea o imaginaţie infernală...

Nu! Chiar te rog să n-o faci. Ştii ceva, nu te cred. Faci pe ticălosul, joci rolul unuia dintre personajele dumitale? Mă încerci? Îţi verifici povestea? Ţi-am citit interviul despre cum ţi-a fost arestat tatăl. *Ultima fotografie a tatălui meu*, bun titlu.

De fapt, a dispărut la timp. Eu n-am avut norocul ăsta!

Bibi îl întreabă de ce a acceptat minciuna. Aloys spune că fusese lansată de agentul literar. Da, a beneficiat cu cinism, cu laşitate, de ea. A fost preluată de presă pentru a i se creiona o biografie decentă într-o Germanie care se autoculpabiliza şi-şi dorea mai mult ca orice să arate că au fost şi victime printre germani, nu doar călăi. Operaţie de marketing. Editura trebuia să facă profit. Adevărul? Am trăit într-un orfelinat. Am fost preluat apoi de o familie austriacă, Dietmar. Ăsta e singurul lucru adevărat din biografia mea oficială. Trăiesc în spatele altei identităţi. Scriu sub numele împrumutat de la familia care m-a înfiat. Tatăl meu natural se numea Günther, a fost condamant în contumacie. Se crede că ar fi acum în America de Sud.

Şi...

Se mai zice că ar fi murit în noaptea de 13/14 februarie 1945, la periferia Dresdei. Venise cu o seară înainte acasă. Zicea că e în concediu, de fapt dezertase. A nimerit la Dresda sub bombele anglo-americane. Norocul meu a fost că, o zi înainte de prăpăd, copiii fuseseră evacuaţi. Familia mea adoptivă s-a mutat în 1955 la Viena. Mă întreb dacă trebuie să fiu antiamerican pentru că au distrus Dresda. Tata ar fi avut parte de un proces urît. Fusese comandant de lagăr. Murind, m-a scăpat pe mine de oprobriu. Cariera mea de scriitor, de moralist, de ins care emite judecăţi şi adevăruri despre contemporanii lui s-ar fi sfîrşit înainte să înceapă. Dacă s-ar şti ca sunt fiul celui judecat în contumacie la Nürnberg, în 14 august 1947, aş fi terminat. Aflîndu-se aşa ceva la debutul meu, nu aş fi reuşit niciodată să fiu ceea ce sunt astăzi. Acesta este marele secret pe care îl ascunde Aloys Dietmar.

Vorbeşti cu o evreică, face Bibi.

Ştiu. Te-am ales. Am vrut să mărturisesc. Nu mă spovedesc, pentru că sunt ateu. Izbăvirea unuia ca mine de unde vine? De la semeni? De la Dumnezeu?

De ce nu ai păstrat pentru tine secretul?

Termin o carte în care spun tot.

Şi?

Mai am cîteva pagini şi sunt gata. Dar nu mai pot să scriu un singur cuvînt. Mi-e teamă să închei. Nu am curaj.

S-au despărţit la recepţia hotelului. Începere scufundată în semiîntuneric. Ceva îi zumzăia în urechi. Bibi avea pacienţi care îi intrau în cabinet pentru a se ponegri singuri. Le făcea bine să-şi arate urîţenia, să se mărturisească

nemernici şi ticăloşi. Cumva să expieze, să iasă din mediocritate. Realitatea îi constrîngea. Voiau o evadare. Unii se duceau la film, alţii, denunţau la poliţie, cîţiva veneau la ea să se flageleze ştiind că vor fi ascultaţi. Veneau să îi împărtăşească faptul ca sunt nişte monştri. Duceau în spate o povară şi erau pe punctul de a claca. Aloys Dietmar, scenaristul lui Zecchini, era un asemenea caz. Aşteptînd liftul în hol, Bibi s-a întrebat dacă s-ar culca cu el.

Se zicea că Maestro a înnebunit*. Boala se manifesta prin stări de prostraţie, neputinţa de a se concentra şi de a vorbi coerent, la conferinţe de presă, de exemplu. În timpul crizelor dispărea din hotel şi era de negăsit. Unii credeau că avea o nouă amantă, alţii, că rătăcea deghizat —într-o gondolă sau că juca poker într-un tripou cu mafioţii. Scenarii, bîrfe, prostii. Părea să îl amuze că toată lumea îl căuta. Se cita o cronică mondenă, semnată Coleopter, unde erau notate nişte escapade nocturne, dar nu se ofereau detalii. Exista pe undeva o misterioasă frumuseţe care îl cucerise? Articolul observa febrilitatea celor care îl căutau. Scotoceau birturile, localurile de striptease, curţile vecine, clădirile părăsite, petrecerile care erau mai peste tot. Deşi ştia unde se afla, Theo Cusino era mai nervos decît toţi. Păstra secretul pentru el. Versiunea oficială era că marele regizor pregătea în linişte, retras, într-un loc neştiut de nimeni pentru a nu fi

* Oscar Kahane, *Anotimpuri apuse. Prăbuşirea unui geniu*, Ed. Globus, Firenze şi Vilno, 2008, pe hîrtie velină 12 cu ilustraţii alb-negru, cu îngeri amestecaţi printre figuranţi. Personal o prefer pe cea cu Lazaro Zecchini mîngîind o licornă, dar mai ales imaginea lui Maestro atîrnînd cu capul în jos pe podul Rialto. De văzut neapărat.

deranjat, ultimele secvenţe din *Iubire nefericită*. Fals, se ascundea vizavi, neputincios, scîrbit de lume, pe Canal Grande, în palatul Amalfi, sub nasul tuturor.

Episodul avea o parte nespusă. Povestea era aşa. Într-o seară tîrziu Cusino a trecut vizavi, mai avea cîteva detalii de fixat. De pe mal le-a făcut cu mîna lui Mascara, Minotti şi Manolo — stăteau pe terasă, trecuse de miezul nopţii şi sporovăiau. A intrat în gang, apoi a urcat scara temător de haita de cîini, a traversat decorul pregătit pentru filmarea de dimineaţă. A căutat pe perete icoana la care se închina Zecchini, îl ştia religios. A dat de oglinda care îl costase o avere. Cusino ar fi luat bucuros un ciocan s-o sfărîme înainte să părăsească Veneţia. După o clipă, cît a stat ascuns în firida din capătul coridorului, l-a văzut pe Zecchini, întins pe marmura rece, cu braţele desfăcute în cruce. Şi cîntărea 140 kg, la 1,92 m. Cititorule, o privelişte rară! Nu s-a auzit nimic, o tăcere de îţi ţiuiau urechile. Dacă foşnea ceva şi Zecchini îl găsea acolo spionîndu-l? Adio! L-ar fi aruncat pe scări afară. În tăcerea absolută, s-a auzit ceva ca un ronţăit de veveriţă spărgînd alune, un chiţăit, dacă vreţi. Apoi, ca zgomotul unei cărţi căzute din raft. Apoi ca o fereastră trîntită. Din cauza emoţiei, Cusino şi-a amintit abia mai tîrziu detaliile. Şi numai nişte fragmente, desigur, nu toată întîmplarea.

Diavolul şedea tolănit pe canapea pufăind mulţumit un trabuc şi îl asculta de dincolo, din oglindă*. Zecchini se plîngea că nu e-n stare să termine filmul. Se va face de rîs. Îl omoară criticii, bancherii, publicul. Se întreba

* Leone Ficus, *Enciclopedia oglinzilor concave*, 1711, Ed. San Marco, Veneţia, 324 p. Vezi şi Tycho Brahe, *Astronomiae instauratae mechanica*, 1598, Copenhaga&Praga, Ed. Rudolf, in quarto, cu 7 planşe, 112 p.

de ce i-a dat Dumnezeu geniu ca mai tîrziu, după ce prinsese gustul, să i-l confişte. Eşti un mizerabil! De ce să sufere atît? La ce bun sacrificiul? Cu ce am greşit? Nu cumva sunt batjocorit? Mai bine pe rug, scrum. Ce semne îi trimit zeii? I-a spus apoi, coborînd vocea, că duşmanii vor să îl nimicească. „Nimic nou, Zecchini!" a vorbit tipul din oglindă, admirîndu-şi bombeurile. Avea o voce răguşită, era şi rîrîit, a remarcat din firidă Cusino. „Ai mulţi?" „Ce anume?" „Ce ziceai, duşmani!" i-a dat replica amuzat. „Nenumăraţi. Cine nu mă urăşte?!" „Asta e bine, Maestro Zecchini. Nu văd nimic rău în asta." S-a lăsat tăcerea. S-a ridicat şi s-a întins spre trabucul care între timp se stinsese. L-a aprins, a ascuns chibritul în buzunar. L-a auzit apoi pe diavol întrebînd de unde are vesta colorată. „Le cumpăr din tîrgurile de vechituri." Zecchini şi-a îndoit picioarele sub el turceşte, a tăcut un minut să îşi adune gîndurile. A tras aer în piept şi a vorbit astfel: „Drace, nu mai sunt nimic. Am uitat tot ce ştiam. Mi-a dispărut harul. Sunt un cadavru." „Cum aşa?!" s-a mirat fumătorul de trabuc. Şi pentru asistent Maestro era un cadavru. S-a întrebat dacă nu cumva are de a face cu un actor îmbrăcat în haine diavoleşti. Zecchini era impresionabil, nu îi trebuia mult să se piardă cu firea. La ce comedie asist? s-a întrebat Cusino. A găsit repede alt scenariu — cei doi sunt complici. Sigur e o scenă nouă introdusă în script de Aloys Dietmar şi se repetă pentru mîine. Dacă a ajuns aici cu raţionamentele, a încercat să ghicească ce actor juca personajul Diavolului. Aici perspicacitatea sa ştiută a dispărut. Nu l-a găsit în bogatele sale fişiere din cap, deşi a tras pe rînd de toate sertarele. Îi era teamă să nu audă cei doi ţăcănitul încuietorilor. A renunţat de frică să nu se dea de

gol. Va afla cine este în realitate şi îi va da un salariu dublu pentru deghizarea asta reuşită.

Secvenţa nocturnă din palatul Amalfi a continuat. Mai tîrziu Theo Cusino şi-l amintea pe Zecchini zicînd: „Mi-a secat imaginaţia, preaiubite. Ai trişat!" „Fireşte, fireşte! a dat replica celălalt. De ce te-ai aşezat la masa de joc dacă nu eşti în stare!? Geniul nu este pentru piperniciţi, mediocri, căcăcioşi, scapeţi. Ah, iar s-a stins trabucul ăsta! E prost! Vezi, şi plăcerile simple se duc. Ce lume, Zecchini! Ce lume!" „De unde l-ai cumpărat?" „Ah, mi l-a dat cadou un distribuitor de film argentinian. Mi-am amintit ceva — îl ştiu, sufletul lui e-n iad. Un sfat — nu îi vinde filmul. La întoarcere vasul «Tripolitania» se va scufunda şi va fi declarat falit. Ah, Buenos Aires! Am dansat o dată tango într-o cîrciumă din port cu o fată splendidă, Nadia, fost model de pictori. Am vorbit despre Paris, despre collabos, despre..." „Şi cu mine cum rămîne?!" l-a întrerupt Zecchini nerăbdător. „Nu ştiu, eşti un caz complicat... Ce vrei?" l-a întrebat schimbîndu-şi cu un oftat poziţia pe canapea. A privit spre Zecchini cu un ochi, dreptul scurs, umed, răutăcios, intens, iar stîngul cenuşiu, indiferent şi străin. „Îţi plac botinele mele?" „Nu-s botine, sunt ghetre şi nu se mai poartă. Drace, te-ai uitat într-un album de modă prea vechi. Dacă ieşi în oraş, încalţă-te cu pantofi, să nu te ia careva la ochi!" i-a zis Zecchini. „Te temi pentru mine, geniu neînţeles? Comediantule! Farsorule!" i-a zis fără să ridice vocea. Maestro, în schimb, s-a aprins: „Spurcatule! Dă-mi-l înapoi!" „Ce, suflete, ce să-ţi dau!? s-a mirat cel din oglindă şi a continuat fără pauză. Nu vrei mai bine o moarte prematură, nu vrei să te bucuri de onoruri!?... Bătrîneţea e urîtă. Sau preferi un accident pe şosea. Ştiu că-ţi place viteza. Ah,

nu! Mai bine te spînzur de un pod aici, la Veneţia. Îţi plac decorurile somptuoase, am aflat. O să scrie toată presa că te-ai sinucis, că eşti unul dintre sacrificaţii tragediei contemporane. O să ţii prima pagina măcar o săptămînă. Ţi-ar plăcea? Îţi scriu eu scrisoarea de adio, mă ofer... Hai să trecem la afaceri! Ce anume îţi doreşti, Lazaro Zecchini? La mine nu vine nimeni degeaba." Abia acum Maestro s-a ridicat de pe podea. A tras aer piept şi a spus: „Dă-mi imaginaţia înapoi. Nu mai am o iotă. Nu pot trăi fără ea." „Bravă amantă, artistule! La ce-ţi foloseşte?" „Treaba mea!" „Aşa, deci!.." Cei doi s-au privit. Zecchini: „Înainte, orice atingeam se transforma în artă." „Ei şi!? Cine are nevoie!?" l-a întrerupt. „Şi acum, nimic. Unde mi-e harul?! Mă trezesc dimineaţa cu capul vîjîind." „Aha, face Diavolul. Vîjîitul e de la mine, suflete. Trag pîrţuri, îmi rotesc coada, fluier. Zbor cîteodată şi am aripile grele, pline de nămol. Ştii de unde vin? Din Bosfor! A eşuat un petrolier şi am căzut chiar în zona naufragiului. M-am certat cu îngerii Mihail şi Gavril. Închipuie-ţi, m-au împins de pe un nor unde jucam zaruri. Echipele de salvare m-au confundat cu un pescăruş prins în mareea de petrol. Dacă ştiau că sunt un drac, he, he!" „Eh, ai şi tu necazuri!" a zis Zecchini, bucuros să îi arate compasiune. „Maestro, prea te-ai risipit. Ai vrut de toate, femei, bani, glorie, film, călătorii, statuie. Eşti nesăţios! Nu ai limite. Dacă ţi-ai pierdut harul, e pierdut pe veci. E o boală incurabilă. Nu pot să ţi-l dau înapoi şi nimeni nu poate. Zi mersi că l-ai avut totuşi o vreme. Alţii nu l-au avut o zi în toată viaţa lor. Ce zici?!" „Nimic." „Aşa te vreau!"

Cusino a pierdut şirul acestei interesante conversaţii. El era un mediocru, un pămîntean, biet muritor, un număr pe un I.D. Nu s-a plictisit să îi asculte disputîndu-şi

întîietatea pe teme abstracte — viaţă, moarte, răul în lume, morala, harul, arta, îngerul căzut...

A aţipit pe podeaua rece. Răsfoindu-şi mai tîrziu însemnările, a dat peste cîteva rînduri utile. Aşadar, cînd a deschis ochii, a găsit acolo, în sala mare a palatului Amalfi, acelaşi personaj îmbrăcat caraghios, cu mutra aia ca dintr-un teatru de păpuşi care schimonosea o faţă umană. Perora, iar Zecchini asculta cu capul plecat. Ce spectacol mai e şi ăsta? s-a întrebat Theo Cusino pe jumătate adormit. „Maestro, m-ai trădat! i-a reproşat tipul de pe canapea. Te-am zărit zilele astea intrînd în biserică. Te-ai rugat Sfintei Fecioare să te ajute să termini filmul! Ai devenit un anarhist, un venetic! Jalnic! a strigat. Eu, Diavolul, sunt pentru ordine. Mata, Zecchini, vrei haosul! Minţi lumea, ha, mă faci să rîd! Eu rîd tot timpul, sunt vesel de felul meu, altfel nu aş fi drac. Află că doar răul ţine lumea. E totul atîta vreme cît va fi lumea lume! Nu-mi urmezi învăţăturile!..." Tăcere, geamurile izbite de vînt. Afară se dezlănţuise furtuna. Se vedeau fulgerele străbătînd cerul odată cu o flamă care lumina încăperea. „Fac şi eu ce pot!" l-a auzit Cusino pe Maestro. „Al meu eşti!" a zis rar, răspicat, tare personajul din oglindă şi s-a ridicat în picioare pentru prima dată în acea noapte. Mai departe, Cusino nu îşi amintea decît că s-a trezit afară, pe un podeţ în beznă, ploua. Trecea neagră, lucioasă, precedată de un felinar — o gondolă. Nu-şi mai amintea dacă ducea sau nu un pasager.

Zecchini nu filmase nimic şi părea un dulău înfometat. În sfîrşit, vineri, spre bucuria lui Cusino, s-a hotărît să încerce. L-a găsit dimineaţă devreme, lătrînd în

porta-voce ca în zilele bune. Nu e zi în care haosul să nu fie extrem de aproape, gata să se instaleze pe lumea asta. Pe platou se auzea numai vocea lui. Lucrurile însă nu au durat. După un ceas, exasperat, cu capul ud de transpiraţie, nervos, s-a retras în cameră. Luni au luat-o din nou spre pădure, unde voia să termine în sfîrşit scena duelului. Se gîndea să profite, zicea cu emfază, de lumina zorilor. Părea o lume fracturată, făcută bucăţi. Fîşii de pansamente întinse pe garduri la uscat. Peisaj ireal. Zecchini intrase duminică în toate bisericile şi se rugase fierbinte. Să-l ajute Sfînta Fecioară, totdeauna fusese mărinimoasă cu el. Îl proteja de cînd era copil. Avea 5 ani, ziua cînd s-a anunţat la radio că mareşalul Badoglio a semnat armistiţiul. Taică-său l-a aruncat spre tavan şi s-a repezit la fereastră să strige: Paceee! Tocmai trecea pe acolo o patrulă germană şi a trimis spre el o rafală. Auzind buşitura, a intrat bona, l-a ridicat pe micul Lazaro de pe podea, iar pentru signor Zecchini-tatăl, a chemat cioclii. Unchiul Michele avea o firmă de pompe funebre şi înmormîntarea a decurs perfect. Auster, simplu, cu sentiment. Mama nu era acasă, fugise la Palermo, în zona americană, cu iubitul ei, nenea Giuseppe garajistul. La asta se gîndea Maestro, cel iubit de zei, pe cînd era ridicat cu macaraua şi privea lumea prin lentilă cu ochiul dilatat. Încep să îmbătrînesc, şi-a spus. Ce e cu melancolia asta ieftină?

Scena duelului — onoarea împotriva barbariei Evului Mediu. Femeile nu au voie să asiste. Violeta a rămas undeva în oraş. Racord — varsă lacrimi în batistă. Sărea de pe canapeaua unde zăcea şi dădea fuga la fereastră de cîte ori se auzeau roţile unei trăsuri. Şi dacă i-l aduc plin de sînge? Nu se putea gîndi la ceva mai rău. Pentru ea ar

fi sfîrşitul, va înghiţi o cutie întreagă de veronal. Zecchini rezolvase deja scena asta la Viena, în a treia zi de filmare. Alb-negru, ca în filmele mute dinainte de război. Va ataşa ca sunet un pian, atît. Lola era încă proaspătă, nu obosise, ca-n ultimele zile. I-ar trebui o vacanţă cu tînărul care-l joacă pe Hugo Graffitius. Mai avea de tras conversaţia dintre ea şi dr. Steinbach, atît. În weekend „circul Zecchini" îşi va strînge corturile şi se va retrage din ficţiune în realitate. Înapoi, la viaţa cotidiană, prozaică, mortificatoare. Maestro cădea din sacru în profan şi asta îl făcea profund nefericit.

Două siluete bărbăteşti prin ceaţă. Încă se mai întreba dacă n-ar fi fost mai bine să filmeze în studio. Fellini, alţii ca el preferau aşa. La Cinecittà aveau totul la îndemînă, reflectoare, travelling, macarale, camere cîte pofteşti. Zecchini era adeptul plein-air-ului, sunet în priză directă, totul în timp real. Altă şcoală. Venise din televiziune, aici învăţase meseria. Făcuse kitsch-uri, melodrame, reportaje cu mafia, căţei storciţi de maşini, copii dispăruţi de acasă. A rămas cu reflexele urgenţei, cu adrenalina ridicată şi nervii întinşi la maximum. Cînd striga „motor!", i se strîngea stomacul, trebuia să vomite în primul closet. În ultimele zile îi dădea tîrcoale melancolia... Acum avea sub ochi două mantale negre ca nişte spectre ale morţii. Ceaţa prelingîndu-se printre ramurile ude. Iarba indigo-alburie, trăsurile lucioase, întunecate ca nişte dricuri. Martorii, 4 la număr, 2 în plan apropiat, 2 — plan depărtat. Medicul, ascuns pe aproape cu trusa pe genunchi. Arbitrul solemn, plin de el — maestrul de ceremonii al orgoliului şi morţii. Jucat chiar de Zecchini. Astea-s datele problemei.

Nu a reuşit nici în acea zi să filmeze nimic, nimic. Theo Cusino ştia că la noapte îl va găsi în palatul Amalfi, la sfadă cu Diavolul. Bref, încă negociau. După ratarea acestei ultime zile în care îşi pusese atîtea speranţe, situaţia lui Zecchini era fără ieşire. Trebuia să cadă la o înţelegere cu personajul din oglindă. Nici ăsta nu se lăsa convins uşor.

Fragment din romanul *Iubire nefericită*, Aloys Dietmar, Ed. Capricorn, Viena, 1974, pp. 156–157.

Hugo avea ochii lipiţi. Dormise prost. I-ar fi trebuit o cafea tare. *S-a grăbit să plece. Martorii ciocăneau la uşă, hai, eroule! Trăsura sosise aşa cum se înţelesese cu vizitiul, fix la cinci. S-a desprins din braţele ei. Violeta dormea dusă. Nu a vrut s-o trezească, să-şi ia rămas-bun. I-ar fi frînt inima. Nu-şi dorea o despărţire cu lacrimi şi rugăminţi. Cînd se va dezmetici, va găsi aşternutul gol. Zidurile, ca niciodată, îi spuneau ceva. Coşcovite, cenuşii, de cazarmă. Ferestre în întuneric. Trapul cailor. Nu se gîndea la nimic. Ştia doar că trebuie să ajungă la 5 km depărtare, pe drumul spre Salzburg. Apoi să se lase ucis, ca să spele onoarea femeii iubite. Nu e atît de complicat. Nu auzea ce-i spun cei doi însoţitori.*

Cînd a ajuns la marginea pădurii, le-a împărţit lucrurile. Dorea să le păstreze ei după ce glonţul îi va perfora trupul. O tabacheră, pince-nez-ul, ceasul, bastonul, jobenul, un portofel cu două hîrtii de 100 şi cîteva monede. A dat dispoziţie ca portretul ei să rămînă asupra lui şi după moarte. Să îl închidă în coşciug cu chipul ei la piept. Îl lucrase în faianţă, la un meşter din Veneţia. Îi mai ruga să aranjeze cu ziarele să nu publice ştirea morţii lui o săptămînă. Să-l îngroape fără asistenţă. Să-l ducă la groapă numai ei doi, vechii lui prieteni, Vizanti şi Corvin. Le-a cerut s-o mintă pe Violeta că

plecase într-o călătorie de afaceri la Utrecht. Nu cumva să-i arate unde se află mormîntul lui — pentru nimic în lume.

În starea asta de spirit, a coborît din trăsură. Dînd de aerul rece, s-a dezmeticit. Trebuia să ajungă la marginea pădurii, să ia unul dintre pistoale şi să se retragă apoi pe un aliniament. Acolo să stea drept şi să aştepte comanda. Apoi să tragă asupra acelui domn cu barbă mare, roşie, răsfirată pe piept, cu jobenul dat pe spate, transpirat, deşi era frig. Vedea aburii ieşindu-i dintre buzele vineţii şi răsfrînte, cu un mic semn acolo unde ţinea de obicei trabucul, pe care Hugo şi-l amintea de la cafenea. Gălăgios, gata să sară la bătaie. Să te ameninţe că mîine te umple de rahat în gazetă.

Domnilor, trebuie să încheiem repede, să nu afle poliţia şi să năvălească aici. Vă rog aşadar să ascultaţi comanda la mine, nu acţionaţi din proprie iniţiativă. Faceţi doar ce vă spun. Sunt obligat de regulile duelului între gentlemeni să vă întreb, i-am întrebat şi pe asistenţii dumneavoastră, dacă nu aţi renunţat la duel şi nu sunteţi dispuşi, contra unor scuze formale, să vă daţi mîna. La „Café Central" ne aşteaptă şampania, caviarul, prietenii, să sărbătorim. Zic să vă împăcaţi şi să considerăm incidentul închis. Onoarea fiecăruia dintre dumneavoastră rămîne nepătată. Dar lucrurile ajunseseră deja prea departe. Hugo dorea să moară pe loc sau să-l omoare pe cel care jignise femeia iubită. Cam demodat şi ridicol, dar s-a supus vechiului ritual. A dat din cap a refuz.

Nu mă împac, domnule! Duel! s-a repezit celălalt. Măcar dacă m-am deranjat la ora asta venind pînă aici, să mă aleg cu ceva!

Maestrul de ceremonii le-a cerut să avanseze un număr de paşi.

Stooop. Opriţi.

Hugo s-a supus docil. Abia auzea, s-a mişcat ca un automat. Şi-a amintit brusc una dintre teoremele lui despre timp ca substanţă infinită a existenţei. Părea că povestea duelului nu-l priveşte. Era eroul şi în acelaşi un spectator. Din sala de teatru se uita la el însuşi cum evolua pe scenă. Ceva a bufnit ca un balot căzut de la etaj. Maestrul de ceremonii făcea semne cu mîna. A înţeles că e rîndul lui să tragă. Adversarul lui îşi consumase glonţul şi stătea acum cu braţele pe lîngă corp. Ţeapăn, cu barba roşie, cu pieptul umflat. Hugo a ochit neglijent, cu gîndul să urce mai repede în trăsură şi să se întoarcă la Violeta. Îi intrase frigul în oase. A apăsat pe trăgaci. O clipă mai tîrziu a văzut agitaţie în jur, siluetele în mantale negre şi jobenele alergînd spre acelaşi punct. Adversarul lui zăcea pe iarbă.

Dietmar dixit. Hugo Graffitius a apărut în holul Operei din Viena la braţul preafrumoasei Violeta. Nu trecuse o lună de cînd devenise cea mai detestată femeie din Viena. Toţi o fixau cu priviri otrăvite cum aluneca la braţul iubitului. A fost ultima dată cînd Hugo Graffitius a fost văzut viu. A doua zi a plecat pe front în Galiţia. Dispunem de mai multe mărturii. La rubrica mondenă, *Die Wiener Tageblatt* descria minuţios toaleta frumoasei doamne Steinbach — penele de păun de la pălăria oliv cu boruri largi, taftaua rochiei şi corsetul, talia de viespe, şalul armenesc pe umerii ei de zeiţă. Fireşte, gazeta a observat şi bijuteriile. Aparţinuseră marei soprane Farfara. Herr dr. Steinbach le cumpărase după ce s-au întors de la Veneţia, punînd capăt scandalului care ţinea de doi ani. Era un semn delicat că o iubea, în ciuda a tot ce se întîmplase. În aceeaşi seară, doctorul şi-a injectat o doză forte de morfină de care era dependent de multă vreme, cum

se arată în dosarul încheiat cu profesionalism de Poliţie. Presa s-a dovedit indiscretă la extrem, cum vă imaginaţi. Intriga de amor, suferinţele soţului, respectat pentru că alinase numeroase nevroze în Viena, capriciile doamnei —, toate au fost relatate romantic de unii, sarcastic de alţii. Zigzagurile doamnei erau un deliciu, ba îşi părăsea domiciliul conjugal, ba se întorcea în braţele soţului plină de remuşcări. Apoi apariţiile amantului — un dandy amator de aforisme şi gesturi teribiliste, care supravieţuise unui duel. S-a scris şi despre popasurile frecvente la Veneţia, unde ea se ducea să-şi relaxeze nervii şi, mai ales, cum a bănuit *Die Wiener Zeitung*, să-l întîlnească în secret pe tînărul Hugo Graffitius.

Ultima lor întîlnire s-a întîmplat în timpul unei permisii, cînd ea, bucuroasă, l-a invitat la spectacolul de gală oferit de Majestatea Sa, sfidînd Viena cum nu-şi mai îngăduise nimeni. Lumea bună le-a întors spatele, a trebuit să părăsească balul. Au flanat de braţ pe Ringstrasse la lumina felinarelor. El i-a vorbit febril despre timp. Ea l-a ascultat ca în ziua cînd îl văzuse intrînd în salon prima dată. Atunci s-a aşezat la pian şi a cîntat numai pentru el.

Nu ştiau că se văd ultima oară. După două zile, Hugo Graffitius a ajuns într-o tranşee din Galiţia unde a pogorît Sfîntul Duh sub forma unor manifeste aruncate de ruşi. Li se cerea soldaţilor chesaro-crăieşti să dezerteze şi să se înfrăţească, ceea ce s-a şi petrecut într-un crater de obuz, odată cu o explozie care a luminat cerul şi tranşeele. Rămăşiţele lui pămînteşti nu au fost identificate. Locul devenise o groapă comună pentru ruşi, unguri, austrieci, români, nemţi, croaţi. Craterul strînsese în cei 7 metri pătraţi, răscoliţi de explozie, toată Europa.

E clar, Lazaro Zecchini a înnebunit dacă a ajuns să filmeze un bal vienez în sala oglinzilor din palatul Amalfi din Veneţia! Dar skepsisul poveştii nu e ăsta, ci faptul că nu va filma niciun personaj. Nici figuraţia măcar. Dorea să filmeze numai ce se vede în oglinzile înşurubate în pereţi. Balul se deschidea, perechile ocupau parchetul. Orchestra la balcon, în ţinută, cum cerea protocolul. Dirijorul strunea instrumentiştii, toţi în negru. Maestro se bucura ca un copil. Capricii! l-a taxat Cusino în gînd. A tăcut, i-a ascultat ordinele. Împăratul Franz Joseph deschidea balul, păşind în mijlocul parchetului. Printre perechi îi găsim pe Violeta şi Hugo. Hugo — o seară înainte de a pleca în Galiţia să apere imperiul. Se întîmpla în scenariu chiar după scena duelului. E valsul glorificării iubirii — prevesteşte moartea. De jur împrejur oglinzile, ultima scrînteală a lui Zecchini. „O lume de spectre, asta suntem toţi. Realitatea, aşa cum o percepem prin simţurile noastre limitate şi mincinoase, nu există. Există doar ce se vede în oglinzi, în vitrine, pe cer, în apa Veneţiei. Iată cum zeul transmitea muritorilor secretul lui!" a scris la gazetă Coleopter.

„Personajele lui, Violeta, Hugo, dr. Steinbach, l-au îmbolnăvit. Regizorul se confundă cu ele, le imită, le face jocul, le scălîmbăie şi le schimonoseşte. Cert, filmul *Iubire nefericită* va fi un eşec în sălile de cinema. O nouă farsă tragică, în care realitatea şi ficţiunea se întrepătrund încît nu le deosebeşti. Încă un film în bine-cunoscutul stil al lui Lazaro Zecchini, un presupus geniu neînţeles", scria avizatul comentator, neîncetînd să îl atace. Ei bine, aceste mici pamflete erau citite de critici şi de public. Theo Cusino era nefericit. Oricum, era bine că rămăseseră

pentru filmări la Veneţia. Ar fi costat o avere să se întoarcă la Viena cu reflectoare, camere, cabluri, mixere, recuzită. I-a propus să taie scena cu oglinzile, era prea scumpă. Să se termine aşa, ea în braţele lui, prim-plan, sărut final, se aprind luminile, spectatorii se ridică din scaune şi sunt împinşi spre ieşiri, să facă loc pentru următoarea proiecţie. Asta înseamnă succes, Maestro. I-a spus aşa: Balul este de prisos — o scenă în plus sau în minus e tot aia! Zecchini i-a răspuns să se ducă să se caute la un psihiatru. Chiar la doctorul Steinbach! Bîntuie prin Veneţia! Au rîs amîndoi. A rămas ca în scenariu — mare bal cu toată figuraţia. Toţi electricienii, maşiniştii, cabliştii, asistenţii, luminiştii au fost mobilizaţi. Obligaţi să se îmbrace în costume de epocă şi să valseze. Au primit bucuroşi, mai ales că s-a vorbit şi de un stat de plată. Cu zgîrcitul Cusino, e de mirare. Erau de acord toţi că geniul lui Zecchini încă funcţiona, deşi îl crezuseră mort. Aveau, iată, un final demn de marele Lazaro Zecchini. Coleopter debita comentariile lui acide. Despre scenografia suprarealistă scria că e o aiureală, iar despre maniera de a filma, o prostie. Auzi, actorii nu apar pe ecran decît în măsura în care se reflectă în oglinzi! Ce bravură! Un capriciu care probează mintea înceţoşată a acestui fost mare regizor care vrea cu tot dinadinsul să uimească prin găselniţele lui răsuflate.

Nu ştiu de ce, poate pentru că ţinea să îl defăimeze, chiar să îl distrugă, Coleopter nu a menţionat că lui Lazaro Zecchini îi revenise pofta de viaţă. Putea fi zărit sărind cîte trei trepte pe scara de marmură. Îşi freca palmele mulţumit, ca în vremurile bune. Avea iar chef de lucru, se învîrtea zîmbitor, se agita prin platou, oricine putea

observa. Doar dacă erai orb, ca amicul Coleopter, nu vedeai. Maestro a fost surprins înghesuind o frumuseţe într-un colţ. Echipa era bucuroasă să îl vadă din nou binedispus. De o lună şi mai bine era înnegurat, steril, un cadavru viu. Acum iată-l, nota tot felul de lucruri pe nişte foi de catastif. Cînd se întîmpla aşa, ştiau, Maestro era-n perfectă stare. Mai ales cînd îşi apăsa şapca pe frunte, ca peste o clipă s-o împingă la ceafă, exaltat ca un general pe cîmpul de bătălie înainte să dea semnalul de atac. Am găsit! striga şi juca tontoroiul. Pamfletele amintite din gazetă nu notau aceste mici scene burleşti. Brusc, avea energie pentru a regiza trei filme deodată, întinerise. Iar se îngrămădeau imaginile în capul lui.

Nu se întreba nimeni care ar fi cauza. Nu aş insista pe acest aspect! Nu era treaba nimănui să cerceteze afacerea, ca să afle dacă există pe undeva un secret. Sunt lucruri pe care e mai bine să nu le ştii! Esenţial, iubite cititor al acestei modeste cronici, răbdătorule, era că termina filmul. Scepticii, gen Coleopter, mai bine să tacă. Şmecherul Cusino se bucura. Îi luceau ochii, să-l fi văzut cum se învîrtea în jurul geniului reînviat. Lazăre, scoală-te şi umblă! Se supunea cu fervoare, dădea prompt telefoanele cerute, pocnea din degete să vină sendvişurile şi sticla cu cafea rece. Îi asculta prostiile, se minuna, încuviinţa dînd din cap, îl lăuda întruna, chiar dacă Zecchini nu îl asculta.

Maestro e un mistificator, „furnizează vise maselor şi elitelor deopotrivă" a scris Coleopter pentru *Filmi i spettacoli*, numărul din iunie din acel an, vrînd să explice cititorului succesul lui de altădată. Ce ziceţi? Oferea o descriere îndoielnică a ultimei zile de filmare, *Iubire nefericită*, cu diva Lola Ricci. Aşadar citez: „Iată-l regizînd

marele bal, plasat de imaginaţia lui bolnăvicioasă şi frenetică la palatul Amalfi. Dă ordine severe, terorizează scenografii şi garderobierele. Atelierele sunt silite să lucreze şi noaptea. Ce zice sindicatul? Ca de obicei, nimic! Este intimidat de faima lui Zecchini, care îşi permite să ignore nepedepsit legile. Pînă cînd? întreb. Să ne întoarcem pe platou, unde s-a prezentat toată lumea, fireşte, intimidată de tiran. Pretenţiile lui sunt deja ştiute. Se pare că îl amuză să se joace infantil cu toţi care îl înconjoară şi l-au făcut, imprudenţi şi idolatri, obiectul adulaţiei lor. Aşa-zisul Maestro nu s-a oprit aici, după cum veţi vedea mai jos. Deocamdată, să notăm că a trecut în revistă panaşele, vestoanele şi tunicile. Corsetele, penele de păun, botinele, umbreluţele, şirurile de decoraţii, coafurile, mantalele, epoleţii, trenele, pince-nez-urile, lornioanele. Favuridele, mustăţile, barbişoanele, pantalonii roşii cu vipuşcă. A părut mulţumit, a ciupit de obraz o tînără dansatoare, a spus un banc porcos cuiva îmbrăcat în husar. A probat un monoclu... Fleacuri."

Din cronica aceasta atît de informată lipseşte imaginea unui personaj secundar. Oh, nu Dracul, arhicunoscutul personaj cu vesta înflorată, care pufăia un trabuc tolănit pe canapea. Ci asistentul Theo Cusino, cel aflat mereu în umbră. Dădea din cap ca o păpuşă cu cheiţă, încordat, şi veghea rezemat de un perete ca totul să meargă perfect. Răsfoia un blocnotes şi bifa cu un pix pe care îl strecura apoi între dinţii lui mici şi murdari. Şi instrumentiştii erau acolo, în fracuri, aşteptînd hipnotizaţi să cadă bagheta dirijorului. Era totuşi un spectacol! Figuraţia şi ea, iat-o, aliniată pe parchetul lucios. Lazaro Zecchini, cocoţat pe macara — motor, acţiune!

Cu cronicarii nu se ştie niciodată! Cineva a strigat li-ni-şte! Bref, şpilul (dovada geniului său fără egal) era că nu filma de fapt pe nimeni. Realitatea nu există, numai reflexia ei. Camerele nu aveau voie să se îndrepte spre actori şi nici spre figuraţie. Nici spre majordomii care aşteptau cu tăvile pe lîngă pereţi ori spre domnişoarele fîlfîind din evantaie. Nici spre cavalerii înghesuiţi în fumoar. A interzis să existe vreo fiinţă vie în cadru. Obiectivele erau îndreptate strict spre oglinzi. Ecranul se va umple aşadar cu umbre, cu reflexe, cu lumina strecurată prin obloane, cu siluetele strîmbate de razele împrăştiate şi candelabrele cu lumînări. O lume de spectre făcută bucăţi. Efectul căutat de maestro — imaginea multiplicată la infinit ca să nu ştii unde începe şi unde se termină lumea. Coleopter, ascuns după o coloană, a scris a doua zi că Lazaro Zecchini realiza o mare montare despre ultimele zile ale Imperiului Habsburgic. Şi iar mă întreb, bănuieşte regizorul că cineva înhaţă resturile de imagini şi le rostogoleşte dincolo de privirea noastră?! Amanţii Violeta şi Hugo nu ştiu că se văd ultima dată. Un detaliu care dă fiori în întunecatele săli de cinema. Racoursi! Travelling. Din tot acest decor magnific, maestro alege doar această imagine îndepărtată. Stoooop! *Iubire nefericită*, scena 94, dubla 1.

Coleopter nu a încheiat reportajul fără să nareze năzbîtia maximă a lui Zecchini. Nu a scris nimic despre faptul că maestro s-a repezit cu un ciocan să sfărîme oglinzile, urmat, la ordinele lui, de figuranţi. Se distrugeau imaginea, decorul, lumea. Totul trebuia să dispară în cîteva minute. Muzica a continuat. A pus totuşi o întrebare — de ce şi-a ales Zecchini o dramă sentimentală ieftină ca să ne povestească prăbuşirea Vienei şi a Europei vechi!

Un film despre agonia splendorii, configurată de baluri, etichetă, lux şi melancolie. Metafora aceasta este prea obscură, a observat Coleopter, şi va rămîne neînţeleasă în ciuda aluziilor şi trimiterilor savante. În loc să lămurească, mai mult ascunde. Încheiat citatul.

Iubite cititorule, ţi-ai dat seama că balului ultimei întîlniri Violeta–Hugo îi corespunde petrecerea dată de Zecchini în palatul Amalfi. E un joc de oglinzi între 1. ficţiunea *Iubire nefericită* de Aloys Dietmar, un roman, 2. adevărul istoric din Viena dinainte de război, 3. filmul pentru care Maestro şi-a vîndut sufletul Diavolului, 4. viaţa reală a celor înscrişi pe afiş la sfîrşitul secolului XX. Toate le vedem la Veneţia în jurul unei poveşti şi reale, şi imaginare. S-a terminat, Lazaro Zecchini a dat ordin să se strîngă echipamentul. Să se încarce în rulote calabalîcul. Trei microbuze, sunetişti, machiori, garderobiere, luminişti, cablişti, secretare, asistenţi. Roluri secundare, aspirante, figuranţi. Ce lume! Şi-au îndesat veseli rufele în valize. Cîţiva se mutau la Viena pentru un rest de filmare. Racorduri, o şedinţă de noapte în piaţa Sfîntul Ştefan. Puţine cadre cu dr. Karl Steinbach coborînd sau urcînd într-o trăsură. Nişte trecători în faţă la Hoffburg sub felinare aprinse. Faţade de clădiri pe înserat. Aşa, filmările vor fi gata, şi se intră la montaj la Cineccità.

suntem aşadar în ultima seară. Theo Cusino, într-un colţ, răsuflă uşurat privind foiala. Ascultă fără să dea atenţie zgomotului de fond. Palavre, ţipete, chicoteli, hohote, baritoni, soprane, o fereastră trîntită, un dop de şampanie. Aventura s-a terminat cu bine. Dacă paparazzii ar pătrunde înăuntru să le surprindă mutrişoarele în timpul

petrecerii de adio! Să ţăcăne flashurile, asta îşi doreşte. De ce nu!? Un scandal aduce încă un milion de spectatori. Să spargă unul o vitrină, să dărîme raftul cu sticle la bar, să cadă beat sub masă, să se încaiere pentru o damă. Final fericit. Lui Cusino îi plac happy-end-urile, cînd publicul iese orbit din sală, după ce se aprinde lumina şi toţi orbecăie mulţumiţi la sfîrşitul poveştii, iată şpilul.

Sorbindu-şi cafeaua, maestro fixa prin lentilele fumurii elucubraţiile semnate *Coleopter* în *Filmi i spettacoli*. Relata cu lux de amănunte cum filmase el scena balului, asta deşi interzisese accesul străinilor în palatul Amalfi. Cineva m-a trădat! Şi-a ridicat ochelarii pe frunte, a rotit privirea prin sală. O privire rea, neagră, bănuitoare. Lola Ricci zîmbea fantelui Mascara şi făcea fiţe. Bibi, absentă, căuta din ochi fereastra. Aloys Dietmar îi spunea că Violeta din scenariu era de fapt bunica lui. O vizitase, locuia într-un azil lîngă Graz. „Nimic din ce e în camera asta nu-i al meu" i-a zis bătrîna. „Şi tabloul?" Portretul făcut de Klimt în salonul ei din Viena. „E tot ce mi-a rămas."

Zecchini nu îl mai asculta, era furios. Loveşte gazeta cu dosul palmei, jură să răzbune infamia. „Îl ard pe rug pe infam, îi bag o ţeapă în cur, îl storcesc ca pe o gînganie." Theo Cusino avea de ce ciuli urechile. Coleopter obţinea informaţii fierbinţi din imediata apropiere a lui Zecchini. Theo Cusino era trădătorul infam! Motivul — un scandal nu strică, dimpotrivă. Filmul nu se anunţa un succes. Maestro intrase într-o zodie proastă şi treaba asistentului era să-i menţină cota. De altfel, îl adora. Coleopter scria „pe surse" că intriga din *Iubire nefericită* avea la bază personaje reale. „Vreau să zic: tot ce se petrece în realitate pe platoul patronat de Zecchini — amoruri,

certuri, replici, scene — reproduce exact ce scrie în scenariu. La rîndul lui, acesta transcrie o ficţiune, care transcrie de fapt o istorie petrecută la Viena la finele *belle époque*. Eh, un mare păpuşar trage sforile! Aloys Dietmar a scris povestea aşa cum s-a petrecut cu mult timp în urmă. Deşi îşi zicea roman, era fals, povestea era reală, se schimbase doar numele unor personaje. Dăduse un anunţ conform căruia asemănările sunt întîmplătoare. Iar fals, realitatea imită pas cu pas imaginaţia, ca întotdeauna. Ca să se întîmple ceva pe lume, trebuie mai întîi povestit, scris, înregistrat, consemnat undeva. Pe acest scenariu, cîţiva actori au jucat rolurile, textul le-a pus în gură vorbele, le-a descris gesturile, a construit o intrigă. Actorii sunt prizonierii unui script. Maestro i-a chinuit ca în iad, fiind trimisul Diavolului pe pămînt. Nu au nicio libertate — împrumută sufletul cuiva, reproduc fidel nişte replici scrise de altul. Se supun ca slugile, sunt umbrele unei voinţe străine, plimbă prin lume o imagine care nu este a lor. Cine e-n spatele acestor fapte? Pe Violeta, dr. Steinbach, Hugo Graffitius, fiinţe concrete într-un timp concret, cine i-a mînuit? Cine le-a întors cheiţa?

Este o întrebare care ne tulbură. Autorul lipseşte de data asta. Drama istoriei e anonimă. Există un crupier care face cărţile şi nu ştim cine e. Cît îşi asumă Dumnezeu din povestea asta? Dar Diavolul? E hazardul? Legea atracţiei universale? Psihologii vor căuta explicaţia în sufletul chinuit al veacului. Filosofii o vor găsi în alienare. Romanţioşii, în amor. Fiziocraţii vor căuta în interstiţiile creierului. Anatomiştii ştiu ceva despre melancolia emanată de fiere. Dar se mai întîmplă ceva — ca şi cum nu ar fi fost de ajuns că la Viena, în plină strălucire, se consumase o idilă atît de misterioasă. Pe lîngă faptul că un scriitor a

povestit într-o carte şi un regizor a ecranizat-o, se întîmplă că spiritul acelei lumi de mult apuse se transferă în cei care o interpretează astăzi, le repetă vorbele, se prefac a fi carnea şi oasele lor. Povestea fiinţelor concrete care au populat cîteva săptămîni palatul Amalfi este identică cu cea scrisă de Aloys Dietmar, filmată de Lazaro Zecchini, Înviatul, cum i-a zis Coleopter, într-un talkshow tv. Singurul elogiu pe care i l-a făcut vreodată. Povestea o vom vedea pe marele ecran, premiera 4 sept. a.c. Veneţia, 7 sept. Londra, 14 sept. Paris, 18 sept. NY.

Rămîne totuşi o poveste care ar trebui spusă — anume, în timpul filmărilor s-au întîmplat o serie de amoruri, împerecheri, flirturi, despărţiri, gelozii. Coleopter le-a redat fidel în gazetă. Intrigile din platou şi de la hotelul Casanova repetau cuvînt cu cuvînt, scenă cu scenă, ce scrisese Aloys Dietmar. Ce s-a petrecut în realitate a fost o intrigă amoroasă „identică pînă la confuzie" cu scenariul. Bunule cititor, e un mecanism cu repetiţie. Cei implicaţi în înregistrarea acestei vechi poveşti reiau aidoma gesturile, replicile personajelor de altădată. E ca la carnavalul veneţian. Costume, măşti, dans, amuzament, jocuri frivole, commedia dell'arte. Nu se mai ştie cine e cine. Sub masca de zgripţuroi găseşti o ingenuă. Sub chipul demimondenei se ascunde un decavat bătrîn şi alcoolic. Sub costumul de ginere cu dantele, fireturi şi decoraţii, găsim un funcţionar umil. Sub masca amiralului, descoperim un curtezan secret al preafrumoasei dive, amantă la rîndul ei a marelui bancher Bulfini, vezi cronica mondenă, *Gazetta Veneziana*/1778/febr. 18. Ne întrebăm cine se ascunde sub aceste chipuri. De pildă, al doctorului Steinbach. Actorul a refuzat să facă declaraţii presei, preferînd să-l lase pe senior Theo Cusino să dea

lămuriri. Idem pentru Violeta, jucată de diva Lola Ricci, ca şi pentru flamboaiantul june-prim Amedeo Mascara, un dandy, alias Hugo Graffitius. Este într-adevăr un joc de oglinzi căruia nu îi scapă nimeni, viii şi morţii, personaje fictive şi reale?

Lazaro Zecchini l-a luat furios de guler pe Cusino. Ce se întîmplase? Sunase telefonul, şi mustăciosul chelner François îl chemase pe maestro la recepţie. La capătul firului o voce graseiată, crezînd că e Theo, i-a cerut restul poveştii. Cum se terminase filmarea secretă care înnebunise lumea, toţi erau curioşi să afle de ce tîmpenii mai e-n stare maestro de cînd îşi revenise atît de spectaculos la viaţă şi turna cu frenezie. Zecchini a înţeles instantaneu trădarea. Coleopter era duşmanul lui de moarte, dar monstrul din umbră era Cusino, care semna C. Ah, gazetar de două parale! Tu eşti în spatele acestei murdării! Tu scrii infamii, că sunt terminat, că facem orgii, că nu sunt bani, că va fi un eşec? Aşa e? Zi! Trădătorule!

L-a înghesuit între uşile batante. I-a dat brînci afară pe scări, l-a rostogolit pe trotuar lovindu-l cu picioarele. Să nu te mai văd, *infelice*! Dispari! Ceasul rău! Fotografii au declanşat blitzurile. Erau toţi acolo pîndind vedetele să intre/iasă de la petrecerea din palazzo Amalfi. Se sărbătorea terminarea filmărilor (vezi detalii în antologia *Taifas în jurul unor capodopere*, Ed. Screen, 1999, pp. 23–24). Theo Cusino a fost în sfîrşit demascat ca ticălos şi infam! Semna murdarele lui cronici cu pseudonimul C. de la Coleopter. Comparaţi măreţia sumbră a scenei duelului din pădure între eroii romanticei istorii, cu derizoriul acestei corecţii aplicate de impozantul Lazaro Zecchini lui Theodoro Cusino. A fost o lovitură de teatru în şirul

peripeţiilor din timpul filmărilor melodramei *Iubire nefericită*, într-o vară rece. S-a bîrfit apoi că de fapt maestro şi asistentul său înscenaseră incidentul, cu multă lume de faţă, pentru a oferi un titlu de prima pagină înainte de a părăsi Veneţia. Primul lui gînd a fost să îl provoace la duel pe Zecchini, iar celălalt să accepte să se întîlnească în aceeaşi pădure unde se confruntaseră Graffitius şi actorul care-l interpreta pe Coleopter. Există însă o limită în toate. Da!?... Nu zău!

Lumea s-a adunat după-amiază în holul hotelului. Petrecerea durase pînă dimineaţă. S-au strîns pentru un prînz frugal începînd cu ora 14:00. Nu mai relatez ce s-a petrecut între timp prin camere. Cine, unde a dormit, prostii. Sunt intoxicări, presupuneri răuvoitoare pentru rubricile de bîrfe şi zvonuri. Un exemplu: Zecchini începuse seara cu Bibi. Apoi a pretextat că iese după ţigări. Se zice c-ar fi intrat în camera 124, unde era găzduită diva Lola Ricci! Aici circulă două versiuni, 1/ Lola a sărit drăgăstoasă de gîtul lui. Nu se aştepta s-o mai dorească la aşternut. 2/ În cameră se pare că se găsea alt personaj, pompînd cu nădejde între cracii divei. Printre oftaturile ei, Zecchini a auzit din uşă vorba groasă a junelui prim: maestro, ieşi afară! Eu unul prefer, de dragul simetriei — precum în oglinda cărată din Occident pînă la Sankt Petersburg şi înapoi un secol mai tîrziu —, versiunea conform căreia Lola Ricci, adică Violeta, cînd Zecchini a ciocănit la uşă, a ieşit drăgăstoasă în prag. În traducere vine că Violeta a ajuns în braţele dr. Steinbach, soţii s-au împăcat. În film dr. Steinbach era jucat de marele Giorgio Minotti de la teatrul „La Fenice". El era cel care îi preda Lolei, cu marea lui artă actoricească într-o bine-venită

scenă de sex *live*, exact aşa cum şi-o dorea Zecchini pe ecran.

Bibi, în acest timp, urmărea la televizor un program tîmpit. S-a şoptit că s-ar fi aflat în camera ocupată de scenaristul Aloys Dietmar, căruia îi acorda o consultaţie nocturnă, constînd într-o simplă felaţie, ca să nu mai plîngă în somn scuturat de coşmaruri. A doua zi după-amiază, cînd s-au strîns la autocar să plece, numitul Aloys Dietmar, 34 de ani, brav cetăţean austriac, semnalmente, adresă etc., nu s-a prezentat la apel, era singurul absent. Nu puteau să mai aştepte, şoferul voia să ajungă acasă pe lumină, aşa că au pornit fără scenarist. Cînd au sosit la Roma i-a ajuns ştirea pe tv — *breaking news*. Un spiker a spus că un cadavru cu o gaură în tîmplă zăcea în palatul Amalfi. Lîngă el, cineva a găsit un pistol şi s-a întrebat cui aparţine. Trupul acela, deşi se vedea clar în oglinda cea mare din tavan, nu a fost găsit de poliţie. Să ai imaginea unui lucru reflectat în oglindă, dar nu şi lucrul în sine, e ceva magic. Nimeni nu şi-a explicat acest fenomen şi nici motivele sinuciderii acestui scriitor care promitea atît. Theo Cusino a fost iertat şi stătea în acea după-amiază plăcută între uşile batante numărînd pasagerii. Oricum, s-a bucurat sincer, filmul, în sfîrşit, era lansat. Lumea va da năvală să vadă povestea scrisă de un sinucigaş. Singura fază nasoală a fost cînd l-a zărit în oglinda retrovizoare a autocarului pe cel care conversase nocturn cu maestro, dînd sfaturi de drum şoferului.

7. MESAGERUL

„Minunile nu sunt deloc mărturia nevinovăţiei."
Danilo Kis

1.

Să desluşim lucrurile. Sunt Vlad Corvin. S-ar zice că sunt un vampir, conform unui denunţ în urma căruia am fost cercetat de domnul comisar Mîrza — o poveste uitată. Trăiesc într-o mahala din Bucureşti şi am de cînd mă ştiu damblaua hîrtiilor îngălbenite. Le strîng, le depozitez în pivniţă pe rafturi, în cutii şi dosare. Sunt familiarizat cu gustul cleiului de pe dosul etichetelor. Încă folosesc tocul şi călimara. Îmi place să cercetez arhive. Cînd mă ustură ochii, las lupa deoparte, mă ridic din fotoliu, îl salut pe unchiul Jean din portretul agăţat în capul scărilor şi ies pe poartă ducîndu-l în lesă pe Haimana. Ce vedeţi pe trotuar este un domn singuratic, ieşit să ia puţin aer. Sunt uşor de recunoscut după mantaua kaki, largă şi demodată. Mă preumblu un ceas prin cartier. Se aude ţăcănitul bastonului de care nu mă despart. Vecinii nu sunt

prea încîntaţi de prostul obicei de a lovi caldarîmul cu bastonul. A fost fabricat în 1774 la Thessaloniki — şi ascundea o lamă bună pentru încăierări — comandat de un străunchi al meu zurbagiu — am descoperit printre boarfele mătuşii Aspazia, al cărei legatar sunt. A aparţinut acum un secol unui alte rude, Iţă Paiu, văr cu Rodrig Teişanu, celebrul poliţai, cumnat cu Costăchiţă Mavroforu zis Cartoforu', care luase de nevastă pe Catinca, fiica generalului. După ce biata Catinca s-a stins, el a făcut al doilea mariaj cu madame Clotilde Economu. Îl ştii, frati-su s-a refugiat la Paris după ce a tocat la cărţi 3 moşii, inclusiv dota soră-sii. Şi-a spălat onoarea vîrîndu-şi pistolul în gură şi apăsînd pe trăgaci sub Pont Neuf. Soră-sa s-a topit ca lumînarea din cauza unui emfizem pulmonar. E la Bellu, lîngă ta-su. Tot acolo e înmormîntată şi maica-sa, zăluda Zinca Agemolu. La bătrîneţe, Costăchiţă Mavroforu s-a întors acasă şi a ridicat evlavios biserici, după ce vagabondase prin Persia după himere. S-a întors să salveze şapte rînduri de case, 10 sonde de petrol şi mii de acţiuni la Shell, trei lăzi cu monede de aur, două moşii în Bărăgan, cinci vapoare pe Dunăre şi o plantaţie de duzi pentru viermi de mătase lîngă Călăraşi. Îi combătuse pe bolşevici în Caucaz prin 1919–20 şi-i cunoştea. Şi ei pe el. Cînd s-a lămurit cum stă treaba, în iulie 1948, a fugit spre Istanbul, pe mare la Constanţa. A crezut că poate merge ca Iisus pe ape, ceea ce s-a dovedit a fi inexact, întrucît scafandrii i-au găsit corpul în larg, spre capul Caliacra, umflat şi vînăt. S-a pus sinuciderea lui pe seama faptului că înnebunise cînd a fost expropriat. Nişte chivuţe au refuzat să preia bastonul, pe motiv că fusese al unui înecat. Un asemenea obiect nici la talcioc nu-şi găseşte client. Ce a mai rămas — mobile, lămpi din

cristal, chilimuri, bijuterii, tablouri, perdele, veselă săsească de argint cu monogramă — a înhăţat şi dus în 18 camioane un general cu petliţe roşii, Kiril Olşevsky, împreună cu iubita lui, Saşenka Zbanţ, dansatoare în Ansamblul Armatei. Bastonul, martor al istoriei familiei mele, îl port acum eu, nu fără o mîndrie secretă.

2.

M-am decis să aştern aceste rînduri tîrziu, după ce am cumpărat de la un anticar o cărţulie tipărită în 1939 la Editura Pax, *Dinamica orologiilor şi măsurătorile astronomice după descoperirea calculului infinitezimal*. În paginile ei este expusă concepţia revoluţionară despre timp a marelui Hugo Graffitius. Am citit-o pe nerăsuflate. Opul conţine documentele colocviului desfăşurat 7 ani mai devreme la Berlin, *Noua ştiinţă. Răsturnare de perspectivă*, unde am avut norocul să fiu prezent. Curios, paginile nu fuseseră tăiate, astfel că am fost primul cititor al acelui exemplar ca nou. Filosoful vienez a primit consacrarea meritată la exact 15 ani după dispariţia sa prematură într-o tranşee din Galiţia. Colocviul de la Universitatea „Humboldt" a marcat triumful său post-mortem. Minţile cele mai luminate ale Europei au analizat implicaţiile concrete ale viziunii sale incomparabile. Ştiinţa istoriei s-a văzut văduvită de cronologie — cum a subliniat Nathan Stern mai tîrziu, în anii în anii '60 ai secolului trecut, citez: „Timpul a căzut în istorie şi a confiscat totul". La colocviu s-a vorbit de o revoluţie în cunoaştere datorată chiar acestei abordări radicale în care Timpul este adevăratul personaj al existenţei. Controversa a început cînd

Arturo Oliffant, profesorul de la Padova, autor al clasicei *Viziuni asupra vremurilor* (Ed. Bravissimo, Trieste, 1948, 332 pagini) a urcat la tribună. Oliffant a apreciat că TIMPUL nu face decît să îl înlocuiască pe Dumnezeu, or, asta ar fi o viziune simplificată şi vulgară. S-a mai spus asta! a strigat zeflemitor un bas din sală. Află că era vocea mea. Cine a spus, mă rog? a venit replica. Eu! Am escaladat scaunele amfiteatrului. Odată ajuns la tribună, am citit textul conferinţei mele — despre Ezechiel Sihastrul, cel care şi-a dus traiul pe muntele Kaisar într-o peşteră la care nu se putea ajunge decît vara, cînd seca albia rîului. Cînd a avut revelaţia, trecuseră 111 ani de cînd se retrăsese din lume. Supravieţuia cu roua de pe mărăcini, ronţăind insecte, ciugulind muguri din tufişuri. Pe cînd steaua Caliope a căzut oblic peste constelaţia Orion, o flacără vînătă a început să joace pe culme. De fapt, mai întîi s-a ivit un vîrcolac uriaş, care se căznea să înghită Luna, extrem de luminoasă în acea noapte. Ezechiel a ştiut că pogorîse Sfîntul Duh să salveze lumea, aşa cum fusese dat — în a 7-a zi a Facerii. A transmis adevărul revelaţiei lui prin ucenici. Ei sunt cei care l-au găsit vorbind cu pietrele. Ne-au rămas de la acest sihastru cîteva sentinţe, dintre care cea mai puternică este aceea că „timpul nu există şi aşa-zisa lui curgere dinspre trecut prin prezent spre viitor este pură închipuire, de vreme ce acesta, am numit TIMPUL, se află în lucruri de la Facerea Lumii. De atunci se ascunde în nisipul deşertului, pe fundul oceanelor ca un monstru marin şi în cerul spuzit de stele." Ezechiel Sihastrul nu mai avea puterea să-şi rostească vorbele, trebuia să i le afli cu buricele degetelor plimbate peste buzele lui arse. Aşa s-a făcut înţeles şi şi-a grăit adevărurile, cum se vede într-un manuscris ornat cu inluminuri,

păstrat la Mititza. Zic unii că sihastrul nu a existat şi că ar fi o pură închipuire. Cînd şi-a dat duhul, nimeni nu a observat — încă din timpul vieţii devenise invizibil, confundat fiind cu şopîrlele, cu dunele de nisip, cu norii. Ezechiel este predecesorul oriental al occidentalului Graffitius în viziunea asupra timpului. Mă văd ca-ntr-o oglindă furnizînd eminenţilor savanţi dovada acestei filiaţii neaşteptate — chiar însemnările filsofului vienez în care îi combătea pe Sf. Augustin şi Descartes cu argumentele sihastrului. Ce am spus eu însă nu a fost decît un preambul modest la magnifica demonstraţie făcută apoi de profesorul Nathan Stern. Tema dizertaţiei sale a plecat de la un incunabul. Era lista completă a cavalerilor rătăcitori ai Ordinului Marii Cruci Apostolice care umblau lipsiţi de noroc prin Europa ca să afle locul unde era îngropat trupul iubitului lor împărat decapitat. Ştiuseră cîndva, dar memoria le fusese ştearsă în circumstanţa că timpul, aşa cum am aflat de la Hugo Graffitius, nu există. Cavalerii noştri nu voiau să lase putreziciunii dulcea lui carne, mirosind ca fumul lumînărilor de la Sfînta Sofia, fala creştinătăţii, cum spunea textul. Oh, şi cît se rugase pentru salvarea Ţarigradului!

I-am spus aparte profesorului la sfîrşitul expunerii că „sunt strîns legat de istoria asta". M-a privit lung, m-a măsurat din cap pînă în picioare. Am avut impresia că mă aştepta de mult. I-am făcut o reverenţă, am vrut să continui, mă gîndeam să îl invit în bibliotecă să îi spun povestea. Herr dr. descifrase multe dintre misterele fantomaticului Ordin al Marii Cruci Apostolice — doream să îi certific cu propriile mele cercetări şi amintiri că nu se înşelase. Nu am putut să continui, am fost întrerupt. Cine eşti? s-a răstit cineva din sală. Nimeni! i-am spus şi

am tăcut. Doar nu era să mă dau pe față, să spun că sunt unul dintre cruciații care juraseră sub zidurile Bizanțului să rămînă loiali ultimului nostru împărat. Pauză, urmată de o lungă tăcere. Aerul se încinsese la maximum. Am privit chipurile din amfiteatru. M-am retras printre bănci. Mi-am ocupat locul din ultimul rînd.

Nu mă găseam întîmplător la Berlin, doar ca să particip la un seminar. Mă aflam de doi ani la studii ca doctorand, trimis de episcopul Dunării de jos, Teofil, într-adins să scotocesc prin arhive și să copiez documente despre Ordin. Mi-a zis să adun ce s-o găsi. Ceea ce fac și în ziua de azi. Dacă nu m-ar fi ispitit diavolul să-mi petrec vremea în chefuri garnisite cu vin și cu lăutari, ajungeam departe pe calea îngustă a științei. Mi-au plăcut însă mai mult femeile, conversațiile în van, escapadele nocturne. Mă refugiasem în cercetarea urmelor lăsate în diferite epoci de Ordinul Marii Cruci Apostolice ale cărui statute le descoperisem la Mititza și chiar le tradusesem pentru tiparnița mănăstirii. Nu se știuse pînă atunci mai nimic despre aceşti cruciați enigmatici pe care îi găsim cînd și cînd prin lume de-a lungul a 500 de ani. Erau cei „aleși" să restaureze lumea așa cum fusese. Constituiau o elită inițiată în secretele de nepătruns ale vechii Europe. Îmi era limpede că atunci cînd vor suna trîmbițele, împăratul nostru va scoate sabia, iar armura lui strălucitoare se va profila pe cer. Ne vom ridica toți și o vom lua de la capăt de unde am lăsat lucrurile cînd nenorocul ne-a făcut orfani, pe Bosfor, în 1453. Făceam parte dintr-o confrerie studențească, copie palidă a ordinului, pe care am numit-o în derîdere „Skepsis". Toți eram acolo, pe lista secretă. Purtam pseudonime ca niște adevărați complotiști. Mi se zicea „Vampirul" din cauza rădăcinilor

mele valahe. Istoria e pigmentată cu destule episoade prea puţin glorioase.

Dezbaterea din amfiteatrul Universităţii „Humboldt" nu s-a potolit după intervenţia mea, *Viziunea sihastrului Ezechiel despre timp şi influenţa sa asupra gîndirii lui Hugo Graffitius*. Abia îmi terminasem de expus tezele, că s-au şi auzit critici, mai ales din partea adepţilor clasicismului newtonian, toate reproduse în publicaţia conservatoare *Sciencia&Poesis*, nr. 234/1933 pp. 45–78, Greenwich. Un gît strîns într-un papion pepit a zis că timpul este o valoare obiectivă şi e plasat cert în afara noastră. Dovadă — este măsurabil. Fără asta, am cădea în haos. Priviţi-vă ceasurile, domnii mei, a încheiat şi a părăsit tribuna lăsînd în urmă miros de naftalină. Mi-a luat apărarea profesorul Nathan Stern. A urcat vioi la tribună şi a răsturnat afirmaţiile antevorbitorului printr-un experiment simplu. A luat un pahar în care bîzîia o muscă lovind pereţii de sticlă şi l-a răsturnat cu gura în jos. Musca a continuat să bîzîie. Lumea a aplaudat, deşi nu toţi au prins sensul. Aşa şi cu timpul! a zis. Musca este omul incapabil să aibă o perspectivă absolută. E limitat de pereţii paharului! a afirmat şi a continuat după o pauză de respiraţie: Totul se ţine prin forţa gravitaţională, plus energia, şi să nu uităm quantele (aaaah! a făcut sala)! Dar totuşi: dacă privim bine, găsim chiar fiinţa lui Dumnezeu, alungat în prezent din calcule. E o lume infinitezimală, vezi teorema lui Herbert care concordă perfect cu aprecierile lui Hugo Graffitius a cărui memorie o cinstim azi în colocviul nostru. Spiritul eclectic al Vienei l-a adus aici! a mai spus dr. Nathan Stern. Jidanii sunt de vină! a sărit o piticanie cu nasul vînăt de frig. Venea din stradă şi încă nu se

dezbrăcase de palton, avea umerii acoperiţi de zăpadă. „De secole, se conspiră împotriva continentului nostru. Aş spune, din vremuri imemoriale". Conform ziarului *Der Berliner Tageblatt*, la ora 14:15, cîţiva huligani în cămăşi brune au pătruns în amfiteatru. „Afară! Afară!" Incidentul a fost rezolvat după cîteva minute de confuzie prin intervenţia poliţiei. Cînd s-a făcut linişte, „jidanul" Nathan Stern, fiul lui Haim şi Rachelei, a reluat calm: „Viziunea teoretică a lui Hugo Graffitius a spus tot ce este esenţial pentru acest secol XX. Să-i urmăm învăţătura! Altă cale nu există."

Atunci a făcut declaraţia care a schimbat totul în ştiinţă: „Timpul nu există!" Consternare un minut, apoi aplauze. Au urmat obişnuita hărmalaie, întrebări, ridicări din umeri, puneri la punct, corecţii, ironii academice, hohote şi chicoteli. A fost pasionant. Asta a durat pînă cînd herr rektor Mauss şi-a aranjat mînecile negre, peruca, jaboul, şi-a dres glasul şi a anunţat solemn sfîrşitul acelei mari dezbateri care a marcat epoca noastră. S-au ridicat toţi în picioare, au lovit pupitrele în semn de omagiu, pînă cînd amfiteatrul s-a golit. Rînd pe rînd lămpile s-au stins pentru a face loc întunericului. Chiar dacă ai fi fost acolo, nu ai fi înţeles nimic, limba vorbită fiind păsărească, iar Zakka, un traducător experimentat al păsărilor de pe pămînt, se afla departe. Nu aş putea spune unde se găseşte acum. Dacă nu cumva în Rai.

3.

Încerc să rezum teoria revoluţionară a regretatului Hugo Graffitius. Să luăm un exemplu uşor de înţeles. În

anul 1917, luna februarie a avut 145 de zile şi au existat două luni calendaristice numite „aprilie". E un efect de dilataţie cronoscopică datorat morţii savantului în Galiţia. Octombrie nu a avut decît 11 zile şi 4 nopţi, iar noiembrie 82. Dacă nu ar fi fost aşa, bolşevicii nu ar fi reuşit puciul lor nebunesc. Au fost şi alte lucruri bizare. Einstein a publicat în acel an fatal *Kosmologische Betrachtungen zur Allgemeinein Relativitätstheorie* în *Prussische Akademie Wissenssfaten*, 1917, (part. 1), p. 142–152, unde a descris naşterea universului. Se vede că totul e o harababură născută din haosul iniţial. Peste Canalul Mînecii, la Londra, anul astronomic a avut 547 de zile, şi în acele vremuri dura numai cinci luni să aduci pe lume un făt sănătos. La Paris anul a avut 398 de zile numărate, plus duminicile şi sărbătorile religioase. La Viena şi Praga, vezi *The Kafkian Quaterly*, nr. 4/1546, anul a fost bisect şi cam schilod, cu solzi verzi pe spinare, cu o guşă mare, pestriţă şi cioc de chihlimbar. Apărea în vitrina unei prăvălii, urmărită de copiii din cartier cu ochi curioşi şi speriaţi. Povestea a ţinut cît o eclipsă de trei minute. Soarele a putut fi privit printr-un ciob de sticlă afumată, doar Majestatea Sa, noul Împărat, Carol de Habsburg, a refuzat să facă asta, fiind în inspecţie de front să încurajeze trupa. Altfel, soldaţii ar fi interpretat întunericul căzut în plină zi ca pe un semn rău şi s-ar fi răzvrătit ca în Rusia. S-a mai aflat că Majestatea Sa a chefuit într-un birt de lîngă Operă unde s-au auzit aplauzele din sala de spectacol. Străbăteau prin ziduri ca şi cum ai fi fost în sală. Ei bine, aplauzele acestea nu erau adresate augustei sale persoane, ci marii dive Farfara, inegalabila, cea de neuitat. Numai ea a reuşit să facă 100 de bisuri la un singur spectacol. Cum n-a putut primi toate aplauzele, acestea au

rămas încastrate în pereţi. Cînd afară avem o alternanţă bruscă de caniculă cu zile reci şi ploioase, sunetul aplauzelor se degajă din vechile ziduri şi fac atmosferă, conform principiului doi al termodinamicii. Unii se întorc chiar mai departe în timp — pe vremea Mariei Tereza şi a fiului ei, luminatul Iosif al II-lea, cînd s-ar fi auzit prima dată acele aplauze iscate din senin la premiera dată sub bagheta lui Mozart cu *Cosi fan tutte*. E inexact, vă zic pentru că ştiu. Clădirea Wiener Staatsoper datează din 1869. În plus, pe vremea lui Iosif II s-a cîntat *Don Giovanni*. Mai trebuie notat un aspect: cînd s-a inaugurat noua clădire a Operei, marea Farfara era deja o amintire. Murise în Valahia, în 1828, în timpul epidemiei de holeră. La funeralii (am ajuns la timp să asist) s-au auzit pentru prima oară aplauzele. Şi nu doar înăuntru, în vechea operă, dar şi afară — acolo unde aşteptau trăsurile, loc unde mai tîrziu vor întoarce taxiurile în ţipătul claxoanelor şi unde va avea loc o altercaţie între dr. Karl Steinbach şi Hugo Graffitius. Unii au regretat nechezatul, mirosul de bălegar de cal, strigătele vizitiilor. Ei bine, vocea divei Farfara ieşea din pereţi, din cabine, dintre faldurile cortinei, din fosa orchestrei. Se dezlănţuiau fireşte aplauzele deşi sala era goală. Sursa lor, imposibil de detectat. Au încercat să afle secretul întîi americanii, prin '49–'52. Au folosit geigere, detectoare de mine, radar, substanţe chimice care făceau ca orice corp în mişcare să devină vizibil. Au încercat apoi ruşii, convinşi de superioritatea lor, cum i-a învăţat Stalin. Au folosit cîini dresaţi, au scotocit clădirea cu o mie de agenţi. Nu există mistere, ci doar dosare nerezolvate, nu există zei, ci neştiinţă. Au adus KGB-ul şi mai tîrziu o clarvăzătoare, zisă madame Feodosia, care intra în legătură cu spiritele. Le poruncea:

Ieşi afară! Avea o tehnică nemaipomenită. Din avionul care a adus-o de la Moscova, un pluton a coborît o oglindă cît casa. A purtat-o regimentul 4 artilerie noaptea cu tancurile, să nu provoace tulburări în oraş. Drumul de la aeroport la clădirea Operei a fost parcurs în cel mai mare secret. Sub prelate de camuflaj. Interesant, oglinda a dispărut la scurtă vreme. Cum, dracul ştie. Ancheta nu a reuşit să afle. Femeia s-a întors acasă cu mîinile goale şi de atunci nu a mai văzut-o nimeni. Vocea a continuat să vină de nicăieri. Se auzea perfect în toate colţurile clădirii. Ceea ce stîrnea invidia, plînsetele, reproşurile cîntăreţelor de pe afişul stagiunii. Ele nu se auzeau la fel de clar, deşi erau vii, în vreme ce Farfara murise de un secol. Dacă erai atent o auzeai şi de afară, cînd aşteptai la coadă la bilete sau la una dintre cafenelele din piaţă, sorbind şwarţ şi citind ziarul. Odată ropotul aproape că a dărîmat clădirea. Noroc cu prezenţa de spirit a ultimului Habsburg, Carol, care, atunci cînd clădirea a început să trosnească din încheieturi, a cerut prin şambelanul Curţii să fie evacuată sala. Majordomii înmănuşaţi, cu peruci pudrate, au deschis uşile. Au aprins lumînările după aria finală. Majestatea Sa a dat un exemplu demn de urmat, părăsind loja, ca să ajungă repede la limuzina cu stemă imperială pe portiere, trasă la scară de şoferul Franz. Cînd s-a trîntit pe banchetă, încă mai avea în urechi strigătele bravoooo biiiis bravooo! Escorta l-a flancat instantaneu, ducîndu-l la palat să mediteze la abdicare. Se ştie, armatele sale erau înfrînte pe toate fronturile.

Explicaţia fenomenului de la Opera din Viena e simplă: sala era neîncăpătoare pentru acea explozie de entuziasm stîrnită de marea divă. Inginerii şi arhitecţii nu au luat în calcul apariţia charismei ei postume. Ca să nu mai

amintesc de voce. Te sfîşia, îţi storcea lacrimi. Ropotele care urmau cînd înceta să cînte aveau forţa unui obuz lovind ţinta. Era un sunet cu care în timpul războiului vienezii erau familiarizaţi. Despre Farfara s-a vorbit mult. Am copilărit cu vocea ei în auz. Sunetul aplauzelor a persistat pînă tîrziu. Le-am auzit la spectacolul de gală dat recent cu ocazia a 50 de ani de la declararea neutralităţii Austriei. Le-a înregistrat şi Lazaro Zecchini, singur între scaunele acoperite cu pluş roşu. Asta a fost chiar înainte să înceapă filmările la *Iubire nefericită*. Am trăit şi eu această experienţă. Efectul, extraordinar. Imaginaţi-vă sala şi scena goale. Şi, deodată, se aud aclamaţii. Am verificat în cabina tehnică, nu era nimeni, aparatura, închisă. Am răscolit balcoanele, galeria, holurile. În culise, la garderobă, în cabinele cîntăreţilor, în sala unde repeta baletul — ţipenie, pustiu. Au început aplauzele. În fotolii, nimeni. Deodată, chemată de acele aplauze stăruitoare, Diva a traversat scena. Cînta ca vie. Era prezentă acolo, sub privirile mele extaziate.

Colocviul găzduit de Universitatea „Humboldt" din Berlin a considerat că exemplul vocii Farfarei care răsuna la Staatsopera 100 de ani după moartea ei confirma teoria filosofului Hugo Graffitius cu privire la natura timpului.

4.

Ne amintim că Hugo Graffitius o însoţise pe Violeta dr. Steinbach la spectacolul de caritate dat în folosul mutilaţilor de război patronat de Majestatea Sa împăratul Carol de Habsburg. Acel an a durat cît să desfaci o conservă.

Chiar mai puţin, cît cade un balot de la etaj. Imperiul rus, cine şi-ar fi imaginat, se prăbuşise aidoma Bizanţului. Cea de-a treia Romă a fost dărîmată de nişte pucişti înhăitaţi cu Diavolul. Viena mai avea de trăit nici un an pînă să se scufunde în antiistorie, conform previziunii lui Hugo Graffitius publicată de prof. Stern — note găsite într-un manuscris păstrat de iubita lui, dna VS, vezi pachetul de scrisori de la Arhiva centrală din Veneţia, Fd 34, D. 12, p. 56. Graffitius a dedus încă din 1911, aprilie 2, aplicîndu-şi teoria, făcînd măsurători astronomice şi calendaristice, că dragii lui Habsburgi trecuseră deja de partea cealaltă a timpului, ca banda lui Moebius. Ca efect, Imperiul se va prăbuşi, era o chestiune de timp. Cum războiul în care urma să se angreneze nu se vedea încă la orizont, finalul nu apărea nimănui limpede în afară de Graffitius, graţie metodei sale revoluţionare. Avem aici o probă clară a geniului său. Războiul care va să vină se anunţa nimicitor. Fiara Apocalipsei se va abate în curînd asupra Vienei. Imperiul intrase deja în agonie, dar numai el vedea asta.

Unii s-au întrebat dacă în Galiţia, în acel octombrie ploios, Graffitius nu cumva s-a sinucis. Avea o structură înclinată spre aşa ceva. Nathan Stern îl întîlnise în adolescenţă lîngă Trieste. Venise să se odihnească însoţit de Violeta. Să lăsa uneori invadat de mari depresii. Cădea în melancolii pasagere, dar intense şi nu scotea o vorbă zile întregi. Apoi, brusc, redevenea exuberant, clocotind de idei şi viziuni. Aşa s-au născut incomparabilele lui studii. A prezis că imperiul va capitula fără glorie. Fie şi numai pentru atît, ar fi trebuit tîrît în faţa plutonului de execuţie. Tribunalul militar l-a iertat, trimiţîndu-l la un azil de bolnavi mintal. La urmă, i s-a dat un bilet de ieşire şi a

fost trimis de o comisie kaki în tranşee să apere patria sfîntă vezi decizia gf/5/16, de unde Hugo Graffitius nu s-a mai întors.

În fatalul 1917, anul astronomic s-a lungit ca foaia de plăcintă sub făcăleţul brutarului la 551 de zile şi numai 223 de nopţi. Fenomenul a durat pînă în vremea din urmă şi s-a manifestat concret prin confuzia dintre spaţiu şi timp pe pămînturile nesfîrşite stăpînite de ţarul Nicolae. Acesta a abdicat la Ţarskoie Selo, cînd i-a dispărut calendarul pe care îl ţinea pe peretele de deasupra biroului său din trenul imperial. Ştiu ce a păţit şi cum a fost. Căutai Săptămîna Luminată, dădeai de Siberia. Dacă voiai să ajungi la Sankt Petersburg să trăieşti experienţa magnifică a aurorei boreale, constatai în clipa cînd scoteai de sub plapumă piciorul drept că te afli în anul 1703. În emisfera vestică anul calendaristic a ţinut 1234 de nopţi, aşa cum a certificat Institutul astronomic din Gibraltar într-un raport secret trimis prin curier diplomatic în Downing Street 10. Timpul e pervers, cinic şi are hachiţele lui. Dacă te joci ca un copil cu el, rişti să dai de dracul! E ca o şopîrlă: o prinzi sub bocanc, îi tai coada cu briceagul, dar ea dispare în iarbă. Bucata de carne pe care ţi-o lasă se usucă, în schimb ei îi creşte coada la loc. Nu te uita la ceas, nu afli nimic. La Londra suntem în 1963, iunie 14. La Moscova e slăvitul an 1548, Evul Mediu. În Ierusalim, într-un minunat peisaj oriental, e anul 1097, vremea primei cruciade. Pe aici, de la Facerea Lumii, nu au păşit decît îngerii şi heruvimii.

Află, cititorule, că atunci cînd a izbucnit războiul balcanic, în Valea Seacă au năvălit plutoane de soldaţi cafenii. Au pus santinele pe dealuri, în foişoare, la gară, la

spital şi şcoală, la mănăstire şi primărie. Uniformele, ordinele, stăpînii s-au schimbat odată cu vremurile. Făceau focuri de tabără şi se rugau să se întoarcă repede acasă. Au pornit la vale cu săniile cînd a căzut o zăpadă roz/cafenie, cu confetti şi panglici de staniol. Apoi în sat a poposit un regiment în mantale verzui, comandat de un general obez. Voiau să fie încazarmaţi şi să aibă furaje pentru cai. Mai violau cîte o femeie, dar preferau caprele. Cînd s-a auzit goarna, şi-au strîns corturile şi de atunci nu i-a mai văzut nimeni. Cu o scăriţă au urcat în cer spre nişte nori violeţi care pluteau din nordul Dunării spre Mediterana. Fredonau marşuri militare şi cîntări bisericeşti. Mai tîrziu au apărut nişte bande de dezertori kaki. S-au instalat lîngă mănăstirea Mititza. Vorbeau păsăreşte. Sătenii şi călugării s-au înţeles cu ei ca surdomuţii. Făceau parte din aceeaşi specie cu crocobaurii tărcaţi, arheopericşii bej şi ciorile. Mîncau gîze, scoarţă de copaci şi beau zăpada topită în gamelă. Nu păreau interesaţi de poveştile despre Sfîntul Duh pogorît pe pămînt. Urcau pînă sus, la zidul albastru, se dezbrăcau de uniforme şi se rugau să-şi găsească nevestele neîncurcate cu vecinul cînd vor ajunge pe la casele lor. Un colonel a dat ordin ca pe locul unde se afla presupusul sfînt să fie instalată o minune a tehnicii — un tun de mare calibru Krupp 88. Bătea cu obuze explozive la 12 km distanţă. Sfîntul s-o fi întors în somn. Soldaţii, fiind atei fervenţi, nu-l recunoşteau nici cînd li se spunea că fusese o făptură pămînteasc㠎mpărat în carne şi oase, ultimul în Bizanţ. Socoteau toate astea nişte scorneli.

Ghioceii şi toporaşii răsăriţi prin iarbă s-au trecut şi ninsoarea a căzut iarăşi. Lumina s-a întunecat. Vîntul a pornit să urle. De pe vîrful Kaisar învăluit în neguri a

coborît un convoi de militari maro, crăcănaţi şi desculţi. Şi-au ridicat tabăra la poalele muntelui. Cultul cavalerului prins în gheţar a fost interzis. A fost ars, cenuşa i-a fost împrăştiată la vremea primei adieri. Dar nu a mers, pur şi simplu, nu s-a ridicat de la pămînt, aşa de grea era. Un pluton de cavalerie a furat urna cu cenuşă s-o ducă pe drumul Egiptului. Valea s-a umplut de ecou. A fost ultimul lui miracol. Sătenilor rămaşi fără sfînt li s-au predat cîteva lecţii de marxism (suntem în 1948–1949). Li s-a spus că nu există nici idoli, nici dumnezei. Icoanele au fost scoase de pe pereţi, s-au pus în loc portrete oficiale, alb-negru, din hîrtie, înrămate de cîrciumar contra 8 parale bucata. E clar că zeii există numai în închipuire. Sătenilor li s-a împărţit cîte un boţ de mămăligă rece. O lungă perioadă de obscurantism s-a încheiat cu victoria ştiinţei şi raţiunii. Nu îi găsim urma în Occident, cum s-a tot repetat, ci în Orient. S-a dezvoltat în schimb un înfloritor comerţ cu relicvele celui dispărut. S-au vîndut în acea perioadă încurcată 45 de tibii, 117 ţeste, 432 de degete, 17 perechi de omoplaţi purtînd urmele aripilor divine, 56 de inimi din trupul neprihănit. Nu mai amintesc cîte sticluţe cu sînge împărătesc. Total, vreo 314 litri. Plus 1 345 de căcaţi proveniţi toţi de la împăratul cel sfînt. Dacă plecai în pelerinaj, puteai să te închini pretutindeni la moaşte — în Asia Mică, în Rusia şi mai ales în Balcani.

Lumina, nu Diavolul vine de la Răsărit! a zis un călător anonim, acoperit de praf, poposind la mănăstirea Sfînta Treime din Valea Seacă, cu gînd să rămînă de la Paşti pînă la 29 mai, cînd se celebrau nişte ani de la uciderea lui Constantin XI Paleologul-Dragases. Aţi ghicit, eu eram, Vlad Corvin. Iată cum a început toată povestea.

Cîţiva cavaleri cruciaţi au ajuns în 1453 la Ţarigrad cu intenţia de a-i apăra zidurile. Au păzit turnurile, crenelurile, ambrazurile şase săptămîni. Au stat de santinelă la porţi. Au luptat cu bravură zi şi noapte. Nu au lăsat armele pînă cînd n-au fost copleşiţi de puhoiul lui Allah. Şi nici atunci. S-au bătut să nu cadă prizonieri, au semănat moarte în tabăra inamică şi au reuşit să iasă din încercuire. Niciun otoman care s-a întîmplat să le iasă înainte nu a supravieţuit. Erau furia şi deznădejdea întruchipate. După moartea împăratului, s-au retras însîngeraţi, loviţi de bombarde şi puşti, hărţuiţi de spahii. Un document scris în greaca de cancelarie a Bizanţului, ultimul emis aici, vorbeşte despre Ordinul născut sub zidurile peste care flutura din acea noapte steagul verde al Profetului. Despre acest manuscris se ştia că a existat dintr-o relatare mai veche a unui anume Isaia Grămăticul*, un buzat tuciuriu, sîrb de felul lui. Unii spun că ar fi fost o corcitură de ţigan borît cu o armeancă. Îşi cîştiga traiul umblînd cu călimara la brîu prin birturile şi tractirurile din Ţarigrad, anume în portul Pera, unde avea clienţi cîrciumari, negustori, marinari. De la el s-a păstrat o scrisoare către o femeie, Teodora Sîsîita Napolitana cu care abia se însurase. O întîlnise goală pe cînd intra în mare tîrînd de la buric în jos o coadă de peşte, solzoasă şi argintie. A dat să fugă, cînd el a ieşit din pădure fluierînd. Iute de picior şi pescar desăvîrşit, a prins-o în năvod îndată ce s-a scufundat sub valuri. I-a promis să-i fie soţie dacă uită cum s-au cunoscut şi o ţine într-o albie cu apă de mare vinerea, cînd coada îi creşte la loc. A jurat. A

* „Analele levantine", nr. 143/1955, pp. 234-267, Ed. Charisma, Beirut& Alexandria.

cumpărat în Sicilia o plantaţie de măslini cu bănuţii cîştigaţi de el scriind misive pentru neştiutorii de carte. Încasa datorii, făcea şi pe cămătarul, dădea bani pe amanet. Aşa a ajuns cu afaceri la Ţarigrad, pe un vas genovez. Sirena devenită soţie l-a însoţit pînă la Palermo. Încă tînjea după adîncurile mării, cum îi mărturisise. Cînd a început asediul cel mare al Bizanţului, a vrut să fugă înapoi la ea. A trebuit să rămînă în oraş, se instituise deja blocada, cum arată textul descifrat de Nathan Stern. Asta l-a costat libertatea, fiindcă a căzut rob la otomani.

„În Bosfor au apărut pustiitoarele oşti ale lui Mehmet, însoţite de nemaivăzute bombarde în stare să spargă zidurile", scria. Călătoria spre Sicilia, să ajungă la „sufleţel", a rămas un vis. În scrisoare, o ruga pe femeia lui, Teodora, să lase dracului curvăsăria şi să se ocupe de plantaţie. Pe verso îi relata pe scurt istoria înfiinţării Ordinului Marii Cruci Apostolice. Chiar acei cavaleri veniţi din toată Europa i-au cerut să scrie actul prin care şi-au jurat credinţă. Mai multe amănunte n-a dat. Cînd în 1785, iulie, 12, un incendiu a nimicit Fanarul, măritul Mahmut II, plin de grijă pentru măreţia capitalei, a ordonat ca mahalaua să fie refăcută. Atunci a fost găsit manuscrisul de nişte zidari aflaţi în căutare de băutură. Era scris pe un sul de hîrtie de China şi depus într-o firidă din pronaosul bisericii. Parohul Nectarie Ismenitul l-a pus la păstrare printre actele recensămîntului, care tocmai se făcea în beneficiul plăţii impozitului cuvenit sultanului; trezoreria rămăsese goală după războiul cu Persia. În scrisoarea lui către Teodora, epistolierul înşira numele cruciaţilor legaţi prin jurămînt. De aici am culeş informaţiile cele mai preţioase despre Ordin. Am ajuns la Bathyaneum graţie recomandării profesorului Nathan Stern. Custodele m-a lăsat să cercetez

documentele după care-mi ardea buza — adică scrisoarea în original. La Berlin doar auzisem ceva despre ea. Am citit-o după ce a căzut întunericul. Hîrtia nu suporta lumina, s-ar fi destrămat. Am copiat-o, fireşte, cu permisiunea gazdei mele, informată despre studiul meu. Şi aici, ca întotdeauna, profesorul Stern mi-a călăuzit paşii.

În sfîrşit, găsisem dovezi clare despre enigmaticul Ordin al Marii Cruci Apostolice căruia îi aparţineam dintotdeauna. Dădusem de urmele lui în Franţa sub ocupaţie, la Istanbul cu puţin înainte de prăbuşirea Imperiului, în Valahia în timpul marii epidemii de holeră, la Paris cînd ţarul Alexandru şi-a întins bivuacurile la Clichy, la Viena şi Veneţia pe urmele unei intrigi încheiate cu o sinucidere, în Rusia sfîntă şi păcătoasă sub Stalin. În sfîrşit, în Balcani, în vremea războiului civil. M-am întrebat: există oare vreo legătură între aceste lucruri disparate? Acest puzzle ascunde oare un desen? Dacă da, care?!

5.

Iată-i pe acei vrednici creştini, aşa cum sunt înşiraţi în document. Despre unii am adunat apoi informaţii abundente, despre alţii sumare.

1/*Ivo Scarlat*, cu moşii la cotul Dunării, lîngă cetatea Belgradului. Îşi căuta moartea din cauza unei iubiri nefericite. CAti se mărita din porunca tatălui ei, preavenerabilul margraf al cetăţii Alba-Iulia, Albert Bathory, care o promisese, punîndu-şi cuvîntul zălog, lui pan Olşevsky, stăpîn la Marea Baltică, unde avea flotă de pescuit şi 110 sate bine populate cu meşteri potcovari, tîmplari, aurari.

Viaţa fără iubita lui nu mai însemna nimic pentru Ivo. A luat drumul Ţarigradului dorind să piară vitejeşte în luptă cu mahomedanii. Trecînd prin pădurea roşie, a căsăpit în luptă dreaptă un balaur care ataca lumea ieşind de sub un pod lîngă o moară. Mureai cînd vedeai solzii şi capetele hidoase vărsînd flăcări pe nări. Întîi i-a stat inima în loc, dar i-a trecut şi a scos spada. Nu a mai vîrît-o în teacă pînă cînd ultimul cap nu a căzut şi a înroşit apa care a rămas aşa pînă azi, după 500 de ani. A săpat ca mulţumire o fîntînă şi a trecut înapoi Dunărea prin vadul Morii, ducînd capetele atîrnate de şa. Ieşeau sătenii la gard să îl vadă, era omenit în hanuri. Codoaşele îl peţeau. A poposit la Ţarigrad cum şi-a propus, a împărţit trofeele apărătorilor ca să fie atîrnate de porţile cetăţii să îi înfricoşeze pe necredicioşi. Erau privelişti înspăimîntătoare acele capete de balaur cu ochii holbaţi, cu boturile însîngerate, cu gîturile retezate... S-a rugat patronului său, Sf. Gheorghe, să îi acorde protecţia şi a adormit prima noapte după 100 de zile.

2/*Danilo von Karnim* a luat drumul Moscovei să cumpere blănuri siberiene cu mare căutare. Voia să le schimbe la Bizanţ pe mirodenii şi să îşi încheie călătoria care l-ar fi făcut bogat la Veneţia. Era finanţat de banca fraţilor Amalfi care îi semnaseră scrisori de recomandare către cneazul Igor. Soarta i-a fost potrivnică, a căzut prizonier la tătari, pe Don. În acea toamnă atacaseră în hoardă arzînd recolta, jefuind satele, luînd vitele, răpind fetele şi femeile, dînd foc la tot ce nu puteau căra în Crimeea. Karnim a fost schimbat contra a două perechi de cai şi a ajuns rob în deşertul mongol unde a servit ca tălmaci. Aici s-a căsătorit cu o prinţesă care trăia la curtea hanului,

şi ea prizonieră dintr-un război mai vechi cu Ţara Kitailor. Slobod, s-a dus în peţit la Canton unde ea trăise copilă. Din nefericire, prea frumoasa prinţesă s-a înecat cu un os de peşte şi s-a prăpădit. Danilo von Karnim a luat-o înapoi pe drumul mătăsii, cu carele burduşite de mărfuri. A urcat în nord la Nijni Novogorod, unde a povestit păţaniile lui incredibile şi a fost dăruit de boieri şi de cneazul însuşi. A coborît pe malul Nistrului şi a ajuns la Caffa. A traversat pe o furtună nebună Marea Neagră fără să iasă pe punte măcar pentru a vedea soarele şi luna. Aşa a ajuns la Bizanţ. Odată intrat între ziduri nu a mai putut ieşi, cetatea fiind înconjurată de ienicerii şi spahiii lui Mehmet.

3/Temperamentalul messer *Jacoppo Vizanti* a dezertat din oastea despotului Moreei pentru că acesta îl vînduse otomanilor pe Skanderbeg, „apărătorul nedezmînţit şi plin de fervoare al creştinităţii, sabia străluminată şi neînfricată, campionul neobosit al lui Hristos", după zisele papei Pius. Peloponezul se umpluse de mirosul greu al acelei trădări mîrşave. Cînd a văzut steagul verde al profetului fluturînd peste Valea Seacă, sus pe Kaisar, Jacoppo Vizanti a plîns. Rămîne un mister de ce Tatăl ceresc a îngăduit trădarea. Acelaşi despot ridicase pînă atunci şapte biserici, 111 troiţe, îşi călugărise fetele la mănăstirea Mititza. Jacoppo Vizanti a plecat să anunţe nenorocirea prinţilor acestei lumi şi să ridice o cruciadă contra Anticristului. A ajuns în Sicilia şi la Roma, unde a primit sfaturi şi îmbărbătări. În cinstea lui s-au dat baluri şi i s-au oferit vînători. Dar nu bani, arme şi soldaţi. Dezamăgit de acestă orbire, s-a tocmit marinar pe un vas genovez. Cînd a pus piciorul pe ţărm şi a văzut Bizanţul, s-a simţit deodată

dăruit cu har. A respirat aerul tare şi a privit în zare, unde otomanii îşi instalau tabăra. Nu puteai să ţii ochii deschişi din cauza strălucirii fără seamăn a armurilor lor — ca nişte oglinzi înşiruite de-a curmezişul razelor soarelui. Din nefericire, estimp, prinţii creştini preferau să îşi petreacă vremea în turniruri, curtînd frumoasele prin castele. Occidentul credea că Mehmet nu putea să spargă zidurile Bizanţului. Lui Jacoppo Vizanti i-a trebuit o clipă să-şi dea seama că aici se dădea războiul lumilor; Armaghedonul se dezlănţuise. Se juca soarta Europei. Sultanul nu se va retrage pînă cînd nu îl alungă pe Împărat. Văzînd oştile Semilunii, se întreba cînd şi unde îşi va găsi şi el moartea. Era deja bucuros la gîndul gloriei faptelor sale de arme ce vor fi cîntate de truveri. În serile lungi de iarnă, mulţi vor povesti cum a apărat el creştinătatea şi cum a ajuns în viaţa de apoi în Raiul ceresc ocrotit de Sfînta Fecioară. Jacoppo Vizanti venise pentru un dram de glorie războinică, dar văzînd cîmpul acoperit de culorile duşmane, a ştiut într-o clipă că îşi va lăsa oasele acolo. S-a alăturat cetei de *desperados* în oraşul unde nu se mai vedeau decît cîinii sălbăticiţi de foame şi cerşetorii.

4/*Hugo Graffitius* a fost un iluminat aflat din născare în comuniune cu Spiritul Universal. Zicea că e taumaturg şi vindecă toate bolile după o experienţă cathartică, cînd i s-a arătat Lucifer într-o oglindă afumată şi ciobită şi i-a devenit ucenic. Aşa a învăţat ce ştia. Prestigiul îi venea din zvonul că ar fi obţinut aur din plumb. Pretindea a fi nemuritor, nicio armă nu-l atingea, trupul lui fiind indestructibil din pricina prafului lunar prin care îl tăvălise mă-sa cînd era prunc. Alungat de la Curtea Austriei, ca „impostor şi mistificator, fals profet şi şarlatan", a

ajuns la Ţarigrad în acea iarnă grea, anno Domini 1453, unde a împărtăşit împăratului secretul obţinerii aurului. Măria Sa auzise prin spioni despre un străin care umbla de colo-colo. Făcea scamatorii ieftine ca să aibă din ce trăi şi-şi zicea Graffitius. L-a chemat la Curte cu poruncă să îi arate ce ştie să facă. Amesteca în fiertura din cuptor sînge de la o fecioară la menstruaţie, bălegar de la un inorog şi spută de vasilisc. Întindea totul pe marea oglindă trasă de măgăruşi prin văi, pe un afet de tun luat de la un general contra unui leac vindecător de boli ruşinoase. A dăruit oglinda şi reţeta secretă împăratului, zicîndu-i, citez: să stea de vorbă cu el însuşi privindu-se în oglinda neagră. Aparţinuse Diavolului, de la el însuşi o cumpărase. Primise la schimb reţeta fabricării aurului din nimic. Dar vezi că împăratului nu-i trebuia aur, ci plumb pentru bombarde. Graffitius a negat că ar şti să fabrice plumb. Vestea i-a fost fatală, pentru că sultanul Mehmet a primit tocmai atunci o propunere de la ucenicul lui Graffitius, un transilvănean ager, Peter, care furase meseria de la magistrul său.

Graffitius şi Peter făcuseră experienţe pe la curţile Europei, dar toate modelele de tun explodaseră de la prima tragere. Cînd au trecut în Balcani, s-au luat la harţă pe chestiuni de dogmă, fiecare insistînd pentru adevărul lui. Ajunşi la graniţa Asiei, Peter a tocmit un barcagiu şi a fugit într-o noapte peste Bosfor în tabăra otomană cu gînd să se înfăţişeze sultanului. Să-i ofere ce-i trebuia mai mult: un tun nemaivăzut, bun să spargă acele ziduri preamîndre. Sultanul s-a arătat dispus să-l plătească cu atît aur cît cîntăreşte. A durat şase săptămîni pînă ce ghiaurul i-a turnat tunul. Toţi se aşteptau să explodeze. Ei bine, nu! În aceeaşi zi, ucenicul lui Graffitius a fost plătit în aur, după

ce s-a suit vesel pe cîntar. La semnul sultanului, gîdele Xoxe, un albanez, i-a tăiat capul, nu cumva să vîndă duşmanilor secretul. Aşa s-a zis, aşa a rămas scris. Dar documentul nostru de la Bathyaneum îl arată mai tîrziu pe acest Peter în tabăra creştinilor, chinuit de remuşcări, avertizîndu-l pe Graffitius de ispravă. A zis chiar că e gata să toarne un tun asemănător şi pentru bizantini: de data asta gratis. Era prea tîrziu. Află că prin spărtura făcută de ghiulele tunului lui magnific au pătruns în oraş otomanii. Hugo Graffitius a intrat în Ordinul Marii Cruci Apostolice din cauza remuşcărilor. Crescuse vipera la sîn, ucenicul năruise totul. Bizanţul ar fi existat şi azi, istoria Europei ar fi fost diferită fără ticăloasa lui trădare. Povestea s-a sfîrşit aşa — Peter a intrat în Bosfor şi nu a mai ieşit niciodată de sub apă. Ştim pentru că un cîrd de delfini a supravegheat locul pînă în 1774, la pacea de la Kuciuk Kainargi, cînd s-au aciuit în marea Azov.

Al 5-lea pe listă: *Vlad Corvin* (am tresărit), valah din mărginimea Sibiului. Despre el se ştiu mai puţine decît despre oricare. Într-un manuscris depus la Heidelberg, aflăm că s-a retras în sihăstrie la jumate de drum între Trieste şi Constantinopol, la Mititza, mănăstirea unde se odihneau în veci trupurile alor noştri. Ştiutor de carte într-o vreme cînd împăraţi şi regi semnau documentele de cancelarie cu degetul gros. Îl găsim la 1451, retras în Valea Seacă, învăţa meşteşugul de iconar. Cunoscut ca marele Corvinus în tot secolul XV. După căderea Bizanţului urmele artei sale fără egal le găsim la Padova, Perugia, la Veneţia şi Lucca, ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că a supravieţuit asediului şi a trecut în Italia. Copil fiind, la Mititza, în creierii munţilor, îşi găsise harul de a aşterne

chipul Maicii Domnului pe care o venera de cînd se ştia. Aparițiile Preacuratei îi umpleau ochii de lacrimi. Mai ales coborîrea în mormînt era scena de nesuportat pentru sufletul lui. Călugării au observat uşurința lui de a aşterne chipuri şi litere, de a schița miniaturi pe manuscrisele dăruite lor de Țarigrad. De Sfîntul Constantin şi Elena poposea aici Curtea să se roage. Şi încă o dată la vînătoare de urşi, cerb şi mistreț în ziua Bobotezei. Atunci se arunca sfînta cruce în rîu, trebuia s-o prindă un flăcău şi s-o depună la picioarele împăratului. Erau şi singurele zile cînd se aprindea focul în chilii. Împăratul era friguros. Se simțea bine aici, dovadă, de fiecare dată dăruia mănăstirea Mititza, fala lumii creştine, cu relicve, moşii şi odoare. A vrut să ştie cine a pictat icoana ce o primise cu o zi în urmă de la stareț. Era un ucenic, lucra de puțin timp la vestita şcoală de iconari a mănăstirii. Abia venise din Transilvania. Sta închis într-o chilie cu vopsele, uleiuri, praf de aur, foiță de argint. Nopțile se ruga fiebinte, ziua — cînd avea lumina venită de la Dumnezeu — picta ca nimeni altul. Culorile şi le prepara singur, că era secretos. A ajuns călugăr, deşi visul lui era să îmbrace armura şi să însoțească cruciații în locul naşterii Mîntuitorului nostru! Hotărîse că nu îşi va petrece viața închis în mănăstire, voia să rămînă la Mititza doar cît să se purifice înainte de a lua drumul Țării Sfinte s-o elibereze de venetici.

Evenimentul decisiv al vieții lui s-a petrecut cînd a sărit în apa înghețată sub ochii constantinopolitanilor, ai domniților înveşmîntate în alb şi ai cavalerilor în zale, cu umeri prinşi în mantale roşii. S-a scunfundat cu nădejde în Dunăre. A văzut ca prin ceață crucea pe fundul apei. A prins-o, s-a ridicat repede la suprafață, a avansat

pe crusta de gheaţă. A îngenuncheat în faţa tronului aşezat pe mal sub un cort auriu. Împăratul l-a chemat pe patriarhul Ghenadie, care repede l-a călugărit. Ce spera Corvin însă era o spadă de cavaler. Cînd încurcătura s-a lămurit — că el dorea să se bată cu spada, nu cu crucea — era prea tîrziu. Fusese tuns, îmbrăcat, depusese jurămîntul de sărăcie, castitate şi supunere. Nimeni nu îndrăznea să întrerupă meditaţiile împăratului, darmite să îi spună că a greşit cumva. Lucrurile au rămas aşa. Alţii zic că stareţul Sofronie i-a făcut farsa dorind să îl ţină la mănăstire ca să îi picteze pereţii şi acele minunate icoane, ca să aibă comerţ bun care ar fi atras creştinii în număr mare la Mititza.

Tihna de a picta icoane nu a durat, nici bucuria de a acoperi pereţii afumaţi cu scene biblice. Deşi a fost o fericire lăsată de la Dumnezeu, într-o noapte acoperişul de şindrilă a luat foc, porţile s-au dat în lături şi pîlcuri de călăreţi au năvălit în curte. Trăgeau după ei, legaţi de şa, copii, femei, bătrîni. Mulţi călugări au fost trecuţi prin sabie cînd le-au ieşit înainte să roage soldaţii să cruţe prizonierii. Vreo zece au fost traşi în ţeapă, nu înainte de a li se scoate ochii să nu mai vadă slava cerului. Sătenii tineri au fost castraţi, să nu aibă urmaşi. Li s-au înfundat gîtlejurile cu pămînt, după ce au refuzat să abjure credinţa şi să treacă la islam. Femeile au fost violate zile şi nopţi la rînd. Copiii au fost aruncaţi în fîntînă, stareţul spînzurat de clopotniţă. Mănăstirii i s-a dat foc.

Corvin a scăpat pentru că dormise pe deal, într-o baracă unde-şi ţinea atelierul. A apucat să se ascundă, aşa se face că a văzut măcelul. A auzit ţipetele îngrozite ale celor arşi de vii dincolo de ziduri. Terminase pictura bisericii la care zugrăvea imaginile raiului şi iadului. Se

pregătea să coboare schelele cînd a venit nenorocirea. De ce se întîmplă toate astea, Doamne? De ce îngădui, Slăvite, să fie uciși copiii tăi? Cui ne-ai lăsat? E o pedeapsă? Ne încerci tăria de a răbda ca lui Iov? Nu a avut un răspuns, doar o mare tăcere nocturnă. Călărețiii se retrăseseră demult cînd a îndrăznit să iasă din ascunzătoare. Îngropînd în cimitirul satului cadavrele găsite, și-a pus prea multe și prea grele întrebări. Așa și-a pierdut credința. De ce se întîmplase astfel totul? Văzuse fața răului. Se întîmplase nu oriunde, ci în locașul Domnului, acolo unde se ruga fără încetare. Nu fusese oare de ajuns pentru Cel-de-Sus!? Dar mai avea o rațiune să nu mai creadă și care trăda la el un orgoliu nemăsurat, păcatul cel mai greu. Zidurile pictate de el dispăruseră. Acoperise totul cu mari scene din Biblie ca să dovedească iubirea pentru Iisus, mai presus chiar decît de el însuși, un umil iconar. Fusese copleșit de har, acoperit de o mare lumină pogorîtă din ceruri asupra lui. Cu fiecare zi se simțea mai aproape de Dumnezeu. A reușit cu voia Lui să termine lucrarea și a rămas trei zile și trei nopți nemișcat, timp în care s-a rugat și a mulțumit umil Domnului. Cum să îngăduie apoi ca anticriștii să distrugă chipurile sfinților, ale heruvimilor, și chiar Sfinta Treime? Asta cînd vopselele nici nu se uscaseră! De ce îl lăsase să ducă la bun sfîrșit totul?! Și chiar Dumnezeu, tatăl ceresc, s-o distrugă? Era așa de slab acest Dumnezeu de nu a putut să împiedice nenorocirea? Dacă exista alt Dumnezeu, ei bine, voia să se închine celui mai puternic. Iată de ce și cum și-a pierdut credința Vlad Corvin.

A îmbrăcat cămașa de zale și îl întîlnim în cîteva episoade sîngeroase în acei ani de război continuu. Îl știau ca „răspopitul", așa cum apare și în diverse surse

adunate de Melchisedec Gussy, în *Violenţa fără sfîrşit. Balcanii secolelor XV-XX*, p. 67–84, Ed. Oglinda, Odessa, 1999. Important era să îi dai şansa să tragă spada ca să ia viaţa unui om, marea lui bucurie şi fericire. Nimeni nu merită să trăiască! Avea dovada palpabilă că Dumnezeu nu există. Dacă a existat, după Facerea Lumii, ne-a lăsat să confruntăm răul singuri. Cînd otomanii s-au arătat sub zidurile Constantinopolului, şi-a zis că este prilejul nimerit să-şi reverse furia. În timpul asediului a devenit o maşinărie de ucis extrem de eficace. Culorile şi armura lui, blazonul înfăţişînd un dragon negru pe fond alb erau recunoscute pe cîmpul de bătălie, şi se făcea gol în jur.

6/Pan *Olşevsky* nu voia să se însoare cu frumoasa transilvăneancă al cărei chip îl primise pe o miniatură adusă de peţitori, pictată frumos pe email de maestrul Pisanello cînd margraful de Alba-Iulia, tatăl respectat al fetei de măritat, călătorise în Toscana şi Venetto să-şi repare beteşugurile (arsuri la stomac, gîlci şi lihtis) la arhicunoscuţii chirurgi de aici. Inima lui pan Olşevsky aparţinea unei nepoate a dogelui Serenissimei Republici, Francesco Ricci, Lola, pictată şi ea de Pisanello. Lumea e mică. Ţarigrad! Ah, Ţarigrad. Cronicarul uită repede aceste consideraţii savante pentru a ne face un portret eroi-comic al acestui polonez în epocă, rus mai tîrziu care visa să găsească Bizanţul, oraşul fabulos unde ţi se satisfăceau toate poftele. Auzise de la un trubadur ce se întîmpla la marginea Europei şi abia aştepta să vadă zidurile din aluat şi cozonaci, mormanele de chiftele şi ficăţei, maldărele de purcei de lapte cu măru-n gură întinşi pe jăratec, raţele plutind în castroane unde

usturoiul fusese zdrobit cu pumnul şi mirosea de te trăsnea. La Ţarigrad era locul unde paradisul coborîse pe pămînt încă înainte de a pogorî Hristos a doua oară cum fuseserăm anunţaţi. Claponii îi găseai înfipţi în ţepe, gata fripţi. Nici nu trebuia să întinzi mîna ca să rupi un copan. Dacă le făceai cu degetul, veneau spre tine prin aer, doar să deschizi fălcile şi simţeai savoarea pe cerul gurii. Era de ajuns să te apleci pe mal printre pescari şi să iei cu plosca din Bosfor vinul cel mai curat. Şi gratis, pentru că banii fuseseră scoşi de pe piaţă din ordinul împăratului, negustorii fiind obligaţi să îi predea vistieriei, ca şi zarafii, cămătarii, bancherii, falsificatorii. Au fost aruncaţi cu lopata în Vinerea Mare în cuptoarele brutarilor, cărămidarilor şi alchimiştilor. Aşa se adusese fericirea poporului. E de înţeles de ce Olşevsky, cînd a auzit că acest oraş al preafericirii este ameninţat să fie distrus, a luat din panoplie armele şi s-a dus să îl apere.

Auzise că aici nimeni nu ieşea la cîmp cu plugul, nu culegea livezile, nu repara căruţele, nu punea schele pentru a ridica palate, case, biserici. Era suficient să pocneşti din degete şi nişte heruvimi alunecau de pe streaşini, se aşezau lîngă tine. Tu le ziceai ce dorinţe ai şi se îndeplineau instantaneu. Chiar ei făceau pe zidarii, fîntînarii, sobarii. Nu exista post, fiecare mînca şi bea cînd şi cît poftea. Împreunarea cu femei era permisă, singura problemă era că nu exista întuneric, numai ziua plină de lumină. Bărbaţii şi femeile deopotrivă ajunseseră astfel la o totală inocenţă şi neruşinare. Se bucurau de sex, se împreunau după poftă oriunde le venea. Aveai cîte femei voiai, căsătoria fiind abolită, copiii aparţineau tuturor şi tot aşa erau crescuţi şi

îngrijiţi. Auzeai chicotelile şi oftaturile pretutindeni în oraş pentru că nimeni nu se mai ferea. Amorul carnal era încurajat de împărăţie. Rugăciunile fuseseră suspendate, obligaţia de a merge duminica la slujbă ignorată complet. Tot anul era o sărbătoare nesfîrşită. Dănţuiai, rîdeai, curtai femeile, beai, jucai zaruri, pariai la cursele de cai. Nu existau boli. Aveai voie să te întinzi pe iarbă cu un pai între dinţi şi să nu faci nimic. Să priveşti norii, să măsori cum evoluau îngerii... Lenea era considerată o mare virtute a celor înţelepţi, care găsiseră în fine echilibrul nestrămutat al vieţii. Era o stare greu de definit, îi zicea pe greceşte, limba vorbită în Bizanţ, ataraxie. Să nu faci nimic, să aştepţi răbdător, netulburat, ridicarea ta la ceruri. Ce rost mai avea moartea, dacă fericirea paradisiacă exista! Tot ce trebuia făcut era ca aceste obiceiuri ale ţarigrădenilor să se răspîndească paşnic în toată Europa.

7/Messer *Theodoro Cusino* şi-a zis că marele asediu e un prilej bun de cîştigat parale. O ocazie nesperată să se îmbogăţească. Îi rămăseseră în pungă 8 ducaţi — cam cît pentru o damigeană de vin roşu mirosind a tanin, un joc de zaruri, trei curve, un spectacol cu saltimbanci la bîlci. Dacă reuşea să facă prizonieri nişte cavaleri de soi pentru răscumpărare, finanţele i s-ar fi înzdrăvenit. Servise ca ofiţer *condottiere* şi se alesese cu o rană adîncă pe obraz provocată de o archebuză. Ce umilinţă să fii lovit de la distanţă de un glonţ — nu să mori glorios într-o confruntare cu duşmanul la lungimea unei suliţi, aşa cum cereau toate codurile! Un cruciat moare demn, văzînd ochii celui care l-a răpus şi neuitînd să trimită cu ultimele cuvinte iubitei omagiul lui. Eh, timpurile vechi se aflau de

la o vreme în declin, onoarea războinică era ruinată de noile arme. Se sfîrşea o lume. Aşa că a renunţat la armura care oricum nu rezista archebuzelor, arbaletelor, bombardelor şi a îmbrăcat haina de catifea stacojie. Şi-a pus în picioare încălţări din piele întoarsă, s-a împopoţonat cu fireturi, epoleţi şi nasturi. Fireşte neplătind nimic, avînd grijă să dispară cînd creditorul îi ciocănea în poartă. A colindat Europa prostind naivii.

Atunci a auzit despre asediu, într-un tîrg unde învîrtea nişte cărţi măsluite. La Bizanţ se puneau la cale marile afaceri. Aici se vindeau şi cumpărau puşti, armuri, gloanţe, haine de postav, lumînări, lemn de corabie, sare, şei, miere, vînat, cereale... Numele lui apare în diverse rapoarte. De exemplu, în 1476 vindea peşte în port la Londra, la 1558 desena hărţi la Lisabona şi le vindea armatorilor. În 1684, rătăcea prin Amsterdam comercializînd indulgenţe. În 1798, conspira la Neapole contra spaniolilor. În 1896 pedala pe un velociped şi încînta damele pe Vélodrome d'Hiver din Paris. Azi rătăceşte pe undeva visînd la dracul ştie ce.

8/*Marchizul de San'qui, Henry Durand Duplessis de Montfeuilles*. Familie amintită în cronica lui Anonymus, 1241, moşii în Burgundia, Tirol, Boemia, cîmpia Panoniei. A plecat de acasă de tînăr să se instruiască în meseria armelor. S-a evidenţiat în şarja de cavalerie de la Varna 1444, cînd cai şi călăreţi în zale, sub steagurile cele mai mîndre ale Europei, au şarjat o linie de 30 de bombarde. Din 5 000 de cavaleri au rămas nezdrobiţi 7. A fost, norocosul, printre ei. Îl vedem într-un portret din colecţia găzduită pe domeniul Areix, cumpărat de un star rock englez, DD Malcom, în anii '60, vezi *The*

Sunday Times. Ulei pe pînză din secolul al XV-lea: personajul şi-a scos coiful, i se văd fruntea înaltă, privirea întunecată, armura de culoarea peştelui. Nu-i dai mai mult de 20 de ani. Scrie epistolierul: „S-a ilustrat pe cîmpurile de onoare din toată Europa pînă să ajungă la Bizanţ, unde bravura şi priceperea lui în arta războiului au stîrnit admiraţia." Lovea cu ghioaga ca nimeni altul şi era un temut mînuitor de halebardă. Apuca de coarne un cerb şi îl îngenunchea. Gălăgios din fire şi lăudăros, îi plăcea să cînte din corn. Rar şi din gură —, dar numai cînd se dedica lamentărilor închinate preafrumoasei Nadia, întîlnită o clipă în portul Genoa după ce pozase nud pictorilor la Roma de unde fusese alungată de cardinali pentru moravuri uşoare. Era trasă cu funia de stăpînul ei, signore Zecchini, spre o corabie cu nume de parfum, „Vertige". Urma să fie vîndută unui bordel din Marsilia. Aşa a scăpat să nu fie arsă pe rug, a aflat marchizul. Fusese denunţată de un binevoitor. Ţinea cu credinţa de patriarahul Ghenadie al Constantinopolului, nu de Vatican. De cînd o văzut-o, marchizul de San'qui i-a închinat flamura sa pe care era înfăţişat un cîine negru pe fond auriu. I-a dedicat cîteva rondeluri şi o baladă (în *Arta trubadurilor medievali*, Ed. Harpha, Montepellier, 1873, p. 46–49, in quarto, cu 12 ilustraţii). Mai puţin se ştie că versurile înamoratului au fost scrise sub zidurile Ţarigradului, în nopţile de asediu, ceea ce le face şi mai preţioase.

9/ *Zakka Păsărarul* trecea drept sirian, dar era evreu creştinat. Trăia vînzînd colivii împletite din nuiele, unde ţinea captive făpturi ciudate — ciori cu cap de femeie şi altele jumătate tigru, jumătate vultur, şopîrle cu

aripi de îngeri. Avea sirincşi şi arheoptericşi, crocobauri, mierle şi vrăbii, 11 papagali şi 7 păsări dodo legate cu sfoară. Zakka vorbea tot felul de limbi — se zicea că ştia cu una mai mult decît Dumnezeu şi în limba asta conversa cu păsările pentru a afla mersul vremii şi soarta împărăţiilor. Ţinea şi un înfloritor comerţ cu relicve cu care umbla peste tot. Vînzîndu-şi marfa din Asia Mică şi Peloponez, în Sicilia şi Tirol, găsea pretutindeni o lume gata să te creadă dacă îi vorbeai despre putere şi bani, despre frica pentru ziua de mîine, despre Apocalipsă şi Raiul ceresc. Nu ezita să ofere sticluţe cu sîngele divin al lui Iisus, şi bucăţi din linţoliul cu care fusese coborît de pe cruce, o pînză de sac ordinară roasă de şobolani din pivniţa curvei cu care trăia. Plasase unui prinţ mîna descărnată a lui Iuda, aia cu care legase nodul funiei de care se spînzurase. Ar fi preferat ca acela care l-a coborît din copac să îi taie mai întîi limba, s-o bage în alcool, s-o vîndă pe 30 de galbeni, cu cît îl vînduse în Ghetsimani pe Învăţătorul nostru. De la bătălia din Cîmpia Mierlei, Zakka a plecat cu vreo 100 de perechi de ochi scoşi. A încercat să îi plaseze întîi în Utrecht, lui Serenius, care făcea experienţe să afle taina luminii şi a vederii. Cînd să îi plaseze marfa şi să-şi încaseze banii, oculistul a fost făcut scrum pe rug ca eretic. Rămăsese în pagubă, aşa că i-a scos din traistă şi i-a ars. A făcut apoi o fiertură pe care a vîndut-o la Veneţia ca leac împotriva neputinţei trupeşti.

Soarta păsărarului nostru rămîne enigmatică. Prea umbla — zice-se să îşi plaseze minunile — prin tabere militare într-o vreme cînd toată lumea se războia. S-a descoperit că intra într-o garnizoană, descosea comandanţii şi încerca să le plaseze animale nemaivăzute şi

relicve sfinte. Cînd prindea ocazia, dădea drumul unui porumbel dresat, cu o hartă în gheare, să ajungă la inamic. Făcea acest serviciu oricui plătea. Londra îl avea în solda ei. Şi regele Prusiei îi citea rapoartele. În Sicilia a stat la puşcăria din Siracusa, bănuit că e agentul Habsburgilor, denunţat de proprietăreasă, buboasa Clotilda. A fost alungat din Spania, ca evreu. Abia a scăpat de acuzaţiile Inchiziţiei, fugind pe o corabie, „Aleluia", din portul Sevilla. La Ţarigrad, reduta ultimă a Europei, s-a zis că a ajuns fiind trimis de papa Calist al III-lea, cu ordin să cerceteze flota otomană. Apoi să se ducă la Adrianopole unde sultanul ridica oastea de asediu. Zakka Păsărarul trebuia să afle ce se întîmplă acolo şi să scrie un raport amănunţit, vezi Arhivele Vaticanului, Fd XXII/f.

10/*Ephraim Mîrza* avea un cap ţuguiat, cu un ciuf de păr creţ, stufos, în jurul căruia zburau fluturi din Mangop şi vrăbii de la Kiev, pătate în creştet. Cînd se plictisea, urca la ceruri să stea la taifas cu heruvimii, juca table, repara cîte ceva, tot aici se şi tundea. De fel, îi plăceau secretul, conspiraţia, intriga şi vorba şoptită. Era amestecat în toate poveştile din oraş. Se născuse pe malul Bosforului. Rudele lui, străbunicul Matteo, mătuşa Caliopi, bunicul din partea mamei, Aram, trăiau aici de cînd se ştiau. În sîngele lor se amestecaseră veneţieni cu corăbii în port, negustori greci aciuţi în cartierul Patriarhiei, căruţaşi evrei, armeni care aduceau mirodenii, turci pricepuţi la şei şi hamuri. Nu va pleca niciodată din oraş. Pasiunea lui erau aparatele de măsurat — ocheane, astrolaburi, lunete, busole chinezeşti, maşinării de socotit. Timpul îl fascina şi îl măsura în fiecare clipă, cu

ceasuri hidraulice aduse din Alexandria. Prefera ceasul solar, ieşea pe corabie în larg şi îl aşeza la pravă în mijlocul zilei. Avea şi unul eolian, pe care îl scotea pe ţărm cînd venea vîntul din Est să ridice praful şi ascundea zidurile. La vremea asta oraşul nu se mai zărea nici de aproape, nici de departe, orbit fiind de vuietul vîntului care se suia mai sus decît huietul mării şi ţipetele pescăruşilor.

Mîrza cumpăra acele instrumente magice pe puţini ducaţi. Cînd nu se înţelegea la preţ, le şterpelea de pe tarabe sau făcea schimburi. Pentru o turmă de oi sau un covor din Anatolia, obţinea ce dorea de la marinarii veniţi cu minunăţii şi inventii din Yemen, Tanger şi Crimeea. Se tocmea îndelung, te afurisea, te linguşea, te ameninţa, ţipa ca un curcan înfoiat. Noaptea, dacă te găsea prin cîrciumile şi lupanarele din port şi scăpai cu viaţă, trebuia să mulţumeşti Cerului. Înjunghiase, spărsese capete, jefuise toţi imprudenţii care se aventurau prin întuneric şi duceau prin buzunarele nădragilor ceva ce îi trebuia. Se închidea în casa lui de pe deal, înconjurat de colecţii, şi se deda unor calcule încurcate. Aşa îl vedem într-o fotografie din *Aurora Bosforului* publicată cu prilejul primirii decoraţiei „Steaua sudului" cu colan verde.

11/Messer *Lazaro Zecchini*, dacă vă amintiţi, a fost zărit într-un port de Durand Duplessis de Montfeuilles. S-a făcut că nu-l recunoaşte, zicînd că-i bate soarele în ochi, ceea ce a dus la o încăierare. Era atît de gras, încît era purtat de subţiori pe scări, iar pe uliţi ajungea cu lectica. Avusese holeră în timpul marii epidemii, aşa se fudulea, şi se vindecase fiind iubit de Sfînta Fecioară, căreia

îi fusese amant, zicea. Blasfemie pentru care abia scăpase să nu fie jupuit de viu, ca vita în abator, sau ars pe rug ori strangulat cu zbilţul hingherilor din Roma, năpădită în acea vară de un miliard de cîini ajunşi aici din iad ca să adune sufletele necredincioşilor. Tribunalul l-a iertat numai după ce a făcut drumul la Ierusalim. A traversat Italia, a trecut cu un vas la Ragusa, apoi a ajuns în Asia Mică. Mereu umbla desculţ, acoperit cu o sutană făcută din pînză de sac, mestecînd cenuşă, buruieni, bînd apa din troaca porcilor. Nu schimba o vorbă cu nimeni, pentru că spunea în gînd rugăciuni şi făcuse legămînt de tăcere. Ca să nu cadă în ispită, îşi cususe singur buzele cu şireturile de la ghete.

Întors de la Ierusalim şi Bethleem peste Mediterană a făcut proba unor însuşiri singulare. Se transforma în cîine, levita, intra într-o oglindă şi nu mai ieşea decît la sfîrşit, după ce uimise lumea. Nu ar mai fi revenit, dar trebuia să strîngă paralele cu pălăria şi nu avea ucenic. Toţi fugeau de la el. Unii ziceau că e şarlatan, alţii că dimpotrivă, ar fi singurul care cunoştea secretele luminii. I s-a întîmplat în zilele marelui asediu al Bizanţului să fie sfîşiat de privitori. Da, li s-a părut că dintr-o oglinjoară ce o scotea de la subsuoara stîngă se hlizea un drac. S-au revoltat pentru că acela s-a apucat să îi strige pe nume. Le-a vorbit la per tu despre neveste şi boli, despre visele din noaptea precedentă. Şi pun pariu că ghicea. Fireşte, dracul transmitea mesajele prin Zecchini, care se prezentase drept ventriloc. Pretindea că înviase şi murise de trei ori. Fusese îngropat în cîteva cimitire, avea cruci risipite de la Marsilia la Trieste şi Ţarigrad. Cum groparii au rămas neplătiţi, l-au aruncat afară din mormîntul proaspăt. Aşa că, cititorule, a tras aer în

piept şi s-a întors în lume, hotărît ca data viitoare să moară negreşit. Ţinea să îi putrezească trupul şi să i se înnegrească oasele în bezna sicriului. Avea o bucurie mare cînd îşi imagina cum o să îl mănînce viermii. Dorinţa însă nu i s-a îndeplinit. Reuşea să moară, era dus la cimitir unde groparii rămîneau tot neplătiţi şi povestea începea de la capăt. La auzul unei asemenea istorisiri, firesc, lumea s-a repezit să îl sfîşie, cum am zis. Au şi făcut-o, dar hălcile de carne azvîrlite pe uliţi, în piaţă şi în faţa bisericii Sf. Sofia s-au strîns singure la un loc după prima ploaie, deşi ucigaşii puseseră peste ele grămezi de pietre scoase din zidul Ţarigradului. Prin gaura căscată acolo aveau să intre otomanii la sfîrşitul lunii mai cînd au cucerit cetatea. Lazaro Zecchini şi-a continuat resuscitările pînă în secolul al XIX-lea cînd ştiinţa şi raţiunea au învins superstiţiile Evului Mediu şi a trebuit să îşi găsească altă ocupaţie.

12/*Anonymus*, nu că nu îi ştim adevăratul nume, îşi zicea Coleopter, Stern... Dracu' ştie! Are mai multe şi umilul dvs. cronicar le-a unit pe toate sub eticheta Anonymus. Se îndeletnicea cu scrierea de cereri, scrisori, zapise pentru amărîţi, dar şi pentru înalte feţe rămase neştiutoare de carte. Aşternea literele frumos, caligrafic, gros şi subţire, cu pana pe care avea obiceiul enervant de a o ascuţi îndelung. Pe marginea hîrtiei desena felurite animale, licorna, vasiliscul, pasărea paradisului. Uneori, cînd era inspirat, schiţa evlavios îngeri şi heruvimi... Trecerea lui prin timp s-a datorat metehnei că îşi schimba înfăţişarea ca un cameleon, stăpînea tehnici de camuflaj ca nimeni altul. Aşa se face că moartea nu reuşea să-l înhaţe. Îşi alegea diferite nume îndărătul cărora se ascundea. Deşi

îşi schimba înfăţişarea — lua de pildă culoarea aerului şi apei, a norilor şi a prafului — a rămas mereu acelaşi personaj. Nimeni altul.

Ţinea dintotdeauna în secret o cronică a evenimentelor curente, plină de zvonuri şi superstiţii. Anonymus era o oglindă în imensa încăpere unde se petrece istoria. Vreţi să îi aflaţi numele, pesemne. Daţi cu banul. După unii, i s-a zis Isaia Grămăticul... Îl găsim în această umilă cronică şi sub pseudonimul Aloys Dietmar, dar mai încoace în timp. În vechime, cînd a aflat de la un matroz că Teodora a murit înecată, zice istoricul Sfranzes*, s-a călugărit şi şi-a spus Evghenie, după un unchi mort nespovedit, şi Hămesitul, pentru că senzaţia de foame îi cotrobăia maţele. A încercat leacuri băbeşti şi savantlîcuri veneţiene numai să scape. Cînd a ţinut post, la o vreme i-au ieşit oasele prin piele şi a început să aibă halucinaţii cu corăbii scufundate, incendii de păduri, oştile diavolilor coborînd cu tăvălugul peste acoperişuri. Atunci s-a vindecat. A fost o minune, doftorii îl dăduseră deja pe mîna popilor să se spovedească şi împărtăşească, şi să-şi ia adio de la lume. Drept mulţumire, se zice, ar fi ridicat în Valea Seacă mănăstirea Mititza. Se deschisese cerul — tocmai zăcea lihnit pe pămînt, pîndit de lighioane flămînde, gata să se repeadă şi să hălpăie din el îndată ce şi-ar fi pierdut răsuflarea. Încerca să privească soarele şi nu reuşea fiindcă lumina îi arsese ochii. Atunci s-a săvîrşit minunea. O ceată de heruvimi condusă de un serafim a coborît atît de aproape,

* *Istoria omenirii de la începuturi pînă în prezent aşa cum nu s-a mai scris vreodată, autorizată de Înalt Preasfinţia sa mitropolitul Visarion Analcid*, 1654, in quarto.

că nu le mai zăreai umbra. L-au ridicat de subsuori, i-au suflat peste obraz aer fierbinte pînă cînd a început să îi bată iar inima. A durat cît vreo trei geruri năprasnice, un potop, 41 de secete lungi şi o primăvară răcoroasă, dar însorită.

Povestea nu se termină aici. Regăsim acest personaj (pe care îl imită prea umilul dumneavoastră cronicar) la Viena şi Veneţia, la Bucureşti şi Istanbul, la Paris şi Sankt Petersburg. Fireşte, cu nume mereu schimbate — plăcerea lui fiind pseudonimele şi traiul incognito. A avut puzderie de vieţi paralele şi a dus existenţe extrem de diferite. Numai înfăţişarea — în ciuda deghizărilor la care se preta ca să scape de creditori şi soţi încornoraţi — era aceeaşi, ca şi în ziua de azi. Iată-l pe Bosforul ocupat de flota britanică atunci cînd imperiul s-a fărîmat. Cînd Istanbulul a fost sortit să fie un oraş de provincie, fără pic din memoria falei de altădată. Personajul nostru a traversat pe jos Europa, pierzîndu-se în coloanele de soldaţi şi civili. Ajuns în Tirol, şi-a luat numele de Günther, conform actelor furate de la un soldat mort de epuizare într-un şanţ din Boemia. Dacă memoria lui ar fi fost vie, cînd a fost interogat de poliţie ar fi înşirat, ca rufele pe funie la uscat, nenumăratele sale vieţi şi identităţi. Memorialist, scrib, fabricant de hîrtie, gazetar, tipograf, şlefuitor de lentile, cronicar, scenarist, om de cancelarie, secretar cu misiunea de a nota faptele unui prinţ uitat. La fiecare generaţie, bunule cititor, cineva îi lua amintirile cu mîna şi-l lăsa fără trecut. O frîntură, un crîmpei, o secvenţă, cîteva rînduri, o imagine, un crochiu — nu rămînea nimic. Era doar o oglindă, îţi arăta imaginea atîta timp cît stăteai în faţa ei. Plecai de acolo, nu mai rămînea nimic. Nici măcar

amintirea. Aşa a trecut printr-o nouă epocă tulbure ca un străin. După capitularea Germaniei, s-a întors la Viena, la fel de amnezic. Şi-a zis Dietmar şi s-a apucat să scrie poveşti. Se găseşte mereu unul să noteze ce se întîmplă în jur. El este mărturisitorul.

Din păcate, preţiosul manuscris — atacat iremediabil de bacterii în acea firidă rece şi umedă din biserică — prezintă mai jos de aceste triste cuvinte o mare pată verde-brun. Mai exista un cruciat, dar numele lui s-a pierdut. Cine să fi fost? În ciuda străduaniilor de o viaţă, nu am reuşit să aflu. Acest complicat desen, cu care nu vrem să plictisim cititorul, a rămas neîncheiat. Este misiunea mea să aflu şi să aşez la locul ei ultima piesă din puzzle. Vagabondajul meu are şi acest sens secret. Oricare dintre cunoscuţii mei poate fi un cavaler rătăcit sub zidurile Bizanţului în 1453.

6.

Cronica misiunii Ordinului Marii Cruci Apostolice în ceasurile negre ale Europei a fost publicată la Editura Universităţii din Brabant în anul 1952. Aici citim cum aceşti *desperados* au jurat să-şi încheie viaţa aşa cum i-au fătat mamele lor, creştini. Urmau să rămînă legaţi pe viaţă unul de altul, indiferent pe unde îi vor purta paşii. Dorinţa lor neostoită a fost ca ultimul împărat al Bizanţului să nu cadă în uitare, iar ei să-i apere lucrarea preaiubitoare de Hristos. Se vor întoarce cîndva să-i zidească un mormînt demn de jertfelnicele sale fapte. Atîta vreme cît trupul şi capul lui Constantin XI Paleologul Dragases vor sta despărţite, ei nu vor avea linişte. Vor rătăci prin lume

pînă le vor aşeza la un loc şi le vor îngropa în pămînt sfinţit cum se cuvine. Împăratul se prăpădise sub ochii lor, noaptea. Cineva a trădat. Călăreţii lui Mehmet veniseră la sigur, ştiind că Măria Sa era acolo. S-au mulţumit numai cu capul lui şi l-au dus sultanului să-şi capete răsplata. Trupul a rămas pe cîmp.

Oglinda din marea sală a palatului a înregistrat totul ca un martor rece. Pe cruciaţi jurămîntul îi obliga să împreuneze oasele împărăteşti sub o cruce. Aşa şi numai aşa vor fi dezlegaţi de zălog pentru a fi înghiţiţi de gropi proaspete prin cimitirele Europei spre veşnică odihnă. Ordinul va dispărea doar odată împlinită misiunea asta sacră. Pînă atunci tot vor muri şi tot vor învia: zădărnicia îi va chinui. Orice ar face, viaţa lor nu va avea înţeles. Timpul nu va curge pentru ei din trecut spre viitor prin prezent. O vor lua de la capăt iar şi iar. Dacă vor odihna veşnică, numai aducerea la un loc a trupului împăratului cu capul retezat prin trădarea unuia dintre ei îi va salva. Şi, fireşte, întîi de toate, era obligatorie moartea trădătorului. Aşa scria în Cronică.

Nu se ştie cum, secretul lor — jurămîntul făcut sub zidurile Bizanţului care încă ardeau — se aflase şi nemulţumise deopotrivă la Veneţia şi Praga, Viena şi Palermo. Ordinul Marii Cruci Apostolice dăduse de lucru spionilor şi agenţilor aciuiţi pe la Curţile mînjite de ruşine şi necredinţă. Se cereau cu înfrigurare rapoarte despre Ordin pînă la Londra şi Stockholm. Află, răbdătorule cititor, că lumea asta mare s-a resemnat îndată cu dispariţia Bizanţului. S-au făcut auzite remarci bucuroase că orgoliosul Împărat fusese ciopîrţit. A găsit ce a căutat! Conflictul cu Vaticanul ajutase mult la crearea acestei atmosfere ostile. Spiritul ecumenic al reunificării Bisericilor era

impopular. Cavalerii Ordinului Marii Cruci Apostolice suflau contra vîntului! s-a spus în chiliile unde învăţaţii conservau vaga lor ştiinţă, la fel în cancelarii. Bizanţul trebuia uitat repede, îngropat sub cenuşă, odată cu amintirea lui de purpură, aur şi strălucire. Or, cavalerii noştri cereau o cruciadă a Europei contra Semilunii, contrar tuturor intereselor. Erau nebuni să creadă că Ţarigradul putea fi salvat şi că va redeveni steaua călăuzitoare a creştinătăţii! Nu aflaseră ce ştiau deja principii, regii, împăraţii, dogele, papa, negustorii şi curtenii. Ordinul Marii Cruci Apostolice stînjenea înţelegerile dintre granzi. Fragilul echilibru european se vedea ameninţat de nişte zănatici. De la început, Ordinul s-a instalat sub o zodie nefericită. După asediu, la Ţarigrad destui s-au grăbit să renunţe la cruce şi au trecut la păgîni, avînd promise dregătorii, patente de comerţ, corăbii, moşii rodnice, case şi prăvălii. Patriarhul Ghenadie s-a înţeles cu sultanul şi a fost instalat cu mare pompă în Fanar. Or, cruciaţii noştri au sperat să răscoale măcar creştinii din oraş, dacă nu din Balcani şi de pe continent. Au aflat cu amărăciune că lumea s-a consolat repede cu noua stăpînire. Şi-au acceptat soarta, ca şi cum nimic nu s-a întîmplat. Chiar, se întîmplase ceva, bunii mei? Cruciaţii noştri, fideli împăratului lor, n-au priceput că istoria s-a întors pe dos. Juraseră să rămînă împreună. În zare se vedeau în acea zi luminoasă zidurile incendiate. Îşi închipuiau că văd Împărăţia Cerului, Ierusalimul Ceresc! Bizanţul se dusese! Dacă se vor despărţi, vor fi spulberaţi! Onoare şi sînge! Visau o Europă întinsă de la abaţia Saint Michel lîngă Atlantic, pînă la marea biserică a Sfintei Sofii, pe Bosfor în Ţarigrad. Dezbinările au adus căderea Europei. Au învăţat lecţia asta cu moartea în suflet.

Pe scurt, cronicarul anonim notează că, ucigînd straja, cumpărînd patrulele întîlnite în drum, au reuşit să fure capul împăratului. În suliţa unde acesta stătuse trei zile şi nopţi, au înfipt căpăţîna unui matroz ucis de o bombardă în dreptul farului genovez. Dacă ar fi fost descoperiţi şi prinşi, ar fi fost aruncaţi de vii în hazna. Nici de întuneric n-au avut parte, oraşul fiind străluminat de incendii. S-au adăpostit sub un nor imens care brusc a acoperit cerul. Au privit în sus fără noroc, pentru că norul cît un ocean şi-a scuturat cenuşa peste oasele lor. Dacă vă amintiţi, cerul de oglindă care a reflectat asediul, ei bine, fix în acea noaptea, a dispărut. Apoi auzul lor s-a umplut de strigăte şi plînsete, de urletele bezmetice ale tuturor animalelor de pe pămînt. Au recunoscut după sunete balaurul Apocalipsei zornăind din solzi, pescăruşii căzînd din Înalt, cîinii turbaţi. Află că nu s-au simţit în primejdie. Nimic nu-i putea scoate din ale lor. Au sărutat toţi capul venerat. Asta înainte de a-l ascunde. Au cioplit o troiţă ca să însemne locul. A durat pînă în zori. Au jurat să-l dezgroape cînd sorţii se vor întoarce şi vor îngădui tainei lor să iasă la iveală. S-au risipit cînd lumina se arăta prin praf undeva departe. S-au risipit în cele patru zări să-şi ducă la capăt menirea. A fost ultima oară cînd au stat toţi laolaltă. Un firman poruncea să nu fie găsiţi mai mult de trei creştini deodată pe uliţi oriunde în oraş şi în imperiu. Nesupuşii vor înfrunta mînia sultanului. Aşa, cavalerii noştri au fost înghiţiţi de Europa neagră, ciuntită, nepăsătoare şi bolnavă. S-au ascuns prin păduri luîndu-se după urmele haitelor de lupi şi copitelor de cerbi. S-au pierdut în mulţimi prin tîrguri. S-au dizolvat în nori, în rafale de ploaie şi în ninsori mari răscolite de viscol. Nu s-a ales de ei decît amintirea.

În *Istoria societăţilor secrete în secolele XV–XVI*, Nathan Stern a afirmat că Ordinul Marii Cruci Apostolice n-a dispărut în negura timpului. Legăturile dintre iniţiaţi s-au rărit, e drept, unele s-au rupt, iar astăzi membrii lui nu se mai cunosc între ei. Urmele s-au pierdut precum cenuşa scoasă din sobă, dar Ordinul există şi azi. Un cunoscător al acestei taine absolutissime i-ar simţi prezenţa. Cruciaţii ies la suprafaţă cînd şi cînd, acolo unde nu te aştepţi, devalizînd un sit arheologic, de pildă, ori prăduind o tigvă venerată dintr-o mănăstire din Balcani... Opul aminteşte de Vlad Corvinul, ca de ultimul supravieţuitor identificabil al Ordinului. Mai afirmă şi interesul meu vădit pentru opera lui Hugo Graffitius. Scrie de asemenea că aş avea misiunea, citez, „de a instaura în lumea modernă cultul împăratului Constantin XI Paleologul-Dragases". Aşadar, vienezul a dat o teorie revoluţionară despre timp, teorie care ne obligă la o recitire a cunoştinţelor noastre; ceea ce a făcut Nathan Stern, maestrul meu. El, nimeni altul, a trecut în lumina acestei teorii la o interpretare amănunţită a marilor răscruci ale istoriei. Potrivit lui Graffitius, de vreme ce timpul nu curge, evenimentele pot fi văzute ca petrecîndu-se simultan sau ca nepetrecîndu-se deloc, cu toate că sunt consemnate în tot felul de manuale de istorie şi tratate savante, în memorii şi cercetări curente.

Recunosc că am fost fericit pe vremea cînd rătăceam prin hîrtoapele nesfîrşitelor drumuri ale Europei. Hăituit, ascuns printre cei ce-şi căutau salvarea sufletului, bătînd cu pasul mii de kilometri în pelerinaje nesfîrşite. Am înnoptat în hanuri dărăpănate, m-am strecurat acoperit de zdrenţe, cu gluga pe cap, mîncînd te miri ce, precaut,

veghind să nu fiu dovedit de duşmani. Mă căutau cu potera. În timpul jacqueriilor, m-am simţit mai în largul meu printre răsculaţi, decît printre nobili. Am luptat în cîmp deschis, am stat sub ziduri la Amiens, Firenze, Ragusa, Gant. Am fost mîncat de viermi în Sicilia la vremea secetei, ciuma m-a doborît la Salonic. Am fost ars pe rug la Praga, mi-am cîştigat pîinea la Amsterdam tăind canale navigabile. Am combătut flota engleză în Mediterana ca tunar pe corabia purtînd numele veneratei regine Isabela. Am trăit oferindu-mi braţul înarmat cîtorva principi. De ce mă feream nu ştiu exact nici astăzi. Aş afla dacă aş avea timp şi stare să mă uit în urmă. Ordinul nostru nu a avut o soartă prea bună. Astăzi, în urma cercetărilor lui Nathan Stern, am aflat totuşi cîteva crîmpeie petrecute de-a lungul a cinci secole. Dar cîte poveşti nu ştiu! Trei dintre noi au luptat la Granada şi Lisabona împotriva necredincioşilor... Doi au fost băgaţi pe vecie în mortarul din zidul bisericii Santa Maria dei Angeli la Siena. Uneori noaptea li se aud gemetele. Fapt livrat ca atracţie turistică dacă faci turul oraşului. Altul, vezi document 1712, păstrat la Hampton Park Library, a fost împăiat la Londra într-o iarnă geroasă. Patru au fost traşi în ţeapă la Tîrgovişte. Unul a trecut prin supliciul atîrnării cu capul în jos într-o afumătoare pînă cînd s-a sufocat, consemnează un document de cancelarie pe care am avut fericirea să îl traduc din slavonă. Se zice că eu însumi aş fi fost servit la cina lui Vodă. Mi s-a înfipt o suliţă în cur, am fost fixat între doi pari şi rotit deasupra unui foc de cărbuni. Creierul mi s-a extras pe viu, cu un cuţitaş de argint, şi servit cu ulei de măsline de Corfu. Din carnea mea au fost hrănite trei dintre ţiitoarele palatului domnesc, Sara, Xenia, Lepra, surprinse pe cînd făceau vrăji. Îl

invocau, nefericitele, pe dracul, şi au fost violate 11 săptămîni de arnăuţii din gardă. Întîmplarea nu a avut loc sub zidurile Ţarigradului, aşa cum apare într-o scrisoare apocrifă /Zagreb/1612, vîndută la licitaţie la Drouot, în 1967. Estimp un curier ducea un mesaj sultanului, să vină să ia ţara care nu-l mai răbda pe acest vodă uzurpator. De verificat.

Am murit de cîteva ori, dar am avut şi vieţi mai fericite. Am făcut avere negustorind boabe de piper şi stofe în apele Levantului. Am servit ca aghiotant generalului Olsen în expediţia de la Polul Nord. Am fost un învăţat respectat la Universitatea din Bologna, aşa cum probează binecunoscutul op *Imperiul Roman de răsărit — de la înfiinţare pînă în prezent*. Îl găsiţi în rafturile bibliotecii dogelui, într-o ediţie scrisă de mînă pentru serenissim, cu 23 de miniaturi. Exemplarul păstrat la Praga e o raritate şi provine din colecţia lui Rudolf al II-lea. Aici găsim o relatare despre relaţiile proaste dintre Vatican şi Ordinul Marii Cruci Apostolice, declarat eretic la 1612. Hîrtia infamă a fost însoţită de umile daruri, conform unui inventar găsit în epava navei „Lolita". Treburi urgente m-au obligat să mă întorc pe ţărm să veghez lucrările Ordinului care, ignorînd frigul, foamea, şi nepoftind la cele lumeşti, veghea Balcanii. Cruciaţii au închis rînd pe rînd ochii aici ca să apară apoi în alt loc. Pe mine m-au uitat prin închisori, oricum nu meritam să mai văd soarele. M-am făcut uitat prin căsătorii, negoţ, servicii secrete, la Cracovia, Buda şi Genova. Am slujit reginei Suediei, Sereninissimei Veneţii, regatului Neapolelui, ducelui de Flandra. În Constantinopol n-am călcat cinci secole, pînă cînd a fost descoperit mormîntul Împăratului nostru şi a trebuit să îl extrag de acolo pentru a nu fi expus batjocurii.

De fapt, episodul a deschis acestei istorii calea spre deznodământ.

7.

Prea răbdătorule cititor al acestei umile cronici, povestea începe să prindă contur. E un puzzle, mai lipseşte doar o piesă. Lista neagră îi cuprinde pe: Zakka, prinţul Olşevsky, Duplessis de Monfeuilles, Cusino, von Karnim, Anonymus, Zecchini, eu — Vlad Corvin, Vizanti, Scarlat, Mîrza, toată trupa, însoţită de cîinele Haimana, mascota expediţiei. Iată-i pe toţi în automobile Bertier 1909, cu motor 4 cilindri de 5 000 cm cubi. Splendide maşinării cu portierele lăcuite şi însemnele ordinului nostru, corbul negru pe fond alb ţinînd crucea în cioc. Dedesubt cuvintele „Onoare şi sînge". Splendidul album *Epoca romantică a raliurilor*, Ed. Mototol, 1936, p. 24–25, ni-i arată înconjuraţi de entuziaşti pe Sena, în faţa Galeriilor Lafayette. Finanţatorul expediţiei, chel, cu mustăţi uriaşe, între piloţii şi mecanicii în salopete, cu caschete şi ochelari. Poză de grup, pagina întîi în *Le Figaro*. Alături, coloana a 3-a, vizita kaiserului Wilhelm şi a soţiei sale la Karlsbad. Pe coloana a 4-a baletele ruseşti ale lui Diaghilev la teatrul „Chatelet", *Petruşka*, patru tablouri burleşti. Încoronarea regelui George la Westminster pe coloana întîi — alături ei, zîmbăreţi, la start. Fotograful a lăsat pe trepied Kodak-ul şi s-a amestecat zece secunde printre zeii acelei zile însorite, ca să îl vadă la gazetă grăsana de nevastă-sa. Se anunţa un raid nemaivăzut — de-a lungul Europei pe care aceşti temerari o slujeau neştiuţi de multe generaţii. Ţineau să refacă, conform declaraţiilor date

presei, drumul celei de-a patra cruciade, cînd Bizanţul fusese jefuit de occidentali, în 1204. Ruta aleasă, Paris–Veneţia–Balcani–Istanbul, terminus. Era vremea cînd lumea se pasiona de raliuri.

Au trecut Alpii, grăbiţi să ajungă în piaţa San Marco, unde îi aştepta suflarea oraşului. Au fost sărbătoriţi în cadrul unui dejun oficial, organizat în aer liber. Au avut parte şi de zile proaste. La Fiume, au fost arestaţi de bănuitorii funcţionari chesaro-crăieşti. Percheziţionaţi, dezbrăcaţi la piele, înghesuiţi într-o sală de duşuri şi deparazitaţi. Urmau să fie împuşcaţi pentru spionaj şi propagandă inamică. Altfel, de ce le-a cîntat fanfara regimentului? Le-a tăiat unghiile o grăsană roz cu ţîţe revărsate, gureşă, mirosind a vanilie. Preparativele au fost laborioase, după protocol. Au avut rarul privilegiu de a o întîlni pe Alteţa Sa Franz Ferdinand, principe moştenitor, care dorea să bea o cupă de şampanie cu aceşti temerari. Pocnind călcîiele, le-a strîns mîna. Le-a cerut şi lor să repete figura. Era mîndru de panglicile şi decoraţiile care îi acopereau vestonul. A făcut stînga-mprejur, scuturîndu-şi penele de cocoş de munte de pe creştet. S-a întors cu un gramofon în braţe. Le-a poruncit, ţuguindu-şi buzele, să nu facă zgomot. Încăperea s-a umplut de scîrţîitul enervant al unui ac. În curînd, s-a auzit o voce soprano. Franz Ferdinand asculta cu ochii închişi, săltat pe vîrfuri, lovind ritmic cu cravaşa vipuşca pantalonilor. Cînd s-a făcut tăcere, nu înainte de a pune placa de zece ori la rînd, i-a întrebat: Eh, dragi oaspeţi, ce ziceţi? E Far-fa-ra! A rostit numele divei cu religiozitate. S-au pus pe căutat prin încăpere persoana care cînta. Ar fi trebuit să fie ascunsă între perdele, în dulap, sub canapea, după lampadarul din colţ. Aflaţi că vocea venea de nicăieri. Farfara era un

pumn de oase înnegrite într-un cimitir vienez cînd s-a descoperit cum se face înregistrarea sunetelor. O fi vreo scamatorie, au presupus. S-a mai văzut înşelăciunea asta cu un *automaton* care juca şah, înăuntru fiind ghemuit un pitic. Prinţul moştenitor a rîs. Ah, tehnica! a exclamat. Explicaţia era simplă şi n-a întîrziat să le-o dea, bucuros să-i vadă perplecşi. Hugo Graffitius reuşise să facă miracolul. Cine e? a întrebat Zakka şiret, ridicîndu-şi ochelarii pe creştet. Alteţa Sa le-a schiţat portretul unui tînăr de geniu care încerca să probeze sub înaltul său patronaj o îndrăzneaţă teorie asupra timpului. Aşa a ajuns acela să pîndească cu aparatele enigmatice la Staatsopera, ascuns în faldurile cortinei. Toată Viena rîdea, neîncrezătoare de ciudatul experiment — din păcate, chiar şi la Curte. Ca prevedere, doi brancardieri aşteptau să-l bage pe Graffitius în cămaşa de forţă şi să-l ducă la clinica de boli nervoase a doctorului Steinbach. Ei bine, domnii mei, într-o noapte s-a auzit vocea marii Farfara, diva absolutissima, iubită în taină de unchiul meu, împăratul. În ciuda scepticismului elitei vieneze, mai ales la „Café Central", acest cuib de liberali, duşmani înverşunaţi ai ordinii, Graffitius a reuşit să înregistreze inegalabila voce, chiar şi aplauzele care au urmat. Ce ziceţi? I-au stricat prinţului moştenitor plăcerea de a-şi arăta superioritatea. Cum Hugo Graffitius făcea parte din expediţie, a ieşit din rînd şi s-a prezentat. Alteţa Sa, descumpănit, s-a făcut kaki, urechile i-au înmugurit, iar pantalonii lui roşii s-au albit. Toţi erau îndrăgostiţi de Farfara. S-a zis că vor primi cîte o decoraţie. Banchetul din ultima seară a fost anulat. Au promis solemn că vor păstra secretul. L-au lăsat pe prinţ cu regimentul lui prezentînd onorul la marginea şoselei, acoperit de praful stîrnit „de puternicile motoare

Bertier ultimul tip", cum a scris *Le Figaro* la pagina 3, foto pe opt quadraţi.

În acea săptămînă au asistat o naştere, ca să nu fie omorîţi de bandiţii neraşi şi desculţi. Fireşte, cînd s-a rupt apa femeii, au ajutat-o. Pe cînd puneau apă la motor, au fost împresuraţi lîngă o cîrciumă unde se pregăteau să înnopteze. Hangiul nu avea camere, dar i-a primit în hambar. E plin cu paie, puteţi dormi liniştiţi. E cineva doctor printre dumneavoastră? S-a oferit Olşevsky. Nu le-a spus că era mecanic auto, pilot de avioane Farman, jucător îndrăcit de cărţi, trecea drept astrolog şi felcer. Femeia a născut un peşte solzos, vînăt, cu ochi bulbucaţi. Olşevsky l-a auzit bolborosind ceva şi l-a aruncat în apa rîului, care din fericire trecea chiar prin fundul curţii, după gard. Ce să facă? Cînd aşa-zisul doctor a ieşit din bordei, mulţimea a vrut să vadă fătul. A zărit vreo 30 de puşti îndreptate spre pieptul lui. Cînd au aflat cum stă tărăşenia, tîrgoveţii s-au veselit. Au cîntat, au dansat, iar soţul femeii, pescarul Petru, s-a îmbătat de bucurie. Avea şi de ce. Se vorbea la bisrerică după slujbă, la birt, că femeia îşi ridica repede poalele, te apuca de aia şi, harnică, şi-o înfigea în bumbureaţă. Soldaţi în permisie, pelerini în drum spre mănăstire, ciobani în transhumanţă. Futea tot ce nimerea, fiind mereu în călduri. Petru a prins-o într-o căpiţă cu potcovarul şi-a sărit cu securea. Ea l-a oprit de la vărsarea de sînge şi l-a dus acasă. L-a întins pe cuptor şi i-a explicat că noaptea o vizita un vampir avînd chipul cavalerului despre care vorbea toată lumea în Vale. A crezut-o, dar numai după ce s-a spovedit stareţului. Pescarul n-a scăpat de o predică împotriva superstiţiilor şi vedeniilor care ne îndepărtează viclene de dreapta credinţă. Spăsit, omul s-a dus acasă şi s-a împăcat cu femeia

lui. Din ziua aia n-a mai pescuit, de frică să nu prindă în aţele năvodului rodul pîntecului nevesti-sii. Îndată stareţul s-a grăbit să scape de musafiri, dar numai după ce au făcut o tură cu maşina pe deal cu toţii copiii. I-a dus la troiţă şi le-a zis să plece unde-or vedea cu ochii. Le-a dat drept călăuză chiar pe Petru să-i scoată din Valea Seacă, să aibă grijă să nu fie cumva tîlhăriţi, că ei sunt norocul lui.

În Balcani se întîmplau în acele vremuri un duium de parascovenii. Locuitorii de pe versanţii munţilor, de prin albiile rîurilor, din tîrgurile prăfuite, netrecute pe vreo hartă, trăiau ca într-o halucinaţie — asta în urma descoperirii unui cavaler în armură, descăpăţînat. Unii ziceau că e Sfîntul Duh, alţii — un cruciat rătăcit. Cu veacuri în urmă, ar fi fost prins de săteni, bătut cu ciomegele şi lăsat în pădure să-l sfîşie lupii. De atunci locul era blestemat. Vreme îndelungată s-au văzut de-a lungul drumului spînzurători cu rebeli şi venetici atîrnaţi în ştreang. Aventurierii noştri sosiţi în maşinile lor lucioase au întîlnit cînd să iasă în cîmp deschis, într-un loc numit Poiana Ciorilor, bătrîni, femei şi copiii levitînd deasupra unei livezi înflorite. Treceau în zbor peste garduri ca avioanele de hîrtie să culeagă merii. Locul avea o amintire lugubră, acolo se dăduse o bătălie între creştini şi necreştini. Sub pămînt putrezeau mii de cadavre rămase neîngropate la timpul lor. Dacă lipeai o ureche de iarba rece, auzeai vocile lor sporovăind, hohotind, suduind, dar era bine să nu o faci. Ca să nu fie călcaţi de pasul omului, cum ajungeai la marginea Poienii Ciorilor, trupurile omeneşti şi ale fiarelor domestice şi sălbatice erau azvîrlite în sus de o forţă nevăzută. Era o forţă blîndă, ca un vînt uşor. Domnişoarele, de pildă,

simţeau cum erau prinse de încheietură şi trase pe deasupra podeţului şi peste copaci. Copiii cînd săreau coarda, dura pînă cînd mai ajungeau jos pe pămînt cu sandalele lor împletite din sfoară. Tîrgoveţii simţeau o fierbinţeală la tălpi — crăpate şi bătătorite de umblat desculţ. Ştiau aşa că cetele îngerilor se încaieră cu cetele dracilor. Îndată pluteau spre schelele în care erau îmbrăcate zidurile mănăstirii, pe acoperiş, pe clopotniţă ca să vadă încăierarea şi să parieze pe cîştigător.

Cu expediţia Paris–Istanbul a fost aşa, vezi *Le Figaro* din 8 aug. Zecchini şi Zakka au scos bolizii Bertier din şanţ, au dat la manivelă, au trecut prin poarta cea mare fiind zi de tîrg. Forţa necunoscută le-a săltat automobilele ca pe nimic. Au rîs cît au rîs, au făcut acrobaţii, s-au rostogolit cu capu-n în jos prin aer şi-au strigat măscări. Mă rog, i-au imitat pe localnici. Dar aceştia se obişnuiseră de mult să nu mai simtă pămîntul sub tălpi. Umblau desculţi de secole şi dacă duceai mîna streaşină la ochi le vedeai călcîiele înnegrite undeva în cer. Li s-a spus că trăiau la o înălţime de 5–10 metri şi se obişnuiseră să filfîie din aripi, femeile să-şi ridice rochiile cu neobrăzare şi să chicotească, bărbaţii să deschidă mantalele şi umbrele cînd ploua şi nu ploua.

Membrii expediţiei au înţeles perfect de ce locul numit Poiana Ciorilor nu era marcat pe hartă. Faptul risca să răstoarne tot ce se ştia despre fizică şi, în plus, anunţa sfîrşitul lumii. Cele două împărăţii care îşi aveau graniţa acolo — cea otomană şi cea habsburgică — păstrau strict secretă îndeletnicirea a 1 457 de paşnici tîrgoveţi care levitau sub auspiciile Institutului pentru cercetarea fenomenelor fizice. Bun, toţi umblau încoace şi încolo, să ştii. Îi zăreai pe firele de telegraf, chiar mai sus, legaţi

de nori cu sforicele. Pluteau prin aer ca la promenadă, sfădindu-se, dînd cu piciorul în minge, bătînd cercuri, călărind pe biciclete, crocănind veseli...

Numărul respectiv îi cuprindea şi pe copii, chiar dacă ei nu zburau pînă la vîrsta de 12 ani împliniţi. Adaug 1 756 cîini, 14 cerbi, 115 căprioare, 443 de porci — cam unu de gospodărie, nenumărate gîşte şi găini, plus 344 de curcani, 1 213 iepuri de casă şi tot atîţia sălbatici, 2 877 de porumbei voltijori, 22 inorogi, adică 11 perechi, şi un balaur zgomotos cu solzi verzi, trăitor în clopotniţa de unde se suia pe streaşină cînd era luat la ochi de paznic. Aici, ca să sperie lumea, scotea flăcări pe nări, scotea şi arunca ţiglele smulse din acoperiş peste trecătorii înşiraţi pe drumul care te ducea la mănăstire. Vînătorul din acest basm îl pîndea ascuns după o ulucă vrînd să îl facă sită ca să treacă lumina prin pielea aia lucioasă ca o armură sau ca o oglindă şi să scape astfel Valea. Nu mai dormise nimeni din 1453, de cînd îşi făcuse apariţia. Fusese om, se zice, dar îşi trădase semenii şi fusese transformat în balaur. Vînătorul voia să îl piardă nu pentru că era un om rău, ci pentru că balaurul avea obiceiul să lovească clopotele cu coada şi trezea satul noaptea, ceea ce nu se face.

O barieră îţi interzicea să treci dincolo. Era un teritoriu interzis străinilor. Autorităţile descurajau îndrăzneţii dornici să cerceteze miracolul. Dacă nu s-ar fi rătăcit trăgînd stînga de volan — nu dreapta, cum trebuia, la răscrucea cu troiţă, s-o ia spre mănăstirea din Mititza — n-ar fi aflat nimic. Nu ar fi văzut nicicum căruţele cărînd pepeni prin aer, aruncîndu-i de acolo pe un tobogan să ajungă în vagoanele de tren înşiruite în spatele gării. Nici bicicletele anunţate de ţîrîitul soneriei prinse de ghidon,

nici dricul tras de patru cai negri acoperiţi cu valtrapuri conducînd singurul mort din Vale, un venetic lovit de o pasăre în picaj. Îşi dăduse ultima suflare, repede înşfăcat de îngeri. Era dus cam la 100 m înălţime — aveai nevoie de o lunetă ca să vezi detaliile, de cortegiul rudelor îndurerate — deocamdată aştepta pe un nor mov-violet să treacă de barieră locomotiva lucioasă ca un bondar. Şoferii, copiloţii, mecanicii expediţiei pariziene nu au regretat episodul. Dimpotrivă, şi-au oferit de plăcere o partidă prelungită de levitaţie.

Cu excepţia mea, Vlad Corvin, care nu am reuşit, în ciuda sforţărilor, să mă desprind de pămînt. A trebuit să mă aşez la umbra unui tufiş, unde mi-am răsucit o ţigară. Tutunul era din proviziile lui Olşevsky, mahorcă puturoasă, adusă din Siberia, cu care se tămăduiau toate bolile. Am încercat să zbor — a fost zadarnic. Mi-am ridicat braţele, am stat într-un picior, am tuşit de să-mi vărs plămînii. Geambaşul m-a uns cu catran pe creştet, un leac decisiv dacă ţii să zbori. Mi-a dat pe la nas cu bălegar, fără efect. Corpul meu e mai greu ca aerul. Cum nu aveam altă propulsie s-o pornesc spre cer, am rămas la sol. Estimp, am mîzgălit nişte schiţe cu tot ce vedeam. Desenele mele se află în colecţiile Bibliotecii Regale din Londra, 32 de planşe alb-negru şi 12 color, reproduse în albumul *Crochiuri necunoscute din Balcani. Început de secol*, 213 p, Ed. Albion, Oxford, 1937. Au fost considerate de critici avizaţi ca „expresia unei viziuni onirice a coşmarului interior, o presimţire a masacrelor din războiul european în curs de pregătire..." Sunt o natură empirică, un realist, deloc în stare să imaginez ceva vreodată. Înregistram, contabilizam, măsuram peisajul, tîrgoveţii, casele văruite de pe povîrnişuri. Valea Seacă nu

părea atinsă de civilizaţia modernităţii. Să umbli prin acele locuri era ca o cădere în timp. Mai era şi bănuiala formulată de maestrul meu Nathan Stern — în strălucitul său eseu *În istorie nimic nu e nici nou, nici vechi**, cu prilejul congresului de istoria astronomiei de la Lucarno — anume că expediţia Paris–Istanbul aduna laolaltă după 500 de ani cruciaţii Ordinului Marii Cruci Apostolice.

Ziarele au urmărit cu interes peripeţiile celor şase maşini, repetatele lor pene de motor şi de cauciuc, răsturnările în şanţ. Au descris accidentele, atacurile banditilor, bolile. Au povestit de pildă în foileton cum au fost arestaţi sub influenţa nefastă a unui meteorit care, căzînd, a lovit un biet cîine, Haimana. Presimţind ceva, acesta începuse să latre furios, să muşte şi să refuze mîncarea. Nu mai zic că n-a reuşit nimeni să se apropie să-l mîngîie, sau să-i intre-n voie. Cînd Scarlat şi Vizanti l-au găsit sfîrtecat în şanţ, au plîns. L-au înmormîntat cu onoruri militare. Zecchini i-a cîntat din cimpoi, Graffitius din muzicuţă, Olşevsky a bătut toba în nişte cutii goale de conserve. Cusino a ţinut discursul funerar. Zakka a ordonat păsărilor să ciripească. Jandarmii nu au înţeles mare lucru din această ceremonie. I-au legat pe aventurierii noştri cu funii groase şi i-au băgat la zdup ca să afle 1. ce au conspirat cu arhiducele Franz Ferdinand şi 2. dacă ştiau ceva despre un mormînt împărătesc profanat de tîlhari. Au ieşit din închisoare abia după intervenţii prin telegraf de la Londra, Istanbul şi Paris. Presa occidentală a vuit. Trei crucişătoare făceau deja

* Apărut în antologia *Copernic, Tycho Brahe, Keppler*, Utrecht, 1976, 445 p.

manevre în Adriatica. Pacea în Mediterana era amenințată dacă nu vor fi fost eliberați, titra *Le Figaro*. Scuzele de rigoare le-au fost prezentate chiar de guvernator. A apărut îndoit de șale din cauza decorațiilor cîntărind vreo 10 kile și a declarat că se făcuse o regretabilă greșeală. Pot „pleca liniștiți să-și încheie raidul care face gloria lumii", după cum s-a exprimat. Soarele s-ar fi topit ca o bucată de seu în tigaie și s-ar fi întunecat în miezul zilei, dacă ar fi rămas închiși în celulă laolaltă cu șobolanii și șopîrlele, a scris gazeta *Aurora Bosforului*, prelu-înd o telegramă venită din halta Mititza. Așa încît, cu „nemărginită mărinimie, Excelența Sa le-a redat scumpa libertate". Un detaliu: Armata a 3-a a sechestrat mașinile dorind să le domonteze pentru cercetări. Mustăcioșii generali de la Cartierul General se întrebau dacă nu cumva îl au pe diavol sub capotă?! Altfel, cum ar merge mai iute ca un cal arăbesc?! Dacă se dovedește că e ceva adevărat, mari cazne îi așteaptă pe acești jalnici aventurieri occidentali. Vor fi lăsați să se prăjească în soare și serviți lighioanelor, tăiați mărunt ca tăițeii. Așa li s-a adresat guvernatorul în stilul lui alambicat, dar aceste ultime vorbe *Aurora Bosforului* nu le-a citat.

Negocierea a fost lungă. A durat pentru că guvernatorul nu ceda din preț chiar dacă eroii noștri întîrziaseră și țineau morțiș să se îndrepte în grabă spre punctul terminus al raliului, marele oraș Istanbul. Pe dînsul însă îl pasionau caroseriile, roțile albe, farurile aprinse. Ciocănea parbrizele cu evantaiul, de știut că nu se despărțea niciodată de el. Alunga mustele, aducea briza peste obrajii lui de apoplectic. Eh, aici era secretul rînjetului cu care îi sfida. Abia au reușit să-l convingă că nu aduceau în portbagaje draci, boli, secetă, inundații, cutremure, incendii,

aşa cum sunase învinuirea. Guvernatorul le-a apăsat pe rînd degetul în piept, gata să li-l înfigă în inimă, să le-o scoată din torace ca pe-o bucată de carne în frigare. Hoţomanilor, voi aţi fost! Aţi jefuit mormîntul împăratului! Ce vreţi voi să faceţi cu scheletul?! Ha?! Care împărat? au întrebat repede şi au făcut aluzie la manevrele navale din Adriatica. Au pomenit de Paris şi Londra. Excelenţa Sa le-a amintit că se află în marginea lumii civilizate. Primise ordin de la împărăţie, de la marele vizir, să-i arunce lupilor. Îi duce în pădure şi îi lasă acolo, şi nu l-ar învinui nimeni, nici chiar gălăgioasele voastre gazete. Cruciaţii au ţinut sfat departe de urechile celor deghizaţi în servitori, bagajişti şi ghizi. Au convenit să-i ofere una dintre maşini. Ţineau să plece totuşi, în ciuda stăruinţelor guvernatorului de a rămîne. În mărinimia sa, dorea să-i însoare şi să le fie naş — dacă trec la mahomedanism îi aşteaptă belşugul. Aur cît poftesc, măriri... Numai să-i spună unde se găseşte scheletul împăratului. Voi l-aţi furat, este?

Au găsit la gară depeşele telegrafului care ziceau — Părăsiţi zona! În lipsa ştirilor tirajul scăzuse şi *Le Figaro* băgase multe parale în raliul de pomină. „The Bank of Balcans" ameninţa cu procedura de sechestru. Cruciaţii au acceptat prin consens să dăruiască Excelenţei Sale una dintre splendidele lor Bertier 1909. Odată palma bătută, acela a oferit magnanim un banchet nocturn. A doua zi, însoţit de funcţionărime, poliţai, elevi, studenţi şi vagabonzi plătiţi să scandeze, i-a condus personal în piaţa mare. Şi-a făcut apariţia în picioare, în dreapta şoferului, salutînd mulţimea din noul său automobil. A mulţumit „curajoşilor străini pentru vizita aceasta care face lumea întreagă să vorbească despre Balcani".

Cititorii s-au pasionat de acest episod mai tare ca de *Judex* şi *Fantomas* care umpleau în acel an cinematografele Parisului. Uite aşa au ajuns cum scria în foiletonul de duminică. Au ajuns, bravo lor, la Istanbul. Au dedicat marea expediţie, urmărită cu sufletul la gură pe tot bătrînul continent, ultimului împărat al Bizanţului, „azi din păcate uitat". Această ispravă neştiută a Ordinului Marii Cruci Apostolice s-a petrecut „în zorii lumii moderne", după cum a conchis Nathan Stern în opul său deja citat. Banchetul final s-a ţinut în saloanele „Pera Palace Hotel". Au ascultat discursuri privind panorama magnifică a Bosforului. Au ciugulit caviar, au sorbit şampanie. S-au lăsat decoraţi cu Marele colan verde cu nestemate conferit de marele vizir care ţinea să facă uitată povestea cu guvernatorul. A doua zi au citit în *Aurora Bosforului* despre: jaful unui mormînt descoperit recent, despre care se presupunea că aparţinuse ultimului împărat bizantin. Greu şi-au stăpînit un zîmbet. Au comentat pe larg între ei, apreciind ingenuitatea marelui oraş. Singurul care ştia ceva despre adevărata identitate a piloţilor şi mecanicilor expediţiei Paris–Istanbul părea să fie un anume comisar Ifrim de la Poliţia metropolitană. Îi iscodea, îi supraveghea. Ei au bănuit — cunoscînd firea suspicioasă a gazdelor — că erau spionaţi şi sigur figurau pe lista suspecţilor. Agenţii au semnalat cîteva întîlniri simandicoase în recepţia luxosului hotel.

Cînd s-au fofilat de la banchet, afară, pe terasă, era limpede că nu era vorba de aventuri galante. S-a spus mai tîrziu, conform unui raport rămas în arhive, că la luxosul hotel „Pera" a avut loc o reuniune secretă a membrilor recunoscuţi ai Ordinului Marii Cruci Apostolice, şi se presupunea că se întîmpla prima oară după 1848, cînd

se văzuseră în insula Elisabeta, pe Dunăre, la o serată cu felinare aprinse, închinînd pentru revoluţie şi ultimul împărat al Bizanţului. Zvonuri! Ce-au discutat atunci toată noaptea rămîne un secret pînă azi, în ciuda strădaniilor agenţilor trimişi de Marile Puteri. Caravana — după fastuoase ceremonii pe Bosfor, pe apă şi pe uscat — a luat-o spre sud, a scris mereu informata *Aurora Bosforului*. Cruciaţii noştri, întăriţi de firmanul sultanului, au coborît spre sud, urmînd magnificul drum al Levantului. Voiau să se reculeagă şi să primească lumina veşnică la Sfîntul Mormînt din biserica Anastasios din Ierusalim. Pînă să ajungă acolo i-au înghiţit nisipurile nesfîrşite ale deşertului cu tot cu maşini. Deşertul i-a îngropat de vii. Cert este că de apărut nu au mai apărut nicăieri. Cabinetele europene s-au animat, telegraful a ţăcănit, ziarele occidentale au umplut pagini întregi cu tragica lor dispariţie. Jaful unui sit arheologic din Balcani nu a mai ţinut în aceste circumstanţe pagina întîi. Oricum, ştirile despre războiul balcanic au făcut repede uitat marele raliu de la Porţile Orientului.

8.

Povestea noastră se apropie de sfîrşit. Capul furat din raclă ar spune multe istorii, fireşte, dacă am asculta răbdători. Bref, în istoria cu scheletul împărătesc dispărut, nu s-au găsit făptaşii. Comisarul Mîrza intuise substratul jafului. Anume că, la mijloc era ceva supranatural, nu o banală profanare a unui mormînt, fie şi sit arheologic. Aşa a ajuns cu ancheta lui printre călugării de la mănăstirea Mititza. Şi-a sfîrşit cariera cu acest blamabil eşec.

A lăsat dosarul neînchis. A intuit că în jurămîntul din 1453, 2 iunie, de sub zidurile Bizanţului, stătea cheia dezlegării misterului. A găsit indicii în scrisoarea lui Isaia Grămăticul, pe care a cercetat-o, ca şi mine mai tîrziu. Zălogul suna astfel: să îngroape laolaltă trupul şi capul nepreţuitului lor împărat. Odată îndeplinită misiunea, ultimul supravieţuitor al Ordinului Marii Cruci Apostolice n-avea decît să piară. Cît despre mine, ce să zic!? Numai eu, Vlad Corvin, am mai rămas pe lume, obligat să duc la bun sfîrşit totul. Abia apoi, adio! Va veni marea şi binecuvîntata zi. Am dezlegat misterul după ce am schiţat harta întîmplărilor din acest puzzle cît Europa. M-au ajutat scrierile lui Hugo Graffitius şi ale lui Nathan Stern, eminentul său continuator. Ştiam de la ei că timpul nu curge dinspre trecut spre viitor. Este un labirint, mai curînd o sferă. Ajungi în orice punct venind de oriunde. Timpul ca atare nu există, e o convenţie care ne ajută să ne orientăm în încăperile întunecate ale existenţei.

Mesagerul a fost scos peste graniţă de contrabandişti. Mi-a adus capul împăratului învelit într-o pătură cazonă, aspră, kaki, mirosind a naftalină. I-am dojenit în lipsă pe cei tocmiţi să execute contractul — riscaseră să fie prinşi. Această poveste s-ar fi năruit, şi atunci ce rost avuseseră atîtea vieţi pe care le trăisem — aventurile, trădările, tot ce făcusem ca să supravieţuiesc şi să-mi îndeplinesc misiunea — dacă dintr-o neglijenţă, totul se prăbuşea într-o clipă chiar la final? Nici cronica eroică a Ordinului Marii Cruci Apostolice nu s-ar fi scris. Providenţa a vrut altfel — jaful a decurs conform planului. De mirare, l-au înfăptuit chiar în noaptea dinaintea scoaterii raclei pentru a fi înfăţişată poporului adunat la Mititza să-l proslăvească. Locul era înţesat de militari KFOR, agenţi în civil ai

serviciilor secrete, ierarhii bisericii cu mitropolitul în frunte, oficiali... Era o ofensă adusă Împăratului ca într-o zi aşa mare să îl smulgă din lăcaşul unde dormea de secole şi să îl scoată din Sfînta Biserică. Dar ce ştiu cei de azi despre protocolul slăvitei Curţi a Bizanţului, despre heruvimi, îngeri şi sfinţi, despre Ceruri. Mesagerul, conform unui raport, BB3/f, în timpul haosului, se strecurase printre santinele, noaptea, pe sub bîzîitul elicelor şi fîşiile de lumină a trei helicoptere care patrulau deasupra zonei. A trecut Balcanii pe un măgar, dar mai mult pe jos, sub o ploaie groaznică de multe zile şi nopţi. A traversat Dunărea într-o barcă pescărească la Vidin. A coborît pe vechiul drum negustoresc al Tîrgovişteî, ascuns într-o caravană de rulote ducînd circul „Smîrtski" la Sibiu. Într-o zi de tîrg, să fi fost duminică, pe şoseaua blocată de vite, maşini vechi, de lume, la o apă care dispărea într-o baltă roşiatică, conform hărţii, a cotit-o pe sub podul de cale ferată, spre Bucureşti. L-a luat cu autostopul, printre cuşti cu găini, o pereche, bărbatul surdomut, femeia, oarbă. Cînd a fost trezit de un dangăt şi lumina fierbinte, aurie îi încinsese obrajii, a sărit din remorcă. Clopotele chemau lumea la slujbă. S-a ridicat într-un cot şi a văzut puzderia turlelor. Perechea a refuzat plata, am luat un taxi, şi iată-mă! ha, i-am împuţit şoferului rabla. M-a asigurat că a oprit la staţia de tramvai, nu îl văzuse nimeni venind. Am fost prea mulţumit să aud asta. Racla, pe care o ţineam sub braţ învelită în pătura kaki cu miros de naftalină, era încununarea cercetărilor mele de o viaţă. Am sărutat-o fără să mă jenez de străin. Jumătate din legămînt era deja împlinit. Totuşi, nu am reuşit să-mi amintesc dacă mai auzisem vreodată vocea care-mi vorbea. Cumva căutătura aia o întîlnisem undeva?

Poliţia ar fi dat oricît să mă pună în cătuşe dacă afla că eu ordonasem jaful. Denunţători şi indiscreţi, puzderie. Îi cunosc, îi simt, pe unii îi ştiu. Mesagerul nu avea mutră de poliţai, sunt sigur. Infractorii, puşcăriaşii, banditii, pegra au fost slăbiciunea mea pe oriunde am trecut. Am trăit printre ei lungi perioade ale încurcatei mele existenţe — la Smirna şi Cipru, în porturile Veneţia, Marsilia şi pe Bosfor, în lupanarele Londrei şi Amsterdamului, în puşcăriile din Viena şi Sankt Petersburg. Pe unde nu mi-am preumblat hoitul!? Tratasem să-mi aducă racla pînă la sfîrşitul verii. Contractul m-a costat ceva, dar făcea infinit mai mult. M-am amuzat să citesc în presă aiurelile, speculaţiile, declaraţiile oficiale despre întreaga poveste. Televiziunile dădeau imagini din Balcani cu biserici incendiate, sate unde populaţia era împuşcată în uliţă, pieţe lovite de obuzele artileriei. Şi totuşi nu eram sigur dacă dispăruse sau nu capul împăratului de la mănăstirea Mititza pînă în ziua cînd mesagerul mi-a sunat la poartă. Lătratul cîinelui meu Haimana m-a scos din casă. Citeam cu lupa un document şi am întrerupt lucrul. Nu mi-a părut rău, mă usturau ochii de cînd încercam să desluşesc nişte nesuferite de litere şterse pe o hîrtie mucegăită. Străinul m-a întîmpinat cu parola „Onoare şi sînge"! Nu ştiu de ce, dar, instinctiv, am fost bucuros să îl ştiu la o oarecare distanţă, dincolo de gard. Cam dărăpănat, potopit de iederă, cu sulitele ruginite. Am cercetat amănunţit coletul, am achitat jumătate din preţ, conform înţelegerii. Mesagerul mă privea insistent, vrînd să se asigure că nu a greşit adresa. Mulţumit? a întrebat cînd am strîns pătura. Mi se pare în regulă, am zis. Dacă mai aveţi nevoie de ceva, de lămuriri, servicii, orice, nu ezitaţi să mă căutaţi! a zis serios, răsucindu-se pe călcîie. Voia să

plece repede la treburile lui încurcate. Avea un picior mai scurt, purta gheată ortopedică. Asta îl făcea să smucească de umăr. Unde? l-am întrebat ca să tai tăcerea prea lungă devenită, nu ştiu cum, apăsătoare. Făcuse deja stînga împrejur, am auzit bocănitul ghetei pe caldarîm. Mă găsiţi uşor, mi-a replicat. Am vrut să-l poftesc să bem un ceai sau un vin fiert, presupun că îngheţase pe drum. Sunt o gazdă lamentabilă. L-am căutat din priviri de-a lungul străzii — casele cu faţade albe, umbrele teilor — de mesager nici urmă, nici ţipenie. Haimana se zbătea în lanţ. Cînd e agitaţie e de preferat să îl laşi în pace că îi trece. Am tras poarta nerăbdător să ajung în mansardă, să cercetez în sfîrşit racla. Se şi făcuse frig. Mă luase cu rece dintr-odată, hm, toată ziua fusese caniculă. Vîntul a răscolit scurt grămezile de frunze din curte, aşa că am intrat în casă. Haimana se grăbea de parcă avusese o vedenie, s-a strecurat în marchiză înaintea mea... De obicei preferă să stea la poartă să se latre cu cîinii din cartier.

Hîrtia cu răspunsul a sosit prin poştă destul de tîrziu. Era raportul analizei cu carbon 14. A trebuit să îmi iau măsuri în cîteva privinţe, conspirative mai ales, ceea ce a dus la o oarecare întîrziere. În documente false, fotografii retuşate, paşapoarte achiziţionate la negru, deghizări, treceri clandestine de frontieră — sunt expert. M-au pasionat de cînd mă ştiu. Circumstanţele, regimurile, atmosfera din Europa s-au schimbat continuu, subterana însă a rămas aceeaşi. Aici întîlneşti personaje ca mine, care uită să moară. Dispreţuiesc digresiunile, aşa că mă opresc din aceste consideraţii savante. Bref — am reuşit să scap neprins şi am încredinţat tigva laboratorului de antropologie din Londra ca să reconstituie chipul

împăratului. Am despăturit încet şi cu grijă craniul înnegrit, l-am pus pe tăblia de marmură sub ochii cîtorva savanţi cu şorţuri lungi de piele dinainte. Păreau o sectă. Ei bine, mi s-a părut că îl zăresc pe mesager, rezemat de o oglindă, îşi curăţa unghiile. M-am uitat în altă parte, nu aveam de ce să îi susţin privirea. Am răspuns întrebărilor conclavului strîns printre borcane cu foetuşi, cadavre despuiate şi îngheţate, vinete şi albe, întinse pe blaturile de ciment. Pe pereţi atîrnau planşe anatomice. M-am întrebat — Cerule, cum arăta oare ultimul împărat? Cîteva ceasuri am zăbovit acolo, am completat formulare, am dat detalii, am explicat. Dar în afară de mesager, n-asculta nimeni atent.

Am ieşit tîrziu, se înnoptase, ploua, am făcut o plimbare, locuiam într-un mic hotel din apropiere. Cînd am privit prin vitrina unei prăvălii de instrumente medicale, am zărit silueta mesagerului, se aşezase pe o banchetă şi vînzătoarea îl ajuta să încalţe o gheată ortopedică. Lăsat pe spate, rîdea. Priveam prin sticla pe care şiroia apa şi încercam să înţeleg scena. Să îi desluşesc bine chipul şi vorbele. S-a ridicat drept în baston, a şonticăit cîţiva paşi, s-a privit într-o oglindă fixată între podea şi tavan. S-a fîţîit un minut încîntat de achiziţie, vînzătoarea îşi lăuda marfa. Am rămas pe trotuar pînă cînd mesagerul a scos un teanc de bancnote strînse în pumn. M-am grăbit să dispar. Nu voiam să mă găsească acolo holbîndu-mă prin vitrină. Cu siguranţă că mi s-a părut. Era o vedenie. Ce să caute dumnealui pe o stradă londoneză!? Era şi o oră cînd magazinele erau gata să închidă. Bagajistul mi-a dus valizele la taxi. Am trecut pe strada pe unde mă plimbasem în seara precedentă. Nu ştiu de ce am făcut acest ocol. Şoferul a ridicat din umeri şi s-a executat. Voiam să

verific dacă magazinul cu pricina există, să îmi amintesc mai exact nişte detalii. Era acolo, cu firma aprinsă, în vitrină atîrnau corsete medicinale, cîrje, proteze... Locul era pustiu la acea oră a dimineţii. Am prins la timp un tren rapid. Călătoria a decurs fără incidente. Am trecut cu feribotul înapoi pe continent.

Acasă am aşteptat să treacă timpul convenit cu laboratorul de antropologie, rupînd filele din calendarul agăţat în perete. Răgaz bun de meditaţie. De ce mi-a trebuit atîta timp, 500 de ani, ca să mă dezmeticesc şi să mă dumiresc ce aveam de făcut? De ce nu am procedat astfel mai devreme? Ei bine, da, pentru că, îndată ce m-am întors din peregrinări am considerat că mi-am trăit viaţa (nu mă întreba, cititorule, prin ce vămi am trecut), am înţeles cît de dificil ar fi să aflu care era capul celui divinizat. Europa este înţesată de falsuri — unele rafinate, imposibil de depistat, multe însă grosolane. Mi-a luat multă vreme să verific, să descifrez înţelesurile, să ascult istorii şi teorii, să scotocesc arhive private şi publice, să colind prin muzee, să audiez cursurile care mă interesau pentru a găsi cheia misterului — la Istanbul, Viena, Cracovia şi Bologna. Unde nu am fost, ce nu am cercetat! Am dat un doctorat, sunt un PHD, imaginaţi-vă, herr doktor. Am scris articole ininteligibile şi pretenţioase în stilul meu prolix. Am vorbit prin congrese ştiinţifice, am citit la greu tot ce mi-a căzut în mînă. Am depus un lung şi complicat efort să discern adevărul de minciună — ceea ce în lumea modernă e aproape imposibil. Împrejurările mi-au întins capcane, am avut de evitat la tot pasul ambuscade. Istoria mi-a oferit indicii să merg într-o direcţie, pentru a-mi arăta mai tîrziu că greşisem şi mă aflam pe un drum înfundat. Informaţiile s-au dovedit adesea

inexacte, simple închipuiri şi intoxicări, zvonuri, păreri nefondate. Multe falsuri, documente contrafăcute, copii aproximative, replici dubioase. O luam de la capăt. La început nici nu ştiam ce caut. Mi-a luat timp destul — de la ocuparea Balcanilor de otomani pînă la expediţia de la Gallipoli — să mă limpezesc. Dacă nu reuşeam, dezlegarea de jurămînt nu s-ar mai săvîrşi multe secole încă. Eram în mare întîrziere, trecuseră 550 de ani — depăşisem termenul cu patru decenii. Atîţia ani nu sunt de colo chiar dacă ignori timpul şi trăieşti în afara lui — contează. Va trebui să decontez. Timpul este o furtună de nisip, un viscol, o vedenie. Cineva, nu eu, socotise prost. Asta e cert, de vreme ce abia acum mi se arătase sorocul să îndeplinesc jurămîntul făcut de Ordin. Scenariul se apropia de deznodămînt, dar dacă eşuez, se va relua totul abia cînd TIMPUL va aduce din nou lucrurile în acelaşi punct ca în vremea poveştii noastre. Abia atunci cavalerii Marii Cruci Apostolice ar mai avea ocazia să înceapă iar dezlegarea de zădărnicie într-o Europă — ca şi asta de acum — sfîşiată de conflicte.

Am primit în sfîrşit raportul de la Londra. Cercetarea odată încheiată atesta că, fără îndoială, capul sustras de la Mititza fusese al lui Constantin XI Paleologul Dragases. Proba ADN a coincis perfect. A fost găsit un urmaş al marelui împărat, bibliotecar la Praga, care s-a lăsat convins să dea o probă. Apoi, noroc chior, a fost descoperit un mormînt de familie dintr-un străvechi cimitir din Istanbul, atunci cînd s-a tras o linie de tramvai în mahalaua Fanar. Şi de data asta ADN-ul a coincis. Am răsuflat uşurat. Eram aşadar pe drumul cel bun. Recapitulînd, capul fusese adus în Valea Seacă de cavalerii Ordinului Marii Cruci Apostolice îndată după căderea Bizanţului.

Tot ei au tăiat cu bardele troiţa şi au ridicat mănăstirea, chilii, cişmea pe urmele vechii biserici din lemn cu hramul Sfintei Treimi. N-au apucat să asiste la sfinţire pentru că s-au retras spre Europa siliţi de patrulele otomane să nu ierneze acolo. Au lăsat bănet să se cumpere odoare, să se zugrăvească şi împodobească pereţii, să se ţină slujbe de pomenire pentru sufletele adormiţilor veşnic întru Hristos în zilele marelui asediu. Mi-am amintit noaptea aceea — ca o străfulgerare — în vreme ce priveam pe cer cum steaua Orion pălise şi Luna, ca un vîrcolac, înghiţea o nebuloasă care luase forma unei cetăţi. Aveam şi raportul legistului, dr. K., un raport amănunţit ce clarifica felul cum murise împăratul. Fusese lovit de o spadă grea la rădăcina gîtului, apoi „o lovitură i-a distrus osul occipital, orbita ochiului stîng fiind inundată instantaneu de sînge". Lovitura i-a despicat osul capului adînc, crăpătura ajungea pînă la maxilar. Am completat aceste detalii verificînd în detaliu cum a decurs acea noapte, 29/30 mai 1453. Am rămas în mansardă, privind cerul, împresurat de muzică veche. Am ascultat toată noaptea duruitul ploii pe acoperiş.

Aveam certificatele trebuincioase şi raportul. Le citeam şi reciteam urmărind cu degetul literele lăsate de maşina de scris — ajunsesem, iată, la capătul poveştii. Deşi trecusem prin atîtea încercări, fusese o perioadă frumoasă şi începeam să regret că se termina. Mă aştepta banalul cotidian care să mă mestece ca o maşină de tocat carne. Bref, ştiam că sunt în posesia capului împăratului Constantin XI Paleologul-Dragases. Tot ce era de aflat aflasem. Mai trebuia să plătesc restul de contract şi pentru asta nu-mi rămăsese decît să aştept. Presupun că nu există nimeni care să-mi citească gîndurile, aşa cum faci

într-o sală de cinema cu scrisul de pe ecran, dar exact în clipa aia a zbîrnîit telefonul. Vocea mesagerului! Mi-a spus că ar fi timpul să ne încheiem socotelile. Exact ce aşteptam. Detest să am datorii, aşa că am primit cu uşurare anunţul. Faptul că mi-am dat acordul îi spunea celuilalt că încheiasem verificarea coletului pe care mi-l adusese de la sudul Dunării trecînd prin atîtea pericole. Înţeleg că îndoiala dvs. s-a risipit. Capul e al împăratului. Adevărat? Da, e adevărat, i-am răspuns, vă aştept.

Zilele s-au aşternut la rînd fără să se mai întîmple ceva memorabil. Pîndeam la poartă, plecam rar şi puţin de acasă, nu cumva să sosească în absenţă. Mă foiam pe lîngă telefon, sperînd să sune. Nu aveam de unde să-l iau pe mesager şi dependenţa asta mă făcea oarecum nervos. Noroc că aveam atîtea hîrţoage care trebuiau încă cercetate, arhivate, puse în dosare, închise prin dulapuri. Am răsfoit tot ce era legat de încurcata istorie a cavalerilor Ordinului Marii Cruci Apostolice, a cîta oară? Căutam detalii care mi-ar fi scăpat. Despre raliu, de pildă. Am văzut imaginile din jurnalele de actualităţi şi cele trei filme de ficţiune inspirate de expediţie. Teancuri de presă, articole tăiate cu foarfeca, file rupte din cărţi rare. Constat cu amărăciune că nimeni nu a spus povestea pînă la capăt. Istorisirile tuturor s-au menţinut la suprafaţă, fără a trece dincolo de aparenţe. Secretul a rămas camuflat în povestioare fără legătură între ele, populate cu personaje care apar şi dispar pînă să înţelegi ce se întîmplă. Am fost şi frustrat de cîte naivităţi s-au rostit între timp. Nu s-a găsit nimeni să dezlege misterul. Comisarul Mîrza, da — dar el era un iniţiat, chiar dacă nu ştia — a fost gata-gata să afle adevărul. Unul dintre ele,

firește. Adevărul nu se opune strict minciunii, ci unui alt adevăr. Piesa lipsă din puzzle, ultima, e-n păstrare la mine.

Și!?... l-am auzit pe mesager. Era în cameră cu mine, stătea tolănit pe canapeaua din colț. M-am întrebat de cînd mă privea cum patrulam de-a lungul pereților gîndind cu voce tare. Încercam să îmi pun ordine în idei. Destule detalii nu se potriveau, altele lipseau. Ce rost avea să îl întreb cum a intrat? Fiind așa de concentrat, nu l-am auzit cînd urcase scara. Era acolo și-mi era de ajuns. Totdeauna, cum sunt antisocial și mizantrop, am fost o gazdă mizerabilă. Și ce? i-am replicat nedumerit. Ai spus adineauri că numai Mîrza s-a apropiat de secretul vostru. L-ai cunoscut? m-am mirat. Da, firește. Un om gentil. Ce s-a întîmplat cu el? Pot să fumez un trabuc? Mai bine nu! am replicat.

L-am privit, ședea răsturnat cu piciorul valid strîns sub el. Cam incomod, și-a schimbat greoi poziția, s-a lăsat într-o rînă. Tot nu s-a simțit bine, s-a mai întors o dată. Nu știu de ce alesese colțul întunecos unde zăcea canapeaua mea desfundată. Singura explicație era oglinda de deasupra capului. O atîrnasem de ceva vreme, pentru că acolo tavanul cobora în pantă. O cumpărasem la Veneția, la o licitație, cînd s-au terminat filmările cu Maestro Lazaro Zecchini. Șmecherul de Cusino a prăduit tot, a vîndut pe mai nimic recuzita și garderoba. Ne-am strîns mai mulți, după un anunț de ziar, în palatul Amalfi. Totul e de vînzare! a strigat și așa a fost. Se grăbea, astfel că am cumpărat ieftin cîteva fleacuri plus oglinda în care, cochet, oaspetele meu din acea seară nu înceta să se privească. Își aranja gulerul, și-a stors un coș

din bărbie. Purta unghiile netăiate, dar îngrijite. Îşi trecea degetele prin păr, sufla cu buzele ţuguiate o meşă rebelă care îi tot cădea în ochi. V-a lăsat Haimana să intraţi, că nu l-am auzit lătrînd?! Mesagerul a remarcat relaxat: Eh, avem un anumit comerţ amîndoi, e de treabă. I-am replicat încercînd să fiu ospitalier: Bun, iată-vă! Aţi venit pentru datorie, nu-i aşa? Mai e un rest de plată. Totuşi, pe unde aţi intrat? Mi-a arătat tavanul cu oglinda: Pe acolo! Minţea şi i-am spus-o. Eh, asta-i bună! şi am tăcut. Vorbesc serios, l-am auzit. Am înţeles brusc ce se întîmplă. Aşa era povestea.

L-am auzit din nou: respira greu, răguşit, o voce din plex, dădea impresia unui bas la pensie: Şi!? Ce s-a întîmplat cu Mîrza? Mărturiseşte! Am scos aerul afară din plămîni şi i-am spus dintr-o suflare: L-am dat morţii! A fost tot ce i-am putut oferi. L-am înecat în Bosfor... M-a întrerupt: Lîngă farul genovez. I-am confirmat: Da, exact. Fiecare cu sfîrşitul lui, cel scris. I-am adus omagiul meu cînd i-am sustras ceasul pe care-l purta în buzunarul vestei, o piesă rară de mare preţ. Mesagerul: Chiar voiam să te întreb dacă ai găsit ceasul. Cînd l-am cercetat eu, am ajuns după dumneata acolo, l-am scos din valuri, nu îl mai avea. I l-am dat să-l repare cînd a deschis dosarul cu jaful. I l-am oferit ca să măsoare timpul scurs pe toată durata anchetei. Reparaţia a fost un pretext. Reuşise să îl facă să ticăie din nou chiar în ziua cînd s-a fotografiat cu Olşevsky şi Karnim. Sărbătoreau victoria, făceau haz că imperiile pe care le serviseră cu devotament toată viaţa se prăbuşiseră. Fapt care îi amuza foarte tare. Uite poza! Mesagerul a scos-o din portofel. Ce zici de asta? I-am răspuns: Străine, sunt fotograful ambulant care a făcut poza, pe terasa la debarcader. Mesagerul: Nu-i rea!

I-am mulţumit, atmosfera s-a destins. Uitasem că acea fotografie există, chiar că fusese făcută vreodată. Era o piesă care lipsea din colecţia mea. I-am cerut-o, mi-a dăruit-o cu amabilitate.

Cum a fost cu ceilalţi doi din fotografie? Ah, o plăcere! Istanbulul a vuit de apariţia unui ucigaş în serie. Am cumpărat toate ziarele din epocă, le păstrez şi azi. Mesagerul: Domnule Corvin, Mîrza, Olşevsky şi Karnim nu au fost singurele dumitale victime. Am numărat 12 cadavre! I-am spus după un minut de gîndire, nu ştiam cîte ştie: Corect. M-am oprit în mijlocul mansardei să privesc cerul prin luminator. Trebuia să iau lucrurile aşa cum se prezentau: Bravos, doar nu era să mă ucid pe mine!? Trebuia să termin întîi cu ceilalţi membri ai Ordinului. Să-ţi zic cum a fost cu Isaia Grămăticul. Mesagerul: Te ascult. M-am aşezat lîngă el pe canapea şi i-am povestit: Nişte muşterii au zărit tălpile bocancilor cîrciumarului. Se mai ţinea într-o scîndură putredă de streaşina plină cu cuiburi de vrăbii, cu grumazul prins în laţ şi limba căzută peste cămaşa decolorată de soare. De ce el? a venit mirarea oaspetelui meu. Simplu, am zis, n-aveam cum să las viu un martor al întîmplării. Mai devreme sau mai tîrziu ar fi vorbit. Avea şi prostul obicei de a scrie, făcea însemnări zilnice şi avea de gînd să-şi scrie memoriile. Un tip periculos. Mesagerul: Odată întîmplate, toate lucrurile astea trebuie să moară! Fără adaosuri, fără rest. Nu trebuie consemnate, pentru că oglindirea lor aduce mari necazuri. Am tăcut amîndoi încă multă vreme. Ascultam ropotul ploii pe acoperiş. I-am spus într-un tîrziu: Nu mai ştiu exact cînd s-au întîmplat toate astea. Să fie din cauza unei amnezii pasagere? Mesagerul: Nu-i exclus.

I-am dat încă un cadavru de pe listă — Henry Roland Louis Duplessis de Montfeuilles. Povestea mea suna aşa — a dispărut regretat de toată lumea, fusese un excelent treisferturi al echipei de rugby la colegiu. Ulterior, cineva cu acelaşi nume a început să locuiască la castelul Areix. Iarna îşi pierdea vremea prin saloanele Parisului. A pretins că e marchizul în persoană, motiv pentru care a şi fost lichidat. Versiunea oficială spune că (vezi *Breviarul cîinilor de rasă*, Ed. Belvedere, Deauville, 214 p., 1959) a fost ucis de cîinii domeniului de vînătoare, unde se retrăsese după o ratată aventură sud-americană. Ca impostor şi uzurpator, trăise destul. Anecdota cu turbarea era pentru naivi, ca să mascheze faptul că îşi găsise moartea ucis de unul de-ai lui. Mesagerul: Tu! Da! am răspuns scurt şi cam milităros. A prea meritat-o, cîinele! Numai comisarul Mîrza ar fi înţeles jocul, dacă, fireşte, nu ar fi zăcut pe fundul Bosforului. Uitaţi-l în poză cu baronul Danilo von Karnim şi generalul rus alb Olşevsky, şi ei morţi mai tîrziu în condiţii suspecte. Mesagerul: Ai mai zis asta. Te repeţi. Am continuat făcîndu-mă că nu-l aud: Află că bătrînul comisar s-a bucurat s-o sfîrşească. Îi murise şi moartea, nici nu mai ştia de cîte ori. Bosforul era luminat de felinarele de pe maluri. Mi-a plăcut să fiu o umbră. Am ales să mă ascund în faldurile timpului conform învăţăturii lui Graffitius, maestrul meu care a dovedit acum un secol că totul rămîne neschimbat pentru că totul se schimbă fără încetare.

I-am povestit accidentul grozav de pe autostrada Veneţia–Roma. Era o vreme splendidă cu vizibilitate perfectă. Am făcut să explodeze un pneu în curba de la km 236. Ce voltă spendidă a reuşit autocarul peste prăpastie!

A urmat vacarmul făcut de televiziuni, de presă. Bilanţul, modest, muriseră doar doi pasageri, Zecchini şi Cusino. Ghinion, se aşezaseră lîngă şofer şi spuneau basme despre ce este şi ce nu adevărul. Mesagerul: Dacă mă ascultau pe mine, ar fi aflat că totul este adevărat. Vlad Corvin: Despre Ivo Scarlat deja ştii, a fost răpus de un glonţ rătăcit pe cînd transmitea despre masacrul de la Mititza, Asociaţia Internaţională a Jurnaliştilor i-a dat premiul anului, considerîndu-l un erou al acestei periculoase meserii, anunţa comunicatul a doua zi. Are şi un bust de bronz pe undeva. Mesagerul: Ştiu, eu l-am propus juriului. Vlad Corvin: Aha, suntem complici! Mesagerul: Fireşte, ce credeai? Că eşti singur!? Suntem feţele aceleiaşi oglinzi, semănăm leit. Întrebarea este cine e faţa, cine reversul în afacerea asta? Cum ar veni, cine se reflectă în cine!? Cine copiază pe cine? Cine e imaginea cui, domnule Corvin?! Bun, să lăsăm...

Exact la asta mă gîndeam şi eu. Am schimbat subiectul. — Află că la nici un kilometru de locul unde Ivo Scarlat cădea secerat de o rafală, se găsea cunoştinţa noastră comună, Păsărarul. Mesagerul: Ce s-a întîmplat cu Zakka?! I-am spus că trecea un podeţ la Poiana Ciorilor şi a călcat pe o mină exact cînd îi era lumea mai dragă. Terminase să şi-o ia la labă şi trăia clipa de extaz. Mesagerul: Nu dăruieşti moartea oricînd, trebuie să aştepţi momentul prielnic. Nu?! Ca tehnică vreau să spun. Nu e un detaliu, este chiar esenţa. Vlad Corvin: Lumea s-a minunat că nicio picătură de sînge nu i-a curs din trup. Prin sistemul lui circulator trecea doar aer. Cînd l-au întins pe pămînt, jelit de o sută de curve, s-a transformat într-o pasăre moţată cu aripi negre şi şi-a luat

zborul... Vrei să ştii cum a sfîrşit Graffitius? Mesagerul: Te ascult. Nu aşa cum s-a spus. Nu înfruntînd armata pravoslavnică în Galiţia, nici ucis de un obuz rătăcit, cum este scris în toate biografiile lui. Vă ofer altă versiune — l-am găsit la bordel şi i-am vîrît o grenadă în gură, apoi am tras de inel. N-am suportat să-mi văd idolul de gît cu două curve. Una îi turna vin pe gîtlej, ailaltă îl desfăcuse la prohab şi-i răsfăţa pula cu buzele. Îl căutasem pe toate fronturile, prin cazărmi şi tranşee. Dormisem în gări, mă umplusem de păduchi. Zăcusem prin infirmerii mizere pline de muribunzi. De ce? Doream neapărat să-l întîlnesc şi să mă prosternez la picioarele lui ca dinaintea unui zeu. Chiar era un zeu. De-asta l-am ucis, din dezamăgire. Nu a înţeles atunci ce i se întîmplă şi asta rămîne singura mea mîngîiere. Ce zici? l-am întrebat pe mesager. Nu zic nimic, l-am auzit. Discul cu arii interpretate de marea divă Farfara se terminase. Acul scîrţîia în gol pe ebonită. Ce sunet! L-am oprit, nu l-am înlocuit cu altul, deşi aş fi vrut să îmi laud colecţia. Nu părea meloman. În esenţă, oricînd tăcerea e mai bună.

Cum ştiţi, vocea ei neegalată a fost auzită în Viena multă vreme după ce fusese condusă la groapă de o mulţime uriaşă. Farfara a murit de durere îndată ce a ajuns la ea vestea că iubitul ei, Jacoppo Vizanti, fusese ucis de rivali într-o noapte. Nu e un secret pentru dvs. Vizanti venise expre la Bucureşti să mă omoare ca pedeapsă pentru o trădare. Diva a murit înştiinţată de mine că a murit. Era fals, Vizanti trăia. Cine a minţit-o îi cunoştea slăbiciunea. Mesagerul: Tu?! I-am spus scurt că da! Era atît de fragilă încît un miros de crini într-o cameră închisă putea s-o ucidă. Nu a fost răpusă de holeră, cum s-a zis.

Poliţia din acea ţară nefericită a consemnat această versiune, dînd ordin să se menţioneze în raport. Ministrul lor de Interne m-a poftit să dispar şi mi-a dat o gardă cu doi agenţi, Misrahi şi Merlucius. Voiau să fie siguri că trec graniţa. Le era frică să nu mă răzgîndesc şi să rămîn în draga lor Valahie. „Răpusă de holeră", aşa a rămas pînă azi notat în dosar (ANIC FD BB3. D21 pp. 56–58, certificat de deces), diva Farfara a fost dusă la Viena pe Dunăre din înalt ordin împărătesc. Vizanti a însoţit trupul ei neînsufleţit pînă la Viena. A privit-o împietrit de suferinţă, clipă de clipă, cît a plutit pe Dunăre. Cam la o săptămînă, a fost găsit înjunghiat după o încăierare lîngă catedrala Sf. Ştefan, unde venise să se reculeagă. Se rugase pentru ea, apoi a intrat vizavi. Mi-amintesc perfect locul şi împrejurarea. Cum a căzut răpus, am şters cuţitul cu şervetul de pe masă, am achitat două cotlete, o carafă de vin roşu şi am ieşit pe străduţa întunecată. M-am purtat ca un automat. O voce dinăuntru îmi spusese că i-a sunat ceasul. Mesagerul: Prostii! Eu ţi-am poruncit. Vlad Corvin: Ce importanţă mai are acum? Lucrurile s-au întîmplat.

Inutil să îi caut privirea ca să văd unde e şi ce face, pentru că nu mai zăcea nimeni tolănit pe canapea. Casa se golise. Răsuflarea aceea grea nu se mai auzea de nicăieri. Nu luase restul datoriei din contract şi m-am întrebat dacă era uituc sau îmi cedase banii ca plată pentru tot ce făcusem. Oglinda goală, fără vreo imagine în ea. Am dat s-o întorc cu faţa la perete, nu am reuşit, era mult prea grea. Mai simplu a fost s-o acopăr cu pătura întinsă pe canapea. Doar mirosul de naftalină amintea trecerea mesagerului prin mansardă.

9.

Voi fi scurt. L-am lăsat pe Haimana în grija unui vecin, Tănase, mutat de puţină vreme în mahala, după ce am băut împreună o ceaşcă de ceai. I-am încredinţat casa, arhiva şi restul. Apucasem să acopăr mobilele cu cearşafuri albe, aşa că nu am prea avut pe unde să ne aşezăm ca să povestim. A fost un oaspete agreabil, dacă mă raportez la mesager. Vecinul m-a însoţit la bancă, unde mi-am plătit datoriile. M-a întrebat curios unde plec, dar am socotit că tăcerea e de preferat. L-am cadorisit cu un zîmbet. I-am cerut să fie discret, i-am explicat că mă temeam să nu fiu călcat de hoţi în lipsă. Cîtă vreme, domnule Corvin? Am zis, cît o vrea Domnul! Am pretextat un proces ce-l aveam pentru recuperarea unei moşteniri confiscate de bolşevici în Cadrilater. Ne-am despărţit. A doua zi am tras draperiile peste ferestre şi am închis uşa cu lacăt, yală, zăvor, am conectat alarma. Am părăsit casa, cum am plănuit, în zori. Nu doream să şofez pe căldură. Ştiam că n-aveam să mă mai întorc. Mi-a plăcut să mă gîndesc la asta. Ţăcănitul bastonului nu se va mai auzi pe acea stradă. Mi-am scos hîrbul, un Bertier 1909, 43-B, ultimul vestigiu al acelui raliu fabulos Paris–Istanbul, dintr-un garaj aflat aproape de hanul „Kiriazi" lîngă Lipscani. Aici au locuit în timpul marii epidemii de holeră diva Farfara, Vizanti, Karnim, generalul Olşevsky. Ce personaje! Am ieşit din Bucureşti pe Calea Şerban Vodă, pe vechiul drum ce ducea cîndva la Istanbul, sub un cer vînăt-mov, traversat de nori cenuşii. Trecînd apoi prin praful Bărăganului, am stîrnit zîmbetele beţivilor din uşa cîrciumilor, uralele copiilor şi drăcuielile femeilor. Am zburătăcit toate păsările, am speriat măgăruşii, porcii, vacile şi

păsăretul. Era salutul adresat de un excentric lumii vii. Numai timpul era mort, înghețat, la pîndă. Am trecut cu bacul o Dunăre de cobalt și cenușă. Cînd am tras într-un tîrg la o pensiune, m-am văzut repede înconjurat de curioși. Mi s-a părut amuzant interesul pe care îl stîrnea mașina de altădată, dar eram concentrat numai pe ce aveam de făcut. Mă întrebam unde e mesagerul — întîi și întîi, dacă exista.

Am pus capul împăratului venerat într-o traistă, sub niște ziare vechi, l-am ascuns bine sub bancheta din spate. Dacă soldații l-ar descoperi, nu și-ar da seama ce e cu el. Speram să mă ajute și camuflajul. Cîmpurile Balcanilor — pline de schelete, cadavre, resturi umane. Cîrduri de ciori planau deasupra drumului, miliarde, erau clipe cînd pur și simplu nu se vedea cerul. Am început să vorbesc cu ele, cum făcea Zakka, să le spun povestea, toată povestea, așa cum a fost. Pustietatea drumului, măreția peisajului te fac să vorbești singur. Despre trădare, nimicnicie și întuneric. Despre prăpastia timpului în care viețile noastre se prăbușesc în fiecare clipă, despre Europa sfîșiată... Dar ce nu am spus! Am rîs în hohote, m-am jelit, am lălăit cîntece de Ev Mediu auzite prin bordeluri. Am vărsat lacrimi, m-am rugat la Maica Domnului pînă cînd soarele a dispărut cu oglinda lui aurie. Auzeam lumina aceea albastră în înserare cum mi se prelinge pe creștet. Totul în zgomot asurzitor — țipete și fîlfîit de aripi lovind aerul. Norocul meu a fost o flacără albastră. Se rostogolea pe coama dealurilor, pe versanții munților, la orizont, jos, în cîmpie... Nu m-a părăsit o clipă... Tu ești, mesagerule, arată-te! Îmi arăta calea, nu cumva să mă rătăcesc și să nu se îndeplinească jurămîntul. GPS-ul mașinii s-a stricat. Busola arăta aproximativ nordul, pînă

cînd nu a mai arătat nimic. Harta din 1941, nu dădea numele rîurilor, satelor, răscrucilor din zonă.

Cel mai mare rău care putea să mi se întîmple era să-mi taie calea pe şosea o barieră. Erau nenumărate, păzite de uniforme brune, kaki, verzi. Nu ştiai dacă îţi vor da o masă caldă în gamelă sau te vor găuri cu un glonţ. Dacă se întîmpla să mă oprească, aş fi zis că tigva a fost scoasă dintr-un cîmp răscolit de bombe şi aparţine unei rude, trebuia depusă într-un cimitir, în cavoul familiei la Ragusa unde mă duceam, prezentam şi documente, false fireşte. Nu era nimeni în Balcani care să nu urască pe cineva şi să nu-i dorească moartea. Să-i taie testiculele ca să nu se mai înmulţească pe pămînt. Să-i înfunde cărbuni încinşi în ochi ca să nu mai vadă drapelul drag fîlfîind pe catarg. Să-i smulgă limba ca să nu mai propovăduiască din Biblie ori din Coran. Să-i despice burta cu baioneta, una mai puţin de umplut. În faţa soldaţilor puteam să trec drept un asasin, cel puţin un profanator de morminte, şi să fiu împuşcat fără vorbă. Capul ascuns în portbagaj era dovada vinovăţiei mele. Eram un vinovat de neiertat, dar aveam o vină care în ochii lor nu însemna nimic. Chestiunea cheie a patrulei: cine eram eu? Pentru cine lupt, sunt la musulmani, la catolici, la ortodocşi, năpîrcă, fiul curvei, ce eşti? N-ai cum să fii nevinovat într-o lume a armelor. O patrulă KFOR mi-a ordonat să opresc la barieră. Nu doreau să mă legimiteze, să afle cine sunt — chiar, cine sunt? — erau curioşi să vadă un Bertier 1909. Au deschis capota, au rîs, i-au atins parbrizul şi farurile, s-au fotografiat. Mai bine aşa, altfel, ar fi trebuit să-i ucid. Masacrul nu a avut loc, nu avem o ştire.

Am cotit, nu spre Istanbul. Am făcut 45 de grade, spre Valea Seacă, unde doream să-mi pierd urma. Trebuia

neapărat să fiu singur în tot ce aveam de săvîrşit. Era o zi frumoasă de început de vară, cum fusese în anul asediului cel mare. Cerul senin — o plăcere să şofezi. Începeam să recunosc locurile. Peisaje familiare, vîrfurile golaşe, păşunile, vîlcelele, varul caselor, gardurile sparte. Am ajuns în zona unde fusesem cîndva, aici gravitaţia era o amintire, un rest al paradisului. Era cam tot ce a rămas pe pămînt de la Facerea Lumii. Nu se schimbase absolut nimic. Lumea se oprise brusc, aşa cum se strică un ceas şi limbile arată, prin cadranul spart, aceeaşi oră, acelaşi minut, aceeaşi secundă, ieşite din timp. Îngheţase, stop cadru, şi-şi relua viaţa pe măsură ce avansam în acel peisaj ireal. Nişte munţi mov-cafenii, cîteva case albe pe povîrnişuri... În zare pluteau rufe întinse la uscat. Mi-am spus că le luase vîntul şi le purta peste acoperişuri. M-am apropiat de căpiţele negru-galbene. Cîteva acoperişuri alunecau lent, abia perceptibil, printre nori. Dacă priveai atent, păreau că nu se mişcă. Streşinile, ţiglele, uşile, ferestrele alunecau peste orizont. Apoi o moară cu aripile-n jos. Un pod de lemn rostogolindu-se în aer pe deasupra cîtorva stîlpi de telegraf. Mirosea, Dumnezeule, a iarbă abia tăiată cu coasa. Mănăstirea a apărut exact cînd flacăra albastră s-a oprit pe culme. Am citit o tablă mîzgălită: atenţie, pericol! Cad pietre! Am încetinit; cînd am ajuns dincolo, am răsuflat uşurat. Aveam de ce, în spate s-a auzit un huruit grozav; drumul se blocase. O clipă m-am gîndit că Sf. Treime, călugării, sătenii nu mai sunt acolo, nici scheletul împăratului iubit. Nimic. Era război civil, Apocalipsa. Balcanii însîngeraţi puteau a carne arsă de om, a cadavre putrezind în cîmp, a cimitir cu morminte proaspete. Trebuia să fiu cu băgare de seamă. Departe, se auzeau explozii de obuz. Din fericire, locul nu

era pe linia frontului. În faţa mea, muntele Kaisar. Pe undeva, se afla ascuns scheletul împăratului Constantin. Am aşteptat noaptea să fac ce trebuia să fac. Iată-mă, mi-am spus, la sfîrşitul drumului meu prin lume, vechi şi întortocheat. M-a cuprins oboseala. Totuşi simţurile îmi erau treze şi, aş spune, încordate, gata să înfăptuiască ultimele gesturi, cele necesare.

Mărturisesc — sunt o Iudă. La lumina unui felinar marinăresc le-am arătat otomanilor pe hartă unde se va găsi împăratul după miezul nopţii. Le-am spus că va controla tabăra pe aliniamentul nord şi va fi însoţit de gărzi puţine. Eram comandantul Gărzii palatului, ştiam bine. L-am trădat! Le-am spus că va ieşi în afara zidurilor. Un pluton de călăreţi, dacă acţionează iute la adăpostul întunericului, poate să-l captureze. Sultanul mi-a făgăduit oricîte femei din harem vreau, o căruţă plină vîrf cu aur şi orice proprietate mi-aş dori în oraş după ce va fi cucerit. Acesta a fost preţul pentru prinderea împăratului, nu 30 de arginţi, cum s-a spus. Cu steagul verde al Profetului fluturînd pe zidurile Bizanţului, multe vieţi se vor salva, deja numărul celor ucişi ajunsese mult prea mare. „Moartea cea adevărată ce pîndeşte necruţătoare, cum zice documentul de cancelarie, va înceta să se arate." Am trimis în tabăra mahomedanilor inelul meu cu sigiliu — dragonul răsucit să îşi înşface coada — pentru recunoaştere. Acolo se ştia că sunt unul dintre oamenii de încredere ai împăratului. Îmi arătasem des armura pe meterezе şi nu cruţasem pe nimeni, semănasem moartea printre necreştini. Am trimis vorbă. Un om al lui Mehmet a venit în oraş îmbrăcat ca negustor de stofe. Dacă ne învoim, îl aveţi! Am convenit că mă voi găsi la un pas, în stînga

armurii imperiale. I-am spus că voi purta o mantie albă şi voi duce o flamură la fel. Împăratul era uşor de recunoscut după purpură. Străjile vor purta feştile. Am spus — Împăratul trebuie prins, nu ucis, dus în tabăra lor, să consimtă pacea. Una onorabilă, Bizanţul să fie salvat. Negocierile dintre sultanul Mehmet şi Constantin Paleologul Dragases vor începe îndată, în mijlocul apei celei mari a Bosforului, dincolo de far, pe un vas veneţian sau genovez. Aşa ne-a fost înţelegerea.

În sufletul meu mă minţeam singur. Ştiam ce se va întîmpla, mesagerule. Pe unde eşti?! Pîlcul de călăreţi a pătruns în oraş, cum am convenit, la miezul nopţii. Am auzit copitele lovind pietrele, deşi erau învelite în cîrpe să nu facă zgomot... Am auzit vocile guturale din gîtlejurile pline de sare ale soldaţilor ce serveau în flotă. Am spus împăratului meu să nu se ferească, pesemne e patrula noastră din port. Am poruncit gărzii să mă aştepte şi m-am dus să cercetez ce se întîmplă. Ajuns la ţărm, am schimbat parola cu oamenii sultanului, cum convenisem. Împăratul şi curtenii, puţini, rămăseseră în urmă, aşteptînd să le dau de veste dacă pot trece. Eu, care aveam datoria să-l păzesc, l-am vîndut pe nimic. De ce? Nu a existat un motiv anume. Pentru avere, bani sau măriri, nu! Am refuzat orice răsplată, ar fi fost vulgar şi prostesc. L-am vîndut aşa. De-aia! Ca să schimb istoria, de pildă. Miza era mult prea mare ca să vorbim de motive. Urma prăbuşirea Europei corupte, certăreţe, sfîrşite, incapabile să ofere ceva. Continentul a fost un experiment divin avortat. Va muri de foc, aşa cum se cuvenea! Şi dacă va renaşte cîndva — cu atît mai bine. De ce nu?! Lumea aia veche trebuia odată şi odată să se termine, dar cui ar folosi un îngheţ universal? E dreptul meu, dacă tot am căzut din cer. Se

întîmplă mereu la fel, ca între oglinzi paralele. Trădarea mea a fost benefică, numai aşa s-a produs faptul inevitabil care a schimbat soarta lumii, mai ales a Europei. Am fost agentul istoriei. Aşa s-a ieşit din Evul Mediu despre care ziceai că nu ţi-a prea plăcut, că a fost o lume a superstiţiilor şi întunericului. Mesagerule, tu, care eşti un raţionalist dedat ştiinţei şi cunoaşterii, ce ai de zis?! Să-ţi spun eu. E un sentiment uriaş că joci un rol atît de covîrşitor. Să ştii că de tine depinde totul. E mai tare ca un orgasm.

Acoperă-ţi urechile dacă nu suporţi să asculţi ce spun acum. Pîlcul de călăreţi a intrat în curtea interioară unde ne adunaserăm în jurul împăratului. A fost lovit din goana calului, o spadă l-a izbit în moalele capului, îl purta descoperit, fără coif. Altă lovitură i-a retezat gîtul. Capul venerat s-a rostogolit în iarbă. Trupul a alunecat de pe cal, cu braţele în aer, parcă implorînd cerul. A durat o secundă. Garda nu a avut timp să îl salveze. Aşa s-a terminat totul.

În *Analele triestine*, ediţia a doua, revizuită şi adăugită, din 1823, Veneţia, tipărită la Casa de editură Palimpsest, se aminteşte de un cavaler fără prihană care s-a ilustrat pe zidurile Bizanţului băgînd spaima în tabăra otomană. Părea Îngerul Apocalipsei cum mînuia spada aia grozavă, semănînd cu un fulger ce scînteia în noapte. Era într-o armură strălucitoare — te orbea. Te oglindeai în ea şi înţepeneai. Te transformai în piatră, în copac, în nor. Avea un glas limpede şi pătrunzător care, atunci cînd striga a primejdie, aduna apărătorii Constantinopolului. Apariţia sa pe ziduri a paralizat multe asalturi ordonate de sultanul Mehmet. I-a ţinut departe săptămîni întregi pe asediatori. Cîteva oşti s-au retras în panică la est de Bosfor

la auzul acelei voci nepământeşti. Armura aceea se auzea ca un zornăit înfricoşător pe creneluri, te lua groaza. Se vedea ca o oglindă mare rostogolindu-se deasupra porţilor. Strălucea infinit şi te orbea. Atunci se auzea vocea magnifică peste cîmpul de bătălie, deasupra zidurilor care duceau la cer. Apărea unde era lupta mai aprigă, unde sîngele gîlgîia mai năvalnic, cînd soarta creştinilor părea pierdută. Şi de cîte ori n-am deznădăjduit!

Un zvon, menţionat de cronicar, zicea că era apariţia Sfîntei Fecioare venită din cer să îi ajute cînd credeau că sunt pierduţi. Văzînd soarta nefericită a bizantinilor părăsiţi de prinţii Europei, se milostivise să îmbrace armura. Nimeni n-a probat această viziune, dar aşa apare în text şi o consemnez ca atare. Pesemne că împăratul însuşi a lansat povestea pentru a susţine moralul alor săi. Numărase prea multe dezertări, trădări, laşităţi. Resemnarea tuturor se instalase temeinic. Acea apariţie războinică a dat curaj apărătorilor de pe ziduri. Aveau, văzînd-o, la ce să mai spere. Numai o minune îi mai putea salva! Oh, fireşte, împăratul prelungea agonia cu bună ştiinţă. Ştia prea bine că Bizanţul este pierdut. Îl prevenise duhovnicul palatului, părintele Ioan — „Păcate prea multe, majestate! Dumnezeu putea să ne pedepsească cu ciuma şi cu focul, cu lăcustele şi păduchii, cu şerpii veninoşi, cu cutremurul, cu apele cele mari ale Bosforului. Şi uite că nu, Atoputernicul ne-a trimis necredincioşii să ne nimicească. Vai nouă!" Lumea s-a întristat nespus, auzind profocirea.

Lucrurile s-au lămurit după o minune săvîrşită în marea biserică a Sfintei Sofii în timpul slujbei ţinute de însuşi patriarhul de faţă cu împăratul, familia lui şi întreaga Curte, duminică, 27 mai. Toată lumea se ruga fierbinte să

fie scăpată de urgie. Cu ce am păcătuit de Ţi-ai întors faţa de la noi? întreba patriarhul Ghenadie făcînd semnul crucii. Atunci s-a ivit icoana Preacuratei deasupra altarului. Lăcrima şi suspina... A trecut aşa, ca o albie pe ape... Nimeni nu a înţeles că prevestea sfîrşitul, ci, dimpotrivă, că se vor mîntui. Marţi, marea cetate creştină a Bizanţului a căzut. Împăratul a fost ucis. *Analele triestine* unde s-a găsit această frumoasă poveste ne dezvăluie misterul acelei apariţii pe zidurile asediate. Nu era Fecioara, cum sperase lumea. Traversase Europa, Balcanii, să-şi dea suflarea pentru cauza creştinătăţii. Era Farfara, fiica regelui Alfons, care îşi urmase iubitul la Bizanţ, să lupte alături de el şi să-l ia la urmă de soţ ca în orice basm. Niciunul nu a prins de veste că nu era un bărbat în acea straşnică armură. Aşa se explică prezenţa unei femei în *Ordinul Marii Cruci Apostolice* lîngă cadavrul descăpăţînat al împăratului venerat. A fost îngropat în armură, în chip de cruciat. Iar Farfara a fost acolo, stîndu-i alături.

Am promis să fiu scurt, dar tot m-am pierdut în digresiuni. Am ajuns pe înserat acolo unde fusese mănăstirea Mititza pînă să se dezlănţuie nenorocitul război civil de la sfîrşitul acelui secol urît şi mizer care a distrus-o. Masacrele din acei ani au fost ca în muzică, o coda, remanenţele unui fapt consumat. Mesagerule, iată urmarea blestemului legat de căderea Bizanţului. De o jumătate de mileniu toate relele petrecute pe continent sunt resturi din acea istorie petrecută pe Bosfor. Europa nu are cum să fie înţeleasă decît aşa.

Locul nu mai purta niciun nume şi era pustiu. L-am recunoscut după flacăra albastră care mă însoţea în taină. S-a oprit sus, pe vîrful Kaisar, apoi, cînd am semnalat cu

farurile să fiu văzut, a coborît încet în vale. Luna lipsea de pe cer în acea noapte. Am găsit locul unde se afla scheletul împăratului de cînd îl trădasem, lîngă un copac carbonizat, odată falnic, dominînd ceea ce fusese cîndva Poiana Ciorilor. Acolo gravitaţia nu exista, presupun că e din cauza scheletului împărătesc. Am ţinut aprinsă bricheta să aibă puţină lumină. Am stat aşa pînă cînd flacăra s-a stins singură. L-am luat în spate cu grijă, să nu se destrame, şi l-am dus pînă la o groapă de obuz. Am deschis apoi portbagajul, de unde am scos capul împăratului. L-am şters cu un prosop curat, l-am sărutat, l-am privit. Am coborît pe povîrniş. Cînd am ajuns jos, l-am pus încet între umerii scheletului, atît.

Nu s-a întîmplat nimic. Am rămas pe buza gropii nu mai ştiu cît. M-am rugat, am contemplat cîmpul pustiu, la lumina stelelor şi a flăcării albastre de pe vîrful Kaisar. Am aţipit, recunosc. Cînd m-am trezit, era un frig de crăpau pietrele. Soarele nu s-a ridicat în văzduh în tot acest timp niciun minut, o geană măcar. A fost tot timpul noapte. Mi s-a făcut foame. Am găsit o coajă de pîine în maşină. M-am rugat pe marginea mormîntului să-mi fie iertate păcatele, multe şi grele. Mi-am amintit rugăciuni pe care nu le spusesem vreodată. Am măsurat timpul scurs după ceasul reparat de bătrînul Mîrza. În a treia zi — şi ea întunecată — de cînd păzeam ce rămăsese din ultimul nostru împărat, s-a întîmplat minunea. Groapa aceea de obuz s-a umplut de o lumină intensă, te orbea, mare cît cerul, nu am mai desluşit nimic altceva decît un soare nesfîrşit.

Împăratul s-a ridicat ca după un somn lung. Nu m-a văzut. Stătea proiectat pe cer cu purpura prinsă de umeri, în armura în care se oglindea universul, cu jivinele, oraşele, armatele, munţii şi fluviile lui. Privea în zare, era tot

fără coif, cum îi plăcea lui. Nu mi-a spus o vorbă. Asta aşteptam, să mă ierte, să mă binecuvînteze. Am primit în schimb o tăcere. Fireşte, eu eram cel ce îl trădase şi îl dăduse morţii. Poate era orb, de pe altă lume, avea o prezenţă fizică extrem de puternică, te domina. După o vreme, a pornit peste cîmp. S-a tot dus pînă cînd mi-a dispărut din privire. L-am strigat, nu m-a auzit.

Atunci, preţ de o clipă, cerurile s-au deschis. Era ca şi cum o imensă oglindă ţinea loc de înalt. Se întorsese. L-am zărit — armura, mantaua de purpură, coroana pe cap, sabia în mînă. Apoi, în acea oglindă despre care — Dumnezeule mare! — ştiam atîtea, s-a profilat imaginea mea şi s-a auzit vocea. O mai auzisem la Viena. Am înţeles ce am de făcut.

PS. Las această mărturie pentru cel ce o va găsi. Îi aparţine de drept şi poate să îi dea ce întrebuinţare doreşte.

Înregistrarea i-a fost adusă vecinului de un mesager, într-un plic sigilat. Era singurul apropiat al ultimului cavaler al Ordinului Marii Cruci Apostolice de care mesagerul avea cunoştinţă. Unul Tănase, găsit în curte, uda grădina încurcat de Haimana. Cîinele s-a potolit la vederea acelui străin. Raportul identifică şi descrie modus operandi. Numitul Vlad Corvina a luat cablul cu care tracta maşina, l-a legat de o ramură din copacul pietrificat, apoi şi l-a petrecut în jurul gîtului. Ştia din Evangheliі ce are de făcut. Apoi, fără să mai privească cerul, ca să ia cu el dincolo ultima imagine a lumii, s-a aruncat de pe capota maşinii în gol. Semnalmente — persoană neidentificată, 1,86 înălţime, 91 kg. Aşa e consemnat în foaia de hîrtie din plic, semnată de şeful plutonului 4/bn KFOR

care a găsit cadavrul. Ce nu nota raportul oficial, dat fiind caracterul supranatural al episodului, dar i-a fost povestit vecinului în amănunt de către mesager, era că:

1/ Din cer au coborît doisprezece cavaleri în armuri plus o femeie, ca nişte ţărani ieşiţi la arie. Au trecut dintr-o zare în cealaltă peste cîmp, urmîndu-l pe împărat, care păşea înaintea lor.

2/ Copacul acela uscat a înverzit brusc. Coroana lui a început să emane o mireasmă puternică şi proaspătă, s-a umplut îndată de flori roz, albe, bleu şi de păsări gălăgioase, de insecte fosforescente. Mulţi ar zice că ne aflăm în prezenţa unei minuni dumnezeieşti, dar asta nu se întîmplă decît la trecerea la cele veşnice a unui sfînt, ceea ce pune mari probleme de dogmă din cauza personalităţii eroului nostru şi a faptelor sale.

3/ Despre apariţiile de Ev Mediu cînd Ordinul Marii Cruci Apostolice a coborît pe pămînt. S-au ivit cînd cerul s-a deschis, odată ce nodul funiei s-a strîns în jurul gîtului trădătorului, izbăvindu-l de greaua sa vină. Raportul nu menţionează decît că acei cavaleri s-au răspîndit apoi prin toată Europa. Istoria noastră o ia de la capăt, de vreme ce pentru a exista, lumea trebuie întîi povestită.

Şi a fost.

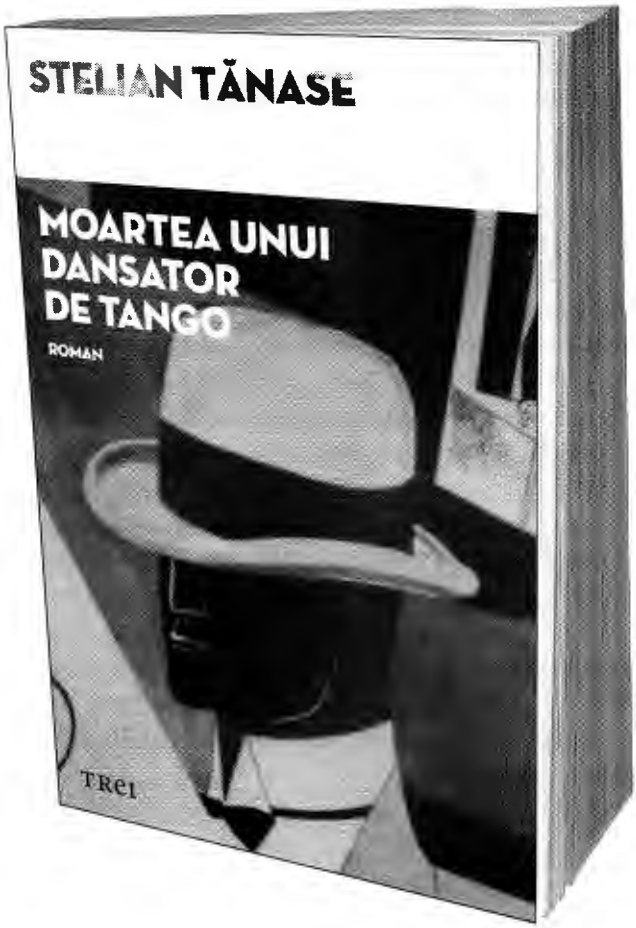
STELIAN TĂNASE
MOARTEA UNUI DANSATOR DE TANGO
ROMAN
TREI

Moartea unui dansator de tango

Stelian Tănase

Bucureştiul anilor '40 – cu strălucirea şi mizeria lui, zgomotos, suferind în tăcere, aflat în situaţia-limită a unei ocupaţii străine. E un oraş care dansează deasupra unui vulcan. Bordelul „Maria Theresa", Gara de Nord dau decorul acestei lumi crepusculare. Aici evoluează prostituate, artişti de varieteu, gangsteri, agenţi de bursă neagră, ofiţeri ruşi albi şi roşii.

Moartea unui dansator de tango are toate ingredientele unui bestseller: acţiune trepidantă, conflict, dramă, atmosferă, personaje captivante. Le ţii minte mult timp după ce ai închis cartea. Pe Gogu Vrabete te aştepţi să-l zăreşti într-o seară, pe un trotuar, în mulţime, cu una dintre cravatele lui elegante, în pantofii „cu scîrţ şi placheuri". Fredonează un şlagăr lansat de Carlos Gardel şi se uită lung după o femeie frumoasă.

Într-un roman provocator, Stelian Tănase dă suflu acestui personaj extraordinar – Gogu Vrabete zis Tango. E un dansator pe care pasiunea pentru o femeie îl transfigurează. E un joc de oglinzi, şi unul al contrariilor. O existenţă când sordidă, când înălţătoare. E un roman în care „Istoria" cu I mare e doar rama tabloului, pentru un parcurs pe muchie de cuţit. Chiar asta este definiţia unui tango. O muchie de cuţit pe care păşeşti.

PRINT
multicolor

Str. Bucium nr. 34 Iași
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro

SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

STELIAN TĂNASE

SKEPSIS

cartea cu povești

Skepsis este un roman fastuos, unde violența extremă de Ev Mediu se întîlnește cu o rară gingășie. Este o curte a miracolelor, înconjurată de venerație și superstiții. *Skepsis* este o meditație despre scurgerea timpului. Totul trece – Imperiile, omul, zeii. Romanul își extrage seva din cronici și documente de arhivă, dar și din presa secolului XX și din amintiri, mai ales din vise. *Skepsis* este înainte de toate o fabulație, un joc cu imaginația. Poveștile lui fermecătoare sunt pur și simplu o metodă la îndemână de a aduce împreună lucruri disparate precum căderea Bizanțului, trădarea lui Iuda, melancolia geniului, marile iubiri, soarta Europei, impostura actualității, oglinzile și împreună cu ele, Diavolul (veche obsesie a autorului). *Skepsis* ne învață un lucru simplu – „Pentru a exista lumea trebuie întâi povestită."

ISBN 978-973-707-556-7
www.edituratrei.ro